

16/65 RØDDINGLUND PLANTAGE

AGERFELD, FUGLKÆR Å, KLEINSTRUP, LUNDBÆK, LØGAGER, PRÆSTBJERG HEDE ØST, RØDHØJ, RØDDINGLUND PLANTAGE (se 18/16), SØRVAD, TIHØJE, VOGNSTRUP

Omtalt er de store hedekområder øst for Præstbjerg Plantage og vest for Røddinglund Plantage ved Tihøje, der er statsreservat. Desuden beskrives en mindre hede op til hovedvej A 11 ved højdepunktet Rødhøj. Omtalt er også egekrat på Præstbjerg Hede kendt som Kleinstrup.

16/65-1. KLEINSTRUP. På den sydlige del af Præstbjerg hede ligger som nævnt i dag to mindre egekrat. Oplysninger om egekrat på Præstbjerg Hede findes under navnet Kleinstrup hos Gram, Jørgensen & Køie (1944) samt Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, unpubl.). Kleinstrup er omtalt i den ældre litteratur hos Dalgas (1884) og Wiinstedt (1916).

Tilsammen udgør krattene mellem 3 og 4 ha, hvoraf det største på godt 2 ha danner et sluttet krat på selve Kratbakke, medens det sydlige og mindste krat udgør en mere spredt bevoksning omkring en mindre dalslugt. Begge krat grænser op til beplantninger med fyr. Hvor krattene grænser op til hede, spreder egne sig ud over heden med lave egepurer. Træerne var i 40'erne 3-5 meter høje.

Karakteristisk:

Beliggenhed: hede

Antal krat: 2

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: -

Trækonfiguration: krogede ege

Underskov: tørst

Opvækst: sparsom

Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ blåbær

Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg og krydsningen stilk-eg x vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst og almindelig gedeblad.

Dværgbuske: blåbær, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: ørnebregne, smalbladet mangeløv, hvid anemone, skovstjerne, tormentil, almindelig kohvede, lyng-snerre, majblomst og liljekonval.

Græsagtige planter: håret frytle og blåtop.

16/65-2. PRÆSTBJERG HEDE omfatter hede med egebevoksninger, mose og sø øst for hovedvej A 11. Området er kuperet og indeholder flere mindre dalstrøg. Mod øst afgrænses det af Lundbæk, hvor heden afløses af vådbundsarealer. Heden domineres over store strækninger enten af hedelyng, revling eller bølget bunke. Der er spredt opvækst af bjerg-fyr og bævreasp, ligesom stilk-eg forekommer. Foruden hedelyng og revling vokser dværgbuskene engelsk visse, håret visse, klokkeling, hede-melbærris, blåbær, mose-bølle og tyttebær på heden. I sidedalene ned mod Lundbækken er der næringsfattige mosearealer, der blandt andet er bevokset med mose-pors, klokkeling, tørvemos, benbræk, tue-kæruld og blåtop. I søen, der er dannet ved en dæmning i sydenden, er der en udviklet tørsump, og i selve søen forekommer vandplanter som vandstjerne, vandaks med flere. Syd for søen er der pilekrat med en bundvegetation af blåtop.

Fra området kendes de mindre almindelige arter cypres-ulvefod og guldblomme samt på mosearealerne tranebær og rundbladet soldug. Heraf er cypres-ulvefod optaget på den danske rødliste over højere planter (Løjtnant, 1985) og er desuden rødlistet i hele Norden. Der fandtes i 1983 to bestande af cypres-ulvefod, en bestand på ca. 30 eksemplarer og en bestand på ca. 200 eksemplarer. De senest kendte botaniske oplysninger fra Præstbjerg Hede er indsamlet af Gravesen i 1983 og Christensen i 1985.

Vegetationstyper: hede, fattigkær, sø.

Højere planter: hede

1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr og mose-pors. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkeling, hede-melbærris, blåbær, mose-bølle, tranebær, tyttebær og revling. *Urter*: rundbladet soldug, guldblomme og benbræk. *Græsagtige planter*: tue-kæruld og blåtop.

1983. *Træer og buske*: bævreasp, tørst, ene og gyvel. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, krybende pil, hedelyng, blåbær, tyttebær og revling. *Urter*: cypres-ulvefod, skovstjerne, tormentil, almindelig gyldenris og majblomst. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, børste-siv, almindelig (?) star, hirse-star, pille-star, bølget bunke, katteskæg, og blåtop.

Højere planter: fattigkær

1983. *Træer og buske*: øret pil. *Dværgbuske*: klokkeling, mose-bølle, tyttebær og tranebær. *Urter*: rundbladet soldug og benbræk. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, almindelig star og blåtop.

Højere planter: sø

1983. *Vand- og sumpplanter*: almindelig star, næb-star, lyse-siv, art af tørvemos, smalbladet kæruld, kær-snerre, art af dueurt, art af vandaks, eng-forglemmigej, sump-forglemmigej, art af tornblad, art af kransnålealge og art af vandstjerne.

Mosser: hede

1985. Almindelig cypresmos (*Hypnum cupressiforme*).

Laver: hede

1985. Hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*), *Cladonia cryptochlorophaea*, slank bægerlav (*Cladonia gracilis*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), pigget bægerlav (*Cladonia uncialis*), tørv-skivelav (*Lecidea uliginosa*).

16/65-3. TIHØJE. Vest for Drivsnip i den nordvestlige del ligger heden på jævnt terræn. Vegetationen domineres af revling og blåtop, stedvis af revling alene. Spredt findes relativt store bevoksninger af mose-bølle. Der er spredtstående bjerg-fyr, som nogle steder danner krat, ligesom opvækst af bævreasp forekommer flere steder. Fra området kendes guldblomme og lav skorsoner. Af laver kan nævnes indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*) og *Cladonia merochlorophaea* (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1985. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig skov-fyr, ene, krybende pil og bævreasp. *Dværgbuske*: hedelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urter*: skovstjerne, tormentil, gederams, lyng-snerre, guldblomme, lav skorsoner, almindelig gyldenris og mælkebøtte. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, almindelig star, hirse-star, pille-star, bølget bunke og blåtop.

1972. *Træer og buske*: stilk-eg og gyvel. *Dværgbuske*: krybende pil, blåbær og rosmarinlyng. *Urter*: skovstjerne.

Mosser:

1985. Kost-kløvtand (*Dicranum scoparium*), almindelig cypressmos (*Hypnum cupressiforme*), trind fyrremos (*Pleurozium schreberi*) og flydende tørvemos (*Sphagnum cuspidatum*).

Laver:

1985. Gulhvid rensdyrlav (*Cladina arbuscula*), hede-rensyrlav (*Cladina portentosa*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia merochlorophaea* s. lat., tørv-skivelav (*Lecidea uliginosa*).

Lokalitetskoder:

Kleinstrup	++ S I r
Præstbjerg Hede	++/+++ H-V I s
Tihøje	++ H II s

Botanisk vurdering:

Kleinstrup:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af biotopstype: naturskov af eg.

4. Gekratsindikatorer: tørst, tormentil og almindelig kohvede.

Præstbjerg Hede:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødliste art.

1. Rødlisterarter: cypres-ulvefod.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris håret visse, kattefod, guldblomme og lav skorsoner.

Tihøje:

2. Sjældnere planter: rosamrinlyng.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris, guldblomme og lav skorsoner.

Kilder: 27, 28, 32, 34, 46, 183, 231, 233a, 272, 352

*Hede på Skovbjerg Bakkeø.
Lisbeth Emsholm Foto 1987.*

*Store Sande. Indlandsklithede på Skovbjerg Bakkeø.
Lisbeth Emsholm Foto 1987.*

Femradet ulvefod. Åmosen. Lisbeth Emsholm Foto 1991.

LOKALITETSBEKRIVELSE, TBU DISTRIKT 17.

Hele distrikt 17 ligger i Ringkjøbing Amt. Nordgrænsen går vest-øst fra Vedersø Klit til et stykke vest for Vildbjerg. Østgrænsen går et stykke vest for Herning fra Vildbjerg og mod syd til Sønder Felding og Stakroge. Sydgrænsen følger amtsgrænsen mellem Ringkjøbing og Ribe. Bort set fra den nordlige del af distriktet, som rummer hederne på Skovbjerg Bakkesø og fjordene Vest Stadil Fjord og Stadil Fjord samt Ringkjøbing Fjord og Dejbjerg Plantage i den sydvestlige del og egekrattene og vandløbene findes nyere botaniske oplysninger kun i begrænset omfang. Det gælder f.eks. også Skjern Ådalen.

17/1 NØRRESØ

NØRRESØ, NØRREKÆR, ODBJERG STRAND

Herunder omtales det nu afvandede Nørrekær, sydvest for Vedersø.

17/1-1. NØRREKÆR. Hedeselskabets botaniker Mentz har i forbindelse med betænkning om afvandsingsforholdene ved Ringkjøbing Fjord beskrevet vegetationen ved de dengang store vådområder omkring Nørresø, herunder Nørrekær (Mentz, 1915). Arealerne var dengang domineret af enten rød svingel eller kryb-hvene, eller i mindre omfang af katteskæg med indslag af rød svingel og kryb-hvene. I Nørrekær sydvest for Vedersø forekom desuden mosearealer, der var domineret af starer.

17/1-2. ODBJERG STRAND. Fra Husby Klit foreligger botaniske oplysninger fra klitterrænet ud for gården Odbjerg (Gravesen, 1980).

Vegetationstyper: klit, klithede.

Højere planter:

1980. *Træer og buske:* rynket rose. *Dværgbuske:* krybende pil, hede-lyng, klokke-lyng, mose-bølle og revling. *Urter:* blåmunke, djævelsbid, almindelig engelsød, klit-fladbælg, mark-hindeknæ, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, almindelig hønsetarm, almindelig kongepen, almindelig mælkeurt, rundbælg, rødknæ, gul snerre, lyng-snerre, smalbladet timian, tormentil, almindelig torskemund, muse-vikke og art af øjentrøst. *Græsagtige planter:* fløjlgræs, sand-hjælme, almindelig hvene, marehalm, almindelig rapgræs, sandskæg, sand-star, rød svingel og tagrør.

Lokalitetskoder:

Nørkær + V IV s
Odbjerg Strand ++ K III s

Kilder: 149, 314

17/2 NØRRESØ

BJERREGÅRD, HUSBY Å, MADUM BÆK, MADUM Å, NØRRESØ, VEDERSØ, VEDERSØ KÆR

Herunder omtales Nørresø og Husby Å, der mod nord forbinder Nørresø med Husby Sø. Husby Sø omtales ovenfor under 16/54. Vest for Vedersø ligger Madum Å, der er stærkt afvandet. Mindre vådområder findes stadig, blandt andet Sønderkær ved Bjerregård, hvor der også ligger en nålebeplantning.

17/2-1. I HUSBY Å mellem Husby Sø og Nørresø er der tidligere fundet vandranke, pilblad, krebsklo og den sjældne krydsning mellem græsbladet og glinsende vandaks samt spæd pindsvineknope.

Vegetationstyper: vandløb.

17/2-2. NØRRESØ på 122 ha har afløb til Husby Sø (se 16/54) fra den nordlige bred. Fra afvanding af Husby Enge og Åbjerg Enge tilføres søen okkerholdigt vand gennem to pumpestationer. Langs den sydlige bred har der tidligere været en veludviklet og artsrig rørsump. Fra rørsumpen kan blandt andet nævnes dynd-padderok, dusk-fredløs og almindelig fredløs. Søen har tidligere (1938) været oligotrof og som sådan levested for bransføde, pilledrager, hår/krans-tusindblad, tvepibet lobelie, søpryd, græsbladet vandaks og flydende kogleaks (Wiinstedt, 1938). Strandbo dækkede dengang store dele af søbunden på de steder, hvor rørsumpen var fraværende. Nørresø kunne på daværende tidspunkt karakteriseres som en typiske lobeliesø.

Også pilledrager dannede dengang flere steder tætte bevoksninger på søbredden. Blandt vandplanterne nævner Wiinstedt glinsende vandaks, aflangbladet vandaks, græsbladet vandaks, hjertebladet vandaks, liden vandaks, butbladet vandaks og bændel-vandaks, liden siv, kranstusindblad, spæd pindsvineknope og krebsklo.

Vegetationen har haft stor lighed med den vegetation, der på daværende tidspunkt fandtes i Husby Sø, jf. bemærkninger herunder 16/54. Også i dag er der store ligheder mellem vegetationen i de to søer. Artsammensætningen i Nørresø svarer i store træk til forholdene i Husby Sø, men udbredelsen og tætheden af vegetationen er væsentligt mindre end i Husby Sø. Specielt er undervandsvegetationen sparsomt udviklet i forhold til Husby Sø og er kun veludviklet i søens nordvestlige del. Den sydlige del af Nørresø bestod i 1980 efter Gravesens oplysninger af et bredt bælte af rørsump, der var domineret af tagrør, men hvor der også var betydeligt indslag af sø-kogleaks og spredt pilekrat.

Vegetationstyper: sø

Højere planter: samlet liste for sø og rørsump.

1988. *Vand- og sumpplanter:* liden andemad, stor andemad, fliget brøndsel, bukkeblad, bredbladet dunhammer, smalbladet dunhammer, dusk-fredløs, frøbid, hestehale, tornfrøet hornblad, blågrøn kogleaks, sø-kogleaks, kragefod, bredbladet mærke, dynd-padderok, pilblad, enkelt pindsvineknope, grenet pindsvineknope, smalbladet pindsvineknope, kær-ranunkel, langbladet ranunkel, vejbred-skeblad, almindelig

sumpstrå, nåle-sumpstrå, sværtevæld, høj sødgræs, tagrør, aks-tu-sindblad, bændel-vandaks, børstebladet vandaks, glinsende vandaks, græsbladet vandaks, liden vandaks, svømmende vandaks, vandnavle, vandpest, vand-pileurt, almindelig vandranunkel, vandrøllike, gul åkande og hvid åkande. Andet: mose-bunke, lådden dueurt, engkarse, eng-forglemmigvej, sump-forglemmigvej, almindelig fredløs, kær-galtetand, hunde-hvene, kryb-hvene, eng-kæbbeleje, smalbladet kæruld, almindelig mjøsdurt, ager-padderok, kær-snerre, almindelig star, almindelig syre, kær-tidse, vandkarse og vand-mynte.

Højere planter: rørsump.

1980. *Træer og buske*: øret pil, krybende pil, art af pil. *Urtter* og *græsagtige planter*: smalbladet mangeløv, dynd-padderok, lav ranunkel, eng-karse, vandskræppe, dusk-fredløs, almindelig fredløs, gåse-potentil, eng-nellikeroed, kær-dueurt, sværtevæld, sump-kællingetand, vandnavle, kær-snerre, kær-galtetand, angelik, nyse-røllike, kær-tidse, gul iris, liden andemad, sø-kogleaks, rød svingel, mose-bunke, fest-græs, høj sødgræs, tagrør, smalbladet dunhammer og bredbladet dunhammer.

Alger:

1988. *Blågrønner*: *Aphanothece clathrata*, *Microcystis incerta*, *Gomphosphaeria pusilla*, *Coelosphaerium kuetzingianum*, *Chroococcus limneticus*, *Microcystis aeruginosa*, *Gomphosphaeria lacustris*, *Anabaena flos-aquae*, *Oscillatoria limnetica*. *Rekylalger*: *Rhodomonas lacustris*, *Katablepharis ovalis*, *Cryptomonas* spp. *Furealger*: *Peridinium* sp., *Gymnodinium* sp. *Gulalger*: *Chrysococcus* cfr. *nygaardii*, *Mallomonas* sp., *Dinobryon* sp., *Chrysococcus minutus*, *Synura* sp., *Chrysolykos planctonicus*, *Dinobryon divergens*, *Dinobryon crenulatum*. *Stilkalger*: *Chrysochromulina parva*. *Kiselalger*: *Melosira italica*, *Melosira binderana*, *Cyclotella* cfr. *comta*, *Stephanodiscus hantzschii*, *Stephanodiscus/Cyclotella*, *Rhizosolenia eriensis*, *Stephanodiscus rotula*, *Fragilaria* sp., *Gomphonema* sp., *Nitzschia* spp., *Fragilaria construens*, *Asterionella formosa*, *Tabellaria flocculosa*, *Diatoma vulgare*, *Synedra* sp., *Diatoma elongatum*, *Synedra ulna*, *Synedra acus*, *Fragilaria capucina*, *Nitzschia acicularis*, *Navicula* sp., *Surirella linearis* og *Fragilaria crotonensis*. *Øjealger*: *Trachelomonas volvocina*, *Trachelomonas* cfr. *abrupta*, *Euglena* spp., *Phacus* sp. *Grønner*: *Chlamydomonas* spp., *Gonium sociale*, *Pandorina morum*, *Tetra-spinales* sp., *Scenedesmus* spp., *Pediastrum boryanum*, *Scenedesmus quadricauda*, *Scenedesmus spinosus*, *Scenedesmus opoliensis*, *Scenedesmus* spp., *Scenedesmus serratus*, *Scenedesmus obtusus*, *Scenedesmus linearis*, *Scenedesmus acuminatus*, *Scenedesmus armatus*, *Monoraphidium contortum*, *Pediastrum tetras*, *Scenedesmus acutus*, *Coelastrum microporum*, *Coelastrum reticulatum*, *Tetrastrum staurogeniaeforme*, *Tetrastrum triangulare*, *Pediastrum duplex*, *Dictyosphaerium pulchellum*, *Dictyosphaerium ehrenbergianum*, *Golenkinia radiata*, *Lagerheimia genevensis*, *Micractinium pusillum*, *Oocystis* spp., *Ankistrodesmus gracilis*, *Ankistrodesmus fusiformis*, *Ankistrodesmus spiralis*, *Coelastrum* sp., *Crucigeniella apiculata*, *Crucigenia tetrapedia/astoideum*, *Lagerheimia ciliata*, *Treubaria triappendiculata*, *Ankistrodesmus bibrainus*, *Monoraphidium griffithii*, *Monoraphidium minutum*, *Kirchneriella contorta*, *Kirchneriella obesa*, *Sphaerocystis schroeteri*, *Crucigeniella rectangularis*, *Crucigenia fenestrata*, *Koliella longiseta*, *Elakatothrix genevensis*, *Staurastrum tetracerum*, *Closterium acutum* var. *variable*, *Closterium limneticum*, *Staurastrum* sp., *Cosmarium* sp., *Staurodesmus mammillatus*, *Spondylium* sp. og *Staurodesmus* sp.

17/2. Ikke lokaliseret. Fra Vedersø Klit kendes en tidligere forekomst af klit-star. Nyere botaniske oplysninger fra klitområdet ved Vedersø er ønskelige.

Lokalitetskoder:

Husby Å + V III r
Nørresø +++ V I r

Botanisk vurdering:

Nørresø:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotops-typiske arter.

2. Sjældnere planter: pilblad, smalbladet pindsvineknap, nåle-sumpstrå og bændel-vandaks.

4. Rentvandsindikatorer: Højere planter: nåle-sumpstrå. Gulalger: *Chrysococcus* cfr. *nygaardii*, *Chrysococcus minutus*, *Chrysolykos planctonicus*, *Dinobryon crenulatum*, *Dinobryon divergens*, *Mallomonas* sp. og *Synura* sp. Desmidiaceer: *Closterium limneticum*, *Spondylium* sp., *Staurastrum tetracerum*, *Staurastrum* sp., *Staurodesmus mammillatus* og *Staurodesmus* sp..

Kilder: 17, 19, 28, 163, 183, 205h, 205i, 205o, 207, 233, 234, 238, 313

17/3 MADUM

HJELMSØ (se STOKHOLM PLANTAGE), MADUMFLOD, REJKÆR, REJKÆR PLANTAGE, STOKHOLM PLANTAGE, ØSTERBY, REJKÆR SANDE (se REJKÆR PLANTAGE), MADUM KOMMUNEPLANTAGE, MADUM Å.

Området syd for Ulfborg omfatter blandt andet en række nålebe-plantninger, hvoraf Madum Kommuneplantage, Stockholm Plantage og Rejkær Plantage er de største. Op til de to sidstnævnte plantager og imellem dem ligger en række hedeområder. Området rummer desuden en række mindre vådområder. Herunder omtales hede- og mosearealer i Rejkær Plantage, vest herfor ved Rejkær og nord for Rejkær ved Madumflod.

17/3-1. REJKÆR. Midt imellem plantagerne Stockholm og Rejkær ligger en mindre hede, der domineres af hedelyng. Fra heden kendes guldblomme. I den nordvestlige del er der en mose, hvor der er fundet den mindre almindelige plante mangestænglet sumpstrå. Desuden kan nævnes benbræk og blågrøn star, hvoraf sidstnævnte ikke er almindelig i Vestjylland.

Vegetationstyper: hede, kær.

17/3-2. REJKÆR PLANTAGE omfatter her hede og mose syd for plantagen, mens selve plantagen omtales under 17/4. Der ligger to større moser i plantagens østlige del, hvoraf den nordlige har en større vandfyldt tørvegrav. Heden, der nogle steder er bevokset med fyr, domineres på de åbne partier af hedelyng og revling, de fugtigere partier dog undtaget. På heden er der fundet guldblomme. Moserne er næringsfattige (ekstremfattigkær), og herfra kendes en række mindre almindelige planter som rosmarinlyng, rundbladet soldug og hvid næbfør. Heraf er hvid næbfør temmelig sjælden i landet som helhed. Desuden kan nævnes forekomsten af mose-pors og benbræk. I fugtige lavninger inde i plantagens østlige del er der desuden fundet liden ulvefod og liden soldug.

Vegetationstyper: hede, ekstremfattigkær.

Højere planter:

1972. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr og gyvel og rynket rose. *Dvergbuske*: hedelyng, klokkeling, hede-melbærris, mose-bølle, rosmarinlyng og revling. *Urtter*: liden ulvefod, vand-pileurt, rundbladet

soldug, liden soldug, bukkeblad, klokke-ensian, kattedod, guldblomme og benbræk. *Græsagige planter*: lyse-siv, vestlig tue-kogleaks, hvid næbfrø, smalbladet kæruld, tue-kæruld, almindelig star, hirse-star og næb-star. Endvidere forekommer tørvemos.

17/3-3. STOKHOLM PLANTAGE. Botaniske oplysninger fra plantagen foreligger ikke og er derfor ønskelige.

Lokalitetskoder:

Rejkær	++ H-V II r
Rejkær Plantage	+ H-S-V s
Stokholm Plantage	O S IV r

Botanisk vurdering:

Rejkær:

2. Sjældnere planter: mangestænglet sumpstrå.
3. Lokalt sjældnere planter: blågrøn star.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Rejkær Plantage, hede og mose syd for plantagen:

2. Sjældnere planter: kattedod, hvid næbfrø, rosmarinlyng, liden soldug og liden ulvefod.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: kattedod og guldblomme.

Kilder: 27, 28, 152, 231

17/4 KLOVSIG NØRRE PLANTAGE

KLOVSIG NØRRE PLANTAGE: Olehøje vest, Olehøje øst og Store Bredebjerg, KRONHEDE PLANTAGE, LYSTBÆK, MADUM Å, REJKÆR PLANTAGE, REJKÆR SANDE, STORESANDE, TORSTED PLANTAGE

Omfatter blandt andet tre heder nord for Klovsig Nørre Plantage, omkring højdepunktet Olehøje, øst for Olehøje og længere mod øst omkring højdepunktet Store Bredebjerg. Desuden et stort hedeområde øst for Rejkær Plantage og øst herfor to gamle indsander, Store Sande, der ligger op til Kronhede og Klovsig Søndre Plantage, samt Torsted Østersande op til Torsted Plantage. Hederne er alle omtalt under de nævnte plantager.

17/4-1. KLOVSIG NØRRE PLANTAGE. Direkte nord for Klovsig Nørre Plantage lå tidligere et stort sammenhængende hedeareal. Heden er i dag ved dyrkning opdelt i tre adskilte områder.

17/4-2. Det vestlige hedeområde omkring gravhøjene Olehøje er delvist bevokset med fyr. På hedearealet ved Olehøje er der spredtstående ene og bjerg-fyr. Foruden hedelyng forekommer dværgbuskene klokkelyng, mose-bølle, tyttebær og engelsk visse.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: ene og almindelig røn. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Uner*:

skovtjerne, tormentil og plettet gøgeurt. *Græsagige planter*: vestlig tue-kogleaks, katteskæg og blåtop.

Mosser:

Hede-cypresmos (*Hydnum jutlandicum*) og trind-fyrremos (*Pleurozium schreberi*).

17/4-3. Øst for foregående ved Olehøje ligger et udyrket, tidligere hedeareal, som også omfatter grusgrave i den sydlige del. Arealet er i dag overvejende bevokset med nåletræer og bævreasp. Fugtige hedearealer op til vejen rummer fugtigbundsplanter som blåtop, klokkelyng, smalbladet kæruld, benbræk med flere.

17/4-4. Øst for højdepunktet Store Bredebjerg ligger et tredie område med hede. Op imod halvdelen af arealet er i dag bevokset med fyr og bævreasp. Den åbne hedevegetation domineres i varierende grad af hedelyng, revling og bølget bunke. Fra heden ved Store Bredebjerg kendes de mindre almindelige arter guldblomme og lav skorsoner. Lokaliteten er voksested for rosmarinlyng, tranebær, liden ulvefod, liden soldug, rundbladet soldug, plettet gøgeurt, mangestænglet sumpstrå, brun næbfrø, tråd-star, fin bunke og klit-kambunke. Heraf er brun næbfrø, som vokser i næringsfattige moser, temmelig sjælden i Vestjylland og meget sjælden i landet som helhed.

Foruden den artsrige vegetation af højere planter, hvor der i alt er kendt 26 lavararter fra området. Følgende laver kan nævnes: mild rensdyrlav (*Cladonia mitis*), hjortetak bægerlav (*Cladonia cervicornis*), takket bægerlav (*Cladonia crispata*), lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia merochlorophaea*, grågul bægerlav (*Cladonia zopfii*), grubet tjørnelav (*Coelocaulon aculeatum*), tue-tjørnelav (*Coelocaulon muricatum*) og klit-koralav (*Stereocaulon saxatile*).

Vegetationstyper: hede, ekstremfattigkær.

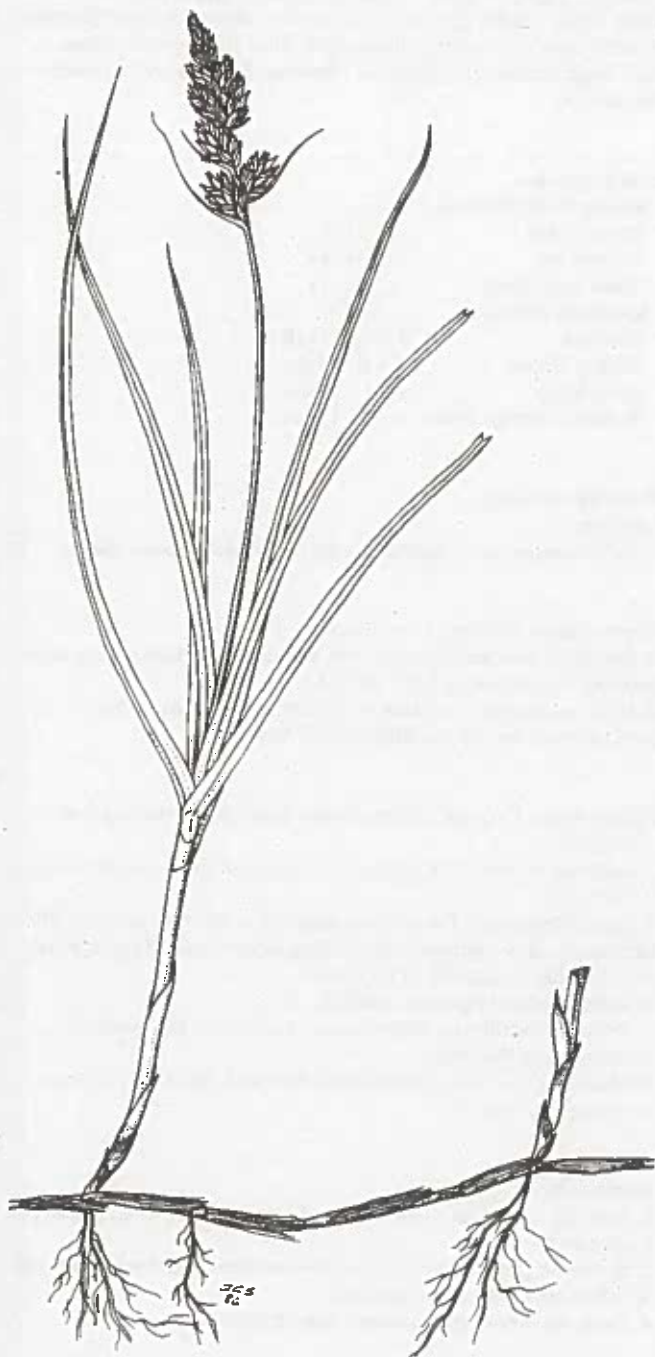
17/4-5. KRONHEDE PLANTAGE omfatter plantage og rester af relativ store hedearealer, der i dag omgives af plantagen. Heden ligger på og nord for det tidligere indsande Store Sande.

17/4-6. LYSTBÆK. Hede, hvoraf en del af arealet i dag er bevokset med fyr. Den åbne hedevegetation domineres af revling og bølget bunke med islæt af hedelyng. Der er tale om en tidligere indlandsklithede, og karakteristiske arter fra den oprindelige klivevegetation forekommer stadig. Her kan nævnes arter som hunde-viol, smalbladet timian, sand-star, sandskæg og sand-hjælme. Fra Lystbæk foreligger ældre oplysninger om fund af tørvemosset *Sphagnum pulchrum* (Pedersen, 1926).

Vegetationstyper: hede.

17/4-7. REJKÆR SANDE. Øst for Rejkær Plantage ligger et storslået hedeområde, hvoraf den nordvestlige del er fredet. Den centrale del af området er oprindeligt indlandsklithede, også kendt under navnet Rejkær Sande. Vegetationen er domineret af revling med indslag af hede-melbærris og stedvis af revling. De er indslag af den grå klits arter som f.eks. almindelig kællingetand, blåmunke, sand-star, sandskæg og sand-hjælme, og endelig kan nævnes forekomsten af den sjældne klit-kambunke. På den øvrige del af området består vegetationen af en tør hedetype, der er domineret af hedelyng og flere steder med en stor dækning af hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*). På dele af området er der islæt af spredte ene. Området rummer derudover store, fugtige arealer og lavninger, hvor klokkelyng, blåtop eller hirse-star dominerer. Foruden hedelyng, klokkelyng og revling forekommer dværgbuskene mose-bølle, tyttebær, engelsk visse og

håret visse. Fra lokaliteten kendes mindre almindelige arter som rosmarinlyng, liden ulvefod og guldblomme. Vindbrud i forskellige tilgroingsstadier giver basis for en artsrig lav vegetation. Der er kendt 18 lavararter fra området (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986). Heraf kan nævnes de mindre almindelige laver hjortetak bægerlav (*Cladonia cervicornis*), bægerlavet *Cladonia sulphurina*, gulgrøn bægerlav (*Cladonia zopfii*) og klit-korallav (*Stereocaulon saxatile*).

Sand-Star. Tegning Jens Christian Schou 1986.

Vegetationstyper: hede, hedemose.

Højere planter:

1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ene, krybende pil og gyvel. *Dværgebuske*: hedelyng, klokkeling, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær, revling, engelsk visse, håret visse og rosmarinlyng. *Urter*: liden ulvefod, hunde-viol, tormentil, smalbladet timian, lyng-snerre, guldblomme, smalbladet høgeurt, blåmunke og kattefod. *Græsagtige planter*: børste-siv, mark-frytle, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star, pille-star, sand-star, bølget bunke, sand-hjelme, sandskæg og blåtop.

1972. *Træer og buske*: fyr, rød-gran, lærk, ene og almindelig hyld. *Dværgebuske*: hedelyng, krybende pil, engelsk visse, håret visse, klokkeling, hede-melbærris, rosmarinlyng, tranebær, revling og tyttebær. *Urter*: liden ulvefod, skovstjerne, rundbladet soldug, liden soldug, tormentil, almindelig kællingetand, mose-troldurt, blåmunke, almindelig gyldenris, guldblomme, plettet høgeurt. *Græsagtige planter*: brun næbfrø, mangestænglet sumpstrå, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, liden siv, almindelig star, hirse-star, sand-star, tråd-star, fin bunke, bølget bunke, klit-kambunke, tandbælg, sandskæg, hundehvene, sand-hjelme og blåtop.

Mosser:

1985. Kost-kløvtand (*Dicranum scoparium*), hede-kløvtand (*Dicranum spurium*), almindelig cypresmos (*Hypnum cupressiforme*), trind fyrremos (*Pleurozium schreberi*) og sod tørvemos (*Sphagnum papillosum*).

Laver:

1986. Islandsk kruslav (*Cetraria islandica* ssp. *crispiformis*), mild rensdyrlav (*Cladonia mitis*), hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*), hjortetak-bægerlav (*Cladonia cervicornis*), skarlagenrød bægerlav (*Cladonia coccifera*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), slank bægerlav (*Cladonia gracilis*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), bægerlavet *Cladonia merochlorophaea* v. *novo-chlorophaea*, spids bægerlav (*Cladonia subulata*), bægerlavet *Cladonia sulphurina*, pigget bægerlav (*Cladonia uncialis*), grågul bægerlav (*Cladonia zopfii*), grubet tjørnelav (*Coelocaulon aculeatum*), tue-tjørnelav (*Coelocaulon muricatum*), almindelig kvistlav (*Hypogymnia physodes*), tørv-akivelav (*Placynthiella ichmalia*) og klit-korallav (*Stereocaulon saxatile*).

17/4-8. STORESANDE. Hedevegetationen, der er meget artsrig, domineres af revling, bølget bunke og stedvis af hedelyng. Der er store bevoksninger med ene og gyvel. I indsandets mindre stabile område voksede i 1972 arter, som er typiske i den grå klit som f.eks. hunde-viol, smalbladet timian, blåmunke, sand-star, sandskæg, sand-hvene og sand-hjelme med flere. (Gravesen, 1982 upubl.). Foruden hedelyng og revling vokser dværgebuskene klokkeling, mose-bølle, tyttebær, engelsk visse og håret visse på området. Der er kendt 23 lavararter fra området (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986). Lavvegetationen omfatter dels "humus"-samfund, der er domineret af *Cladonia merochlorophaea* og grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), dels "mineralsamfund", hvor der er store bestande af spids bægerlav (*Cladonia subulata*). Endvidere er en række laver tilknyttet de vindbrud, der forekommer i området. Fra lokaliteten kendes de mindre almindelige arter smuk perikon, guldblomme og sand-hvene (Christensen, 1973). Desuden er der fundet de mindre almindelige laver: takket bægerlav (*Cladonia cervicornis*), oplæst bægerlav (*Cladonia sulphurina*), gulgrøn bægerlav (*Cladonia zopfii*) og klit-korallav (*Stereocaulon saxatile*).

Lavfloraen ved det tidligere flyvesandsområde ved Store Sande er endvidere registreret i 1977 (Ramkær et al., 1977).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ene, stilk-eg, dun-birk, krybende pil, almindelig røn, gyvel og sur-kirsebær. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelýng, mose-bølle, tyttebær, revling, engelsk visse. *Urter*: hunde-viol, skovstjerne, tormentil, lyng-snerre, håret høgeurt, blåmunke og kattefod. *Græsagtige planter*: børste-siv, mark-frytle, vestlig tue-kogleaka, almindelig star, pille-star, sand-star, fåre-svingel, bølget bunke, sand-hjælme, sandskæg.

1982. *Urter*: almindelig engelsød, blå-klokke. *Græsagtige planter*: almindelig hvene.

1972. *Træer og buske*: rynket rose. *Dværgbuske*: håret visse. *Urter*: smuk perikon, rødknæ, blå-klokke, smalbladet timian, almindelig gyldenris og smalbladet høgeurt. *Græsser*: tandbælg, almindelig hvene, får-svingel, sand-hvene.

Mosser:

1985. Skægget flerfligmos (*Barbilophozia barbata*), kost-kløvtand (*Dicranum scoparium*), almindelig cypresmos (*Hypnum cupressiforme*), trind fyrremos (*Pleurozium schreberi*), hårspidset jomfruhår (*Polytrichum piliferum*).

Laver:

1985. Islandske mos (*Cetraria islandica* ssp. *crispiformis*), gulhvid rensdyrlav (*Cladonia arbuscula*), mild rensdyrlav (*Cladonia mitis*), hede-rensdylav (*Cladonia portentosa*), hjortetak-bægerlav (*Cladonia cervicornis* ssp. *pulvinata*), skarlagenrød bægerlav (*Cladonia coccifera*), takket bægerlav (*Cladonia crispata*), lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), slank bægerlav (*Cladonia gracilis*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia merochlorophaea* s.lat., *Cladonia ramulosa*, spids bægerlav (*Cladonia subulata*), skællædt bægerlav (*Cladonia squamosa*), pigget bægerlav (*Cladonia uncialis*), grågul bægerlav (*Cladonia zopfii*), grubet tjørnelav (*Coelocaulon aculeatum*), tue-tjørnelav (*Coelocaulon muricatum*), almindelig kvistlav (*Hypogymnia physodes*), forskelligfarvet skivellav (*Trapeliopsis granulosa*), tørv-skivellav (*Placynthiella ichmalia*), klit-korallav (*Stereocaulon saxatile*).

17/4-9. **TORSTED PLANTAGE** omfatter plantage og hede, "Torsted Østersande", der ligger inde i plantagen. Heden er en indlandsklit-hede, der domineres af hedelyng. Der findes gyvel og sand-hjælme og klit-kambunke på heden, som i øvrigt er artsfattig. Området er præget af mange vindbrud og har samfund, der befinder sig på forskellige stadier i den vegetationsudvikling, der sker på områder uden højere vegetation. Lavsamfund, der er domineret af *Cladonia merochlorophaea* er almindelige i området. I alt kendes 20 lavarter fra området (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986). Heraf kan nævnes de mindre almindelige laver gulgrøn bægerlav (*Cladonia zopfii*) og klit-korallav (*Stereocaulon saxatile*). Endvidere findes laverne takket bægerlav (*Cladonia crispata*), lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia merochlorophaea*, spids bægerlav (*Cladonia subulata*), grågul bægerlav (*Cladonia zopfii*), grubet tjørnelav (*Coelocaulon aculeatum*), tue-tjørnelav (*Coelocaulon muricatum*).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1938. Klit-rose.

1972-1985. *Træer og buske*: ene, gyvel og almindelig bjerg-fyr. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, krybende pil, hedelyng, hede-melbærris og revling. *Urter*: smalbladet timian, kattefod og hunde-viol. *Græsagtige planter*: sand-star, klit-kambunke, bølget bunke, sand-hvene, sand-hjælme og sandskæg.

Laver:

1985. Islandske kruslav (*Cetraria islandica* ssp. *crispiformis*), mild rensdyrlav (*Cladonia mitis*), hede-rensdylav (*Cladonia portentosa*), skarlagenrød bægerlav (*Cladonia coccifera*), takket bægerlav (*Cladonia crispata*), *Cladonia merochlorophaea*, lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), slank bægerlav (*Cladonia gracilis*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia merochlorophaea* var. *merochlorophaea*, *Cladonia ramulosa*, skællædt bægerlav (*Cladonia squamosa*), spids bægerlav (*Cladonia subulata*), pigget bægerlav (*Cladonia uncialis*), grågul bægerlav (*Cladonia zopfii*), grubet tjørnelav (*Coelocaulon aculeatum*), tue-tjørnelav (*Coelocaulon muricatum*), almindelig kvistlav (*Hypogymnia physodes*), finger-kvistlav (*Hypogymnia tubulosa*), klit-korallav (*Stereocaulon saxatile*).

Lokalitetskoder:

Klovsg Nørre Plantage	
Olehøje vest	++ H II r
Olehøje øst	++ H II r
Store Bredebjerg	++ H II r
Kronhede Plantage	- S IV r
Lystbæk	+++ H II-III s
Rejkær Sande	+++ H I ms
Store Sande	+++ H I ms
Torsted Plantage, hede	+++ H II ms

Botanisk vurdering:

Lystbæk:

4. Indikatorarter for indlandsklit-hede: hunde-viol og sand-hjælme.

Klovsg Nørre Plantage, Store Bredebjerg:

2. Sjældnere planter: klit-kambunke, rosmarinlyng, liden soldug, mangestænglet sumpstrå og liden ulvefod.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme, lav skorsoner.

Indikatorarter for indlandsklit-hede: klit-kambunke.

Klovsg Nørre Plantage, Rejkær Sande: hede øst for plantagen af samme navn.

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20-biotops-typiske arter.

2. Sjældnere planter: *Laver*: klit-korallav (*Stereocaulon saxatile*), klit-kambunke. *Højere planter*: rosmarinlyng, liden ulvefod, brun næbfrø, mangestænglet sumpstrå og fin bunke.

3. Lokalt sjældnere planter: tråd-star.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, håret visse, hede-melbærris, kattefod og guldblomme.

Indikatorarter for indlandsklit-hede: hunde-viol, blåmunke, klit-kambunke og sand-hjælme.

Storesande:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20-biotops-typiske arter.

2. Sjældnere planter: klit-korallav (*Stereocaulon saxatile*), og kattefod.

3. Lokalt sjældnere: smuk perikon.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene og kattefod.

Torsted Plantage, hede:

2. Sjældnere planter: kattefod, klit-kambunke og klit-korallav (*Stereocaulon saxatile*).

4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, håret visse, hede-melbærris og kattefod.

Indikatorarter for indlandsklithede: hunde-viol, klit-kambunke og sand-hjælme.

Kilder: 17, 18, 19, 21, 27, 28, 94, 107, 148, 152, 178, 194, 227, 275, 350a, 353a, 402

17/5 FEJSØ PLANTAGE

FEJSØ PLANTAGE VEST, GRUNDFLOD SANDE

Herunder omtales heden vest for Fejsø Plantage og Grundflod Sande ved Nørhede øst for plantagen. Øst for plantagen i plantagens øst-ende ligger Fejsø Mose og øst herfor Galtmose, der ikke er beskrevet.

17/5-1. FEJSØ PLANTAGE. Botaniske oplysninger fra selve plantagen foreligger ikke og er derfor meget ønskelige.

Vegetationstyper: nåleplantage.

17/5-2. FEJSØ PLANTAGE, VEST. Hedearealet vest for Fejsø Plantage var i 1972 under fremskreden tilgroning, idet op til halvdelen af arealet var bevokset med nåletræer og bævreasp. Hedevegetationen blev domineret af revling og bølget bunke med indslag af engelsk visse, håret visse, hede-melbærris, tyttebær og krybende pil samt guldblomme på de mere tørre hedepartier. På bakkerne en del ene og overdrevsarter som bjerg-rørhvene og plettet kongepen, suppleret med kattedod og skovstjerne.

I nogle store lavninger var vegetationen mere varieret med klok-kelyng, mose-bølle, djævelsbid, lav skorsoner, plettet gøgeurt, halvgræsserne tue-kogleaks og almindelig star samt græsserne tandbælg, blåtop og krybende hestegræs.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1972. *Træer og buske*: art af fyr, art af gran, ene og bævreasp. *Dværghuske*: engelsk visse, håret visse, krybende pil, hedelyng, klok-kelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, djævelsbid, kattedod, guldblomme, plettet kongepen, lav skorsoner og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, almindelig star, bølget bunke, tandbælg, krybende hestegræs, bjerg-rørhvene og blåtop.

17/5-3. GRUNDFLOD SANDE omfatter hede og nålebeplantning sydøst for Stråssø Plantage. Hedearealet var i 1972 under fremskreden tilgroning med fyr, gran, bævreasp og eg, såvel stilk-eg som vinter-eg, samt ene. På de tilbageværende åbne hedeflader dominerede hedelyng og bølget bunke med indslag af tyttebær og revling samt blåtop. Desuden forekom grå-pil (Christensen, 1973).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1972. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, rød(?)-gran, grå-pil, stilk-eg, vinter-eg, bævreasp og ene. *Dværghuske*: hedelyng, tyttebær og revling. *Græsser*: bølget bunke og blåtop.

Lokalitetsskoder:

Fejsø Plantage	0 S IV r
Fejsø Plantage, vest	++ H II r
Grundflod Sande	++ H II r

Botanisk vurdering:

Fejsø Plantage, vest:

2. Sjældnere planter: kattedod.

4. Hede-og overdrevsindikatorer: ene, håret visse, hede-melbærris, kattedod, guldblomme og lav skorsoner.

Kilder: 28

17/6 PRÆSTBJERG PLANTAGE

EGEBJERG (se Nørhede Egebjerg), GRENING BAKKE, HORSEMOSE, HULHØJ, NØRHEDE EGEBJERG

Terrænet omkring Nørhede består af en række højdepunkter, der udgør en del af Skovbjerg Bakkeø. I tilknytning til bakkeøerne ligger en række nålebevoksninger og gamle hedearealer, der i dag er under fremskreden tilgroning med nåletræer. Herunder omtales Egebjerg, hvor der er egekrat samt Grening Bakke. Nørhede afgrænses mod nordøst af Fuglkær Å med veludviklede mose- og engarealer.

17/6-1. GRENING BAKKE omfatter plantage og mindre hede nord for Halkær Sande. Heden udgør en del af det oprindelige sammenhængende hedeområde, der er angivet på Geodætisk Instituts kort (1:200.000). Dele af heden var i 1972 bevokset med fyr, medens træer af fyr står spredt på den øvrige del af arealet. Desuden forekommer ene. Den åbne hedevegetation blev dengang domineret stedvis af hedelyng, revling eller bølget bunke. Der er desuden en del fugtigere partier med kærvegetation, hvoraf kan nævnes mose-pors, smalbladet kæruld, almindelig star og blåtop. Fra lokaliteten kendes guldblomme (Christensen, 1973).

Botaniske oplysninger fra vådområder op til Fuglkær Å er meget ønskelige. Fuglkær Å's omgivelser omtales af Christensen (1973) som værdifulde.

Vegetationstyper: hede, fattigkær.

17/6-2. NØRHEDE EGEBJERG er et lille krat med eg, der ligger på bakken Egebjerg. Krattet er undersøgt og beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, unpubl.). Det består af stilk-eg og krydsninger mellem de to egearter, men ingen vinter-eg. I 40'erne var egne mandshøje, i dag er de 8-10 meter høje. Der er opvækst af nåletræer i den vestlige del. Jordbunden er fattig, hvilket afspejler sig i floraen, der i 40'erne bestod af liljekonval, almindelig kohvede, majblomst, skovstjerne, tyttebær og mose-bølle.

Karakteristik:

Beliggenhed: mark (hede)

Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 8-10 meter

Trækonfiguration: enkeltstående, krogede ege

Underskov: tørst

Opvækst: gran

Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ morbundsplante:

majblomst, liljekonval m.fl.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg x stilk-eg, almindelig røn, selje-røn, ene, tørst og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: mose-bølle og tyttebær. *Urter*: ørnebregne, almindelig engelsød, hvid anemone, skovstjerne, tormentil, krat-fladbælg, almindelig hanekro, almindelig kohvede, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle og bølget bunke.

Lokaltetskoder:

Grenning Bakke + H III r

Nørhede Egebjerg ++ S II r

Botanisk vurdering:

Grenning Bakke:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Nørhede Egebjerg:

3. Lokalt sjældnere planter: hvid anemone.

4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, tormentil, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Hede- og overdrevsindikatorer: ene.

Kilder: 28, 34, 36, 272

177/ VEST STADIL FJORD**HUSBY KLIT, VEST STADIL FJORD**

177/1. **HUSBY KLIT**. Der foreligger botaniske oplysninger fra klitten nord for Strandgården.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: ene og art af rose. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng og mose-bølle. *Urter*: blå-klokke, gederams, gul snerre, smalbladet høgeurt, klit-fladbælg, almindelig kællingetand, almindelig pimpinelle, almindelig engelsød, liden skjaller, almindelig syre, skovbrandbæger og ager-svinemælk.

Vegetationstyper: klit, klithede.

177/2. **VEST STADIL FJORD** er skilt fra Vesterhavet af klittangen Husby Klit. Tangen er fredet med 559 ha og er i dag et af de få større klitområder i Vestjylland, hvor der næsten ingen sommerhusbebyggelse er. Ringkjøbing Amtskommune har i 1987 og 1988 foretaget grundige undersøgelser af fjordens vegetation, som foruden en beskrivelse af fjordens bundvegetation omfatter floralister fra rørsum-

pen og områdets randarealer (Gyrsting, 1988, 1989). Desuden foreligger der en tidligere floraliste fra 1980 fra rørsumpen og engarealer på fjordens nordside øst for Storebro (Gravesen, 1980). Fra Vest Stadil Fjord kendes storblostmret vandranunkel, langbladet ranunkel, stilk-mælde, eng-viol, tranebær, pengebladet fredløs, kragefod, hestehale, høst-rødtop, gul okseøj, kødfarvet gøgeurt, tråd-vandaks, hoved-frytle, klit-siv og starene grøn, dværg- og høst-star. Desuden kan nævnes en række arter, der er mere karakteristiske for østdanske forhold og derfor ikke almindelige i Vestjylland, således svine-mælde, kær-svovlrod, pastinak, vand-mynte, sværtevæld, hvid snerre, gul iris, kruset vandaks, spidskapslet star og toradet star.

Randarealerne langs Vest Stadil Fjord består overvejende af rørsump, men også mindre engarealer, fattigkær med overgang til mere hede- og overdrevsagtige arealer forekommer. De væsentligste botaniske interesser i området er knyttet til de ca. 5-10% af arealerne, der består af hede, fattigkær og dele af engarealerne.

Vegetationen på de åbne vandarealer, hovedsageligt i nord- og vestenden, bestod i 1987 væsentligst af en kransnålealge (*Chara aspera*), liden siv, hjertebladet vandaks, børstebladet vandaks og aks-tusindblad. Rørsumpen er domineret af tagrør, men har pletvis dominans af strand-kogleaks, blågrøn kogleaks, smalbladet dunhammer og enkelte steder bredbladet dunhammer.

Vegetationen på de mere tørre arealer har gennemgående engkarakter med dominans af almindelige engplanter som kryb-hvene, eng-rørhvene, rød svingel, lyse- og knop-siv og storer som almindelig star, toradet star og grå star. Mod mere tørre og udvaskede områder går både rørskoven og fattigkærvegetationen over i en mere hede- og overdrevsagtig vegetation. Hedevegetationen findes på tydeligt udvaskede sandpletter - antagelig flyvesand - og består af revling, hedelyng, art af rensdyrlav, bølget bunke, mangleblomstret frytle, håret høgeurt, hårspidset jomfruhår (mos), hunde-viol og enkelte andre arter.

På de knapt så udvaskede arealer findes en mere tør eng- eller overdrevsagtig vegetation med rød svingel, fløjlsgræs, almindelig og nyserøllike, tormentil, mose-bunke, almindelig hvene, eng-rapgræs, vel-lugtende gulaks, almindelig syre, krybende- og gåse-potentil, almindelig gyldenris, fliget brøndsel med flere. Eng- og overdrevsarealerne er i en tydelig tilgroningstilstand, da høje urter har afløst tidligere laverevoksende vegetation, ligesom der er en udbredt forekomst og spredning af især øret og krybende pil, men også i mindre områder dun-birk.

Vegetationstyper: sø, rørsump, fattigkær, eng, (hede-overdrev)

Alger:

1987. *Blågrønalger*: *Aphanothece* sp., *Lyngbya contorta*, *Aphanothece clathrata*/ad *Microcystis incerta*, *Anabaena flos-aquae*, *Chroococcus limneticus*, *Gomphosphaeria pusilla*, *Lyngbya limnetica*, *Oscillatoria planctonica*, *Aphanizomenon flos-aquae*, *Gomphosphaeria rosea*, *Microcystis* sp. cfr. *Aphanizomenon elenkinii*, *Microcystis wesenbergii*, *Cyanonephron styloides*. *Rekylalger*: *Cryptomonas ovata*, *Rhodomonas lacustris*, *Cryptomonas* sp., *Katablepharis ovalis*. *Furealger*: *Gymnodinium* sp., *Peridinium aciculiferum*, *Diplopsalis acuta*. *Prymnesiophyceae*: *Chrysochromulina parva*. *Gulalger*: *Dinobryon sertularia*, *Chrysolykos planctonicus*, *Ochromonas* sp., *Pseudokephyron* cfr. *entzii*, *Pseudokephyron cylindrium*, *Uroglena* sp., cfr. *Chrysococcus*. *Kiselalger*: *Cyclotella comta*, *Rhizosolenia eriensis*, *Diatoma elongatum/vulgare*, *Synedra affinis*, *Nitzschia* sp, *Campylo-discus noricus*, *Nitzschia sigmoidea*, *Fragilaria construens*.

Højere planter:

1988. Kors-andemad, stor andemad, liden andemad, angelik, hyldebladet baldrian, dun-birk, eng-brandbæger, brudelys, fliget brøndsel, nikkende brøndsel, bølget bunke, bævreasp, mose-bølle, *Chara aspera*, kær-dueurt, ris-dueurt, bredbladet dunhammer, smal-

bladet dunhammer, tidlig dværgbunke, almindelig engelsød (bregne), rank evighedsblomst, sump-evighedsblomst, kær-fladstjerne, stor fladstjerne, fløjlsgræs, sump-forglemmigvej, almindelig fredløs, pengebladet fredløs, hoved-frytle, håret frytle, mangeblomstret frytle, mark-frytle, almindelig bjerg-fyr, følfod, kær-galtetand, gederams, eng-gedeskæg, småkronet gedeskæg, hvid-gran, gråris, vellugtende gulaks, kær-guldkaar, almindelig gyldenris, kødfarvet gøgeurt, hvidmelet gåsefod, almindelig havre, dunet havre, eng-havre, hedelyng, almindelig hvene, kryb-hvene, håret høgeurt, almindelig hønsetarm, gul iris, almindelig jomfruhår (mos), hårspidset jomfruhår (mos), lugtløs kamille, skivekamille, engkarse, sumpkarse, kattehale, klokkelyng, hvid-kløver, rød-kløver, blågrøn kogleaks, strand-kogleaks, almindelig kongepen, kragefod, kransnålealge, almindelig kællingetand, sump-kællingetand, smalbladet kæruld, almindelig mangeløv (bregne), bredbladet mangeløv (bregne), vand-mynte, spyd-mælde, stilk-mælde, svine-mælde, art af mælkebøtte, bredbladet mærke, bittersød natskygge, sort natskygge, stor nælde, gul oksesøje, ager-padderok, pastinak, grå-pil, krybende pil, øret pil, bleg pileurt, fersken-pileurt, gåse-potentil, krybende potentil, almindelig rajgræs, italiensk rajgræs, bidende ranunkel, langbladet ranunkel, lav ranunkel, nedbøjet ranunkel, tigger-ranunkel, eng-rapgræs, enårig rapgræs, raps, rejnfan, art af rensdyrlav, revling, knæbøjet rævehale, rødknæ, høst-rødtop, mark-rødtop, almindelig røllike, nyse-røllike, almindelig røn, rørgæs, eng-rørhvene, sideskærm, glanskapslet siv, klit-siv, knop-siv, lyse-siv, sand-siv, tråd-siv, tudse-siv, vejbred-skeblad, almindelig skjolddrager, liden (sommer-)skjaller, stor (eng-) skjaller, hvid snerre, kær-snerre, almindelig spergel, almindelig star, dværg-star, grøn star, grå star, høst-star, sand-star, spidskapslet star, toradet star, ager-stedmoderblomst, almindelig stedmoderblomst, almindelig sumpstrå, enskættet sumpstrå, ager-svinemælk, almindelig svinemælk, art af svinemælk, rød svingel, kær-svovlrod, sværtevæld, almindelig syre, høj sødgræs, manna-sødgræs, tagrør, horse-tidsel, kruset tidsel, kær-tidsel, tormentil, almindelig torskemund, tranebær, kær-trehage, trævlekrone, aka-tusindblad, art af tørvemos, aflangbladet vandaks, brodbladet/ buttbladet vandaks, børstebladet vandaks, hjertebladet vandaks, svømmende vandaks, tråd-vandaks, vandnavle, vandpest, storblomstret vandranunkel, vandspir, art af vandstjerne, lancet-vejbred, muse-vikke, tofrøet vikke, eng-viol, hunde-viol, læge-øjentrøst.

1988. Vandplanter i selve fjorden.

Kransnålealge (*Chara aspera*), hjertebladet vandaks, liden siv, børstebladet vandaks, tråd-vandaks, vandkrans, ålegræs, aks-tusindblad og vandpest.

1991. Lav kogleaks og nåle-sumpstrå.

Lokalitetskode:

Vest Stadil Fjord +++ V I s

Botanisk vurdering:

Vest Stadil Fjord:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart og mere end 20-biotopstypiske arter.

1. Rødlistearter: lav kogleaks.
2. Sjældnere planter: lav kogleaks, nåle-sumpstrå, stilk-mælde, klit-siv og tråd-vandaks.
3. Lokalt sjældnere planter: brudehys, pengebladet fredløs, eng-gedeskæg, kødfarvet gøgeurt, høst-rødtop, almindelig skjolddrager, hvid snerre, spidskapslet star og toradet star.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: dunet havre og eng-havre.

Rigkærsindikatorer: kødfarvet gøgeurt, almindelig skjolddrager og toradet star.

5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: kær-dueurt, almindelig fredløs, sump-kællingetand, vand-mynte, kær-snerre, kær-tidsel og trævlekrone.

Kilder: 61, 62, 205 b, 205 g, 328 a

17/8 STADIL

17/9 TIM

HOVERDAL VEST: EJSTRUP BÆK, GRØNNE BAKKER, KOGSGÅRD PLANTAGE, TUDSEMOSE, ØSTERGAARD

Herunder omtales hede vest for Hoverdal Plantage, Grønne Bakker, der ligger op til vejen ved Sønder Esp, og Tudsemose beliggende på begge sider af banelegemet et stykke syd for Ejstrup Bæk. Oplysninger fra vådbundsarealer op til Ejstrup Bæk, der mod vest løber ud i Stadil Fjord, kendes stort set ikke.

17/9-1. HOVERDAL, VEST omfatter hede- med mosearealer op til Ejstrup Bæk. Vest for Hoverdal Plantage ligger en tidligere indlands-klithede. Foruden hedearealer rummer området en del mosearealer med en relativ artsrig mosevegetation. Heden er afbrændt omkring 1975. Hedevegetationen domineres i dag af hedelyng og revling. Nogle områder har islæt af tyttebær, andre mere udtørrede arealer har indslag af hede-melbærris. Blandt laverne dominerer hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*). Desuden forekommer gulhvid rensdyrlav (*Cladonia arbuscula*). Der er spredtstående fyr på arealet, som op til plantagerne danner mere sammenhængende bevoksninger. Der er i 1985 fundet 13 lavarter på området (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986). Herfra kan blandt andet nævnes takket bægerlav (*Cladonia merochlorophaea*) og spids bægerlav (*Cladonia subulata*). Fra heden kendes den mindre almindelige lav liden skjoldlav (*Peltigera spuria*). Mosevegetationen domineres af blåtop og klokkelyng med indslag af mose-pors. Fra mosearealer på heden kendes for de mindre almindelige arter mangestænglet sumpstrå, tråd-star og dværg-star. Fra den ret, artsrige mosevegetation kan desuden nævnes tørvemos, nedbøjet ranunkel, vandnavle, benbræk (Degn, 1985, upubl.).

Vegetationstyper: hede, hedemose.

Højere planter: hede

1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ene, mose-pors, øret pil, bævreasp, almindelig røn. *Dværgbuske*: krybende pil, engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urtter*: almindelig mangeløv, skovstjerne, tormentil, gederams, almindelig hønsetarm, smalbladet æreapris, lyng-snerre, almindelig røllike, guldblomme, almindelig gyldenris, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen og lav skorsoner. *Græsagtige planter*: børste-siv, mangeblomstret frytle, almindelig star, pille-star, sand-star, udspærret dværgbunke, fåre-svingel, bølgel bunke og katte-skæg.

Højere planter: hedemose og kær

1985. *Dværgbuske*: rosmarinlyng og tranebær. *Urtter*: kær-ranunkel, trævlekrone, rundbladet soldug, almindelig syre, gåse-potentil, vandnavle, kær-snerre, benbræk, plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, lyse-siv, enskættet sumpstrå, blågrøn kogleaks, vestlig tuekogleaks, stortoppet rapgræs, eng-rapgræs og fløjlsgræs.

1972. *Træer og buske*: mose-pors. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urtter*: kær-ranunkel,

vandnavle. *Græsagtige planter*: liden siv, vestlig tue-kogleaks, mangestænglet sumpstrå, smalbladet kæruld, dværg-star, tråd-star, bølget bunke, hunde-hvene, sand-hjælme.

Mosser:

1985. Bølgebladet kløvtand (*Dicranum polysetum*), kost-kløvtand (*Dicranum scoparium*), almindelig cypressmos (*Hypnum cupressiforme*), almindelig blegmos (*Leucobryum glaucum*), trind fyrremos (*Pleurozium schreberi*) og almindelig nikkemos (*Pohlia nutans*).

Laver:

1985. Gulhvid rensdyrlav (*Cladonia arbuscula*), hede-rensdylav (*Cladonia portentosa*), takket bægerlav (*Cladonia crispata*), *Cladonia cryptochlorophaea*, grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), slank bægerlav (*Cladonia gracilis*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), spids bægerlav (*Cladonia subulata*), pigget bægerlav (*Cladonia uncialis*), almindelig kvistlav (*Hypogymnis physodes*), forskelligfarvet skivelav (*Trapeliopsis granulosa*), tørv-skivelav (*Placynthiella ichmalia*) og liden skjoldlav (*Peltigera spuria*).

17/9-2. **EJSTRUP BÆK**. Omkring Ejstrup Bæk, hvor den nordgående vej fra Astrup skærer bækken, ligger nogle mindre moscarealer. Arealerne anvendes ikke længere til græsning. Der forekommer nogle mindre krat og bevoksninger af pil. På den øvrige del er der en vegetation af højvoksende moseplanter, desuden forekommer mindre bevoksninger af mose-pors. Fra arealer langs Ejstrup Bæk kendes den sjældne loppe-star.

Det tidligere hedeområde syd for Ejstrup Bæk, syd for Hobro er i dag (1973) bevokset med fyr.

Vegetationstyper: kær, pilekrat.

17/9-3. **GRØNNE BAKKER**. Mellem Tim og Hoverdal Plantage ligger en nåleplantage. Plantagen indeholder desuden enkelte spredte arealer med hede. På lokalitetens hedearealer er der tidligere fundet guldblomme, lav skorsoner og plettet gøgeurt (Christensen, 1973). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: nåleplantage, hede.

17/9-4. **TUDSEMOSE** består af hedemose og kær. Hedemosen domineres af hedelyng og klokkeløng med indslag af blåtop, vestlig tue-kogleaks og revling. Fra området kendes liden soldug, rundbladet soldug og vibefedt. Desuden kan nævnes gyvel og benbræk (Christensen, 1973).

Vegetationstyper: hedemose, ekstremfattigkær

Højere planter: hedemose

1972. *Træer og buske*: bjerg-fyr og gyvel. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeløng, revling. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks og blåtop.

Højere planter: kær

Urter: benbræk, kragefod, liden soldug, rundbladet soldug, mose-troidurt, vandnavle og vibefedt. *Græsagtige planter*: smalbladet kæruld, liden siv, tråd-siv, almindelig star og tagrør. Desuden art af mosset tørvemos.

17/9. Ikke lokaliseret. I TBU-arkivet på Botanisk Museum findes oplysninger om forekomst af vår-kobjælde ved Pølsmark. Lokaliteten er muligvis identisk med en tidligere angivet forekomst på "Esp Sande" (Wiinstedt, 1914).

17/9. Ikke lokaliseret. Fra en sø beliggende tæt op til landevejen syd for Tim foreligger ældre botaniske oplysninger (Wiinstedt, 1938). Der blev dengang fundet blandt andet storlæbet blærerod, svømmende sumpskærm, liden soldug, vibefedt, strandbo, fåblomstret kogleaks, flydende kogleaks og grøn star.

Lokalitetskoder:

Ejstrup Bæk
mose omkring vandløbet + V-S II s
Grønne Bakker + H IV r
Hoverdal, vest ++ H-V II s
Tudsemose + H-V II s

Botanisk vurdering:

Grønne Bakker:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme, lav skorsoner.

Ejstrup Bæk:

2. Sjældnere planter: loppe-star.

Hoverdal Plantage, vest:

2. Sjældnere planter: rosmarinlyng og mangestænglet sumpstrå.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, hede-melbærris, håret visse, guldblomme og lav skorsoner.

Tudsemose:

2. Sjældnere planter: liden soldug og vibefedt.

Kilder: 27, 28, 95, 231, 236, 237, 238, 239, 270, 403

17/10 HOVERDAL PLANTAGE

HOVERDAL PLANTAGE, KORSHØJ (se Sønder Esp), RISTOFTE, SØNDER ESP, TIM Å

Op til og inde i Hoverdal Plantage ligger en række ret store hedeområder. Her beskrives heden nord for plantagen omkring højdepunktet Ørnhøj, heden i plantagens vestlige del op til Hulmose Plantage, heden i plantagens sydlige del omkring Ejstrup Bæk samt to mere eller mindre sammenhængende heder i plantagens centrale del vest for Torsted-Hover vejen. Heden vest for plantagen er beskrevet under 17/9, medens de tre store hedeområder, der ligger øst for plantagen, beskrives under 17/11 - Højsande og Store Østersten - samt under 17/21.

17/10-1. **HOVERDAL PLANTAGE** omfatter foruden plantage en række store heder og nogle mindre vådbundsarealer og søer. Området har tidligere bestået af nogle indsander, hvoraf det mest kendte er Sørup Sande, der i dag ligger i plantagens vestlige del.

Plantagen omslutter fire-syv mere eller mindre adskilte heder. Desuden er der hede langs plantagens nordside og ved plantagens vestende og østende. Ejstrup Bæk har sit udspring i plantagen. I plantagens vestlige del ligger der fire mindre søer, hvoraf de tre er fremkommet ved opstemning af vandløb.

Plantagens hedeområder er velundersøgte, medens oplysninger fra selve plantagen er sparsomme.

Hoverdal Plantage har en interessant svampeflora, der indeholder mange arter, der er sjældne i Danmark. De mest interessante i selve plantagen er pjuksket duftpigsvamp (*Bankera fuliginosa*), tragtformet læderpigsvamp (*Phellodon tomentosus*), skellet kødpigsvamp (*Sarcodon imbricatus*), barksvampen *Sistotrema dennisii*, der kun er fundet to steder i landet, fyrre-rørhat (*Leccinum vulpinum*), kantet ridderhat (*Tricholoma sejunctum*) og duft-ridderhat (*Tricholoma nauseosum*). Sidstnævnte er ikke fundet andre steder i Danmark. I et fugtigt område med hedepræg er der fundet mørkægget rødblad (*Entoloma fuscumarginatum*), der heller ikke er fundet andre steder i landet. Endvidere findes blodskorpe (*Phanerochaete sanguinea*), blomkålsvamp (*Sparassis crispa*), almindelig pigsvamp (*Hydnum repandum*), grovporet rørhat (*Suillus bovinus*), hulstokket rørhat (*Suillus cavipes*), galde-rørhat (*Tylopilus felinus*), rødbrun rørhat (*Boletus pinophilus*), nålestibet ridderhat (*Tricholema virgatum*), dværg-skælhat (*Pholiota scamba*), orangegul slørhat (*Cortinarius limonius*), plantage-slørhat (*Cortinarius biformis*) og citronbladet skørhat (*Russula sardonia*). Fra de fugtige løvkrat med el, birk og pil kendes anis-læderhat (*Panus suavissimus*), der kun er fundet fem steder i landet og fjernbladet rødblad (*Entoloma rhodocylix*). Desuden findes gul nøkketunge (*Mitrella paludosa*), flammert birke-rørhat (*Leccinum varicolor*), smuk slørhat (*Cortinarius pulchellus*), fjernbladet slørhat (*Cortinarius helvelloides*), mørk slørhat (*Cortinarius umbrinolens*) og pile-skørhat (*Russula subrubens*). På de mere tørre steder under bævreasp og birk findes blandt andet orange aspe-rørhat (*Leccinum aurantiacum*) og olivengrøn slørhat (*Russula elaeodes*). Fra en sø ved plantagen er der kendt et fund af mose-hucsvamp (*Mycena tubarioides*).

Vegetationstyper: nåleplantage, sø.

17/10-2. HOVERDAL PLANTAGE, MIDT. Vest for vejen mellem Torsted og Hover og nordvest for Store Hoverdal ligger en af plantagens fire store heder. Heden er opdelt i to afsnit, der kun er sammenhængende i det ene hjørne. Hederne har tidligere været bevokset med bjerg-fyr, men den vestlige del er i 1984/85 blevet ryddet. Lavvegetationen på det område, der ikke er ryddet, er undersøgt i 1985 (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986). Der blev fundet opblæst bægerlav (*Cladonia sulphurina*) og grågul bægerlav (*Cladonia zopfii*). Fra den relativt artsrige lavevegetation kan desuden nævnes lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia merochlorophaea*, grubet tjørnelav (*Coelocaulon aculeatum*) og tue-tjørnelav (*Coelocaulon muricatum*). Lokaliteten er voksested for den mindre almindelige plante guldblomme.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1985. *Træer og buske*: rød-gran, stilk-eg, art af birk og gyvel. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, tyttebær, revling, engelsk visse og håret visse. *Urter*: skovstjerne, gederams, smalbladet timian, guldblomme, blåhat, vår-brandbæger, almindelig mælkebøtte og almindelig hønsetarm. *Græsagtige planter*: mark-frytle, pille-star, bølget bunke, sand-hjælme og sandskæg.

1972. *Træer og buske*: ene, almindelig bjerg-fyr. *Dværgbuske*: mosebølle.

Mosser:

1985. Skægget flerfligmos (*Barbilophozia barbata*), bølgebladet kløvtand (*Dicranum polysetum*), kost-kløvtand (*Dicranum scoparium*), almindelig cypresmos (*Hypnum cupressiforme*), trind fyrremos (*Pleurozium schreberi*), almindelig nikkemos (*Pholia nutans*), hårspidset

jomfruhår (*Polytrichum piliferum*) og sand-gråmos (*Racomitrium canescens*).

Laver:

1985. Islandske kruslav (*Cetraria islandica* spp. *crispiformis*), gulhvid rensdyrlav (*Cladonia arbuscula*), hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*), skarlagensrød bægerlav (*Cladonia coccifera*), syl-bægerlav (*Cladonia cornuta*), takket bægerlav (*Cladonia crispata*), lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), slank bægerlav (*Cladonia gracilis*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia merochlorophaea* var. *novochlorophaea*, *Cladonia sulphurina*, pigget bægerlav (*Cladonia uncialis*), grågul bægerlav (*Cladonia zopfii*), grubet tjørnelav (*Coelocaulon aculeatum*), tue-tjørnelav (*Coelocaulon muricatum*), almindelig kvistlav (*Hypogymnia physodes*), forskelligfarvet skivelav (*Trapeziopsis granulosa*), tørvskivelav (*Placynthiella ichmalia*), grå fyrrelav (*Pseudevernia furfuracea*).

17/10-3. HOVERDAL PLANTAGE, EJSTRUP BÆK. Heden ved det tidligere indsande, Sørup Sande, på nordsiden af Ejstrup Bæk ligger på et småkuperet terræn med en række småklitter. Området veksler mellem tør hede og fugtigere partier. Store dele af heden er bevokset med krat af fyr, og der er spredtstående ene på arealet. Hedevegetationen domineres af gammel hedelyng med bunddække af hederensdyrlav (*Cladonia portentosa*). Foruden hedelyng forekommer dværgbuske som krybende pil, klokkeling, hede-melbærris, mosebølle, tyttebær, engelsk og håret visse. Der forekommer også en række arter, som er karakteristiske for den grå klit, således smalbladet timian, blåhat, sandskæg, sand-hjælme. I de store lavninger dominerer blåtop med indslag af tørvemos (*Sphagnum*), benbræk og smalbladet kæruld, og i en enkelt lavning dominerer hirse-star vegetationen. Lokaliteten, der er artsrig, er voksested for den mindre almindelige plante lav skorsoner.

I 1985 blev der fundet 14 lavarter (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986), blandt andet art af svampelav (*Baemyces placophyllus*), grågul bægerlav (*Cladonia zopfii*) og liden skjoldlav (*Peltigera spuria*). Desuden kan nævnes: spinkel rensdyrlav (*Cladonia ciliata*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia merochlorophaea* og tjørnelaverne grubet tjørnelav (*Coelocaulon aculeatum*) og tue-tjørnelav (*Coelocaulon muricatum*). Mest bemærkelsesværdig er forekomsten af lavarten *Baemyces placophyllus*, der kun tidligere er kendt fra et enkelt fund i forrige århundrede på Ormstrup Hede.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ene, mose-pors og grå-pil. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkeling, mosebølle, tyttebær, revling, engelsk visse, håret visse og rosmarinlyng. *Urter*: skovstjerne, gederams, smalbladet timian, smalbladet høgeurt, lav skorsoner, almindelig kællingetand, hunde-viol, blåmunke og benbræk. *Græsagtige planter*: børste-siv, mark-frytle, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, pille-star, sand-star, sandskæg og blåtop.

1973. Hede-melbærris, blåhat, sand-hjælme.

Mosser:

1985. Bølgebladet kløvtand (*Dicranum polysetum*), kost-kløvtand (*Dicranum scoparium*), almindelig cypresmos (*Hypnum cupressiforme*), almindelig jomfruhår (*Polytrichum commune*), hårspidset jomfruhår (*Polytrichum piliferum*), sand-gråmos (*Racomitrium canescens*), flydende tørvemos (*Sphagnum cuspidatum*) og sod-tørvemos (*Sphagnum papillosum*).

Laver:

1985. Art af svampelav (*Baeomyces placophyllus*), Gulhvid rensdyrlav (*Cladonia arbuscula*), spinkel rensdyrlav (*Cladonia ciliata*), hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*), skarlagenrød bægerlav (*Cladonia coccifera*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), slank bægerlav (*Cladonia gracilis*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia merochlorophaea* s. lat., grågul bægerlav (*Cladonia zopfii*), grubet tjørnelav (*Coelocaulon aculeatum*), tue-tjørnelav (*Coelocaulon muricatum*), almindelig kvistlav (*Hypogymnia physodes*), tørv-skivelav (*Placynthiella ichmalia*) og liden skjoldlav (*Peltigera spuria*).

17/10-4. Hvor tilløbet til Ejstrup Bæk er opstemmet til en mindre sø, er der krat med grå-pil og mose-pors. Fra krattet kendes liden soldug, klokke-ensian, brun næbfrø og dværg-star.

Vegetationstyper: pilekrat, ekstremfattigkær.

Højere planter: ikke komplet

1972. *Træer og buske*: grå-pil og mose-pors. *Urter*: klokke-ensian, liden soldug. *Græsagtige planter*: brun næbfrø og dværg-star.

17/10-5. HOVERDAL PLANTAGE, HULEMOSE PLANTAGE. Syd for skovafsnittet Hulemose Plantage i plantagens vestlige del ligger en mellemstor hede. Terrænet er overvejende jævnt, nogle steder afbrudt af småklitter. Foruden de tørre hedearealer rummer området fugtige områder eller partier. I det sydvestlige hjørne af området ligger en hedemose, som der foreligger oplysninger fra (Christensen, 1973). Det er uvist hvilken status arealet har i dag, men bemærkelsesværdigt er fund af kortsporet blærerod fra denne del af området. Kortsporet blærerod er optaget på rødlisten over danske planter (Løjtant, 1985).

Hedevegetationen domineres af hedelyng og bølget bunke med en høj dækning af hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*), på klitterne dog af revling. Der er en mindre opvækst af bjerg-fyr. Karakteristiske arter fra den grå klit forekommer blandt andet hunde-viol, blåhat, sandstar, sandskæg, sand-hjælme. I 1985 blev der fundet 21 larvarter (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986), blandt andet mild rensdyrlav (*Cladonia mitis*), slank bægerlav (*Cladonia gracilis*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*, *Cladonia merochlorophaea*), tjørnelav (*Coelocaulon aculeatum*) og tue-tjørnelav (*Coelocaulon muricatum*). Lokaliteten er voksested for de mindre almindelige arter: rosmarinlyng, tranebær, almindelig månerude, kortsporet blærerod, lav skorsoner og tråd-star.

Vegetationstyper: hede, sø (hedemose?).

Højere planter:

1985. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, ene og krybende pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær, revling, engelsk visse, håret visse, rosmarinlyng og tranebær. *Urter*: almindelig månerude, hunde-viol, flipkrave, skovstjerne, tormentil, blåmunke, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, lav skorsoner, vår-brandbæger og almindelig mælkebøtte. *Græsagtige planter*: børste-siv, mark-frytle, mangleblomstret frytle, vestlig tue-kogleaks, pille-star, sandstar, bølget bunke, sand-hjælme, sandskæg og blåtop.

Mosser: hede

1985. Kost-kløvtand (*Dicranum scoparium*), hede-kløvtand (*Dicranum spurium*), almindelig cypresmos (*Hypnum cupressiforme*), trind fyrremos (*Pleurozium schreberi*), almindelig jomfruhår (*Polytrichum commune*) og sod-tørvemos (*Sphagnum papillosum*).

Laver: hede

1985. Rødbrun svampelav (*Baeomyces placophyllus*), gulhvid rensdyrlav (*Cladonia arbuscula*), spinkel rensdyrlav (*Cladonia ciliata*), mild rensdyrlav (*Cladonia mitis*), hede-rensdyrlav (*Cladonia portento-*

sa), skarlagenrød bægerlav (*Cladonia coccifera*), takket bægerlav (*Cladonia crispata*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), slank bægerlav (*Cladonia gracilis*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia merochlorophaea* var. *novochlorophaea*, spids bægerlav (*Cladonia subulata*), *Cladonia sulphurina*, pigget bægerlav (*Cladonia uncials*), grubet tjørnelav (*Coelocaulon aculeatum*), tue-tjørnelav (*Coelocaulon muricatum*), almindelig kvistlav (*Hypogymnia physodes*), forskelligfarvet skivelav (*Trapeliopsis granulosa*), tørv-skivelav (*Placynthiella ichmalia*), liden skjoldlav (*Peltigera spuria*), grå fyrrelav (*Pseudevernia furfuracea*).

Højere planter: hedemose

1972. *Træer og buske*: mose-pors. *Dværgbuske*: klokkeling, tranebær. *Urter*: benbræk, liden blærerod, kortsporet blærerod, gul iris og gul åkande. *Græsagtige planter*: smalbladet kæruld, lyse-siv, tråd-star, ta-grør.

17/10-6. HOVERDAL PLANTAGE, ØRNHØJ. Heden i nordkanten af Hoverdal Plantage ved højdepunktet Ørnhøj er i dag stærkt tilgroet, men indeholder dog fortsat åbne partier med hedevegetation. Vegetationen er senest undersøgt i 1972 (Christensen, 1973). Også dengang var arealet under kraftig tilgroning. Det meste af arealet bestod af en tør hedevegetation, men også mere fugtig hede med klokkeling og vestlig tue-kogleaks forekom i små partier.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1972. *Træer og buske*: fyr og ene. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling, mose-bølle, tyttebær, revling og krybende pil. *Urter*: ingen. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks og bølget bunke.

17/10-7. RISTOFTE omfatter to adskilte egebevoksninger, der ligger syd for Torsted, og som tilsammen udgør knap 4 ha. Vegetationen er undersøgt og beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Oplysninger findes desuden hos Böcher (1938). Den sydlige bevoksning er delvist omgivet af nåletræsplantage og stærkt tilgroet hede. Nord herfor ligger en 8-10 meter høj kratbevoksning, som mod nord begrænses af plantage. I 40'erne var egne knap 3 meter høje og spredt ud over den dengang omgivende hede. Egene udgjorde dengang ikke noget egentlig samlet krat. I 1982 voksede der også ene, bævreasp, almindelig røn, tørt og almindelig hvidtjørn.

Karakteristisk:

Beliggenhed: mark/ hede
Antal krat: 2
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 5-6-8-10 meter
Stammediameter: 0,33 meter (0,09 - 0,54)
Trækonfiguration: krogede ege
Underskov: ingen
Opvækst: røn/ bævreasp
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, ene, engriffet hvidtjørn, tørt. *Urter*: smalbladet mangeløv, almindelig engelsød, rødknæ, art af viol, skovstjerne, tormentil, krat-fladbælg, gederams, almindelig kohvede, lyng-snerre, læge-baldrian, almindelig gyldenris, smalbladet høgeurt, majblomst, kantet konval, liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, mangleblomstret frytle samt græs-

serne: almindelig rapgræs, almindelig hundegræs, bølget bunke, krybende hestegræs og blåtop. Tidligere (1944) er også fåre-svingel angivet fra bevoksningen.

17/10-8. TIM Å ved Torsted. Her er der tidligere i åen fundet storblomstret vandranunkel, stor vandarve, hår-tusindblad og sump-fladstjerne (Wiinstedt, 1938). Desuden liden ulvefod, almindelig ulvefod, slank blærerod, spiraea og kærmysse (Hansen & Sandermann Olsen, 1968).

Vegetationstyper: vandløb.

17/10-9. SØNDER ESP omfatter hede, der ligger op til vejen mellem Tim og Torsted ved højdepunktet Korshøj. Hedevegetationen domineres af hedelyng, revling eller bølget bunke. Der er en del opvækst af bjerg-fyr samt enkelte steder med opvækst af bævreasp og hvidgran.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, bævreasp, almindelig røn. *Dværgbuske*: engelsk visse, krybende pil, hedelyng, klokkeling, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urtter*: skovstjerne, almindelig torskemund, guldblomme, almindelig røllike, smalbladet høgeurt, djævelsbid, lav skorsoner, almindelig gyldenris. *Græsagtige planter*: mangleblomstret frytle, sand-star, fåre-svingel, rød svingel, bølget bunke, katteskæg og blåtop.

Lokalitetskoder:

Ejstrup Bæk	+ S ^v II s
Hoverdal Plantage	++ S I r
mid	++ H II s
Sørup Sande	++ H I ms
Hulemose Plantage	
hede syd for	++ H I ms
Ørnhøj	+ H III s
Ristofte	++ S III r
Tim Å	+ V IV 0
Sønder Esp	++ H II r

Botanisk vurdering:

Ejstrup Bæk:

2. Sjældnere planter: rosmarinlyng, liden soldug og brun næbfrø.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: håret visse og hede-melbærris.
4. Indikatorarter for indlandsklithede: blåhat, blåmunke, hunde-viol og sand-hjælme.

Hoverdal Plantage:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlistearter af svampe.

1. Rødlisterarter: pjsket duftpigsvamp (*Bankera fuligineoalba*), fjernbladet rødblad (*Entoloma fuscomarginatum*), fyrre-rørhat (*Leccinum vulpinum*), anis-læderhat (*Panus suavissimus*), tragtformet læderpigsvamp (*Phellodon tomentosus*), skællet kødpigsvamp (*Sarcodon imbricatus*), Sistotrema dennisii, duft-ridderhat (*Tricholoma navesosum*) og brungul ridderhat (*Tricholoma sejunctum*).

Ristofte:

4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, tormentil, kratfladbælg og almindelig kohvede.

Hede- og overdrevsindikatorer: ene.

Sønder Esp:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris, guldblomme og lav skorsoner.

Sørup Sande:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere en 20 biotop-typiske arter.

2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, håret visse, hede-melbærris og lav skorsoner.

Indikatorarter for indlandsklithede: blåhat og sand-hjælme.

Heden syd for Hulemose Plantage:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart, jfr. bemærkninger oven for.

1. Rødlisterarter: kortsporet blærerod.

2. Sjældnere planter: almindelig månerude og rosmarinlyng.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, håret visse, hede-melbærris og lav skorsoner.

Indikatorer for indlandsklithede: blåmunke, hunde-viol og sand-hjælme.

Kilder: 26, 27, 28, 36, 37, 46, 94, 100, 237, 238, 355 422, 422a

17/11 GAMMELBY

HOVERDAL PLANTAGE: HØJSANDE OG ØSTERSTEN, SØNDER ESP, TIM Å, TORSTED EGEBJERG

Herunder omtales to store hedearealer på østsiden af Hoverdal Plantage, beskrevet som Store Østersten, og syd herfor som Højsande. De øvrige heder i tilknytning til Hoverdal Plantage, er beskrevet under 17/9 og 17/19 ovenfor samt under 17/21. Desuden omtales Tim Å ved Gammelby, Skrårstrup Brunkulslejer vest for Ørnhøj og et egekrat på højdepunktet Egebjerg vest for Skrårstrup, bedre kendt som Torsted Egebjerg.

17/11-1. HOVERDAL PLANTAGE, HØJSANDE. Øst for plantagen omfatter hede, der ligger på en bakke. Det er, som navnet antyder, et tidligere flyvesandsområde. Der er store bevoksninger af bjerg-fyr på området. Hedevegetationen domineres af revling med spredte bevoksninger af bølget bunke og hedelyng. Fra området kan i øvrigt nævnes tyttebær og sand-hjælme. Fra lokaliteten kendes almindelig ulvefod og cypres-ulvefod (Gravesen, 1980). Heraf er cypres-ulvefod optaget på rødlisten over højere danske planter (Løjtnant, 1985). Der er i 1985 fundet syv lavarter på heden, hvoraf kan nævnes lakrød bægrelav (*Cladonia floerkeana*) og *Cladonia merochlophaea* (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986.)

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling, hede-melbærris og revling. *Urtter*: almindelig ulvefod og cypres-ulvefod. *Græsagtige planter*: hirse-star.

Mosser:

1985. Sand-gråmos (*Racomitrium canescens*).

Laver:

1985. Hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*), skarlagensrød bægerlav (*Cladonia coccifera*), lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia merochlorophaea* var. *novochlorophaea*, tørv-skivelav (*Placynthiella ichmalia*).

17/11-2. HOVERDAL PLANTAGE, STORE ØSTERSTEN. På nordøstsiden af Hoverdal Plantage ligger endnu et større hedeområde. Den nordlige del af arealet var i 1973 under fremskreden tilgroning med fyr, gran og ene, medens der var en mere spredt træbevoksning på den øvrige del af området. Heden var dengang domineret af revling og bølget bunke med en del tyttebær. Af den fugtige hedes planter kan nævnes klokkeling, mose-bølle, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld og blåtop. Desuden fandtes sand-hjælme, der vidner om de tidligere indlandsklitter på lokaliteten (Christensen, 1973).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1972. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr og ene. *Dværghuske*: hede-lyng, klokkeling, mose-bølle, tyttebær og revling. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld og sand-hjælme.

17/11-3. TIM Å ved Gammelby. De tidligere eng- og mosearealer omkring Tim Å lidt sydøst for Gammelby har været voksested (1938) for liden ulvefod, liden blærerod og dynd-star. Endvidere har mosearealer umiddelbart vest for Torsted været voksested for de mindre almindelige arter almindelig ulvefod, liden ulvefod og kærmysse. Desuden er liden blærerod angivet fra stedet.

17/11-4. TORSTED EGEBJERG er et lille krat på 0,3 ha beliggende på sydsiden af Egebjerg Bakke nord for Tim Å. Krattet er undersøgt og beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, unpubl.). Bevoksningen består af 6-8 meter høje ege med knudrede stammer. I 1982 iblandet bævreasp og almindelig røn.

Karakteristikk:

Beliggenhed: mark
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 6-8 meter
Trækonfiguration: krogede, knudrede ege
Underskov: røn
Opvækst: bævreasp
Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ morbundplanter: majblomst / løvdækket: hvid anemone

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: stilk-eg, bævreasp, almindelig røn. *Dværghuske*: mose-bølle og tyttebær. *Urter*: hvid anemone, skovstjerne, almindelig kohvede, smalbladet høgeurt, majblomst, kantet konval og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, almindelig hundegræs, bølget bunke og krybende hestegræs.

Tidligere i 40'erne er der tillige fundet: smuk perikon, krat-fladbælg, smalbladet høgeurt, skov-frytle og græsserne fåre-svingel og eng-rapgræs.

17/12-2. HOLMGÅRD omfatter en mose op til landevejen, vest for Grønbjerg. Det er næringsfattige mosearealer med blandt andet mose-pors, klokkeling, tørvemos, smalbladet mangeløv, dynd-padderok, eng-viol, kragefod, sump-kællingetand, kær-tidsel, hundehvenc, blåtop. Fra lokaliteten kendes tranebær og rundbladet soldug (Gravesen, 1983).

Vegetationstyper: ekstremfattigkær.

Lokalitetskoder:

Holmgård	+ V III s
Højsande	++ H I s
Nørre Esp	+ S H IV r
Store Østersten	++ H II s
Tim Å	+ V IV s
Torsted Egebjerg	++ S II r

Botanisk vurdering:

Højsande:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart.

1. Rødlistearter: cypres-ulvefod.
 2. Sjældnere planter: almindelig ulvefod.
 4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris.
- Indikatorarter for indlandsklithede: sand-hjælme.

Store Østersten:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene.
- Indikatorarter for indlandsklithede: sand-hjælme.

Torsted Egebjerg:

3. Lokalt sjældnere planter: hvid anemone.
4. Egekratsindikatorer: almindelig kohvede.

Kilder:

17/12 ØRNHØJ

HALKÆR SANDE, HOLMGÅRD, KILDBJERG, KNORBORG, SKRÅSTRUP

Herunder omtales hede ved det gamle indsande Halkær Sande nord for Ørnhøj, hede, overdrev og mosearealer omkring højdepunkterne Knorborg og Kildbjerg syd for Ørnhøj samt mose vest for Grønbjerg, benævnt Holmegård.

17/12-1. HALKÆR SANDE omfatter hede med indlandsklitter og mose. Hedevegetationen domineres af revling og bølget bunke. På de fugtigere områder i den nordligere del er klokkeling dominerende. Det botanisk mest værdifulde område findes i den nordøstlige del af området, hvor der findes flere lavvandede hedekær. Fra lokaliteten kendes tranebær, liden ulvefod, liden og rundbladet soldug, guldblomme og lav skorsoner, hvid næbfrø, brun næbfrø, mangestænglet sumpstrå, dværg-star og fin bunke. Desuden kan nævnes sand-star, sandskæg og sand-hvenc, der er typiske arter i klitter. Nyere oplysninger om lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: hede, hedemose, ekstremfattigkær.

Højere planter: hede.

1972. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, rød-gran (?), ene. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, krybende pil, hedelyng, klokkeling, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urtter*: smalbladet timian, guldblomme. *Græsser*: bølget bunke og blåtop.

Højere planter: hedekær.

1972. *Træer og buske*: mose-pors. *Dværgbuske*: klokkeling, tranebær. *Urtter*: liden ulvefod, rundbladet soldug, liden soldug, tormentil, klokke-ensian, vandnavle, mose-troldurt og benbræk. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, liden siv, børste-siv, vestlig tue-kogleaks, mangestænglet sumpstrå, dværg-star, hirse-star, fin bunke og kattesæk.

17/12-3. KILDBJERG er et højdepunkt mellem Ørnhøj og Abildå. Omkring Kildbjerg og syd herfor findes en mose og mindre hede. Hedevegetationen domineres af hedelyng. Mosen er præget af afvanding og har en artsrig mosevegetation med arter fra fattigkær og mere næringsrige kær. Lokaliteten er voksested for de mindre almindelige arter rosmarinlyng og tranebær, skov-padderok, rundbladet soldug, trenervet snerre, plettet gøgeurt samt fem star-arter: loppe-star, dværg-star, høst-star, skede-star og blære-star. Desuden kan nævnes mose-pors, eng-kabelleje og benbræk (Christensen, 1973).

Vegetationstyper: kær.

17/12-3. KNORBORG omfatter overdrev og mose på højderyggen, inklusive højdepunktet Knorborg, syd for Ørnhøj. Såvel overdrev som mose er efter vestjyske forhold artsrige. Fra lokaliteten kendes tranebær, skov-padderok, smalbladet mangeløv, guldblomme, plettet gøgeurt og krogneb-star. Desuden kan nævnes benbræk og mose-pors (Christensen, 1973). Nyere oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: kær, overdrev.

Højere planter:

1972. *Træer og buske*: mose-pors, grå-pil, art af hvidtjørn, bævreasp, almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, blåbær, tyttebær, engelsk visse, tranebær, tyttebær og revling. *Urtter*: blåmunke, høst-borst, benbræk, djævelsbid, kær-duceurt, krat-fladbælg, almindelig fredløs, liden fugleklo, guldblomme, plettet gøgeurt, håret høgeurt, hare-kløver, almindelig kohvede, majblomst, smalbladet mangeløv, skov-padderok, krybende potentil, nyse-røllike, eng-viol og læge-ærenpris. *Græsagtige planter*: børste-siv, glanskapslet siv, liden siv, lyse-siv, tudse-siv, hirse-star, krogneb-star, pille-star, tidlig dværgbunke, fløjlsgræs, kattesæk, fåre-svingel og tandbælg.

17/12-4. SKRÅSTRUP brunkulslejer er omtalt hos Kai Sand-Jensen & Lennart Rasmussen (1978). Herfra og fra udvalgte prøvestationer langs Tim Å til udløbet i Stadil Fjord er der oplysninger om en række vandplanter. På strækningen mellem Torsted og Skråstrup kendes kryb-hvene, manna-sødgæs og liden siv.

Vegetationstyper: vandløb.

Lokalitetskoder:

Halkær Sande	++ H-V I s
Kildbjerg	++ H-V I s
Knorborg	++ E-V I r
Skråstrup	+ V IV r

Botanisk vurdering:

Halkær Sande:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20-biotops-typiske arter.

2. Sjældnere planter: fin bunke, brun næbfrø, hvid næbfrø, liden soldug, mangestænglet sumpstrå og liden ulvefod.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: håret visse, hede-melbærris og guldblomme.

Kildbjerg:

2. Sjældnere planter: rosmarinlyng, loppe-star og skede-star.

3. Lokalt sjældnere planter: trenervet snerre.

Knorborg:

3. Lokalt sjældnere planter: krogneb-star.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Kilder: 28, 207 a

17/13 TREHØJE

BRUUNS PLANTAGE, KYNDELHØJ, TIHØJE, TIMRING PLANTAGE.

Omfatter blandt andet det store hedekområde Tiphede, der her beskrives under det mere kendte Trehøje. Øst for Trehøje ligger Bruuns og Timring Plantager. Tidligere fandtes der en hede ved Askov Mark omkring højdepunktet Kyndelhøj. Op til Abildå ligger en række vådbundsarealer.

17/13-1. BRUUNS PLANTAGE. Botaniske oplysninger om plantagen foreligger ikke og er derfor ønskelige.

Vegetationstyper: nåleplantage.

17/13-2. TIMRING PLANTAGE er nåleplantage, der mod vest grænser op til den fredede hede Trehøje (se 17/13). I plantagen er fundet rustsvampen *Pucciniastrum geoppertianum*, der værtskifter mellem ædelgran og tyttebær.

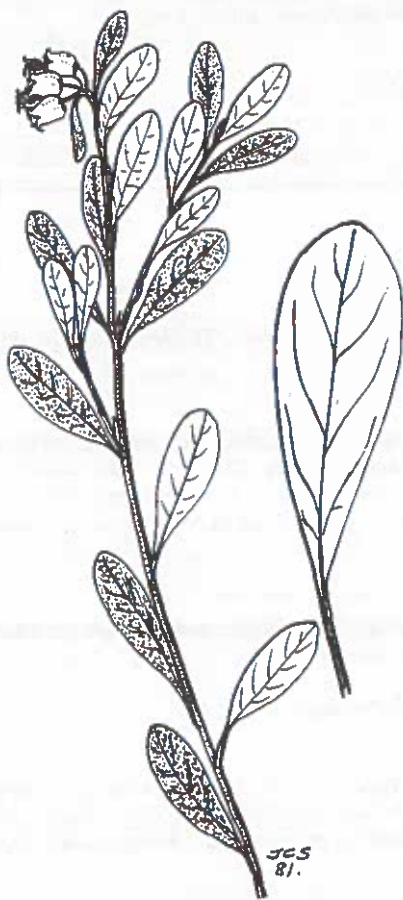
Vegetationstyper: nåleplantage.

17/13-3. TREHØJE. På den højeste del af Skovbjerg Bakke mellem Abildå og Timring ligger den fredede Tiphede med tre gravhøje, heraf navnet. I alt er ca. 300 ha fredet. Fredningen blev gennemført i 1951. Trehøje udgør sammen med Tihøje og Præstbjerg højdepunkter på en gammel israndslinie. Området skræner i alle retninger fra Trehøje i den nordøstlige del af området med en dalsænkning. På den sydlige del af heden, der ligger lidt adskilt fra den øvrige del, findes egekrat, der beskrives særskilt nedenfor. Den del af krattet, der ligger indenfor fredningen, benævnes Dyrehaven.

Oplysninger om heden ved Trehøje findes blandt andet fra 1972 hos Christensen (1973), fra 1974 hos Hamann & Sandermann Olsen (1975) og fra 1985 hos Christensen, Johnsen & Søchting (1986).

Hedevegetationen beskrives som meget artsrig og varieret og domineres af hedelyng eller enkelte steder af bølget bunke eller revling

som f.eks. den sydlige hede vest for Dyrehaven. Pletvis forekommer kær med blåtop, og i lavningerne findes lave krat med grå-pil. Tip-hede er en relativt tør hedetype med indslag af hede-melbærris, engelsk visse og håret visse. I hedens østlige del findes gyvel. Christensen omtaler i 1973 tilstedeværelsen af ret store bevoksninger af blåbær i et område nord for hovedvej A 11, medens større bevoksninger af mose-bølle nævnes i 1986 fra området vest for Dyrehaven. Fra lokaliteten under ét kendes almindelig ulvefod, femradet ulvefod, guldblomme, lav skorsoner og plettet gøgeurt. Heraf er ulvefod sjælden i landet som helhed. Lavvegetationen er sparsomt udviklet, nævnes kan indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*) og *Cladonia merochlorophaea*.

Hede-Melbærris. Indgår i Dansk Botanisk Forenings Hede- og Overdrevsundersøgelser som indikatorart. Tegning Jens Christian Schou 1981.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1985. *Træer og buske*: ene, vorte-birk, grå-pil, bævreasp, almindelig røn og gyvel. *Dværgbuske*: krybende pil hedelyng, klokkeling, hede-melbærris, blåbær, mose-bølle, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urter*: skovstjerne, lav skorsoner, almindelig gyldenris, djævelsbid og almindelig mælkebøtte. *Græsagtige planter*: mark-frytle, vestlig tuekogleaks, almindelig star, pille-star, bølget bunke og blåtop.

Laver:

1985. Gulhvid rensdyrlav (*Cladonia arbuscula*), hede-rensyrlav (*Cladonia portentosa*), *Cladonia* cfr. *cryptochlorophaea*, indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), tørv-skivelav (*Placynthiella ichmalia*).

Lokaltetskode:

Bruuns Plantage	O S IV r
Timring Plantage	+ S IV r
Trehøje	++ H II r

Botanisk vurdering:

Trehøje:

2. Sjældnere planter: almindelig ulvefod og femradet ulvefod.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, håret visse, hede-melbærris, guldblomme og lav skorsoner.

Kilder: 27, 28

17/14 TIMRING

BOLSVAD BÆK, BRUUNS PLANTAGE (se 17/13), HØMOSE, KÆLLINGHØJ, SØNDERBÆK, TIMRING PLANTAGE, NYGÅRD

I området vest for Vildbjerg ligger en række vådområder, hvoraf kan nævnes et vådområde ved udspringet af Sønderbæk, øst for Bruuns Plantage og syd herfor ved Najbjerg, dels vest for gården Nybo og dels vest for gården Nygård. Syd for foregående ligger tæt ved landevejen Knibsdal og øst herfor Hømose. I den sydlige del af Najbjerg ligger desuden en række mindre heder. Under Kællinghøj omtales hede, der ligger på begge sider af landevejen, samt en hede på en bakkeskråning øst herfor op til Knibsdal, begge øst for Timring Plantage.

17/14-1. KÆLLINGHØJ øst for Timring Plantage omfatter såvel hede som mose. Hedevegetationen domineres af revling, stedvis af hedelyng og mose-bølle i de fugtigere lavninger. Desuden forekommer dværgbuskene krybende pil og tyttebær. Store dele af heden er desuden bevokset med krat af bjerg-fyr og i mindre omfang bævreasp. Rosmarinlyng kendes fra lokaliteten. Fra den artsfattige lavvegetation kan nævnes indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*) og *Cladonia merochlorophaea*. Mosen er næringsfattig (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1985. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, mose-pors, krybende pil, bævreasp, selje-røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling, mose-bølle, tyttebær, revling, engelsk visse og rosmarinlyng. *Urter*: skovstjerne, tormentil og maj-blomst. *Græsagtige planter*: vestlig tuekogleaks, tue-kæruld, almindelig star, pille-star, bølget bunke og blåtop.

Laver:

1985. Hede-rensyrlav (*Cladonia portentosa*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia*

merochlorophaea var. *novochlorophaea*, almindelig kvistlav (*Hypogymnia physodes*), tørv-skivlav (*Placynthiella ichmalla*).

17/14-2. NYGÅRD er en mindre mose med pilekrat.

Lokalitetskoder:

Kællinghøj ++ H-V II r
Nygård + V-S IV r

Botanisk vurdering:

Kællinghøj:

2. Sjældnere planter: rosmarinlyng

Kilder: 27, 28

17/16 SØNDERVIG KLIT

HOVVIG, SØNDERVIG

Herunder beskrives klitområder nord for Ringkøbing Fjord, dels ved Søndervig og nord herfor ved Hovvig.

17/16-1. HOVVIG. Nord for Søndervig ligger nogle veludviklede og artsrige klit- og klithedarealer. Floraen har været undersøgt af blandt andet Delphin & Würtz-Jensen, 1984, samt Wind, 1982). Fra hele området kendes tranebær, strand-firling, klit-fladbælg, klokke-ensian, smalbladet timian og dværg-siv. Klitheden indeholder fugtige lavninger, hvoraf nogle tørrer ud i løbet af sommeren. I lavningerne vokser fugtigbundsarter som tranebær, klokkelyg, nedbøjet ranunkel, vandnavle og klokke-ensian. I den grå klit er der fundet 34 plantearter, hvoraf engelskgræs, hunde-viol, muse-vikke, klit-fladbælg, strandært, smalbladet timian, liden skjaller, blåmunke, håret høgeurt og smalbladet høgeurt kan nævnes. Fra området kendes desuden klit-rose.

Vegetationstyper: klit, klithede.

17/16-2. SØNDERVIG. Området ved Søndervig er i 30'erne grundigt undersøgt af botanikeren Johanne Grüner (Grüner, 1937 upubl.). Floraen er i 1982 registreret af blandt andet Peter Wind (Wind, 1982 upubl.). I alt har der været fundet henved 214 højere planter, som afspejler den varierede sammensætning af forskellige naturtyper i området. Der er således fundet tranebær, rundbladet soldug, liden soldug, liden ulvefod, stor vandarve, liden vandarve, klokke-ensian, eng-ensian, liden tusindgylden, strand-tusindgylden, sump-snerre, dunet dueurt, vand-mynte, vibefedt, børste-kogleaks, fåblomstret kogleaks, fladstræt-siv samt sternerne blågrøn-star, dværg-star, stjerne-star og bleg-star. Tidligere er der fundet endnu en række arter, hvoraf kan nævnes klit-rose, mandstro, by-skræppe, skønbægret mælde, mark-tusindgylden, bugtet kløver, almindelig mælkeurt, forskelligfarvet forglemmigej, liden museurt, smalbladet timian, klæbrig brandbæger og hjertegræs. Nyere, botaniske oplysninger om lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: klit, klithede.

Lokalitetskoder:

Hovvig ++ K II s
Søndervig ++ K II s

Kilder: 271, 362, 363, 427

17/17 STADIL FJORD

HOVER ÅR, LODBJERG HEDE, STADIL FJORD, STADIL FJORD SYD, SØNDER RØDKLIT

Herunder omtales ældre oplysninger fra de tidligere store vådområder mellem Stadil Fjord og Ringkøbing Fjord.

17/17-1. LODBJERG HEDE ligger på et småkuperet terræn med spredistående fyr og gran. Det meste af området er i dag bevokset med plantage, men i den vestlige del er der fortsat en mindre hede tilbage. Oplysninger om hedevegetationen foreligger fra 1982 (Gravesen, 1980).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1982. Træer foruden fyr og gran: almindelig røn. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkelyg og revling. *Urter*: blåmunke, smalbladet høgeurt, blå-klokke, almindelig kongepen, rejnfan, strand-vejbred. *Græsagtige planter*: bølget bunke, fårc-svingel, katteskæg og eng-rapgræs.

17/17-2. STADIL FJORD. Hedeselskabets botaniker, Mentz har i forbindelse med betænkning om afvandingsforholdene ved Ringkøbing Fjord beskrevet vegetationen i vådområder ved Stadil Fjord, herunder Vollerum Enge, Halkjær Enge og halvøen Næssø (Mentz, 1915). Vådområdearealer i Vollerum Enge bestod dengang af enge, der var domineret af mose-bunke med rød svingel, medens vegetationen i Halkjær Enge var domineret af rød svingel.

17/17-3. SØNDER RØDKLIT. Mentz har i begyndelsen af århundredet beskrevet vegetationsforholdene i det dengang store vådområde sydvest for Sønder Rødklit, herunder i de to søer Rødklit Sø og Ham Sø. Vegetationen var dengang domineret af enten katteskæg, star eller kryb-hvene. De lavvandede søer Rødklit Sø og Ham Sø samt de dybere tørvegrave var bevokset med tagrør.

Kilder: 148, 306a

17/18 STADIL FJORD

HINDØ, HOVER Å, STADIL FJORD, VOND Å (se 17/28)

Omfatter blandt andet Hindø, der ligger i den sydlige del af Stadil Fjord, desuden omtales ældre oplysninger fra Hover Å.

17/18-1. HINDØ er beliggende midt i Stadil Fjord. Størsteparten af den ubeboede ø består af overdrev. Floraen er i nyere tid undersøgt af Erik Wessberg (1985, upubl.), der har fundet i alt 174 højere planter heraf 41 mælkebøttearter på øen. Der er fundet 18 træer og buske, blandt andet rød-el, birk, pil, almindelig røn og almindelig hyld samt almindelig ædel-gran, hvid-gran og sitka-gran, medens der er fundet ca. 90 blomsterplanter, eksklusiv de 41 mælkebøttearter.

Fra Hindø kendes således gul frøstjerne, by-skræppe, vandportulak, vår-vikke, gul iris, kruset vandaks, spinkel vandaks, nåle-sumpstrå, toradet star og festgræs. Heraf er fire planter temmelig sjældne: gul frøstjerne, spinkel vandaks, nåle-sumpstrå og festgræs. Nævnes kan også en række arter, der er karakteristiske for østdanske forhold og derfor ikke almindelige i Vestjylland, således: drue-hyld, fjerbregne, tigger-ranunkel, gåsemad, almindelig skjolddrager, høst-rødtop, eng-brandbæger, gul iris og toradet star.

Vegetationstyper: overdrev, kær.

Højere planter:

1985-1991. *Træer og buske*: almindelig ædelgran, vorte-birk, hvid-gran, sitka-gran, almindelig hæg, glanskapslet hæg, rynket rose, hunde-rose, grå-pil, øret pil, krybende pil, almindelig hyld, drue-hyld, gyvel og almindelig røn. *Urtier*: almindelig røllike, nyse-røllike, skvaldertål, vejbred-skeblad, engelskgræs, nikkende brøndsel, fliget brøndsel, roset-vandstjerne, eng-kabelleje, engkarse, vandkarse, hyrde-taske, almindelig hønsetarm, femhannet hønsetarm, almindelig gederams, gifttyde, ager-tidsel, kær-tidsel, hørse-tidsel, almindelig mangeløv, bredbladet mangeløv, vandpest, kær-dueurt, ager-padderok, almindelig mjøddurt, almindelig hanekro, skov-hanekro, lyng-snerre, kær-snerre, liden storkenæb, sump-ævhedsblomst, rank ævhedsblomst, håret høgeurt, gul iris, vandnavle, blåhat, liden andemad, høst-borst, almindelig torskemund, almindelig kællingetand, sump-kællingetand, sværtvæld, almindelig fredløs, vand-mynte, aks-tusindblad, høst-rødtop, liden fugleklo, vandportulak, tagrør, glat vejbred, lancet-vej-bred, kragefod, gåse-potentil, vand-pileurt, bidende pileurt, knudet pileurt, vej-pileurt, hjertebladet vandaks, svømmende vandaks, kruset vandaks, spinkel vandaks, tigger-ranunkel, kær-ranunkel, lav ranunkel, krybende ranunkel, bidende ranunkel, liden skjaller, kær-guld-karse, kruset skræppe, by-skræppe, almindelig syre, almindelig skjolddrager, almindelig brandbæger, skov-brandbæger, eng-brandbæger, bredbladet mærke, ager-svinemælk, grenet pindsvineknop, almindelig spergel, mark-hindeknæ, kær-galtetand, almindelig fuglegræs, græs-bladet fladstjerne, sump-fladstjerne, almindelig mælkebøtte, slipkrave, gul frøstjerne og kær-trehage. *Græsagtige planter*: lyse-siv, knop-siv, glanskapslet siv, tudse-siv, mark-frytle, mangleblomstret frytle, sandstar, almindelig star, toradet star, hare-star, stortoppet hvene, almindelig hvene, kryb-hvene, tidlig dværgbunke, mose-bunke, rød svingel, høj-sødgæs, manna-sødgæs, festgræs, vellugtende gulaks, fløjlsgræs, krybende hestegræs, tagrør og enårig rapgræs.

17/18-2. STADIL FJORD. Vegetationen i Stadil Fjord har indtil 1991 været dårligt undersøgt. Ringkjøbing Amtskommune har i 1991 igangsat en undersøgelse af fjordens bundvegetation. Oplysninger fra de foreløbige resultater er medtaget her (Moeslund, pers. medd.). Midt i Stadil Fjord forekommer bevoksninger med hjertebladet vandaks ligesom en tæt bevoksning af kransnålealgen *Chara aspera* forekommer. På nordbredden af fjorden forekommer der enkelte steder en grundskudsvegetation med strandbo. På det meste af bredden findes en bred, veludviklet rørsump, der er domineret af tagrør, strand-kogleaks eller smalbladet dunhammer. Langa Tambjerg Odde på fjordens vestbred findes en søvegetation med blandt andet vandportulak, svømmende sumpskærm og søpryd.

Vegetationstyper: fjord.

Højere planter:

1991. *Vandplanter*: liden andemad, stor andemad, bredbladet dunhammer, smalbladet dunhammer, frøbid, blågrøn kogleaks, sø-kogleaks, strand-kogleaks, bredbladet mærke, enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, spæd pindsvineknop, vandportulak, vejbred-skeblad, strandbo, svømmende sumpskærm, nåle-sumpstrå, søpryd, tagrør, krans-tusindblad, brodbladet vandaks, børstebladet vandaks, hjertebladet vandaks, kortstilket vandaks, kruset vandaks, liden vandaks, spinkel vandaks, svømmende vandaks, tråd-vandaks, krybende vandkrans, stilket vandkrans, vandpest, vandranke, kredsbladet vandranunkel, storblomstret vandranunkel, strand-vandranunkel, vandspir, fladfrugtet vandstjerne, høst-vandstjerne og gul åkande.

Alger: Bugtet glastråd (*Nitella flexilis*), *Tolypella nidifica* og kransnålealgerne *Chara aspera*, *Chara globularis*, *Chara conivens*(?), *Chara canescens*.

17/18-3. STADIL FJORD, SYD. Hedeselskabets botaniker Mentz har i 1915, som for Hover Å, beskrevet vegetationen i de daværende vådområder ud til fjorden (Mentz, 1915). Det gælder dels arealer ved Nørgård Bæk, herunder Dobenge, dels arealer vest for Vond Å på fjordens sydlige bred. Vegetationen ved Nørgård Bæk var dengang domineret af mose-bunke med indslag af rød-kløver, kær-trehage, harril og græsserne rød svingel, festgræs og kryb-hvene. Kryb-hvene dominerede i engens lavere partier, som bestod af render og mindre fordybninger. Holmbo Kær bestod dengang dels af ferske, dels af salte engarealer. De ferske engarealer var domineret af mose-bunke, medens strandene var domineret af rød svingel.

17/18-4. HOVER Å. Hedeselskabets botaniker Mentz har i 1915 beskrevet vegetationsforholdene omkring Hover Å, hvor denne har udløb i Stadil Fjord. (Mentz, 1915). Der var dengang tale om store vådområdearealer. På de laveliggende partier var vegetationen domineret af mose-bunke eller nogle steder af festgræs. På højereliggende arealer blev mose-bunke afløst af hirse-star-eng og katteskæg-eng.

Lokalitetskoder:

Hindø	+++ K-V I r
Stadil Fjord	+ V I s
Stadil Fjord, syd	+ V IV -

Botanisk vurdering:

Hindø:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotops-typiske arter.

2. Sjældnere planter: gul frøstjerne, spinkel vandaks, nåle-sumpstrå og festgræs.

3. Lokalt sjældnere planter: drue-hyld, fjerbregne, høst-rødtop, almindelig skjolddrager, vandkarse, gul iris og toradet star.

Stadil Fjord:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlistearter.

1. Rødlistearter: lav kogleaks, vandranke og høst-vandstjerne.

2. Sjældnere planter: *Chara conivens* (?), spæd pindsvineknop, krybende ranunkel, spæd pindsvineknop, strandbo, svømmende sumpskærm, nåle-sumpstrå, søpryd, krans-tusindblad, brodbladet vandaks, kortstilket vandaks, spinkel vandaks og tråd-vandaks.

4. Lobeliesøindikatorer: strandbo.

4. Rentvandsindikatorer: spæd pindsvineknop, vandportulak, svømmende sumpskærm, søpryd og tråd-vandaks.

17/19 HEE

DYREPARK, FLADBJERG (se GRIMSTRUP), GRIMSTRUP,
HOVER Å, SANDDAL PLANTAGE, KRAGELUND HEDE

Bortset fra en nåleplantage som Sanddal Plantage omfatter det overvejende flade landskab øst for Ståvil Fjord ingen store naturolkalteter. Omtalt er Dyrepark ved Hee, Grimstrup ved Fladbjerg og Sanddal Plantager, medens oplysninger om vådområder op til Hover Å mangler.

17/19-1. DYREPARK. Umiddelbart øst for Hee ligger en mindre plantage med mindre hedearaler og mose. Plantagen består af nåletræer med et islæt af løvfældende træer i den østlige del. Hedevegetationen domineres af bølget bunke.

Vegetationstyper: nåleplantage, hede.

17/19-2. GRIMSTRUP. Øst for Fladbjerg ligger nogle spredte nåletræsbevoksninger. I de åbne partier i tilknytning hertil er der hede-lyng og revling.

Vegetationstyper: nåleplantage.

17/19-3. SANDDAL PLANTAGE omfatter plantage, en mindre løvtræsbevoksning og hede. Der ligger således en mindre selvsået løvtræsbevoksning i den sydøstlige del af plantagen. Nord for plantagen er der et fugtigt hedekområde. Blandt fugtigbundsplanterne kan nævnes klokkelg, mose-bølle og blåtop.

Vegetationstyper: nåleplantage, løvskov, hedemose.

17/19-4. HOVER Å. Fra engarealer mellem vandløbet og Sanddal Plantage kendes engblomme (Degn, 1991).

Vegetationstyper: kær.

Lokaltetskoder:

Dyrepark	+ S-H-V IV r
Grimstrup	+ H IV r
Sanddal Plantage	+ S H IV s
Hover Å	+ V II (?) s

Botanisk vurdering:

Hover Å

2. Sjældnere planter: engblomme

4. Riggærindikatorer - overgangsriggær: engblomme.

ALBÆK, BRYDSØ HEDE og SØ, HJELM PLANTAGE, HOVERDAL PLANTAGE (se 17/10), HOVER KIRKE, HOVER Å, VASTRUP MARK, ØLSTRUP KRAT

Området vest for Hover indeholder områder op til Hover Å, og på nordsiden af Hover Å ligger Hjelm Plantage med hede. På højdedraget nord for Ølstrup ligger et efter vestjyske forhold relativt stort egekrat. Desuden ligger der nordvest for Hjelm Plantage ved Brydsø nogle gamle hedeområder samt en sø. Mindre skovbevoksninger findes blandt andet ved Albæk og Vestrup Mark syd for Hover Å. Fra sidstnævnte områder foreligger botaniske oplysninger ikke.

17/20-1. HJELM PLANTAGE er efter vestjyske forhold en middelstor plantage, der ligger vest for Hover. Vest for plantagen ligger hede, mose og bevoksning med eg. Hedevegetationen domineres i store områder af hedelyng, revling eller bølget bunke, men store flader med revling og blåtop forekommer også. Fra heden og mosen kendes guldblomme, lav skorsoner og plettet gøgeurt. På heden vokser desuden dværgbuskene engelsk visse, mose-bølle og tyttebær samt halvgræsset sand-star. Nord for heden ligger en afvandet mose med enkelte pilekrat, medens vegetationen i de åbne partier i mosen domineres af blåtop og hedelyng. På nordskrænten af Hover Å ligger en mindre egebevoksning (Christensen, 1973). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: hede, kær, pilekrat.

Højere planter: hede.

1972. *Træer og buske*: arter af nåletræer. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, tyttebær og revling. *Urtter*: lyng-øjentrøst, guldblomme og lav skorsoner. *Græsser*: bølget bunke.

17/20-2. HOVER KIRKE. Syd for Hover Kirke findes en ældre lergrov. Området er i dag bevokset med pilekrat og anden vegetation (Christensen, 1973). Fra de vandfyldte grave foreligger ingen oplysninger.

Vegetationstyper: pilekrat

17/20-3. HOVER Å. Arealer ved Hjelm Plantage ned til Hover Å omfatter krat, rørsump og mose og er beskrevet af Palle Gravesen i 1983. De nordlige ådalsskrænter syd for plantagen er bevokset med krat, der består af pil, birk og eg. Heraf dominerer eg. På mosearealerne langs åen forekommer krat med pil, rørsump samt åbne engarealer med og uden græsning. På de engarealer, hvor græsningen var ophørt, bestod vegetationen i 1983 af højtvoksende urter og spredt opvækst af træer, pile og birk. Fra mosearealerne kendes langbladet ranunkel, engblomme, smuk perikon, ris-dueurt, trenervet snerre og hjerte-græs. Desuden kan nævnes dusk-fredløs og hjerte-græs samt i Vestjylland mindre almindelige arter som gifttyde, angelik og toradet star. Hover Å ved Hover har i 30'erne været voksested for strand-vandranunkel og stor vandarve.

Fra Ravnebjerg Bro er desuden tidligere angivet forekomst af vandranke og gifttyde og fra åen syd for Hover Kirke almindelig vandranunkel og stor vandarve (Wiindstedt, 1938).

Vegetationstyper: krat, rørsump, mose.

Højere planter: hede, Kvindhøje

1983. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, øret pil, vinter/stilk-eg, almindelig gedeblad og gyvel. *Dværgbuske*: engelsk visse, krybende pil, hedelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urtter*: skovstjerne, gederams, tormentil, lyng-snerre, strand-vejbred, guldblomme, almindelig gyldenris, smalbladet høgeurt, lav skorsoner. *Græsagtige planter*: mangleblomstret frytle, hirse-star, pille-star, bølget bunke, fåre-svingel, katteskæg, vellugtende gulaks og blåtop.

Højere planter: krat og kær I

1983. *Træer og buske*: stilk/vinter-eg, vorte-birk, øret pil, almindelig røn, tørst, mose-pors. *Urtter*: dynd-padderok, eng-kabelleje, lav ranunkel, langbladet ranunkel, eng-viol, almindelig fredløs, dusk-fredløs, tormentil, kær-dueurt, kragefod, almindelig mjødurt, sump-kællingetand, kær-snerre, sump-snerre, almindelig/skov-hanekro, muse-vikke, gul fladbælg, gifttyde, hyldebladet(?)-baldrian, høst-borst, kær-tidse. *Græsagtige planter*: mangleblomstret frytle, spidsblomstret siv, næb-star, mose-bunke, kryb-hvene, røgræs, blåtop og tagrør.

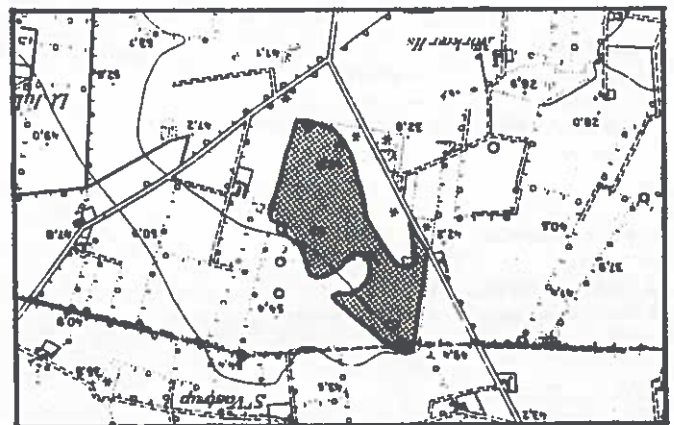
Højere planter: kær II

1983. *Træer og buske*: øret pil, grå pil, dun-birk, tørst, mose-pors og art af rose. *Urtter*: engblomme, prikbladet perikon, smuk perikon, trenervet snerre, angelik, almindelig pimpinelle, muse-vikke, gul fladbælg, djævelsbid, kær-tidse, *Græsagtige planter*: hjerte-græs og blåtop.

Højere planter: vandløb

1983. *Vandplanter*: art af pindsvineknop, art af vandstjerne, art af vandranunkel, vandpest, art af brøndkarse, nyse-røllike, manna-sødgræs, sump-kællingetand og almindelig mjødurt.

17/20-4. ØLSTRUP KRAT. På et højdedrag ligger der op til vejen mellem Hover Kirke og Ølstrup en større egebevoksning. Bevoksningen har ændret karakter gennem de sidste 50 år fra at bestå af spredte egepur på hede til at være en næsten sluttet bevoksning med enkelte lysninger, hvor der er hedelyng. Bevoksningen har i dag bevaret noget af det kratagtige præg med uregelmæssigt formede træer, som har været så karakteristisk for vestjyske egekrat. Bundvegetationen domineres af bølget bunke med almindelig kohvede. Lokaliteten er voksested for den mindre almindelige plante femradet ulvefod.

Ølstrup Krat har fortsat kratkarakter i det meste af bevoksningen.

Karakteristik:

Belligenhed: hede/mark

Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 10-12 meter

Trækonfiguration: krogede ege

Underskov: tørst

Opvækst: eg/bævreasp

Bundvegetation: bølget bunke og almindelig kohvede/

morbundsplanter: majblomst, liljekonval m.fl.

Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: hvid-gran, rød-gran, almindelig bjerg-fyr, ene, stilk-eg, vinter-eg, grå-pil, bævreasp, tørst, almindelig røn, selje-røn, vild æble, brombær og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: blåbær, tyttebær og revling. *Urt*: femradet ulvefod, smalbladet mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, skarpbladet fladstjerne, almindelig syre, krat/skov-viol, skovstjerne, feber-nellikero, tormentil, håret visse, farve-visse, krat-fladbælg, gederams, ris-dueurt, art af hanekro, almindelig kohvede, lyng-snerre, majblomst, liljekonval og -pletlet gøgeurt. *Græsagtige planter*: håret frytle, mangleblomstret frytle, stor (?) frytle, pille-star, sand-star, rød svingel, eng-rapgræs, almindelig hundegræs, bølget bunke, almindelig hvene og fløjsgræs.

Lokalitetkoder:

Hjelm Plantage	++ H-S-V II s
Hover Kirke	+ K IV r
Hover Å	++ S-H-V I s
Ølstrup Krat	++ S I r

Botanisk vurdering:

Hjelm Plantage:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme og lav skorsoner.

Hover Å, Kvindhøje: hede

4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme og lav skorsoner.

Hover Å, Hjelm Plantage: kær I

2. Sjældnere planter: spidsblomstret siv.

5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: kær-dueurt, almindelig fredløs, almindelig mjødurt, kær-snerre og kær-tidsel.
- overgangsrigkær: sump-snerre.

Hover Å, Hjelm Plantage: kær II

2. Sjældnere planter: engblomme.

3. Lokalt sjældnere planter: smuk perikon og trenervet snerre.

4. Riggærindikatorer - overgangsrigkær: engblomme og hjertegræs.

Ølstrup Krat:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af biotopstype natur-skov af eg.

2. Sjældnere planter: femradet ulvefod.

3. Lokalt sjældnere planter: farve-visse og stor frytle.

4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, tormentil, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Kilder: 28, 36, 46, 236, 238, 239, 247, 272, 346

17/21 SPJALD

HOVERDAL PLANTAGE, SYDØST, MUNKS PLANTAGE, KIDDAL PLANTAGE, SAG BÆK.

Herunder er omtalt to heder i den sydøstlige del af Hoverdal Plantage, dels under Hoverdal Plantage og dels under Munk Plantage. De øvrige heder, der ligger i tilknytning til Hoverdal Plantage er beskrevet under 17/9, 17/10 og 17/11. Desuden omtales dele af Omme Bakker. Området nordvest for Spjald har desuden en række mindre vådområder, hvorfra der ikke kendes oplysninger fra.

17/21-1 HOVERDAL PLANTAGE, SYDØST. Hedearialet i det sydøstlige hjørne af plantagen var i 1972 domineret af hedelyng, revling og bølget bunke med indslag af tyttebær og sand-star ligesom der forekom enkelte fugtige hedekær.

Højere planter:

1972. *Træer og buske*: fyr. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling, mosebølle, tyttebær og revling. *Urt*: - *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, sand-star, bølget bunke og blåtop.

17/21-2. KIDDAL PLANTAGE. Heden syd for plantagen var i 70'erne domineret af hedelyng, revling eller bølget bunke. Der var dengang en mindre opvækst af især bjerg-fyr. På området fandtes desuden ene samt dværgbuskene engelsk visse, hede-melbærris og tyttebær og på de fugtige parter af heden mosebølle, tue-kogleaks, hirse-star og blåtop. Fra lokaliteten kendes endvidere guldblomme (Christensen, 1973). Selv om artssammensætningen muligvis ikke har ændret sig, er der behov for nye oplysninger fra lokaliteten.

Vegetationstyper: hede

Højere planter:

1985. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, dun-birk, krybende pil og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling, mosebølle, tyttebær, revling og engelsk visse. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, almindelig star, hirse-star, sand-star, rød svingel og blåtop.

Mosser:

1985. Kost-kløvtand (*Dicranum scoparium*), almindelig cypresmos (*Hypnum cupressiforme*), almindelig blegmos (*Leucobryum glaucum*), hårspidset jomfruhår (*Polytrichum piliferum*), sand-gråmos (*Racomitrium canescens*) og hulbladet fedtmos (*Scleropodium purum*).

Laver:

1985. Gulhvid rensdyrlav (*Cladonia arbuscula*), hede-rensdylav (*Cladonia portentosa*), skarlagensrød bægerlav (*Cladonia coccifera*), *Cladonia* cf. *cryptochlorophaea*, lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), spids bægerlav (*Cladonia subulata*), grubet tjørnelav (*Coelocaulon aculeatum*), almindelig kvistlav (*Hypogymnia physodes*) og tørv-skivelav (*Placynthiella ichmalia*).

17/21-3. MULDBJERG. I søen, der ligger øst for Munks Plantage nord for Muldbjerg, er der i 1986 og 1991 fundet flere rentvandsarter som svømmende sumpskærm, strandbo, smalbladet vandstjerne og den meget sjældne kransnålalge *Nitella translucens* (1991), der kun er registreret 6 steder her i landet (Moeslund, 1991).

Vegetationstyper: sø, fattigkær.

Højere planter:

1986-1991. *Træer og buske*: mose-pora. *Dværgbuske*: hdelyng, klokkel yng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: strandbo, svømmende sumpskærm, smalbladet vandstjerne, benbræk og smalbladet pindsvineknop. Desuden kransnåleaglen *Nitella translucens*.

17/21-4. SAG BÆK. Fra vandløbet, der har tilløb til Hover Å øst for byen, kendes en forekomst af spæd pindsvineknop (Degn, 1991), der er temmelig sjælden.

Vegetationstyper: vandløb.

Lokalitetskode:

Kiddal Plantage	+ H II r
Muldbjerg	+ V I ms
Sag Bæk	+ V II s

Botanisk vurdering:

Muldbjerg er henført til kategori I på grund af "rødlister" (alge).

1. "Rødlister": *Nitella translucens*.
2. Sjældnere planter: svømmende sumpskærm og strandbo.
4. *Lobelia*-indikatorer: strandbo

Rentvandsindikatorer: svømmende sumpskærm og smalbladet vandstjerne.

Sag Bæk

2. Sjældnere planter: spæd pindsvineknop

Kilder: 27, 28, 157a, 270b, 392b

17/22 FJALDENE

FELDBÆK, FJALDENE, KIDDAL PLANTAGE, OMME BAKKER (se 17/21), RANDBÆK, SNOGDAL, VØVTRUP BAKKE, RAVNSBJERG (se Feldbæk)

Herunder omtales hede syd for Kiddal Plantage, der udgør en del af Omme Bakker, se endvidere 17/21 ovenfor. Desuden beskrives egekrat ved Fjaldene, vådområder op til Feldbæk og til Randbæk, der udgør et tilløb til Feldbækken. Derudover omtales hede- og mosearealer ved Snogdal og Vøvtrup Bakke.

17/22-1. FELDBÆK ved Omme Bakker øst for hovedvej A 11 har i 30'erne været voksested for den mindre almindelige vandplante storfrugtet vandstjerne (+) Fra engarealerne ved bækken kendes engblomme, leverurt, trenervet snerre og maj-gøgeurt. Tilstedeværelsen af arter som leverurt og maj-gøgeurt viser, at der har været tale om næringsrige mosearealer, ligesom også engblomme er karakteristisk. De dyrkede skrån timer ned mod bækken rummer også mere næringsfattige mosearealer. Disse arealer har været voksested for tranebær (o), rosmarinlyng (o), rundbladet soldug (o), liden soldug (o), liden blæserod (o), hvid næbfrø (o) og grøn star (o). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: kær.

17/22-2. FJALDENE omfatter en større plantage sydvest for Abildå. Lidt øst for plantagen, omkring et svagt markeret højdepunkt, findes en mindre egebevoksning. Vegetationen er undersøgt i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, unpubl.). Fra bevoksningen kendes vinter-eg. Gennem de sidste 50 år har bevoksningen ændret karakter fra spredte lave egebevoksninger på hede til en sluttet træbevoksning uden naturlige lysninger. Bevoksningen har i dag stadig bevaret noget af det kratagtige præg med uregelmæssigt formede træer, som har været karakteristisk for de vestjyske egekrat. På de overvejende sluttede dele af bevoksningen er bundvegetationen sparsom, men dækkes nogle steder af almindelig gedeblad. Af blomsterplanter fra skovbunden kan nævnes hvid anemone, krat-fladbælg, skov-galtetand, almindelig kohvede, majblomst og liljekonval. Tidligere har sandsynligvis almindelig kohvede og bølget bunke udgjort den dominerende bundvegetation.

Karakteristik:

Belligenhed: mark

Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 8-10 meter

Trækfiguration: krogede, mangestammede ege/ slanke, rette ege

Underskov:

Opvækst: bævreasp/ røn

Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ krybende

hestegræs/ almindelig gedeblad/ løvdækket

Græsning: tidligere græsning

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: bævreasp, almindelig røn, brombær, tørst, almindelig hylid og almindelig gedeblad. *Urter*: hvid anemone, lav ranunkel, almindelig syre, art af viol, skovstjerne, krat-fladbælg, gederams, glat dueurt, vild kørvel, skov-galtetand, almindelig kohvede, lyng-snerre, almindelig kongepen, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, almindelig rapgræs, lund-rapgræs, bølget bunke, krybende hestegræs og skov-rørhvene.

17/22-3. RANDBÆK. Hvor vejen fra Spjald til Højmosen øst for byen skærer Randbæk, har bækken og tilstødende mosearealer i 30'erne været voksested for de mindre almindelige vandplanter vandranke og rust-vandaks samt langbladet ranunkel, engblomme og ris-dueurt. Desuden kan nævnes de mere almindelige planter dusk-fredløs, svømmende sumpskærm og hår-tusindblad. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: kær.

17/22-4. SNOGDAL. Ved en nordvestvendt skrån timer nord for Snogdal ligger en mindre hede og mose. Heden er i dag overvejende bevokset med bjerg-fyr, og dens bundvegetation består af revling og hedelyng. Foruden dværgbuskene hedelyng og revling forekommer mose-bølle og tyttebær. Lavvegetationen er sparsomt udviklet. Herfra kan nævnes spinkel bægerlav (*Cladonia ciliata*) og *Cladonia merochlorophaea*. Ved foden af skrån timer ligger nogle fugtige arealer, der er domineret af blåtop (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986).

Vegetationstyper: hede, mose.

Højere planter:

1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ene og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, mose-bølle, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urter*: skovstjerne, tormentil og lav skorsoner. *Græsagtige planter*: pille-star, rød svingel og blåtop.

Mosser:

1985. Bølgebladet kløvtand (*Dicranum polysetum*), kost-kløvtand (*Dicranum scoparium*), almindelig cypressmos (*Hypnum cupressiforme*), almindelig blegmos (*Leucobryum glaucum*), trind fyrremos (*Pleurozium schreberi*) og art af mos (*Puccinastrium vaccinii*).

Laver:

1985. Gullivid rensdyrlav (*Cladonia arbuscula*), spinkel rensdyrlav (*Cladonia ciliata*), hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), *Cladonia merochlorophaea* var. *novo-chlorophaea*, pigget bægerlav (*Cladonia uncialis*), almindelig kvistlav (*Hypogymnia physodes*) og tørv-skivellav (*Placynthiella ichmalia*).

17/22-5. VØVTRUP BAKKE omfatter plantage og hede. Hede-vegetationen domineres af hedelyng, revling og bølget bunke.

Vegetationstyper: hede, skov.

Lokalitetskoder:

Feldbæk	+ V I ms
Fjaldene	++ S I r
Ranbæk	+ V - s
Snogdal	++ H II s
Vøvtrup Bakke	+ S-H III r

Botanisk vurdering:

Fjaldene:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af biotopstype natur-skov af eg.

3. Lokalt sjældnere planter: skov-rørhvene.

4. Egekratsindikatorer: tørst, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Ranbæk:

4. Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Snogdal:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: lav skorsoner.

Kilder: 17, 28, 36, 46, 237, 272

17/23 ABILDÅ

ABILDÅ (også vandløb), BARDE PLANTAGE (se 17/24), DYREHAVEN (se beskrivelse 17/13 Trehøje) GEJLBJERG NORD, GEJLBJERG SYD, MØLTRUPHEDE, SIGBÆK, SOLSØ KRAT, TIPHEDE, ØSTERGÅRD

Herunder omtales mose ved Abildå, det fredede Solsø samt egekrat, der er kendt under samme navn.

17/23-1. ABILDÅ. Nordøst for Langesens Have på østsiden af Abildå og syd for højdepunktet Træbakke er der en mose med en artsrig og varieret vegetation. Den består af pilekrat omgivet af åbne partier med højt voksende moseplanter, hvoraf mose-bunke dominerer. I de tilgroede tørvegrave er der fundet 13 karakteristiske moseplanter. Fra tørvegravene kendes liden soldug og rundbladet soldug. Desuden kan nævnes mose-pors, smalbladet mangeløv, benbræk samt kær-avovlrød.

Vegetationstyper: kær

Højere planter:

1972. *Træer og buske*: grå-pil og mose-pors. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeløng, mose-bølle. *Urter*: smalbladet mangeløv, rundbladet soldug, liden soldug, kær-avovlrød og benbræk. *Græsagtige planter*: bredbladet dunhammer. Desuden forekommer tørvemos.

17/23-2. SOLSØ KRAT. Øst for Langesens Have ved Skovgård og lidt nordøst for den berømte Solsø, der i dag er fredet, ligger et mindre krat på under 1 ha. Vegetationen er undersøgt i 40'erne af Gram, Jørgensen & Kjøie, 1944 og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, unpubl.). Oplysninger findes også i ældre litteratur hos Dalgas (1884). Egebevoksningen udgør en del af en græsningsparcel, der græsses af ungkreaturer. Krattet er ret åbent med græsvegetation, som gennem de sidste 30 år har været græsset, hvilket har beskadiget barken på en del træer. Det vil være nødvendigt at nedsætte antallet af græssende kreaturer og at hegne i visse perioder. Krattet var allerede i 40'erne omgivet af dyrket jord. Dengang blev der noteret følgende træer: stilk-eg og enkelte vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst, almindelig gedeblad, øret pil samt forvildet hylde og vild abild. Bunden var overvejende dækket af krybende hestegræs med bølget bunke og blåtop, men derudover sås majblomst, almindelig syre, blå-klokke, kantet konval, almindelig kohvede, almindelig fredløs, skov-viol, skovstjerne, tormentil, forskelligbladet tidsel, tveskægget ærenpris, lyng-snerre, sump-snerre, fuglegræs, liljekonval (en stor frugt bærende bestand), almindelig gyldenris, smalbladet høgeurt og smalbladet mangeløv. Som følge af den meget hårde græsning, krattet har været udsat for, kunne en række af de nævnte urter ikke genfindes ved 1983-undersøgelsen. Bunden var på daværende tidspunkt dækket af græsser. Der har tidligere været en artsrig urtevegetation i bevoksningen blandt andet en stor bestand af liljekonval.

Karakteristik:

Belligenhed: mark

Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 12-14 meter

Trækonfiguration: krogede ege

Underskov: ingen

Opvækst: ingen

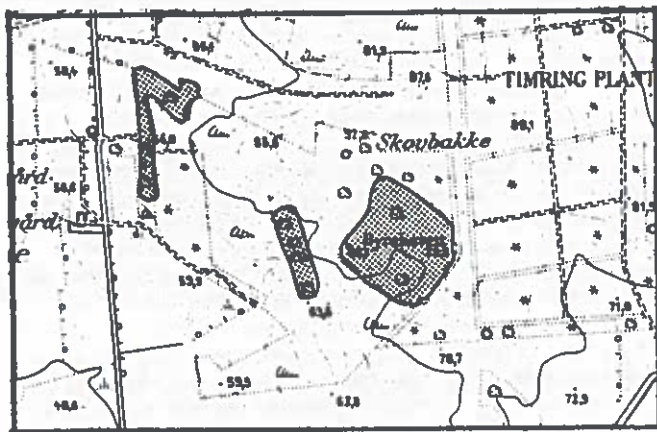
Bundvegetation: græs-dækket

Græsning: hård græsning

Vegetationstyper: egekrat.

17/23-3 SOLSØ blev dannet for 130.000 år siden og anses for at være Danmarks ældste sø. Søen har betydelig geologisk interesse og undersøgelser af søens aflejringer har givet os en betydelig viden om vegetationens udvikling i Danmark efter istiden. På grund af dræning er søens vandareal formindsket i forhold til dens oprindelige udstrækning. Solsø blev fredet i 1980 sammen med sine omgivelser, i alt 2 ha.

17/23-4. TIPHEDE. Ved og i den sydlige del af den fredede hede omkring Trehøje, kendt som Trehøje-fredningen, ligger i dag to-tre naturlige bevoksninger med eg. Tilsammen udgør de lidt over 16 ha. Hedearealet omkring Trehøje er beskrevet under nummer 17/13 TREHØJE, hvortil der henvises. Egebevoksningerne Tiphede er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I ældre litteratur er Tiphede omtalt hos Dalgas (1984), som angiver den som en 80 tønder land stor egebevoksning under navnet Skovbjergbankekrat. Vest for fredningen parallelt med landevejen ligger "Kirkekrattet". Det bestod i 40'erne af krogede ege i 6-10 meter højde. Dele af krattet udgør i dag en mere blandet skovbevoksning, som foruden de naturligt forekommende træer bævreasp og almindelig røn, også indeholder indplantede grantræer samt et bøgestykke, der er plantet vinkelret på det oprindelige krat. "Dyrehaven" udgør også i dag det største krat. Det dannede i 40'erne et lavt krat i 4-6 meter højde. I dag har de ældste dele af bevoksningen en højde på 10-12 meter, men også yngre kratpartier forekommer mod sydvest, da egne spreder sig ud på heden.

Tiphede. Egekrat beliggende i den sydlige del af det store hedeareal, som udgør Tiphede-fredningen. Dyrehaven, som er det største krat, består af en tæt højstammet bevoksning af eg og bævreasp.

Karakteristisk:

Belligheden: hede/ mark
 Antal krat: 3
 Dominerende træart: stilk-eg/ bævreasp
 Træhøjde: 14-16 meter
 Underskov: tørst/ røn
 Opvækst: eg/ bævreasp
 Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ almindelig gedeblad/ ørnebregne/ morbundplanter: majblomst, liljekonval m.fl.
 Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter: egekrat.

1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst, art af pil og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: blåbær, tyttebær samt revling. *Urter*: ørnebregne, almindelig mangeløv, bredbladet mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, almindelig syre, krat/skov-viol, skovstjerne, tormentil, gederafs, glat dueurt, lægeærenpris, tveskægget ærenpris, almindelig kohvede, liden klokke, smalbladet høgeurt, almindelig gyldenris, majblomst, kantet konval og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, vellugtende gulaks, bølget bunke, krybende hestegræs, skov-rørhvene og blåtop.

1944. Tidligere er endvidere hindbær angivet fra lokaliteten, men ellers forekommer artsammensætningen ikke at have ændret sig væsentligt.

Højere planter: hede.

1988. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, rød-gran, douglas gran, stilk-eg, bævreasp, dun-birk, rød-el, bøg, ene og øret pil. *Dværgbuske*: engelsk visse, krybende pil, hedelyng, klokkeling, hede-melbærris, blåbær, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: art af pileurt, art af hindeknæ, skovstjerne, art af krageklo, almindelig kohvede, hvid snerre, art af høgeurt, tormentil, art af brandbæger, almindelig gyldenris, lav skorsoner, art af gøgeurt, majblomst. *Græsagtige planter*: almindelig sumpstrå, almindelig star, pille-star, sandstar, bølget bunke, fåre-svingel, art af rapgræs, blåtop.

1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ene, bævreasp, almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urter*: skovstjerne, tormentil og djævelsbid. *Græsagtige planter*: bølget bunke og blåtop.

Mosser: hede.

1985. Hedearealet. Kost-kløvtand (*Dicranum scoparium*), almindelig blegmos (*Leucobryum glaucum*) og trind fyrremos (*Pleurozium schreberi*).

Laver: hede.

1985. Gulhvid rensdyrlav (*Cladonia arbuscula*), hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*), finger-bægerlav (*Cladonia digitata*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia merochlorophaea* var. *novochlorophaea*, almindelig kvistlav (*Hypogymnia physodes*), forskelligfarvet skivelav (*Trapeliopsis granulosa*), tørv-skivelav (*Placynthiella ichmalia*).

17/23-5. ABILDÅ (vandløb). Vandløbets vegetation er senest undersøgt i 1988 på strækningen fra sammenløbet med Vorgod Å til Abildå. Den nedre del af strækningen er kun delvis reguleret. Der er et godt fald over en sandet og gruset bund med forekomst af egentlige stryg og dybe huller. Derimod er den øvre del af strækningen kanaliseret med en ringe fysisk variation. Vandløbet er på hele strækningen belastet af okker (Ringkjøbing Amtskommune, 1990).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1988/89. *Vandplanter*: liden siv, enkelt pindsvineknop, manna-sødgræs, art af vandranunkel og hår-tusindblad.

17/23-6. GEJLBJERG NORD (vandløb) omfatter et mindre tilløb fra nord til Bæk syd for Abildå. Det er et mindre vandløb med et kanaliseret forløb. Den fysiske variation er ringe, men opvejes i nogen grad af vandløbsvegetationen. Vandløbsbunden består af sand, der er overlejret med plantemateriale. Der er enkelte forekomster af grus (Ringkjøbing Amtskommune, 1990).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1989. *Vandplanter*: manna-sødgræs, art af vandarve og art af vandstjerne.

17/23-7. GEJLBJERG SYD (vandløb) omfatter et mindre tilløb fra Gejlbjerg til Bæk syd for Abildå. Vandløbet har et bredt, kanaliseret forløb med ringe fysisk variation (Ringkjøbing Amtskommune, 1990).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1989. *Vandplanter*: manna-sødgræs, kær-dueurt, art af vandarve, lancetbladet ærenpris og art af vandstjerne.

Lokalitetskoder:

Abildå	++ S-V II s
vandløb	++ V III s-r
Gejlbjerg Nord	
vandløb	++ V III r
Gejlbjerg Syd	
vandløb	++ V III r
Kiddal Plantage	+ H II r
Solsø Krat	++ S III r
Tiphede, egekrat	++ S II r

Botanisk vurdering:

Abildå:

2. Sjældnere planter: liden soldug.

4. Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Kiddal Plantage:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris og guldblomme.

Tiphede

egekrat:

4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, tormentil og almindelig kohvede.

hede:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, hede-melbærris og lav skorsoner.

Kilder: 27, 28, 34, 36, 46, 205 q, 239, 272, 275
410a

17/24 BARDE PLANTAGE

BARDE PLANTAGE, BIRKEMOSE BÆK, MIKKELBORG, SMÆKBJERG, VORGOD Å

Herunder omtales en ældre hede og en grusgrav under Barde Plantage samt den største af moserne i områder under Smækbjerg, der ligger nordøst for plantagen. Ved Smækbjerg ligger desuden en hede ved gården Stengren og to mindre moser ved gården Engholm. Desuden ligger der vådområder op til Vorgod Å samt to tilløb, Birkemose Bæk og vandløbet syd for.

17/24-1. BARDE PLANTAGE er en nåleplantage. Den tidligere hede øst for plantagen er i dag delvist opdyrket, medens den øvrige del, der udnyttes til kreaturgræsning, domineres af græsser med indslag af spredte bjerg-fyr. En gammel grusgrav øst for plantagen var i 1985 bevokset med hedelyng og mos- og lavsamfund, der er domineret af hårspidset jomfruhår (*Polytrichum piliferum*) og skarlagenrød bægerlav (*Cladonia coccifera*). Der er desuden store bestande af

laverne hjortetak-bægerlav (*Cladonia cervicornis*), *Cladonia cervicornis* ssp. *pulvinata*, *Cladonia merochlorophaea* og klit-korallav (*Stereocaulon saxatile*). Der er fundet i alt 14 lavarter i den gamle grusgrav i 1985 (Christensen, Johnsen & Søjting, 1986). Fra grusgraven kendes laverne etage-bægerlav (*Cladonia cervicornis*) og klit-korallav (*Stereocaulon saxatile*).

Vegetationstyper: lavhede (grusgrav)

Højere planter:

1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, grå-pil, rynket rose og art af kirsebær. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: djævelsbid. *Græsagtige planter*: bølget bunke og blåtop.

Mosser:

1985. Almindelig cypresmos (*Hypnum cupressiforme*), almindelig nikkemos (*Pohlia nutans*) og hårspidset jomfruhår (*Polytrichum piliferum*).

Laver:

1985. Hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*), hjortetak-bægerlav (*Cladonia cervicornis*), *Cladonia cervicornis* ssp. *pulvinata*, skarlagenrød bægerlav (*Cladonia coccifera*), takket bægerlav (*Cladonia crispata*), kløftet bægerlav (*Cladonia furcata*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), *Cladonia merochlorophaea* s. lat., spids bægerlav (*Cladonia subulata*), pigget bægerlav (*Cladonia uncialis*), grågul bægerlav (*Cladonia zopfii*), grubet tjørnelav (*Coelocaulon aculeatum*), almindelig kvistlav (*Hypogymnia physodes*), forskelligfarvet skivelav (*Trapeliopsis granulosa*), klit-korallav (*Stereocaulon saxatile*).

17/24-2. SMÆKBJERG. Nordøst for Barde Plantage ligger en mose. Området består af mindre pilekrat og åbne mosearealer. Fra de åbne mosearealer kan nævnes mose-bølle, klokkel yng, eng-viol, bukkeblad, benbræk og børstebledet siv med flere (Christensen, 1973).

Vegetationstyper: pilekrat, kær.

17/24-3. VORGOD Å. Vandløbets vegetation er senest undersøgt i 1988/89. Herunder beskrives strækningen fra sammenløbet med Abildå til Møltrup. På strækningen op til ca. 1 km nedstrøms Møltrup henligger vandløbet næsten ureguleret med et stærkt slyngnet forløb og med en meget stor fysisk variation. Den øvre del af strækningen er kanaliseret og har kun ringe fysisk variation. Hele strækningen er belastet af okker (Ringkjøbing Amtskommune, 1990).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1988/1989. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknop, art af vandranunkel, manna-sødgræs, svømmende vandaks og flod-klaseskærm.

Lokalitetskoder:

Barde Plantage	++ S H II (grusgrav) r
Vorgod Å	++ V II s
Smækbjerg	++ S-V II

Botanisk vurdering:

Barde Plantage:

2. Sjældnere planter: klit-korallav (*Stereocaulon saxatile*).

Vorgod Å:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlistearter.

1. Røddlistearter: flod-klaseskærm.

Kilder: 27, 28, 205 q, 227

17/25 BRIKHUS

BIRKEMOSE, BRIKHUS, KIRSEBÆR MOSE, TRØSTRUPMARK

17/25-1. BIRKEMOSE. Øst for Birkemose ligger en mindre hede og mose. På hedecarealen domineres vegetationen af revling og stedvis af mose-bølle. Desuden forekommer dværgbuskene krybende pil, hedelyng, klokkeling, tyttebær og engelsk visse. Fra lokaliteten kendes lav skorsoner. Der er fundet ni lavarter på heden i 1985 (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986). Herfra kan nævnes *Cladonia merochlorophaea*.

Vegetationstyper: hede, mose.

Højere planter:

1985. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, grå-pil, selje-røn og almindelig røn. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkeling, mose-bølle, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urter*: almindelig syre, skovstjerne, tormentil, gederams og lav skorsoner. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, almindelig star og pille-star.

Mosser:

1985. Kost-kløvtand (*Dicranum scoparium*), almindelig cypresmos (*Hypnum cupressiforme*) og flydende tørvemos (*Sphagnum cuspidatum*).

Laver:

1985. Gulhvid rensdyrlav (*Cladonia arbuscula*), hede-rensdylav (*Cladonia portentosa*), askegrå rensdyrlav (*Cladonia rangiferina*), sylbægerlav (*Cladonia cornuta*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), *Cladonia merochlorophaea* s. lat., skælkædt bægerlav (*Cladonia squamosa*), almindelig kvistlav (*Hypogymnis physodes*), tørv skivellav (*Placynthiella ichmalia*).

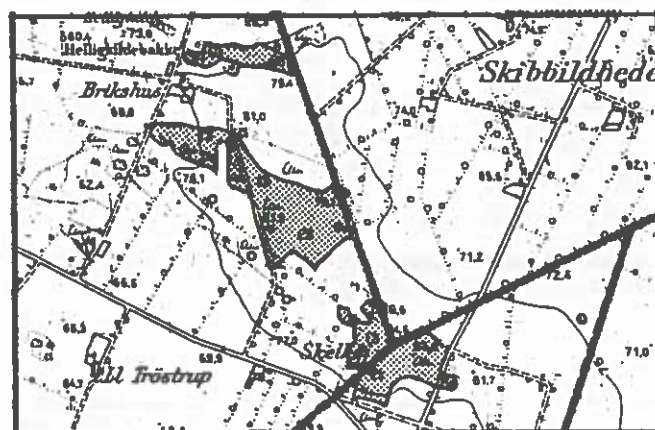
17/25-2. BRIKHUS består af tre adskilte, ret store egekrat på tilsammen 21 ha. Egekrattet er beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, unpubl.). Brikhus er i den ældre litteratur omtalt hos Dalgas (1867). De to ældste krat ligger henholdsvis nordøst for gården Brikhus og omkring Skelhøj. Her er både højskov og krat. Det midterste og større område har en yngre bevoksning med enkelte åbne lyngpletter. I 30'erne er der i den sydvestlige del indplantet fyr, som nu er ved at blive fældet, og der foretages plukhugst blandt engene til brændsel.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: skov-fyr, almindelig bjerg-fyr, skov-elm, stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, tørst, almindelig hyl, almindelig hvidtjørn, engriflet hvidtjørn, kvalkved, hindbær, ribs, stikkelsbær, gyvel og almindelig gedebled. *Dværgbuske*: blåbær og tyttebær. *Urter*: almindelig mangeløv, smalbladet mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, lav ranunkel, bidende ranunkel, art af fuglegræs,

skarpbladet fladstjerne, almindelig syre, krat/skov-viol, skovstjerne, feber-nellikeroed, tormentil, krat-fladbælg, gederams, glat dueurt, skovsyre, stinkende storkenæb, art af høgeurt, skov-galtetand, læge-ærenpris og tveskægget ærenpris, almindelig kohvede, liden klokke, djævelsbid, almindelig gyldenris, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, almindelig hundegræs, enårig rapgræs, lundrapgræs, bølgel bunte, mose-bunte, almindelig hvene, krybende hestegræs og blåtop.

Brikhus. Tre adskilte egebevoksninger syd for Skibbild.

Lokalitetskoder:

Birkemose + H-S-V II s
Brikhus ++ S II r

Botanisk vurdering:

Birkemose:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: lav skorsoner.

Brikhus:

4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, tormentil, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Kilder: 27, 36, 46, 272

17/28 GAMMELSOGN

GAMMELSOGN, MEJLBYGÅRD SØ, VOND Å

17/28-1. RINGKØBING FJORD, GAMMELSOGN. Rørsumpen og engene på strækningen fra Gammelsohn Kirke og mod øst til Sønderenge er undersøgt af Gravesen (1982). Engene blev på daværende tidspunkt afgræsset med kreaturer.

Vegetationstyper: rørsump.

Højere planter:

1982. *Urter*: angelik, hyldebladet baldrian, høst-borst, skov-brandbæger, fliget brøndsel, kær-ducourt, lædden dueurt, sump-forglemmigej, almindelig fredløs, dusk-fredløs, gul frøstjerne, kær-galtetand, gederams, hamp-hanekro, gul iris, kattehale, sump-kællingetand, almindelig mjødukt, vand-mynte, vand-pileurt, vej-pileurt, gåse-potentil, bidende ranunkel, lav ranunkel, almindelig røllike, nyserøllike, sideskærm, almindelig skjolddrager, kruset skræppe, vand-skræppe, gærde-snerle, burde-snerre, kær-snerre, ager-svinemælk, ager-tidsel, strand-vejbred og muse-vikke. *Græsagtige planter*: fløjlsgræs, stortoppet hvene, kryb-hvene, almindelig rapgræs, eng-rapgræs, rørgræs, almindelig sumpstrå, enskælet sumpstrå og rød svingel.

17/28-2. VOND Å. Hedeselskabets botaniker Mentz, har i 1915 beskrevet de daværende vegetationsforhold omkring Vond Å, der forbinder Stadil Fjord med Ringkøbing Fjord (Mentz, 1915). Våd-områdearealerne bestod dengang dels af ferske enge, dels af salte enge. Vegetationen på de ferske engarealer var overvejende domineret af mose-bunke. Foruden mose-bunke var der indslag af rød-kløver, harril, rød svingel og almindelig kvik. De salte enge, strand-enge, bestod dels af rød svingel-eng, dels af harril-eng.

17/28-3. MEJLBYGÅRD SØ er en mergelgrav, som ligger ved gården af samme navn. Søen er på ca. 4 ha og har et regelmæssigt omrids. Pejlinger har vist, at der i søens vestlige del er en dybde på ca. 15. Vandoverfladen er 1 meter under terræn, og der er stejle skrænter med en spredt bevoksning ned til søen. Søen er uden tilløb. Bunden består af sand, der på større dybder er dækket af et tykt lag slam. I søens sydøstlige ende er der i 1981 anlagt et dambrug. Mejlbygård Sø er meget næringsrig og tydelig spildevandspåvirket. Masseforekomst af næringskrævende grønalg er usædvanlige for en dyb sø, hvor der næringsaltene normalt forsvinder fra de øvre vandlag i sommerperioden. Dette tyder på, at der til stadighed tilføres næringsalte til søen.

Vegetationstyper: sø.

Lokalitetskode:
Ringkøbing Fjord
Gammelsogn ++ V E II r
Vond Å + V IV -
Mejlbygård Sø ++ V IV s

Botanisk vurdering:
Ringkøbing Fjord, Gammelsogn:
2. Sjældnere planter: gul frøstjerne.
3. Lokalt sjældnere planter: almindelig skjolddrager.

Kilder: 148, 205h, 322

17/29 FØLING BÆK

FØLING BÆK, VELLING PLANTAGE

17/29-1. FØLING BÆK. Hedeselskabets botaniker, Mentz, har i 1915 beskrevet vegetationsforholdene omkring Føling Bæk (Mentz, 1915). Engarealer nærmest åen var dengang domineret af almindelig star,

som blev afløst af hirse-star og derefter af katteskæg på højereliggende arealer.

17/29-2. VELLING PLANTAGE. Plantagens svampeflora er mangelfuldt undersøgt. Blandt de kendte arter er de sjældne bævresvampe *Sebacina citrispora* og *Tremella penetrans*, og barksvampene *Sistotrema pistilliferum* og *Tubulicrinis sororius*, der kun er kendt fra respektivt en og tre andre lokaliteter i landet. Fra 1958 kan nævnes fund af slank snyltekølle (*Cordyceps ophioglossoides*), broget hjortetrøffel (*Elaphomyces variegatus*), dværg-skælhat (*Pholiota scamba*) og Quelets skørhat (*Russula queletii*). Desuden er der fra 1969 blandt andet fund af bægersvampe *Ascobolus brassicae* og *Ascozonus woolhopensis*, af barksvampene *Botryobasidium danicum* og *Jaapia argilacea* og af dråbepletet ridderhat (*Tricholoma pessundatum*), grå ridderhat (*Tricholoma portentosum*), stiv skærhat (*Pluteus salicinus*) og stålbå rødblåd (*Entoloma mitidum*) (Dissing & Lange, 1969). Fra plantagen kendes tre rødlistearter, der er anført som sjældne (Vesterholt, 1991). Den botaniske vurdering baserer sig på ældre fund. Der vil derfor være behov for en nærmere kortlægning af plantagens svampe. Oplysninger om højere planter fra plantagen foreligger ikke bort set en angivelse af kæmpe-svingel i TBU-arkivet på Botanisk Museum.

Vegetationstyper: nåleplantage.

Lokalitetskode:
Føling Bæk
Velling Plantage + S II s

Botanisk vurdering:
Velling Plantage:
2. Rødlistearter - sjældne svampe: *Sebacina citrispora*, *Sistotrema pistilliferum*, *Tremella penetrans* og *Tubulicrinis sororius*, jf. bemærkninger ovenfor.

Kilder: 148, 275, 422a

17/31 MOURIER PETERSENS PLANTAGE

MOURIER PETERSENS PLANTAGE

17/31-1. MOURIER PETERSENS PLANTAGE. Plantagens svampeflora er mangelfuldt undersøgt, men et fund fra 1987 tiltrækker sig særlig opmærksomhed. Det drejer sig om sværtende kantarel (*Cantharellus melanoxeros*), der blev fundet i en græsabat ud for en ung bøgebeplantning i nåleskoven. Arten kendes ikke fra andre lokaliteter i Danmark, og også i vore nabolande er den meget sjælden. Fra perioden 1958 til 1960 foreligger der fund af de sjældne pigsvampe violetbrun duftpigsvamp (*Bankera violascens*), vellugtende læderpigsvamp (*Phellodon melaleucus*) og mørk læderpigsvamp (*Phellodon niger*) samt arterne safrankødet slørhat (*Cortinarius traganus*), brun slimslør (*Chroogomphus rutilus*) og dråbepletet ridderhat (*Tricholoma pessundatum*).

Vegetationstyper: nåleplantage.

Lokaltetskode:

Mourier Petersens Plantage + S II r

Botanisk vurdering:

Mourier Petersens Plantage:

Der foreligger ikke tilstrækkeligt grundlag for at udpege hele lokaliteten som en I-biotop til trods for forekomsten af en rødlisteart, der ikke vokser i selve plantagen.

1. Rødlisterarter: sværtende kantarel (*Cantharellus melanoxeros*).

17/32 BREJNING KRAT

BREJNING, BREJNING KRAT OG BREJNINGGÅRD KRAT (se **BREJNING**), HERBORG BÆK, KLYNEMOSE, VOLKERSHØJ, ØSTERBÆK.

17/32-1. **BREJNING** på ca. 45 ha er den største, sammenhængende egeskov i Ringkjøbing Amt. Skoven er fredet i henholdsvis 1920 og 1978. Brejning Krat eller blot Krattet er et af landets kendteste krat og har gennem tiden været besøgt af mange botanikere. Krattet er beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Kjøie (1944) og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, unpubl.). Tidligere er krattet omtalt hos Dalgas (1867, 1883, 1884), Petersen (1906), Warming (1916-19), Ostenfeldt (1929), Wiinstedt (1938), Olsen (1938) og Böcher (1938).

Krattet ligger på et højdedrag langs østsiden af Randbækdalen nordvest for Videbæk. I den vestlige del skærer to mindre dalstrøg med kildevæld sig ind i krattet. Egebevoksningerne er relativt ensartede, medens vegetationen på skovbunden stedvis er forskellig. Egene har en karakteristisk uregelmæssig udformning af stammer og grenpartier. Underskoven består hovedsageligt af tørt. Visse steder domineres skovbunden af almindelig kohvede og bølget bunke eller er dækket af blåbærris. Andre steder bliver almindelig gedeblad mere almindelig. Lokaliteten har været og er stadig voksested for en række sjældne arter. Fra Brejning kendes otteradet ulvefod, almindelig ulvefod (o), dværg-ulvefod (x), almindelig månerude (o), fjerbregne, kambregne, smuk perikon, bjerg perikon, liden vintergrøn, hønsebær, spæd mælkeurt, sort fladbælg (o) pyramide-læbeløs, kødfarvet gøgeurt, sværd-skovlille (x), kantet konval og bakke-star. Af disse arter er otteradet ulvefod og sværd-skovlille optaget på rødlisten (Løjtnant, 1985). Trævæksten er som nævnt ikke særlig varieret. Den består af stilk-eg, birk, bævreasp, almindelig røn, ene, øret pil, tørt og gyvel. De almindeligt forekommende skovbundsplanter omfattede i 1982 efter Emsholm: blåbær, skarpbladet fladstjerne, art af hanekro, almindelig kohvede, aks-rapunsel, lyng-snerre, djævelsbid, smalbladet høgeurt, majblomst, liljekonval, lund-rapgræs, mose-bunke og bølget bunke

Karakteristikk:

Belligheden: mark

Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg/bævreasp

Træhøjde: 10-12 meter

Trækfiguration: let, krogede ege

Underskov: tørt/ingen

Opvækst: eg/ bævreasp

Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ blåbær

Græsning: mindre græsset parti i den sydlige del af krattet

Vegetationstyper: egekrat.

Svampe:

Krattets svampeflora er mangelfuldt undersøgt. Blandt de arter, der kan fremhæves, er gren-knoldskive (*Rutstroemia firma*), ræve-spejlporesvamp (*Inonotus rheades*), bæltet læderporesvamp (*Trametes ochracea*), kridt-tragthat (*Clitocybe candicans*), gråbrun rødblåd (*Entoloma juncinum*), liden rødblåd (*Entoloma minutum*), roeknoldet trævlhat (*Inocybe napipes*) og stor gift-skørhat (*Russula emetica*). Fra krattets svampeflora i øvrigt kendes: grenskive (*Poculum firmum*), ege-bævreasp (*Exidia truncata*), sveden sodporesvamp (*Bjerkandera adusta*), purpur-lædersvamp (*Chondrostereum purpureum*), ræve-spejlporesvamp (*Inonotus rheades*), *Peniophora incarnata*, ege-barksvamp (*Peniophora quercina*), skorpeildporesvamp (*Phellinus ferreus*), gylden lædersvamp (*Phlebia radiata*), ege-åresvamp (*Phlebia rufa*), hvid tandsvamp (*Schizopora paradoxa*), rynket lædersvamp (*Stereum rugosum*), håret læderporesvamp (*Trametes hirsuta*), bæltet læderporesvamp (*Trametes ochracea*), barksprænger (*Vuilleminia comedens*), brunstokket rørhat (*Boletus badius*), rødsprukket rørhat (*Boletus chrysenteron*), almindelig netbladhat (*Paxillus involutus*), honningsvamp (*Armillaria cepistipes*), *Clitocybe candicans*, køllestokket tragthat (*Clitocybe clavipes*), almindelig tragthat (*Clitocybe gibba*), keglestokket fladhat (*Collybia butyracea*), stjernesporet rødblåd (*Entoloma conferendum*), *Entoloma juncinum*, *Entoloma minutum*, knippe svovlhat (*Hypholoma fasciculare*), *Hypholoma lateritium*, roeknoldet trævlhat (*Inocybe napipes*), rød ametysthat (*Laccaria laccata*), *Megacollium platyphylla*, toppet huesvamp (*Mycena galericulata*), *Mycena rosea*, rødmælket huesvamp (*Mycena sanguinolenta*), ring-glanshat (*Panaeolus semiovatus*), tørv-skælhat (*Pholiota lenta*), *Psathyrella artemisiae*, *Psathyrella piluliformis*, græs-nøgenhat (*Psilocybe inquilina*), spids nøgenhat (*Psilocybe semilanceata*), fnughat (*Tubaria conspersa*), ege-mælkehat (*Lactarius quietus*), rynket mælkehat (*Lactarius thejogalus*), broget skørhat (*Russula cyanoxantha*), *Russula luteotacta*, okkerkul skørhat (*Russula ochroleuca*), *Russula undulata*, almindelig stinksvamp (*Phallus impudicus*) og almindelig bruskbold (*Scleroderma citrinum*) (Vesterholt, 1989). Nærmere oplysninger om plantagens svampe er ønskelige.

17/32-2. **KLYNEMOSE**. Der findes ældre oplysninger om et væld ved Opsund. Vandet derfra blev dengang opstemmet i en dam nedenfor vældet. Vældet var dengang domineret af benbræk og liden siv. Ved vældet blev der dengang fundet rosmarinlyng (o), liden ulvefod (o), rundbladet soldug (o), vibefedt (o), liden blærerod (o), kortsporet blærerod (o), hvid næbfrø (o) og loppe-star (o). I dammen blev der fundet langbladet ranunkel, vedbend-vandranunkel og smalbladet pindsvineknop.

17/32-3. **HERBORG BÆK** beskrives her på strækningen fra landevejen til Videbæk, hvor den løber sammen med Egeris Mølleå. Vandløbet har et kanaliseret forløb, men er ved at vende tilbage til en mere naturagtig tilstand, med nogen fysisk variation i vandløbet. Vandløbsbunden består af sand med varierende forekomster af grus og sten, men er uden egentlige stryg. Den nedre del er kraftigt belastet med okker, mens den øvre del er ubelastet (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1990. *Vandplanter*: manna-sødgræs, enkelt pindsvineknop, art af vandranunkel og art af vandarve.

Lokaltetskoder:

Brejning +++ S I r

Herborg Bæk ++ V III r

Klynemose + V IV s

Botanisk vurdering:

Brejning:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af biotopstype naturskov af eg, rødlistearter og på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.

1. Rødlisterarter: sværd-skovlilje og otteradet ulvefod.
2. Sjældnere plantearter: sort fladbælg, pyramide-læbeløs og bakkestar.
3. Lokalt sjældnere planter: smuk perikon og kødfarvet gøgeurt.

Kilder: 17, 18, 28, 36, 46, 52, 55, 64, 159, 165, 178, 179, 190, 204, 222, 228, 229, 236, 238, 275, 404 422, 422a

17/34 VORGOD

BARDE (se Vorgod Å), BRUNBJERG, GILDEHØJ, HØLLET BÆK, RIMMERHUS BÆK, VORGOD Å (Barde og vandløb)

17/34-1. BRUNBJERG er et mindre krat på knap 1 ha, hvor træerne vokser i "buketter" som Degn & Emsholm (1983) skriver. Krattet er omgivet af hede, mark og plantage. Foruden Degn & Emsholm (1983) har krattet været beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og ifølge dem og ældre målebordsblade har krattet været betydeligt større. Krattet bestod i 40'erne alene af vinter-eg sammen med bævreasp, almindelig røn og nogle få ene.

Karakteristikk:

Belligheden: hede/ mark/ skov

Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg

Trækonfiguration: ege i "buketter"

Underskov: ingen

Opvækst: ingen

Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

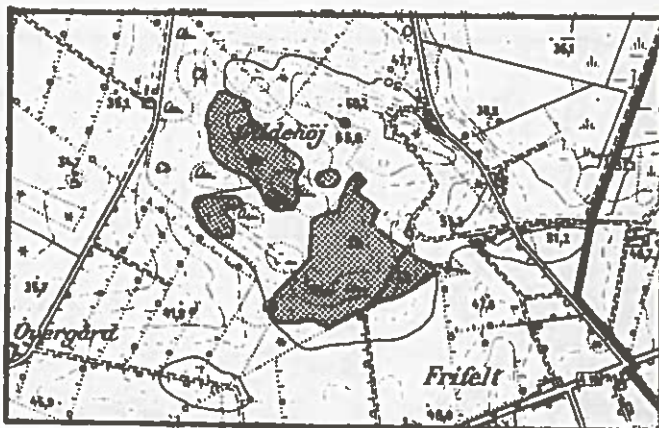
Højere planter:

Bundfloraen bestod i 40'erne mest af blåbær sammen med majblomst og liljekonval. Desuden blev der fundet lav skorsoner, smalbladet høgeurt, krat-fladbælg, skov-viol, hvid anemone, skovstjerne, tormentil, almindelig kohvede, tyttebær, revling, farve-visse, almindelig gyldenris og græsserne bølget bunke, vellugtende gulaks, krybende hestegræs, hunde-hvene, håret frytle og mark-frytle samt pille-star. Emsholm angiver i 1982 følgende arter fra skovbunden: hedelyng, blåbær, hvid anemone, lav ranunkel, skovstjerne, skov-jordbær, skovsyre, almindelig kohvede, lyng-snerre, almindelig gyldenris, majblomst, liljekonval og almindelig hundegræs.

17/34-2. GILDEHØJ består af to større og to mindre kratpartier på Gildehøj Hede, nordøst for Videbæk. Det er et stort kratområde på næsten 30 ha, der omgives delvist af hede. Også på det tilbageværende hedearal spreder træerne sig med opvækst af eg, bævreasp og bjerg-fyr. Krattet er beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, unpubl.). Gildehøj er omtalt i den ældre litteratur hos Dalgas (1884) som Abeltorpktrat. Køie mener, at krattet i 40'erne havde samme udbredelse som på Dalgas' tid og dengang bestod af spredte ege med enkelte holme. Egene var dengang fra 1 til

4 meter høje; i dag er de fleste 6 til 8 meter høje med enkelte grupper på 10 til 12 meter.

Skovbundsvegetationen domineres nu som dengang blandt andet af bølget bunke og almindelig kohvede. I 1981 var skovbunden i det vestlige krat dog helt domineret af blåbær. På lokaliteten er der i 40'erne fundet almindelig ulvefod, ligesom femradet ulvefod er kendt fra lokaliteten.

Gildehøj. To større partier af egekrat beliggende midt på et hedearal. Overvejende lavt krat 6-8 meter højt og lysåben skovbund bevokset med bølget bunke og almindelig kohvede.

Karakteristikk:

Belligheden: hede

Antal krat: 3

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 6-8/ 10-12 meter

Trækonfiguration: krogede ege

Underskov: tørst

Opvækst: eg

Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ blåbær

Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

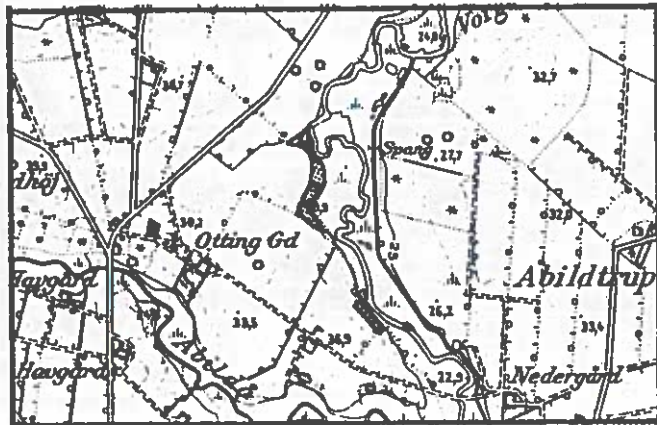
Der blev i 1982 under ét fundet følgende træer og buske i de fire bevoksninger: *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, grå-pil, øret pil, selje-pil, tørst, almindelig gedebled. *Dværgebuske*: hedelyng, blåbær, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, krat-fladbælg, almindelig kohvede, lyng-snerre, smalbladet høgeurt, majblomst og kantet konval. *Græsagtige planter*: håret frytle samt græsserne almindelig rapgræs, almindelig hundegræs, bølget bunke og blåtop.

17/34-3. VORGOD Å, BARDE. På Ådalens vestskrænt ligger der vest for Abildtrup to mindre egebevoksninger, der i litteraturen benævnes Barde. Tilsammen udgør de omkring 1,6 ha. Barde-vandløbet har i 1943 været voksested for vand-klaseskærm og vandranke. Vandranke er i dag optaget på rødlisten over højere danske planter (Løjtman, 1985). Som eneste kendte voksested i Danmark er der tidligere (1959) fundet mosset Fissidens pusillus.

Egebevoksningerne er i 40'erne (Gram, Jørgensen & Køie, 1944) beskrevet som kratagtige, medens bevoksningerne i dag mere har karakter af højskov (Degn & Emsholm, 1983 samt Emsholm 1982, unpubl.). Krattene er tilsammen omkring 1,6 ha. De gode læforhold giver egene en god højde ca. 10 meter (i 40'erne). Særlig høje er egene i det nordlige krat, hvor der omkring århundredskiftet er

indplantet bøg. Det sydlige krat er præget af kulturtræer som bøg, elm, pære, lind og ahorn. Fra lokaliteten som helhed kendes kambregne og aks-rapunsel. Skovbunden er overvejende løvdækket og stedvis dækket af karakteristiske morbundsplanter som majblomst og liljekonval med flere.

Vegetationstyper: egekrat.

Barde. Egekrat med typiske beliggenhed på ådalskrænten.

Højere planter:

1982. *Træer og buske:* skov-elm, bøg, stilk-eg, bævræsap, lind, vild pære, almindelig røn, tørst, almindelig gedebled, selje-røn, ahorn, almindelig hylid, engriflet hvidtjørn, hindbær og ribs. *Urter:* ørnebregne, bredbladet mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, skarpbladet fladstjerne, almindelig syre, hunde-viol, almindelig fredløs, skovstjerne, gederams, glat dueurt, skovsyre, almindelig mjødurt, vild kørvel, skov-galtetand, aks-rapunsel, læge-baldrian, majblomst og liljekonval. *Græsser:* lund-rapgræs, almindelig hundegræs, krybende hestegræs, vellugtende gulask og blåtop.

1950-85. Pyramide-læbeløs.

17/34-4. VORGOD Å er senest undersøgt i 1988 på strækningen fra Egeris Mølleå til opstrøms Abildå. Vandløbet henligger næsten ureguleret på strækningen med et slynget forløb. Der er en sandet, gruset og stenet bund. Den fysiske variation i vandløbet er stor og veksler mellem stryg og dybe huller. Dele af vandløbet er kraftigt belastet af okker (Ringkjøbing Amtskommune, 1990).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1988. *Vandplanter:* enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, art af vandranunkel, art af vandstjerne svømmende vandaks, sø-kogleaks, hår-tusindblad og flod-klaseskærm.

Lokalitetskoder:

Brunbjerg	++ S II r
Gildehøj	++ S-H I r
Vorgod Å	
Barde	++ S I r
Vorgod Å	++ V I a

Botanisk vurdering:

Gildehøj:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af biotopstype naturskov af eg.

Vorgod Å (Barde: egekrat):

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af biotopstype naturskov af eg.

3. Lokalt sjældnere planter: aks-rapunsel.

4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, tormentil, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Vorgod Å:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af forekomst af rødlistearter.

2. Rødlisterarter: flod-klaseskærm.

4. Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Kilder: 36, 38, 46, 109, 138a, 149, 205u, 221, 272, 275

17/35 RIMMERHUS BÆK

RIMMERHUS

17/35-1. RIMMERHUS er en ganske smal bræmme af ege (40-50 meter) på den nordlige åskrænt til Abildå, øst for Rimmerhus og er i dag nærmest at betegne som et læhegn. Det er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og undersøgt i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, unpubl.).

Vegetationstyper: "egekrat"

Lokalitetskoder:

Rimmerhus ++ S IV r

Kilder: 36, 46, 272

17/36 NØRRE LYNGVIG

NØRRE LYNGVIG

17/36-1. NØRRE LYNGVIG. Klitrækken ved Nørre Lyngvig indeholder hele klitserien fra hvid klit, grå klit, klithede og grønsværsklit. Botaniske oplysninger om klitten foreligger fra 1982, ligesom engene bag klitheden er undersøgt. Fremhæves fra lokaliteten kan klit-star, der vokser i lavninger i klitheden. Den er meget sjælden og er udover Holmslands klitter kun kendt fra Vedersø, Fanø og Rønmø.

Vegetationstyper: hvid klit, grå klit, klithede og grønsværsklit.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, klit-rose, rynket rose og gyvel. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkelyng, mose-bølle og revling. *Urter*: almindelig røllike, guldblomme, almindelig hønsetarm, gul snerre, smalbladet høgeurt, blåmunke, klit-fladbælg, almindelig kællingetand, almindelig pimpinelle, almindelig engelsød, tormentil, liden skjaller, skov-brandbæger, skovstjerne, hunde-viol og musevikke. *Græsagtige planter*: almindelig hvene, sand-hjælme, sand-star og katteskæg. Endvidere i lavninger i klitheden: klokke-ensian, hundehvene, almindelig star, hirse-star, klit-star og tudse-siv.

Højere planter: enge ved Ringkøbing Fjord.

1982. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng. *Urter*: almindelig røllike, nyse-røllike, art af hønsetarm, hamp-hanekro, almindelig kællingetand, sump-kællingetand, ager-mynte, gåse-potentil, lav ranunkel og liden skjaller. *Græsagtige planter*: kryb-hvene, fløjlgræs, knop-siv, lyse-siv, katteskæg og eng-rapgræs.

Lokalitetstype:

Nørre Lyngvig ++ K-E II s

Botanisk vurdering:

Nørre Lyngvig:

2. Sjældnere planter: klit-star.

Kilder: 331a

17/37 - 17/38 RINGKØBING FJORD

Generelle oplysninger om Ringkøbing Fjord samles under 17/49.

17/39 VELLING

"*FJORDENGE*" (se under Ringkøbing Fjord), *GAMMELMØLLE BÆK*, "*HUGBORG KÆR*" (se Ringkøbing Fjord), *KLABMØLLE PLANTAGE*, *RYDBJERG*, *RINGKØBING FJORD*, *RØGIND BÆK*, *VELLING*, *VENNER Å*

Herunder omtales ældre oplysninger fra de tidligere vådområder i Hugborg Kær, Fjordenge og Velling på Ringkøbing Fjords østside.

Fra tilbageværende vådområder op til Gammelmølle Bæk, Røgind Bæk og Venner Å samt ved Rydbjerg kendes botaniske oplysninger ikke og er derfor ønskelige.

17/39-1. RINGKØBING FJORD, VELLING. Hedeselskabets botaniker Mentz har i 1915 beskrevet vegetationsforholdene i de store vådområder ved fjorden, dels i Hugborg Kær, som ligger nord for Velling Kirke, dels i Fjordenge syd for Velling Kirke. Engene i Hugborg Kær bestod ved århundredskiftet af katteskæg-eng eller hirse-star-eng. Engene i Fjordenge var i begyndelsen af dette århundrede overvejende domineret af star med indslag af dyndpadderok, almindelig kæruld, kryb-hvene, manna-sødgræs og enkelte

fåblomstret kogleaks samt tagrør. Efter 1910 blev de ferske enge ændret til saltenge, henholdsvis harril-eng og den mindre salte rødsvingel-eng med indslag af strand-trehage, kryb-hvene og spyd-mælde.

Rørsumpen og engene op til Ringkøbing Fjord på strækningen fra Velling Kirke og mod nord til Røde Bro er senest undersøgt i 1982 af Gravesen (1982). Rørsumpen danner på denne strækningen en ca. 150 meter bred bræmme, der ind mod land afløses af fugtige enge.

Vegetationstyper: rørsump.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: almindelig hyld, grå-pil, almindelig røn. *Urter*: liden andemad, vand-brandbæger, fliget brøndsel, nikkende brøndsel, almindelig firling, mørk-forglemmigej, sump-forglemmigej, almindelig fredløs, dusk-fredløs, kær-galtetand, gifttyde, plettet gøgeurt, almindelig hønsetarm, eng-kabbeleje, lugtløs kamille, vild kørvel, almindelig mjødurt, vand-mynte, bredbladet mærke, stor nælde, dyndpadderok, kær-padderok, vand-pileurt, gåse-potentil, kær-ranunkel, lav ranunkel, tigger-ranunkel, rejnfan, nyse-røllike, sideskærm, almindelig skjolddrager, kær-snerre, sump-snerre, sværtevæld, ager-tidsel, kær-tidsel, trævlekrone, vandnavle og glat vejbred. *Græsagtige planter*: mose-bunke, festgræs, fløjlgræs, mangeblomstret frytle, kryb-hvene, katteskæg, almindelig kvik, smalbladet kæruld, almindelig rapgræs, eng-rapgræs, glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, spidsblomstret siv, tudse-siv, almindelig star, næb-star og top-star.

Fra en eng vest for Velling Kirke er der fundet spidsblomstret siv, der er sjælden i Vestjylland. I en tørvegrav vest for byen vokser algerne *Nitella* sp. og *Chara* sp. (Mikkelsen, 1943).

Lokalitetstyper:

Ringkøbing Fjord, Velling ++ V II s

Botaniske vurdering:

Ringkøbing Fjord, Velling:

2. Sjældnere planter: spidsblomstret siv og festgræs.
3. Lokalt sjældnere planter: gifttyde og top-star.

Kilder: 75, 98, 148, 163, 322

BOLING BÆK, GAMMELMØLLE BÆK, HØJMARK, LAMBÆK, Præstegårdsskoven (se Boling Bæk), MOURIER PETERSENS PLANTAGE (se 17/31), TROLDHØJE

Området nord for Lem er fattigt på større naturolkaliteter. Herunder omtales Mourier Petersens Plantage, arealer op til Boling Bæk, der løber nord for Lem, samt mergelgrave ved Højmark.

Fra vådområder op til Gammel mølle Bæk og dens øvre løb, Lambækken, kendes botaniske oplysninger ikke og er derfor ønskelige.

17/40-1. BOLING BÆK. Omkring Boling Bæk øst for landevejen fra Skjern syd for Sønder Lem ligger dels en skov (Præstegårdsskoven), dels et kær med kildevæld samt en række mindre krat og tørre engarealer. Knyttet til vældprægede engstrækninger ses eksempler på plantesamfund, der i dag er yderst sjældne i Vestjylland. Området, der er anvendt som græsningsareal for kreaturer, afgrænses mod vest af Præstegårdsskoven, men er i øvrigt omgivet af dyrkede arealer. Den botanisk mest interessante strækning omfatter et ca. 500 meter langt vådområde med kær og mange kildevæld samt rørsump. Vandløbet er kun lidt reguleret. Fra lokaliteten kendes stor vandarve, sump-snerre, vibefedt, maj-gøgeurt, kødfarvet gøgeurt, tandet sødgræs og tæppegræs. Af de nævnte arter er tandet sødgræs temmelig sjælden.

Kærpartierne inklusive kildevældene er næringsrige og består af overgangsrigræ. Mosevegetationen, som omfatter henved 38 moseplanter, domineres i de fugtigste partier af halvgræsserne næb-star, toradet star, almindelig star, smalbladet kæruld og de to græsser eng-rapgræs og knæbøjet rævehale. Desuden kan nævnes eng-kabbeleje, kær-fladstjerne, sump-fladstjerne, engkarse, sumpkarse, almindelig mjødukt, sump-kællingetand, grå star og almindelig rapgræs (Thorning-Lund, 1979).

I øvrigt er der store bestande af arter som: mose-bunke, almindelig rapgræs, eng-svingel, grå star og lyse-siv samt lådden dueurt og kær-dueurt, eng-forglemmigej og sump-forglemmigej, vandnavle, vild kørvel, sump-kællingetand, gul fladbælg, bidende ranunkel, kærtidsel, eng-kabbeleje, nyse-røllike, smalbladet mærke, stor-nælde, almindelig mjødukt, kær-snerre og sump-snerre samt kær-pakkerok.

Almindelige arter er rød svingel, gåse-potentil, burre-snerre, vand-mynte, vand-pileurt, engkarse, sumpkarse, sump-fladstjerne, kær-fladstjerne, tandet sødgræs, lav ranunkel, hyldebladet baldrian, almindelig hundegræs, eng-nellikerod, kær-trehage, kragefod, bukkeblad, art af viol, art af skræppe, manna-sødgræs, knop-siv, kødfarvet gøgeurt, maj-gøgeurt samt smalbladet mangeløv.

Nord for bækken, hvor der siver grundvand frem, forekommer adskillige kildevæld. I et enkelt område kan der udskilles seks-syv vældpartier. Kildevældenes vigtigste plantegruppe udgøres af tørvemosarter.

Vældpartiernes vegetation er ganske lav og præges udover tørvemoser af: grå star, bukkeblad, kragefod, kær-trehage, smalbladet kæruld, vandnavle, trævekroner, vand-mynte, almindelig syre, eng-forglemmigej, eng-kabbeleje, vibefedt, sump-karse, kær-dueurt, dunet dueurt, liden andemad og vandarve (*Montia fontana* L.) Disse særdeles interessante tørvemosvæld rummer desuden indslag af kær-fladstjerne og sump-fladstjerne, sideskærm samt lave former af øret pil og dun-birk. I kanten af vældpartierne ses betydelige forekomster af: almindelig kamgræs, hjertegræs og vellugtende gulaks.

I vandløbet dominerer bestanddannende urter som: manna-sødgræs, tæppegræs, grenet pindsvineknap, bredbladet dunhammer og smalbladet mærke. Langs vandløbets bredder vokser lyse-siv, knop-siv, lådden dueurt, vand-mynte, knæbøjet rævehale, art af brøndsøl, hyldebladet baldrian, eng-kabbeleje, kær-snerre og tykbladet ærenpris.

Nord for Boling Bæk findes desuden et mindre krat, der domineres af rød-el med indslag af ask, engriflet hvidtjørn og hvidtjørn-hybriden *Crataegus monogyne* x *laevigata* samt af dun-birk og vorte-birk. Endvidere findes enkelte individer af almindelig røn og sød-æble (*Malus x domestica*) (Thorning-Lund, 1979).

Vegetationstyper: overgangsrigræ, overgangsfattigræ, rørsump, væld og eng.

17/40-2. HØJMARK, nordvest for Lem, omfatter nogle gamle mergelgrave. Mergelgravene har tidligere været voksested for halvgræssene loppe-star (o), skede-star (o), grøn star (o) og den i Vestjylland mindre almindelige toradet star (o). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Lokaltetskoder:

Boling Bæk	+++ S-V I s
Højmark	+ V IV s

Botanisk vurdering:

Boling Bæk:

Kærområder ved vandløbet er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.

2. Sjældnere planter: vibefedt og tandet sødgræs.

3. Lokalt sjældnere planter: kødfarvet gøgeurt og tæppegræs.

5. Skillearter for kærtyper

- overgangsfattigræ: kær-dueurt, sump-kællingetand, almindelig mjødukt, vand-mynte, kær-snerre, kær-tidsel og trævekroner.

- overgangsrigræ: maj-gøgerut, sump-snerre, toradet star og hjertegræs.

Kilder: 27, 236, 413, 422 a

17/41 FINDERUP

KJELLERBAKKE, LØVSTRUP PLANTAGE, MOURIER PETERSENS PLANTAGE (se 17/31), RISHØJ, ØSTER LEM HEDE (se Kjellerbakke)

Herunder omtales Kjellerbakke, også kendt som Øster Lem Hede, der ligger vest for Løvstrup Plantage. Bortset fra Kjellerbakke og Løvstrup Plantage rummer området nordøst for Lem ingen større naturområder.

Botaniske oplysninger fra mose- og engarealer omkring det øvre løb af Ganner Å, nord for Finnerup, kendes ikke og er derfor ønskelige. Tilsvarende gør sig gældende for et gammelt hedeområde ved Finnerup Rishøj øst for Mourier Petersens Plantage.

17/44 NØRRE VIUM

EGERIS PLANTAGE, KARLSMOSE, LILLE SKÆRBÆK, SKÆRBÆK.

Fra områderne Egeris Plantage, Karlsmose og Lille Skærbæk kendes botaniske oplysninger ikke og er derfor ønskelige.

17/44-1. SKÆRBÆK (vandløb) beskrives her på strækningen fra Lille Skærbæk til udløbet i Vorgod Å. Det er et mindre vandløb med et kanaliseret forløb, der er ved at vende tilbage til en mere naturlig tilstand med større fysisk variation. Vandløbsbunden er tørvet med store aflejringer af sand samt spredte forekomster af grus. Endvidere er der omfattende aflejringer af plantemateriale. Vandløbsvegetationen betinger i stort omfang den variation, der er i vandløbet (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Højere planter:

1990. *Vandplanter*: manna-sødgæs og art af vandarve.

17/44. Ikke lokaliseret. I en tidligere brunkulsgrav nord for Nørre Vium foreligger oplysninger om ældre fund af tykkaset star.

Lokaltetskode:

Skærbæk
vandløb ++ V III r

Kilder: 78, 205q

17/47 DÆMONSBJERG

For oplysninger om Holmslands Klit henvises til 17/36.

17/48 HVIDE SANDE

HVIDE SANDE

Alle generelle oplysninger om Ringkjøbing Fjord samles under 17/49. Herunder omtales Hvide Sande.

Fra klitterrænet ved Hvide Sande kendes to meget sjældne planter klit-limurt, klit-natlys samt bakke-svingel. Nærmere botaniske oplysninger om engene ud til Ringkjøbing Fjord er ønskelige. Fra et område ud til Ringkjøbing Fjord kendes endvidere purpur-gøgeurt, der er fundet i 1987.

17/48. HVIDE SANDE. Ældre oplysninger om plantevæksten i klitheden syd for havnen findes (Wiinstedt, 1937). Det kan antages, at

oplysningerne fortsat har gyldighed, hvorfor plantelisten er medtaget her.

Højere planter:

1937. Træer og buske. Dværgbuske: Klokkelyng, mose-bølle og revling. Urter: Syl-firling, almindelig firling, tusindfrø. Græsagtige planter: Glanskapslet siv, børste-siv, sand-siv, tråd-siv, mangleblomstret frytle, almindelig star, tidlig dværgbunke, tandbælg og kat-teskæg.

Kilder: 77, 85, 95, 99, 114, 139, 173, 177, 236, 237
275

17/49 RINGKØBING FJORD

RINGKØBING FJORD

Generelle oplysninger om Ringkjøbing Fjord samles herunder.

17/49-1. RINGKØBING FJORD er en af landets største fjorde. Fjorden er adskilt fra havet ved landtanger, som oprindeligt har været Holmslands Klit og Tipperne. Halvøen har afsnøret havbugten, hvorved lagunen Ringkjøbing Fjord er opstået. Fjorden har altid haft forbindelse ud til havet, idet landtangerne tidligere har været gennembrudt af udløb ("minder"). Udløbet vandrede i løbet af det 19. århundrede fra Havrvig sydpå mod Gammelgab. Gabet blev lukket til af aflejret materiale, hvorved fjorden blev til et brakvandsområde i begyndelsen af dette århundrede. Hvid Sande-kanalen blev åbnet i 1910, og derved blev fjorden igen mere salt. Fem år efter blev kanalen lukket, og først i 1931 er den nuværende Hvide Sande-sluse bygget. Den gennemsnitlige dybde i fjorden er på 2 meter, medens den maksimale dybde er på ca. 7 meter. Ved Tipperhalvøen, Skjern Å-udløbet, nord for Halby og nord for Ringkjøbing, er der store strandegnsområder og strandrørsumpe. Strandrørsumpen domineres af strandkogleaks og tagrør.

Vegetationen i Ringkjøbing Fjord er senest undersøgt i 1981 og perioden fra 1986-1990. Der var i 1986 ingen forekomst af højere planter i det meste af fjorden bortset fra den sydlige del, således ved Lille Mjøl og omkring udløbet af Skjern Åen. Situationen er i dag stort set uændret.

Planteplanktonsamfundet i Ringkjøbing Fjord 1989-1990 kan karakteriseres som et næringskrævende brakvandsområde, der er domineret af ganske få arter. I alt kendes fra fjorden 81 arter/slægter. Nedenfor er nævnt 55-64 arter/slægter, der er optalt og opmålt ved undersøgelser i fjorden i 1989-1990. Det er kun 18 arter, der dominerer blandt fjordens planteplaktion. Blågrønnealgerne dominerer. Det er især en enkelt art, blågrønnealgen *Gomphosphaeria pusilla*, der udgør langt den største del af planteplaktionet. Det er en lille, hurtigvoksende art, hvis vækst fremmes af næringsrige forhold og høje vandtemperaturer.

Alger:

1989-1990. *Blågrønnealger*: *Gymnosphaeria pusilla*, *Merismopedia punctata*, *Merismopedia tenuissima*, *Planctolyngbya contorta*, *Limnethrix* sp., *Chroococcus limneticus*, *Nodularia spumigena*, *Anabaena flos-aquae*, *Aphanizomenon flos-aquae*, *Microcystis aeruginosa*, *Merismopedia punctata*, *Merismopedia tenuissima*. *Rekylalger*: *Cryptomonas* sp. og *Rhodomonas* sp. *Furealger*: *Katodinium rotundatum*, *Ebria tripartita*, *Prorocentrum minimum*, *Gymnodinium* sp. og *Peridinium* sp. *Gulalger*: *Chrysooccus* sp. *Kiselalger*: *Coscinodiscus* sp.,

Chaetoceros gracilis/muelleri, *Thalassiosira* sp., *Chaetoceros* sp., *Cyrtopleura* sp., *Melosira italica*, *Melosira* cf. *moniliformis*, *Melosira* cf. *nummuloides*, *Skeletonema costatum*, *Stephanodiscus/Cyclotella*, *Nitzschia acicularis/closterium/longissima*, *Amphiprora* sp., *Asterionella formosa*, *Navicula* sp., *Nitzschia* sp., *Diatoma elongata*, *Synedra* sp., *Diploneis* sp. *Suirella* sp., *Pleurosigma* sp. **Stilkalger:** *Chrysochromulina* cf. *parva*. **Øjealger:** *Euglena* sp. **Prasinophyceae:** *Pyramimonas* sp. **Grønkalger:** *Botryococcus braunii*, *Chlamydomonas* spp., *Chlorella* sp., *Dictyosphaerium subsolitarium*, *Monaraphidium contortum*, *Monaraphidium* cf. *minutum*, *Dictyosphaerium pulchellum*, *Oocystis* spp., *Quadricoccus ellipticus*, *Scenedesmus acuminatus*, *Scenedesmus acutus*, *Scenedesmus armatus*, *Scenedesmus intermedius*, *Scenedesmus opoliensis/protuberans*, *Scenedesmus quadricuada*, *Scenedesmus spinosus*, *Scenedesmus serratus*, *Scenedesmus* sp., *Tetrastrum staurogeniaeforme*, *Tetrastrum triangulare*, *Pediastrum boryanum*, *Lagerheimia marssonii*, *Dictyosphaerium ehrenbergianum*, *Coelastrum astroideum*, *Tetrastrum staurogeniaeforme* og *Koliella longiseta* cf. *Planctonema lauterbornii*.

Højere planter og alger:

1981. **Vandplanter:** børstebladet vandaks, hjertebladet vandaks, kruset vandaks, vandpest, langstilket havgræs, almindelig vandkrans, akstusindblad, strand-vandranunkel, lav kogleaks, kransnålealge (*Chara aspera*), *Cladophora glomerata*, tarmrørhinde (*Enteromorpha intestinalis*) og art af vandhør (*Pilayella* sp.).

1986-1990. **Ferskvandsarter:** tornfrøet hornblad, kredsbladet vandranunkel, vandpest, art af vandranunkel, liden vandaks, spinkel vandaks, butbladet vandaks, kruset vandaks, vandaks-hybriden *Potamogeton perfoliatus* x *praelongus*, akstusindblad, hjertebladet vandaks, strand-vandranunkel, børstebladet vandaks, krybende vandkrans, art af kransnål (*Chara aspera*) og art af vandhår (*Cladophora* spp.).

Brakvandsarter: kransnålealgerne *Chara canescens* og *Chara baltica*, redetråd (*Tolypella nidicia*), almindelig vandhår (*Cladophora sericea*), tarm-rørhinde (*Enteromorpha intestinalis*), art af rørhinde (*Enteromorpha* spp.), duntang (*Pelyyella littoralis*), bruntråd (*Ectocarpus siliculosus*) og busket rødtråd (*Ceramium strictum*). **Brak/saltvandsarter:** almindelig havgræs, langstilket havgræs og stor vandkrans. **Saltvandsarter:** almindelig bændeltang, dværg-bændeltang og søsalat (*Ulva lactuca*).

Lokalitetskoder:

Ringkøbing Fjord +++ V I s

Botanisk vurdering:

Ringkøbing Fjord:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart.

1. Rødlistearter: lav kogleaks.

Kilder: 132, 137, 143, 149, 163, 185, 186, 208, 226, 243.

en lokal botaniker, Jens Hedegaard Christensen. Det må anses for sandsynligt, at en del af oplysningerne fortsat har gyldighed, med mindre tagrørsumpen har lukket sig helt til, så der ikke er lysadgang for andre planter. Af de registrerede arter er festgræs i dag temmelig sjælden.

Højere planter:

1960. **Tagrør,** strand-kogleaks, fløjsgræs, rød svingel, kryb-hvene, svine-mælde, spyd-mælde, strand-mælde, hvidmelet gåsefod, gåsepotentil, kær-snerre, sump-forglemmigej, rejnfan, almindelig brandbæger, ager-tidsel, harril, festgræs, almindelig kvik, fersken-pileurt, agerkål, almindelig hønsetarm, kødet hindeknæ, almindelig stedmoderblomst, kær-dueurt, vandnavle, almindelig skjolddrager, sværtevæld, ru svinemælk, ager-svinemælk, lugtløs kamille, almindelig mangeløv, knop-siv, rørgræs, kær-guldkarse, lav ranunkel, sump-fladstjerne, vingefrøet hindeknæ, sump-kællingetand, kragefod, almindelig mjødukt, sandkryb, almindelig brunelle og kær-galtetand.

17/50-2. **RINGKØBING FJORD, HALBY.** Tagrør danner ved Bækmunde Bro, nord for Halby, en ca. 10 meter bred bræmme ud mod fjorden på en strækning af 150 meter. Syd for afvandingskanalen samme sted er der kornmarker helt ud til fjorden. Vegetationen i rørsumpen er senest undersøgt i 1982 af Gravesen.

Højere planter:

1982. **Urter:** angelik, hyldebladet baldrian, fliget brøndsel, gul frøstjerne, sump-kællingetand, almindelig mjødukt, vand-mynte, bredbladet mærke, bidende pileurt, bleg pileurt, vand-pileurt, gåsepotentil, rejnfan, liden skjaller og kær-snerre. **Græsagtige planter:** bredbladet dunhammer, kryb-hvene, sø-kogleaks, rørgræs, lyse-siv, enskællet sumpstrå, almindelig sumpstrå, høj sødgræs og manna-sødgræs.

Lokalitetskoder:

Klægbanken ++ K III r
Ringkøbing Fjord, Halby ++ V II r

Botanisk vurdering:

Klægbanken:

2. Sjældnere planter: festgræs.

3. Lokalt sjældnere planter: spyd-mælde og almindelig skjolddrager.

Ringkøbing Fjord, Halby:

2. Sjældnere planter: gul frøstjerne.

Kilder: 322

17/50 MELBY

KLÆGBANKEN, RINGKØBING FJORD HALBY

17/50-1. **KLÆGBANKEN**, der ligger i den østlige del af Ringkøbing Fjord, er i dag bevokset med tagrør over det meste af øen. På den nordlige del og langs den vestlige kyst findes en del bevoksninger af strand-kogleaks. Vegetationen på Klægbanken er undersøgt i 1960 af

17/51 LEM

Området syd for Lem rummer ingen større naturområder, men har en række spredte, mindre krat- og mosearealer. Nyrer, botaniske oplysninger herfra foreligger ikke og er derfor ønskelige. Oplysninger om selve Dejbjerg Plantage og tilknyttede naturolkaliteter indeholdes i 17/52 nedenfor.

17/52 DEJBJERG PLANTAGE

BAVNSHØJE (se *Dejbjerg Plantage*), *BJØRNEMOSE* (se *Bunds-bæk Møllebæk*), *BUNDSBÆK MØLLEBÆK*, *DEJBJERG HEDE*, *DEJBJERG PLANTAGE*, *KALVHØJ* (se *Dejbjerg Plantage*), *KVINDHØJ* (se *Dejbjerg Plantage*), *LUNDEMOSE* (se 17/60)

I forbindelse med Dejbjerg Plantage findes der fire hedeområder. Den største af hederne, Dejbjerg Hede, ligger nord for plantagen, fire mindre heder i den nordlige del af plantagen omkring højdepunkterne Kalvhøj og Kvindhøj, en ligger ved Bavnhøje og en vest herfor i plantagens sydlige del. Dejbjerg Hede omtales separat, medens de øvrige heder omtales under Dejbjerg Plantage. Indesluttet i plantagen, ligger sydøst for Dejbjerg Kirke et egekrat, der ligeledes omtales separat under Dejbjerg.

17/52-1. BUNDSBÆK MØLLEBÆK, BJØRNEMOSE. På begge sider af bækken ligger øst for Dejbjerg Plantage BJØRNEMOSE, der blev fredet i 1978. Foruden næringsfattige mosearealer rummer området rigkær, der er en sjælden naturtype i Vestjylland. De næringsfattige mosearealer dominerer på området og veksler med væld med benbræk. Der ligger et mindre område med rigkær i mosen, medens andre områder er en mosaik af rigkær og fattigkær. De næringsfattige mosearealer, domineres af blåtop, og er voksested for de mindre almindelige arter rosmarinlyng og tranebær samt klokke-ensian. De næringsrige mosearealer er voksested for de mindre almindelige arter engblomme, leverurt, tvebo baldrian, sump-snerre, kær-høgskæg, maj-gøgeurt, bredbladet kæruld og hjerte-græs. Ved en tidligere botanisk registrering er der fundet op til 100 arter af højere planter i området (Hedegaard Christensen, 1960). Fra den daværende registrering er der, ud over de allerede nævnte, angivet en række mindre almindelige planter, hvoraf flere sandsynligvis stadig kan findes på lokaliteten, således: rundbladet soldug, ægbladet flig-læbe, plettet gøgeurt, kød-farvet gøgeurt og desuden de i Vestjylland generelt mindre almindelige arter vand-skræppe og klit-vintergrøn (*Pyrola rotundifolia*). Heraf er ægbladet flig-læbe og kød-farvet gøgeurt sjældne i Vestjylland. Omkring 1970 var der en bestand på ca. 200 eksemplarer af ægbladet flig-læbe, men bestanden af ægbladet flig-læbe er i dag lille, hvis den stadig forekommer. Hvid næbfrø og hjertelæbe angives også at have vokset på lokaliteten. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Højere planter: samlet liste.

1980. *Træer og buske*: mose-pors, øret pil/grå-pil. *Dværgbuske*: mose-bølle, krybende pil, tyttebær, tranebær og revling. *Urtter*: liden ulvefod, smalbladet mangeløv, almindelig hønsetarm, bidende ranunkel, lav ranunkel, almindelig syre, eng-viol, leverurt, eng-nellikero, tormentil, kragefod, sump-kællingetand, vandspir, klokke-ensian, bukkeblad, kær-snerre, sump-snerre, art af øjentrøst, liden skjaller, hyldebladet baldrian, djævelsbid, maj-gøgeurt, benbræk og liden andemad. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, tudse-siv, lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, vestlig tue-kogleaks, hirse-star, næb-star, hjerte-græs, fløjlgræs, blåtop og kattes-kæg. 1991. Femradet ulvefod.

Højere planter: fattigkær

1980. *Træer og buske*: tørst, øret/grå-pil og mose-pors. *Dværgbuske*: klokke-lyng, tranebær, krybende pil, mose-bølle to tyttebær. *Urtter*: kær-tidse, smalbladet mangeløv, kær-dueurt, kær-padderok, art af øjentrøst, kær-snerre, sump-kællingetand, bukkeblad, benbræk, almindelig syre, hyldebladet baldrian og eng-viol. *Græsagtige planter*: hirse-star, næb-star, smalbladet kæruld, tue-kæruld, glanskapslet siv, tudse-siv, blåtop, kattes-kæg og vestlig tue-kogleaks. Endvidere tørve-mos.

Højere planter: rigkær

1980. *Dværgbuske*: revling og tranebær. *Urtter*: angelik, hønsetarm, kær-tidse, ager-padderok, kær-padderok, art af øjentrøst, sump-snerre, eng-nellikero, sump-kællingetand, trævlekrone, leverurt, kragefod, bidende ranunkel, stor skjaller, almindelig syre, djævelsbid og eng-viol. *Græsagtige planter*: hjerte-græs, næb-star, fløjlgræs og glanskapslet siv.

Ved udspringet af Bundsbæk Møllebæk er der i 1950-52 dannet en sø ved opstemning af vandløbet, som tilføres vand fra flere vældområder. Ved søen er der i dag bevoksninger af strand-kogleaks, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld og smalbladet kæruld. Hvor materialet til dæmningen blev bortgravet, er der i dag tætte bevoksninger af soldug. Der har tidligere været vibefedt ved søen, og lokaliteten har været voksested for de mindre almindelige arter almindelig ulvefod (o) og rundbladet soldug (o). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

17/52-2. DEJBJERG består i dag af to små partier med eg på tilsammen 3 ha. De omfatter en egebevoksning sydøst for Dejbjerg Kirke samt spredte ege inde i Dejbjerg Plantage. Fra sidstnævnte bevoksning spreder egene sig i sydøstlig retning ud over et tilbageværende hedeareal. Krattene er resterne af en langt større egebevoksning. Oplysninger herom samt beskrivelser af de tilbageblevne egebevoksninger findes hos Dalgas (1867, 1884), Mentz (1905), Petersen (1906), Jørgensen (1936), Gram, Jørgensen & Kjøie (1944), Degn & Emsholm (1983, upubl.) samt Degn (1982, upubl.). For 100 år siden dækkede krattet således ifølge Dalgas næsten 60 ha. Egekrattet nærmest Dejbjerg Kirke nærmer sig i dag egentlig skov med træer på 12 meter højde. Egene er især vinter-ege og bunden er mager morbund og floraen er ikke særlig artsrig med bølget bunke, ørnebregne, blåbær og pletvis liljekonval som de mest fremtrædende planter, men også majblomst, skovstjerne og almindelig kohvede forekommer. I området op til Dalgas-stien findes to bevoksninger med femradet ulvefod (x) (Hedegaard Christensen, 1980). Krattets svampeflora er endnu mangelfuldt undersøgt. Blandt de kendte arter kan nævnes gråviolet åresvamp (*Ceraceomyces serpens*) og barsk-svampearten *Hypochnicium sphaerosporum* (Vesterholt, 1991).

Karakteristika:

Bellighed: skov
 Antal krat: 2
 Dominerende træart: vinter-eg
 Træhøjde: 10-12 meter
 Trækonfiguration: krogede ege
 Underskov: tørst
 Opvækst:
 Bundvegetation: morbundsplanter: majblomst, liljekonval m.fl. / bølget bunke, almindelig kohvede.
 Græsning: ingen

17/52-3. DEJBJERG HEDE nord for Dejbjerg Plantage blev fredet i 1952 og 1972 med i alt 127 ha. Hovedparten af området ejes af Hedeselskabet. Vegetationen har i 1985 været undersøgt af Steen Christensen (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986). Der er ung hedelyng og revling på arealet, som har været slået og afbrændt i

flere omgange i 70'erne, senest i 1980. Foruden hedelyng og revling, som dominerer, forekommer dværgbuskene krybende pil, klokkeling, hede-melbærris, tyttebær, engelsk visse og håret visse. Lavvegetationen er sparsomt udviklet og består hovedsageligt af hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*).

Den nordvestlige del af Dejbjerg Hede har fugtige områder. Vegetationen er enten domineret af klokkeling eller bølget bunke. Her ligger også et tidligere dyrket område, der i dag er bevokset med lyng. På Dejbjerg Hede er der fundet otteradet ulvefod(x), cypres-ulvefod(x), almindelig ulvefod(x), almindelig månerude(x), guldblomme, lav skorsoner, plettet kongepen, plettet gøgeurt og blågrøn star. Af de nævnte arter er cypres-ulvefod røddelistet i Danmark, hvor den angives som sårbar (Løjtman, 1985). Cypres-ulvefod er desuden røddelistet i hele Norden. Fra Dejbjerg foreligger endvidere oplysninger om fund af flad ulvefod. Af laverne kan fremhæves etage-bægerlav (*Cladonia verticillata*), der er fundet på lokaliteten i 1985. Af lavvegetationen kan i øvrigt nævnes takket bægerlav (*Cladonia crispata*), lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia merochlorophaea* og grubet tjørnelav (*Coelocaulon aculeatum*).

Vegetationstyper: hede

Lav Skorsoner. Indikatorart for hede og overdrev.
Tegning Jens Christian Schou 1982.

Højere planter:

1985. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, bævreasp, almindelig røn, engriffet hvidtjørn og hunde-rose. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkeling, hede-melbærris, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urter*: almindelig månerude, almindelig syre, skovstjerne, tormentil, almindelig kællingetand, gederams, guldblomme, djævels-bid, almindelig røllike, almindelig gyldenris, kattefod, lav skorsoner og mælkebøtte. *Græsagtige planter*: mark-frytle, mangelblomstret frytle, vestlig tue-kogleaks, hirse-star, pille-star og bølget bunke.

1950-1985. Farve-visse og hønsebær.

Mosser:

1985. Kost-kløvtand (*Dicranum scoparium*), almindelig cypresmos (*Hypnum cupressiforme*), hårspidset jomfruhår (*Polytrichum piliferum*), sand-gråmos (*Racomitrium canescens*).

Laver:

1985. Hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*), hjortetak bægerlav (*Cladonia cervicornis*), skarlagenrød bægerlav (*Cladonia coccifera*), takket bægerlav (*Cladonia crispata*), lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia merochlorophaea* s. lat., spids bægerlav (*Cladonia subulata*), grubet tjørnelav (*Coelocaulon aculeatum*), forskelligfarvet skivelav (*Trapeliopsis granulosa*), tørv-skivelav (*Placynthiella ichmalia*).

17/52-4. **DEJBJERG PLANTAGE** er anlagt som nåleplantage omkring 1900. I plantagen ligger tre mindre heder: ved højdepunktet Kvindhøj i den centrale del af plantagen, ved højdepunktet Kalvhøj i den østligste del af plantagen og ved højdepunktet Bavnshøje i den sydlige del af plantagen. Vegetationen på hederne er undersøgt i 1985 (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986).

17/52-5. Ved Kalvhøj er hedevegetationen domineret af revling med indslag af hedelyng og tyttebær. Derudover forekommer dværgbuskene hede-melbærris, blåbær, mose-bølle og engelsk visse. Lavvegetationen er sparsomt udviklet, og kun på brinkerne ved sammenstyrede rævegrave og lignende er der en større dækning af rensdyrlav. Fra lokaliteten kendes opblæst bægerlav (*Cladonia sulphurina*). Fra lavvegetationen kan desuden nævnes lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*) og *Cladonia merochlorophaea* (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986).

Højere planter:

1985. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, dun-birk, bævreasp, almindelig røn og gyvel. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling, hede-melbærris, blåbær, mose-bølle, tyttebær, revling og engelsk visse. *Græsagtige planter*: mark-frytle, pille-star, bølget bunke og blåtop.

Mosser:

1985. Bølgebladet kløvtand (*Dicranum polysetum*), kost-kløvtand (*Dicranum scoparium*), hede-kløvtand (*Dicranum spurium*), almindelig cypresmos (*Hypnum cupressiforme*), trind fyrremos (*Pleurozium schreberi*), almindelig nikkemos (*Pohlia nutans*), hårspidset jomfruhår (*Polytrichum piliferum*), sand-gråmos (*Racomitrium canescens*).

Laver:

1985. Hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*), skarlagenrød bægerlav (*Cladonia coccifera*), takket bægerlav (*Cladonia crispata*), *Cladonia cryptochlorophaea*, lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), skælklædt bægerlav (*Cladonia squamosa*), opblæst bægerlav (*Cladonia sulphurina*), almindelig kvistlav (*Hypogymnia physodes*), forskelligfarvet skivelav (*Trapeliopsis granulosa*), tørv-skivelav (*Placynthiella ichmalia*).

17/52-6. Ved Kvindhøj domineres den østlige del af heden af blåtop med et bunddække af hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*). Den vestlige del domineres stedvis af enten hedelyng, revling eller bølget bunke med bunddække af mosserne almindelig cypresmos (*Hypnum cupressiforme*) og trind fyrremos (*Pleurozium schreberi*). På heden er der fundet guldblomme og lav skorsoner. Af den relativt artsfattige lavvegetation kan nævnes lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*) og *Cladonia merochlorophaea* (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986).

Højere planter:

1985. *Træer og buske:* rød-gran, almindelig bjerg-fyr, ene, vorte-birk og almindelig røn. *Dværgbuske:* krybende pil, hedelyng, hede-melbærris og engelsk visse. *Urtter:* almindelig engelsød, skovstjerne, tormentil, gederama, guldblomme, djævelsbid, almindelig gyldenris, kattedod, håret høgært, smalbladet høgært og lav skorsoner. *Græsagtige planter:* mark-frytle, mangleblomstret frytle, bølget bunke, tidlig dværgbunke og blåtop.

Mosser:

1985. Kost-kløvtand (*Dicranum scoparium*), almindelig cypresmos (*Hypnum cupressiforme*), trind fyrremos (*Pleurozium schreberi*), hårspidset jomfruhår (*Polytrichum piliferum*).

Laver:

1985. Hede-rensyrlav (*Cladonia portentosa*), skarlagenrød bægerlav (*Cladonia coccifera*), lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), *Cladonia merochlorophaea* s. lat. og almindelig kvistlav (*Hypogymnia physodes*).

17/52-7. Ved Bavnshøje domineres hedevegetationen af hedelyng, stedvis af revling. Foruden hedelyng forekommer dværgbuskene hede-melbærris, blåbær, mose-bølle og tyttebær. Lavvegetationen, der er artsfattig, er relativt sparsomt udviklet, men danner nogle steder rene bevoksninger med hede-rensyrlav (*Cladonia portentosa*). Der er spredtstående bjerg-fyr og krat af bævreasp. Fra lavvegetationen kan blandt andet nævnes lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*) og *Cladonia merochlorophaea* (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986).

Højere planter:

1985. *Træer og buske:* rød-gran, almindelig bjerg-fyr og stilk-eg. *Dværgbuske:* hedelyng, hede-melbærris, mose-bølle, blåbær, tyttebær og revling.

Mosser:

1985. Kost-kløvtand (*Dicranum scoparium*), almindelig cypresmos (*Hypnum cupressiforme*), almindelig blegmos (*Leucobryum glaucum*), trind fyrremos (*Pleurozium schreberi*).

Laver:

1985. Hede-rensyrlav (*Cladonia portentosa*), lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia merochlorophaea* s. lat., spids bægerlav (*Cladonia subulata*), almindelig kvistlav (*Hypogymnia physodes*) og tørv-akivelav (*Placynthiella ichmalia*).

17/52-9. Heden vest for Bavnshøje er fredet. Vegetationen blev slået i 1984. Området består af en vestvendt bakke, som gennemskæres af en dalsænkning. Hedevegetationen domineres af hedelyng, stedvis med indslag af revling. Mod syd danner et krat af bævreasp overgang til plantagen. Dette område har indtil begyndelsen af 30'erne været Danmarks eneste voksested for bjerg-melbærris.

Lokalitetskoder:

Bundsbæk Møllebæk	
Bjørnemose	++ V I m s
Bundsbæk Møllebæk ved udspring	+ V IV s
Dejbjerg	++ S I s
Dejbjerg Hede	++ H I s
Dejbjerg Plantage	
Bavnshøje	++ H III r
"Bavnshøje", vest	++ H III r
Kalvhøj	++ H II r
Kvindhøj	++ H II r

Botansk vurdering:

Bjørnemose:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af flere end 20 biotops-typiske arter.

2. Sjældnere planter: rosmarinalyng, femradet ulvefod, engblomme, leverurt, tvebo baldrian, kær-høgeskæg og bredbladet kæruld.

3. Lokalt sjældnere plantearter: maj-gøgeurt.

4. Rigtighedsindikatorer: leverurt og hjerte-græs, desuden kær-høgeskæg og tvebo baldrian.

Dejbjerg:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af biotopstype naturskov af eg.

2. Sjældnere planter: femradet ulvefod

Dejbjerg Hede:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart.

1. Rødlisterter: flad ulvefod, cypres-ulvefod og otterradet ulvefod.

2. Sjældnere planter: almindelig ulvefod og almindelig månerude.

4. Hede-og overdrevsindikatorer: hede-melbærris, kattedod, guldblomme, lav skorsoner og cypres-ulvefod.

Dejbjerg Plantage, Kalvhøj:

4. Hede-og overdrevsindikatorer: hede-melbærris.

Dejbjerg Plantage, Kvindhøj:

2. Sjældnere plante: kattedod.

4. Hede-og overdrevsindikatorer: hede-melbærris, guldblomme og lav skorsoner.

Bavnshøj, Dejbjerg Plantage:

4. Hede-og overdrevsindikatorer: hede-melbærris.

Kilder: 1, 11, 16, 27, 31, 33, 34, 36, 76, 85, 89, 117, 146, 155, 161, 175, 190, 193, 198a, 207, 228, 236, 260, 261, 262, 268, 275, 358, 360, 383, 420, 422 a.

17/53 RÆKKER MØLLE

RÆKKER MØLLE

Fra området vest for Astrup kendes botaniske oplysninger ikke og er derfor ønskelige. I området ligger en række vådområder, som blandt andet omfatter arealer op til Ganer Å syd for Rækker Mølle, Øst-kær, der ligger på vestsiden af Slumstrup Bæk, samt en række mindre, mere spredtliggende moser.

17/53-1. RÆKKER MØLLE. Anfred Pedersen har i 40'erne undersøgt floraen fra en række vestjyske gravhøje, hvoraf der er udvalgt 25 fra hedesletten og 25 fra morænen på bakkeøerne.

Heraf foreligger blandt andet oplysning om en gravhøj nord for Rækker Mølle og to høje syd for byen. Alle tre gravhøje ligger på moræne. På gravhøjen nord for byen er der fundet almindelig fugle-

græs, almindelig hvene, almindelig høgeurt, almindelig hønsetarm, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, almindelig røn, almindelig syre, almindelig ulvefod, bakke-star, blåmunke, blåtop, bølget bunke, eng-rottehal, engelsk visse, farve-visse, fersken-pileurt, fler-årig knavel, fløjlsgræs, fåre-svingel, gederams, guldblomme, hedelyng, hunde-hvene, hvid-kløver, håret høgeurt, håret visse, kattefod, krybende pil, lav skorsoner, lyng-snerre, majblomst, mangeblomstret frytle, mark-frytle, mose-bølle, mose-troldurt, pille-star, plettet gøgeurt, revling, rødknæ, selje-pil, skovstjerne, smalbladet høgeurt, snerle-pileurt, spids øjentrøst, tormentil, vej-pileurt, vellugtende gulaks og vår-vikke (Pedersen, 1976).

På den ene gravhøj syd for byen er der fundet almindelig brunelle, almindelig gyldenris, almindelig hanekro, almindelig hvene, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, almindelig pimpinelle, almindelig rapgræs, almindelig røllike, almindelig røn, almindelig stedmoderblomst, almindelig syre, almindelig torskemund, blåbær, blåhat, blåmunke, bølget bunke, djævelsbid, engelsk visse, farve-visse, fløjlsgræs, fåre-svingel, gederams, guldblomme, gyvel, hedelyng, hunde-hvene, hunde-viol, håret høgeurt, kattefod, krat-fladbælg, krybende hestegræs, krybende pil, lav skorsoner, liden skaller, lyng-snerre, majblomst, mangeblomstret frytle, mark-frytle, muse-vikke, pille-star, revling, rød svingel, rødknæ, smalbladet høgeurt, smuk perikon, snerle-pileurt, tandbælg, tormentil, tveskægget ærenpris, tyttebær, vellugtende gulaks og vild pære (Pedersen, 1976).

På den anden gravhøj syd for byen er der fundet almindelig gyldenris, almindelig hvene, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, almindelig pimpinelle, almindelig rapgræs, almindelig røn, almindelig stedmoderblomst, almindelig syre, almindelig torskemund, blåmunke, bølget bunke, djævelsbid, ene, engelsk visse, fåre-svingel, guldblomme, gyvel, hedelyng, hunde-hvene, hunde-viol, hønsebær, høst-borst, håret høgeurt, kattesæg, klokkelyng, krybende hestegræs, krybende pil, lav skorsoner, lyng-snerre, majblomst, mangeblomstret frytle, mose-bølle, muse-vikke, pille-star, plettet gøgeurt, revling, rød svingel, rødknæ, skovstjerne, smalbladet høgeurt, tormentil, tyttebær og vellugtende gulaks (Pedersen, 1976).

Lokaltetskode:

Rækker Mølle
gravhøje

++ H - s

Kilder: 397

17/55 BORRIS PLANTAGE

"BJØRSLEV HEDE", NØRRE VIUM, RODERDAL, TOP HØJ, THYRAS PLANTAGE, TROLDHEDE: KULSØ, VORGOD Å

17/55-1. NØRRE VIUM er et af de større krat, idet det omfatter ca. 16 ha. Krattet ligger vest for Videvang tæt op til Jeannette Plantage, der er beskrevet fra 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og fra 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, unpubl.). Nørre Vium er desuden omtalt hos Dalgas (1867, 1884) og Böcher (1938).

Allerede i 40'erne var en del af krattet ved at blive overvokset af nåletræ fra plantagen. Egene var dengang omkring 4 meter høje; i dag er egene vokset til omkring 13 meter højde. Begge egearter med

mellemløber er til stede sammen med bævreasp, almindelig røn, tørst og almindelig gedeblad.

I slutningen af 70'erne er der fældet en del ege, på nær nogle få overstandere, og plantet gran, hvilket med tiden vil omdanne krattet til kulturskov. Bundfloraen var i 40'erne præget af græsserne: blåtop, bølget bunke, håret frytle samt almindelig kohvede, majblomst og almindelig engelsød. Desuden har Böcher noteret følgende: skovstjerne, almindelig gyldenris, lyng-snerre, liden snerre, hvid anemone, krat-fladbælg, skov-viol, smuk perikon, blå-klokke, almindelig pimpinelle, forskelligbladet tidsel, lyng-vikke og skov-rørhvene. Fra krattet foreligger oplysninger om ældre fund af det sjældne mos katrinemos (*Atrichum tenellum*) og det temmelig sjældne nikkemos (*Pohlia bulbifera*).

Karakteristikk:

Beliggenhed: skov/ mark

Antal krat: 1

Dominerende træart: vinter-eg

Træhøjde: 13 (2-4-13) meter

Trækfiguration: krogede ege

Underskov: -

Opvækst: -

Bundvegetation: løvdækket

Græsning: ingen

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, vinter-eg, almindelig røn, tørst, og almindelig gedeblad. *Dværghuske*: hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: almindelig gyldenris og majblomst. *Græsagtige planter*: håret frytle, bølget bunke og blåtop.

17/55-2. TOPHØJ. Området mellem Vorgod Å og Borriss Plantage har tidligere været voksested for flere sjældne arter. Således er der fundet dværg-ulvefod, liden ulvefod, almindelig ulvefod og flad ulvefod på de tidligere lyngklædte skrænter og ved en gammel brunkulsgrav. I et mindre vandhul på stedet fandtes tidligere storløbet blåerod, brodbladet vandaks og flydende kogleaks. På skrænterne i øvrigt er der fundet kambregne, tredelt egebregne, stor frytle og skov-rørhvene (Sandermann Olsen & Rasmussen, 1955). Oplysningerne må betragtes som uaktuelle i dag, men det vil dog forsat være ønskeligt med en nærmere botanisk registrering af naturlokaliteter op til Vorgod Å.

17/55-3. RODERDAL (tidligere Rørdedal) er et lille krat på godt 1 ha, som ligger på en stejl åbrink ned mod Vorgod Å nogle få km nordvest for Troldhede. Omgivelserne er hede, plantage og ådal. Krattet er beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, unpubl.). Endvidere har Böcher (1938) omtalt krattet. Bundfloraen var i 1940'erne især præget af blåbær og almindelig engelsød, men der fandtes også liljekonval, majblomst, almindelig kohvede, skovstjerne, skovsyre og græsserne: blåtop, skov-frytle, skov-rørhvene, håret frytle og bølget bunke. I dag dominerer blåbær fortsat skovbunden.

Karakteristikk:

Beliggenhed: ådalsskrænt

Antal krat: 1

Dominerende træart: vinter-eg

Træhøjde:

Trækfiguration: krogede ege

Underskov: -

Opvækst: -

Bundvegetation: blåbær

Græsning: ingen

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: Almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: hedelyng, tyttebær og revling. *Urt*: smalbladet mangeløv, almindelig engelsød, skovsyre, almindelig gyldenris. *Græsagtige planter*: stor frytle.

1900-1985. Skov-rørhvene.

17/55-5. VORGOD Å. Botaniske oplysninger fra Vorgod-Ådalen på strækningen mellem Troldhede og Troldhede Brunkulstjerne kendes fra 30'erne (Böcher, 1938), jf. beskrivelsen ovenfor. I selve åløbet er der fundet langbladet ranunkel, vejbred skeblad, enkelt pindsvineknop, næb-star, sideskærm, vand-klaseskærm, flod-klaseskærm, vandspir, frøbid, vandranke, svømmende vandaks, glinsende vandaks, butbladet vandaks, storblomstret vandranunkel og smalbladet vandstjerne. Moeslund har undersøgt Vorgod Å i 1990, der her beskrives fra Egeris Mølleå til udløbet i Skjern Å. Vandløbet har på denne stækning et stort, slynget forløb, der henligger i næsten naturtilstand. Der er varierede fysiske forhold med lavvandede sten- og grusstrøg og dybe høller. Vandløbsbunden består af henholdsvis sand-, grus- eller stenbund. Det meste af strækningen er belastet af okker (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Højere planter:

1990. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, art af vandranunkel, vandpest, smalbladet vandstjerne, svømmende vandaks og manna-sødgæs.

17/55-6. THYRAS PLANTAGE. Botaniske oplysninger fra plantagen foreligger ikke og er derfor ønskelige.

17/55-7. TROLDHEDE. *Kulsø* er opstået ved brunkulsgravning og har stejle skrænter ved bredderne. Søen og den umiddelbare omgivelser har siden 1983 været vildtreservat. Søen gennemstrømmes af Vonå og Pårup Bæk og modtager herigennem spildevand fra Kibæk og Troldhede. Den maksimale dybde ligger omkring 2,7 meter og søen er ca. 7,4 ha stor. Langs søens østbred er der en ca. 10 meter høj skrænt med spredt bevoksning af løvtræer, og i det sydøstlige hjørne er der et rekreativt område med parkeringspladser, borde og bænke.

Plantepilantonet i Kulsø er artsfattigt og domineret af rekylalger. Søen har et højt næringsniveau og gulalger og desmidiaceer, der normalt vil være repræsenteret en ren brunkulssø, forekommer kun i begrænset omfang.

Alger:

1988. *Rekylalger*: Cryptomonas sp. *Furealger*: Peridinium. *Gulalger*: Synura sp., Dinobryon sp., Chrysococcus sp. *Kiselalger*: Navicula sp., Nitzschia sp., Synedra acus, Tabellaria flocculosa og Synedra ulna. *Øjealger*: Euglena sp. *Grønalger*: Chlamydomonas sp., Pandorina morum, Euglena elegans, Coelastrum astroideum, Golenkinia radicata, Koliella longista, Cosmarium cfr. subbroomei.

17/55. Ikke lokalliseret. En hede nord for Troldhede er tidligere angivet som voksested for slangetunge, der er en sjælden indlandsplante.

Ikke lokalliseret. "BJØRSLEV HEDE". En hede nord for Troldhede har tidligere (1942) været voksested for mosset Lophozia exisa.

Lokaltetskoder:

Nørre Vium ++ S III r

Roderdal ++ S III r
Tophøj + V IV s
Troldhede + V II s
Vorgod Å
vandløb ++ V II r

Botanisk vurdering:

Nørre Vium:

4. Egekratsindikatorer: tørst.

Roderdal:

3. Lokalt sjældnere planter: stor frytle.

4. Egekratsindikatorer: tørst og almindelig engelsød.

Troldhede, Kulsø:

4. Rentvandsindikatorer: Synura sp., Dinobryon, Chrysococcus sp. og Cosmarium cfr. subbroomei.

Kilder: 17, 33, 34, 36, 46, 73, 78, 80, 161, 268, 275, 276

17/57 RINGKØBING FJORD

ÅRGAB

17/57-1. ÅRGAB. Klitten ud til stranden ved Årgab indeholder en typiske klitserie med klit, der ind mod land afløses af den hvide klit, den grå klit og grønsværsklitten.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: gyvel. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkeløng, mose-bølle og revling. *Urt*: strandsennep, blåmunke, skov-brandbæger, smalbladet høgeurt og ager-svinemælk. *Græsagtige planter*: sand-star, rød svingel, almindelig rapgræs, vellugtende gulaks, almindelig hvene og sand-hjælme.

Lokaltetskode:

Årgab ++ K II s

Kilder: 340

17/58 RINGKØBING FJORD

Generelle oplysninger om Ringkjøbing Fjord samles under 17/48.

ANDRUP BÆK, DEJBJERG, LUNDEMOSE, STAVNINGS STRAND, SØGÅRD

17/60-1. LUNDEMOSE blev fredet i 1982. Vegetationen er karakteristisk for næringsfattige mosearealer i Vestjylland, benævnt fattigkærene.

Mosen indeholder væld. Dræning af arealer nord for mosen i 60'erne og 70'erne har påvirket de nordlige dele af mosen. Nyere floristiske oplysninger fra Lundemosen stammer især fra Hedegaard Christensen (1986), der har undersøgt mosen i 1975-78.

Der er i 1975-78 registreret 67 højere planter i mosen, heraf otte dværgbuske og 40 urter. Vegetationen domineres af høje tuer af blåtop, som brydes af gamle tørvegrave.

De hyppigst forekommende dværgbuske er hedelyng, klokkeling, tranebær og revling. De hyppigst forekommende urter er rundbladet soldug, liden soldug, eng-viol, tormentil, kragefod, kær-dueurt, liden vintergrøn, bukkeblad, lyng-snerre og benbræk. De hyppigst forekommende siv, halvgræsser og græsser er knop-siv, smalbladet kærulld, næb-star, stjerne-star, mose-bunke og blåtop. Desuden forekommer buskene grå-pil og mose-pors. Fra lokaliteten kendes rosmarinlyng, tranebær, kambregne, butfinnet mangeløv, rundbladet soldug, liden soldug, liden vintergrøn, klokke-ensian, guldblomme, plettet gøgeurt og dværg-star. Heraf er butfinnet mangeløv temmelig sjælden.

I Lundemose er der tidligere fundet skov-padderok, pilledrager (o), hjertelæbe (o), strandbo (o), fåblomstret kogleaks, tvebo star, dyndstar og græsset fin bunke. Herudover kan liden blæserod nævnes (Sandermann Olsen & Rasmussen, 1955). Hjertelæbe er på den danske rødliste (Løjtnant, 1985) og er desuden rødlistet over hele Europa (Council of Europe, 1983). Hjertelæbe og pilledrager har forgæves været eftersøgt på lokaliteten i slutningen af 70'erne og forekommer muligvis ikke længere på lokaliteten.

Vegetationstyper: fattigkær.

Højere planter:

1975-1978. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, vorte-birk, dun-birk, vinter-eg, grå-pil, øret pil, bævreasp, mose-pors, almindelig røn, hindbær og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling, rosmarinlyng, blåbær, mose-bølle, tyttebær, tranebær og revling. *Urter*: almindelig engelsød, fjerbregne, kambregne, smalbladet mangeløv, butfinnet mangeløv, kær-padderok, nedbøjet ranunkel, rundbladet soldug, liden soldug, eng-viol, tormentil, kragefod, gederams, kær-dueurt, vandnavle, angelik, liden vintergrøn, skovstjerne, almindelig fredløs, klokke-ensian, bukkeblad, eng-troidurt, lyng-snerre, djævelsbid, kær-tidsel, guldblomme, sølfod, benbræk, majblomst og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, liden siv, knop-siv, lyse-siv, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kærulld, tue-kærulld, stjerne-star, almindelig star, dværg-star, næb-star. *Pilølsgræs*, mose-bunke, bølget bunke og blåtop.

17/60-2. STAVNINGS STRAND, RINGKØBING FJORD. Ud til fjorden er der en veludviklet rørsump, der er domineret af tagrør, der ind mod land afløses af mose de steder, hvor græsningen er ophørt. Vegetationen er senest undersøgt i 1982 og dækker rørsumpen og mosearealerne lidt nord for "havnen" (Gravesen, 1982).

Vegetationstyper: rørsump

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: grå-pil. *Urter*: hyldebladet baldrian, almindelig brandbæger, vand-brandbæger, dusk-fredløs, gifttyde, hamp-hanekro,

almindelig hønsetarm, femhannet hønsetarm, gul iris, hvid-kløver, rød-kløver, sump-kællingetand, vand-mynte, spyd-mælde, bredbladet mærke, vand-pileurt, gåse-potentil, almindelig røllike, nyse-røllike, stor skjaller, almindelig skjolddrager, vand-skræppe, kær-snerre, almindelig syre, vandnavle, lancet-vejbred, muse-vikke og eng-viol. *Græsagtige planter*: mose-bunke, festgræs, harril, kryb-hvene, stortoppet hvene, almindelig rapgræs, eng-rapgræs, lyse-siv, tudse-siv, almindelig star, rød svingel og tagrør.

Lokalitetskoder:

Lundemose	+ V I ms
Stavnings Strand	++ V II r

Botanisk vurdering:

Lundemose:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotops-typiske arter.

2. Sjældnere planter: butfinnet mangeløv og liden vintergrøn og rosmarinlyng.

3. Lokalt sjældnere planter: fjerbregne og kambregne.

5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: angelik, kær-dueurt, almindelig fredløs, plettet gøgeurt og kær-tidsel.

Stavnings Strand:

2. Sjældnere planter: festgræs.

Kilder: 31, 144, 166, 263a, 322

17/61 RINGKØBING FJORD

Oplysninger om Ringkøbing Fjord samles under 17/49.

17/62 BØLLING

ALBÆK MOSE

17/62-1. ALBÆK MOSE. Øst for Albæk i Skjern Åens nordlige del ligger Albæk Mose, der blev fredet i 1972. Natur og Ungdom har kortlagt de biologiske forhold i mosen, herunder de botaniske (Østergård, 1979). Der er fundet henved 239 højere planter i området, der i dag domineres af spredte pilebevoksninger. Disse veksler med nogle mindre, fugtige arealer, hvor vegetationen består af en tuet græsbevoksning, der er domineret af mose-bunke, rørgræs og eng-rørhvene. Spredt i området findes på de fugtigste arealer starsump, der domineres af næb-star med indslag af andre starer som hirse-star, grå star, stiv star, nikkende star og almindelig star. Vegetationen i vandhullerne er meget artsrig og afvekslende og varierer blandt andet efter vandstandsforholdene. I de vandhuller, hvor der er en relativt høj vandstand, domineres overfladen blandt andet af svømmende vandaks eller åkande. I fire vandhuller, hvori der er lav vandstand, domineres vegetationen af dynd-padderok, knop-siv med mose-bunke og kragefod, høj sødgræs eller bredbladet dunhammer.

Skjernåen var der i 1974 en bestand af flod-klaseskærm(x), der er rødlistet.

Vegetationstyper: vandhuller, vandløb.

Højere planter og alger:

1974. *Vandplanter*: gifttyde, flydende kogleaks, langbladet ranunkel, liden siv, grå star, aflangbladet vandaks, svømmende vandaks, almindelig vandranunkel og art af vandstjerne. Endvidere algerne glastråd (*Nitella* sp.) og *Batrachospermum*.

17/63-2. HJOPTARP BÆK er et mindre vandløb, der løber fra Hjøptarp med tilløb fra nord til Skjern Å øst for Borris. Vandløbet har et kanaliseret forløb med nogen fysisk variation. Vandløbsbunden er sandbund med omfattende forekomster af grus og sten (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1990. *Vandplanter*: manna-sødgræs, art af vandarve og tykbladet ærenpris.

Lokalitetskoder:

Ahler Gårde	+ E-V II s
Borris	+ V IV s
Brunbjerg	O S IV r
Hjøptarp Bæk	++ V III s

Botanisk vurdering:

Ahler Gårde:

2. Sjældnere planter: almindelig månerude, bredbægret ensian og aks-rapunsel.

3. Lokalt sjældnere planter: knold-ranunkel og kornet stenbræk.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: knold-ranunkel og kornet stenbræk.

Borriskrog:

2. Sjældnere planter: flydende kogleaks.

Vedr. Skjern Å jfr. 17/71.

Kilder: 75, 146, 379, 383

17/64 BORRIS ØSTERLAND

HØGSVIG, LUNDSGÅRD, SKJERN Å

17/64-1. HØGSVIG danner en ca. 300 meter lang, smal egebevoksning på vestskråningen af Skjern Ådalen nordvest for gården Høgsvig. Det omfatter i dag ca. 1 ha. Bevoksningen er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Kjøie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I den ældre litteratur er krattet omtalt hos Dalgas (1884).

Egene er på den øverste del af ådalsskrænten meget krogede og lave, medens de ege, der står nede ved skræntens fod og beskyttes mod

vinden, er højstammede og rette med højder på 12-14 meter. På skræntens øverste del præges floraen af morbundens planter med majblomst, bølget bunke, tyttebær, tormentil, almindelig gyldenris og liljekonval. På den nedre del af skrænten er floraen mere artarig med krat-fladbælg, djævelsbid, liljekonval, skovsyre, skov-viol, skovstjerne, almindelig kohvede, hydebladet baldrian, stor konval, glat dueurt, almindelig mjødurt, aks-rapunsel, krybende læbeløs, tveskægget ærenpris, almindelig fredløs, duskblomstret fredløs, blåbær, smalbladet høgeurt, almindelig hanekro samt græsserne: mose-bunke, bølget bunke, håret frytle og stor frytle og bregnerne: smalbladet mangeløv (form *spinulosa*), almindelig mangeløv og dunet egebregne. Bemærk forekomsten af pyramide-læbeløs, der er sjælden i Vest-Jylland.

Karakteristikk:

Belliggenhed: ådalsskrænt

Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 10-12-14 meter

Trækonfiguration: krogede, mangestammede ege/ rette ege

Underskov: tørst

Opvækst:

Bundvegetation: morbundsplanter: majblomst, liljekonval

Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: rød-gran, ene, skov-elm, stilk-eg, krydsningen stilk-eg og vinter-eg, vorte-birk, bævreasp, almindelig røn, selje-røn, ask, tørst, almindelig hyld, vild æble, almindelig hvidtjørn, femhannet pil, kvalkved, ribs og almindelig gedeblad. *Dvergbuske*: hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: almindelig mangeløv, smalbladet mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, lav ranunkel, almindelig syre, stor nælde, skarpbladet fladstjerne, krat/skov-viol, skovstjerne, tormentil, krat-fladbælg, glat dueurt, skovsyre, vild kørvel, angelik, pyramide-læbeløs, art af hanekro, læge-baldrian, skovsyre, stinkende storkenæb, tveskægget ærenpris, almindelig kohvede, aks-rapunsel, almindelig gyldenris, smalbladet høgeurt, mælkebøtte, stor konval, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, mangelblomstret frytle og stor frytle, almindelig hundegræs.

17/64-2. LUNDSGÅRD. Krattet ligger ude i Skjern Ådalen øst for Borris. Arealet er ca. 1 ha. Bevoksningen er beskrevet som egekrat fra 40'erne af Gram, Jørgensen & Kjøie (1944) hvori det omtales som Borriskrog. Det er senere beskrevet af Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). I ældre litteratur findes krattet omtalt hos Dalgas (1867, 1884).

Bunden er muldpræget og egene var i 40'erne omkring 7 meter høje, i dag er de ca. 10 meter. Krattet var i 1982 ret åbent i bunden, da der har gået kreaturer i krattet indtil 1976, hvor der er en sparsom buskvegetation. Typiske skovbundsplanter som f.eks. hvid anemone er gået stærkt frem, efter at bevoksningen er blevet heget ind.

Karakteristikk:

Belliggenhed: ådal

Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 10 meter

Trækonfiguration: krogede ege

Underskov: ingen

Opvækst: ingen

Bundvegetation: -

Græsning: græsning indtil 1976

Højere planter:

1944. *Træer og buske*: stilk-eg, almindelig røn, småbladet lind, skov-elm, almindelig hvidtjørn, skov-æble, almindelig gedeblad og art af rose. *Urter*: almindelig engelsød og ørnebregne, liljekonval, vild kørvel, dag-pragstjerne (hyppig), skov-viol, stor konval, skov-storkenæb, tve-skægget ærenpris, almindelig sct. hansurt, aks-rapunsel, majblomst, almindelig mjøddurt og almindelig fredløs. *Græsagtige planter*: almindelig hundegræs, draphavre og mose-bunke.

1982. Hvid anemone.

Skov-storkenæb er ikke genfundet ved eftersøgning i 1980 (Hedegaard Christensen, 1981).

Vegetationstyper: egekrat.

17/64-3. SKJERN Å er her beskrevet på stækningen fra Borris og til sammenløbet med Døvling Bæk øst for Sønder Felding. Vandløbet har på denne strækning et stort, slynget forløb, der henligger i næsten naturtilstand. Der er en stor fysisk variation i vandløbet. Vandløbsbunden består af sand-, grus-, eller stenbund. Der forekommer en del stryg eller stryglignende partier (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Fra Skjernåens sydbred, sydøst for Ahler Gårde kendes en forekomst af opret kobjælde (Hedegaard Christensen, 1980). Endvidere foreligger der oplysninger om et voksested for opret kobjælde på Skjernåens nordbred ca. 3 km vest for Sdr. Felding. Fra sidstnævnte område kendes tillige engblomme (Pløger, 1986). Nærmere botaniske oplysninger fra eng- og moseområder langs ovennævnte strækning af Skjernåen er ønskelige.

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1990. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, art af vandranunkel, vandpest, art af vandstjerne, svømmende vandaks, sideskærm, hår-tusindblad, almindelig kildemos og flod-klaseskærm. ørnebregne samt ager-padderok.

17/64. Ikke lokaliseret. Fra ådalsskrænterne til Skjernåen ved Høgsvig foreligger i TBU-arkivet oplysninger om fund af nikkende kobjælde.

17/64. Ikke lokaliseret. Fra Skjernådalen ved Lundsgård egekrat foreligger i TBU-arkivet oplysninger om fund af almindelig ulvefod, dværg-ulvefod, skov-storkenæb, farve-visse, bredbægret ensian og kødfarvet høgeurt.

Lokaltetskoder:

Høgsvig	++ S II r
Lundsgård	++ S III r
Skjern Å	++ V I s

Botanisk vurdering:

Høgsvig:

3. Lokalt sjældnere planter: pyramide-læbeløs, aks-rapunsel, stor konval og stor frytle.

4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, krat-fladbælg, almindelig kohvede.

Hede- og overdrevsindikatorer: ene

Skjern Å, sydøst Ahler Gårde

2. Sjældnere planter: opret kobjælde.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: opret kobjælde.

Skjern Å:

Lokaliteten er på strækningen fra Borris til Døvling Bæk henført til kategori I på grund af forekomst af rødlisteart.

1. Rødlisterarter: flod-klaseskærm.

Kilder: 33, 36, 46, 205q, 262, 275, 400

17/66 HOLMSLAND KLIT

HOLMSLAND KLIT

17/66-1. HOLMSLAND KLIT ved Skodbjerg. Fra klitheden ved Holmsland kendes 24 højere planter (Gravesen, 1980). Dværgbuskene omfatter hedelyng, revling og krybende pil. Fra lokaliteten kendes klit-fladbælg (*Lathyrus japonicus*), strand-mandstro og smalbladet timian (*Thymus serpyllum*). Heraf er strand-mandstro sjælden. Fra den relativt artsrige klithede kan desuden nævnes almindelig engelsød, engelskgræs rundbælg, almindelig kællingetand, skjaller, gul snerre, blåhat, håret høgeurt, smalbladet høgeurt samt sand-star, tidlig dværgbunke, almindelig hvene og sand-hjælme.

Vegetationstyper: klithede.

Højere planter:

1980. *Dværgbuske*: hedelyng, revling og krybende pil. *Urter*: rundbælg, engelskgræs, strand-mandstro, gul snerre, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, sandkryb, frøbid, blåmunke, klit-fladbælg, almindelig kællingetand, strand-vejbred, almindelig engelsød, art af skjaller, smalbladet timian og hunde-viol. *Græsagtige planter*: tidlig dværgbunke, almindelig hvene, sand-hjælme, sand-star.

17/66-2. SKODBJERGE, RINGKØBING FJORD. Fra rørsumpen ud for hotel Skodbjerg foreligger botaniske oplysninger (Gravesen, 1980).

Vegetationstyper: rørsump.

Højere planter:

1980. *Dværgbuske*: krybende pil. *Urter*: angelik, kær-tidsel, smalbladet mangeløv, kær-padderok, almindelig/skov-hanekro, kær-snerre, vandnavle, gul iris, sump-kællingetand, sværtevæld, dusk-fredløs, gåsepotentil, kragefod, kær-ranunkel, hydebladet baldrian. *Græsagtige planter*: kryb-hvene, fløjsgræs, knop-siv og almindelig rapgræs.

Lokaltetskoder:

Holmslands Klit ++ K II s

Kilder: 3, 18, 54, 90, 148, 149, 181, 227, 302

SKJERN Å

17/69-1. SKJERN Å er Danmarks længste vandløb og er tillige landets største afstrømningsområde. De nederste 20 km af hovedløbet blev reguleret i 60'erne. Reguleringen blev afsluttet i 1968 og berørte et areal på 4000 ha. Ved reguleringen blev åens løb rettet ud til en lige kanal, og der blev etableret en hovedkanal nord for det oprindelige løb. Enkelte af de gamle meanderbuer eksisterer fortsat og kan rumme en interessant vegetation. Efter reguleringen blev hovedparten af de daværende vådarealer inddraget til intensivt landbrugsdrift og herunder opdyrket. Ældre oplysninger om vegetationsforholdene ved Skjern Åens udløb før reguleringen er beskrevet af Mentz (1905 og 1915). De nuværende oplysninger om vegetationsforholdene er relativt sparsomme bortset fra selve åløbet, der er undersøgt af Ringkjøbing Amtskommune (1990). Dyrkningen er på flere af de oprindelige våde arealer i dag ophørt. Uden indgreb vil størsteparten af disse arealer efterhånden blive bevokset med krat. Den store ø i mundingen er i dag bevokset med skov. Øen er en del af vildtreservatet i den sydlige del af Ringkjøbing Fjord. Der er ingen offentlig adgang til området.

Hovedparten af vådbundsarealerne var i begyndelsen af dette århundrede domineret enten af mose-bunke eller af almindelig star. På de højreliggende områder var der eng med hirse-star eller katteskæg, mens de laveliggende enge var domineret enten af kryb-hvene, sødgræs eller nikkende star. Efter sommerflodens oversvømmelse i 1913 havde rød-svingel erstattet mose-bunke på engarealerne syd for Strandby, Stavnings Enge. På enge, der var domineret af nikkende star eller kryb-hvene, var der indslag af karakteristiske vådbundsarter: nedbøjet ranunkel, eng-kabbeleje, trævlekroner, kær-ducourt, kragefod, bukkeblad, kær-snerre og vand-brandbæger. Skjern Åens delta var dengang bevokset med store rørsumpe af tagrør. Rørsumpene var dengang voksested (1905) for de i dag mindre almindelige arter, almindelig vandranke, liden vandaks og nåle-sumpstrå. Også de skiftende småøer (polde) i deltaet var bevokset med rørsump, domineret af tagrør eller arter af kogleaks, således strand-kogleaks, sø-kogleaks og blågrøn kogleaks. Desuden fandtes langbladet ranunkel, vand-skraeppe, hestehale, vand-klaseskærm, vand-mynte, vand-brandbæger, vejbred-skeblad, harril, tråd-siv, festgræs, hjerte-græs med flere. Afsnørrede ålommer af Skjern Åen var i samme periode voksested for de mindre almindelige arter glinsende vandaks, rust-vandaks, butbladet vandaks og bændel-vandaks. Også i dag rummer disse gamle ålommer en interessant vegetation.

Vegetationstyper: vandløb, rørsump.

17/69-2. SKJERN Å. Ved Sønderbro, øst for landevejen, er der tidligere (1955), på daværende hede- og mosearealer fundet liden ulvefod, liden soldug, rundbladet soldug, strandbo, vibefedt, liden blæserod, storlæbet blæserod, spidsblomstret siv, sand-siv og flydende kogleaks, ligesom dværgulvefod har været kendt fra lokaliteten (Sandermann Olsen & Rasmussen, 1955).

Lokaltetskode:

Skjern Å, delta + V-K II S

Kilder: 6, 24, 38, 69, 126, 132, 144, 149, 158, 161, 173a, 181, 185, 205q, 207, 208, 226

AMHOLM, BREDKÆR, ENGHOLM, HEDEBY, KÆRENGE, SKJERN Å, SKÆNKEN SØ, SYDLIGE PARALLELKANAL (Skjern Å), SØNDRE STRØM (Skjern Å), SØNDERBRO, TARM LØVSKOV

17/70-1. KÆRENGE, der ligger op til den Sydlige Parallelkanal nord for Lønborg er undersøgt i 1983 (Adersen & Helweg Ovesen). Herfra foreligger oplysninger om den sjældne star tykaksset star og gul frøstjerne. Endvidere kan nævnes gifttyde, der angives at være mindre almindelig i Vestjylland. Gul frøstjerne kendes endvidere fra arealer op til Skjern Å (Hedegaard Christensen, 1980).

Vegetationstyper: kær.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: arter af pil. *Urter*: gul frøstjerne, almindelig fredløs, gul iris, gifttyde og eng-viol. *Græsagtige planter*: tykaksset star, kær(?)-star, almindelig star, grå star, rørgæs, rød svingel, eng-rørhvene, eng-rappgræs og høj sødgræs.

17/71-2. TARM LØVSKOV. Oplysninger om højere planter i plantagen foreligger ikke. Ældre oplysninger om plantagens svampeflora kendes og er medtaget her. Det vil være ønskeligt mere nyere oplysninger.

Vegetationstyper: plantage.

Svampe:

Fra svampefloraen kan nævnes nordlig jordtunge (*Geoglossum starbaeckii*), almindelig kantarel (*Cantharellus cibarius*), filget frynse-svamp (*Thelephora terrestris*), grovporet rørhat (*Suillus bovinus*), pebertørhat (*Chalciporus piperatus*), broget rørhat (*Suillus variegatus*), cinnoberbæltet slørhat (*Cortinarius armillatus*), grønknødet slørhat (*Cortinarius malicorius*), grå slimslør (*Gomphidius glutinosus*), mark-parasolhat (*Macrolepiota excoriata*), flamme-skælhat (*Pholiota flammans*), birke-ridderhat (*Tricholoma fulvum*) og firfliget stjernebold (*Gastrum quadrifidum*).

17/70-3. SKÆNKEN SØ. Lidt nord for Parallelkanalen vest for Tarm ligger en mindre sø. Søen er bevokset med sø-kogleaks på det meste af arealet. Herfra kendes drue-hyld, der ikke er almindelig i Vestjylland (Hedegaard Christensen, 1980).

Vegetationstyper: sø.

17/70-4. SYDLIGE PARALLELKANAL, SKJERN Å. Vandløbsvegetationen er undersøgt i 1989 på strækningen fra udløbet i Ringkjøbing Fjord til opstrøms Kodbøl. Strækningen har et kanaliseret forløb med ringe fysisk variation. Vandløbsbunden er sandet eller leret med omfattende aflejringer af slam. Det øvre løb er kraftigt belastet af okker. På strækningen fra Råddensig Kær til udløbet af Ganer Å findes landets største bevoksninger af den meget sjældne vandranke. som er optaget på rødlisten over højere, danske planter (Løjtnant, 1985).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1989. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknap, art af vandstjerne, art af vandranunkel og vandranke.

1770-5. SØNDRE STRØM, SKJERN Å. Vandløbsvegetationen er senest undersøgt i 1989 på strækningen nord for Lønborg. Vandløbet har et kanaliseret forløb på strækningen med ringe fysisk variation. Vandløbsbunden, der består af sand eller ler, og er blød med tykke aflejringer af okkerslam.

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1989. *Vandplanter*: pilblad, art af vandranunkel, krans-tusindblad, art af vandstjerne, svømmende vandaks, enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, slank blærerod.

Lokalitetskoder:

Kærenge	+ V II s
Skænken Sø	+ V IV r
Sydlig Parallelkanal	++ V I r-s
Søndre Strøm	++ V II r
Tarm Løvskov	+ S - 0

Botanisk vurdering:

Kærenge, Sydlig Parallelkanal:

2. Sjældnere planter: gul frøstjerne og tykaksset star.
3. Lokalt sjældnere planter: kær(?) - star
5. Skillearter for kærtyper - overgangsrigkær: tykaksset star og kær(?) - star.

Skænken Sø:

3. Lokalt sjældnere arter: drue-hyld.

Sydlig Parallelkanal:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart.

1. Rødlistearter: vandranke.

Søndre Strøm, Skjern Å:

2. Sjældnere planter: slank blærerod og pilblad.

Tarm Løvskov:

Botanisk vurdering er ikke foretaget, da der mangler aktuelle oplysninger.

Kilder: 98, 146, 152, 186, 193, 253, 262, 264

1771 STOVSTRUP

RÅDDENSIG KÆR, SEJRUP PLANTAGE, STOVSTRUP, STOVSTRUP HEDE, TARM PLANTAGE, SKJERN Å

1771-1. RÅDDENSIG KÆR. De botaniske forhold i Råddensig Kær, der har haft en helt unik plantevækst, har været velundersøgt med Bertel Hansens (1965) omfattende undersøgelse af i 50'erne. Moseområderne var dengang beliggende på begge sider af Råddensig Kanal, der afvander store vådarealer i en forsænkning syd for Skjern Åen. Foruden forringelse af levekårene for mosens planter i forbindelse med reguleringen af Skjern Åen har en uddybning af Råddensig Kanal i 60'erne været mere direkte årsag til mosens afvanding. Råd-

densig Kær var i 50'erne voksested for langbladet ranunkel, kortsporet blærerod(o), tvepibet lobelia(o), tvebo baldrian, søpryd, græsbladet vandaks, fin kærlid(o), mangestænglet sumpstrå, fem arter af star: trindstænglet star, grenet star(o), nikkende star, dynd-star og tråd-star samt græsset festgræs. Herudover kan nævnes kær-fladstjerne, smalbladet ærenpris og tråd-siv, samt de østdanske arter dunet dueurt, svømmende sumpkærm, gifttyde, kær-svovlrod, vandmynte og gul iris. Kortsporet blærerod, tvepibet lobelia og grenet star er i dag forsvundet fra lokaliteten. Alle tre arter er rødlistet i Danmark.

Området vest for det fredede område har været hedemose med mindre lavninger, der tørrede ud i løbet af sommeren. I dette område er der tidligere fundet liden ulvefod, liden soldug, klokke-ensian, fåblomstret koglekaks, hvid næbfrø, brun næbfrø og dværg-star. Hedemosens dominerende planter har været mose-pors, klokkeløng, benbræk og blåtop. Området øst for det fredede område har været voksested for langbladet soldug, vild hør samt tre arter af star: tvebo star, loppe-star og skede-star.

Vegetationstyper: kær.

1770-2. SKJERN Å, TARM. Herunder medtages en række ældre oplysninger fra vådbundsarealer ved Skjern Å. På engarealer nær ved landevejen mellem Skjern og Tarm fandtes i begyndelsen af dette århundrede bukkeblad, eng-kabbeleje, høj-sødgræs, kragefod, kær-dueurt, trævlekrone, vand-brandbæger, vand-klaseskærm og vandmynte (Mentz, 1905). I de afsnørede ålommer fandtes dengang en veludviklet flora med flere arter af vandaks, således glinsende vandaks, rust-vandaks, liden vandaks og butbladet vandaks samt levermosset flydende stjerneløv (Ricci fluitans). I selve åløbet voksede svømmende vandaks, og langs bredden fandtes vand-skræppe, langbladet ranunkel og kalmus med flere (Mentz, 1905). I grøfter mellem Tarm By og Skjern Åen voksede vandranke (Møller & Ostenfeld, 1902), ligesom pilledrager er angivet fra området (Pedersen, 1925).

1771-3. TARM PLANTAGE. Plantagens svampeflora er mangelfuldt undersøgt. Oplysninger om plantagens svampe findes hos Jensen fra ca. midten af 1960'erne (Vesterholt, 1991).

Vegetationstyper: plantage.

Svampe:

Blandt de kendte arter er slank snyltekølle (*Cordyceps ophioglossoides*), almindelig orangebæger (*Aleuria aurantia*), grøporet rørhat (*Suillus bovinus*), broget rørhat (*Suillus variegatus*), pebertørhat (*Chalciporus piperatus*), bitter vokshat (*Hygrocybe real*), kokosmælkehat (*Lactarius glycosmus*), prægtig skørhat (*Russula paludosa*) og den sjældne, gyldne varietet af frost-sneglehat (*Hygrophorus hypothecus* var. *aureus*) (Jensen, unpubl.).

1771-4. SKJERN Å beskrives her på strækningen fra Borris og til udløbet i Ringkøbing Fjord. Vandløbet har et stort, bredt kanaliseret forløb på denne strækning med ringe fysisk variation. Vandløbsbunden består af sandbund med sparsom forekomst af grus og sten (Ringkøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1990. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknop, flod-klaseskærm, bredbladet mærke, sø-koglekaks, hjertebladet vandaks, svømmende vandaks, art af vandranunkel, art af vandstjerne, almindelig kildemos og grønne tråd-alger.

1771-5. STOVSTRUP HEDE. Fra heden foreligger i TBU-arkivet oplysninger om ældre fund af de sjældne mosser *Anisothecium palustre*, *Capylopus brevopilus* og dværg-urnekapsel (*Pogonatum nanum*), hvoraf sidstnævnte er temmelig sjælden.

Lokalitetskoder:

Råddensig Kær	++ V II s
Skjern Å	++ V II s
Stovstrup Hede	0 H IV (?) r
Tarm Løvskov	+ S III r
Tarm Plantage	+ S - r

Botanisk vurdering:

Råddensig Kær:

Aktuelle oplysninger om lokaliteten mangler.

Skjern Å:

Lokaliteten er på strækningen fra Borris til udløbet i Ringkøbing Fjord henført til kategori I på grund af rødlisteart.

1. Rødlistearter: flod-klaseskærm.
2. Sjældnere planter: almindelig kildemos.

Tarm Plantage:

Botanisk vurdering er ikke foretaget, da der mangler aktuelle oplysninger.

Kilder: 15, 69, 102, 112, 142, 148, 161, 183, 185, 186, 187, 205q, 229a, 276, 379

1772 RABÆK

BORRIS HEDE (se 1773), BORRIS FASTER KOMMUNE PLANTAGE (se 1773 BORRIS HEDE, GJALBÆK, GRØNHØJE, GUNDESBØL Å, KOLBØL, OMME Å RABÆK, RABÆKGÅRD PLANTAGE, SKJERN Å GJALBÆK

1772-1. RABÆK omfatter tre krat, der ligger i det hjørne, der dannes af Omme Å og den stærkt regulerede Gundesbøl Å. Tilsammen dækker de et areal på ca. 2,5 ha. De er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, unpubl.). I den ældre litteratur findes krattene omtalt hos Dalgas (1884). Dele af krattene har været afgræsset og der græsses stadig i det mellemste af krattene. I det sydlige er græsningen ophørt i slutningen af 70'erne.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, vinter-eg, almindelig røn, brombær, tørst og almindelig gedebled. *Dværgbuske*: art af visse, hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: ørnebregne, art af mangeløv, almindelig engelsød, skarpbladet fladstjerne, skovstjerne, kratfladbælg, skovsyre, art af hanekro, tveskægget ærenpris, almindelig kohvede, almindelig røllike, almindelig gyldenris, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: stor frytle, mangleblomstret frytle, vel-

lugtende gulaks, almindelig hundegræs, art af rapgræs, bølget bunke, krybende hestegræs og blåtop.

Tidligere (1944) er også skov-viol angivet fra lokaliteten, men ellers er der ikke væsentlig forskel på artsammensætningen i de to undersøgelser fra 1944 og 1982.

1772-2. SKJERN Å ved Gjalbæk. Omtale af ålomme til Skjern Åen ved Gjalbæk findes hos Hedegaard Christensen, 1980. Vegetationen domineres her af sø-kogleaks, pindsvineknop og kalmus. Foruden blandt andet kalmus kendes gifttyde, brudelys og pilblad fra lokaliteten. Heraf er pilblad temmelig sjælden. Nævnt er også vand-pileurt, trævlekrone, almindelig skjolddrager, sideskærm, svømmende vandaks, høj sødgræs og rørgræs.

Vegetationstyper: mose, rørsump.

Højere planter: gammel meanderbue

1982. *Træer og buske*: rød-el. *Urter*: hyldebladet baldrian, brydelys, eng-forglemmigvej, sump-forglemmigvej, almindelig fredløs, dusk-fredløs, kær-galtetand, gifttyde, kragefod, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, ager-mynte, vand-mynte, pilblad, vand-pileurt, gåse-potentil, langbladet ranunkel, nyse-røllike, almindelig skjolddrager, vand-skræppe, kær-snerre, svømmende vandaks, vandpest, eng-viol og hvid åkande. *Græsagtige planter*: kær-star og næb-star.

Højere planter: rørsump

1982. *Træer og buske*: rød-el. *Urter*: angelik, hyldebladet baldrian, fliget brøndsel, nikkende brøndsel, eng-forglemmigvej, dusk-fredløs, kær-galtetand, almindelig mjødurt, bredbladet mærke, art af vand-ranunkel, nyse-røllike, sværtevæld, art af vandstjerne og vandpest. *Græsagtige planter*: skov-kogleaks, grenet pindsvineknop, glanskapslet siv, lyse-siv og høj sødgræs.

1772-3. GJALDBÆK. Vegetationen i vandløbet er beskrevet opstrøms et gammel dambrug ved udløbet i den Sydlige Parallelkanal i 1989. Vandløbet har et overvejende kanaliseret forløb undtagen den øverste del af vandløbet, der i 1989 var groet til med græsser og tørvemosser.

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1989. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknop, vandkarse, liden siv, hårtusindblad, art af vandstjerne, aflangbladet vandaks og kær-snerre.

Lokalitetskode:

Gjaldbæk	++ V II r
Rabæk	++ S II r
Skjern Å, Gjaldbæk	+ V II s

Botanisk vurdering:

Rabæk:

3. Lokalt sjældnere planter: stor frytle.
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Skjern Å, Gjaldbæk:

2. Sjældnere planter: pilblad.
3. Lokalt sjældnere planter: brudelys, almindelig skjolddrager og kærstar.

1773 BORRIS HEDE

BORRIS HEDE: KILDEBAKKER, RØVERSTUER, STORE BLÆSBJERG
BLÆSBJERG MOSE, NØRREMOSE, SØNDERMOSE,
KILDESØ, LANGEDAM.

Herunder omtales Borris Hede generelt, den centrale del af Borris Hede omkring højdepunktet Store Blæsbjerg samt omkring højdepunkterne Røverstuer, Kildebakker og Rævergrav Bakker, hvorfra nyere oplysninger foreligger. Borris Hede rummer desuden en række store vådområder, hvoraf kan nævnes Keldmose samt Grønbæk og Sortekær op til Kærbæk, der alle ligger i den nordlige del. Desuden omtales Lindemose, der overvejende er hedemose samt Blæsbjerg Mose, Gårdmosedam og Store Engmose midt på og i den østlige del af den store hedeflade. På nordsiden afgrænses Borris Hede af Kærbæk, der løber til Skjern Å øst for Borris By. I området nordøst for Borris Hede findes syd for Skjern Å ved Høgsvig et gammelt brunkulsleje med bevoksninger og lidt syd herfor, ved Vesterbjerg, nogle hedearaler.

1773-1. BORRIS HEDE syd for Skjern Å mellem Sønder Felding og Borris er et militært skydeterræn, hvis centrale del Borris Sønderland er fredet med i alt 1.830 ha. Området blev ervervet af staten i 1902 og udlagt som en slags reservat. Heden danner en stor jævn flade med mange moser og kær, dog forekommer også enkelte indlandsklitter. På den centrale del er hedelyngen høj og tør, medens den er en fugtigere og mere artsrig hedetype i randområderne. Fra Borris Hede kendes liden ulvefod, liden soldug og klokke-ensian, med flere. I TBU-arkivet foreligger oplysninger om fund af det sjældne mos *Campylopus brevipilus*.

Vegetationstyper: hede, hedemose, kær.

Højere planter:

1906. *Træer og buske*: bævreasp, ene, gyvel og mose-pors. *Dværgbuske*: krybende pil, håret visse, engelsk visse, hedelyng, klokkeling, rosmarinlyng, mose-bølle, tyttebær, tranebær og revling. *Urter*: liden ulvefod, benbræk, bukkeblad, djævlsbid, engelskgræs, klokke-ensian, knude-firling, gederams, almindelig gyldenris, kattefod, blå-klokke, almindelig kongepen, plettet kongepen, majblomst, mælkebøtte, knold-ranunkel, almindelig røllike, skovstjerne, gul snerre, lyng-snerre, liden soldug, rundbladet soldug, tormentil, mose-troidurt, vandnavle, lancet-vejbred, vibefedt, eng-viol hunde-viol og læge-ærenpris. I tilknytning til områdets veje endvidere: flipkrave, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, liden museurt, almindelig pimpinelle, tjærenelike og trævekroner. *Vandplanter*: liden blærerod, kortsporet blærerod, strandbo, krans-tusindblad og aflangbladet vandaks. *Græsagtige planter*: brun næbfrø, mangeblomstret frytle, børste-siv, liden(?) siv, lyse-siv, tråd-siv, tudse-siv, vestlig tue-kogleaks, almindelig sumpstrå, mangestænglet sumpstrå, smalbladet kæruld, tue-kæruld, almindelig star, dværg-star, hirse-star, næb-star, pille-star og tråd-star, blåtop, bølget bunke, tidlig dværgbunke, fløjlsgræs, almindelig hvene, hundehvene, krybe-hvene, eng-rapgræs, fåre-svingel og rød svingel.

Hede

1985. *Træer og buske*: krybende pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling, hede-melbærris, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urter*: skovstjerne, tormentil, gederams, håret høgeurt, majblomst, rødknæ, flipkrave og

mælkebøtte. *Græsagtige planter*: børste-siv, mark-frytle, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, almindelig star, pille-star, sand-star, fåre-svingel, bølget bunke, sandskæg og blåtop.

1987-89. Ahorn, liden andemad, angelik, ask, bitter bakkestjerne, hyldebladet baldrian, benbræk, dun-birk, vorte-birk, almindelig bjerg-fyr, blåhat, blåmunke, blåtop, høst-borst, almindelig brunelle, nikkende brøndsel, bukkeblad, bølget bunke, mose-bunke, aks-bærmispel, bævreasp, bøg, mose-bølle, djævlsbid, draphavre, dueurt, tidlig dværgbunke, stilk-eg, grå-el, rød-el, skov-elm, ene, engelskgræs, almindelig engelsød, engkarse, klokke-ensian, gul fladbælg, græsbladet fladstjerne, flipkrave, fløjlsgræs, eng-forglemmigvej, forskelligfarvet forglemmigvej, mark-forglemmigvej, sump-forglemmigvej, almindelig fredløs, mangeblomstret frytle, mark-frytle, almindelig fuglegræs, liden fugleklo, contorta-fyr, kær-galtetand, almindelig gedeblad, gederams, rød-gran, sitka-gran, vellugtende gulaks, gulblomme, plettet høgeurt, hvidmelet gåsefod, gåsemad, skov-hanekro, dunet havre, havtorn, hedelyng, hejrenæb, krybende hestegræs, hjerte-græs, gyldenlak-hjørneklop, almindelig hundegræs, almindelig hvede, almindelig hvene, hundehvene, krybe-hvene, almindelig hvidtjørn, engriffet hvidtjørn, hydrdetaske, håret høgerurt, grøn høgeskæg, kær-høgeskæg, almindelig høgeurt, smalbladet høgeurt, almindelig hønsetarm, storblostmest hønsetarm, gul iris, eng-kabbeleje, kattefod, katteskæg, blå-klokke, klokkeling, gul kløver, hare-kløver, hvid-kløver, rød-kløver, opret kobjælde, almindelig kongepen, hvid kornel, korsknapp, kragefod, almindelig kvik, almindelig kællingetand, sump-kællingetand, smalbladet kæruld, tue-kæruld, liljekonval, gul lupin, mangelbladet lupin, krybende læbeløs, lærk, majblomst, bredbladet mangeløv, butfinnet mangeløv, skarpsinnet mangeløv, smalbladet mangeløv, almindelig markarve, hede-melbærris, mirabel, almindelig mjødurt, liden museurt, ager-mynte, vand-mynte, mælkebøtte, almindelig mælkeurt, almindelig månerude, bakke-nelike, eng-nelikerod, brun næbfrø, hvid næbfrø, stor nælde, hvid okseøjle, ager-padderok, dyndpadderok, prikbladet perikon, kæmpe-pileurt, snerle-pileurt, vand-pileurt, almindelig pimpinelle, grå-poppel, mose-pors, gåse-potentil, sølv-potentil, bidende ranunkel, kær-ranunkel, lav ranunkel, nedbøjet ranunkel, eng rapgræs, lund-rapgræs, revling, ribs, rosmarinlyng, rundbælg, eng-rævehale, almindelig røllike, nyse-røllike, bjerg-rørhvene, børste-siv, glanskapslet siv, knop-siv, liden siv, lyse-siv, tråd-siv, vejbred-skeblad, liden skjaller, slangeunge, almindelig snebær, humle-sneglebælg, burre-snerre, gul snerre, hvid snerre, kær-snerre, lyng-snerre, solbær, liden soldug, rundbladet soldug, almindelig star, grøn star, grå star, hare-star, hirse-star, nikkende star, næb-star, pille-star, sand-star, stjerne-star, trindstænglet star, almindelig stedmoderblomst, almindelig sumpstrå, mangestænglet sumpstrå, fåre-svingel, rød svingel, kær-svovlrod, sværtøvæld, manna-sødgræs, agertidse, horse-tidse, kål-tidse, tormentil, almindelig torskemund, tranebær, kær-trehage, eng-troidurt, mose-troidurt, trævekroner, vestlig tue-kogleaks, hår-tusindblad, tyttebær, tørst, almindelig ulvefod, liden ulvefod, kølle-valmue, svømmende vandaks, vandnavle, vandrøllike, vandspir, vandstjerne, lancet-vejbred, vibefedt, musevikke, smalbladet vikke, rank vinterkarse, eng-viol, hundevioli, engelsk visse, farve-visse, håret visse, langbladet vortemælk, ædelgran, læge-ærenpris, smalbladet ærenpris, læge-øjentrøst og gul åkande. 1950-1985. Nikkende kobjælde.

Laver: hede.

1985. Mild bægerlav (*Cladonia mitis*), hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*), *Cladonia anomaea*, hjortetak bægerlav (*Cladonia cervicornis*), *Cladonia cervicornis* ssp. *pulvinata*, takket bægerlav (*Cladonia crispata*), bleggryn bægerlav (*Cladonia fimbriata*), lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), slank bægerlav (*Cladonia gracilis*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia merochlorophaea* s. lat., spids bægerlav (*Cladonia subulata*), pigget bægerlav (*Cladonia uncialis*), grågul bægerlav (*Cladonia zopfii*), grubet tjørnelav (*Coelocaulon aculeatum*), tue-tjørnelav (*Coelocaulon muricatum*), almindelig kvistlav (*Hypogymnia physodes*), forskelligfarvet skivelav (*Trapeziopsis granulosa*) og tørv-skivelav (*Placynthiella ichmalia*).

Anfred Pedersen har i 40'erne undersøgt floraen på en række vestjyske gravhøje, hvoraf der er udvalgt 25 fra hedesletten og 25 fra morænen på bakkeøerne. Heraf foreligger blandt andet oplysninger om gravhøj på Borris Hede, hvor der dengang blev fundet: almindelig hundegræs, almindelig hvenc, almindelig hønsetarm, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, almindelig ryllike, almindelig røn, almindelig syre, bitter bakkestjerne, blåmunk, blåtop, bølget bunke, engelsk visse, fåre-svingel, hede-melbærris, hedelyng, hvid-kløver, hvid-gran, håret høgeurt, håret visse, krybende hestegræs, liden fugleklo, liden museurt, lyng-snerre, mangleblomstret frytle, mark-ærenpris, revling, rød svingel, skov-brandbæger, tidlig dværgbunke, tyttebær og vellugtende gulaks (Pedersen, 1974).

1773-2. Hedearalet omkring højdepunktet Kildebakker domineres af ung hedelyng og stedvis af blåtop. Der er hyppige afbrændinger af arealet, og der forekommer åbne sandarealer uden vegetation. Lavvegetationen er sparsomt udviklet (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986).

1773-3. Hedearalet omkring højdepunktet Røverstuer domineres enten af bølget bunke, hedelyng eller revling med indslag af sand-star. Foruden hedelyng og revling forekommer dværgbuskene krybende pil, klokkeling, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og engelsk visse. Lavvegetationen er sparsomt udviklet. Der er fundet 14 lavarter i 1985 (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986). Fremhæves kan etage-bægerlav (*Cladonia verticillata*) og grågul bægerlav (*Cladonia zopfii*). Endvidere kan nævnes laverne: mild rensdyrlav (*Cladonia mitis*), takket bægerlav (*Cladonia crispata*), lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), *Cladonia merochlorophaea*, spids bægerlav (*Cladonia subulata*), grubet tjørnelav (*Coelocaulon aculeatum*) og tue-tjørnelav (*Coelocaulon muricatum*).

1773-4. Hedearalet omkring Store Blæsbjerg domineres enten af revling, hedelyng eller bølget bunke. Halvgræsset sand-star, som blandt andet vidner om, at der er tale om et tidligere indsande, er almindelig over hele arealet. Foruden revling og hedelyng forekommer dværgbuskene krybende pil, hede-melbærris, tyttebær og engelsk visse. Lavvegetationen er generelt dårligt udviklet undtagen i de gamle granathuller, hvori der er findes en række lav- og mossamfund.

1773-5. Blæsbjerg Mose er beliggende syd for højdepunktet Store Blæsbjerg og vest for Langedam. De medtagne botaniske oplysninger er af ældre dato, men kan fortsat antages at have en vis gyldighed, med mindre der har været gravet tørv i området under 1. og 2. verdenskrig.

Højere planter:

1906. Dværgbuske: hedelyng, klokkeling og revling. Urter: rundbladet soldug og tormentil. Græsagtige planter: børste-siv, vestlig tuekogleaks, pille-star og katteskæg.

1773-6. Nørremose og Søndermose ligger på den vestlige del af Borris Hede. De botaniske oplysninger er af ældre dato, men kan fortsat antages at have en vis gyldighed, med mindre der er gravet tørv i moserne.

Højere planter:

1906. Dværgbuske: hedelyng, klokkeling, tranebær, rosmaringlyng og revling. Urter: benbræk, rundbladet soldug, liden soldug. Græsagtige

planter: børste-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, vestlig tuekogleaks, almindelig star og blåtop. Endvidere fandtes tørvemos.

1773-7. KILDESØ

Højere planter:

1906. Almindelig sumpstrå, næb-star og vandnavle.

1773-8. LANGEDAM

Højere planter:

1906. Mangestænglet sumpstrå, næb-star, manna-sødgræs, kær-ranunkel, lancetbladet ærenpris, liden blæserod og bukkeblad.

Fra Borris hedemose- og kærrområder, der er nævnt ovenfor, kendes nyere botaniske oplysninger ikke. Nærmere oplysninger fra disse områder er således ønskelige tillige med oplysninger fra Høgsvig Brunkulslejer og Vesterbjerge.

Lokalitetskoder:

Borris Hede	+ H I r
Kildebakker	++ H II r
Røverstuer	++ H II r
Store Blæsbjerg	++ H II r

Botanisk vurdering:

Borris Hede:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart og mere end 20 biotopstypiske arter.

1. Rødlisterarter: kortsporet blæserod.

2. Sjældnere planter: rosmaringlyng, farve-visse, liden ulvefod, almindelig ulvefod, almindelig månerude, butfinnet mangeløv, liden soldug, kattefod, opret kobjælde, slangetunge, vibefedt, forskelligbladet tidsel, mangestænglet sumpstrå, hvid næbfør og brun næbfør.

3. Lokalt sjældnere planter: krybende læbeløs, bakke-nellik, forskelligfarvet forglemmigej, gul iris, nikkende star, trindstænglet star.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: hjertegræs, opret kobjælde, almindelig månerude, forskelligfarvet forglemmigej, håret visse, hede-melbærris, kattefod og guldblomme.

Kilder: 18, 27, 41, 43, 44, 146, 149, 227, 228, 276, 398, 405a

1774 SØNDER FELDING

SKJERN Å SØNDER FELDING, SVANHOLM BRUNKUSLEJER, SØNDER FELDING, SØNDER FELDING VANDMØLLE

1774-1. SKJERN Å, SØNDER FELDING. Herfra kendes flod-klasseskærm. Desuden er der i 70'erne fundet følgende arter i tilknytning til åen: bredbladet mærke, grenet pindsvineknop, smalbladet vandstjerne, roset-vandstjerne, vandspir, vejbred-skeblad, svømmende

vandaks, lancetbladet vandaks, vand-brandbæger, almindelig skjold-drager, fliget brøndsel og kær-guldkarse.

1774-2. SVANHOLM BRUNKULSLEJER, også kendt som Vesterbjerge Brunkulslejer, ligger ca. 2 km syd for Sønder Felding. Pløger har i 1986 beskrevet lejerne. Driften er ophørt engang i 50'erne, og skrænter og polde er i dag delvist bevoksede med bjerg-fyr og gyvel, ligesom der også er plantet læhegn med rød- og hvid-gran. Søerne og deres afløb er som andre brunkulslejer kraftigt okkerbelastede.

Svanholm Sø ligger i et gammelt brunkulsleje. Gravningen har efterladt området med høje sandbanker og græsbelædede skrænter. Øst for området er der nåleplantage. Søen er på ca. 7,5 ha og har et meget uregelmæssigt omrids. De største dybder på 2,8 meter findes i sømidten. Der er tilløb fra Ulvhøj Bæk på søens sydvestbred, medens søen afvander til Østergård Bæk og Skjern Å gennem i mindre grøft i den sydøstlige del. Bunden består af fast sandbund, der overlejret med et tyndt lag okkerslam. Bundvegetationen er sparsomt udviklet, men omfatter blandt andet liden siv langs søens bredder. Bredvegetationen er sparsomt udviklet, men en veludviklet tagrørsump forekommer dog i søens nordøstlige del. Algesamfundet i Svanholm Sø er artsfattigt og domineret af arter fra rene, næringsfattige søer. Gulalger, der normalt er almindelige i rene søers forårsalgesamfund, er den gruppe, der har de fleste arter.

Vegetationstyper: sø.

Alger:

1988. *Rekylalger*: *Cryptomonas* sp. *Furealger*: *Gymnodinium* sp., *Peridinium* sp. og *Peridinium inconspicuum*. *Gulalger*: *Chrysolykos planktonicus*, *Dinobryon cylindricum*, *Dinobryon divergens*, *Dinobryon sertularia*, *Dinobryon suecicum*, *Kephyrion rubri-claustri*, cfr. *Ochromonas* sp., *Synura* sp. og *Uroglena* sp. *Gulgrøn-alger*: *Goniochloris* sp. *Kiselalger*: *Rhizosolenia eriensis*, *Navicula* sp., *Nitzschia* sp., *Synedra* sp., *Tabellaria fenestrata* og *Tabellaria flocculosa*. *Øjealger*: *Euglena acua*, *Phacus* sp., *Tracelomonas hispida* og *Trachelomonas volvocinopsis*. *Grøn-alger*: *Ankistodesmus fusiformis*, *Botryococcus braunii*, *Eutetramorus fottii*, *Chlamydomonas* sp., *Monoraphidium* sp., *Scenedesmus quadricauda*, *Scenedesmus serratus*, *Koliella longiseta*, *Closterium acutum*, *Closterium gracile*, *Cosmarium* cfr. *pygmaeum* og *Staurastrum* sp.

Højere planter:

1986. På søbredderne og andre sumpede områder er der i 1986 fundet de tre soldug-arter: rundbladet soldug, liden soldug og langbladet soldug, samt vibefedt og tranebær. Listen over fundne arter omfatter desuden klokkelyg, kragefod, halvgræsserne liden siv, tråd-siv, tuekæruld, smalbladet kæruld, almindelig star, næb-star og græsset blåtop.

1774-3. SØNDER FELDING. Per Bech Larsen (1972, upubl.) har udarbejdet en systematisk floraliste fra Sønder Felding og nærmeste omegn. Området rummer en række, vidt forskellige naturtyper som plantage, mose, eng, overdrev og mark. Listen indeholder 335 plantenavne. Heraf skal nævnes en række af de arter, der ikke er almindelige efter Hansen (1984), således: tjærenellike, stor vandarve, nikkende kobjælde, knold-ranunkel, almindelig pengeurt, almindelig vinterkarse, almindelig mælkeurt, cypres-vortemælk, storfrugtet vandstjerne, tre arter af soldug: rundbladet soldug, liden soldug og langbladet soldug, kragefod, skov-jordbær, hæg, farve-visse, hvid stenkløver, vår-vikke, tranebær, læge-kulsukker, smalbladet timian, pyramide-læbeløs, vibefedt, aks-rapunsel, pomerans-høgeurt, plettet kongepen, vellugtende kamille, gul okseøj, guldblomme, kost-fuglemælk, maj-gøgeurt, plettet gøgeurt, tre arter fra siv-familien: tråd-siv, flad-

strået (?) siv og hoved-frytler, to arter fra halvgræs-familien: loppe-star og krog-næb-star samt græsset vandaks. Blandt de arter på listen, der ikke er almindelige i Vestjylland, kan endvidere nævnes: vand-skræppe, bakke-nellike, vandkarse, gåsemad, almindelig katost, krat-viol, kornet stenbræk, gifttyde, smalbladet mærke, kær-svovlrod, angelik, læge-oksetunge, bakke-forglemmigej, hvid snerre, nældeklokke, eng-brandbæger, stjerne-star, hjerte-græs og lund-rapgræs.

I vejgrøften ud for Østerbjerg Krat er der tidligere fundet lyng-vikke og plettet kongepen og i nærliggende rugmark svineøj (Sandermann Olsen & Rasmussen, 1955).

1774-4. SØNDER FELDING VANDMØLLE. Her er der tidligere fundet trindstænglet star, der er sjælden i Vestjylland samt kærmysse (Sandermann Olsen & Rasmussen, 1955).

1774. Ikke lokaliseret. En dam ved gården Mosegård, 2 km vest for Sdr. Felding har tidligere været angivet som voksested for vandpeberbærkarve.

Lokalitetskoder:

Skjern Å ved Tarm
Svanholm Brunkulslejer +++ B II s
Svanholm Sø ++ V II s
Sønder Felding Vandmølle + V IV s

Botanisk vurdering:

Svanholm Sø:

4. Rentvandsindikatorer: *Gulalger*: *Chrysolykos planktonicus*, *Dinobryon cylindricum*, *Dinobryon divergens*, *Dinobryon sertularia*, *Dinobryon suecicum*, *Kephyrion rubri-claustri*, cfr. *Ochromonas*, *Synura* sp. *Uroglena* sp. *Gulgrøn-alger*: *Goniochloris* sp. *Grøn-alger* - *Desmidiaceer*: *Closterium gracile*, *Cosmarium* cfr. *pygmaeum* og *Staurastrum* sp.

Kilder: 36, 46, 52, 132, 161, 205h, 272, 384

1775 BJERREGÅRD

BJERREGÅRD, BJERREGÅRD STRAND (se Bjerregård)

1775-1. BJERREGÅRD omfatter en veludviklet klitserie fra Vestkysten og ind mod land. Der findes botaniske oplysninger fra den grå klit (Wind, 1982). Herfra kan nævnes revling, hunde-viol, engelsk-græs, bidende stenurt, strandurt, smalbladet timian, blåmunke med flere. På lokaliteten er der fundet strand-mandstro.

Vegetationstyper: grå klit.

Lokalitetskoder:

Bjerregård ++ H II s

Kilder: 427

17/76 TIPPERNE

TIPPERNE

17/76-1 TIPPERNE. Det naturvidenskabelige reservat Tipperne udgør den nordlige del af Tipperhalvøen i sydenden af Ringkøbing Fjord og består foruden af nogle få bevoksede klitter af ferske til svagt saltpåvirkede græsenge. Oprindelsen af Tipperhalvøen går 200-250 år tilbage og er dels et resultat af naturlig marskdannelse på et stort sandflak og dels et resultat af en sænkning af fjordens vandstand.

Siden fjorden i 1931 blev reguleret af slusen ved Torsminde, er indflydelsen af det marine element på Tipperengenes vegetation blevet kraftigt formindsket. Ændringerne i fjordens hydrografi har medført, at salttålede plantearter næsten er forsvundet, og at kyststrækningen i dag næsten udelukkende domineres af tagrør og strand-kogleaks. Engene på reservatet blev indtil ca. 1950 udnyttet ved et årligt høslæt i juni-juli efterfulgt af kreaturgræsning til hen i midten af oktober.

Fra 1961 til 1972 blev der kun foretaget høslæt på ganske få, udvalgte områder på engene, og gamle pander og loer voksede til med tagrør og strand-kogleaks, mens store dele af de tidligere engarealer voksede til med tagrør.

Siden 1972 er der udført pleje på Tipperne i Miljøministeriets regi. I sommerhalvåret afgræsses størstedelen af reservatet af kreaturer, og der foretages årlig høslæt på Nordre Red og Fuglepold. På de øvrige engarealer foretages der høslæt efter en rotationsordning.

Der eksisterer ingen botaniske beskrivelser af vegetationen på Tipperne i årene mellem 1942 og 1969. De mest detaljerede beskrivelser er lavet af Gravesen (1972), Christiansen (u.å.) og Lorenzen (1985). På store dele af Tipperhalvøen domineredes vegetationen i 1984 af græsserne almindelig hvene, fløjlsgræs, vellugtende gulaks og eng-rapgræs og enkelte tuer af mose-bunke. Lav ranunkel og sump-kællingetand er de hyppigst forekommende urter, medens eng-kransmos (*Rhytidiaelaphus squarrosus*) og fin næbmoss (*Oxyrrhynchium praelongum*) er de hyppigst forekommende mosser. Sammenlignet med tidligere undersøgelser har der været en markant tilbagegang af en række arter igennem de sidste ti år blandt andet almindelig syre, stor skjaller og spids øjentrøst.

I den ældre litteratur er Tipperne blandt andet omtalt af Hedeselskabets botaniker Mentz, der i 1915 har beskrevet vegetationsforholdene på Tipperhalvøen (Ministeriet for Offentlige Arbejder, 1915). Området var dengang strandeng, som overvejende bestod af harrileng, der på højereliggende partier blev afløst af strandeng med rød svingel. I udtørrede lavninger var der kryb-hvene. Vegetationen angives at have ændret sig med hensyn til hvid-kløver og rødtop, som omkring 1910 fandtes på engene. Strandgåsedefod, kveller og strand-annelgræs angives i samme tidsrum at have bredt sig, sidstnævnte på bekostning af kryb-hvene

Svampefloraen på Tipperne er ret artsfattig, men omfatter en række for de vestjyske strandengs- og klithedelandskaber karakteristiske arter, som ofte optræder i store mængder. De mest saltpåvirkede dele af strandengene er for salte for svampeliv. Hvor saltet er vasket ud, kan i forsommeren mose-agerhat (*Agroclype elatella*) være ganske talrig. I højsommeren domineres engene af høslætssvampen (*Panaeolus foenicicii*). Eng-svovlhat (*Hypholoma subericaceum*) er en karakteristisk art i strandengsterræner, men foretrækker de mere udvaskede steder. Om efteråret kan spids nøgenhat (*Psilocybe semilanceata*) være meget talrig i de ferske engområder. Kvægholdet skaber livsbetingelser for en række gødningssvampe,

blandt andet ring-glanshat (*Panaeolus semiovatus*), der er særlig karakteristisk for store strandoverdrev.

På de højereliggende og ikke længere saltpåvirkede bræmmer af strandvolde træffes en righoldig overdrevsflora med blandt andet ni vokshattearter, hvoraf *Hygrocybe phaeococcinea* er sjælden i Danmark. Vokshattefloraen karakteriserer lokaliteten som en overdrevslokalitet af regional betydning.

I klitterænerne på Storetipper og Lilletipper er forsuren vidt fremskredet, og en lang række andre svampearter kommer her ind i billedet. Karakteristiske for de fugtige, sure partier er slank svovlhat (*Nematoloma elongatum*), *Russula pascua* (en forholdsvis nyopdaget art i Danmark, men hyppig i strandengsterræner, hvor den er knyttet til krybende pil), og mose-slørhat (*Cortinarius uliginosus*) (ligeledes knyttet til krybende pil). I den grå klit findes rødbrun nøgenhat (*Psilocybe montana*) og lerfarvet køllesvamp (*Clavaria argillacea*) samt okkergul grynhat (*Cystoderma amianthinum*).

Vegetationstyper: eng, strandeng.

Højere planter:

1972. Kors-andemad, liden andemad, stand-asters, hyldebladet baldrian, høst-borst, mose-bølle, fliget brøndsel, nikkende brøndsel, mose-bunke, kær-dueurt, lådden dueurt, bredbladet dunhammer, engkarse, engskgræs, sump-øvighedsblomst, festgræs, almindelig firling, fløjlsgræs, sump-forglemmigej, almindelig fredløs, dusk-fredløs, mangeblomstret frytle, gul frøstjerne, kær-galtetand, gifttyde, vellugtende gulaks, kær-guldkarse, kødfarvet gøgeurt, skov-hanekro, harril, blød hejre, krybende hestegræs, hestehale, kødet hindeknæ, sand-hjælme, almindelig hvene, kryb-hvene, almindelig hønsetarm, gul iris, eng-kabbeleje, kattehale, katteskeg, klokkeling, hvid-kløver, blågrøn kogleaks, sø-kogleaks, almindelig kvik, sump-kællingetand, smalbladet kæruld, marchalm, almindelig mjødurt, vand-mynte, mælkebøtte, spyd-mælde, krybende pil, knudet pileurt, vand-pileurt, gåsepotentil, kær-ranunkel, lav ranunkel, tigger-ranunkel, almindelig rapgræs, eng-rapgræs, rejnfan, revling, strand-rødtop, almindelig røllike, rørgræs, sandkryb, sideskærm, glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, tudse-siv, vejbred-skeblad, liden skjaller, stor skjaller, almindelig skjolddrager, kruset skræppe, vand-skræppe, almindelig syre, slange-tunge, kær-snerre, almindelig star, hare-star, hirse-star, nikkende star, sand-star, stiv star, almindelig sumpstrå, enskællet sumpstrå, fåre-svingel, rød svingel, kær-svovlrod, sværtevæld, manna-sødgræs, tagrør, tandbælg, ager-tidsel, kær-tidsel, almindelig torskemund, kær-trehage, strand-trehage, trævelekroner, vandarve, vandnavie, glat vejbred, lancet-vejbred, strand-vejbred, muse-vikke, eng-viol og spids øjentrøst.

Højere planter: strandeng

1974. *Urter:* strand-asters, sump-kællingetand, strand-mælde, vand-pileurt, gåse-potentil, lav ranunkel, sandkryb, slange-tunge, art af svinemælk, hirse-tidsel, strand-trehage, trævelekroner og muse-vikke. *Græsagtige planter:* stand-annelgræs, harril, kryb-hvene, blågrøn kogleaks, strand-kogleaks, smalbladet kæruld, tue-kæruld, enskællet sumpstrå og tagrør.

Højere planter: kær

1974. *Træer og buske:* grå-pil og øret pil. *Dværgbuske:* mose-bølle og krybende pil. *Urter:* eng-brandbæger, vand-pileurt, gåse-potentil, lav ranunkel, kær-snerre, almindelig syre, kær-tidsel, trævelekroner. *Græsagtige planter:* fløjlsgræs, mangeblomstret frytle, katteskeg, eng-rørhvene, glanskapslet siv, lyse-siv, sand-siv, almindelig star, næb-star, fåre-svingel,

Højere planter:

1980. *Træer og buske:* grå-pil. *Dværgbuske:* krybende pil. *Urter:* liden andemad, kors-andemad, angelik, høst-borst, djævelsbid, engkarse, sump-forglemmigej, almindelig firling, maj-gøgeurt (?), kattehale,

sump-kællingetand, leverurt, gåse-potentil, lav ranunkel, bidende ranunkel, tigger ranunkel, nyse-røllike, stor skjaller, almindelig skjolddrager, kruset skræppe, slangetunge, kær-snerre, ager-svinemælk, tormentil, træviekrone, vandnavle, muse-vikke og eng-viol. *Græsagtige planter*: mose-bunke, kryb-hvene, almindelig røjgræs, vestlig tue-kog-leaks, glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, tudse-siv, tagrør.

Mosser:

1972. Hvidlig kortkapsel (*Brachythecium albicans*), almindelig krøl-tuemos (*Calliergon cordifolium*), rød horntråd (*Ceratodon purpureus*), kost-kløvtand (*Dicranum scoparium*), art af seglmos (*Drepanocladus exannulatus*), almindelig cypressmos (*Hydnum cypressiforme*), *Peucedanum palustre*, trind fyrremos (*Pleurozium schreberi*), ene-jomfruhår (*Polytrichum juniperinum*), *Pseudoscleropodium purum*, eng-kransmos (*Rhytidadelphus squarrosus*).

Svampe:

1972-1979. Møgbæger (*Coprobacia granulata*), *Myriosclerotinia* sp., meldrøjer (*Claviceps purpurea*), almindelig bævresvamp (*Exidia granulosa*), almindelig tåresvamp (*Dacromyces stillatus*), lerfarvet køllesvamp (*Clavaria argillacea*), orange-gul køllesvamp (*Clavulinopsis helvola* (?)), håret lædersvamp (*Stereum hirsutum*), fyrre-korkhat (*Gloephyllum sepiarium*), orangekantarel (*Hygrophoropsis aurantiacus*), snehvid vokshat (*Camarophyllus niveus*), eng-vokshat (*Camarophyllus pratensis*), kegle-vokshat (*Hygrocybe conica*), *Hygrocybe phaeococcinea*, voksgul vokshat (*Hygrocybe ceracea*), gul vokshat (*Hygrocybe chlorophana*), brusk-vokshat (*Hygrocybe laeta*), mønje-vokshat (*Hygrocybe psittacina*), orange-navlehat (*Gerronema fibula*), rød ametyshat (*Laccaria laccata*), violet hekseringshat (*Lepista nuda*), art af fladhat (*Collybia asema*), elledans-bruskhat (*Marasmius oreades*), lille løg-bruskhat (*Marasmius scorodoni*), gulstokket huesvamp (*Mycena epipterygia*), hvidmælket huesvamp (*Mycena galopoda*), skær huesvamp (*Mycena pura*), bestøvlet fladhat (*Collybia peronata*), silkeglinsende rødblad (*Entoloma sericeum*), stjernesporet rødblad (*Entoloma conferendum*), mark-champignon (*Agaricus campestris*), rabarber-parasolhat (*Macrolepiota rhacodes*), okkergul grynhhat (*Cystoderma amianthinum*), snehvid blækhat (*Coprinus niveus*), hjul-blækhat (*Coprinus plicatilis*), randbæltet glanshat (*Panaeolus subbalteatus*), lystokket glanshat (*Panaeolus fimicola*), høsløtsvamp (*Panaeolus foenicicii*), høj glanshat (*Panaeolus acuminatus*), ring-glanshat (*Panaeolus semiovatus*), almindelig glanshat (*Panaeolus sphinctrinus*), blågrøn bredblad (*Stropharia cyanea*), halvkugleformet bredblad (*Stropharia semiglobata*), slank svovlhat (*Nematoloma elongatum*), art af svovlhat (*Nematoloma subericaceum*), rødbrun nøgenhat (*Psilocybe montana*), spids nøgenhat (*Psilocybe semilanceata*), mose-agerhat (*Agrocybe paludosa*), almindelig tåreblad (*Hebeloma crustuliniforme*), mose-slørhat (*Cortinarius uliginosus*), mos-hjelmhat (*Galerina hypnorum*), art af skørhat (*Russula pascua*), *Sphaerobolus stellatus*, krukkesvamp (*Crucibulum laeve*), art af støvbøld *Calvatia utriformis*, blygrå bovist (*Bovista plumbea*).

Lokaltetskode:

Tipperne +++ K I r

Botanisk vurdering:

Tipperne:

- Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.
2. Sjældnere planter: festgræs, gul frøstjerne slangetunge og strand-rødtop.
 3. Lokalt sjældnere planter: kødfarvet gøgeurt og almindelig skjolddrager.
 4. Strandengsindikatorer: harril og strand-vejbred.
 5. Skillearter for kørtyper

- overgangsfattigkær: kær-ducourt, almindelig fredløs, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, vand-mynte, kær-tidsel og træviekrone.
- overgangsrigkær: almindelig skjolddrager, desuden kødfarvet gøgeurt.

Kilder: 31, 47, 50, 81, 95a, 99, 149, 160, 176, 183, 213, 226, 237, 264, 275, 379, 401

17/77 SKULDBØL

LANGBJERG, SKALBØL PLANTAGE, SKULDBØL

Fra ovennævnte områder foreligger botaniske oplysninger ikke og er derfor ønskelige.

17/78 LØNBORG HEDE

LANGKÆR BJERG, LØNBORG HEDE (se *Sømose, Tam Kær og Ålbæk Eng*), SANDBRINKERNE, SØMOSE, VOSTRUP, Tam Kær, ÅLBÆK ENG

Alt materiale om Lønborg Hede og Tarm Kær samles her. I området sydvest for Tarm omtales Egvad og Egvad Plantage, hvorfra botaniske oplysninger kendes.

17/78-1. SØMOSE omfatter en mose beliggende vest for plantagen ved Tam Kær. Fra lokaliteten kendes kortsporet blærerod, der er rødlistet i Danmark.

Vegetationstyper: ekstremfattigkær.

Højere planter:

1991. Kortsporet blærerod, liden blærerod, klokkelyng, hvid næbfrø, liden soldug og rundbladet soldug.

17/78-2. Tam Kær også kendt som Lønborg Hede er de tilbageblevne dele af tidligere tiders vidtstrakte heder syd for Tarm. På Lønborg Hede findes både tør og fugtig hede, hedemose og kær, og særlig karakteristisk er det, at klokkelyng dominerer over store områder. Lønborg Hede og Tarm Kær er fredet i 1970 og omfatter i alt 370 ha (efter Dahl, 1983).

Vegetationsforholdene på Lønborg Hede har blandt andet været undersøgt i 1940'erne i forbindelse med en større hedeundersøgelse af de jyske heder af den kendte botaniker Böcher (Böcher, 1973). Omtale af Lønborg Hede findes desuden hos Holmen, Mogensen & Rasmussen fra 1973, Gravesen (1980, upubl.) og Buchwald (1984, 1985, upubl.).

På den tørre hede var vegetationen i 1973 domineret af hedelyng og revling, der på lavere liggende og fugtigere områder blev afløst først af hedemose med klokkelyng, herefter af fattigkær med blåtop. Tam Kær er en af de få, omfattende klokkelyngheder, der fortsat findes i Danmark.

Klokkelyng. Hedemose domineret af Klokkelyng dækker store dele af Lønborg Hede, her beskrevet som Tam Kær. Tegning Jens Christian Schou 1984.

Hos Gravesen findes fra 1980 fire floralister, der foruden Sønderkær omfatter en mindre mose i den nordlige del mellem højdepunktet Præstehøj og Sønderkær, Bredkær i den centrale del af Lønborg Hede og Tam Kær i den sydvestlige del. Gravesen nævner plettet gøgeurt tillige med bævreasp, engelskgræs, hunde-viol, almindelig gyldenris, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen, benbræk, sand-star, katteskæg og tandbælg.

Fra Tam Kær foreligger i TBU-arkivet oplysninger om ældre fund af de sjældne mosser *Archidium alterniflorum*, art af seglmos (*Drepanocladus sendtneri*) og art af kuglekapsel (*Philonotis caespitosa*). Endvidere er der i Bredkær gjort fund af nikkemos (*Pohlia bulbifera*).

Vegetationstyper: fattigkær, hedemose, hede.

Højere planter: tør hede, Præstehøj.

1980. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, bævreasp. *Dværgbuske*: hedelyng, revling, engelsk visse, krybende pil og mose-bølle. *Urt*: engelskgræs, smalbladet mangeløv, lyng-snerre, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen, maj-blomst, almindelig gyldenris og hunde-viol. *Græsagtige planter*: hunde-hvene, sand-star, bølget bunke, børste-siv, blåtop og katteskæg.

Højere planter: kær, fugtige lavninger i hede

1980. *Træer og buske*: mose-pors. *Dværgbuske*: klokkelyng. *Urt*: angelik, maj-gøgeurt. *Græsagtige planter*: smalbladet kæruld, blåtop og vestlig tue-kogleaks.

Højere planter: Bredkær

1980. *Træer og buske*: mose-pors og grå-pil. *Dværgbuske*: hedelyng, revling, klokkelyng og mose-bølle. *Urt*: smalbladet mangeløv, maj-gøgeurt (*Dactylorhiza maculata* ssp. *maculata*), klokke-ensian, benbræk, tormentil og djævelsbid. *Græsagtige planter*: bølget bunke, børste-siv og tagrør.

Højere planter: mose vest for Præstehøj

1980. *Træer og buske*: øret(?) pil og grå-pil. *Dværgbuske*: krybende pil og hedelyng. *Urt*: gåse-potentil, tormentil, sump-kællingeland, almindelig mælkeurt, art af troldurt, art af skjaller, almindelig røllike, maj-gøgeurt (*Dactylorhiza maculata* ssp. *maculata*), *Græsagtige planter*: børste-siv, hare-star, almindelig star, vellugtende gulaks, hunde-hvene, tandbælg og blåtop (Gravesen 1980, upubl.).

Højere planter: Tam Kær

1950-1980. *Dværg-ulvefod*, vinget perikon, skarntyde, søpryd, hjerte-læbe og tandet sødgræs.

1984-1985. Buchwald nævner i sin liste fra 1984-1985, at der i de fugtigere partier med fattigkær findes rosmarinlyng, liden ulvefod, rundbladet soldug, liden soldug, almindelig mælkeurt, spæd mælkeurt, vibefedt og på de lidt mere tørre partier ligeledes guldblumme og sand-hvene. Endvidere: *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, ene, mose-pors, grå-pil og øret pil. *Dværgbuske*: krybende pil, engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær, tranebær og revling foruden rosmarinlyng. *Urt*: smalbladet mangeløv, dynd-padderok, almindelig syre, eng-viol, skovstjerne, tormentil, djævelsbid og ager-tidsel. *Græsagtige planter*: børste-siv, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, hirse-star, næb-star, fløjlsgræs, hunde-hvene og blåtop. På de mere tørre hedepartier desuden torskemund, gederams, pille-star og bølget bunke.

Mosser:

1978. *Levermoser*: *Kurzia setacea*, *Riccardia latifrons*, *Riccardia sinuata*, tvespidset kantbægermos (*Cephalozia bicuspidata*), *Cephalozia connivens* og tørve-sækmos (*Calypogeia neesiana*)

Laver:

1985. Gulhvid rensdyrlav (*Cladonia arbuscula*), *Cladonia ciliata* v. *ciliata*, mild rensdyrlav (*Cladonia mitis*), hede-rensdylav (*Cladonia portentosa*), askegrå rensdyrlav (*Cladonia rangiferina*), *Cladonia ramulosa*, hjortetak bægerlav (*Cladonia cervicornis*), takket bægerlav (*Cladonia crispata*), bleggrøn bægerlav (*Cladonia fimbriata*), lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), *Cladonia merochlorophaea*, tragtformet bægerlav (*Cladonia pyxidata*), ru bægerlav (*Cladonia scabriuscula*), skælklædt bægerlav (*Cladonia squamosa*), art af bægerlav (*Cladonia strepsilis*), pigget bægerlav (*Cladonia uncialis*), gulgrøn bægerlav (*Cladonia zopfii*), tue-tjørnelav (*Coelocaulon muricatum*), tyk bærelav (*Collema tenax*), bleg-rød tørvrelav (*Ichmadophila ericetorum*), by-kantskivelav (*Lecanora conizaeoides*), arter af kantskivelav *Lecanora pulicaris* og *Lecanora symmicta*, forskelligfarvet skivelav (*Trapeliopsis granulosa*), *Micarea melaena*, *Micarea nitschkeana*, blødvortet knoplav (*Pycnothelia papillaria*).

1988. Art af punktlav (*Arthopyrenia grisea*).

17/78-3. ÅLBÆK ENG omfatter en hedemose, der mod nordvest grænser op til det fredede hedekområde Lønborg Hede. Vegetationsmæssigt ligner Ålbæk Eng Tam Kær.

Vegetationstyper: fattigkær.

Højere planter:

1980. *Træer og buske*: grå-pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, mose-bølle, rosmarinlyng og krybende pil. *Urt*: rundbladet soldug, tormentil, klokke-ensian og djævelsbid. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks og smalbladet kæruld. Endvidere art af tørvemos.

1990. Benbræk, bredbladet kæruld, fin kæruld, liden kæruld, smalbladet kæruld, spæd mælkeurt, rosmarinlyng, liden soldug, rundbladet soldug, grå star, stjerne-star, tvebo star, top-star, aflangbladet vandaks, vibefedt, liden ulvefod og art af levermos *Riccardia* sp.

Lokalitetskoder:

Sømose	+ V I s
Tam Kær	+ V I ms
Ålbæk Eng	+ V I ms

Botanisk vurdering:

Sømose:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlistearter.

1. Rødlistearter: kortsporet blæserod.
2. Sjældnere planter: liden blæserod, hvid næbfrø og liden soldug.

Tam Kær:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlistearter.

1. Rødlistearter: *Laver*: bægerlavet *Cladonia strepsilis*, blegrød tørvelav (*Ichmadophila ericetorum*), *Micarea melana* og blødvortet knoplav (*Pycnothelia papillaria*). *Højere planter*: liden kæruld.
2. Sjældnere planter: *Laver*: *Arthyrenia grisea*. *Højere planter*: spæd mælkeurt, rosmarinlyng, vibefedt og liden ulvefod.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, guldblomme, hede-melbærris og håret visse.

Ålbæk Eng:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlistearter.

1. Rødlistearter: fin kæruld og liden kæruld.
2. Sjældnere planter: bredbladet kæruld, rosmarinlyng, liden soldug, tvebo star, vibefedt og liden ulvefod.
3. Lokalt sjældnere planter: top-star.

Kilder: 4, 23, 27, 31, 70, 98, 275, 276, 317, 318, 371, 395, 417

1779 LØNBORGGRÅD

BROSØL PLANTAGE, EGVAD, EGVAD PLANTAGE, FUGLKÆR, LØNBORGGRÅD PLANTAGE, ÅLBÆK ENG (se 1778)

Området sydvest for Tarm rummer foruden Egvad de relativt store plantager Lønborggård Plantage ved Tarm og Brosbøl Plantage syd for Lønborg Hede. Botaniske oplysninger fra de to sidstnævnte plantager kendes ikke og er derfor ønskelige. Tilsvarende er botaniske oplysninger fra vådområder langs Tarm Møllebæk, der afvander til Skjern Å, ønskelige. Op til Tarm Møllebæk kan nævnes vådområder øst for Lønborggård Plantage, Fuglkær ved nordøstlige del af Brosbøl Plantage og syd for Brosbøl Bro.

1779-1. EGVAD. Fra skov eller hede omkring Egvad kendes det temmelig sjældne mos dværg-urnekapsel (*Pogonatum nanum*).

1779-2. EGVAD PLANTAGE. Plantagens svampe er dårligt kendt, men en række arter, der er typiske for de sandede vestjyske plantager, findes her: grovsporet rørhat (*Suillus bovinus*), broget rørhat (*S. variegatus*), brungul rørhat (*S. luteus*), rødbrun mælkehat (*Lactarius rufus*) med flere. Under fyr er der fundet frost-sneglehat (*Hygrophorus hypothejus*) og af andre lidt sjældnere nåleskovsvampe kan nævnes velligtende sneglehat (*Hygrophorus agathosmus*), slank

snyletekølle (*Cordyceps ophioglossoides*), grynet hjortetrøffel (*Elaphomyces granulatus*) og den sjældne firfliget stjernebold (*Geastrum quadrifidum*).

Vegetationstyper: nåleplantage.

1779-3. FUGLKÆR. Omfatter moseområder på vestsiden af Vorisbæk, sydvest for Tarm. Det meste af området består af blåtopkær med mose-pors, benbræk og klokke-ensian. Det veksler med mindre partier med klokkelinghede og revlinge-hede. Der er spredte bjerg-fyr og pilekrat. Mosen er dyrket op i den sydlige del, men en del af dyrkingen er senere opgivet igen. Området er undersøgt i 1980 (Gravesen, 1980, unpubl.).

Vegetationstyper: fattigkær, hedemose, hede

Højere planter:

1980. *Træer og buske*: øret pil, grå-pil og mose-pors. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkeling, mose-bølle og revling. *Urter*: dyndpadderok, rundbladet soldug, liden soldug, klokke-ensian gåse-potentil, skovstjerne, almindelig mjødurt, vibefedt, djævelsbid og benbræk. *Græsagtige planter*: hvid næbfrø, kær-trehage, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, smalbladet kæruld, dværg-star, hirse-star, blåtop og langs åen rørgæs. Desuden kan nævnes art af tørvemos.

Lokalitetskoder:

Egvad	+ S/H
Egvad Plantage	+ S II s
Fuglkær	++ V II s

Botanisk vurdering:

Egvad Plantage:

2. Sjældnere planter: firfliget stjernebold (*Geastrum quadrifidum*).

Fuglkær:

2. Sjældnere planter: hvid næbfrø, liden soldug og vibefedt.

Kilder: 76, 161, 174, 276, 282, 359

17/80 FOERSUM

17/80-1. FOERSUM. Hede- og mosearealer omkring Foersum har tidligere været voksested for de sjældne og temmelig sjældne mosser katrinemos (*Atrichum tenellum*), *Campylopus brevipilus*, furehætte (*Orthotricum pulchellum*), sømløs stjernemos (*Pseudobryum cinclidioides*), der alle er fundet i 40'erne.

Kilder: 95, 173, 276

17/81 GUNDESBØL

GUNDESBØL, ROSENDAL

Herunder omtales Gundesbøl Hede, der ligger nordvest for Gundesbøl Plantage. Foruden Gundesbøl Hede omfatter området vest for Ådum en række mindre hedeområder, der i dag overvejende er groet til med fyrre- og nålebevoksninger. Foruden disse ligger der en række småskove med løvtræer, således ved Bundsgård Bro ved Bjøbøl, på hedearealet omkring Rosendal Bakke og ved Egebjerg på nordsiden af Egebæk, vest for Barslund Mose. Skovbevoksningen på Rosendal Bakke er selvstændigt beskrevet som egekrat under Rosendal. Omkring Gundesbøl Å findes der stadig relativt store mose- og engarealer. Desuden forekommer der en række mindre vådområder nordøst for Ådum ved Bjøbøl og ved Rosendal.

17/81-1. GUNDESBØL HEDE udgør en del af Forsvarsministeriets militære skydeterræn ved Borris (se i øvrigt under Borris Hede 17/73). Området er jævnt med enkelte, mindre klitter, og fugtige lavninger. Hedevegetationen domineres af revling og nogle steder med indslag af gammel hedelyng. I øvrigt forekommer dværgbuskene krybende pil, klokkelyg, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og engelsk visse. Mose-pors findes også. Der er fundet 18 laver på heden i 1985 (Christensen, Johnsen & Søchting, 1986). Lokaliteten er således voksested for de mindre almindelige laver opblæst bægerlav (*Cladonia sulphurina*) og grågul bægerlav (*Cladonia zopfii*). Desuden kan nævnes mild rensdyrlav (*Cladonia mitis*), takket bægerlav (*Cladonia crispata*), lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia merochlorophaea*, spids bægerlav (*Cladonia subulata*) og grubet tjørnelav (*Coelocaulon muricatum*).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1985. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, og almindelig røn. *Dværgbuske*: krybende pil, hedelyng, klokkelyg, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urter*: tormentil, flipkrave og håret høgeurt. *Græsagtige planter*: børste-siv, lyse-siv, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star, pille-star og bølgel bunke.

Laver:

1985. Islandsk kruslav (*Cetraria islandica*), gulhvid rensdyrlav (*Cladonia arbuscula*), mild rensdyrlav (*Cladonia mitis*), hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*), skarlagensrød bægerlav (*Cladonia coccifera*), takket bægerlav (*Cladonia crispata*), lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia merochlorophaea* s. lat., spids

bægerlav (*Cladonia subulata*), opblæst bægerlav (*Cladonia sulphurina*), pigget bægerlav (*Cladonia uncialis*), grågul bægerlav (*Cladonia zopfii*), grubet tjørnelav (*Coelocaulon aculeatum*), tue-tjørnelav (*Coelocaulon muricatum*), almindelig kvistlav (*Hypogymnia physodes*), forskelligfarvet skivelav (*Trapeleopsis granulosa*) og tørv-ski-velav (*Placynthiella ichmalia*).

17/81-2. ROSENDAL er et lille afrundet krat på omkring 1 ha nær Rosendal Bakke, få kilometer østydøst for Ådum Kirke. Det er beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn og Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.).

Krattet er omgivet af hede. Træerne er stilk-eg, almindelig røn, tørst, bævreasp, skov-æble og almindelig gedeblad. Degn angiver i 1982 endvidere vild pære og art af hvidtjørn. Bundfloraen bestod i 1982 af urterne: skovstjerne, tormentil, krat-fladbælg, almindelig kohvede, lyng-snerre, almindelig gyldenris, liljekonval, stor konval, desuden håret frytle og græsset bølgel bunke. Tidligere i 1944 er også smuk-perikon, blå-klokke, krat-fladbælg, almindelig pimpinelle, smalbladet høgeurt, majblomst, kantet konval og græsserne vellugtende gulaks og fåre-svingel fundet i egebevoksningen.

Vegetationstyper: egekrat.

Lokaltetskoder:

Gundesbøl Hede	++ H II s
Rosendal	++ S II r

Kilder: 27, 36, 46, 268

17/82 SØNDERGRENE PLANTAGE

BORRIS HEDE (se 17/73), DYRVIG KRAT, DYRVIG, GUNDESBØL PLANTAGE, HOVEN NORDVOST, HULMOSE, HULMOSE PLANTAGE, OMMER Å, TORSBÆK

17/82-1. DYRVIG KRAT. På vestskrænten af Omme Å, umiddelbart syd for Dyrvig Bro ligger en mindre egebevoksning på omkring 2 ha. Bevoksningen er et gammelt egekrat, og oplysninger herom findes fra 40'erne hos Gram, Jørgensen & Køie (1944), fra 80'erne hos Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). Det er også omtalt i den ældre litteratur hos Dalgas (1884).

Egene var allerede i 40'erne omkring 10 meter høje nederst på skrænten, mens de øverste var krogede og præget af vinden. Visse steder strakte pur sig ud i den omgivende hede. Begge ege forefandt, men mest stilk-eg. Heden ovenfor skrænten er i dag beplantet, hovedsageligt med fyr.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1944. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg, ene, bævreasp, almindelig røn, tørst og almindelig gedeblad. *Urter*: skarpbladet fladstjerne, almindelig kohvede, djævelsbid, vilkd kørvel, prikbladet perikon og blå klokke, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, bølgel bunke, krybende hestegræs, eng-rapgræs, rød svingel.

17/82-2. **DYRVIG.** Anfred Pedersen har i 40'erne undersøgt floraen på en række vestjyske gravhøje, hvoraf der er udvalgt 25 fra hedesletten og 25 fra morænen på bakkeøerne. Herfra foreligger blandt andet oplysninger fra gravhøj nord for Dyrvig samt tre gravhøje nordøst for byen. Alle fire gravhøje ligger på hedesletten. På gravhøjen nord for byen, der dengang lå på hede, er der fundet: bjerg-fyr, bølget bunke, engelsk visse, fåre-svingel, gederams, hede-melbærris, hedelyng, hvid-gran, krybende hestegræs, lyng-snerre, mangeblomstret frytle, mose-bølle, pille-star, revling, rød svingel, sand-star og tyttebær (Pedersen, 1976).

På en af gravhøjene nordøst for Dyrvig blev der dengang fundet: bølget bunke, engelsk visse, hede-melbærris, hedelyng, hirse-star, klokkeløng, krybende pil, lyng-snerre, mangeblomstret frytle, revling, sand-star og tyttebær (Pedersen, 1946).

På en gravhøj nord for foregående blev der fundet: almindelig ulvefod, bjerg-fyr, blåtop, bølget bunke, engelsk visse, hede-melbærris, hedelyng, klokkeløng, revling og tyttebær (Pedersen, 1946). Denne gravhøj lå dengang på et hedeareal med en del rensdyrlav.

På den sidste af højerne nordøst for byen blev der fundet: almindelig star, bjerg-fyr, bølget bunke, hede-melbærris, hedelyng, klokkeløng, revling, sand-star og tyttebær (Pedersen, 1946).

Vegetationstyper: hede (gravhøj)

17/82-3. **HOVEN, NORDVEST.** Anfred Pedersen har i 40'erne undersøgt floraen på en række vestjyske gravhøje, hvoraf der er udvalgt 25 fra hedesletten og 25 fra morænen på bakkeøerne. Herfra foreligger blandt andet oplysninger fra en gravhøj nordvest for Hoven. På selve gravhøjen, der dengang var omgivet af dyrket mark, er der fundet almindelig hvene, almindelig hønsetarm, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, almindelig rapgræs, almindelig røllike, almindelig stedmoderblomst, almindelig syre, blå-klokke, blåhat, blåmunke, bølget bunke, djævelsbid, engelsk visse, flerårig knavel, fåre-svingel, hare-kløver, hedelyng, hunde-hvene, hunde-viol, håret høgeurt, håret visse, kattefod, katteskæg, kruset skræppe, krybende hestegræs, liden fugleklo, liden museurt, lyng-snerre, lyng-øjentrøst, læge-ærenpris, mangeblomstret frytle, pille-star, revling, smalbladet timian, tandbælg, tidlig dværgbunke og udspærret dværgbunke (Pedersen, 1976).

Vegetationstyper: hede (gravhøj)

17/82-4. **HULMOSE** består af en lang strimmel af ege på åskrånten omkring sammenløbet af Omme Å og Torsbæk Å samt lidt nordvest og sydøst herfor frem til fiskedammene ved Hulmose. Området udgør i dag den sydlige del af Borris Skydeterræn, og egne dækker i alt omkring 3 ha. Egebevoksningen er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1981, upubl.). Krattet har været græsset før militæret overtog området i 50'erne. Krattet er ret tæt. Bævreasp er begyndt at vandre ud på de forladte marker ovenfor åskrånten. Hedegaard Christensen fandt i 1986 desuden vandrøllike, eng-kabbeleje, prikbladet perikon og hønsebær på arealerne ved sydkrånten af Torsbæk.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1944-1982. *Træer og buske:* stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst, vorte-birk, almindelig hvidtjørn, vild æble, småbladet lind, engriffet hvidtjørn og almindelig gedeblad. *Urter:* almindelig engelsød og ørnebregne, majblomst, almindelig kohvede, skovstjerne, stor konval, almindelig sct. hansurt, liljekonval, vild kørvel, almindelig gylden-

ris, skarpbladet fladstjerne, tveskægget ærenpris, tormentil og djævelsbid. *Græsagtige planter:* håret frytele, bølget bunke, krybende hestegræs, blåtop og fåre-svingel.

17/82-5. **OMME Å** beskrives her på strækningen fra udløbet i Skjern Å til mod øst til sammenløbet med Grene Å ved Hover. Den nedre strækning af vandløbet nærmest udløbet i Skjern Å har et kanaliseret forløb med ringe fysisk variation. Der er betydelige slamaflejringer. Derimod henligger vandløbet opstrøms Sønderåkov Dambrug i en mere naturlig tilstand. Vandløbet har på denne strækning et stærkt slynget forløb med stor fysisk variation. Vandløbsbunden består af sand med enkelte forekomster af grus og sten. Ovenfor Borris skydeterræn findes flere stryglignende partier (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1990. *Vandplanter:* enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, art af vandranunkel, svømmende vandaks, vandpest, art af vandstjerne, sideskærm, manna-sødgræs, vandspir og grønne trådalger.

Lokaltetskoder:

Dyrvig Krat	++ S II r
Hulmose	++ S II r
Omme Å	++ V II r

Kilder: 34, 36, 46, 268, 398

17/83 ØRBÆK

FELDING MOSE, KNAPLUND, KNAPLUND PLANTAGE, OMME Å, SKOVSENDE PLANTAGE, STAKROGE, ØRBÆK

17/83-1. **STAKROGE.** På det mindre højdedrag, Kratbanke, står i dag en nålebevoksning, hvoraf dele oprindeligt er selvsået. Nord herfor direkte op til landevejen mellem Knaplund og Stakroge ligger lidt vest for Stakroge en mindre løvskov på 1,3 ha. Mod sydvest støder den op til en lille mose. Oplysninger om egekrat i dette område under Stakroge Kratbanke findes fra 40'erne hos Gram, Jørgensen & Køie (1944), fra 80'erne hos Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Oplysninger findes desuden hos Dalgas (1884). Dele af skoven består af løvblandingsskov med bøg, stilk-eg, bævreasp og lind med en del indplantet rød-gran, medens den vestlige del består af et rent egeskovsparti med rette ege på 12-14 meter. Store dele af skovbunden i den østlige del er dækket af liden singrøn, der sandsynligvis er forvildet eller udplantet på stedet.

Karakteristik:

Belligheden: mark/skov

Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg.

Træhøjde: 12-14 meter

Stammediameter: -

Trækonfiguration: krogede eg med krogede, snoede stammer

Underskov: ingen

Opvækst: stilk-eg

Bundvegetation: overvejende løvdækket

Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. Træer og buske: stilk-eg, ahorn, art af kirsebær, skov-elm, bøg, småbladet lind, selje-røn, tørst, bævreasp, almindelig hyld, art af hvidtjørn, brombær og almindelig gedebled. *Urter:* almindelig mangeløv, art af mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, lav ranunkel, skarpbladet fladstjerne, art af viol, krat-fladbælg, vild kørvel, art af hanekro, almindelig gyldenris, majblomst, kantet konval og liljekonval. *Græsagtige planter:* håret frytle og almindelig hundegræs.

17/83-2. ØRBÆK. Anfred Pedersen har i 40'erne undersøgt floraen på en række vestjyske gravhøje, hvoraf der er udvalgt 25 fra hedesletten og 25 fra morænen på bakkeøerne. Herfra foreligger blandt andet oplysninger fra en gravhøj på hedesletten øst for Ørbæk. På Gravhøjen, der dengang lå på dyrket mark, er der fundet: almindelig hvene, almindelig hønsetarm, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, almindelig rapgræs, almindelig røllike, almindelig stedmoderblomst, almindelig syre, almindelig torskemund, blåmunke, bølget bunke, fløjsgræs, fåre-svingel, græsbladet fladstjerne, hede-melbærris, hedelyng, hunde-hvene, hvid-kløver, hvid-gran, høst-borst, håret høgært, håret visse, krybende hestegræs, liden-fugleklo, lyng-snerre, læge-ærenpris, mangelblomstret frytle, mark-frytle, pille-star, revling, rød-kløver, rød-svingel, selje-pil, spids øjentrøst, tidlig dværgbunke, tyttebær og vår-vikke (Pedersen, 1946).

Vegetationstyper: gravhøj.

17/83-3. OMME Å er her beskrevet fra sammenløbet med Grene Å til amtsgrænsen til Ribe Amt. Vandløbet henligger på denne strækning i en næsten naturlig tilstand med stor fysisk variation. Enkelte regulerede strækninger i forbindelse med dambrug forekommer dog. Vandløbsbunden består af sand med betydelige forekomster af grus og sten, flere steder med stryglignende partier. Der er en veludviklet vandløbsvegetation på strækningen. (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1990. *Vandplanter:* Enkelt pindsvineknope, grenet pindsvineknope, manna-sødgræs, sideskærm, art af vandranunkel, vandpest, art af vandstjerne, sø-kogleaks, svømmende vandaks og algen paddeleg (*Batrachospermum*).

Lokalitetskoder:

Stakroge	++ S III r
Omme Å	++ V II r

Kilder: 36, 46, 272, 398

17/84 NYMINDEGAB

BJÅLUM KLIT, GØDELEN, HASNÆS BJERG

17/84-1. BJÅLUM KLIT udgør den sydlige del af Tipperhalvø-fredningen. Det store klitområde domineres af sand-hjælme. En række forskellige hedetyper forekommer. I klitheden er der lavninger med fattigkær og enkelte steder pilekrat, ligesom der er områder med opvækst af bjerg-fyr. Fra kærpartierne kendes rundbladet soldug og

art af høgært. Artslisten for klitten og klitheden omfatter foruden almindelig bjerg-fyr og grå-pil, dværgbuskene: hedelyng, klokkehøng, mose-bølle og revling, urterne: græsbladet fladstjerne, almindelig syre, hunde-viol, tormentil, blåhat, smalbladet høgært og almindelig kongepen samt knop-siv, sand-star og græsserne: mose-bunke, fløjsgræs, sandskæg, kryb-hvene, sand-hjælme, blåtop og katteskæg. Fra de fugtige klitlavninger kan nævnes almindelig bjerg-fyr, grå-pil, mose-pors og tranebær, urterne: almindelig engelsød, kragefod, muse-vikke, kattehale, sværtevæld, vandnavle, kær-snerre, kær-tidsel og ager-svinemælk samt de græsagtige planter: sand-siv, smalbladet kæruld, hirse-star og tagrør.

Vegetationstyper: klit, klithede, fattigkær, pilekrat.

Højere planter:

1980. *Træer og buske:* almindelig bjerg-fyr, mose-pors og grå-pil. *Dværgbuske:* krybende pil, hedelyng, rosmarinlyng, mose-bølle, tranebær og revling. *Urter:* almindelig engelsød, græsbladet fladstjerne, skovstjerne, hunde-viol, eng-viol, kragefod, kattehale, vandnavle, muse-vikke, blåmunke, djævelsbid, almindelig brandbæger, skovbrandbæger, kær-tidsel og art af høgært. *Græsagtige planter:* knop-siv, sand-star (*Juncus anceps* var. *artricapillus* x *articulatus*), hirse-star, mose-bunke, fløjsgræs, kryb-hvene, sand-hjælme, blåtop, katteskæg, sandskæg og tagrør.

Laver:

1985. Islandsk kruslav (*Cetraria islandica*), gulhvid rensdyrlav (*Cladonia arbuscula*), spinkel rensdyrlav (*Cladonia ciliata*), mild bægerlav (*Cladonia mitis*), hede-rensyrlav (*Cladonia portentosa*), aksegrå rensdyrlav (*Cladonia rangiferina*), hjortetak bægerlav (*Cladonia cervicornis*), skarlagenrød bægerlav (*Cladonia coccifera*), takket bægerlav (*Cladonia crispata*), lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), fliget bægerlav (*Cladonia foliacea*), kløftet bægerlav (*Cladonia furcata*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), slank bægerlav (*Cladonia gracilis*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia merochlorophaea* var. *novochlorophaea*, *Cladonia ramulosa*, pigget bægerlav (*Cladonia uncialis*), grågul bægerlav (*Cladonia zopfii*), tue-tjørnelav (*Coelocaulon muricatum*), almindelig kvistlav (*Hypogymnia physodes*), finger-kvistlav (*Hypogymnia tubulosa*), tørv-skivellav (*Placynthiella ichmalia*), blågrå papirlav (*Platismatia glauca*) og grå fyrrelav (*Pseudevernia furfuracea*).

17/84-2. GØDELEN, også kaldet Gødel Kanal.

Vegetationstyper: vandløb

Højere planter:

1988. *Vandplanter:* hestehale, bredbladet mærke, pilblad, grenet pindsvineknope, krans-tusindblad, aflangbladet vandaks, langbladet vandaks, rust-vandaks, vandpest og vandranke.

17/84-3. HANSNÆS BJERG. Fra området omkring Hasnæs Bjerg, vest for Bjålum Klit, foreligger botaniske oplysninger (Christensen, Johnsen og Søchting, 1986).

Vegetationstyper: klit, klithede.

Laver:

1985. Islandsk kruslav (*Cetraria islandica*), gulhvid rensdyrlav (*Cladonia arbuscula*), spinkel rensdyrlav (*Cladonia ciliata*), mild bægerlav (*Cladonia mitis*), hede-rensyrlav (*Cladonia portentosa*), aksegrå rensdyrlav (*Cladonia rangiferina*), hjortetak bægerlav (*Cladonia cervicornis*), skarlagenrød bægerlav (*Cladonia coccifera*), takket bægerlav (*Cladonia crispata*), *Cladonia crispata* var. *cetrariiformis*, *Cladonia cryptochlorophaea*, lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*), fliget bægerlav (*Cladonia foliacea*), kløftet bægerlav (*Cladonia fur-*

cata), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*), slank bægerlav (*Cladonia gracilis*), indsvunden bægerlav (*Cladonia macilenta*), *Cladonia microchlorophaea* var. *novochlorophaea*, pigget bægerlav (*Cladonia uncialis*), grågul bægerlav (*Cladonia zopfil*), tue-tjørnelav (*Coelocaulon muricatum*) og almindelig kvistlav (*Hypogymnia physodes*).

Lokaltetskoder:
Bjålum Klit ++ H-V II r
Gødelen ++ V I s
Hasnæs Bjerg ++ K II s

Botanisk vurdering:

Gødelen:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlistearter.

1. Rødlistearter: vandranke.

2. Sjældnere planter: pilblad og langbladet vandaks.

Kilder: 27, 50, 70, 77, 96, 100, 203, 213, 226, 275, 284, 409a

17/85 VÆRNENGENE

ANERBJERGE PLANTAGE, RINGKØBING FJORD (ved NØRRE BORK), SØNDERBORK MARSK, VÆRNENGENE

17/85-1. ANERBJERGE PLANTAGE veksler mellem bevoksninger af bjerg-fyr og åbne områder med klit- og klithedevegetation. De åbne klithedearealer indeholder mindre fugtige lavninger. På de tørre områder vokser almindelig engelsød, hunde-viol, tormentil, gåse-potentil, almindelig kællingetand, muse-vikke, gul snerre, blåhat, blå-klokke, smalbladet høgeurt, sand-star, rød svingel, bølget bunke, sandskæg og sand-hjælme. I de fugtige områder vokser mose-bølle, smalbladet mangeløv, kær-fladstjerne, kragefod, vandnavie, kær-snerre og almindelig star (Gravesen, 1980). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: klit, klithede

Højere planter: se oven for.

17/85-2. RINGKØBING FJORD ved Nørre Bork. Hedeselskabets botaniker, Mentz, har i 1915 beskrevet vegetationsforholdene i de daværende vådområder ud til Ringkøbing Fjord. Området var dengang strandeng, der enten bestod af rød svingel-eng, harril-eng eller kryb-hvene-eng.

17/85-3. SØNDERBORK MARSK. Hedeselskabets botaniker, Mentz, har i 1915 beskrevet vegetationsforholdene i Sønderbork Marsk, sydøst for Tipperhalvøen. Det var overvejende ferske enge, som blev domineret af katteskæg og i mindre omfang af mose-bunke. På lavere liggende partier var der strandeng med harril eller rød svingel.

17/85-4. VÆRNENGENE syd for Naturreservatet Tipperne veksler mellem eng og rørsump. Området gennemskæres af gamle grøfter, der tidligere har afvandet de fugtige arealer. Floralisterne neden for er optaget i et område øst for Bjålum Klit på strækningen mellem Sydlade og Værnvej nord for Gødele. Lokaliteten er voksested for de mindre almindelige arter slangetunge, frøbid, leverurt, maj-gøgeurt og vandranke. Foruden leverurt og maj-gøgeurt, som vokser på engare-

terne, kan nævnes vådbundsarterne trævlekronc, eng-viol, engkarse, sump-kællingetand, kattehale, sump-forglemmigej, kær-snerre, fem siv-arter samt mose-bunke med flere. På engarealerne vokser desuden spredtstående pil, som tilsvarende forekommer i rørsumpen.

Vegetationstyper: kær, rørsump, eng.

Højere planter: kær

1980. *Træer og buske*: grå-pil. *Dværghuste*: krybende pil. *Urt*: nyse-røllike, bellis, fliget brønsl, engkarse, hønsetarm, kær-snerre, liden andemad, kors-andemad, høst-borst, sump-kællingetand, trævlekronc, sump-forglemmigej, leverurt, gåse-potentil, tormentil, bidende ranunkel, lav ranunkel, tigger-ranunkel, art af skjaller, kruset skræppe, almindelig firting, ager-svinemælk, djævelsbid, hvid-kløver og eng-viol. *Græsagtige planter*: kryb-hvene, mose-bunke, rød svingel, manna-sødgæs, glanskapslet siv, tudse-siv, knop-siv, lyse-siv, harril, almindelig rajgræs, katteskæg og sø-kogleaks.

Højere planter: rørsump.

1980. *Træer og buske*: grå-pil. *Urt*: angelik, maj(?) -gøgeurt, frøbid, vandnavie, vand-mynte, slangetunge, stor skjaller, vand-skræppe, almindelig skjolddrager og muse-vikke. *Græsagtige planter*: kryb-hvene, glanskapslet siv, harril, tagrør og sø-kogleaks.

17/85-5. FALEN Å ved Bork har udløb i Ringkøbing Fjords sydlige bred, øst for Tipperne. Herfra kendes aflagbladet vandaks og rust-vandaks (Schou, 1988).

Vegetationstyper: vandløb.

Lokaltetskoder:

Anerbjerge Plantage ++ SK II s
Falen Å ++ V III r
Værnengene ++ V I s

Botanisk vurdering:

Værnengene:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlistearter og mere end 20 biotopstypiske arter.

1. Rødlistearter: vandranke.

2. Sjældnere planter: slangetunge og leverurt.

3. Lokalt sjældnere planter: maj (?) -gøgeurt.

4. Rødgærsindikatorer - overgangsrødgær: maj (?) -gøgeurt og leverurt.

5. Skillearter for andre kærtyper - overgangsfattigkær: kær-snerre, sump-kællingetand og trævlekronc.

Kilder: 47, 48a, 125, 144, 149, 179, 281, 325

17/86 BORK

BIRKEBÆK, GEDDEGRØFT, HEDEHUSE, NØRREBORK PLANTAGE, NØRRE LYDUM PLANTAGE, SÆDDING, VEJRUPSØ HEDE (se under Nørrebork Plantage).

17/86-1. NØRRE BORK PLANTAGE. I den sydøstlige del af plantagen ligger en mindre mose (hedemose), der er domineret af klok-kelyng og blåtop. Hedelyng og krybende pil udgør også et islæt i vegetationen. Lokaliteten er voksested for de mindre almindelige arter rosmarinlyng, liden soldug og mangestænglet sumpstrå (Grave-

sen, 1980). Mangestænglet sumpstrå forekommer hist og her i Vestjylland, men er meget sjælden i den øvrige del af landet.

Vegetationstyper: hedemose.

Højere planter:

1980. *Dværghuske*: rosmarinlyng, hedelyng, klokkeling og krybende pil. *Urter*: liden soldug, vandnavle og vand-pileurt. *Græsagtige planter*: hirse-star, mangestænglet sumpstrå, blåtop og vestlig tue-kogleaks. Desuden forekommer tørvemos.

17/86-2. SÆDDING (Ribe amt) er et tidligere væld ved Sædding har været voksested for de temmelig sjældne mosser kær-gyldenmos (*Helodium blandowii*) og piberensermos (*Paludella squarrosa*).

Lokaltetskoder:

Nørre Bork Plantage:

Vejrupshede

+ H II s

Botanisk vurdering:

Nørre Bork Plantage, Verupshede:

2. Sjældnere planter: rosmarinlyng, liden soldug og mangestænglet sumpstrå.

Kilder: 98, 276, 312

17/87 HEMMET

BJERREGÅRD, GALGEBJERG, GUNDELBØL PLANTAGE, HEMMET, SLOTSMARK, SØNDER VIUM

17/87-1. BJRREGÅRD er en mindre skov af bjerg-fyr og med forekomst af vinter-eg. Vegetationen er typisk for nåleskov i Vestjylland (Gravesen, 1983).

Vegetationstyper: nåleskov.

Højere planter:

1980. *Træer og buske*: vorte-birk, almindelig gedeblad, hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, brombær, almindelig røn, stilk-eg. *Dværghuske*: hedelyng, revling, engelsk visse, og krybende pil. *Urter*: blå klokke, gederams, lyng-snerre, håret høgeurt, almindelig kongepen, blåmunk, almindelig kællingetand, almindelig spergel, djævelsbid og skovstjerne. *Græsagtige planter*: almindelig hvene, sand-hjelme, sand-star og bølget bunke.

17/87-2. GALGEBJERG er en mindre hede, som domineres af hedelyng, men som i øvrigt er artsfattig (Gravesen, 1980).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1980. *Træer og buske*: hvid-gran, stilk-eg og grå-pil. *Dværghuske*: hedelyng og klokkeling. *Urter*: gederams, almindelig kongepen og smalbladet mangelsø. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, hirse-star, pille-star, bølget bunke og blåtop.

Mosser:

1980. *Dicranum polysetum*, *Hypnum cupressiforme*/jutlandicum, *Leucobryon glaucum* og *Pleurozium schreberi*.

17/87-3. HEMMET. Herfra kendes et fund af roset-springklap.

17/87-4. SLOTSMARK er en mindre hede under tilgroning med bjerg-fyr. Vegetationen domineres af revling med spredt hedelyng. Arter som mose-bølle, klokke-ensian og vestlig tue-kogleaks viser, at der er fugtige partier (Gravesen, 1980).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1980. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr. *Dværghuske*: hedelyng, revling, klokkeling, krybende pil, mose-bølle og engelsk visse. *Urter*: klokke-ensian, smalbladet høgeurt, tormentil. *Græsagtige planter*: bølget bunke, blåtop og vestlig tue-kogleaks.

17/87-5. SØNDER VIUM. Anfred Pedersen har i 40'erne undersøgt floraen på en række vestjyske gravhøje, hvoraf der er udvalgt 25 fra hedesletten og 25 fra morænen på bakkeøerne. Heraf foreligger blandt andet oplysninger om tre gravhøje syd for Sønder Vium. Alle tre høje ligger på moræne. På den ene grav er fundet: almindelig gyldenris, almindelig hvene, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, almindelig ulvefod, blå-klokke, blåtop, bølget bunke, djævelsbid, engelsk visse, fløjsgræs, fåre-svingel, guldblomme, hedelyng, hunde-hvene, hvid-gran, håret høgeurt, håret visse, kattetand, klokkeling, lav skorsoner, lyng-øjentrøst, mangelblomstret frytle, mark-frytle, mose-bølle, pille-star, plettet høgeurt, revling, rødknæ, smalbladet høgeurt og tormentil (Pedersen, 1946).

På den anden gravhøj er der fundet: aften-pragtstjerne, almindelig hanekro, almindelig hundegræs, almindelig hvene, almindelig hønsetarm, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, almindelig pimpinelle, almindelig røllike, almindelig røn, almindelig stedmoderblomst, blå-klokke, blåtop, bølget bunke, engelsk visse, fløjsgræs, fåre-svingel, hedelyng, høst-borst, håret visse, katteskæg, klokkeling, krybende hestegræs, lav skorsoner, lyng-snerre, lyng-øjentrøst, lægeærenpris, mangelblomstret frytle, muse-vikke, pille-star, plettet høgeurt, revling, rød svingel, smalbladet høgeurt og tormentil (Pedersen, 1976).

På den tredje gravhøj er der fundet: almindelig gyldenris, almindelig hvene, almindelig hønsetarm, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, almindelig syre, blåtop, bølget bunke, djævelsbid, engelsk visse, fløjsgræs, fåre-svingel, guldblomme, hedelyng, hunde-hvene, hvid-gran, håret visse, katteskæg, klokkeling, lav skorsoner, liden vintergrøn, lyng-snerre, lyng-øjentrøst, mangelblomstret frytle, mose-bølle, mose-troldurt, pille-star, plettet høgeurt, revling, rød-kløver, rød svingel, skovstjerne, smalbladet høgeurt, tandbæg, tormentil, tyttebær og vellugtende gulaks (Pedersen, 1946).

Vegetationstyper: gravhøj.

Lokaltetskoder:

Bjerregård	+++ S III
Galgbjerg	+++ H I
Slotsmark	+++ H III s

Kilder: 76, 144, 148, 154, 283, 301, 397

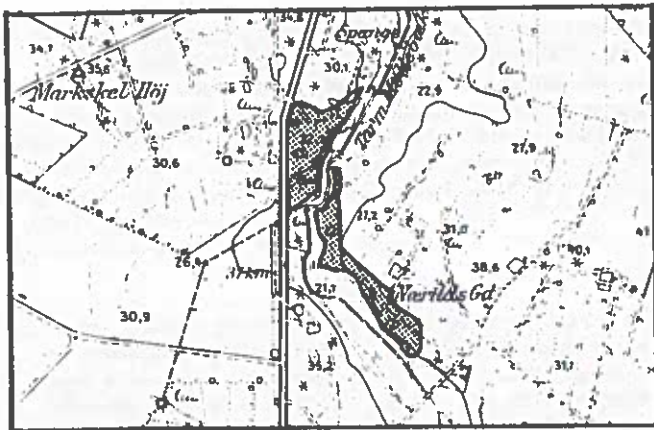
17/88 ØSTERHEDE

BROSBØL, KLANGSHØJ, KNUDE HEDE, KNUDE PLANTAGE, KÆRGÅRD PLANTAGE, LYNE, LYNE KÆR, LYNE PLANTAGE, MARSKELHØJ, NØRHEDE PLANTAGE, PALLESMINDE PLANTAGE, TARM MØLLEBÆK, TINGHEDE, TINGHØJE, ØSTERGÅRD VEST

17/88-1. BROSBØL. På begge sider af Tarm Møllebæk, syd for Brosbølgaard og ca. 7 km syd for Tarm, findes en mellemstor egebevoksning på omkring 8 ha. Krattet grænser mod vest op til hovedvejen, og også vest for denne findes en smule egepur. Beskrivelser af krattet findes fra 40'erne hos Gram, Jørgensen & Køie (1944) i 80'erne fra Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, unpubl.). Brosbøl er omtalt i den ældre litteratur hos Daigas (1884). Foruden stilk-eg forekommer træer som bævreasp, almindelig røn, tørst og ene. I kratbunden vokser stor konval, skov-viol, majblomst, almindelig kohvede, blå-klokke, almindelig pimpinelle, tormentil, græsserne bølget bunke og hunde-hvene samt ørnebregne. I det østlige krat er der spor af hede.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:
1900-1985. Skov-storkenæb og farve-visse.

Brosbøl. Egekrat adskilt i to dele omkring Tarm Møllebæk. Skovbevoksninger af varierende karakter.

17/88-2. Udgår.

17/88-3. KNUDE HEDE har tidligere bestået af en fugtig hedemose, der var domineret af klokkeløng og hedeløng.

Vegetationstyper: hedemose.

17/88-4. KNUDE PLANTAGE har været angivet som voksested for linnæa og liden vintergrøn.

Vegetationstyper: nåleskov.

17/88-5. LYNE. Moscarealer ved Lyne, syd for Kærgård Plantage har tidligere været voksested for de sjældne levermøsser but dobbeltblad (*Diplophyllum obtusifolium*) og tandet foldbæger (*Lophozia exisa*).

Vegetationstyper: kær.

17/88-6. TARM MØLLEBÆK. På skrænterne til den relativt smalle ådal ligger to egebevoksninger, der er fredet. Selve bækken er tidligere angivet som voksested for hår-tusindblad. På engarealer i forbindelse med bækken er der tidligere fundet engblomme og forskelligbladet tidsel, samt i de vandfyldte tørvegrave slank blærrerod og den meget sjældne kortsporet blærrerod. Heraf er kortsporet blærrerod optaget på rødlisten over højere danske planter, hvor den angives som sårbar (Løjtnant, 1985). Egebevoksningerne, der ligger på begge sider af bækken, er sammensat af relativt høje, men krogede ege og har således bevaret en noget kratagtig karakter, som tidligere har været et karakteristisk træk ved de vestjyske egebevoksninger.

Vegetationstyper: egekrat.

17/88-7. TINGHØJE. I forbindelse med to gravhøje ligger et mindre hedeparti, som domineres af bølget bunke.

Vegetationstyper: gravhøj; hede

Højere planter:
1980. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, rynket rose, almindelig røn. *Dværgbuske*: hedeløng, revling, engelsk visse, krybende pil, mose-bølle og tyttebær. *Urter*: almindelig røllike, gederams, lyng-snerre, smabladede høgeurt, blåmunke, tormentil, almindelig gyldenris, djævelsbid, skovstjerne og hunde-viol. *Græsagtige planter*: sandstar, bølget bunke og kattekæg.

17/88-8. ØSTERGÅRD VEST. Ved Østergård ligger endvidere en gammel mergelgrav, hvor der tidligere er fundet den meget sjældne vandplante rødlig vandaks (x). Rødlig vandaks er optaget på rødlisten over højere danske planter, hvor den angives som sårbar (Løjtnant, 1985) og er endvidere rødlistet i hele Europa (Council of Europe, 1983). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Ikke lokaliseret. Fra kær op til Tarm Møllebæk ved Brosbøl foreligger oplysninger om et ældre fund af hjerteløbe.

Lokalitetskoder:

Brosbøl	++ S II r	
Knude Hede		+ H IV r
Knude Plantage		+ S IV r
Kærgård Plantage		+ S IV r
Lyne Kær		+ V IV s
Tarm Møllebæk		++ S-V II s
Tinghede		+ H IV r
Tinghøje	++ H II r	
Østergård		+ V - 0

Kilder: 36, 46, 95, 138a, 185, 203, 268, 275, 320

17/89 VALLUND**ØSTERGÅRD ØST, KLANGSHØJ**

17/89-1. ØSTERGÅRD ØST. Omkring 1910 bestod hedemosarealer ved gården Østergård af en mosaik af mose-pors, hedelyng, klok-kelyng og tue-kæruld. Desuden fandtes rosmarinlyng og tranebær. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

18/89-2. KLANGSHØJ. Ved højdepunktet Klangshøj ligger tre artsfattige heder med hedelyng og revling.

Vegetationstyper:

Lokaltetskoder:

Østergård Øst + V III 0
Klangshøj + H IV r

Kilder: -

17/90 ØLGOD**RAVNKÆR, ØLGOD**

17/90-1. RAVNKÆR. Mosearealerne omkring Ravnkær har været voksested for mosserne kortkapsel (*Brachythecium mildeanum*), guldstjernemos (*Campylopus brevopilus*) og kær-gyldenmos (*Helodium blandowii*).

17/90-2. ØLGOD. Fra Ølgod kendes den sjældne slimsvamp (*Cribraria macrocarpa*).

Lokaltetskoder:

Ravnkær
Ølgod

Kilder: 312

17/91 PÅBØL PLANTAGE

BAKKEGÅRD, BARSLUND, GRØNFELT BRO, GUNDESBØL Å, HJEMDAL PLANTAGE, NY ELMTOFT PLANTAGE, OKSLUND, PÅBØL BÆK, PÅBØL PLANTAGE, SØNDERGRENE PLANTAGE (se 17/82), VOGNSLUND PLANTAGE

17/91-1. BARSLUND. Syd for gården af samme navn ligger to mindre egekrat på tilsammen 1,5 ha, hvoraf det nordlige er fredet. Ophys-

ninger om Barslund Krattene findes hos Dalgas (1884), Oppermann (1932), i 40'erne hos Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i nyere tid hos Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, unpubl.). Det nordlige krat er i 40'erne beskrevet som en egevoxsning på ca. 10 meters højde med indplantede løv- og nåletræer. Egene er i dag omkring 14 meter høje. Skovbunden er overvejende dækket af ørnebregne og krybende hestegræs.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: rød-gran, skov-cim, bøg, stilk-eg, bævreasp, ribs, vild pære, almindelig røn, ahorn, brombær, almindelig hvidtjørn, tørt, almindelig hyld, almindelig gedeblad. *Urt*: ørnebregne, almindelig engelsød, hvid anemone, lav ranunkel, skarpbladet fladtjerne, rødknæ, art af viol, skovstjerne, gederams, hønsebær, skovsyre, hanekro, almindelig kohvede, majblomst, kantet konval og liljekonval. *Græsser*: kryb-hvene, lund-rappgræs, almindelig hundegræs, bølget bunke, mose-bunke og krybende hestegræs.

17/91-2. OKSLUND. Anfred Pedersen har i 40'erne undersøgt floraen på en række vestjyske gravhøje, hvoraf der er udvalgt 25 fra hedesletten og 25 fra morænen på bakkeøerne. Heraf foreligger blandt andet oplysninger fra tre gravhøje på hedesletten ved Okslund vest for Hoven. Fra den ene gravhøj, der dengang lå på hede, er der fundet: almindelig hvene, almindelig kongepen, almindelig kællingetand, almindelig rappgræs, almindelig syre, almindelig ulvefod, blåmunke, bølget bunke, engelsk visse, fåre-svingel, hede-melbærris, hedelyng, hunde-hvene, hunde-viol, håret høgeurt, håret visse, katteskæg, lav skoroner, lyng-snerre, mangleblomstret frytle, mark-frytle, pille-star, revling, rød svingel, skovstjerne, tandbølg, tormentil og tyttebær (Pedersen, 1946).

På en grav nord for den foregående, ligeledes på hede, blev der dengang fundet: almindelig hvene, almindelig kællingetand, almindelig rappgræs, almindelig røllike, blåmunke, bølget bunke, djævelsbid, engelsk visse, fåre-svingel, glat ærenpris, hede-melbærris, hedelyng, hvid-gran, håret visse, katteskæg, klokkelyng, krybende pil, lav skoroner, lyng-snerre, majblomst, mangleblomstret frytle, mosebølle, pille-star, revling, rød svingel, smalbladet timian, tyttebær og vestlig tue-kogleaks (Pedersen, 1946).

På den tredje af højene, der lå på mark nordøst for foregående, blev der fundet: almindelig hundegræs, almindelig hvene, almindelig kongepen, almindelig rappgræs, almindelig røllike, almindelig stedmoderblomst, almindelig star, almindelig syre, bitter bakkstjerne, blåmunke, børstesiv, eng-rottehal, fin kløver, fløjlsgræs, fåre-svingel, gederams, hare-kløver, hede-melbærris, hedelyng, hirse-star, hundehvene, høst-borst, håret hønsetarm, krybende hestegræs, liden fugleklo, mangleblomstret frytle, mark-ærenpris, mark-frytle, pille-star, revling, rød svingel, tidlig-dværgbunke, tyttebær, vellugtende gulaks, vestlig tue-kogleaks og vår-brandbæger (Pedersen, 1946).

Vegetationstyper: gravhøj.

Lokaltetskoder:

Barslund ++ S III r
Okslund + S II r

Kilder: 34, 36, 46, 272, 298

17/92 ØRBÆK

ØRBÆK (egekrat og gravhøj), HÅRKÆR BIRKEHOLT BÆK

17/92-1. ØRBÆK. På Omme Ådalens vestlige skrænt sydøst for Ørbæk findes egekrat over det meste af en strækning på ca. 400 meter. Arealet er ca. 0,5 ha. Ved skræntens overkant er der plantet contorta-fyr tæt på egene. Oplysninger om bevoksningen som egekrat findes fra 40'erne hos Gram, Jørgensen & Kjøie (1944) og fra 80'erne hos Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, unpubl.). Ørbæk er omtalt i den ældre litteratur hos Dalgas (1884).

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: contorta-fyr, stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, ene, tørst, almindelig geddeblad. *Urtier*: almindelig mangeløv, almindelig engelsød, skarpbladet fladstjerne, skov/krat-viol, skovstjerne, krat-fladbælg, skovsyre, almindelig hanekro, almindelig kohvede, almindelig gyldenris, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, bølget bunke og blåtop.

17/92-2. ØRBÆK (gravhøje). Anfred Pedersen har i 40'erne undersøgt floraen på en række vestjyske gravhøje, hvoraf der er udvalgt 25 fra hedesletten og 25 fra morænen på bakkeøerne. Heraf foreligger blandt andet oplysninger fra tre gravhøje på hedesletten syd for Ørbæk. Alle tre høje lå på arealer, der dengang var hede. På en af gravhøjene er der fundet: almindelig hvene, almindelig rapgræs, bjerg-fyr, bævreasp, bølget bunke, engelsk visse, fløjsgræs, fåre-svingel, hede-melbærris, hedelyng, revling og tyttebær (Pedersen, 1946), medens der på en anden af højerne er fundet: almindelig star, almindelig syre, blåtop, bølget bunke, engelsk visse, fåre-svingel, hede-melbærris, hedelyng, hirse-star, hunde-hvene, håret visse, mangleblomstret frytle, pille-star, revling, skov-brandbæger, skovstjerne og tyttebær (Pedersen, 1976).

På den tredje af højerne, som ligger vest for den foregående er der fundet: almindelig kongepen, almindelig røn, blåtop, bølget bunke, engelsk visse, fåre-svingel, hede-melbærris, hedelyng, hunde-hvene, håret visse, katteskæg, lyng-øjentrøst, mangleblomstret frytle, mosebølle, pille-star, revling, rødknæ, sand-star, skovstjerne, tormentil og tyttebær (Pedersen, 1976). Det er således den mest artsrige af højerne med en udpræget hedevegetation.

Vegetationstyper: gravhøj: hede.

17/92-3. HÅRKÆR BIRKEHOLT BÆK beskrives her på strækningen fra sammenløbet med Simmelbæk til Hårkær Plantage. Det er et mellemstort vandløb, der henligger i næsten naturlig tilstand med stor fysisk variation. Det har et slynget forløb. Vandløbsbunden består af sandbund med omfattende aflejringer af okkerslam og plantemateriale (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1990. *Vandplanter*: manna-sødgræs, flydende kogleaks, liden siv, kær-snerre, aflangbladet vandaks, hår-tusindblad og algen paddelig (*Batrachospermum*).

Lokalitetskoder:

Hårkær Birkeholt Bæk	++ V II r
Ørbæk	++ S III r
Ørbæk gravhøje	++ H - s

Botanisk vurdering:

Hårkær Birkeholt Bæk:

2. Sjældnere planter: flydende kogleaks.

4. Rentvandsindikatorer: flydende kogleaks og hår-tusindblad.

Kilder: 34, 36, 46, 272

Brandlund Hede vest for Brande. Fotos Lisbeth Emsholm.

*Hede under tilgroning med hvid-gran. Damgård vest for Brande.
Lisbeth Emsholm Foto 1983.*

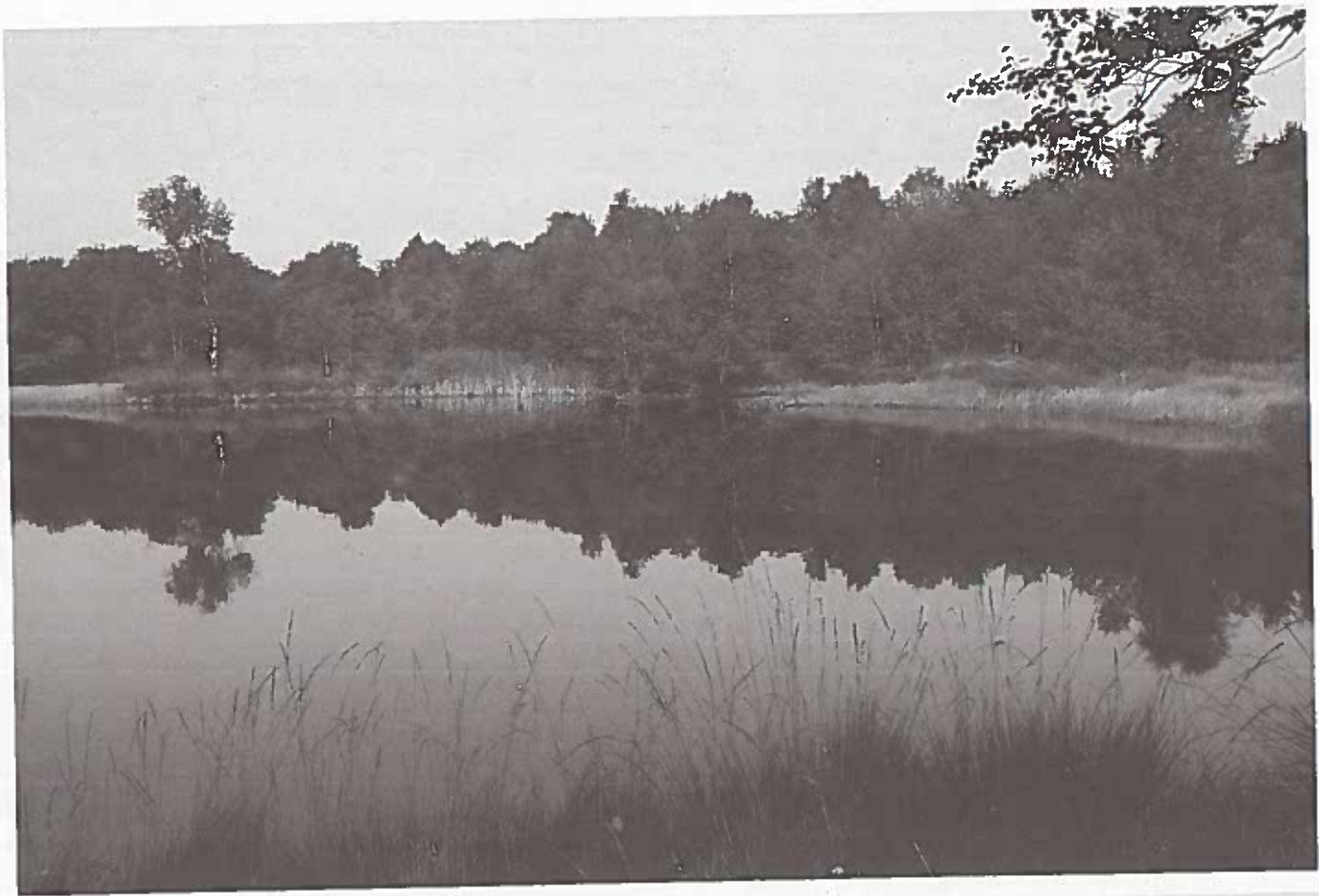
Guldblomme.

Engelsk Visse.

Hede-Melbærris. Lisbeth Emsholm Foto. ◁

Brandlund Mose ved Brande. Lisbeth Emsholm Foto 1983.

Mose ved Barslund. Lisbeth Emsholm Foto 1983

Tidligere grusgrav ved Brande-Harrild. Lisbeth Emsholm Foto

Stor Vandarve. Lisbeth Emsholm Foto.

LOKALITETSBEKRIVELSER, TBU DISTRIKT 18.

Hele distrikt 18 ligger i Rinkjøbing Amt. Herning ligger omtrent midt i distriktet, som strækker sig fra Holstebro i det nordvestlige hjørne til lidt syd for Kølvrå, følger Karup Å mod nordøst til lidt vest for Engesvang, medens den sydøstlige grænse går et stykke nordvest for Brande. Botaniske oplysninger fra områdets natur findes først og fremmest i tilknytning til Vegem Ådalen vest for Avlum, fra de få søer i distriktet samt vandløb og egekrat.

18/1 HOLSTEBRO.

Nyere botaniske oplysninger fra den sydøstlige del af Holstebro kendes ikke.

Kilder: 67, 95, 120, 146, 161

18/2 MEJRUP

MUNKBRO, VANDKRAFTSØEN

18/2-1. MUNKBRO. På omtrent samme breddegrad som Nørre Felling, vinkelret på Vegem Å's østlige bred, ligger en mindre dalsænkning. Vegetationen består af pilekrat og mose-bunke (Christensen, 1973).

Vegetationstyper: pilekrat, eng.

18/2-2. VANDKRAFTSØEN. Fra den sydlige bred af Vandkraftsøen øst for Holstebro foreligger i TBU-arkivet oplysninger om fund af purpur-gøgerurt i 1987.

Vegetationstyper: sø.

Lokalitetskode:

Munkbro + S-V IV r
Vandkraftsøen, Holstebro + V II (?) s

Botanisk vurdering:

Vandkraftsøen, Holstebro:
2. Sjældnere planter: purpur-gøgeurt.

Kilder: 28, 275, 435

18/3 NØRRE FELDING

SKOVLUND PLANTAGE

18/3-1. SKOVLUND PLANTAGE syd for Holstebro er en nåleplantage med et enkelt mindre bøgeafsnit i den sydlige del i Søndre Plantage nord for hovevejen. I udkanten af plantagen kendes en forekomst af almindelig ulvefod.

Vegetationstyper: nåleplantage, bøgeskov.

18/3-2. STOKVAD BÆK. Fra enge på nordsiden af Stokvad Bæk før dennes sammenløb med Vegem Å kendes engblomme (Aagaard, 1991). Vegetationen på engene er endvidere undersøgt af Ølgaard (1991). Fra Øllgård foreligger en komplet artsliste.

Vegetationstyper: kær.

Højere planter:

1991. *Træer og buske*: stilk-eg, hindbær, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld, grå-pil, øret pil, mose-pors og almindelig røn. *Dværghuske*: krybende pil, hedelyng, klokkeling, tyttebær og revling. *Urter*: hvid anemone, liden andemad, krybende baldrian, blåhat, djævelsbid, ris-dueurt, kær-dueurt, græsbladet fladstjerne, eng-forglemmigej, almindelig hønsøetarm, sump-kællingetand, vild kørvel, bredbladet mangeløv, smalbladet mangeløv, mælkebøtte: eng-mælkebøtte (*Taraxacum sect. Celtica*), eng-nellikero, ager-padderok, dynd-padderok, kær-padderok, bidende ranunkel, lav ranunkel, vedbend-vandranunkel, almindelig røllike, nyse-røllike, sideskærm, liden skjaller, kruset skræppe, skovstjerne, burre-snerre, kær-snerre, lyng-snerre, almindelig syre, kær-tidsel, tormentil, trævekroner, stor vandarve, vandkærse, lancet vejbred, muse-vikke, eng-viol og tykbladet ærenpris. *Græsagtige planter*: mose-bunke, bølget bunke, bredbladet dunhammer, mangeblomstret frytle, mark-frytle, vellugtende gulaks, almindelig hundegræs, kryb-hvene, smalbladet kæruld, grenet pindsvineknop, almindelig rapgræs, eng-rapgræs, rørgræs, lyse-siv, almindelig star, grå star, hirsestar, næb-star, sand-star, trindstænglet star, fåre-svingel, rød svingel, manna-sødgræs og tæppegræs.

18/3-3. VEGEM Å. Ved den nordøstlige del af Skovlund Plantage findes et mindre rigkær. Fra kæret, der er belligende på den østlige bred af Vegem Å kendes engblomme. Nærmere botaniske oplysninger fra kæret er ønskelige.

Vegetationstyper: rigkær.

Lokalitetskoder:

Skovlund Plantage - S III r
Stokvad Bæk + V II (?) s
Vegem Å (enge) + V II (?) s

Botanisk vurdering:

Skovlund Plantage:

2. Sjældnere planter: almindelig ulvefod.

Stokved Bæk: enge

2. Sjældnere planter: engblomme og tæppegræs.

3. Lokalt sjældnere planter: bredbladet klokke, trindstænglet star og vandkarse.

4. Rijkærsindikatorer - overgangsrigkær: engblomme.

5. Skillearter for kærtypen - overgangsfattigkær: sump-kællingetand, kær-snerre, kær-tidsel og trævlekrone.

Stokvad Bæk: vandløb

2. Sjældnere planter: tæppegræs.

Vegen Å (enge):

2. Sjældnere planter: engblomme.

3. Lokalt sjældnere planter: vandkarse

4. Rijkærsindikatorer - overgangsrigkær: engblomme.

Kilder: 28, 383

18/4 TVIS

GRYDHOLT, HAVRIS, TVIS NORDRE KOMMUNE PLANTAGE, TVISLUND, ØSTERGÅRD

18/4-1. GRYDHOLT. På de nordøstvendte skrænter ned til en af Storlæns slyngninger ligger nær gården Grydholt et mindre egekrat. Det er ret smalt og over 0,5 km langt og dækker omkring 1 ha. Såvel stilk-eg som vinter-eg og deres krydsninger findes i krattet. Krattet er undersøgt og beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I 40'erne bestod krattet af 4-6 meter høje ege. I dag er de dobbelt så høje. Fra lokaliteten kendes i 1944 og 1983 stor frytle og kantet konval.

Foruden stilk-eg findes bævreasp, almindelig røn, dun-birk og almindelig gedeblad samt i 1983 selje-røn, engriflet hvid-tjørn og tørst. Bundfloraen var i 1983 domineret af græsser som følge af kreaturpåvirkning, samt ørnebregne. Der blev i 1983-undersøgelsen fundet en mere varieret flora med blandt andet stor frytle, kantet konval, stor konval samt liljekonval og almindelig engelsød, sikkert på grund af den mindre græsning, der i dag kun foregår i den sydøstlige del af krattet.

Karakteristikk:

Belligheden: ådalsskrænt

Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde 10-12-14 meter

Stammediameter: 0,45 meter (0,24 - 0,75)

Trækonfiguration: let krogede ege

Underskov: ingen

Opvækst: bævreasp

Bundvegetation: græs-dækket/ bølget bunke, krybende hestegræs/ hvid anemone

Græsning: tidligere græsning

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske:* stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, dun-birk, almindelig røn, selje-røn, engriflet hvidtjørn, tørst, art af rose og almindelig gedeblad. *Urter:* smalbladet mangeløv, almindelig engelsød, skov-padderok, hvid anemone, almindelig syre, ager-stedmoderblomst, fuglegræs, skarpladet fladstjerne, stor nælde, gederams, art af perikon, krat-fladbælg, skovsyre, blæresmælde, art af hanekro, almindelig pimpinelle, vild kørvel, gederams, blæresmælde, stinkende storkenæb, almindelig røllike, læge-baldrian, lyng-snerre, almindelig kohvede, aks-rapunsel, gærde-snerre, læge- og tveskægget ærenpris, almindelig røllike, almindelig gyldenris, smalbladet høgeurt, almindelig gyldenris, hvid okseøjle, majblomst, stor konval og kantet konval. *Græsagtige planter:* håret frytle, mangleblomstret frytle, mos-bunke, fløjsgræs, vellugtende gulaks, eng-rapgræs, almindelig hundegræs, krybende hestegræs og bølget bunke.

18/4-2. HAVRIS. Syd for byen Tvis ligger der tæt ved gården Havris en mindre hede med et mindre egekrat på omkring 1,6 ha i den sydlige del. Krattet er beskrevet i litteraturen af Dalgas (1884), Wiinstedt (1916, 1938), Gram, Jørgensen & Køie (1944), Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). Oplysninger om heden er ønskelige.

I den sydlige del af krattet er egne højstammede, men der er ingen tegn på udnyttelse, heller ikke til græsning. Krattet breder sig mod nord ud på hedearealet med små "purer" af eg. Wiinstedt (1938) angav i sin tid krattets udstrækning til omkring 6 ha med mere eller mindre spredt bevoksning. Krattet bestod dengang som i dag af stilk-eg og bævreasp med af liljekonval og almindelig kohvede i bunden. I krattet er der tidligere fundet rank høgeurt og bakke-gøgelilje (Gram, Jørgensen & Køie, 1944), der ikke senere er genfundet.

Karakteristikk:

Belligheden: hede

Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: -

Trækonfiguration: rette ege

Underskov: tørst

Opvækst: -

Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ morbundplanter: liljekonval

Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1944-1982. *Træer og buske:* rød-gran, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, mirabel, hindbær, tørst og almindelig gedeblad. *Dværgbuske:* hedelyng og blåbær. *Urter:* almindelig engelsød, hvid anemone, gederams, almindelig kohvede og liljekonval. *Græsagtige planter:* bølget bunke.

18/4-3. TVISLUND. I udkanten af byen Tvis ligger tre spredte egestykker på tilsammen ca. 2 ha. Bevoksningen er beskrevet i litteraturen af Dalgas (1884), Petersen (1906), Wiinstedt (1916), Gram, Jørgensen & Køie (1944) samt Degn & Emsholm (1983). Gram, Jørgensen & Køie omtaler i 1944 i alt fire egekrat på tilsammen 5 ha, som allerede dengang havde skovkarakter med ege på op til 10 meter højde. "Egelunden" er den største bevoksning med eg. Den har en parkagtig karakter med spredtstående ege på 18-20 meter, hvoraf nogle skønnes at være mindst 200 år gamle. Skovbunden er hoved-

sageligt dækket af krybende hestegræs. Der har været vedvarende græsning indtil 1978, ligesom der før krigen har været hugst i skoven.

I udkanten af Tvis mod øst ligger ved Kapelbakke/Kapelskoven mod syd en sparsom egebevoksning. Her blev der i 1944 observeret skov-elm, ahorn, engriflet tjørn, almindelig hyld samt ribs og plantet japansk lærk. Der er en urterig bund af sammensætning som ovenstående. I 1983 nævnes vild pære.

Karakteristikk

Belligheden: mark/by

Antal krat: 3

Dominerende træart: stilk-eg

Trækfiguration: ældre, rette ege/ let krogede ege Underskov: ingen/ ahorn

Opvækst: ingen

Bundvegetation: græs-dækket: krybende hestegræs/ morbundplanter: majblomst, liljekonval m.fl.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

Emsholm nævner i 1982 under ét for de tre egestykker følgende: *Træer og buske*: bøg, stilk-eg, art af birk, bævreasp, ahorn, almindelig hæg og almindelig hyld. *Urter*: bredbladet mangeløv, hvid anemone, skarpbladet fladstjerne, rødknæ, skovstjerne, feber-nellikero, gedrams, skovsyre, skov-galtetand, almindelig kohvede, majblomst, stor konval, kantet konval og liljekonval. *Græsser*: almindelig hundegræs og krybende hestegræs.

1944. Tidligere angivet fra lokaliteten er endvidere knoldet brunrod.

18/4-4. ØSTERGÅRD. Øst for byen Tvis og øst for gården Østergård ligger en 6-7 ha stor skovbevoksning. Oplysninger om bevoksningen findes fra 40'erne hos Gram, Jørgensen & Kjøie (1944) og i nyere tid hos Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I 40'erne var der et ca. 7 ha stort egekrat med 4-5 meter høje stilk-eg samt indplantet bøg og nåletræer. Mod nord og nordvest var der opvækst af eg på hede. Den "rene" egebevoksning er i dag på lidt over 3 ha, og ligger som en ring uden om den øvrige skovbevoksning samt mark i den vestlige del. I dag en højskov på 10-12 meter af eg, bøg og ahorn, hvor den sidste er i kraftig opvækst samt en del nåletræ, som er ved at blive fjernet i den sydlige del.

Karakteristikk

Belligheden: skov

Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 10-12 meter

Trækfiguration: rette ege

Underskov:

Opvækst: ahorn

Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ løvdækket/ blåbær

Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

Der er i 1982 i tilknytning til de "rene" egebevoksninger angivet følgende: *Træer og buske*: bøg, stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, selje-røn, ahorn, tørst, engriflet hvidtjørn, ribs, ask og almindelig gedeblad. *Dværgebuske*: blåbær. *Urter*: bredbladet mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, krat/skov-viol, skovstjerne, feber-nellikero, gedrams, skovsyre, skov-galtetand, læge-baldrian, majblomst og liljekonval. *Græsser*: bølget bunke.

18/4-5. TVIS Å. Nordøst for Tvis og vest for Tvis Nordre kommune-plantage findes en eng med forekomst af engblomme. Nærmere botaniske oplysninger om engene ved Tvis Å er ønskelige.

Vegetationstyper: kær.

Lokaltetskoder:

Grydholt	++ S III r
Havris	++ S II r
Tvislund ++ S III r	
Østergård	++ S III r
Tvis Å	+ V II(?) s

Botaniske vurdering:

Grydholt:

3. Lokalt sjældnere planter: aks-rapunsel og stor konval.

4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Havris

4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød og almindelig kohvede.

Tvislund

3. Lokalt sjældnere planter: stor konval.

4. Egekratsindikatorer: almindelig kohvede.

Østergård

4. Egekratsindikatorer: tørst og almindelig engelsød.

Tvis Å

2. Sjældnere planter: engblomme.

4. Riggærindikatorer: engblomme.

Kilder: 34, 36, 46, 190, 232a, 238, 268, 270b, 272

18/5 HØGILD

HØGILD

18/5-1. HØGILD. Fra et mindre dalstrøg på den sydlige bred af Storå umiddelbart nord for Høgild kendes forekomst af bakketidse og engblomme (Degn, 1991). Nærmere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: overdrev, kær.

Lokaltetskoder:

Høgild + V E II (?) s

Botanisk vurdering:
Høgild
2. Sjældnere planter: engblomme.

Kilder: 270b

18/7 SØRVAD

VESTER GRØNBÆK, VIBHOLM VEST I, VIBHOLM VEST II, VIBHOLMHUS VEST, VIBHOLMHUS ØST.

Området omkring Sørvad hører ligesom Thyholm, Skovbjerg Bakkesø, Karup Ådal og Brande Kommune til et af de mest velundersøgte dele af amtet, idet det har været undersøgt af botanikeren Hans Øllgaard i sommeren 1991 i forbindelse med Dansk Botanisk Forenings flora-kortlægningsprojekt: Atlas Flora Danica. Øllgaards optegnelser omfatter ialt 110 lokalitets/floralister. Se også under 16/58, 16/58, 16/60 og 18/8.

18/7-1. VESTER GRØNBÆK. På østbredden af Vegen Å findes nordvest for gården Vester Grønbæk en række overdrevskrænter og enge (kær). Der er her medtaget floralister fra 6 enkeltlokaliteter, således:

- Vester Grønbæk I 850 m NV (kær, overdrev)
- Vester Grønbæk II 650 m VNV (kær, overdrev)
- Vester Grønbæk III 600 m NV (overdrev)
- Vester Grønbæk IV 650 m NV (kær)
- Vester Grønbæk V 400 m VNV (overdrev)
- Vester Grønbæk VI 300 m VNV (overdrev)
- Vester Grønbæk VII 300 m VNV (kær)
- Vester Grønbæk VIII 200 m VNV (overdrev)

For at muliggøre en mere præcis lokalisering af lokaliteterne end det er muligt i denne rapport er UTM-koordinaterne angivet i forbindelse med artalisterne.

Af særlig botanisk interesse kan nævnes forekomsten af en stor bestand af almindelig månerude på et af overdrevene, ligesom der også findes en stor bestand af lav skorsoner på to af overdrevene.

Lokalitet I ligger op til Vegen Å øst for Mosebæk Bakke. Syd herfor ligger den anden værdifulde englokalitet, der ligesom den foregående rummer en artsrig og varieret vegetation med forekomst af sjældnere arter. Lokalitet III findes på en nordvendt hedeskråning ca. 600 meter nordvest for gården Vester Grønbæk. Vegetationen domineres af hedelyng. Nord for heden findes en eng, der er under tilgroning som følge af græsningsophør. Nærmere Vegen Å findes en skråning med hede- og kærvegetation. Vegetationen er meget artsrig og rummer store bestande af arter, der er ved at blive sjældne. Også på denne lokalitet er græsningen, der er forudsætningen for den artsrige kærvegetation, ophørt. Lokalitetet III er botanisk set den mest værdifulde overdrevslokalitet ved Vester Grønbæk. Ca. 100 m syd for den foregående lokalitet findes endnu en artsrig overdrevsskrænt (lokalitet IV) efter vestjyske forhold. Nedenfor skrænten forekommer en sumpet eng (lokalitet VI). Området er under tilgroning med pil, men også højt voksende urter som almindelig mjøddurt samt lyse-siv er ved at overvokse den lavere voksende kærvegetation.

Vegetationstyper: overdrev, hede, kær.

Vester Grønbæk I. På Vegen Å's østbred øst for Mosebæk Bakke ligger et hedekær og eng. Græsningen er ophørt på lokaliteten inden for de senere år. Vegetationen er artsrig og rummer flere sjældne arter. Med mindre græsningen genoptages vil kæret med tiden gro til og grundlaget for den artsrige kærvegetation vil forsvinde.
UTM32VMH785397

Vegetationstyper: hedekær, eng.

Højere planter:

1991. *Træer og buske*: mose-pors. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling og tranebær. *Urter*: krybende baldrian, benbræk, bukkeblad, djævels-bid, engblomme, klokke-ensian, eng-forglemmigej, almindelig fredtlæg, dusk-fredløs, plettet gøgeurt, gul iris, kragelod, sump-kællingetand, almindelig mangeløv, butfinnet mangeløv, spæd mælkeurt, stor nælde, bidende pileurt, langbladet ranunkel, nyrebladet ranunkel, stor skjæl-ler, skovstjerne, rundbladet soldug, kær-snerre, lyng-snerre, alminde-lig syre, kær-tidse, tormentil, trævlekrone, lancet-vejbred og eng-viol. *Græsagtige planter*: blåtop, bølget bunke, mose-bunke, bredbladet dunhammer, fløjlsgræs, hunde-hvene, sø-kogleaks, vestlig tue-kogle-aks, grenet pindsvineknop, eng-rævehale, eng-rørhvene, rørgræs, knop-siv, lyse-siv, tudse-siv, almindelig star, grå star, hirse-star, loppe-star, næb-star, toradet star, almindelig sumpstrå og tandbælg.

Vester Grønbæk II. På Vegen Å's østbred, sydvest for Mosebæk Bakke ligger en hedeagtig engskråning. Græsningen på lokaliteten er ophørt og med mindre den genoptages vil lokaliteten gro til. Lokalite-ten rummer flere sjældnere arter i store bestande.
UTM32VHM787395

Vegetationstyper: hedepræget eng.

Højere planter:

1991. *Træer og buske*: stilk-eg, almindelig gedeblad, hvid-gran, mose-pors, solbær og tørst. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling, mose-bølle, krybende pil, revling, tranebær og tyttebær. *Urter*: krybende baldrian, benbræk, bukkeblad, djævelsbid, kær-dueurt, ris-dueurt, eng-forglem-migej, almindelig fredløs, dusk-fredløs, plettet gøgeurt, almindelig hønsetarm, gul iris, eng-kabbeleje, kragelod, sump-kællingetand, al-mindelig mangeløv, almindelig mjøddurt, almindelig mælkeurt, ager-padderok, kær-padderok, bidende ranunkel, almindelig røllike, burre-snerre, kær-snerre, sump-snerre, rundbladet soldug, almindelig syre, kær-tidse, tormentil, kær-trehage, eng-troldurt, trævlekrone, muse-vikke, eng-viol og tveskægget ærenpris. *Græsagtige planter*: bølget bunke, mose-bunke, hoved-frytle, mangleblomstret frytle, dunet havre, hjertegræs, katteskæg, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, tue-kæruld, grenet pindsvineknop, rørgræs, eng-rørhvene, børste-siv, glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, almindelig star, grøn star, grå star, hirse-star, loppe-star, næb-star, skede-star, stjerne-star, rød svingel og tandbælg.

Vester Grønbæk III. På en nordvendt hedeskråning på østsiden af Vegen Å vest for Mosebæk Bakke forekommer en næsten ren hede-lyng-hede. Der har ikke været græsning på området igennem en del år.

Højere planter: hede/overdrev

UTM 32VMH786397

1991. *Træer og buske*: sitka-gran, almindelig bjerg-fyr og gyvel. *Dværg-buske*: engelsk visse, hedelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, lyng-snerre, guldblomme, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen, lav skorsoner, almindelig gyldenris, almindelig syre, blå klokke, mose-troldurt, almindelig røllike, blåhat, høst-borst, kær-tidse, læge-ærenpris og mælkebøtte: krogfliget mælkebøtte (*Taraxacum sect. Hamata.*) og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: børste-siv, lyse-siv, hirse-star, pille-star, almindelig hvene, bølget bun-ke, mose-bunke, katteskæg, blåtop og eng-røgræs.

Vester Grønåbæk IV. I forbindelse med foregående ligger en eng, der er under tilgroning.

Højere planter: kær

UTM 32VMH788395

1991. *Træer og buske*: rød-el, hvid-gran, sitka-gran, øret pil, mose-pors og solbær. *Dværgbuske*: klokkeling og mose-bølle. *Urtter*: liden andemad, krybende baldrian, benbræk, bukkeblad, djævelsbid, lådden du-curt, engkarse, lølfoð, gifttyde, plettet gøgeurt, skov-hanekro, almindelig hønsetarm, stor nælde, ager-padderok, kær-padderok, smalbladet mangeløv, mælkebøtte: eng-mælkebøtte (*Taraxacum sect. Celtica*), krogfliget mælkebøtte (*Taraxacum sect. Hamata*), bidende ranunkel, nyrebladet ranunkel, lav ranunkel, kruset skræppe, kær-snerre, almindelig syre, kær-tidsel, eng-viol og tykbladet ærenpris. *Græsagtige planter*: blåtop, bredbladet dunhammer, smalbladet kæruld, tue-kæruld, almindelig rapgræs, eng-rørhvene, næb-star, stiv star og tagvær.

Vester Grønåbæk V. På Vegen Å's østbred ligger sydøst for Mosebæk Bakke et mindre græsningsoverdrev. Der findes en stor bestand af almindelig månerude (ca. 800 individer) samt en tilsvarende stor bestand af lav skorsoner (ca. 1000 individer).

Højere planter: overdrev

UTM 32VMH788395

1991. *Træer og buske*: bævreasp, hvid-gran, gyvel og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng og engelsk visse. *Urtter*: guldblomme, håret høgeurt, rød-kløver, almindelig knopurt, majblomst, almindelig månerude, mælkebøtte: krogfliget mælkebøtte (*Taraxacum sect. Hamata*), fandens mælkebøtte (*Taraxacum sect. Ruderalia*), almindelig mælkeurt, bidende ranunkel, almindelig røllike, lav skorsoner, almindelig stedmoderblomst, tormentil, lancet-vejbred, hunde-viol, læge-ærenpris, kort øjentrøst og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: tidlig dværgbunke, håret frytle, mark-frytle, almindelig hundegræs, almindelig hvene, pille-star, fåre-svingel og rød svingel.

Vester Grønåbæk VI. Øst for foregående lokalitet ligger et overdrev.

Højere planter: VI overdrev

UTM 32VMH789393

1991. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ene, gyvel, selje-røn og tørst. *Dværgbuske*: hedelyng. *Urtter*: hvid anemone, blåhat, høst-borst, djævelsbid, gederams, almindelig gyldenris, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, liden klokke, almindelig kongepen, plettet kongepen, majblomst, almindelig månerude, mælkebøtte: krogfliget mælkebøtte (*Taraxacum sect. Hamata*), fandens mælkebøtte (*Taraxacum sect. Ruderalia*), almindelig mælkeurt, bidende ranunkel, almindelig røllike, lav skorsoner, kruset skræppe, hvid snerre, lyng-snerre, tormentil, lancet-vejbred, hunde-viol, glat ærenpris og læge-ærenpris. *Græsagtige planter*: blåtop, bølgel bunke, mark-frytle, vellugtende gulaks, almindelig hvene, katteskæg, almindelig rapgræs, børste-siv, lyse-siv, pille-star og fåre-svingel.

Vester Grønåbæk VII. På Vegen Å's østbred næsten direkte vest for gården ligger en sumpet eng. Området er under tilgroning med pil, lyse-siv og almindelig mjøddurt som følge af ophør af græsning.

Højere planter: kær

UTM 32VMH790394

1991. *Træer og buske*: stilk-eg, øret pil og mose-pors. *Dværgbuske*: krybende pil og tranebær. *Urtter*: hvid anemone, krybende baldrian, bukkeblad, djævelsbid, engkarse, gul iris, eng-kabbeleje, sump-kællingetand, vild kørvel, majblomst, almindelig mjøddurt, mælkebøtte: eng-mælkebøtte (*Taraxacum sect. Celtica*) og krogfliget mælkebøtte (*Taraxacum sect. Hamata*), eng-nellikerod, stor nælde, dynd-padderok, gåse-potentil, bidende ranunkel, lav ranunkel, rødknæ, almindelig røllike, nyse-røllike, kær-snerre, lyng-snerre, sump-snerre, ager-tidsel, kær-tidsel, tormentil, kær-trehage, eng-troldurt, mose-troldurt, lancet-

vejbred, eng-viol og tveskægget ærenpris. *Græsagtige planter*: bølgel bunke, mose-bunke, bredbladet dunhammer, mark-frytle, katteskæg, smalbladet kæruld, knæbøjet rævehale, børste-siv, glanskapslet siv, lyse-siv, almindelig star, langakset star, hirse-star, næb-star, pille-star, stiv star, top-star og fåre-svingel.

Vester Grønåbæk VIII. Op til vejen vest for gården ligger et mindre overdrev.

Højere planter: overdrev

UTM 32VMH791393

1991. *Træer og buske*: almindelig gedeblad og hvid-gran. *Urtter*: høst-borst, gederams, håret høgeurt, rød-kløver, almindelig knopurt, mælkebøtte: *Taraxacum sect. Erythrosperma*, gråfrugtet mælkebøtte (*Taraxacum sect. Obliqua*), rundbælg, rødknæ, almindelig røllike, lav skorsoner, almindelig syre, lancet-vejbred, muse-vikke, hunde-viol og mark-ærenpris. *Græsagtige planter*: mark-frytle, vellugtende gulaks, almindelig hvene og fåre-svingel.

18/7-2. VIBHOLM. På den østlige ådalsskrænt og slugt vinkelret på Vegen Å findes et lidt større og to mindre egebevoksninger på tilsammen godt 2 ha. De ligger nordøst for Vinding Kirke og nord for gården Vibholm, heraf navnet. Over for på den vestlige side af Vegen Å ligger egekraattene Svenstrupgårde, der her er beskrevet under 16/59. Oplysninger om bevoksningerne findes hos Gram, Jørgensen & Køie (1944), Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I 1944 bestod krattet af lave buske og begge egearter. Det nordlige og største krat domineres i dag af bævreasp.

Det sydlige og mindste krat består i dag af træer af eg, ask og bævreasp på 10-12 meters højde. Desuden forekommer begge ege med deres krydsninger, bævreasp, almindelig røn, tørst, almindelig gedeblad, øret pil, vild æble, bøg og almindelig hyld. I den midterste del er der indplantet bøg. Skovbunden er lysåben og dækket af krybende hestegræs og bærer præg af tidligere græsning.

Karakteristik:

Belligenhed: ådalsskrænt

Antal krat: 2

Dominerende træart: stilk-eg/ bævreasp

Træhøjde: 10-12/ 12-14 meter

Stammediameter: -

Trækfiguration: krogede ege/ tynde, rette ege

Underakov: tørst/ ingen

Opvækst: eg/ bævreasp

Bundvegetation: bølgel bunke, almindelig kohvede/ krybende hestegræs

Græsning: tidligere græsning i det sydlige krat

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, vild pære, almindelig røn, tørst, engriflet hvidtjørn, almindelig hyld, almindelig gedeblad. *Urtter*: hvid anemone, lav ranunkel, almindelig syre, stor nælde, art af hønsetarm, art af fuglegræs, skarpbladet fladstjerne, rødknæ, skovstjerne, tormentil, gederams, skovsyre, skov-galtetand, almindelig kohvede og majblomst. *Græsagtige planter*: håret frytle, lyse-siv, fløjlsgræs, bølgel bunke, mose-bunke og blåtop.

18/7-3. VIBHOLM VEST. Ca. 300 m nordvest for gården findes en eng og bæk. Engen græsses med kreaturer og vegetationen forekommer stabil. Engen afgræsses af kreaturer og vegetationen forekommer derfor stabil. Bestanden af engblomme udgjorde i 1991 31 tuer. To plantelister.

Vegetationstyper: fattigkær, rigkær.

Højere planter:

UTM32VMH799376

1991. *Træer og buske*: stilk-eg, grå-pil og øret pil. *Dværghuske*: klokkekyng og krybende pil. *Urter*: liden andemad, krybende baldrian, almindelig brunelle, djævelsbid, ris-dueurt, engblomme, engkarse, almindelig firring, sump-fladstjerne, eng-forglemmigvej, sump-forglemmigvej, dusk-fredløs, kær-galtetand, lancetbladet høgeurt, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, mælkebøtte: *Taraxacum* sect. *Celtica*, dynd-padderok, enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, gåse-potentil, kær-ranunkel, sideskærm, kær-snerre, kær-tidsel, eng-troldurt, trævekroner, stor vandarve, storblomstret vandranunkel, eng-viol, læge-ærenpris, tveskægget ærenpris og tykbladet ærenpris. *Græsagtige planter*: fløjsgræs, hjertegræs, kryb-hvene, katteskæg, smalbladet kæruld, knæbøjet rævehale, rørgæs, knop-siv, lyse-siv, almindelig star, grå star, hirse-star, næb-star, stjerne-star og manna-sødgræs.

Højere planter: engvej

UTM32VMH799376

1991. *Træer og buske*: stilk-eg, grå-pil, og øret pil. *Dværghuske*: krybende pil. *Urter*: djævelsbid, engblomme, almindelig firring, gul fladbælg, græsbladet fladstjerne, kær-galtetand, skov-hanekro, håret høgerurt, kragefod, hvid-kløver, rød-kløver, sump-kællingetand, almindelig mælkeurt, eng-nellikrod, gåse-potentil, bidende ranunkel, liden skjaller, stor skjaller, almindelig syre, kær-tidsel, trævekroner, muse-vikke og kort øjentrøst. *Græsagtige planter*: blåtop, fløjsgræs, mark-frytle, hjertegræs, kryb-hvene, glanskapslet siv, knop-siv, tudse-siv, hare-star, stjerne-star, rød svingel og tandbælg.

18/7-4. VIBHOLMHUS. Ca. 150 m nord for gården på nordsiden af bækken ligger en mindre hede. Der er en kraftig tilgroning af området med bævreasp. Bestanden af guldblomme udgør ca. 200 individer. Ca. 100 meter nordøst for gården har området karakter af eng. Der har tidligere været gravet tørv på dette sted.

Vegetationstyper: hede, kær.

Højere planter: hede, vest

UTM32VMH793397

1991. *Træer og buske*: skov-fyr, stilk-eg, krybende pil, bævreasp, almindelig røn, selje-røn, hindbær og tørst. *Dværghuske*: hedelyng, mose-bølle og tyttebær. *Urter*: hare-kløver, muse-vikke, lyng-snerre, guldblomme, almindelig ærenpris, almindelig røllike, håret høgeurt, almindelig kongepen og djævelsbid. *Græsagtige planter*: mark-frytle, mangelblomstret frytle, tue-kæruld, almindelig star, pille-star, sandstar, fåre-svingel, bølget bunke, katteskæg, blåtop og almindelig hvene.

Højere planter: kær, øst

UTM32VMH794386

1991. *Træer og buske*: dun-birk, almindelig bjerg-fyr, hvid-gran, grå-pil, øret pil og almindelig røn. *Dværghuske*: hedelyng, klokkekyng, revling og tranebær. *Urter*: krybende baldrian, bellis, benbræk, bukkeblad, ladden dueurt, ris-dueurt, gul fladbælg, sump-fladstjerne, sump-forglemmigvej, gederams, eng-kabelleje, kragefod, sump-kællingetand, almindelig mangeløv, smalbladet mangeløv, mælkebøtte: *Taraxacum* sect. *Celtica*, eng-nellikrod, dynd-padderok, kær-padderok, skovstjerne, kær-snerre, ager-tidsel, tormentil, trævekroner, svømmende vandaks, vandkarse, glat vejbred og eng-viol. *Græsagtige planter*: blåtop, bredbladet dunhammer, hoved-frytle, smalbladet kæruld og tue-kæruld, eng-rørhvene, lyse-siv, tråd-siv, tudse-siv, grå star, hare-star, næb-star og stiv star.

Lokalitetskoder:

Vester Grønåbæk I	++ V-E I s
Vester Grønåbæk II	++ V I s
Vester Grønåbæk I	++ H II r
Vester Grønåbæk II	++ V II s
Vester Grønåbæk III	++ E II s

Vester Grønåbæk IV	++ E III s
Vester Grønåbæk VI	++ E III r
Vibholm ++ S II r	
Vibholm Vest I	++ V II s
Vibholmhus	++ H-V II r

Botanisk vurdering:

Vester Grønåbæk (Vegen Å) I

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.

2. Sjældnere planter: butfinnet mangeløv og loppe-star.
3. Lokalt sjældnere planter: langbladet ranunkel, nyrebladet ranunkel og toradet star.
4. Rigkærsindikatorer - overgangsrikær: toradet star, desuden loppe-star.
5. Skillearter for overgangsfattigkær: almindelig fredløs, plettet gøgeurt, sump-kællingetand, kær-snerre og kær-tidsel.

Vester Grønåbæk (Vegen Å) II

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.

2. Sjældnere planter: loppe-star og skede-star
4. Rigkærsindikatorer - overgangsrikær: hjertegræs, sump-snerre, skede-star, desuden loppe-star
5. Skillearter for overgangsfattigkær: kær-dueurt, almindelig fredløs, plettet gøgeurt, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-tidsel og trævekroner.

Vester Grønåbæk III

4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme og lav skorsoner.

Vester Grønåbæk IV

3. Lokalt sjældnere planter: nyrebladet ranunkel.
5. Skillearter for kærtyper: plettet gøgeurt, kær-snerre og kær-tidsel.

Vester Grønåbæk V

2. Sjældnere planter: almindelig månerude.
3. Lokalt sjældnere planter: kort øjentrøst.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme, almindelig månerude og lav skorsoner.

Vester Grønåbæk VI

2. Sjældnere planter: almindelig månerude.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, almindelig månerude og lav skorsoner.

Vester Grønåbæk VII

3. Lokalt sjældnere planter: langakset star og top star.
4. Rigkærsindikatorer - overgangsrikær: sump-snerre og langakset star.
5. Skillearter for kærtyper: sump-kællingetand, almindelig mjødurt, kær-snerre, kær-tidsel og top-star.

Vester Grønåbæk VIII

4. Hede- og overdrevsindikatorer: lav skorsoner.

Vibholm

4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig kohvede og tormentil.

Vibholm Vest II

2. Sjældnere planter: engblomme.
3. Lokalt sjældnere arter: kort øjentrøst.
4. Rølgærsindikatorer: engblomme.
5. Skillearter for kærtyper: sump-kællingetand, almindelig mjødurt, kær-snerre, kær-tidsel og trævlekrone.

Vibholmhus

3. Lokalt sjældnere planter: vandkarse.
4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.
5. Skillearter for kærtyper: sump-kællingetand, kær-snerre og trævlekrone.

Kilder: 36, 46, 272, 433a

18/8 VEJVAD

KRATHUS, VIBHOLM NORDØST

Omfatter blandt andet egekrattet, Krathus, på begge sider af hovedvej A 11 nordvest for Avlum, hede- og fyrrebeplantning ved Gravlund Sande, vest for Avlum, samt fyrrebeplantning ved Neder Skavtrup, sydøst for Skavtrup.

18/8-1. KRATHUS består af to større kratpartier med eg på hver side af hovedvej A 18 og et mindre øst for jernbanen, begge lidt nord for Avlum. Grusgravning har formindsket jernbanekrattet betydeligt. Oplysninger om bevoksninger findes hos Dalgas (1884), hos Wiinstedt (1916), Gram, Jørgensen & Køle (1944) samt Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I 1944 udgjorde krattene ca. 14 ha, i 1983 godt 4 ha.

Det krat der ligger nordøst for landevejen blev i 1953 fredet under navnet Lergrav Krat. Det består af 14-16 meter høje ege, især i den østlige del. Krattet vest for landevejen består af en yngre egebevoksning med en mere kratagtig og lysåben karakter. Hedelyng ses endnu enkelte steder i bundvegetationen.

Karakteristikk:

Belligheden: mark/ hede

Antal krat: 3

Dominerende træart: stilk-eg

Trækonfiguration: yngre, krogede ege/ rette ege i "buketter"

Underskov: sparsom

Opvækst: bævreasp, røn

Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ blåbær/ løvdækket

Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: stilk-eg, vinter-eg, almindelig røn, tørst og almindelig gedeblad. *Dværghuske*: blåbær. *Urter*: smalbladet mangeløv, almindelig engelsød, krat-viol, gederams, skovsyre, almindelig kohvede, skov-galtetand, lyng-snerre, almindelig gyldenris, majblomst, liljekonval og kantet konval. *Græsagtige planter*: håret frytle, vellugtende gulaks, milliegræs, lund-rapgræs og eng-rapgræs, bølget bunke, draphavre, almindelig hvene, hunde-hvene, og almindelig hvene.

18/8-2. VIBHOLM NORDØST. Nord for gården Vibholm findes en hede på 23 ha. Heden er under tilgroning med bjerg-fyr og bævreasp og den nordøstlige del består af græshede. Botaniske oplysninger fra den nordvestlige del og sydvestlige del af heden foreligger. Der blev i 1991 kun fundet en enkelt kattedod på det undersøgte område.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter: nordvestlig del

1991. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, bævreasp, ene, almindelig gedeblad, hvid-gran, almindelig røn og selje-røn. *Dværghuske*: hede-lyng, krybende pil, revling, tyttebær, engelsk visse og håret visse. *Urter*: blåhat, blåmunke, vår-brandbæger, djævlsbid, almindelig engelsød, flipkrave, liden fugleklo, gederams, guldblomme, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, almindelig hønsetarm, femhannet hønsetarm, have-jordbær, kattedod, hare-kløver, rød-kløver, enårig knavel, almindelig kællingetand, majblomst, almindelig mangeløv, liden museurt, mælkebøtte: *Taraxacum* sect. *Hamata*, almindelig mælkeurt, almindelig pimpinelle, bidende ranunkel, knold-ranunkel, rundbælg, rødknæ, almindelig røllike, lav skoroner, lyng-snerre, almindelig syre, tormentil, lancet-vejbred, strand-vejbred, muse-vikke, tofrøet vikke, hunde-viol, glat ærenpris, læge-ærenpris og tveskægget ærenpris. *Græsagtige planter*: blåtop, fløjsgræs, mark-frytle, vellugtende gulaks, krybende hestegræs, katteskæg, almindelig rapgræs, sand-star, fåre-svingel og tandbælg.

Højere planter: sydvestlig del

1991. *Træer og buske*: stilk-eg, almindelig bjerg-fyr, hvid-gran, rød-gran, engriflet hvidtjørn, øret pil, almindelig røn og selje-røn. *Dværghuske*: hede-lyng, revling. *Urter*: blåhat, liden fugleklo, håret høgeurt, kattedod, rundbælg, rødknæ, almindelig røllike, almindelig stedmoderblomst, almindelig syre, tormentil, almindelig torskemund, lancet-vejbred, hunde-viol og læge-ærenpris. *Græsagtige planter*: bølget bunke, tidlig dværgbunke, udspærret dværgbunke, mark-frytle, almindelig hvene, kryb-hvene, krybende hestegræs, katteskæg, pille-star, fåre-svingel, rød svingel og tandbælg.

Lokaltetskode:

Krathus ++ S II r

Vibholm Nordøst ++ H II r

Botanisk vurdering:

Krathus:

4.Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød og almindelig kohvede.

Vibholm Nordøst:

4.Hede- og overdrevsindikatorer: ene, håret visse, guldblomme, kattedod, knold-ranunkel, lav skoroner og dunet havre.

Kilder: 28, 31, 34, 36, 46, 233, 272, 433a

18/10 SKÆRBÆK

BLÆSBJERG KRAT, GUDENHØJ, LILLEÅ, NØRRE TAVLUND, OSMOSEGÅRD, SKÆRBÆK, STORÅ, TOSMOSE HUSE

Herunder beskrives Stovbæk Krat og Storådal øst for krattet under Storå.

18/10-1. SKÆRBÆK ved Skærbæk mølle. Ca. 1 km fra Skærbæk ligger der ved en gammel slynge af Storåen nogle engarealer. Arealerne vest for meandersøen var i 1986 uden græsning, medens en mark mellem den gamle slynge og Storåens nuværende leje blev græsset. Området er beskrevet af Brødsgaard et al. (1986). I samme rapport er der oplysninger om floraen (Eriksen & Rasmussen) fra et ugræsset område på slyngens østbred, hvor der blandt andet blev placeret en række prøvefelter. Fra lokaliteten kendes langbladet ranunkel og gifttyde.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær.

Højere planter:

1986. **Vand- og sumpplanter:** langbladet ranunkel, gifttyde, frøbid, gul åkande, høj sødgræs, kalmus, liden andemad, svømmende vandaks, sø-kogleaks, almindelig vandranunkel, vandpest, vand-pileurt, desuden følgende urter fra *kærvegetationen*: almindelig mjøsdurt, almindelig skjolddrager, angelik, dusk-fredløs, dynd-padderok, eng-forglemmigej, eng-kabbeleje, engkarse, eng-nellikrod, fliget brøndsel, hyldebladet baldrian, kær-fladstjerne, kær-dueurt, kær-galtetand, kær-svovlrod, kær-tidsel, lav ranunkel, nedbøjet ranunkel, ris-dueurt, stor nælde, sump-øvighedsblomst, sump-kællingetand, sværtevæld, træviekrone, vand-skræppe, vand-snerre (ssp. palustre), vand-mynte, sivene: glans-kapslet siv, liden siv og lyse-siv starene: almindelig star, hare-star, nikkende star, næb-star, tudse-siv og græsserne: almindelig hvene, almindelig kamgræs, eng-rapgræs, eng-rævehale, eng-svingel, manna-sødgræs, mose-bunke, stortoppet hvene og velugtende gulaks. Blandt *tørbundsvegetationen* kan nævnes almindelig røllike, almindelig stedmoderblomst, hørstidsel, håret høgeurt, høst-borst, musc-vikke, mælkebøtte og nysc-røllike.

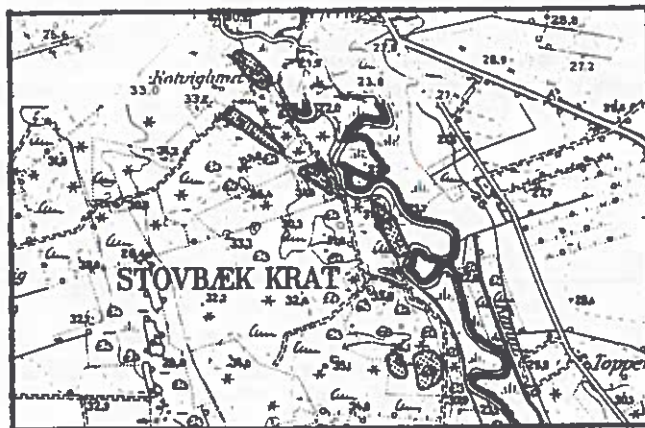
18/10-2. STORÅ. Den ca. to hundrede meter brede Storådal har skåret sig 8-10 meter ned i hedesletten. Åens naturlige løb slynger sig gennem den fugtprægede dal med tilstødende mose- og engarealer. Hvor åslyngerne er nået ud til dalsiden, er der dannet stejle skrænter.

Fra vådområder og tilstødende arealer i Storådal ved Stovbæk kendes henved 13 mindre almindelige arter. Der findes botaniske oplysninger fra Stovbæk Eng, åslynge ved Rotvig og for ådalen i øvrigt. Fra Stovbæk Eng kendes de mindre almindelige arter leverurt (o), skov-gøggelije (o), bleg star (o) og skede-star (o). Desuden kan nævnes nyrebladet ranunkel (o), som er sjælden i Vestjylland. Fra en åslynge ved Rotvig er der tidligere (i 60'erne) fundet de mindre almindelige arter langbladet ranunkel (o), kornet stenbræk (o), hestehale, vandrøllike, gifttyde, skov-kogleaks og spæd pindsvineknop (o). Fra ådalen i øvrigt kan nævnes en række mindre almindelige arter som bakke-nellike, bidende pileurt, engblomme (o), flod-klaseskærm og trenervet snerre. Af de nævnte er flod-klaseskærm på rødlisten over højere danske planter (Løjtnant, 1985). Angivet fra lokaliteten er også gul iris, kalmus og kær-svovlrod. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

18/10-3. STOVBÆK KRAT vest for Hodsager er det største af egekrattene langs Storåen. Krattet vokser på et indsande i den vestlige del af Karup Hedeslette og afviger derved fra de fleste vestjyske egekrat, der ligger på bakkeøerne.

Stovbæk Krat blev fredet i 1975 og omfatter i alt 218 ha, der foruden flere mere eller mindre sluttede egebevoksninger omfatter granplantninger og åbne hedecarealer, som i den vestlige del også omfatter flere hedemosepartier. Også ådalen øst for krattet indgår i fredningen. For en nærmere beskrivelse heraf henvises til teksten ovenfor. Egekrattet

Stovbæk-Rotvig Krat, som det tidligere kaldtes, er i den ældre litteratur beskrevet af Vaupell (1863), hos Dalgas (1884) og i 40'erne af Gram, Jørgensen & Kjøle (1944). I nyere tid findes oplysninger hos Torp Petersen (1980) og hos Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, unpubl.). Fra Torp Petersen foreligger en samlet artsliste på 279 højere planter samt laver og mosser fra hele området.

Stovbæk Krat. Egekrat indeholdt i Stovbæk-fredningen vest for Hodsager. Skovbevoksninger af forskellige aldre.

Den del af Stovbæk Krat, der grænser op til Storådal, er begunstiget af læ og en god jordbund og har derfor præget af skov med 10-12 meter høje ege. Mod vest bliver krattet lavt, og det slutter som buskagtige bevoksninger af stilk-eg, bævreasp og ene.

Karakteristisk:

Belligenhed: hede/ ådalsskrænt

Antal krat: 6

Træhøjde: 8-10/ 12-14/ 14-16 meter

Stammediameter: // 0,90 (0,60 -1,34)

Trækonfiguration: krogede ege/ krogede, nedliggende og mangestammede ege/ rette ege

Underskov: tørst/ tørst/ tørst, røn

Opvækst: stilk-eg

Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ blåbær/ morbundplanter: majblomst, liljekonval m.fl.

Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter: egekrat.

1982. **Træer og buske:** rød-gran, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, art af birk, selje-røn, hassel, øret pil, brombær, tørst og almindelig gedeblad. **Urter:** ørnebregne, almindelig engelsød, almindelig mangeløv, skarpbladet fladstjerne, skovstjerne, skovsyre, lyng-snerre, almindelig fredløs, gederams, vild kørvel, almindelig kohvede, djævelsbid, almindelig gyldenris, smalbladet høgeurt, majblomst, kantet konval og liljekonval. **Græsagtige planter:** håret frytle, art af star, fløjlsgræs, bølget bunke, krybende hestegræs og almindelig hvene.

Højere planter: kær

Fra hedemosen i den vestlige del kan nævnes tranebær, rundbladet soldug, klokke-ensian, spæd pindsvineknop og halvgræsserne dværgstar og skede-star. Heraf er spæd pindsvineknop temmelig sjælden. Desuden er mose-pors, klokkelyng, smalbladet ærenpris, djævelsbid, benbræk, almindelig sumpstrå, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, grå star, almindelig star, pille-star og hjertegræs angivet fra hede-

mosen. På den mere tørre hede vokser smalbladet timian (Torp-Petersen, 1979).

Lokalitetskoder:

Skærbæk +++ V II s
Storå + V IV s
Stovbæk Krat
egekrat ++ S II r

Botanisk vurdering:

Skærbæk:

3. Lokalt sjældnere planter: fliget brønssel, almindelig skjoddrager og nikkende star.

5. Skillearter for kærtyper

- overgangsfattigkær: angelik, kær-dueurt, sump-kællingetand, almindelig mjøddurt, kær-tidsel, trævlekrone og vand-mynte.
- overgangsrigkær: almindelig skjolddrager.

Stovbæk Krat

3. Lokalt sjældnere planter: aks-rapunsel.

4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød og almindelig kohvede.

Kilder: 31, 34, 36, 46, 76, 138a, 188, 272, 366a

18/12 GEDHUS

GEDHUS PLANTAGE

18/12-1. GEDHUS PLANTAGE. Oplysninger om højere planter fra plantagen foreligger ikke. Blandt de kendte svampearter er puppesnyltekeølle (*Cordyceps militaris*), grovporet rørhat (*Suillus bovinus*), vellugtende sneglehat (*Hygrophorus agathosmus*), tørve-svovlhat (*Hypholoma udum*), grønknødet slørhat (*Cortinarius malicorius*), randstribet slørhat (*Cortinarius obtusus*) og Quelets slørhat (*Russula queletii*). Oplysningerne om plantagens svampe stammer hovedsageligt fra Jensen, der har foretaget sammenskrivende optegnelser i perioden fra ca. 1950-65 (Vesterholt, 1991).

Vegetationstyper: nåleplantage.

Lokalitetskoder:

Gedhus Plantage + S - r

Kilder: 422a

18/16 KILDE

HOLT, RØDDINGLUND PLANTAGE, VILDKILDE

Omfatter blandt andet to egekrat, dels ved Kilde og dels vest for byng ved Holt. Omtalt er desuden hede ved Bjerregårde øst for

Røddinglund Plantage, mose nord for gården Moselund ved Helle-skov samt nogle gamle tørvegrave ved Holt.

18/16-1. HOLT er et smalt krat på ca. 1 ha. Krattet er omtalt i ældre litteratur hos Dalgas (1884). Nærmere beskrevet er krattet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Den vestlige del har været hugget ned under begge verdenskrige. Her dominerer røn, medens egne står som tynde "piskere". Bunden er bevokset med hindbær og gederams. Den østlige del har været græsset med kreaturer indtil slutningen af 70'erne og bærer præg heraf. Det er en gammel, åben bevoksning med relativt store ege på 100-150 år. Bundvegetationen består her af krybende hestegræs, medens egentlig underskov mangler. Generelt er skovbundsvegetationen artsfattig, hvilket afspejler sig i nedenstående artsliste.

Karakteristikk:

Belligenhed: mark

Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 8-10/14-16 meter

Trækonfiguration: tynde, rette ege i "buketter"/ rette ege med krogede grene

Underskov: hindbær/ ingen

Opvækst: røn/ ingen

Bundvegetation: gederams/ græsdekke: krybende hestegræs

Græsning: tidligere græsning i den østlige del

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst og almindelig hyld. *Urter*: smalbladet mangeløv, lav ranunkel, skarpbladet fladstjerne, gederams, skovsyre, skov-storkenæb, skov-galtetand, majblomst, stor konval og liljekonval. *Græsser*: almindelig hundegræs og krybende hestegræs.

18/16-2. RØDDINGLUND PLANTAGE. Botaniske oplysninger fra plantagen foreligger ikke og er derfor meget ønskelige.

Vegetationstyper: nåleplantage.

18/16-3. VILDKILDE danner to bevoksninger omkring byen Kilde vest for Avlum, og omfatter knap 4 ha. Krattet er omtalt i 1884 af Dalgas som Kildemøllekrat. Nærmere omtalt er krattet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Bevoksningen nord for Kilde ligger sammen med en nålebeplantning indenfor et gammelt skovdige. Begge består overvejende af højstammet egeskov iblandet en del bævreasp. I det sydlige krat findes indplantet bøg og i området nord for Kilde findes nåletræ i egebevoksningen. Flere partier af de sydlige krat har tidligere været græsset.

Karakteristikk:

Belligenhed: skov/ mark

Antal krat: 3

Dominerende træart: stilk-eg/ stilk-eg, bævreasp

Træhøjde: 10-12/ 12-14/ 14-16 meter

Stammediameter: 0,45 (0,29 - 0,62),

0,62 (0,36 - 0,89)

Trækonfiguration: let krogede ege/ slanke, rette ege

Underskov: tørst, røn

Opvækst: eg/røn

Bundvegetation: blåbær/ majblomst, almindelig gedeblad/ krybende hestegræs

Græsning: vestlig del af det sydlige krat tidligere græsset

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske:* rød-gran, skov-elm, bøg, dun-birk, almindelig røn, ahorn, brombær, hindbær, engriffet hvidtjørn, tørst, almindelig hyld, drue-hyld, vedbend og almindelig gedeblad. *Dværgbuske:* hede-lyng, blåbær, mose-bølle og tyttebær. *Urter:* smalbladet mangeløv, almindelig engelsød, lav ranunkel, skarpbladet fladstjerne, rødknæ, krat/skov-viol, skovstjerne, krat-fladbælg, gederams, skovsyre, skov-storkenæb, skov-galtetand, tveskægget ærenpris, almindelig kohvede, smalbladet høgeurt, almindelig gyldearis, majblomst, kantet konval, stor konval og liljekonval. *Græsagtige planter:* håret frytle, vellugtende gulaks, almindelig hundegræs, bølget bunke, mose-bunke, almindelig hvene, eng-rapgræs, og krybende hestegræs.

Lokalitetskoder:

Holt	++ S III r
Røddinglund Plantage	0 S IV r
Vildkilde	++ S II r

Botanisk vurdering:

Holt:
3. Lokalt sjældnere planter: stor konval.
4. Egekratsindikatorer: tørst.

Vildkilde

3. Lokalt sjældnere planter: stor konval.
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Kilder: 34, 36, 46, 272, 434

18/18 LØVEN Å

ANDBJERG, HERNINGSHOLM Å, LØVEN Å, OVSTRUP HEDE (se 18/19), RØJEN BÆK, STORÅ, SUNDS, ØRRE PLANTAGE

Herunder omtales eng på nordsiden af Løven Å tæt ved Ørre, en strækning af Storådalens nord for Nybro, samt Ørre Plantage, hvorfra nyere botaniske oplysninger foreligger. Ovstrup Hede omtales nedenfor under 18/19.

18/18-1. LØVEN Å, LØVENHØJ. Vest for Ørre umiddelbart nord for højdepunktet Løvenhøj ligger der på nordsiden af Løven Å en mindre, ugræsset eng. Området består af vekslende fugtige partier, hvilket afspejler sig i floraens sammensætning. På engen ligger en mindre sø, hvor der er udviklet et tæppe af tørvemos og rørsump. Floraen er undersøgt i 1986 af Brødsgaard, Rasmussen & Eriksen blandt andet ved placering af 20 prøvefelter i området. Fra området kendes langbladet ranunkel, engblomme og gifttyde. Artslisten fra 1986 omfatter lidt over 70 højere planter.

Vegetationstyper:

Højere planter:

1986. *Urter:* ager-padderok, ager-stedmoderblomst, ager-tidsel, almindelig fredløs, almindelig fuglegræs, almindelig hønsetarm, almindelig mjødukt, almindelig røllike, almindelig syre, angelik, bidende ranunkel, bukkeblad, art af bjørneklo, by-skræppe, dynd-padderok, eng-forglemmigej, gifttyde, engblomme, eng-kabelleje, eng-nellikerod, fersken pileurt, grå-bynke, gul iris, gydenlak-bjørneklop, hydebladet baldrian, hvidmelet gåsefod, kragefod, kær-dueurt, kær-fladstjerne, kær-galtetand, kær-høgeskæg, kær-padderok, kær-snerre, kær-svovl-rod, kær-tidsel, langbladet ranunkel, lav ranunkel, lugtløs kamille, lådden dueurt, muse-vikke, art af mælkebøtte, nyse-røllike, ris-dueurt, skov-hanekro, stor nælde, sump-kællingetand, sump-snerre, trævle-krone, vej-pileurt og vild kørvel samt *siv, storer og græsser:* almindelig hundegræs, almindelig kamgræs, almindelig kvik, almindelig rapgræs, eng-rævehale, eng-rørhvene, eng-svingel, hare-star, art af hejre, krybende hestegræs, lyse-siv, manna-sødgræs, mose-bunke, næb-star, rørgæs, stortoppet hvene og top-star.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær, overgangrigkær.

18/18-2. STORÅ, NYBRO. På Storåens østbred, umiddelbart nord for Nybro ligger en række vekslende mose- og engarealer. Floraen er undersøgt i 1986 af Rasmussen & Eriksen (se Brødsgaard et al., 1986) blandt andet ved placering af 15 prøvefelter på en græsset eng. På lokaliteten er der fundet knold-ranunkel og trenervet snerre. Artslisten fra 1896 omfatter omkring 65 højere planter.

Vegetationstyper: eng.

Højere planter:

1986. *Urter:* aften-pragtstjerne, ager-kål, ager-tidsel, almindelig hane-kro, almindelig hønsetarm, almindelig mjødukt, almindelig røllike, almindelig stedmoderblomst, almindelig syre, almindelig torskemund, bellis, bidende pileurt, bidende ranunkel, blåhat, blå-klokke, dynd-padderok, eng-brandbæger, eng-forglemmigej, eng-nellikerod, fersken-pileurt, fin kløver, gederams, glat vejbred, glat ærenpris, grå-bynke, gul snerre, gåse-potentil, hejrenæb, hørse-tidsel, hvid-kløver, hyrde-taske, art af høgeurt, høst-borst, knold-ranunkel, kruset skræppe, kær-fladstjerne, kær-tidsel, lancet-vejbred, lav ranunkel, muse-vikke, mælkebøtte, nyse-røllike, ris-dueurt, rødknæ, skive-kamille, stor nælde, art af storkenæb, sump-evighedsblomst, sump-fladstjerne, sump-kællingetand, trenervet snerre, tveskægget ærenpris, vej-pileurt og vild kørvel. *Siv og græsser:* almindelig hundegræs, almindelig hvene, eng-rapgræs, eng-rottehal, eng-rævehale, fløjsgræs, knæbøjlet rævehale, rørgæs, tudse-siv og vellugtende gulaks.

18/18-3. ØRRE PLANTAGE. Plantagen består overvejende af ældre nålebeplantninger med enkelte tilbageværende hedepartier. Floraen er undersøgt i 1986 af Rasmussen & Eriksen (se Brødsgaard et al., 1986) ved placering af prøvefelter i gammel og nyplantet rødgran-bevoksning. Vegetationen er ikke særlig artsrig og domineres overvejende af bølget bunke og i nybeplantningen tillige af hedelyng.

Vegetationstyper: nåleplantage.

Lokalitetskoder:

Løven Å, Løvenhøj	+++ E II s
Storå, Nybro	+++ EV II s
Ørre Plantage	+++ S III r

Botanisk vurdering:

Løven Å, Løvenhøj:
2. Sjældnere planter: engblomme.
3. Lokalt sjældnere planter: top-star.

4. Riggærindikatorer - overgangsrigkær: engblomme, kær-høgeskæg og sump-snerre.

5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: angelik, almindelig fredløs, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-tidsel, trævlekrone og top-star.

Storå, Nybro:

3. Lokalt sjældnere planter: trenervet snerre.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: knold-ranunkel.

5. Skillearter for kærtyper: almindelig mjøsdurt, kær-tidsel og sump-kællingetand.

Kilder: 257

18/19 LINÅ

LINÅ NØRREHEDE, LUNEBAKKER (se SUNDS NØRRE Å), OVSTRUP HEDE, MALMKÆR BÆK, RØJEN BÆK, RØJEN PLANTAGE, SUNDS KOMMUNE PLANTAGE, SUNDS NØRREÅ, VESTER LINÅ (SE 18/18 ØRRE).

Herunder beskrives Ovstrup Hede samt egekrat i Sunds Nørreådal og på hede ved Lunebakke øst for Nørre Linå, kendt som Lunebakke.

18/19-1. LUNEBAKKE. I tilknytning til den sydlige ådalskrænt ligger dels et overdrev med spredte egebevoksninger og dels en mindre hede med egekrat. Hvor vejen mellem Nørre Linå og Vester Linå skærer Sunds Nørreå, ligger der på vandløbets østside en græsningsparcel med eng og overdrev ovenfor ådalsterrassen. På overdrevet er der spredte grupper af egetræer, der er trængt af kreaturgræsningen. Et stykke øst herfor ligger en mindre hede ved Lunebakke.

Karakteristik:

Belligenhed: hede

Antal krat: 3

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 8-10 meter

Trækonfiguration: mangestammede, krogede ege, rette ege/ krogede ege

Underskov: ingen/ tørst

Opvækst: ingen

Bundvegetation: græs-dækket/ bølget bunke, skovstjerne og majblomst.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst og almindelig gedeblad. *Dværgebuske*: hedelyng, blåbær, tyttebær og revling. *Urt*: almindelig engelsød, skovstjerne, majblomst og liljekonval. *Græsser*: bølget bunke.

18/19-2. OVSTRUP HEDE blev fredet i 1968 med i alt 500 ha. Området består af en plan hedeslette med ringe niveauforskelle. Bjerg-fyr og bævreasp forekommer kun meget spredt på området. Hedevegetationen domineres overvejende af hedelyng med forekomst af blåtop på enkelte lavereliggende partier. Endvidere forekommer områder med klokkeling-hede. Der er en veludviklet lavflora, hvoraf hede-

rensdyrlav (*Cladonia portentosa*) dominerer over store arealer under lyngbuskene. Som pioner i brudflader og lignende forekommer mosset hårspidset jomfruhår (*Polytrichum piliferum*) samt laverne grubet tjørnelav (*Coelocaulon aculeatum*) og skarlagensrød bægerlav (*Cladonia coccifera*) (Christensen, Johnsen og Søchting, 1987). Fra lokaliteten kendes endvidere pragt-bægerlav (*Cladonia bellidifolia*).

Vegetationstyper: hede.

18/19-3. SUNDS NØRRE Å er her beskrevet på strækningen fra Sunds Sø til sammenløbet med Storå. Vandløbet har et delvist ureguleret forløb med meget varierede, fysiske forhold. Vandløbsbunden består af sand eller grus og sten. Høfler vejalder med stryg og lave partier, og der er underskårne brinker. Der er en moderat okkerbelastning af vandløbet (Ringkjøbing Amtskommune, 1988).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1988. *Vandplanter*: manna-sødgræs, høj sødgræs, art af vandranunkel, hår-tusindblad, vandpest, art af vandstjerne, svømmende vandaks og sideskærm.

18/19. Ikke lokaliseret. Fra Linå Nørreå foreligger i TBU-arkivet oplysninger om fund af de sjældne mosser *Campylopus brevopilus* og *Campylopus fragilis*.

Lokaltetskode:

Lunebakke + H-S II r

Ovstrup Hede + H II r

Sunds Nørreå
vandløb + V II r

Botanisk vurdering:

Lunebakke

4. Egekratsindikatorer: tørst og almindelig engelsød.

Sunds Nørre Å:

4. Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Kilder: 27, 36, 46, 110, 251, 272, 276

MYREMALM PLANTAGE

18/21-1. MYREMALM PLANTAGE. Oplysninger om plantagens højere planter foreligger ikke. Også plantagens svampeflora er mangelfuldt undersøgt. Blandt de kendte arter er de sjældne arter violet-brun duftpigsvamp (*Bankera violascens*), bæltet korkpigsvamp (*Hydnellum conrescens*), vellugtende læderpigsvamp (*Phellodon melaleucus*) og mælkehat-arten *Lactarius glutinopallens*, der er knyttet til ædelgran. Mere almindelig og karakteristiske for lokalitetstypen den vestjyske nåleplantage er grovporet rørhat (*Suillus bovinus*), brungul rørhat (*Suillus luteus*), broget rørhat (*Suillus variegatus*), silke-fladhat (*Collybia cirrhata*), grå slimskør (*Gomphidius glutinosus*), vellugtende sneglehat (*Hygrophorus agathosmus*), pælerods-svovihat (*Hypholoma radicosum*), bruskehat-arten *Marasmius bulliardii*, flamme-skælhhat (*Pholiota flammans*), prægtig skørhat (*Russula paludosa*), violetbrun bredblad (*Stropharia inuncta*) og skælhhat (*Tricholoma imbricatum*).

Vegetationstyper: nåleplantage.

Lokalitetskode:

Myremalm Plantage + S IV s

Botanisk vurdering er ikke foretaget, da nyere botaniske oplysninger om plantagens svampeflora ikke foreligger.

Kilder: 422a

18/22 HESTLUND HEDE

AGERSKOV, BØGELUND, GAMMEL KLYNEMOSE, MUNKELINDE MOSE NORD, MUNKELINDE MOSE SYD, SKYGGEHALE

Herunder omtales tre adskilte eng- og moseområder i Karup Ådal. Således ved Agerskov på Karup Åens østbred, beskrevet under Agerskov og Gammel-Klynemose, ved Bøgelund på Karup Åens vestbred, omtalt som Bøgelund og Munkelind Mose Nord og Syd, og endelig Skyggehale, syd for foregående. Vegetationen på lokaliteterne er undersøgt i forbindelse med Miljøministeriets marginaljordsprojekter for ferske enge og overdrev (Gyrsting, 1987). Se også under 15/31, 15/39, 15/40, 15/50 og 15/59.

18/22-1. AGERSKOV omfatter et moseområde på ialt ca. 6 ha på Karup Å's østbred. Den sydlige del af området har stedvist en heterogen struktur, idet der forekommer påvirkning med trykvand, ligesom den tidligere er udvundet tørv på arealet. Den overgivende del er dog en relativt tør eng med spredt opvækst af øret pil. De dominerende, hyppigst forekommende arter er rød svingel, græsbladet fladstjerne, gul snerre, muse-vikke og mose-bunke. Vegetationen på den nordlige del er generelt mere varieret og artsrig. Dele af dette område er bevokset med krat og spredtstående træer af øret pil og grå-pil. Vegetationen på det mest artsrige område er vekslende og følger en gradient fra åen og ind gennem ådalen. De dominerende, hyppigst forekommende arter er krybende hestegræs og rød svingel, almindelig

syre og almindelig kvik, som på andre arealer længst væk fra åen afløses/suppleres af blandt andet sand-star, tyttebær, blåhat eller krybende pil, bølget bunke, katteskæg, fåre-svingel og hedelyng eller mose-bunke og blåtop.

Vegetationstyper: pilekrat, kær.

Højere planter:

1986. Den samlede artsliste fra hele området omfatter følgende arter: hvid anemone, hydebladet baldrian, blåhat, blåtop, bølget bunke, mose-bunke, glat dueurt, mangelblomstret frytle, almindelig galteband, gederams, guldblomme, kødfarvet gøgeurt, hedelyng, almindelig hvene, sand-hvene, håret høgeurt, eng-kabbeleje, katteskæg, klokkeling, almindelig kongepen, plettet kongepen, kragefod, krybende hestegræs, smalbladet kæruld, eng-nelikerod, stor nælde, prikbladet perikon, krybende pil, øret pil, mose-pors, krybende potentil, lav ranunkel, revling, almindelig røllike, nyse-røllike, lyse-siv, gul snerre, kær-snerre, lyng-snerre, almindelig star, grå star, næb-star, sand-star, stjerne-star, fåre-svingel, rød svingel, almindelig syre, tandet sødgræs, kær-tidsel, tormentil, tranebær, trævelekroner, tyttebær og eng-viol (Gyrsting, 1987).

18/22-2. BØGELUND omfatter mose- og engområder på Karup Ådalens vestbred øst for Munkelinde. Ialt er der ca. 6 ha. Der er udarbejdet tre artslistes fra området, der her er sammenskrevet til én liste. Den midterste del af området anvendes i dag til græsning, medens græsningen på den øvrige del af området er ophørt. Vegetationen på området er som helhed varieret og med en heterogen struktur. På den del af arealet, der ikke anvendes til græsning, er der spredte træer og buske af øret pil og grå-pil.

Vegetationstyper: tør eng, overgangsfattigkær.

Højere planter:

1986. Den samlede artsliste omfatter følgende højere planter: hydebladet baldrian, blåhat, blåtop, mose-bunke, draphavre, dunet dueurt, glat dueurt, engelskgræs, græsbladet fladstjerne, fløjlsgræs, mangelblomstret frytle, mark-frytle, gederams, vellugtende gulaks, almindelig gyldenris, almindelig hanekro, dunet havre, krybende hestegræs, almindelig hvene, håret høgeurt, eng-kabbeleje, knopurt, kragefod, almindelig kvik, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, eng-nelikerod, prikbladet perikon, krybende potentil, bidende ranunkel, lav ranunkel, eng-rapgræs, knæbøjet rævehale, rørgræs, lyse-siv, skræppe, burre-snerre, gul snerre, hvid snerre, kær-snerre, almindelig star, fåre-svingel, rød svingel, almindelig syre, høj sødgræs, kær-tidsel, tjæreneilike, tormentil, almindelig torskemund, trævelekroner, lancetvejbred, muse-vikke og tveskægget ærenpris (Gyrsting, 1987).

18/22-3. GAMMEL KLYNEMOSE omfatter mosearealer på Karup Ådalens østbred. Den sydlige del af området er under tilgroning med spredt forekomst af øret pil og dun-birk, medens arealet nord for er delvist tilplantet med el, eg og hvid-gran. Den nordligste del er uden trævækst. Vegetationen på den sydlige del er den mest varierede og artsrige, hvilket blandt andet afspejler vekslende vandstandsforhold, idet en del af området påvirkes af væld/trykvand, og af, at der tidligere er gravet tørv på området. Den øvrige del har karakter af tør eng eller overdrev. De dominerende, hyppigst forekommende arter på den sydlige del, hvor vegetationen består af højtvoksende græsser og urter, er rød svingel, almindelig hvene, krybende hestegræs, dunet-havre, almindelig røllike, almindelig star, mose-bunke, almindelig mjødurt og hydebladet baldrian. Fra dette område kan desuden nævnes bukkeblad, blåtop, glat dueurt, eng-kabbeleje, kragefod, bakkenelike og dynd-padderok. På den øvrige del dominerer blandt andet rød-svingel, dunet havre, gul snerre og almindelig kvik.

Vegetationstyper: tør eng, kær.

Højere planter:

1986. Den samlede artsliste fra hele området omfatter følgende arter: almindelig agermåne, hvid anemone, hyldebladet baldrian, blåhat, bukkeblad, bølget bunke, mose-bunke, engelskgræs, gul fladbælg, græsbladet fladstjerne, fløjlsgræs, sump-forglemmigej, mark-frytle, vellugtende gulaks, almindelig gyldenris, almindelig hanekro, dunet havre, krybende hestegræs, sand-hvene, håret høgeurt, almindelig hønsetarm, katteskæg, ensidig klokke, almindelig knopurt, almindelig kongepen, kragefod, almindelig kvik, almindelig kællingetand, almindelig mjødurt, almindelig mælkebøtte, eng-nellikerod, krybende pil, fersken-pileurt, gåse-potentil, bidende ranunkel, almindelig rapgræs, almindelig røllike, knop-siv, art af skjaller, gul snerre, kær-snerre, lyng-snerre, almindelig star, sand-star, rød svingel, almindelig syre, høj sødgræs, kær-tidse, tormentil, trævlekrone, lancet-vejbred, muse-vikke, hunde-viol og tveskægget ærenpris (Gyrsting, 1987).

18/22-4. MUNKELINDE MOSE, NORD. Området udgør i alt ca. 5 ha vest for gården Lundsberg. Det har indtil 1978 været græsset og tidligere også udnyttet til høslæt. Ned mod åen er der en åben mose- og engvegetation, medens der er en vis grad af tilgroning op til de dyrkede arealer med en mere eller mindre sluttet kratbevoksning.

Vegetationstyper: kær, pilekrat.

Højere planter:

1986. Den samlede artsliste omfatter følgende højere planter: hyldebladet baldrian, bukkeblad, mose-bunke, dunet dueurt, engelskgræs, græsbladet fladstjerne, art af forglemmigej, art af hanekro, dunet havre, krybende hestegræs, kryb-hvene, eng-kabbeleje, kragefod, smalbladet kæruld, almindelig mjødurt, eng-nellikerod, stor nælde, art af padderok, bidende ranunkel, lav ranunkel, rapgræs, almindelig røllike, rørgræs, kær-snerre, lyng-snerre, almindelig star, eng-svingel, rød svingel, almindelig syre, høj sødgræs, kær-tidse, tormentil, trævlekrone, muse-vikke, eng-viol, og tveskægget ærenpris (Gyrsting, 1987).

18/22-5. MUNKELINDE MOSE, SYD. Området udgør ca. 2,5 ha på Karup Åens vestbred, sydvest for gården Lundsberg. Det har indtil 1975/76 været udnyttet til høslæt og græsning. Pil danner stedvist sluttet kratbevoksning, mens der iverdigt er opvækst af bævreasp. Der er en artsrig og veludviklet kærvegetation på området. Stedvist dominerer mose-bunke eller blåtop med indslag af hyppigt forekommende arter som almindelig syre, kragefod og smalbladet kæruld. På enkelte mere tørre lokaliteter dominerer bølget bunke og sand-star.

Vegetationstyper: pilekrat, overgangsfattigkær, tør eng.

Højere planter:

1986. Den samlede artsliste omfatter følgende højere planter: blåhat, blåtop, bukkeblad, bølget bunke, mose-bunke, bævreasp, mose-bølle, kær-dueurt, engkarse, mangleblomstret frytle, dunet havre, håret høgeurt, stor knopurt, kragefod, sump-kællingetand, smalbladet kæruld, prikbladet perikon, krybende pil, mose-pors, almindelig røllike, trådsiv, gul snerre, kær-snerre, rundbladet soldug, grå star, sand-star, stjerne-star, fåre-svingel, rød svingel, kær-tidse, tjærenelike, tormentil og tyttebær (Gyrsting, 1987).

18/22-6. SKYGGEGHALE omfatter et moseareal på Karup Åens østbred vest for Kompedal Plantage.

Vegetationstyper: overdrev (tør eng).

Højere planter:

1986. Den samlede artsliste omfatter følgende højere planter: bølget bunke, mose-bunke, bævreasp, stilk-eg, engelskgræs, mark-frytle, gederams, vellugtende gulaks, hedelyng, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, kattefod, almindelig kvik, vej-pileurt, bidende ranunkel, knold-ranunkel, lund-rapgræs, rødknæ, almindelig røllike, lyng-snerre, sand-star, kornet stenbræk, rød svingel, almindelig syre, tormentil, lancet-vejbred, muse-vikke og engelsk visse (Gyrsting, 1987).

Lokalitetskoder:

Agerskov	++ V I s
Bøgelund	++ V II r
Gammel Klynemose	++ V II s
Munkelinde Mose, nord	++ V II r
Munkelinde Mose, syd	++ V II s
Skyggehal	++ V II r

Botanisk vurdering:

Agerskov:

2. Sjældnere planter: tandet sødgræs.
3. Lokalt sjældnere arter: kødfarvet høgeurt.
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: kær-snerre, kær-tidse og trævlekrone.

Bøgelund:

5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: sump-kællingetand, almindelig mjødurt, kær-snerre, kær-tidse og trævlekrone.

Gammel Klynemose

4. Hede- og overdrevsindikatorer: dunet havre.
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: almindelig mjødurt, kær-snerre, kær-tidse og trævlekrone.

Munkelinde Mose, nord:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: dunet havre.
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: almindelig mjødurt, kær-snerre, kær-tidse og trævlekrone.

Munkelinde Mose, syd:

5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: kær-dueurt, sump-kællingetand, kær-snerre og kær-tidse.

Skyggehal:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: knold-ranunkel, kornet stenbræk og kattefod.

Kilder: 365

18/24 TIMRING

RØDDINGLUND

18/24-1. RØDDINGLUND omfatter i dag fire adskilte skovbevoksninger med eg sydøst for Røddinglund Plantage. Heraf udgør de to større samt to mindre bevoksninger tilsammen i alt 5 ha. Rødding-

lund er beskrevet af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Tidligere er krattet omtalt af Dalgas (1884).

Det østligste og største af krattene er i dag blandingskov med stilk-eg og indplantede sitka-gran. Det vestligste og næststørste af krattene udgør en relativt højstammet egebevoksning med en del bævreasp og enkelte indplantede bøge. Skovbunden er dækket af blåbærriis, og der var i 1982 megen opvækst af bævreasp på grund af en kraftig udtynding.

Karakteristisk:

Belligenhed: mark/skov

Antal krat: 4

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 14-16/ 18-20 meter

Stammediameter: 0,47 meter (0,32-0,76)

0,73 meter (0,48-0,93)

Trækonfiguration: rette ege i "bukker" / rette, enkeltstående ege

Underskov: ingen/ hindbær

Opvækst: ingen/ bævreasp

Bundvegetation: almindelig kohvede, skovstjerne m.fl./ blåbær

Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. Samlet artsliste for alle fire bevoksninger. *Træer og buske:* rød-gran, stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, hindbær, almindelig hvidtjørn, engriflet hvidtjørn, tørst, kvalkved og almindelig gedeblad. *Urter:* ørnebregne, bredbladet mangeløv, almindelig engelsød, lav ranunkel, prikbladet perikon, art af viol, almindelig fredløs, skovstjerne, tormentil, skov-jordbær, krat-fladbælg, gederams, glat dueurt, skovsyre, skov-galtetand, tveskægget ærenpris, læge-baldrian, djævels-bid og majblomst. *Græsagtige planter:* håret frytle, almindelig rapgræs, almindelig hundegræs, bølget bunke, mose-bunke, krybende hestegræs og blåtop.

1944. Tidligere er endvidere mose-bølle, tyttebær, hønsebær, almindelig kohvede, djævelsbid og almindelig gyldenris angivet fra egekrattet. Desuden er hvid anemone, skov-viol, pyramide-læbeløs og firblad angivet.

Lokaltetskode:

Røddinglund ++ S II r

Botanisk vurdering:

Røddinglund

4.Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, krat-fladbælg og tormentil.

Kilder: 34, 36, 46, 272, 275

18/25 VILDBJERG

TRANHOLM BÆK

18/25-1. TRANHOLM BÆK. Fra engarealer op til Tranholm Bæk sydvest for Vildbjerg og nord for vejen mellem Skibbild og Vildbjerg

kendes engblomme (Degn, 1991). Nærmere botaniske oplysninger om lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: rignær.

Lokaltetskode:

Tranholm Bæk + V II (?) s

Botanisk vurdering:

Tranholm Bæk

2. Sjeløndere planter: engblomme.

Kilder: 93, 270b

18/26 BÆKGÅRD

BÆKGÅRD

18/26-1. BÆKGÅRD. På engen vest for Herningsholm Å står i dag fire små grupper af gamle ege, der i 40'erne havde udstrækning som et mindre krat på omkring en ha (Gram, Jørgensen & Køie, 1944). Desuden er lokaliteten undersøgt som egekrat i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I 1884 beskriver Dalgas et mindre egekrat på ca. 0,5 ha. Bortset fra nogle få ege er der ikke andre træer tilbage fra den tidligere bevoksning, ligesom skovbundsvegetationen er forsvundet. Tidligere er bævreasp, dun-birk, almindelig røn og almindelig gedeblad fundet. Hvor kreaturerne tidligere ikke havde ødelagt bunden voksede der i 40'erne skovsyre og liljekonval (dominerende) med majblomst, almindelig kohvede, skovstjerne, hvid anemone, almindelig gyldenris, almindelig engelsød og smalbladet mangeløv og græsserne krybende hestegræs, håret frytle og bølget bunke.

Karakteristisk:

Belligenhed: mark

Antal krat: "1"

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 14-16 meter

Underskov: ingen

Opvækst: ingen

Bundvegetation: "græs-dækket"

Græsning: ja

Vegetationstyper: egekrat.

Lokaltetskode:

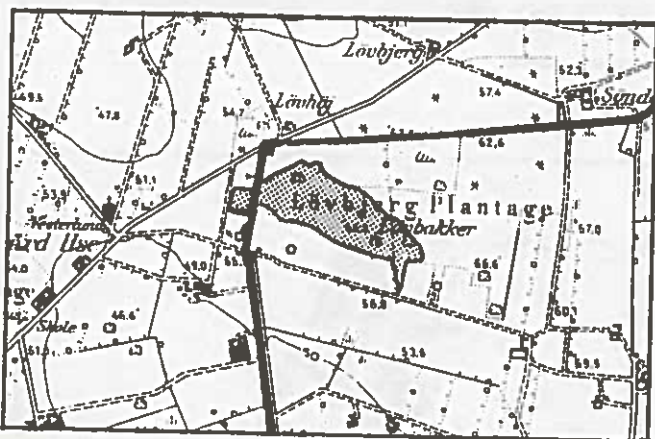
Bækgård ++ E-S III r

Kilder: 36, 46, 272

18/27 LØVBJERG PLANTAGE

LØVBJERG KRAT se LØVBJERG PLANTAGE

18/27-1. LØVBJERG PLANTAGE ejes af Herning Kommune og ligger omkring højdepunktet Løvbakke. I den vestlige del er plantagen anlagt med såvel gran som løvbepantninger, medens det oprindelige egekrat er bevaret i den vestlige del af plantagen. Mod øst har egekrattet i dag mere karakter af skov med retstammede ege, medens bevoksning mod vest stadig har karakter af krat. Endnu i 40'erne var løvbakkerne overvejende bevokset med hede, hvor der forekom få spredte kratpartier og mindre ege. I dele af krattet er der underskov med almindelig røn og tørst. Skovbundsvegetationen domineres blandt andet af blåbær og bølget bunke.

Løvbakkerne. Egekrat i den vestlige del af Løvbjerg Plantage ved Herning.

Karakteristikk:

Belligenhed: skov

Antal krat: 1

Dominerende træart: vinter-eg

Træhøjde: 8-10/10-12/12-14 meter

Trækonfiguration: mangestammede, krogede ege/ tætstående, rette ege

Underskov: tørst/ingen

Opvækst:

Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ blåbær

Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1986. Den samlede artsliste for selve egekrattet omfattede i 1982 følgende træer og buske: fyr, stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, hindbær, tørst og almindelig gedeblad. Dværgbuske: hedetung, blåbær, tyttebær, revling. Urter: smalladet mangeløv, rødknæ, skovstjerne, tormentil, skov-galtetand, almindelig kohvede, lyng-snerre, almindelig gyldenris, majblomst, liljekonval. Græsagtige planter: pillestar og bølget bunke.

Ikke lokaliseret: Fra en eng mellem Herning og Sunds kendes fund af forskelligbladet tidsel (Hansen, 1981).

Lokaltetskode:

Løvbjerg Plantage ++ S II r

Botanisk vurdering:

Løvbjerg Plantage

4.Egekratsindikatorer: tørst, almindelig kohvede og tormentil.

Kilder: 35, 46, 87, 272

18/28 SUNDS

SUNDS SØ

18/28-1. SUNDS SØ er en forholdsvis stor sø på ca. 124 ha, der ligger i Sunds nordøst for Herning. Søen er næsten helt omgivet af bymæssig bebyggelse og sommerhusområder og udnyttes samtidig intensivt til sejlsport og roning med mere. Søens største dybde er 3,5 meter, medens middeldybden er 1,6 meter. Søbunden er overvejende sandet med et islæt af grus og småsten. På dybere vand findes bløde aflejringer af slam, og omkring udløbet af Kvasholms Bæk er der okkerslam. Søen ligger i den øvre del af Storåsystemet og gennemstrømmes af to vandløb: Møllebæk og Kvasholms Bæk. Søens afløb er Sunds Nørreå. Sunds Sø kan karakteriseres som en neutral sø med relativt høje koncentrationer af kvælstof. I søen forekommer i dag en bemærkelsesværdig blanding af arter fra såvel næringsfattige søer som næringsrige søer. Arter med tilknytning til de næringsfattige søer er gulgrøn brasenføde, strandbo, nåle-sumpstrå, liden siv, hår-tusindblad og *Nitella flexilis*. Blandt disse er især forekomsten af gulgrøn brasenføde af stor, botanisk interesse, idet denne rødlistede art (Løjtnant, 1985) ikke tidligere er fundet i søen og heller ikke i denne del af landet (Hansen, 1981). Bestanden af gulgrøn brasenføde er lille og begrænset til søens nordvestlige del, hvilket gør arten sårbar på lokaliteten. Vegetationens ydergrænse dannes af hjertebladet vandaks. Rørsumpen rummer ligesom bundvegetationen såvel arter fra de mere næringsfattige: næb-star og almindelig sumpstrå, som de mere næringsrige søer: tagrør og sø-kogleaks og dels høj sødgræs.

Vegetationstyper: sø

Alger:

1988. **Blågrønalger:** *Gomphosphaeria lacustris*, *Anabaena spiroides*, *Aphanothece* sp., *Aphanothece clathrata*, *Oscillatoria agardhii*, *Oscillatoria limnetica* og *Gomphosphaeria pusilla*. **Furealger:** *Peridinium cf. inconspicuum*, *Peridinium* spp. og *Peridinium bipes*. **Gulalger:** *Chryso-coccus cf. minutus*, *Dinobryon* spp., *Dinobryon divergens*, *Mallomonas* spp., *Pseudokephyrion spirale*, *Dinobryon cylindricum*, *Dinobryon crenulatum*, *Dinobryon suecicum* og *Synura* sp. **Kiselalger:** *Melosira varians*, *Rhizosolenia criensis*, *Stephanodiscus hantzschii*, *Cyclotella comta*, *Asterionella formosa*, *Diatoma elongatum*, *Synedra ulna*, *Fragilaria construens*, *Synedra acus*, *Tabellaria flocculosa*, *Fragilaria capucina*, *Nitzschia acicularis*, *Fragilaria crotonensis*, *Navicula* sp., *Surirella* sp. og *Surirella biseriata*. **Grønalger:** *Eudorina elegans*, *Eucarteria* sp., *Pandorina morum*, *Pseudosphaerocystis lacustris*, *Paulschulzia pseudovolvox*, *Monoraphidium contortum*, *Pediastrum boryanum*, *Oocystis lacustris*, *Botryococcus braunii*, *Scenedesmus quadricauda* og *Golenkinia radiata*, *Tetrastrum triangulare*, *Ankyra judayi*, *Sphaerocystis schroeteri*, *Pediastrum duplex*, *Dictyosphaerium pulchellum*, *Monoraphidium komarkovae*, *Scenedesmus armatus*, *Lagerheimia genevensis*, *Coelastrum cambricum*, *Tetraedon caudatum*, *Tetraedron trigonum*, *Micractinium pusillum*, *Pediastrum tetras*, *Scenedesmus* sp., *Elakatothrix biplex*, *Kirchneriella contorta*, *Chlorella vulgaris*, *Oocystis* sp., *Tetrastrum elegans*, *Koliella longiseta* og *Cosmarium* sp.

Højere planter:

1989. Gulgrøn brasensføde, bredbladet dunhammer, smalbladet dunhammer, dusk-fredløs, sø-kogleaks, dynd-padderok, enkelt pindsvineknap, liden siv, vejbred-skeblad, næb-star, strandbo, almindelig sumpstrå, nåle-sumpstrå, høj sødgræs, tagrør, aks-tusindblad, hår-tusindblad, butbladet vandaks, hjertebladet vandaks, liden vandaks, stilket(?) vandkrans, manglefrugtet vandaks, vandpest, almindelig vandranunkel og smalbladet vandstjerne.

Alger:

Art af Glanstråd (*Nitella flexilis*) og art af kransnål (*Chara globularis*).

Lokalitetskode:

Sunds Sø +++ V I s

Botanisk vurdering:

Sunds Sø:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart.

1. Rødlisterarter: gulgrøn brasensføde.

2. Sjældnere planter: strandbo, nåle-sumpstrå.

4. Lobeliesøindikatorer: gulgrøn brasensføde og strandbo.

Rentvandsindikatorer: Højere planter: gulgrøn brasensføde, liden siv, strandbo, nåle-sumpstrå, hår-tusindblad og glanstråd (*Nitella flexilis*). Gulalger: *Chrysococcus* spp. minutus, *Dinobryon crenulatum*, *Dinobryon cylindricum*, *Dinobryon succicum*, *Mallomonas* spp., *Pseudokephyrion spirale* og *Synura* sp. Grønalger - *Desmidiaceæ*: *Cosmarium* sp.

Kilder: 204, 205h, 205m, 205p

18/29 LINNEBJERG

LINNEBJERG, MALMKÆR BÆK

18/29-1. LINNEBJERG, vest for Sunds, omfatter 11 ha med fortrinvis skov på Linnebjerg Bakkeø, der er fredet. Omkring fortidsmindet Degnhøj er der endnu åben lyngede med enkelte småtræer af eg. Skoven omfatter forskellige beplantninger med løv- og nåletræer, hvoraf sidstnævnte skal afdrives i henhold til fredningen. På skråningen af den markante bakkeø ligger to relativt store egebevoksninger på tilsammen 11 ha. Der findes en del omtale af krattet i ældre litteratur, nævnes kan Dalgas (1867, 1884) og Oppermann (1932). Mest tilbunds gående er Køies undersøgelser af krattet i 40'erne (Gram, Jørgensen & Køie, 1944) samt i nyere tid Degn & Emsholm (1983) og Emsholm (1982, upubl).

Dalgas omtaler, at "der i sin Tid ogsaa har været Lindetræer, hvorefter Øen eller Bjerget kan have faaet sit Navn, er ikke saa usandsynligt, thi Lindekrat er temmelig almindelige vesterpaa, blandet med Ege, Bæverasp og Vild Abild, men nu er Lindene forsvundne". Oppermann omtaler i 1932 krattet som "anseligt og frodigt". Køie nævner, at der kun findes vinter-egge.

Det østlige krat breder sig ud over det nordlige hedecareal, og der findes forskellige stadier fra krat til egentlig skov. I den vestlige del når træerne højder på 16-18 meter. Inde blandt de krogede manglestammede ege er der lysninger, men der er også tætte partier af tyndstammede og rette ege, der kunne trænge til en vis udtyndning. I dag er skovbunden dækket af blåbær, bølget bunke og almindelig

kohvede. Også det vestlige krat omfatter såvel mere skovagtige som kratagtige partier med krogede ege især i den sydlige del.

Karakteristisk:

Belligheden: skov

Antal krat: 2

Dominerende træart: vinter-eg

Træhøjde: 8-10/ 10-12 meter

Stammediameter: 0,40 meter (0,17 - 0,60)

0,57 meter (0,42 - 0,82)

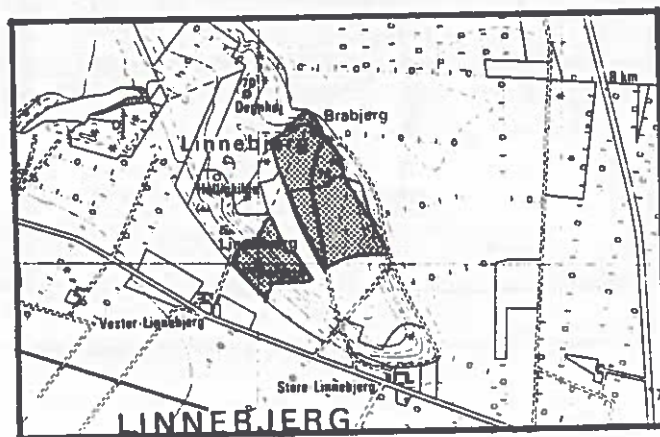
Trækonfiguration: krogede ege/ rette ege i "buketter"

Underskov: ingen/ tørst

Opvækst: bæverasp, røn (sparsom)

Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/blåbær/ morbundplanter: liljekonval, majblomst

Græsning: ingen

Linnebjerg. Egekrat på Linnebjerg Bakkeø vest for Sunds. Forskellige egeskovbevoksninger med en varieret bundvegetation.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. Træer og buske: rød-gran, ene, vinter-eg, stilk-eg, bæverasp, almindelig røn, tørst, drue-hyld, almindelig gedeblad. Dvergbuske: hedelyng, blåbær og tyttebær. Urter: smalbladet mangeløv, hvid anemone, skovstjerne, gederams, læge-ærenpris, almindelig kohvede, aks-rapunsel, lyng-snerre, iveskægget ærenpris, almindelig gyldenris, majblomst og liljekonval. Græsagtige planter: håret frytle, bølget bunke, hund-rapgræs og krybende hestegræs.

18/29-2. MALMKÆR BÆK er her beskrevet på strækningen fra Øster Tulstrup til sammenløbet med Møllebæk. Vandløbet har et kanaliseret forløb med generelt ringe fysisk variation. Vandløbsbunden består af sand med pletvis forekomst af grus og sten. Sandvanding forekommer. Vandløbet er kraftigt belastet med okker, og der er allejret okkerslam (Ringkjøbing Amtskommune, 1988).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1988. Vandplanter: manna-sødgræs og storblomstret vandranunkel.

Lokalitetskoder:

Linnebjerg ++ S II r

Malmkær Bæk ++ V III r

Botanisk vurdering:

Linnebjerg

3. Lokalt sjældnere planter: drue-hyld og aks-rapunsel.

4. Egekratsindikatorer: tørst og almindelig kohvede.

Kilder: 34, 36, 46, 164, 205 d, 272, 275

18/30 BORDING**BRUNBJERG, BRUNBJERG GRØFT, KJELDSIG GRØFT**

18/30-1. BRUNBJERG. Vest for højdepunktet Brunbjerg findes et ca. 0,9 ha stort egekrat. Mange af træerne viser tegn på støvning, idet de er mangestammede. Bundfloraen er påvirket af slitage fra færdsel, idet der ligger en spejderhytte i udkanten af krattet.

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, selje-røn og hvidtjørn. *Dværgbuske*: hedelyng og blåbær. *Urt*: art af mangeløv, hvid anemone, bidende ranunkel, almindelig syre, skov-jordbær, skovstjerne, lyng-snerre, almindelig kohvede, almindelig gyldenris, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: velugtende gulaks, art af svingel, almindelig hundegræs og bølget bunke.

18/30-2. BRUNBJERG GRØFT er her beskrevet fra Brunbjerg til sammenløbet med Kjeldsig Grøft. Vandløbet har på strækningen et kanaliseret forløb med ringe fysisk variation. Den nedre del af vandløbet er rørlagt. Vandløbsbunden består af en ustabil sandbund med stedvis forekomst af grus. Vandløbet er belastet af okker i svag til moderat omfang (Ringkjøbing Amtskommune, 1988).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:1988. *Vandplanter*: art af vandarve og art af vandranunkel.

18/30-3. KJELDSIG GRØFT har et kanaliseret forløb med ringe fysisk variation. Vandløbsbunden er blød og sandet, stedvis med forekomst af en gruset bund. Vandløbet er belastet af okker i moderat omfang (Ringkjøbing Amtskommune, 1988).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:1988. *Vandplanter*: storblomstret vandranunkel og dynd-padderok.

18/30. Ikke lokaliseret. Fra Brunbjerg ved Ørre foreligger i TBU-arkivet oplysninger om fund af almindelig ulvefod.

Lokalitetskoder:

Brunbjerg ++ S III r
Brunbjerg Grøft ++ V III r
Kjeldsig Grøft ++ V III r

Botanisk vurdering:

Brunbjerg:

3. Lokalt sjældnere planter: skov-jordbær.

4. Egekratsindikatorer: almindelig kohvede.

Kilder: 34, 46, 205 d, 270

18/32 KIRSEBÆRMOSE**SNEJBJERG**

18/32-1. SNEJBJERG. I den vestlige del af Snebjerg Plantage ligger en lille egebevoksning på omkring 1 ha. Bevoksningen er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, unpubl.), hos førstnævnte under navnet Snærlund Krat. Det er en yngre egebevoksning af relativt rette ege og med en sparsom underskov af tørst. Bundvegetationen er sparsom.

Karakteristikk:

Belligenhed: skov

Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 14-16 meter

Trækonfiguration: retstammede, let krogede ege

Underskov: tørst, røn, hindbær

Opvækst:

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: stilk-eg, tørst og almindelig røn. *Dværgbuske*: tyttebær. *Urt*: skovstjerne, almindelig kohvede og majblomst. *Græsagtige planter*: håret frytle og bølget bunke.

I 40'erne blev også mose-bølle, revling og almindelig gyldenris angivet fra selve egebevoksningen.

Lokalitetskode:

Snebjerg ++ S III r

Botanisk vurdering:

Snebjerg

4. Egekratsindikatorer: tørst og almindelig kohvede.

Kilder: 36, 46, 272

18/33 GØDSTRUP SØ

GØDSTRUP SØ

18/33-1. GØDSTRUP SØ. Søens vandareal er ca. 46 ha, og den er på sit dybeste sted 3,6 meter, medens middeldybden er 1,8 meter. Der er meget stor vandudskiftning i søen, der modtager spildevand fra Herning. De nærmeste omgivelser består på østsiden af græsningsarealer og eng, mens der på vestsiden findes en smal bræmme af løvskov og krat med en del sommerhuse. Søen er sandsynligvis opstået som et dødishul. Søbunden består overvejende af sand, til dels også af sten og grus. På sømidten er søbunden dækket af et tykt lag kulturslam. Søen gennemstrømmes af Herningsholm Å. Der er høje koncentrationer af næringsstoffer i søen, hvilket giver perioder med en kraftig opvækst af planteplankton. Planteplanktonet domineres i forårsperioden af grønalger og flagellater, medens rekyalger og grønalger dominerer i sommerperioden. En bundvegetation af højere planter forekommer langs det meste af søbredden. Børstebladet vandaks forekommer i tætte bevoxsninger langs søens nordøstlige bred, ligesom planten forekommer på sydvestbredden. Der er udviklet rørsump langs den vestlige, nordlige og sydlige bred, dog ikke i den nordøstlige del på grund af kreaturgræsning. Uden for rørsumpen forekommer flydebladsplanten gul åkande.

Vegetationstyper: sø.

Højere planter:

1989. Vandplanter: Liden andemad, stor andemad, pindsvineknop, børstebladet vandaks, kruset vandaks, spinkel vandaks, krybende vandkrans, vandpest og gul åkande.

Lokalitetskoder:

Gødstrup Sø +++ V III r

Botanisk vurdering:

Gødstrup Sø:

2. Sjældnere planter: spinkel vandaks.

Kilder: 76, 178, 204, 205 m, 251,

18/34 KNUDMOSE

KNUDMOSE

18/34-1. KNUDMOSE omfatter et stort mosekompleks syd for Herning. Store dele af mosen er i dag under tilgroning med skov af overvejende birk. Herning Kommune har udført pleje på en del af arealet, som foruden fældning af trævæksten også omfatter græsning med får. Udover det område, der er bevokset med skov og krat eller mere spredt træbevoksning, indeholder det naturtyper som højmose, hede, ekstremfattigkær og overgangsfattigkær. Af højmosen er der i dag kun to mindre rester tilbage. Vegetationen på disse højmosepartier domineres af blåtop med indslag af smalbladet kæruld, klokkeløng og tue-kæruld eller mose-pors, revling og mose-bølle, rosmarinlyng og tyttebær. Fattigkærene domineres af blåtop, som på de mest afvekslende partier har indslag af smalbladet kæruld og klokkeløng eller mose-pors, revling og mose-bølle, som er de hyppigst forekommende arter samt blåtop. Der findes en del tørre blåtopmoser, der generelt er meget artsfattige. Overgangsfattigkærene do-

mineres nogle steder af storerne almindelig star eller grå star med indslag af smalbladet mangeløv, kær-svovlrod eller lyse-siv. På andre arealer dominerer blandt andet lyse-siv med blåtop og krybende hestegræs. Der var i 1986 enkelte hedearealer tilbage, hvor hedeløng dominerede, på de mere fugtige partier med indslag af klokkeløng med overgang til egentlig hedemose med klokkeløng. På meget tørre partier domineres vegetationen af græsser som almindelig hvene. Der er i en femårig periode fra 1982-1986 udført dækningsgradsanalyse på et stort antal lokaliteter, ca. 60, hvorfra ovenstående oplysninger er taget (Grignon, 1986).

Vegetationstyper: højmose, hedemose, fattigkær, overgangsfattigkær.

Højere planter:

1985. Den samlede artsliste fra området omfatter følgende arter, der overvejende er knyttet til den våde bund: hyldebladet baldrian, blåtop, skov-brandbæger, fliget brøndsel, mose-bunke, glat dueurt, sump-ævhedsblomst, kær-fladstjerne, kær-galtetand, kær-guldkarse, hedeløng, hunde-hvene, kryb-hvene, klokkeløng, smalbladet kæruld, tue-kæruld, vand-mynte, femhannet pil, krybende pil, øret pil, fersken-pileurt, mose-pors, kær-ranunkel, lav ranunkel, almindelig rapgræs, revling, rosmarinlyng, rødknæ, nyse-røllike, børste-siv, glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, tudse-siv, kruset skræppe, kær-snerre, rundbladet soldug, almindelig star, grå star, eng-svingel, rød svingel, kær-svovlrod, kær-tidsel, tormentil, art af tørvemos, femradet ulvefod, eng-viol.

Blandt arter, der overvejende er knyttet til den tørre bund, kan nævnes: dun-birk, vorte-birk, høst-borst, bølget bunke, draphavre, stilk-eg, gul fladbælg, græsbladet fladstjerne, fløjsgræs, mangelblomstret frytle, almindelig gedebled, gederams, vellugtende gulaks, almindelig hanekro, skov-hanekro, krybende hestegræs, hindbær, almindelig hundegræs, almindelig hvene, stortoppet hvene, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, almindelig hønsetarm, hvid-kløver, almindelig kvik, vild kørvel, bredbladet mangeløv, smalbladet mangeløv, ager-mynte, bidende ranunkel, almindelig enårig rapgræs, lund-rapgræs, eng-rævehale, almindelig røllike, skovstjerne, burre-snerre, lyng-snerre, akselblomstret star, grå star, hare-star, almindelig syre og muse-vikke.

1950-1985. Liden soldug

Lokalitetskoder:

Knudmose +++ H-V-S-E II s

Botanisk vurdering:

Knudmose:

2. Sjældnere planter: femradet ulvefod og rosmarinlyng.

3. Lokalt sjældnere planter: femhannet pil.

5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: vand-mynte, kær-snerre og kær-tidsel.

Kilder: 49, 74, 76, 116

18/36 IKAST

RINGSTRUP, SMEDEGÅRD GRØFT, STORÅ

18/36-1. RINGSTRUP (vandløb) er her beskrevet på strækningen fra Ravnsvad til Ringstrup Bro. Vandløbet har et kanaliseret forløb og vandløbsbunden er overvejende blød og sandet med stedvis forekomst af grus og rent sand. En tæt vandløbsvegetation danner grundlag for en stor, fysisk variation (Ringkjøbing Amtskommune, 1988).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1988. *Vandplanter*: manna-sødgræs, art af vandstjerne, art af vand-arve, art af vandranunkel og grønne trådalger.

18/36-2. SMEDEGÅRD GRØFT er her beskrevet på strækningen fra Tulstrup til sammenløbet med Højris Å. Vandløbet har et kanaliseret forløb, der er røriagt i Tulstrup og bunden består af fast bund med sand, grus og sten. Vandløbet er kraftigt belastet af okker (Ringkjøbing Amtskommune, 1988).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1988. *Vandplanter*: storblomstret vandranunkel og manna-sødgræs.

Lokalitetskoder:

Ringstrup	
vandløb	++ V III r
Smedegård Grøft	++ V III r

Kilder: 205 d

18/38 RAVNHOLT SØ

18/38-1 RAVNHOLT SØ er en lille mosesø, der ligger i Ravnholt Mose, sydvest for Bording. Den er ca. 3,7 ha og har et næsten dråbeformet omrids. Søen er sandsynligvis opstået ved tørvegravning. Den største dybde er omkring 1,5 meter, og søbunden er meget blød og består af tørv og løst slam. Søen er uden tilløb, og der er kun et lille afløb fra søen. De nærmeste omgivelser består af mose, der er bevokset med birk, pil og mose-pors. Der er ingen bundvegetation i søen. Der er i forårs- og efterårsperioden en overvægt af rentvandsarter i algesamfundet, men næringskrævende arter forekommer også.

Vegetationstyper: sø.

Alger:

1988. *Rekylalger*: *Cryptomonas* sp. og *Rhodomonas lacustris*. *Furealger*: *Peridinium inconspicuum*. *Gulalger*: *Dinobryon bavarium*, *Dinobryon crenulatum*, *Chrysococcus* sp. og *Mallomonas* sp. *Gulgrøn-alger*: *Centritractus belenophorus* og *Isthmochloron trispinatum*. *Kiselalger*: *Nitzschia* sp. og *Tabellaria flocculosa*. *Øjealger*: *Trachelomonas* sp. *Grøn-alger*: *Chlamydomonas* sp., *Ankyra lanceolata*, *Botryococcus braunii*, *Dictyosphaerium ehrenbergianum*, *Dictyosphaerium subsolitarium*, *Eutetramorus fottii*, *Monoraphidium contortum*, *Oocystis* sp., *Scenedesmus armatus*, *Koliella longiseta*, *Staurastrum brachiatum*, *Staurastrum* sp. og *Staurodesmus extensus*.

Lokalitetskoder:

Ravnholt Sø ++ V II s

Botanisk vurdering:

4. Rentvandsindikatorer: *Gulalger*: *Chrysococcus* sp., *Dinobryon bavarium*, *Dinobryon crenulatum* og *Mallomonas* sp. *Gulgrøn-alger*: *Centritractus belenophorus*, *Isthmochloron trispinatum*. *Grøn-alger* - *Desmediacter*: *Staurastrum brachiatum*, *Staurastrum* sp. og *Staurodesmus extensus*.

Kilde: 205 h

18/39 PÅRUP

ENGESVANG VESTERKRAT

18/39-1. ENGESVANG VESTERKRAT er et lille egekrat på omkring 1 ha beliggende omkring gården Krathus. Krattet er undersøgt og beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944), og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). Da Køie besøgte krattet i 40'erne, var det på 4-5 ha og havde allerede dengang skovkarakter med træer på 6-8 meter højde. I dag er træerne over 15 meter høje. Egene var dengang vinter-eg og krydsninger mellem de to arter, men ingen stilk-eg. De øvrige træer var i 40'erne bævreasp, almindelig røn, tørst, fugle-kirsebær (i den sydlige del), ene, vedbend og klynger af almindelig gedeblad. Ene er ikke genfundet i 1982.

Karakteristik:

Bellighed: mark

Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 14-16 meter

Trækonfiguration: tætstående, retstammede ege

Underskov:

Opvækst:

Bundvegetation: morbundsplanter: majblomst, liljekonval m.fl.

Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: vinter-eg, stilk-eg x vinter-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst, almindelig gedeblad, vedbend, skov-eim, birk og hindbær. *Urtier*: skarpbladet fladstjerne, krat-viol, krat-fladbælg, gederams, skovsyre, almindelig kohvede, lyng-snerre, majblomst og liljekonval. *Græsser*: kryb-ivene, almindelig hundegræs, enblomstret flitteraks og bølget bunke.

1944. Tidligere er skov-jordbær samt ørnebregne, skov-viol, tormentil, djævelsbid, almindelig gyldenris og smalbladet høgeurt fundet i krattet, desuden blåbær.

Lokalitetskoder:

Engesvang Vesterkrat ++ S II r

Botanisk vurdering:

Engesvang Vesterkrat

4.Egekratsindikatorer: tørst, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Kilder: 36, 46, 272

ASMIND KÆR, BIRKEBÆK PLANTAGE (se 18/51), RIND PLANTAGE, RIND Å, TAVLUND, TYVKÆR BÆK

18/42-L. RIND PLANTAGE har længe været kendt som en af landets mest værdifulde svampelokalteter. Allerede i 1914 blev elfenbensrørhat (*Suillus placidus*) fundet på lokaliteten og denne art er ikke siden fundet i Damnark, heller ikke i Rind Plantage. I 50'erne og i begyndelsen af 60'erne blev lokaliteten "genopdaget" med fund af blandt andet fyrre-rørhat (*Leccinum vulpinum*) og kantet ridderhat (*Tricholoma sejunctum*) med duftende orange-kantarel (*Hygrophoropsis aurantiaca*) og Halsbånd-ridderhat (*Tricholoma robustum*) og med fund af lakrids-ridderhat (*Tricholoma luteovirens*). Endvidere er de sjældne barksvampearter *Tubulicrinus calothrix* og stillet lædersvamp (*Stereopsis vitellina*) fundet i plantagen, og Uthatobasidium citriforme blev videnskabeligt beskrevet med baggrund i et fund fra Rind Plantage i 1954. Sidstnævnte art er endnu ikke fundet andre steder. Men det er især for de jordboende pigsvampe lokaliteten er kendt. Med 14 arter er denne lokalitet landets mest artsrige for denne gruppe af sjældne og truede arter. De 14 arter er: pjusket duftpigsvamp (*Bankera fuligineoalba*), troid-poresvamp (*Boletopsis leucomelaena*), orange-korkpigsvamp (*Hydnellum aurantiacum*), blålig korkpigsvamp (*Hydnellum caeruleum*), bæltet korkpigsvamp (*Hydnellum concrescens*), *Hydnellum cumulatum*, rust-korkpigsvamp (*Hydnellum ferrugineum*), *Hydnellum gracilipes*, bitter korkpigsvamp (*Hydnellum pickii*), *Hydnellum scrobiculatum*, vellugtende læderpigsvamp (*Phellodon melaleucus*), mørk læderpigsvamp (*Phellodon niger*), tragtformet læderpigsvamp (*Phellodon tomentosus*) og skællet kødpigsvamp (*Sarcodon imbricatus*). Siden 1975 har lokaliteten kun været besøgt få gange af mykologer, og kun få af de ovennævnte sjældenheder er blevet genfundet. Det vides ikke, hvor mange af dem, der stadig kan findes, men det synes indlysende, at driften af plantagen har medført ændringer til skade for svampene. På de mere tørre steder under bævreasp og birk findes blandt andet orange asperørhat og olivengrøn slørhat (*Russula elaeodes*). Fra en sø ved plantagen er kendt fund af mose-huesvamp (*Mycena tubarioides*), der vokser på stængler af star og siv (Vesterholt, 1991). Da der kun foreligger få nyere oplysninger fra plantagen, er det vanskeligt at foretage en botanisk vurdering af lokaliteten. Plantagen hører utvivlsomt fortsat til en af de bedre svampelokalteter i Vestjylland, selv om der mangler konkrete oplysninger.

Vegetationstyper: nåleplantage.

Svampe:

1950-1989. Uthatobasidium citriforme, stillet læderpigsvamp (*Stereopsis vitellina*), en jordboende barksvamp, *Tubulicrinus calothrix*, pjusket duftpigsvamp (*Bankera fuligineoalba*), troidporesvamp (*Boletopsis leucomelaena*), orange korkpigsvamp (*Hydnellum aurantiacum*), blålig korkpigsvamp (*Hydnellum caeruleum*), bæltet korkpigsvamp (*Hydnellum concrescens*), *Hydnellum cumulatum*, rust korkpigsvamp (*Hydnellum ferrugineum*), *Hydnellum gracilipes*, bitter korkpigsvamp (*Hydnellum peckii*), *Hydnellum scrobiculatum*, vellugtende læderpigsvamp (*Phellodon melaleucus*), mørk læderpigsvamp (*Phellodon niger*), tragtformet læderpigsvamp (*Phellodon tomentosus*), skællet kødpigsvamp (*Sarcodon imbricatus*), fyrre-rørhat (*Leccinum vulpinum*), orange asperørhat (*Leccinum aurantiacum*), elfenbensrørhat (*Suillus placidus*), duftende orangekantarel (*Hygrophoropsis olida*), kantet ridderhat (*Tricholoma sejunctum*), karryduftende ridderhat (*Tricholoma apium*), Halsbånd-ridderhat (*Tricholoma robustum*), olivengrøn slørhat (*Russula elaeodes*) og mose-huesvamp (*Mycena tubarioides*) (Vesterholt, 1989).

18/42-2. TAVLUND. På nordsiden af Rind Plantage ligger der ved Herning landevej, 4,5 km syd for Herning, to egekrat, der omfatter ca. 8,5 ha, hvoraf godt halvdelen er fredet. Krattet er og undersøgt beskrevet af Gram, Jørgensen & Kølbe (1944) og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). I den ældre litteratur er Tavlund omtalt hos Vaupell (1863) og Dalgas (1884). Krattet bestod i 40'erne af både lave egepurter og grupper af omkring 10 meter høje ege af begge arter og deres krydsning. Desuden bævreasp, almindelig røn, tørst, skov-æble, selje-pil og grå-pil. Bundfloraen bestod dengang mest af morplanter såsom majblomst, almindelig kohvede, blåbær, tormentil, skovstjerne og bølget bunke. På den lidt bedre jord vokser djævelsbid, tveskægget ærenpris, kantet konval, liljekonval, skov-viol, hyldebladet baldrian og lyng-snerre.

Karakteristik:

Belligheden: ådal

Antal krat: 2

Dominerende træart: stilk-eg og vinter-eg.

Træhøjde: -

Stammediameter: -

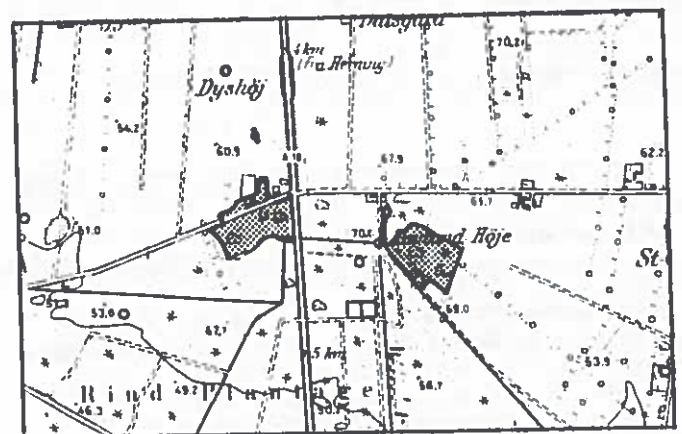
Trækonfiguration: rette og krogede ege.

Underskov: -

Opvækst: -

Bundvegetation: almindelig kohvede, bølget bunke/ morbundsplanter: majblomst, liljekonval.

Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. **Træer og buske:** stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, almindelig røn og tørst. **Dværgbuske:** hedelyng, tyttebær og revling. **Urter:** skovstjerne, krat-fladbælg, almindelig kohvede, smalbladet høgeurt, almindelig gyldenris, liden vintergrøn, stor konval majblomst og liljekonval.

Græsagtige planter: håret frytle, almindelig hundegræs, bølget bunke og krybende hestegræs.

Svampe:

Fra krattet er følgende svampe kendt: slank snyltekølle (*Cordyceps ophioglossoides*), vortet hjortetrøffel (*Elaphomyces muricatus*), lille guldgaffel (*Calocera cornea*), rødlig okkerporesvamp (*Hapalopilus rutilans*), gylden lædersvamp (*Phlebia radiata*), rynket lædersvamp (*Stereum rugosum*), broget læderporesvamp (*Trametes versicolor*), brunstokket rørhat (*Boletus badius*), almindelig netbladhat (*Paxillus involutus*), kuglekoldet fluesvamp (*Amanita citrina*), brun kam-fluesvamp (*Amanita fulva*), rødmende fluesvamp (*Amanita rubescens*), keglestokket fladhat (*Collybia butyracea*), løv-fladhat (*Collybia dryophila*), gul slørhat (*Cortinarius delibutus*), pelargonie-slørhat (*Corti-*

narius paleaceus), brunflugget skørhat (*Cortinarius semivestitus*), gråbrun rødblad (*Entoloma juncinum*), knippe-svovihat (*Hypholoma fasciculare*), almindelig trævihat (*Inocybe geophylla*), violet ametyshat (*Laccaria amethystea*), rød ametyshat (*Laccaria laccata*), toppet hucsvamp (*Mycena galericulata*), sodfarvet skærmhat (*Pluteus atricapillus*), halvkugleformet bredblad (*Stropharia semiglobata*), fnughat (*Tubaria conspersa*), kamfer-mælkehat (*Lactarius camphoratus*), ege-mælkehat (*Lactarius quietus*), spiselig mælkehat (*Lactarius volemus*), tætbladet skørhat (*Russula densifolia*), asvbladet skørhat (*Russula fragilis*), sværtende skørhat (*Russula nigricans*) og okkergul skørhat (*Russula ochroleuca*) (Vesterholt, 1989).

Lokalitetskoder:

Rind Plantage ++ S I-II (?) r
Tavlund ++ S II r

Botanisk vurdering:

Rind Plantage:

Jævnfør bemærkninger ovenfor.

Tavlund

4.Egekratsindikatorer: tørst, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Kilder: 10, 16, 31, 34, 36, 46, 63, 106, 108, 170, 192, 215, 224, 268, 382, 422, 422a

18/43 KOLLUND

BALLEHEDE, FJEDERHOLT Å, HAMMERUM Å, KOLLUND, KOLLUND BÆK

18/43-1. KOLLUND. På begge sider af vejen mellem Nørre Kollund og Lind, ca. 1 km vest for Nørre Kollund, ligger to egebevoksninger på ca. 1 ha. De er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I den ældre litteratur er Kollund omtalt hos Vaupell (1863) og Dalgas (1884). Den sydligste af bevoksningerne var i 40'erne den frodigste, idet egne nåede højder på 10 meter, mens de var et par meter lavere i det nordlige. Egene består af begge arter og i det nordlige af krydsninger mellem de to. Det i dag største og nordligste egestykke er en hesteskoformet bevoksning med eg i skovbrynet. Inden for brynet er krattet præget af en 10 meter høj, tætstående bevoksning af bævreasp og røn, der er blevet etableret efter ophør af græsningen sidst i 50'erne. Samtidig har der udviklet sig en skovbundsflora med blandt andet hvid anemone og liljekonval. Den sydlige bevoksning har i dag skovkarakter.

Karakteristik:

Belligenhed: mark

Antal krat: 2

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 14-16 meter

Trækonfiguration: slanke, rette ege

Underskov: tørst

Opvækst: bævreasp

Bundvegetation: hvid anemone

Græsning: tidligere græsning

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: bøg, stilk-eg, vinter-eg, bævreasp, tørst, vild pære, almindelig røn, hindbær, almindelig hyld og drue-hyld. *Urer*: almindelig mangeløv, bredbladet mangeløv, hvid anemone, lav ranunkel, stor nælde, almindelig syre, skarpbladet fladstjerne, prikbladet perikon, feber-nellikeroed, krat/skov-viol, gederama, skovstjerne, krat-fladbælg, almindelig kohvede, skov-storkenæb, vild kørvel, tveskægget ærenpris, almindelig gyldenris, majblomst, stor konval og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, almindelig hundegræs, bølget bunke, almindelig hvene, vellugtende gulaka og krybende hestegræs.

18/43-2. FJEDERHOLT Å. Vandløbets vegetation er senest undersøgt på strækningen fra udløbet i Rind Å til Nørre Kølkær i 1989. Vandløbet er næsten ureguleret og henligger på strækningen med et slyngget forløb og en meget stor, fysisk variation. Vandløbsbunden består af sand med betydelige forekomster af grus, der nogle steder har karakter af egentlige stryg. Vandløbet er belastet af okker i svagt til moderat omfang (Ringkjøbing Amtskommune, 1990).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1989. *Vandplanter*: Hår-tusindblad, manna-sødgræs, art af vandranunkel, vandpest, art af vandstjerne, enkelt pindsvineknap, sidestærk og svømmende vandaks.

Lokalitetskoder:

Kollund ++ S II r
Fjederholt Å ++ V III r

Botanisk vurdering:

Fjederholt Å:

4. Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Kollund

3.Lokal sjældnere planter: hvid anemone og drue-hyld.

4.Egekratsindikatorer: tørst, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Kilder: 34, 36, 46, 85, 173a, 205 q, 224, 272

18/44 LÆGDSGÅRDE

BIRKELUND, ELKÆR BÆK, FJEDHOLT Å, LÆGDSGÅRDE, OLSENS PLANTAGE

18/44-1. LÆGDSGÅRDE omfatter i alt ca. 4 ha og ligger lidt syd for Ikast. Der er tale om et større og tre mindre krat, der ligger sydvest for det store. Det største krat domineres i den nordlige del af en gammel bøgebevoksning. Bøgen er sandsynligvis indplantet. Der foreligger en række beskrivelser af krattet, hvoraf kan nævnes Oppermann (1932), Gram, Jørgensen & Køie (1944) og Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). I den ældre litteratur er Lægdsgårde omtalt hos Vaupell (1863) og Dalgas (1884). Oppermann omtaler krattet i 1932 på følgende måde: "I det forløbne halve

Aarhundrede har Egene naaet en saadan Udvikling, at vi nu hellere vil bruge Ordet Skov end Krat". Træerne var dengang 10-13 meter og krattet dækkede 4-5 ha. Blandt træerne fandt Oppermann i 30'erne stilk-eg og enkelte bastarder mellem de to egearter, store træer af bævreasp, almindelig røn, tørst, almindelig gedeblad, ahorn, dun-birk, vorte-birk, bøg (plantet), engriflet tjørn og almindelig hvidtjærn, skov-sæble, kvalkved, almindelig hyld og hunde-rose.

Bundfloraen var i 40'erne karakteriseret af vild kørvel på de lyse steder sammen med krybende hestegræs, mose-bunke og hundegræs og almindelig hvene. Desuden sur-kløver, skarpbladet fladstjerne, skov-viol, krybende læbeløs, firblad, glat dueurt, hvid anemone, stor nælde, skov-jordbær, stor konval (visse steder i store bestande), tve-skægget ærenpris, majblomst, almindelig syre, krybende ranunkel og kær-galtetand. I en del af det nordlige krat blev der i 1964-65 fældet en del af egene, og i stedet blev der plantet gran, der siden er gået ud i en højde af et par meter. I den vestlige del af det sydlige krat har der været græsning indtil omkring begyndelsen af 1980'erne, mens de øvrige har været hegned mod græsning.

Karakteristikk:

Belligheden: mark/skov

Antal krat: 4

Dominerende træart: stilk-eg

Trækonfiguration: retstammede ege med krogede kroner

Underskov: hindbær, røn

Opvækst: gran

Bundvegetation: morbundplanter/ gederams

Græsning: tidligere græsning i de tre mindre krat

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske:* stilk-eg, bævreasp, art af birk, hindbær, engriflet hvidtjærn, almindelig røn, kvalkved og almindelig hyld. *Urter:* almindelig mangeløv, bredbladet mangeløv, lav ranunkel, stor nælde, skarpbladet fladstjerne, rødknæ, feber-nellikkerod, gederams, skovsyre, vild kørvel, skov-galtetand, almindelig gyldenris, majblomst og liljekonval. *Græsser:* almindelig hundegræs, draphavre, mose-bunke, almindelig hvene og krybende hestegræs.

Lokaltetskode:

Lægdsgræde +++ S II s

Kilder: 34, 36, 46, 164, 224, 272

18/46

GLUDSTED PLANTAGE

18/46-1. GLUDSTED PLANTAGE. Floraen i plantagen er blandt andet undersøgt af Erik Buchwald (1988). I afdeling 30 og 32 er der fundet tredelt egebregne. Følgende træer og buske forekommer: almindelig ædelgran, rød-gran, sitka-gran, lærk, almindelig bjerg-fyr, skov-fyr, vorte-birk, dun-birk, øret pil, almindelig røn og selje-røn samt hindbær og tørst. Desuden er tyttebær angivet fra lokaliteten.

På hedearaler i den sydvestlige del af Gludsted Plantage, afdelingerne 226 og 232, er der registreret følgende træer og buske: almin-

delig bjerg-fyr, art af birk, dun-birk, gråris og krybende pil. Af dværgbuske forekommer engelsk visse, hedelyng, klokkelyng, blåbær, mosebølle, tyttebær og revling. Den øvrige artsliste omfatter urterne almindelig engelsød, rødknæ, almindelig syre, tormentil, gederams, lyng-snerre, håret høgeurt, almindelig gyldenris, børste-siv, mangblomstret frytle og tue-kogleaks, stjerne almindelig star, pille-star og sand-star samt græsserne bølget bunke, krybende hestegræs, sandskæg og almindelig hvene.

Plantagens svampeflora er mangelfuldt undersøgt. Blandt de kendte arter fra den del af plantagen, der er beliggende i Ringkøbing Amt, er barksvampen *Phlebia cretacea*, der kun er fundet tre steder i Danmark. Desuden kendes sortbæger (*Pseudopeziza nigrella*), fyrre-rørhat (*Leccinum vulpinum*) og lak-skørhat (*Russula rhodopus*).

Vegetationstyper: nåleplantage.

Lokaltetskode:

Gludsted Plantage ++ S III r

Kilder: 258, 259, 417

18/50 HARRESKOV PLANTAGE

HARRESKOV PLANTAGE

18/50-1. HARRESKOV PLANTAGE. Oplysninger om plantagens højere planter foreligger ikke ligesom der mangler nyere oplysninger om plantagens svampeflora. Blandt de arter, der kendes fra plantagen kan nævnes bæltet korkpigsvamp (*Hydnellum concrescens*), rustkorkpigsvamp (*Hydnellum ferrugineum*), mørk læderpigsvamp (*Phellodon niger*) og tragtformet læderpigsvamp (*Phellodon tomentosus*).

Vegetationstyper: nåleplantage.

18/50-2. I det nordøstlige hjørne af plantagen ligger vest for vejen mellem Studsgård og Arnborg en mindre hede. Heden ligger umiddelbart over for Hjortsballe Høje. Vegetationen var i 1983 domineret af hedelyng, medens der var spredt opvækst af almindelig bjerg-fyr.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* almindelig bjerg-fyr, ene og almindelig røn. *Dværgbuske:* engelsk visse, krybende pil, hedelyng, tyttebær og revling. *Urter:* skovstjerne, tormentil, engelskgræs, lyng-snerre, almindelig gyldenris, djævelsbid og smalbladet høgeurt. *Græsagtige planter:* pille-star, bølget bunke, tandbælg og blåtop.

18/50-3. Fra en hede i udkanten af Høgdildgårds plantages nordvestlige del ved Vølgård kendes botaniske oplysninger. Det meste af heden domineres af bølget bunke og blåtop; stedvis er der mindre partier med revling og hedelyng. Der er spredte bevoksninger med ene, ligesom der flere steder er en del opvækst af fyr, gran og bævreasp.

Vegetationstyper: hede.

1986. *Træer og buske*: mose-pors. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling, rosmarinlyng, tranebær og revling. *Urt*: dynd-padderok, rundbladet soldug, kragefod, kær-svovlrod, storlæbet(?) blærerod, bukkeblad, benbræk og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: liden siv, tråd-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, dynd-star, næb-star, blåtop og katte-skæg. Endvidere tørvemos.

18/51-4. ØSTER HØGILD omfatter et mindre egekrat på en østbrink af Rind Å et par km syd for Høgild. Det består af et ca. 200 meter langt krat og syd herfor to små kratstykker på tilsammen knap 1 ha. Krattet er beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, unpubl.). I 40'erne forekom begge ege, men mest vinter-eg og bastarder samt bævreasp, almindelig røn, tørst, skov-æble, øret pil, selje-pil og almindelig hvidtjørn.

Bundfloraen veksler noget i de tre afsnit af krattet. I det nordlige vokser en del liljekonval sammen med blåtop og almindelig kohvede, iblandet kantet konval, majblomst, skovstjerne og hvid anemone. I det mellemste vokser stor konval, aks-rapunsel, skovstjerne, majblomst, skov-viol, liljekonval, almindelig fredløs og almindelig gyldenris. I det sydlige krat danner stor-frytle visse steder en bunddækkende bevoksning. Derudover vokser skov-storkenæb, almindelig kohvede, almindelig fredløs, majblomst, skovstjerne, hvid anemone, aks-rapunsel, storb-lomstret kodriver, liljekonval og krat-fladbælg.

Karakteristikk

Belligheden: ådalsskrænt

Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 12-14 meter

Trækonfiguration: rette ege med krogede kroner

Underskov: tørst, røn

Opvækst: bævreasp

Bundvegetation: morbundplanter: liljekonval, bølget bunke

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, ahorn, bøg, stilk-eg, vinter-eg, art af birk, skov-elm, almindelig røn, skov-æble, tørst, almindelig gedebled, hindbær, art af liguster og ribs. *Dværgbuske*: blåbær og tyttebær. *Urt*: almindelig mangeløv, bredbladet mangeløv, almindelig engelsød, almindelig ayre, skov/krat viol, pengebladet fredløs, skov-stjerne, feber-nellikero, tormentil, krat-fladbælg, glat dueurt, angelik, almindelig hancro, tveskægget ærenpris, almindelig kohvede, skov-storkenæb, aks-rapunsel, læge-baldrian, djævelsbid, smalbladet høge-urt og almindelig gyldenris og liljekonval. *Græsagtige planter*: hoved-frytle og stor frytle, stor konval, håret frytle, skov-star, lund-rapgræs, almindelig hundegræs, bølget bunke, mose-bunke, almindelig hvene, krybende hestegræs, skov-rørhvene, blåtop og tagrør.

18/51-5. FØLPØT BÆK er et mindre tilløb til Vonå nord for Kibæk. Vandløbet har et kanaliseret forløb, der er ved at vende tilbage til en mere naturlig tilstand med betydelig fysisk variation. Vandløbsbunden består af sand med omfattende forekomster af grus, men uden egentlige stryg. Der er moderat belastning med okker og nogen aflejring med okkerslam (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

18/51-6. RIND Å. Vandløbets vegetation er i 1989 undersøgt på strækningen fra udløbet i Skjern Å til udløbet af Fjederholt Å. Vandløbet henligger i næsten naturtilstand med store slyngninger. Der er stor fysisk variation i vandløbet og vandløbsbunden består af sand

med spredte forekomster af grus og sten samt enkelte stryg. Vandløbet er kraftigt belastet af okker med omfattende aflejringer af okkerslam (Moeslund, 1990).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1989. *Vandplanter*: sø-kogleaks, manna-sødgræs, enkelt pindsvineknop, art af vandranunkel, vandpest, art af vandstjerne, svømmende vandaks, hår-tusindblad og flod-klaseskærm.

18/51-7. VANDLØB, HØGILDGÅRD PLANTAGE. Der er tale om en bæk i selve plantagen. Vegetation i vandløbet på strækningen opstrøms udløbet i Rind Å er senest undersøgt i 1989. Vandløbet har et mindre, kanaliseret forløb med fremskreden tilbagevenden til et mindre reguleret forløb. Vandløbsbunden er sandet med omfattende aflejringer af plantemateriale.

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1989. *Vandplanter*: Hår-tusindblad.

Lokaltetskoder:

Høgildgård Plantage	+ S I-II? s
vandløb	++ V III r
Holt Plantage	+ S - r
Rind Å	+ S E I s
Rind Å, Høgildgård Plantage	++ V II s
Øster Høgild	++ S II r
Rind Å	++ V II s

Botanisk vurdering:

Høgildgård Plantage:

Jævnfør bemærkninger ovenfor.

Holt Plantage:

Jævnfør bemærkninger ovenfor.

Rind Å:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart.

1. Rødlisterarter: flod-klaseskærm.

4. Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Rind Å, Høgildgård Plantage:

2. Sjældnere planter: rosmarinlyng, storlæbet blærerod og dynd-star.

Vandløb, Høgildgård Plantage:

4. Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Øster Høgild:

3. Lokalt sjældnere arter: hvid anemone, aks-rapunsel, stor frytle og skov-rørhvene.

4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, krat-fladbælg, tormentil og almindelig kohvede.

Kilder: 36, 46, 75, 104, 108, 129, 172, 227, 228, 267, 275, 344, 382, 418, 422, 422a.

ELKÆR BÆK, FJEDERHOLT SØNDRE PLANTAGE, FJEDERHOLT, FJEDERHOLT Å, HALLUND BÆK, SØBY BRUNKULSLEJER, SØBY SØ

18/52-1. FJEDERHOLT. Nordvest for Fjederholt Søndre Plantage ligger ved højdepunktet Trædhøj et mindre egekrat på lidt under 1 ha. Krattet er beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.) Det er endvidere tidligere omtalt af Dalgas (1884). Såvel vinter-eg som stilk-eg forekommer. I 40'erne var træerne 6-8 meter høje, og er i dag 16-18 meter. Bundvegetationen er en typisk morbundsvvegetation med blandt andet majblomst og liljekonval. Fra lokaliteten kendes bakke-star, der ikke er genfundet i 1982.

Karakteristisk:

Belligheden: skov

Antal krat: 2

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 14-16/16-18 meter

Underskov:

Opvækst: bævreasp

Bundvegetation: morbundsvvegetation

Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske:* almindelig bjerg-fyr, bævreap, skov-elm, bøg, vinter-eg, stilk-eg, almindelig røn, skov-æble, hindbær og almindelig gedeblad. *Dværgbuske:* blåbær og tyttebær. *Urter:* almindelig mangeløv, art af mangeløv, almindelig engelsød, rødknæ, art af fuglegræs, krat/skov-viol, skovstjerne, tormentil, krat-fladbælg, glat dueurt, gederama, angelik, skov-galtetand, almindelig hanekro, tveskægget ærenpris, almindelig kohvede, almindelig gyldenris, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter:* håret frytle, mangleblomstret frytle, hoved-frytle, skov-star, lund-rapgræs, almindelig hundegræs, bølget bunke, mose-bunke, krybende hestegræs, skov-rørhvene og blåtop.

18/52-2. SØBY BRUNKULSLEJER er det største brunkulsgravsomsråde, der i dag vidner om tidligere tiders omfattende brunkulsindustri i Vestjylland. I perioden fra 1940-70 blev der gravet på 850 ha. Her ved forsvandt 20 gårde, og landskabet og vegetationen ændrede karakter. En tredjedel af området ligger i dag som søer, medens en fjerdedel er bevokset med skov, overvejende nåleskov. Endnu en fjerdedel ligger som tøreg, medens 15% ligger som overvejende ubevoksede sandområder. Gruppen for by- og landskabsplanlægning i Kolding har i 1984 foretaget en botanisk registrering i området (Sørensen, 1984).

Tilplantning med nåleskov blev påbegyndt i 1949. Det var overvejende bjerg-fyr, klit-fyr og skov-fyr, der blev plantet. Bundvegetationen i den unge nåleskov ligner den, man finder i sandområderne, medens bundvegetationen i de ældste nålebeplantninger ligner den, man finder i gammel løvskov i området eller på heder og tøreg. I den unge nåleskov er det overvejende mosser, der dominerer, medens vegetationen i den gamle nåleskov udgøres af græsser.

Fra at være et meget spredt indslag i de store fyrrebeplantninger er løvtræerne i de senest foretagne plantninger blevet et væsentligt element. På trods heraf findes der i området kun ca. 30 ha løvskov, hvoraf ørkenarboreret udgør den væsentligste del.

De plantesamfund, der indtil nu har udviklet sig i de plantede løvskove i Søby-området, er ikke de samme som uden for området. Udviklingen er præget af de økologiske forhold, som den omgravede jordbund giver anledning til. Artsammensætningen i løvskovens bundvegetation har lighedspunkter med mange af de øvrige biotoper i området.

De store sandområder, der er med til at give Søby-området sit særpræg, stammer hovedsageligt fra de brunkulslejer, der blev forladt i slutningen af tresserne. Kun ca. 15% af sandområderne er dækket af vegetation. Det er kun tre arter, der har betydning: hårspidset jomfruhår, sandskæg og bølget bunke.

Tøregsbiotoperne er nogle af de mest interessante arealer i området. Her man kan se, hvordan vegetationsudviklingen foregår, når man ikke har foretaget nogen efterbehandling af de forladte lejer. Det er derfor også her, man kan se, hvilke omstændigheder, fysiske og kemiske, der fremmer den vegetation, man ønsker. De tidsmæssigt gamle lokaliteter er placeret i det centrale område og de tidsmæssigt unge i randsområder mod nord og syd. I de gamle lokaliteter er der registreret op til 73 arter, medens der er betydeligt færre arter på de unge lokaliteter. Vegetationen på de ældste tøreg og de yngre tøreg, hvor der er foretaget jordbehandling, har størst lighed med vegetation på gammel hede eller gammel løvskov i området. På flere af områderne er der opvækst af træer som dun-birk, vorte-birk, forskellige arter af pil, bævreasp, fyr og dværgbuskene hedelyng og revling. På de ældste tøreg dominerer mosset hårspidset jomfruhår sammen med bølget bunke. De dominerende urter er almindelig hønsetarm og almindelig kongepen.

Hede eller nærmere dværgbuskdominerede arealer findes kun ganske få steder i de gravede områder. Ca. 2 ha er hede. At hedebiotopen er så sparsomt repræsenteret skyldes, at betingelserne for at den kan etablere sig i det gravede område, ikke er tilstede. Indlandsheder udvikles ved, at opgivende marker på sandet og næringsfattig jord springer i lyng. De gamle tøregskolaliteter i det omgravede område har med tiden udviklet en artsammensætning og fordeling af dominerende arter, der svarer til det, man finder i sådanne marker. Om tøregene videreudvikles til hede, er betinget af jordbundsforholdene og af, hvor hurtigt der sker opvækst af f.eks. bjerg-fyr i området.

Området, hvor jordbunden til stadighed er så fugtig, at der er udviklet en vegetation af fugtighedsplanter, er ikke særlig stort, 20 ha eller ca. 2% af området.

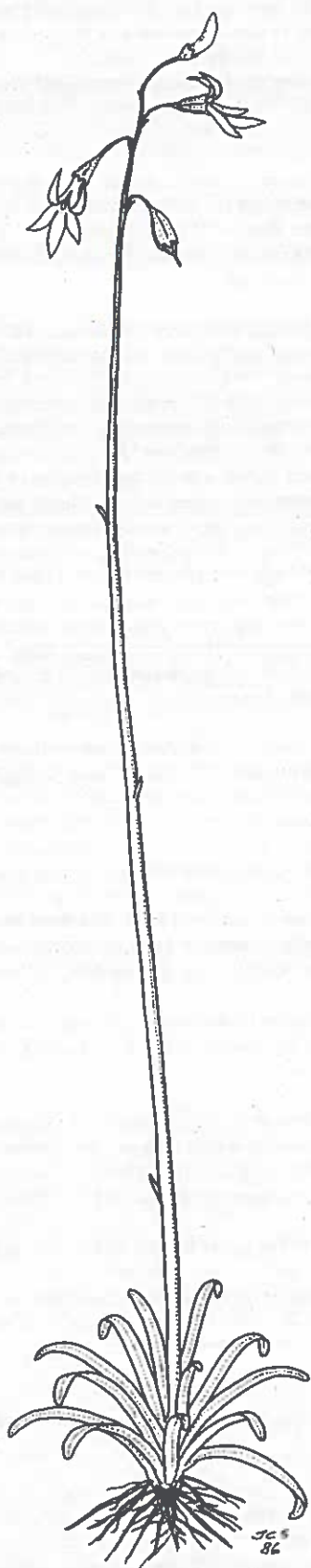
Den største, sammenhængende fugtige eng findes i det nordvestlige hjørne, hvor igennem den nu til dels tørlagte eller forsvundne Sønderøby Bæk løb. Resterne af den, der løber ud i Hallund Bæk, afvander stadig det store omgravede område syd for Brunkulsvej.

De øvrige lokaliteter af eng (kær) findes i forbindelse med brunkulsøerne. Hvor overfladeafstrømningen fra større arealer har skabt flade områder i forbindelse med søen er der mulighed for etablering af fugtigbundsplanter. De fleste af brunkulsøerne er dybe og har stejle brinker, hvorfor der sjældent udvikles en egentlig bredvegetation.

Vegetationstyper: tør eng, hede, overgangsfattigkær, sø, løvskov, nåleplantage.

Højere planter:

Den samlede artsliste fra 1984 omfatter 166 arter. Blandt de mindre almindelige arter kan nævnes femrødt ulvefod, spids øjentrøst og liden museurt. Der er registreret 27 træer og buske, der nævnes her: almindelig ædelgran, rød-el, bærmispel, vorte-birk, dun-birk, glansbladet hæg, engriftet hvidtjørn, bøg, lærk, sød-æble, rød-gran, sitka-gran, klit-fyr, almindelig bjerg-fyr, bævreasp, stilk-eg, rød-eg, klit-rose,

Tvepibet Lobelia er indikatorart for næringsfattige, renvandede søer med grundskudsplanter. Tegning Jens Christian Schou 1986.

rynket rose, øret pil, selje-pil, grå-pil, bånd-pil, almindelig hylid, gyvel, almindelig røn og selje-røn. Desuden forekommer *dværgebuskene* engelsk visse, hede-melbærris, hedelyng, krybende pil, revling, klokke-lyng, mose-bølle og tyttebær.

Blandt *vådbundsarterne* kan nævnes dynd-padderok, grøn høgeskæg, glat dueurt, kær-dueurt, almindelig mjøduert, kær-snerre, sump-kællingetand, almindelig fredløs, sump-forglemmigej, kær-galtetand og hyldebladet baldrian samt de græsagtige planter grå star, hirse-star, almindelig star, næb-star, smalbladet kæruld, tue-kæruld, knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, børste-siv, vestlig tue-kogleaks, hunde-hvene, blåtop, mose-bunke, tandbælg og tagrør.

Af *tørbundsarterne* kan nævnes almindelig røllike, kattefod, vild kørvel, rundbælg, engelskgræs, grå-bynke, lyng-snerre, håret høgeurt, almindelig kongepen, prikbladet perikon, blåmunk, blåhat, gul bælg, høst-borst, almindelig torskemund, almindelig kællingetand, blæresmælde, almindelig gyldenris, græsbladet fladstjerne, mælkebøtte, hare-kløver, udstrakt kløver, fin kløver og de græsagtige planter: stortoppet hvene, almindelig hvene, blød hejre, sand-star, pillestar, sandskæg, bølget bunke, fåre-svingel, rød svingel, mangelblomstret frylle og katteskæg.

18/52-3. SØBY SØ. Søens vandareal er ca. 75 ha. Den er på sit dybeste sted ca. 6 meter, medens middeldybden er 2,9 meter. Søen ligger vindeksponeret. Søbunden består af sand, men sandbunden er flere steder, især i sømidten, overlejret af slam af varierende tykkelse. Søen har ingen tilløb, men modtager en betydelig diffus vandtilstrømning fra omgivelserne. Søby Sø kan karakteriseres som en næsten neutral sø med lav forekomst af næringsstoffer.

Hovedparten af søbunden i Søby Sø er bevokset med vandplanter. Langskudsplanterne dominerer. Hår-tusindblad er den hyppigst forekommende art, der enten helt dominerer eller indgår i en mere blandede bevoksning. Med undtagelse af strandbo har de såkaldte grundskudsplanter en meget begrænset og spredt forekomst. Sortgrøn brasenføde findes kun på et mindre område i søens sydvestlige del, ligesom nåle-sumpstrå har en begrænset udbredelse på søens østbred. Tvepibet lobelia har en spredt forekomst på den nordlige bred og i søens vestende samt en enkelt forekomst på den sydlige bred. Strandbo danner derimod store, tætte bevoksninger langs søens nordlige bred og langs del af den sydlige bred. En tilsvarende udbredelse har liden siv. Søens rørsump er, med tagrør som den dominerende art, typisk for mange overgangssøer. Næb-star, der findes enkelte steder langs søens sydlige bred er et typisk islet fra de mere sure søer, mens de tilsvarende spredte forekomster af sø-kogleaks er et islet fra de mere næringsrige søer.

Vegetationstyper: lobeliesø, fattigkær.

Højere planter:

1989. *Vandplanter*: almindelig blærerod, sortgrøn brasenføde, bredbladet dunhammer, tornfrøet hornblad, flydende kogleaks, tvepibet lobelia, spæd pindsvineknop, liden siv, næb-star, strandbo, nåle-sumpstrå, tagrør, hår-tusindblad, butbladet vandaks, græsbladet vandaks, hjerterbladet vandaks, kruset vandaks, liden vandaks, svømmende vandaks, vandpest, almindelig vandranunkel og algerne glanstråd (*Nitella flexilis*) og kransnål (*Chara globularis*).

Højere planter: nordlig søbred.

1983. *Træer og buske*: art af pil og mose-pors. *Dværgebuske*: rosmarinyng, tranebær. *Urter*: fliget brøndsel, kær-tidsel, vandpest, vandnavle, sortgrøn brasenføde, sump-kællingetand, dusk-fredløs, sump-forglemmigej, kragelod, kær-guldkarse og eng-viol. *Græsagtige planter*: grå star, næb-star, tudse-siv, lyse-siv og blåtop. 1900-1985. Kødfarvet gøgeurt og sand-hvene.

Alger:

1989. *Blågrøn-alger*: Merismopedia sp., Gomphosphaeria naegeliana, Lyngbya sp., Planktothrix agardhii, Microcystis viridis, Microcystis wesenbergii, Pseudanabaena cf. limnetica og Aphanizomenon flos-aquae. *Rødtalger*: Rhodomonas minuta, Rhodomonas lacustris, Katablepharis og arter af Cryptomonas. *Furealger*: Gymnodinium spp., Peridinium spp. og Ceratium hirundinella. *Gulalger*: Bitrichia cf. longispina, Chrysolykos planctonicus, Chrysidiastrum catenatum, Chrysococcus cf. triporus, Dinobryon crenulatum, Dinobryon cylindricum var. alpinum, Dinobryon divergens, Kephyrion cf. hemisphaericum, Kephyrion cf. entzii, Kephyrion spp., Mallomonas akrokomos, Mallomonas tonsurata, Mallomonas sp., Pseudokephyrion cf. pseudospirale, Synura sp., Uroglena sp. og Epipyxis sp. *Kiselalger*: Asterionella formosa, Cyclotella sp., Diatoma elongatum, Fragilaria capucina, Fragilaria construens, Melosira granulata var. angustissima, Melosira varians, Nitzschia acicularis, Rhizosolenia cf. eriensis, Stephanodiscus rotulá, Synedra acus, Tabellaria flocculosa. *Stilkalger*: Chrysocromulina parva. *Øjealger*: Trachelomonas hispida og Trachelomonas volvocina. *Grøn-alger*: Ankyra judayi, Botryococcus braunii, Chlamydomonas sp., Coelastrum astroideum, Cosmarium sp., Elakatothrix gelatinosa, Eudorina elegans, Micrasterias sp., Monoraphidium contortum, Monoraphidium komarkovae, Oocystis sp., Pediastrum boryanum, Pediastrum duplex, Pediastrum tetras, Scenedesmus sp., Scenedesmus acuminatus, Scenedesmus armatus, Sphaerocystis Schroeteri, Selenastrum spp., Staurostrum sp., Tetradron minimum og Volvox aureus.

18/52-4. **KØLKÆR**. Heden vest for Kølkær er overvejende bevokset med hedelyng afvekslende med mindre partier, der er domineret af bølget bunke og klokkeløng. Midt på heden forekommer et parti med blåtop eller blåtop dominerer sammen med almindelig star.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: vorte-birk, dun-birk, almindelig røn og krybende pil. *Dværgebuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkeløng, tyttebær og tranebær. *Urter*: skovstjerne, tormentil, klokke-ensian. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, børste-siv, smalbladet kæruld, almindelig star, bølget bunke, tandbælg, kattesæk og blåtop.

Lokalitetskoder:

Fjederholt	++ S II r
Søby Brunkuslejer	+++ S-H-E-V II s
Søby Sø	+++ V I s
Kølkær	+ H II r

Botanisk vurdering:

Fjederholt:

3. Lokalt sjældnere planter: aks-rapunsel.

4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, tormentil, krat-fladbælg, almindelig kovhede.

Søby Brunkuslejer:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris.

5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: kær-dueurt, almindelig fredløs, sump-kællingetand og almindelig mjøddurt.

Søby Sø:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af rødlisteart og mere end 20 biotopstypiske arter.

1. Rødlistearter: sortgrøn brasenføde.

2. Sjældnere planter: flydende kogleaks, tvepibet lobelia, spæd pindsvineknop, strandbo og nåle-sumpstrå.

2. Sjældnere alger: Bitrichia chodatii.

4. Lobeliesøindikatorer: sortgrøn brasenføde, strandbo og tvepibet lobelia.

4. Rentvandsindikatorer: *Højere planter*: spæd pindsvineknop, nåle-sumpstrå og hår-tusindblad. *Alger - Gulalger*: Bitrichia cf. longispina, Chrysidiastrum catenatum, Chrysococcus cf. triporus, Chrysolykos planctonicus, Dinobryon crenulatum, Dinobryon cylindricum var. alpinum, Dinobryon divergens, Epipyxis sp., Kephyrion cf. entzii, Kephyrion cf. hemisphaericum, Kephyrion sp., Mallomonas akrokomos, Mallomonas tonsurata, Mallomonas sp., Pseudokephyrion cf. pseudospirale og Synura sp. *Desmidiaceer*: Cosmarium sp., Staurostrum sp. og Micrasterias sp.

Kilder: 204, 205h, 205j, 205r, 211, 275, 379

18/53 KØLKÆR

HALLUNDBÆK, KØLKÆR, LYSGÅRD, LÅSEVASE BÆK

18/53-1. **KØLKÆR**, sydøst for Herning, har tidligere været voksested for langbladet soldug og femradet ulvefod.

Kilder: 275

18/54 NØRLUND PLANTAGE

NØRLUND PLANTAGE

18/54-1. **NØRLUND PLANTAGE**. Den tidligere hede vest for plantagen er i dag bevokset med nåletræer. Selve plantagen, Nørlund Plantage, er beliggende i Vejle Amt.

18/57 SKARRILD

SKARRILD

18/57-1. **SKARRILD**. Nord for Skarrild Kratplantage ligger, mere eller mindre omsluttet af plantagen, to større egebevoksninger og en lille mellemliggende bevoksning. Krattet er omtalt i litteraturen af Müller (1881), Dalgas (1884), Mentz (1905), Gram, Jørgensen & Køie (1944) samt Degn & Emsholm (1983). Det beskrives endvidere af Emsholm (1982, unpubl.). Dalgas kalder det Hjøllund Krat, og det har ifølge ham været betydelig større. Han skriver: "Ligger tæt ved Skarrild; det er lykkedes Hedeselskabet at danne et Interessentselskab med det Formaal at købe og tilplante det smukke Krat, om hvilket en paa Egnen boende og meget gammel Mand har fortalt, at det i hans Faders Tid havde en 10 Gange saa stor Udstrækning som nu". I 40'erne havde det en udstrækning på 20, ha og var adskilt fra plan-

tagen ved et bredt brandbælte og bestod overvejende af vinter-egge, der var 4-6 meter høje. Bunden var mager. I dag omfatter krattene 8 ha, og den vestlige del drives nu forstmæssigt og består af en højskov af eg og bævreasp. Skovbunden er løvdækket eller domineres af bølget bunke med lidt majblomst.

Karakteristik

Belligenhed: skov
Antal krat: 2
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: 12-14/ 14-16 meter
Trækfiguration: rette egge/ mangestammede, krogede egge
Underskov: tørst, rød-gran
Opvækst: eg, røn
Bundvegetation: løvdækket/ blåbær
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: stilk-eg, bævreasp, almindelig røn, tørst. *Dværgbuske*: blåbær og tyttebær. *Urter*: hvid anemone, krat/skov-viol, skovstjerne, tormentil, almindelig kohvede, majblomst, stor konval, liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle og mangleblomstret frytle, art af star, bølget bunke og blåtop.

Botanisk lokalitetskode:

Skarrild ++ S II s

Botanisk vurdering:

Skarrild
3. Lokalt sjældnere planter: hvid anemone og stor konval.
4. Egekratsindikatorer: tørst, tormentil og almindelig kohvede.

Kilder: 34, 36, 46, 146, 151, 272

18/58 ARNBORG VEST

RIND Å, SKJERN Å

18/58-1. RIND Å. Fra Rind Å ved Arnborg kendes botaniske oplysninger.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: rød-el, grå pil og art af pil. *Urter*: tigger-ranunkel, art af brøndkarse, lådden dueurt, engkarse, almindelig fredløs, bidende pileurt, eng-forglemmigej, almindelig mjødurt, muse-vikke, sværtevæld, sump-kællingetand, angelik, hyldebladet baldrian, enkelt(?)-pindsvineknop, liden andemad, art af vandaks, benbræk og gul iris. *Græsagtige planter*: manna-sødgræs, høj sødgræs, rørgræs og knæbøjet rævehale.

18/58-2. SKJERN Å. Fra Skjern Å ved Sønder Green kendes flydende kogleaks (Degn, 1991).

Vegetationstyper: vandløb.

Lokalitetskode:

Rind Å, Arnborg + V III s
Skjern Å, Sønder Green + V II (?) s

Botanisk vurdering:

Rind Å, Arnborg:
5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: angelik, almindelig fredløs, sump-kællingetand og almindelig mjødurt.

Skjern Å, Sønder Green:

2. Sjældnere planter: flydende kogleaks.

Kilder: 270 b

18/59 ARBBORG ØST

FASTERHOLT PLANTAGE, TORNVIG

18/59-1. FASTERHOLT PLANTAGE. Fra plantagen foreligger i TBU-arkivet oplysninger om ældre fund af mosset *Campylopus fragilis*.

Vegetationstyper: nåleplantage.

18/59-2. TORNVIG. På skrænten af Holtum Ådal findes, sydvest for Tornvig Mølle, en mindre egebevoksning på ca. 1 ha. Bevoksningen ligger under 1 km øst for Åmejl, der omfatter en tilsvarende egebevoksning. Åmejl beskrives nedenfor. Oplysninger om bevoksningen som egekrat findes fra 40'erne hos Gram, Jørgensen & Køie (1944) og fra 80'erne hos Degn & Emsholm (1983). Træerne står tæt i bevoksningen og egene har presset hinanden op. Bundvegetationen er dårligt udviklet på grund af ringe lystilgang. Det anbefales at tynde ud i trævæksten for at give mere lysadgang til skovbunden.

Karakteristik

Beliggenhed: ådalsskrænt
Antal krat: 1
Dominerende træart: stilk-eg
Træhøjde: -
Trækfiguration: tynde, rette egge
Underskov: sparsom
Opvækst: ingen
Bundvegetation: sparsom
Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Lokalitetskode:

Fasterholt Plantage + S IV (?) r

Kilder: 276

18/60 HARRILD

HARRILD HEDE

18/60-1. HARRILD HEDE. Fra den del af Harrild Hede, der er belliggende i Ringkøbing Amt, kendes almindelig månerude, engblomme og kattedod (Riis-Nielsen, 1991). Nærmere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: hede.

Lokalitetskode:

Harrild Hede + H II (?) r
(Ringkøbing amt)

Botanisk vurdering:

Harrild Hede.

2. Sjældnere planter: kattedod, almindelig månerude og engblomme.

3. Lokalt sjældnere planter: kattedod.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: kattedod

Kilder: 405 b

18/61 SKJERN Å

GLUDSTED PLANTAGE: ISENBJERG, SKOVBJERG

Herunder omtales et område af Skjern Ådalen øst for Sønder Felding samt en mindre lokalitet ved Tarp Gamle Skole, hvorfra nyere botaniske oplysninger findes.

18/61-1. ISENBJERG, GLUDSTED PLANTAGE. Floraen i plantagen er blandt andet undersøgt af Erik Buchwald (1988, unpubl.). I afdeling 30 og 32 er der således fundet tredelt egebræge. Følgende træer og buske forekommer: almindelig ædelgran, rød-gran, sitka-gran, lærk, almindelig bjerg-fyr, skov-fyr, vorte-birk, dun-birk, øret pil, almindelig røn og selje-røn samt hjndbær og tørst. Desuden er der tyttebær.

På hedearealer i den sydvestlige del af Gludsted Plantage, afdeling 226 og 232 inklusive Isebjerg, er der fundet lav skorsoner (Buchwald, 1988, unpubl.).

Vegetationstyper: hede, plantage.

Højere planter: hedearealer.

1988. Træer og buske: almindelig bjerg-fyr, art af birk, dun-birk, gråris og krybende pil. Dværgbuske: engelsk visse, hedelyng, klokkeling, blåbær, mose-bølle, tyttebær og revling. Urter: almindelig engelsød, rødknæ, almindelig syre, tormentil, gederams, lyng-snerre, håret høgeurt og almindelig gyldenris. Græsagtige planter: børste-siv, lyse-siv, mangleblomstret frytle, vestlig tue-kogleaks og starene almindelig star, pille-star og sand-star og græsserne: bølget bunke, krybende hestegræs, sandskæg og almindelig hvene.

18/61-2. SKOVBJERG, Skjern Å. På en nordlig strækning mellem Sønder Felding og Tarp er Skjernådalen nærmest ved Tarp beskrevet i 1986 af Eigil Pløger. Det beskrives som varicret med hede/overdrev,

forskellige kærtyper, skov/krat og eng som de vigtigste naturtyper. Den østlige del af området er botanisk set den mest værdifulde del. På den øverste skråning er der overdrev, der ned mod Ådalen afløses af mose vekslande med krat af birk og pil samt ellesump. Ved foden af Ådalsskrænten fremkommer trykvand, der fra vældene samler sig i små bække. Her findes den mest artsrige flora. Artlisten indeholder 202 højere planter. Heraf skal nævnes en række af de arter, der ikke er almindelige i landet som helhed efter Hansen (1984): knold-ranunkel, tjærnellike, by-skræppe, vinget perikon, rundbladet soldug, to arter af springklap: roset-springklap og skov-springklap, rosmarinlyng, tranebær, pengebladet fredløs, kragefod, aks-bærmispel, to arter af mælkeurt: almindelig mælkeurt og spæd mælkeurt, krans-mynte, vibefedt, to arter af gøgeurt: maj-gøgeurt og plettet gøgeurt, skov-kogleaks, tre arter af halvgræsfamilien: grøn star, loppe-star og forlænget star. Heraf er by-skræppe, roset- og skov-springklap samt aks-bærmispel oprindeligt indslæbte arter. Blandt de arter, der ikke er almindelige i Vestjylland, kan endvidere nævnes: vand-skræppe, gåse-mød, småbladet mildurt, småbladet mærke, angelik, kær-svovlrød, almindelig skjolddrager, sværtevæld og stjerne-star, idet de nævnte arter overvejende er knyttet til mere næringsrige kærarealer, der naturligt forekommer i den østlige del af landet. Blandt de arter, der typisk er tilknyttet overdrev, skal endvidere nævnes: kornet stenbræk og forskelligfarvet forglemmigej. Blandt arter, der er tilknyttet vådbund, kan suppleres med: dynd-padderok og eng-kabelleje. Fra litteraturen foreligger oplysninger om fund af bakke-soløje ved Skovbjerg; der er muligvis tale om samme lokalitet.

Vegetationstyper: kær, eng, overdrev, skov.

Højere planter: kær I

1990-1991. Træer og buske: dun-birk, rød-el, grå-pil, krybende pil og mose-pors. Dværgbuske: hedelyng, klokkeling, revling, rosmarinlyng og tranebær. Urter: Hyldebladet baldrian, benbræk, almindelig brunelle, bukkeblad, djævelsbid, kær-dueurt, sump-fladstjerne, eng-forglemmigej, forskelligfarvet forglemmigej, almindelig fredløs, dusk-fredløs, maj-gøgeurt, plettet gøgeurt, almindelig hønsetarm, eng-kabelleje, sump-kællingetand, engkarse, eng/sump-karse, vandkarse, rød kløver, kragefod, mælkebøtte, almindelig mælkeurt, spæd mælkerurt, almindelig mjødurt, vand-mynte, ager-padderok, kær-padderok, bidende ranunkel, nedbøjet ranunkel, sideskærm, skjaller sp., bredbladet skjaller, vand-skræppe, langbladet soldug, rundbladet soldug, almindelig syre, kær-tidsel, tormentil, trævlekrone, eng-troldurt, mose-troldurt, svømmende vandaks, vortet vandarve, vandnavle, glat vej-bred, vibefedt, tveskægget ærenpris og tykbladet ærenpris. Græsagtige planter: blåtop, fløjlsgræs, mangleblomstret frytle, vellugtende gulaks, hjertegræs, almindelig hvene, kryb-hvene, småbladet kæruld, almindelig rapgræs, glanskapslet siv, lyse-siv, tudse-siv, almindelig star, grøn star, grå star, hare-star, hirse-star, loppe-star, næb-star, stjerne-star, toradet star, tvebo star, almindelig sumpstrå, rød svingel, kær-trehage og vestlig tue-kogleaks.

Højere planter: overdrev

1989. Træer og buske: gyvel. Dværgbuske: hedelyng, tyttebær og engelsk visse. Urter: blåhat, engelskgræs, krat-fladbælg, flipkrave, bakke-forglemmigej, forskelligfarvet forglemmigej, liden fugleklo, vårgæslingeblomst, håret høgeurt, almindelig hønsetarm, femhannet hønsetarm, blå klokke, almindelig kongepen, almindelig mælkeurt, ager-padderok, rødknæ, almindelig røllike, knold-ranunkel, gul snerre, lyng-snerre, almindelig stedmoderblomst, kornet stenbræk, bidende stenurt, almindelig syre, småbladet timian, tormentil, lancet-vejbred, hunde-viol, glat ærenpris, mark-ærenpris og tveskægget ærenpris. Græsagtige planter: bølget bunke, tidlig dværgbunke, mark-frytle, vellugtende gulaks, eng-havre, blød hejre, hjertegræs, katteskæg, eng-rapgræs, pille-star, sand-star, vår-star og rød svingel.

Højere planter: kær II

1989. Træer og buske: dun-birk, rød-el og mose-pors. Dværgbuske: klokkeling. Urter: angelik, benbræk, maj-gøgeurt, kær-høgeskæg,

almindelig mjøddurt, almindelig syre, kær-tidsel, tormentil, vandnavle, eng-viol og skov-/krat-viol. Græsagtige planter: blåtop, glanskapslet siv, grøn-/dværg-star, hirse-star, toradet star og tandbælg.

Mosser: kær II

1990. Rubørstet kortkapsel (*Brachythecium rutabulum*), sump-ende-knop (*Bryum pseudotriquetrum* cf.), spids spydmos (*Calliergonella cuspidata*), kost-kløvtand (*Dicranum scoparium*), art af segimos (*Drepanocladus intermedius*), almindelig rademos (*Fissidens adianthoides*), art af kamsvøb (*Lophocolea latifolia* cf.) brunfiltet stjernemos (*Mnium hornum*), enbo ribbeløv (*Pellia epiphylla*), almindelig kuglekapsel (*Philonotis fontana*), *Plagiomnium undulatum*, *Rhizomnium punctatum*, *Riccardia multifida* cf., trindgrenet tørvemos (*Sphagnum teres* f. *scurrosula*).

Lokalitetstyper:

Gludsted Plantage	++ S III r
Isenbjerg	++ H II s
Skjern Å, Tarp	+++ V I ms

Botanisk vurdering:

Skjern Å, Tarp:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotop-stypiske arter.

2. Sjældnere planter: rosmarinlyng, loppe-star og vibefedt.
3. Lokalt sjældnere planter: forskelligfarvet forglemmigej, pengebladet fredløs, maj-gøgeurt, småbladet milturt, skov-springklap, forlænget star og vandkarse.
4. Hede-og overdrevsindikatorer: knold-ranunkel, kornet stenbræk og forskelligfarvet forglemmigej.

Kær I:

Rigkærsindikatorer: toradet star, maj-gøgeurt, desuden vibefedt, tvebo star og loppe-star.

5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: kær-ducourt, almindelig fredløs, plettet gøgerut, almindelig mjøddurt, vand-mynte, kær-tidsel og trævlekrone.

Kær II:

Rigkærsindikatorer: toradet star, maj-gøgeurt og kær-høgeskæg.

Kilder: 180, 259, 400

18/62 SKARRILD

CLASONBORG PARK, DØVLING PLANTAGE (under 18/66), GREEN KRAT, KARSTOFT Å, SKARRILD PLANTAGE (under 18/57), SKJERN Å, SKOVBJERG, VESTER HESSELVIG PLANTAGE (under 18/63).

18/62-1. CLASONBORG PARK. Fra skoven foreligger oplysninger om svampe.

Vegetationstyper:

Svampe:

Blandt de kendte svampe i parken er ravsavamp (*Leotia lubrica*), bævreland (*Pseudohydnum gelatinosum*), grenet frynsesvamp (*Thelephora palmata*), mørk agerhat (*Agrocybe erebia*), kastanie-rørhat (*Gyroporus castaneus*), kul-blækhat (*Coprinus angulatus*), cinnoberskællet slørhat (*Cortinarius bolaris*), brunskællet slørhat

(*Cortinarius pholideus*), cinnober-vokshat (*Hygrocybe coccinea*), eng-vokshat (*Hygrocybe pratensis*), ruslæder-vokshat (*Hygrocybe russocoriacea*), snehvid vokshat (*Hygrocybe vigneae*), roeknoldet trævlhat (*Inocybe napipes*), kokos-mælkehat (*Lactarius glycosmus*) og hassel-mælkehat (*Lactarius hortensis*).

18/62-2. GREEN KRAT er et ganske lille krat på under 0,5 ha, der ligger på en sydvendt skrånning knap en km øst for sammenløbet mellem Skjern Å og Rind Å. På skrånningen neden for krattet ligger en spejderhytte, og der er som følge heraf en del færdsel i krattet. Det er besøgt og beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i nyere tid af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.).

Karakteristik:

Belligenhed: ådalsskrænt

Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 5-6-8 meter

Trækfiguration: retstammede ege med krogede grene

Underskov: ingen

Opvækst: ingen

Bundvegetation: morbundsvegetation/løvdækket

Græsning: ingen

Vegetationstyper:

Højere planter:

1982. Træer og buske: stilk-eg, bævreasp, tørst, almindelig røn og selje-røn. Urter: hvid anemone, rødknæ, almindelig kohvede, lyng-snerre, almindelig gyldenris, majblomst og liljekonval.

18/62-3. SKOVBJERG omfatter to små bevoksninger langs sydsiden af Skjern Å i nærheden af gårdene Store Skovbjerg og Lysholm. Skovbjerg omtales i litteraturen af Dalgas (1867, 1884), Mentz (1905), Gram, Jørgensen & Køie (1944) samt Degn & Emsholm (1983). Det beskrives endvidere af Emsholm (1982, upubl.). Dalgas nævner krattet flere gange i sine skrifter og omtaler, at egne sammen med linde og aspe er 15-20 fod høje. Allerede i 40'erne var der indplantet træer som kanadisk poppel, bøg, ahorn, navr, lærk, rød-gran og ædel-gran blandt egne, der udelukkende er stilk-eg, foruden naturligt forekommende rød-el, birk og en del hassel, mens tørst forekommer sjældent; desuden i 1982 almindelig røn og brombær.

Karakteristik:

Belligenhed: ådalsskrænt

Antal krat: 2

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 12-14 met

Trækfiguration: rette ege/ krogede ege

Underskov: tørst, røn/ hassel, tjørn

Opvækst: rød-gran, røn, bøg/ ingen/ bævreasp

Bundvegetation: almindelig kohvede, skarpbladet fladstjerne/ krybende hestegræs

Græsning: østlig krat delvist græsset

Vegetationstyper:

Højere planter:

1982. Træer og buske: bøg, stilk-eg, almindelig røn, ahorn, brombær, tørst, almindelig hyl, almindelig gedebled. Urter: akavgræs, skov-padderok, almindelig mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, skarpbladet fladstjerne, rødknæ, smuk perikon, art af viol, skovstjerne, gederams, skovsyre, vild kørvel, almindelig hanekro, tveskægget ærenpris, aks-rapunsel, lyng-snerre, majblomst, kantet konval og lilje-

konval. Græsagtige planter: håret frytle, almindelig hundegræs, bølget bunke, mose-bunke og krybende hestegræs.

18/62-4. **KARSTOFT Å**. Vegetationen i vandløbet er beskrevet på strækningen fra udløbet i Skjern Å til Bæktoft Gård i 1989. Hovedparten af vandløbet henligger i en næsten ureguleret tilstand med en meget stor fysisk variation. Vandløbsbunden består af sten og grus og har en regelmæssig vekslen mellem stryg og høller. En del af vandet i Karstoft Å ledes genne Karstoft Sønderkanal, sydøst for Karstoft.

Vegetationstyper:

Højere planter:

1989. Vandplanter. **Karstoft Å**: manna-sødgræs, enkelt pindsvineknop, sideskærm, flod-klasseskærm, smalbladet vandstjerne, sø-kogleaks, art af vandranunkel og svømmende vandaks. **Karstoft Sønderkanal**: enkelt pindsvineknop, sideskærm, art af vandranunkel, vandpest, art af vandstjerne, hår-tusindblad, vandkarse og glanstråd (*Nitella* sp.).

18/62-5. **SKJERN Å**. Vandløbet er her beskrevet på strækningen fra Døvling Bæk og mod øst til Kobanke. På denne strækning har vandløbet et stort, slynget forløb, der henligger i næsten naturlig tilstand med en stor fysisk variation. Der er en regelmæssig vekslen mellem grusede/stenede stryg og dybe høller. Vandløbet er svagt belastet med okker. På den nedre strækning findes spredte forekomster med flod-klasseskærm (Ringkjøbing Amtskommune, 1991).

Vegetationstyper:

Højere planter:

1990. Vandplanter: sø-kogleaks, enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, sideskærm, storblostmret vandranunke, art af vandstjerne, vandspir, svømmende vandaks, hår-tusindblad, flod-klasseskærm, almindelig kildemos og padderleg (*Batrachospermum*).

Ikke lokaliseret. Fra en ikke nærmere angivet lokalitet ved Karstoft Å øst for Clasenborg kendes en forekomst af opret kobjælde (Degn, 1991).

Fra Karstoft Å, sydøst for Nørre Grene foreligger oplysninger om en bestand af rams-løg, der ikke er almindelig i denne del af landet.

Fra ådalsskrænterne ned til Skjernåen ved Skovbjerg foreligger i TBU-arkivet oplysninger om fund af fladkravet kodriver.

Fra en hede beliggende mellem Clasenborg og Skovbjerg foreligger i TBU-arkivet oplysninger om fund af dværg-ulvefod.

Lokalitetakoder:

Clasenborg Park	++ S II r
Green Krat	++ S II r
Karstoft Å	++ V I s
Skjern Å	++ V I r-s
Skovbjerg	++ S II r

Botanisk vurdering:

Green Krat:

4. Egekatsindikatorer: tørst og almindelig kohvede.

Karstoft Å:

Lokaliteten er på strækningen fra udløbet i Skjern Å til Bæktoft Gård henført til kategori I på grund af rødlisteart.

1. Rødlisteart: flod-klasseskærm.

2. Sjældnere planter: opret kobjælde.

Karstoft Sønderkanal:

4. Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Skjern Å:

Lokaliteten er på strækningen fra Døvling Bæk til Kobanke henført til kategori I på grund af rødlisteart.

1. Rødlisteart: flod-klasseskærm.

2. Sjældnere planter: almindelig kildemos.

4. Rentvandsindikatorer: hår-tusindblad.

Skovbjerg:

4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød og aks-rapunsel.

Kilder:

10, 33, 34, 36, 46, 76, 78, 83, 87, 114, 129, 146, 151, 161, 178, 228, 270b, 272, 275, 367

18/65 SØNDER FELDING

ØSTERBJERG, SØNDER FELDING (vandløb)

18/65-1. **ØSTERBJERG** består af en egebevoksning mellem Sønder Felding og Stakroge lidt vest for Østerbjerg Bæk. Østerbjerg omtales i litteraturen af Dalgas (1884), Gram, Jørgensen & Køie (1944) samt Degn & Emsholm (1983). Det beskrives endvidere af Emsholm (1982, upubl.). Krattet er på ca. 2 ha og består hovedsageligt af stilk-eg og enkelte krydsninger mellem de to arter. Desuden er der bævreasp, almindelig røn og almindelig hylde.

Bundfloraen var i 40'erne delvist ødelagt af kreaturgræsning, men på de mindre beskadigede områder fandtes dengang ørnebregne, almindelig kohvede, skov-viol, tormentil, tveskægget ærenpris, almindelig gyldenris, majblomst, hvid anemone, kantet konval, skovstjerne, liljekonval, djævelsbid og græsserne bølget bunke, krybende hestegræs samt håret frytle. Siden har krattet udviklet sig til en højskov uden græsning, hvor skovbunden er præget af ørnebregne. I den østlige del foregår der dog stadig græsning, og under første verdenskrig har der fundet hugst sted i krattet. Der er indplantet en del bøg i det nordlige afsnit.

Karakteristik:

Bellighed: mark

Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 12-14 meter

Trækfiguration: ældre, rette ege med krogede grene

Underskov: tørst

Opvækst:

Bundvegetation: ørnebregne/græsdekke

Græsning: et mindre stykke af den østlige del

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. Træer og buske: stilk-eg, bævreasp, engriflet hvidtjørn, tørst, bøg, ask, vild pære, almindelig røn og selje-røn, ahorn, ribs og almindelig gedeblad. Dværgbuske: blåbær. Urter: ørnebregne, bredbladet mangeløv, almindelig engelsød, hvid anemone, feber-nellikerod, ge-

Lundmose. Lisbeth Emsholm Foto 1983.

Rundbladet Soldug. Lisbeth Emsholm Foto.

Mose-Pors. Lisbeth Emsholm Foto.

Hvidbjerg. Lisbeth Emsholm foto 1983.

Liden Ulvefod. ◁

▷ Hvid Næbfrø.

▽ Dværg-Star.

LOKALITETSBEKRIVELSER, TBU DISTRIKT 19

Den sydvestlige del af distrikt 19 bortset fra den allersydligste del ligger i Ringkjøbing Amt. Den østlige del ligger i Vejle Amt og er beskrevet i bind 5. Det meste af distrikt 19 i Ringkjøbing amt omfatter Brande Kommune, der er velundersøgt i forbindelse med amtets registrering fra 1983.

19/9 FASTERHOLT

BRANDE HARRILD, HOLTUM Å, KIDMOSE BÆK, LILLE HARRILD, TORNVIG, TORNVIG ØST.

Omfatter blandt andet Holtum Ådal, områder op til Kidmose Bæk og to gamle brunkulstjeje ved Skibbild. Holtum Ådal omtales her på strækningen fra sammenløbet med Skjern Å og mod øst til amtsgrænsen lidt før sammenløbet med Kvindebæk. På to strækninger, dels syd for Skibbild og mod øst nær amtsgrænsen, afløses ådalen af hede oven for ådalsskrænten. Området syd for Skibbild omtales under 19/15, medens sidstnævnte ved Lille Harrild omtales herunder.

19/9-1. BRANDE HARRILD omfatter nålebevoksninger, hede og et brunkulstjeje, øst for vejen Brande over Døralund. Nålebevoksningen øst for heden er selvået. Også heden er i dag bevokset med spredtstående træer af birk, bævreasp og bjerg-fyr. Den endnu åbne hedevegetation består overvejende af døde lyngbuske, der enkelte steder er erstattet af ung hedelyng, men ellers domineres af tyttebær. Brunkulstjejet er ubevokset.

Vegetationstyper: hede, nåleplantage, brunkulstjeje

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* art af birk og hindbær. *Dværgbuske:* engelsk visse og hedelyng. *Urter:* gederams, almindelig kongepen. *Græsagtige planter:* sand-star, bølget bunke og blåtop.

19/9-2. HOLTUM Å beskrives her på strækningen fra omkring tilløbet til Skjern Å og mod øst til amtsgrænsen. Af strækningens oprindelige to dambrug er kun det ene i drift. Holtum Å slynger sig på strækningen i den smalle ådal, der omgives af udyrkede skrænter, og som på store dele af strækningen afløses af udyrkede arealer med hede oven for ådalsskrænten.

Mosearealerne mellem slyngninger varierer efter fugtighedsforholdene, men består af fattigkær med karakteristiske moseplanter. Skrænterne har tidligere været dækket af spredte krat med eg, bævreasp, røn og ene, men er i dag stort set ubevokset. At mosearealerne har været relativt uforandrede i dette århundrede vidner blandt andet tidligere ekursionsberetninger om (Pedersen, 1930).

Mosevegetationen er meget afvekslende og skifter i takt med de varierende og stedvis skiftende vandstandsforhold langs det naturligt slyngende vandløb, som Holtum Å udgør. På de mest fugtige partier er der hængesæk af tørvemos (Sphagnum) med indslag af kragefod, eng-

viol og kær-trehage. Her vokser endvidere tranebær og rosmarinlyng samt hjerte-græs. Andre steder dominerer tue-kæruld sammen med tråd-siv og almindelig star, og enkelte steder dominerer tråd-siv og almindelig star alene. På de mindre fugtige partier domineres mosevegetationen af mose-bunke sammen med revling og bølget bunke. Fra mosevegetationen kendes rosmarinlyng, tranebær, rundbladet soldug, plettet gøgeurt, maj-gøgeurt, stjerne-star og hjerte-græs (Emsholm, 1982 upubl.). I øvrigt findes der klokkeling, bukkeblad, benbræk, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, grå star med flere.

Vegetationstyper: fattigkær, overgangsfattigkær, ekstremfattigkær (mindre partier).

Højere planter:

1983. *Dværgbuske:* klokkeling, rosmarinlyng, tranebær og revling. *Urter:* benbræk, bukkeblad, lav ranunkel, rundbladet soldug. *Græsagtige planter:* vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, lyse-siv, tråd-siv, almindelig star, grå star, pille-star, stjerne-star, blåtop, bølget bunke og mose-bunke.

19/9-3. KIDMOSE BÆK. Op til kommunegrænsen er der på begge sider af vandløbet udyrkede arealer med mose, hede og en nålebevoksning, som er plantet. Desuden er der gravet to søer i området. På en vestvendt skråning syd for vandløbet er der hede, der er dækket af gammel hedelyng og spredtstående fyr. Mosevegetationen er artsrig og afvekslende og afspejler blandt andet forskelle i udnyttelsen af vådbundsarealerne. Dele af vådbundsarealet er bevokset med krat af birk og pil. De åbne mosearealer domineres enten af blåtop med mose-pors, klokkeling eller består af en højt voksende vegetation med lyse-siv og knop-siv og urter. Fra mosevegetationen kan i øvrigt nævnes tørvemos (Sphagnum), eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, sump-kællingetand, vandnavle, kær-snerre, benbræk, tue-kæruld, smalbladet kæruld, hirse-star, næb-star. På lokaliteten er der i 1983 fundet tråd-star.

Vegetationstyper: fattigkær, eng

Højere planter: kær I

1983. *Træer og buske:* mose-pors og pil. *Dværgbuske:* hedelyng og klokkeling. *Urter:* eng-viol, tormentil, vandnavle, klokke-ensian og kær-tidsel. *Græsagtige planter:* knop-siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, hirse-star, tråd-star og blåtop.

Mosser: kær I

1983. Art af tørvemos (Sphagnum fimbriatum), flydende tørvemos (Sphagnum palustre) og art af tørvemos (Sphagnum recurvum).

Højere planter: kær II

1983. *Træer og buske:* mose-pors. *Urter:* lav ranunkel, almindelig syre, skræppe, græsbladet fladstjerne, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, sump-kællingetand, vandnavle, kær-snerre. *Græsagtige planter:* mangeblomstret frytle, knop-siv, lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, stjerne-star, næb-star, fløjlgræs, hunde-hvene, krybende hestegræs og blåtop. Endvidere tørvemos.

Højere planter: hede

1983. *Træer og buske*: contorta-fyr. *Dværgebuske*: engelsk visse, hede-lyng, klokke-lyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urt*: vestlig tue-kogleaks, lyng-snerre. *Græsagtige planter*: almindelig star, bølget bunke og tandbælg.

1979-4. LILLE HARRILD ligger som hede oven for Holtum Ådalen i det nordøstlige hjørne af Brande Kommune. Heden deles i to af en markvej. Hedevegetationen domineres enten af gammel hedelyng eller bølget bunke, medens revling kun dominerer på et mindre område. Der er en relativ stor bestand af engelsk visse på arealet. I den sydlige del af heden er der nogle mindre bevoksninger med bævreasp. Fra lokaliteten kendes guldblomme (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, rød-gran, almindelig bjerg-fyr, bævreasp og gyvel. *Dværgebuske*: krybende pil, hedelyng, hede-melbærris, tyttebær og engelsk visse. *Urt*: skovstjerne, tormentil, lyng-snerre, guldblomme, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen, majblomst, almindelig gyldenris, blå-klokke og almindelig syre. *Græsagtige planter*: mangleblomstret frytle, vestlig tue-kogleaks, almindelig star, pille-star, sand-star, rød svingel, bølget bunke og katteskæg.

1915-5. TORNVIG. Overfor Holrum Å's sydlige ådalsskrænt, syd for Skibbild, ligger en stor hede omgivet af nåleplantage. Der ligger flere gravhøje på området. Hedevegetationen domineres enten af gammel hedelyng eller bølget bunke. Lavvegetationen domineres af hede-rendyrlav (*Cladonia portentosa*). Mindre parceller midt på heden har været pløjet op, og en af parcellerne er beplantet med unge grantræer. Der findes en stor bestand af pille-star, som har etableret sig på dette opløjede område. Under 1. verdenskrig har man i en kort periode forsøgt at udnytte heden til færegæsning, hvilket tilbageværende hegnspele vidner om.

Vegetationstyper: hede

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: skov-fyr, contorta-fyr, ene, almindelig røn og gyvel. *Dværgebuske*: engelsk visse, håret visse, hedelyng, hede-melbærris, tyttebær. *Urt*: skovstjerne, engelskgræs, tormentil, lyng-snerre, smalbladet timian, guldblomme, almindelig gyldenris og lav skorsoner. *Græsagtige planter*: børste-siv, almindelig star, pille-star, sand-star, bølget bunke og almindelig hvene.

1979-6. TORNVIG ØST. I dag adskilt fra det store hedeområde Tornvig mod vest ligger syd for dambrugene en hede på ca. 2,5 ha. Vegetationen kan overvejende karakteriseres som overdrev, der domineres af bølget bunke. Der er spredtstående ældre træer af skov-fyr og hvid-gran på området.

Vegetationstyper: hede

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, skov-fyr, contorta-fyr, art af birk, art af pil og brombær. *Dværgebuske*: hedelyng og tyttebær. *Urt*: gerderams, lyng-snerre, gul snerre, blå klokke, almindelig røllike og musc-vikke. *Græsagtige planter*: mangleblomstret frytle, sand-star, rød svingel, bølget bunke, krybende hestegræs, hunde-hvene og almindelig kvik.

1979-5. SKIBBILD. Syd for FASTERHOLT ligger et gammelt brunkulsleje med søer. Overjorden omkring de vandfyldte grave er overvejende ubevoksede.

Lokalitetskoder:

Brande Harrild	++ S-H-B r
Holtum Å	++ V I s
Kidmose Bæk	++ H II r
Lille Harrild	++ H II r
Skibbild	O B IV r
Tornvig	++ H II r
Tornvig Øst	++ E III s

Botanisk vurdering:

Holtum Å:

Lokaliteten er henført til kategori I på grund af mere end 20 biotopstypiske arter.

2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

Kidmose Bæk: kær

5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: sump-kællingetand og kær-snerre.

Kidmose Bæk: hede

4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris.

Lille Harrild:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris og guldblomme.

Tornvig:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, hede-melbærris, håret visse, guldblomme og lav skorsoner.

Kilder: 273

1913 SØNDER GREEN

BREDEBJERG, SØNDER GREEN

1913-1. BREDEBJERG. Området øst for højdepunktet Bredebjerg omfatter en række spredte nålebeplantninger og fire mere eller mindre adskilte heder, der ligger tæt op til kommunegrænsen.

Heder:

Bredebjerg øst: umiddelbart nordøst for gården.

Vistelhøj nord: nord for skovfogedboligen

Vistelhøj øst: nordøst for Vistelhøj

Vistelhøj vest: lidt nord for Vistelhøj

Bredebjerg øst. Umiddelbart nordøst for gården ligger en 6,5 ha stor hede. Vegetationen domineres af bølget bunke med indslag af overdrevsarter eller hedelyng og revling. I lavninger forekommer almindelig star og smalbladet kæruld.

Vistelhøj nord. Umiddelbart nord for skovfogedboligen findes en 8,8 ha stor hede, der mod syd grænser op til granplantage. Området

domineres på et lavreliggende område af klokkeling, der mod nord afløses af en vegetation domineret af hedelyng og herefter af bølget bunke.

Vistelhøj øst. Vest for Grønmosen ved Sandfeld Plantage ligger på kuperet terræn en ca. 20 ha stor hede. I den østlige del domineres den centrale del af en lavning af hedemose med klokkeling, medens de omkringliggende skrånninger er bevokset med gammel hedelyng og et bunddække af mos og lav.

Vistelhøj vest. Nord for højdepunktet Vistelhøj ligger på et plant terræn en ca. 28 ha stor hede. Hedevegetationen er artsfattig og består af en mosaik af hedelyng og bølget bunke afbrudt af mindre, fugtige lavninger med almindelig star. Området er uden trævækst.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter: Bredebjerg nordøst

1983. *Træer og buske:* almindelig bjerg-fyr. *Dværgbuske:* hedelyng, klokkeling, tyttebær og revling. *Urtter:* tormentil, gederams, lyng-snerre, håret høgeurt. *Græsagtige planter:* mangleblomstret frytle, smalbladet kæruld, sand-star.

Højere planter: Vistelhøj nord

1983. *Træer og buske:* contorta-fyr. *Dværgbuske:* hedelyng, klokkeling, tyttebær og revling. *Urtter:* art af mangeløv. *Græsagtige planter:* vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, almindelig star, bølget bunke og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

Højere planter: Vistelhøj øst I

1983. *Træer og buske:* birk, almindelig røn. *Dværgbuske:* hedelyng, klokkeling og revling. *Græsagtige planter:* børste-siv, almindelig star og bølget bunke.

Højere planter: Vistelhøj øst II

1983. *Træer og buske:* pil. *Dværgbuske:* engelsk visse, hedelyng, klokkeling, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urtter:* skovstjerne, gederams, lyng-snerre, blåhat, almindelig røllike, almindelig torskemun og almindelig gyldenris. *Græsagtige planter:* vestlig tue-kogleaks, tråd-siv, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star, bølget bunke, krybende hestegræs.

Højere planter: Vistelhøj vest

1983. *Træer og buske:* contorta-fyr, art af pil. *Dværgbuske:* engelsk visse, hedelyng, klokkeling, tyttebær og revling. *Urtter:* gederams, lyng-snerre. *Græsagtige planter:* vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, tue-kæruld, tråd-siv, almindelig star, bølget bunke og blåtop.

19/13-2. SØNDER GREEN omfatter mose på begge sider af vejen lidt øst for Sønder Green. Dele af området er i dag bevokset med træer. Vegetationen på de tilbageværende, åbne arealer domineres enten af blåtop eller af hedelyng. De vokser på disse flader, hvor der tidligere er udvundet tørv. I nogle af de mindre tørvgrave er der benbræk. Fra lokaliteten kendes rosmarinlyng, tranebær og klokke-ensian (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: fattigkær, 'lyngmose'.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* birk, pil og almindelig røn. *Dværgbuske:* hedelyng, klokkeling, rosmarinlyng tranebær, mose-bølle og tyttebær. *Urtter:* tormentil, klokke-ensian og benbræk. *Græsagtige planter:* knop-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, blåtop og bredbladet dunhammer.

Lokalitetskoder:

Bredebjerg + + + H II s
Sønder Green + + V II r

Botansk vurdering:

Sønder Green:

2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

Kilder: 273

19/14 SANDFELD PLANTAGE

ALKÆR SANDE (se under Sandfeld Plantage), BRANDE Å, DAMGÅRD, GAMMELÅ, GRØNMOSE (se under Sandfeld Plantage), HUNDEHØJ PLANTAGE, HVIDMOSE, KÆRBALLE GÅRD, RONNUM, SANDFELD BJERG (se under Sandfeld Plantage), SANDFELD BJERGE ØST, SANDFELD PLANTAGE, SANDFELD ÅKRAT, SKJERN Å, STORE STENDALHØJ VEST, STORE STENDALHØJ ØST, STRØELS MOSE, TORNVIG MØLLE, ÅMEJL KRAT

Området nordvest for Brande og syd for Skjern Å er præget af en række store hede- og moscområder op til Sandfeld Plantage og lidt vest for plantagen. Her omtales hede på selve bakkesøen Sandfeld Bjerg, nord og syd for plantagen omtales henholdsvis Grønmosen og Alkærhøj Sande. Den nærmeste hede vest for plantagen beskrives som Gejlbjerg øst. På begge sider af kommunegrænsen Brande/Åskov ligger, ved Ronnum, gamle brunkulstjeje og brunkulstjeje op til Ådalen ved Sandfeld Bjerge (øst) omtales en række mindre hede- og moscområder, således Damgård, Hvidmose og Store Stendalhøj. Omtalt er endvidere fire egekrat: Sandfeld Bjerg, Sandfeld Åkrat, Tornvig og Åmejil Krat.

19/14-1. DAMGÅRD. Nordvest for "Brandlund Hede" ligger en mindre hede. Vegetationen domineres enten af revling eller bølget bunke med indslag af en stor bestand af tyttebær. På let fugtig bund forekommer der børste-siv, smalbladet kæruld og almindelig star (Emsholm, 1983 upubl.).

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* hvid-gran, almindelig bjerg-fyr. *Dværgbuske:* engelsk visse, hedelyng, klokkeling, tyttebær og revling. *Urtter:* skovstjerne. *Græsagtige planter:* børste-siv, vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, almindelig star og bølget bunke.

19/14-2. GAMMELÅ. Ved udspringet af Gammelå, nordvest for højdepunktet Store Stendalhøj ligger en mindre, artsfattig mose. Vegetationen domineres af blåtop, et enkelt sted dog af hedelyng (Emsholm, 1983 upubl.).

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* almindelig røn. *Dværgbuske:* hedelyng, klokkeling. *Urtter:* gederams, tormentil, lyng-snerre. *Græsagtige planter:* lyse-siv, almindelig star, bølget bunke, fåre-svingel, rød svingel, almindelig hvenc, blåtop og katteskæg.

19/14-3. HUNDEHØJ PLANTAGE er plantet som fyrreplantage i samme tidsperiode som Sandfeld Plantage. Øst for plantagen ligger en hede samt ved det sydøstlige hjørne af plantagen ved et gammelt teglværk.

Højere planter: hede, øst

Træer og buske: hvid-gran, rød-gran, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg og almindelig røn. Dværgbuske: engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkeløng, hede-melbærris, blåbær, tyttebær og revling. Urter: skovstjerne, tormentil, gederams, lyng-snerre og majblomst. Græsagtige planter: vestlig tue-kogleaks, almindelig star og bølget bunke.

Højere planter: hede, teglværk

1983. Træer og buske: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, almindelig røn, art af rose og brombær. Dværgbuske: engelsk visse og hedelyng. Urter: gederams, lancet-vejbred, almindelig syre, almindelig røllike, gul snerre, hvid okseøjle, art af stedmoderblomst og muse-vikke. Græsagtige planter: mangleblomstret frytle, sand-star og bølget bunke.

19/14-4. HVIDMOSE består af mindre mose, som i dag er bevokset med pilekrat.

19/14-5. KÆRBALLE GÅRD. Nord for gården ligger et gammelt brunkulsleje med søer. Området er i dag bevokset med fyr. I den største af søerne er der indplantede åkander, medens vegetationen i de mindre lavvandede søer domineres af liden siv.

19/14-6. RONNUM. Øst for Ronnum og syd for Gejlbjerg ligger der i dag to gamle, nærliggende brunkulslejer. Det nordlige leje beskrives under Gejlbjerg. Nord for Kærballe Gård har brunkulsgravningen efterladt tre, middelstore søer samt nogle mindre vandhuller. Vegetationen i søerne består overvejende af liden siv, medens der enkelte steder er en sparsomt udviklet rørsump med næb-star, lyse-siv eller bredbladet dunhammer (Emsholm, 1983 upubl.).

Sandfeld Bjerg er omtalt nedenfor.

19/14-7. SANDFELD BJERGE ØST. Mellem Sandfeld Bjerge og Brande Å ligger et gammelt brunkulsleje samt fem mindre heder. Hederne ligger på et utilgængeligt terræn omkring mindre højdepunkter og bakkedrag. Op til den vandfyldte grav i brunkulslejet er der plantet fyr, men i øvrigt er vegetationen omkring søen ikke udviklet. Op til den smalle, nordgående markvej fra Uhre ligger de to største heder. Hedevegetationen på den nordlige hede domineres af revling, på den sydlige hede indgår tillige bølget bunke. Den åbne hedevegetation er på begge heder artsrig. Herfra kan nævnes dværgbuskene klokkeløng, hedelyng, hede-melbærris, blåbær, tyttebær, engelsk visse, håret visse samt blandt andet urterne skovstjerne, tormentil og maj-blomst. Den nordlige hede er voksested for skov-jordbær (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede, sø.

Højere planter: hede nord for brunkulsleje

Træer og buske: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, birk, bævreasp og almindelig røn. Dværgbuske: hedelyng, blåbær, tyttebær og revling. Græsagtige planter: blåtop.

Højere planter: hede syd for brunkulsleje

1983. Træer og buske: hvid-gran, stitka-gran, skov-fyr, almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, bævreasp, almindelig røn, gyvel. Dværgbuske:

hedelyng, tyttebær og revling. Urter: guldblomme. Græsagtige planter: sand-star, rød svingel og bølget bunke.

Højere planter: hede øst for brunkulsleje

1983. Træer og buske: almindelig bjerg-fyr, birk, pil og almindelig røn. Dværgbuske: håret visse, hedelyng, klokkeløng, hede-melbærris, mosebølle, tyttebær og revling. Urter: tormentil, gederams, lyng-snerre, skov-jordbær, håret høgeurt, smalbladet høgeurt. Græsagtige planter: tråd-siv, almindelig star, sand-star og bølget bunke.

19/14-8. SANDFELD PLANTAGE, der er anlagt i 1910, er den største plantage i Brande Kommune. Op til plantagen ligger udyrkede områder, som omfatter en naturlig skovbevoksning, store hedearealer samt nogle mindre mosearealer. Vest for plantagen ligger Grønmosen, som er et stort hedemosekompleks. I dag adskilt fra Grønmosen ligger Alkær Sande, sydøst for plantagen. På det højtliggende område nordøst for plantagen ligger endnu en stor hede, i teksten benævnt Sandfeld Bjerg. På nordskræningen af Sandfeld Bjerg, ned mod Skjern Ådal ligger en naturlig skovbevoksning af eg, der i litteraturen er beskrevet som Sandfeldbjerg Krat. Botanisk oplysninger om selve plantagen foreligger ikke og er derfor ønskelige.

19/14-9. Den vestlige del af GRØNMOSEN er fredet i 1985 blandt andet på grund af forekomsten af sjældne billearter. Der er i fredningen bestemmelser om plejeadgang for det offentlige. Området, som Grønmosen ligger på, er jævnt, men brydes dog i den sydlige del af nogle parallelle øst-vestgående lave indlandsklitter. Det fremtræder som en mosaik af fugtige og mindre fugtige arealer. I områdets sydlige del ligger en mindre sø. Der kan udskilles ca. otte spredte mose-lokaliteter, som stort set alle er berørt af tørvegravning. Den største af moseen, Lundmosen, er dog kun i mindre grad. Der er en artsrig og varieret vegetation i Lundmosen. Den tuede kærvegetation består af tue-kæruld, mose-bølle, klokkeløng og revling med indslag af mose-pors. På andre lavvandede områder domineres fladerne enten af blåtop, smalbladet kæruld, liden siv eller i de mere vandfyldte tørveskær af smalbladet kæruld, næb-star eller flydende tørvemos (Sphagnum cuspidatum). Hedevegetationen domineres enten af klokkeløng og hede-rensdyriav (Cladonia portentosa) på de let fugtige arealer eller af hedelyng og bølget bunke på de tørre arealer. Indlandsklitterne er bevokset med revling (Emsholm, 1983 upubl. samt Schierup, 1983 upubl.). Ved ALKÆR SANDE er heden dækket af gammel hedelyng med et dominerende indslag af ældre, spredtstående fyr.

Vegetationstyper: fattigkær, hede

Højere planter: hede

1983. Træer og buske: contorta-fyr. Dværgbuske: hedelyng, tyttebær og revling. Græsagtige planter: tue-kæruld, smalbladet kæruld, vestlig tue-kogleaks, almindelig star, pille-star, bølget bunke, katteslæg, blåtop. Endvidere forekommer laver.

Højere planter: mose

1983. Træer og buske: mose-pors. Dværgbuske: hedelyng, klokkeløng, rosmarinlyng, tyttebær og revling. Urter: benbræk og gederams. Græsagtige planter: børste-siv, liden siv, knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, almindelig star, hirse-star, næb-star og blåtop.

Mosser:

1983. Flydende tørvemos (Sphagnum cuspidatum).

Højere planter: Lundmose

1983. *Træer og buske*: mose-pors. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tranebær og rosmarinlyng. *Græsagtige planter*: lyse-siv, smalbladet kæruld, tue-kæruld og blåtop. Endvidere tørvemos.

Højere planter: Grønmos

1983. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, rosmarinlyng og revling. *Urter*: benræk. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, smalbladet kæruld, tue-kæruld, hirse-star og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

Højere planter: hedemose

1983. *Dværgbuske*: klokkelyng, tyttebær og revling. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, almindelig star, pille-star og bølgel bunke.

Højere planter: Alkær Sande, hede

1983. *Træer og buske*: contorta-fyr. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, hede-melbærris, tyttebær og revling. *Græsagtige planter*: pille-star.

Højere planter: Alkær Sande, kær

1983. *Træer og buske*: grå-pil og art af pil. *Dværgbuske*: klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: gederams. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, børste-siv, knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, smalbladet kæruld, almindelig star, grå star, næb-star, sand-star, bølgel bunke, krybende hestegræs og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

Hedelyng. Tegning Jens Christian Schou 1992.

19/14-10. SANDFELD BJERG. På en lynchklædt nordskråning ved Skjern Ådalens sydside findes et ca. 2,5 ha stort egekrat med et uberørt præg. Der er ikke mange skovbundsplanter, men hedevegetation i kanter og lysninger. Oplysninger om krattet findes fra 40'erne hos Gram, Jørgensen & Kjøe (1944) og fra 80'erne hos Degn & Emsholm (1983). I den ældre litteratur er Sandfeld Bjerg omtalt hos Dalgas (1884). Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Heden på det skrånende terræn nord for Sandfeld Bjerg afgrænses mod nord af en naturlig skovbevoksning, der overvejende består af eg med indslag af nåletræer, især i de ydre dele af bevoksningen. På østskråningen er et relativt stort areal i dag bevoftet med et lavt krat af bævreasp, hvor skovbunden er dækket af blåbær. Hedevegetationen domineres af revling, nogle steder sammen med blåtop og bølgel bunke. Der er en stor bestand af tyttebær på dele af området. Der har tidligere (1930, 1944) været en stor bestand af hønsebær ved egebevoksningen. På selve egne har der tidligere (1930) vokset den meget sjældne lav bredfliget lungelav (*Lobaria scrobiculata*). Desuden er den sjældne lemingmos, *Tetraplodon bryoides*, angivet (1930) fra lokaliteten.

Vegetationstyper: hede, egekrat.

Højere planter: hede

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, contorta-fyr, ene, art af pil, bævreasp og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, blåbær, tyttebær og revling. *Urter*: tormentil, engelsk visse, gederams og majblomst. *Græsagtige planter*: tue-kæruld, almindelig star, bølgel bunke og blåtop.

19/14-11. SANDFELD ÅKRAT. På sydsiden af Skjern Å, ca. 1 km øst for sammenløbet med Holtum Å, findes på skrænterne små rester af egekrat. Bevoksningen er beskrevet som egekrat i 1940'erne af Gram, Jørgensen & Kjøe (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983). Det er endvidere tidligere omtalt af Dalgas (1884). Krattet bærer præg af at have været kreaturafgræsset indtil for få år siden. Træerne er ret gamle, og der er ingen ny opvækst og kun få buske i under-skoven. Bundvegetationen domineres af græsser med indslag af enkelte skovbundsplanter.

Fra krattet kendes såvel stilk-eg som vinter-eg og deres krydsninger. Desuden er bævreasp, almindelig røn, tørst, rød-el, selje-pil, vild æble, engriflet hvidtjørn og kvalkved angivet fra krattet i 1944. Floraoplysninger fra 1983-undersøgelsen foreligger ikke.

Karakteristisk:

Beliggenhed: Ådalsskrænt
 Antal krat: 1
 Dominerende træart: stilk-eg
 Træhøjde: -
 Trækonfiguration: ældre, krogede ege
 Underskov: sparsom
 Opvækst: ingen
 Bundvegetation: græs-dækket
 Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat

19/14-12. **SKJERN Å.** På strækningen syd for Holtum Å's tilløb til Skjern Åen er mosevegetationen i dag kun sparsomt udviklet. Hvor der er udviklet en vådbundsvegetation langs vandløbet, består denne overvejende af højtvoksende arter, hvoraf blandt andre lyse-siv dominerer.

På strækningen nord for Holtum Å's tilløb til Skjern Åen er der i dag stort set kun vådbundsarealer syd for vandløbet, medens den nordlige bred i højere grad er præget af en intensiv landbrugsmæssig udnyttelse. Syd for vandløbet er der et gammelt brunkulsleje, som i dag er bevokset med fyr og selvsåede løvtræer, først og fremmest birk. Et sted er mosearealerne vældprægede. Fra den artsrige mosevegetation på dette sted kan nævnes dynd-padderok, kær-dueurt, kragefod, sværtevæld, sump-kællingetand, almindelig skjolddrager, næb-star (Emsholm, 1982 upubl.).

Vegetationstyper: overgangsfattigkær, væld

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* rød-el og art af pil. *Urter:* dynd-padderok, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kær-snerre, kragefod, sværtevæld, sump-kællingetand, bukkeblad, kær-snerre, djævelsbid, almindelig mjødurt, hyldebladet baldrian, almindelig hanekro, græsbladet fladstjerne, almindelig skjolddrager, nyse-røllike og vand-skræppe. *Græsagtige planter:* lyse-siv, stjerne-star, almindelig star, næb-star, rød svingel, mose-bunke, vellugtende gulaks, katteskæg, bredbladet dunhammer, mangelblomstret frytle, tandbælg og bredbladet dunhammer. Endvidere art af tørvemos.

19/14-13. **STORE STENDALHØJ, VEST.** Ved højdepunktet Store Stendalhøj ligger en mindre hede vest for nålebeplantningen. Hedevegetationen domineres enten af gammel eller ung hedelyng. Der er desuden en stor bestand af tyttebær og skovstjerne.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, bævreasp og gyvel. *Dværgebuske:* engelsk visse, hedelyng, blåbær, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter:* skovstjerne, tormentil, almindelig gyldenris. *Græsagtige planter:* vestlig tue-kogleaks.

19/14-14. **STORE STENDALHØJ ØST.** Øst for Stendalhøj lå i 1983 en mindre hede på ca. 2 ha. Lokaliteten eksisterer formentlig ikke længere, da der har været gravet grus på området.

19/14-15. **STRØELS MOSE.** Et mindre vådområde på 0,5 ha nord for Kærballe Gård. Området afvandet af grøfter. Vegetationen, der er artsfattig, domineres af lyse-siv og krybende hestegræs. Nord for Strøels Mose ligger et område med to vandhuller, der er opstået ved mergelgravning. Randbevoksningen består af pilekrat, men egentlig bredvegetation mangler p.g.a. de stejle skrænter. Søvegetationen domineres af liden siv og svømmende vandaks.

Højere planter: mose

1983. *Urter:* gederams, almindelig hanekro, art af skræppe, almindelig stedmoderblomst, almindelig syre, tormentil og eng-viol. *Græsagtige planter:* lyse-siv, almindelig star, almindelig rapgræs, almindelig kvik, krybende hestegræs og almindelig hvene.

Højere planter: sø

1983. *Vandplanter:* bredbladet dunhammer, liden siv, lyse-siv, svømmende vandaks og vandnavle. Desuden krybende hestegræs og almindelig fredløs.

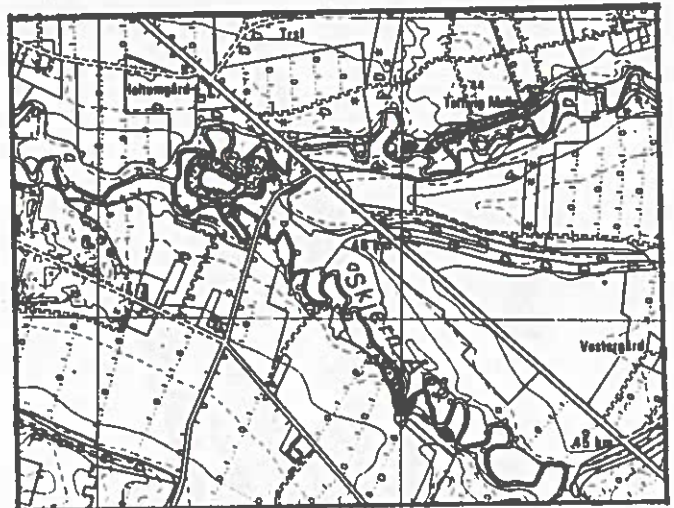
19/14-16. TORNVIG MØLLE.

Højere planter: vestlig hede

1983. *Træer og buske:* skov-fyr, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg og almindelig røn. *Dværgebuske:* hedelyng, tyttebær og revling. *Urter:* lancetvejbred, tormentil, lyng-snerre, gul snerre, almindelig kællingetand, smalbladet timian, almindelig mælkeurt, engelskgræs, blåhat, almindelig røllike, guldblomme, almindelig gyldenris, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen og lav skorsoner. *Græsagtige planter:* mangelblomstret frytle, pille-star, sand-star, rød svingel, almindelig kvik, bølget bunke, vellugtende gulaks, eng-rapgræs, almindelig hvene og katteskæg.

Højere planter: østlig hede

1983. *Træer og buske:* almindelig bjerg-fyr, ene, stilk-eg og almindelig røn. *Dværgebuske:* hedelyng, tyttebær og revling. *Urter:* skovstjerne, prikbladet perikon, tormentil, lyng-snerre, læge-ærenpris, art af viol, muse-vikke, blåhat og liljekonval. *Græsagtige planter:* bølget bunke, art af rapgræs og almindelig hvene.

Ånejl og Sandfeld Åkrat ved Skjern Å samt Torvig (se 18/59-1) op til Holtum Å nord for Brande.

19/14-17. **ÅMEJL KRAT.** Hvor Skjern Å og Holtum Å løber sammen ligger et mindre egekrat. Her er terrænet lidt højere og danner en lille "halv", der dækkes af ca. 1 ha egekrat. Bevoksningen er beskrevet som egekrat i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 80'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Degn (1982, upubl.). På skrænterne ned mod ådalens bund vokser gamle, krogede ege, mens mere rette træer er ved at indvandre på "plateauet" oven for skrænterne. Bundvegetationen er domineret af græsser. Der er indplantet amerikanske rød-eg i kratet. På sydskrænten af Skjern Å findes også lidt egekrat. Krattet består af begge ege samt deres krydsninger med indslag af bævreasp, tørst, småbladet lind (tre store, gamle træer i 1940'erne).

Karakteristisk:

Beliggenhed: ådalsskrænt

Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: -

Trækonfiguration: ældre, krogede ege/ yngre rette ege

Underskov: rød-eg

Opvækst: -

Bundvegetation: græsdekke

Græsning: ingen

Vegetationstyper: egekrat.

Højere planter:

1982. *Træer og buske*: rød-gran, hvid-gran, stilk-eg, bævreasp, tørst, almindelig røn, skov-æble, vild pære og almindelig gedeblad. *Dværgbuske*: blåbær og tyttebær. *Uter*: skarpbladet fladstjerne, skovstjerne, art af hanekro, pastinak, almindelig kohvede, aks-rapunsel, lyng-snerre, tormentil, djævelsbid, smalbladet høgeurt, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: lund-rapgræs, mose-bunke, vellugtende gulaks, krybende hestegræs og blåtop.

1944. I undersøgelsen fra 40'erne er blandt andet også smuk perikon, krat-fladbælg, almindelig gyldenris og skov-rørhvene angivet fra kratet.

Svampe:

1989. Lachnum niveum, ege-bævreamp, sveden sodsporesvamp, stiv ruslædersvamp, tobaksbrun ruslædersvamp, laksefarvet voksskind, ege-voksskind, skorpe-ildsporesvamp, blomme-ildsporesvamp, østershat, vinter-stilksvamp, naftalin-hinde, hvid tandsvamp, håret lædersvamp, rynket lædersvamp, lædersvamp, barksprængersvamp, almindelig læderskål, kliddet epaulehat, almindelig bruskbold, falmende bægertrådkølle og trådkugle (Vesterholt, 1989).

Lokaltetskoder:

Alkær Sande (se Sandfeld Plantage)

Brande Å	+ V IV r
Damgård	++ H II r
Grønmosen (se Sandfeld Plantage)	
Hundehøj Plantage	+ S-H II r
Hvidmose	+ V IV r
Kærballer Gård	++ V III r
Rønnum	+ V III r
Sandfeld Bjerge	++ H-S II-III
Sandfeld Plantage	- S IV r
Alkær Sande	++ H-V II r/s
Grønmosen	++ S-H II r
Sandfeld Bjerg	++ S-H II r
Sandfeld Åkrat	+ S III r
Skjern Å	+ V II s
Store Stendalhøj	+ H III s
Strøls Mose	++ V III s
Tornvig	+ S IV s
Åmejl	+ S III r

Botanisk vurdering:

Hundehøj Plantage, hede øst:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: håret visse og hede-melbærris.

Sandfeld Bjerge:

3. Lokalt sjældnere planter: skov-jordbær.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris og håret visse.

Sandfeld Plantage, Grønmosen:

2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

Skjern Å:

3. Lokalt sjældnere planter: almindelig skjolddrager.

5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: kær-dueurt, kær-snerre, sump-kællingetand og almindelig mjødurt.

Tornvig Mølle, vestlig hede:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme og lav skorsoner.

Tornvig Mølle, østlig hede:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene.

Åmejl:

3. Lokalt sjældnere planter: aks-rapunsel.

4. Egekratsindikatorer: tørst, tormentil og almindelig kohvede.

Kilder: 36, 46, 273, 275, 406

19/15 DØRSLUND

BRANDE PLANTAGE, BRANDLUND: Brandlund Hede, Brandlund Mose, BRANDLUND VEST, GOLDBÆK, ELVÆRK SØ, FLØ (Enggård, Søndergård), HOLTUM Å, NYGÅRD, NØRREBJERG, RUNDMOSE, SKIBBILD, SKJERN Å (Søndergård, Højmosegård, Tradsborg, Mosegård), SKOVLUND SYDØST, SKOVLUND VEST, TOPBJERG,

Omfatter to store hedeområder nord for Brande på hver side af banelegemet, dels Tornvig på sydsiden af Holtum Å, dels Topbjerg på sydsiden af den mindre Kidmose Bæk umiddelbart før dennes sammenløb med Holtum Å. Desuden omtales den fredede hede vest for byen, Brandlund Hede med Brandlund Mose. Skjern Åen er på strækningen nord for Brande opstemmet i to gamle elværickssøer, Elværk Sø og øst herfor Mes Sø. Området nord for Brande rummer desuden en række mindre heder og enkelte mosedområder. Her omtales således tre heder i trekantsområdet Flø, øst for hovedvej A 18 og vejen til Fæsterholt, omtalt under Flø og Nygård samt fem heder i området Dørslund omtalt under Nørrebjerg, Blæsbjerg ved Elværk Sø og Mes Sø. Endelig omtales hede nord for Brandlund Plantage, øst for byen, samt Rundmose.

19/15-1. BRANDE PLANTAGE. Nord for Brande Plantage ligger et åbent område med hedevegetation. Tæt ved landevejen er der etableret en knallertbane på området. Hedevegetationen, der er artsfattig, domineres enten af bølget bunke eller hedelyng.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: art af birk og hindbær. *Dværgbuske*: englak visse og hedelyng. *Uter*: gederams og almindelig kongepen. *Græsagtige planter*: sand-star, bølget bunke og blåtop.

19/15-2. BRANDLUND (blandt andet "Brandlund Hede" og Brandlund Mose) er et stort udyrket område, der veksler mellem hede og nålebepantninger som mod øst afløses af Brandlund Mose. En stor del af Brandlund Mose udgøres i dag af en efter vestjyske

forhold relativt stor sø, der er opstået ved tørvegravning. Med blandt andet sin nære beliggenhed til Brande by og skydebane midt i området finder området stor rekreativ anvendelse. To steder i områdets udepartier har der desuden været udvundet grus i større omfang.

De åbne hedearealer ligger i dag som fire-fem adskilte heder fordelt på det store område. Heraf er området vest for Brandlund Mose fredet som Brandlund Hede i 1987. Dette område er i 1983 blevet ryddet for bjerg-fyr. Den åbne hedevegetation domineres overvejende af revling, i området nord for Brandlund Mose dog af bølget bunke med indslag af blåtop. Heden syd for Dalgårdslund består i den vestlige del af et fugtigt hedeparti, der er domineret af klokkeling. Den østlige del er i dag mere eller mindre bevokset med nåletræer. Søen i Brandlund Mose omgives på den nordøstlige bred af birkekrat, medens vestbredden består af næringsfattige mosearealer, der er domineret af blåtop. Fra lokaliteten kendes *rosmarinlyng*, tranebær, rundbladet soldug, klokke-ensian og guldblomme (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede, fattigkær, birkekrat.

Højere planter: hede

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, art af birk, art af pil, bævreasp og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, tyttebær og revling. *Urtter*: skovstjerne, gedrams, almindelig syre, almindelig røllike og almindelig okseøj. *Græsagtige planter*: fløjlsgræs og almindelig hundegræs.

Højere planter: mose

1983. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling, rosmarinlyng, tyttebær, tranebær og blåbær. *Urtter*: rundbladet soldug, skovstjerne og aflangbladet vandaks. *Græsagtige planter*: tue-kæruld, småbladet kæruld og blåtop.

Mosser:

Art af *tørvemos* (*Sphagnum recurvum*).

19/15-2. BRANDLUND VEST. Vest for det større hedeområde omkring Gumlebjerg findes en hede på ca. 5,3 ha. På en stor del af området domineres hedevegetationen af klokkeling og på de mindre fugtige partier er der desuden islet af revling og tyttebær.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, art af birk, art af pil, bævreasp, almindelig røn. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkeling, tyttebær og revling. *Urtter*: lav skorsoner. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, almindelig star, bølget bunke og mose-bunke.

19/15-3. ELVÆRK SØ er opstået i 1917 som en opstemning af Skjern Å med henblik på at udnytte vandkraften til elproduktion. Søens nærmeste omgivelser består af en smal bræmme af løvskov og krat på siderne af den oprindelige ådal. Søens største dybde er 3,7 meter umiddelbart oven for opstemningen, hvorefter dybden aftager gradvis op igennem søen. Vandplanterne danner flere steder store, sammenhængende bevoksninger. Således forekommer store bevoksninger af tornfrøet hornblad og vandpest. I søens østlige ende findes betydelige forekomster af hjertebladet vandaks, ligesom der også findes store bevoksninger af rust-vandaks. Slank blærerod er udbredt i store dele af søens østende. De tætte forekomster af slank blærerod er interessante, dels fordi denne art almindeligvis angives at vokse i typisk næringsfattige og til dels også sure vandområder - hedesøer, tørvegrave og lignende -, dels fordi de danske arter af blærerod er i tilbagegang. I Vestjylland synes arten dog fortsat at være relativ almindelig. Også forekomsten af den sjældne bændel-vandaks er interessant. Sammenligningen af rørsumpen angives at være typisk for næringsrige søer,

men rørsumpen er dog relativt varieret. Brudelys og kalmus, der begge vokser i rørsumpen, er efterhånden blevet sjældne.

Vegetationstyper: sø

Alger:

1989. *Blågrøn-alger*: *Anabaena flos-aqua*, *Anabaena planctonica*, *Anabaena spiroides*, *Aphanizomenon flos-aquae*, *Aphanothece clathrata*, *Gomphosphaeria* sp., *Microcystis aeruginosa*, *Microcystis wesenbergii*, *Oscillatoria limnetica* og *Oscillatoria* spp. *Rekyl-alger*: *Cryptophyceae* sp. og *Cryptomonas* sp. *Furalger*: *Gymnodinium*. *Gul-alger*: *Dictyota vulgare*, *Dinobryon bavaricum*, *Dinobryon divergens*, *Dinobryon* sp., *Synura* sp., *Mallomonas akrokomos*, *Mallomonas* sp. *Kisel-alger*: *Asterionella formosa*, *Cymatopleura soica*, *Diatoma elongatum*, *Diatoma vulgare*, *Fragilaria capucina*, *Fragilaria construens*, *Fragilaria crotonensis*, *Melosira granulata*, *Melosira varians*, *Navicula* sp., *Nitzschia* sp., *Stephanodiscus rotula*, *Stephanodiscus* sp./*Cyclotella* sp., *Synedra acus*, *Synedra ulna* og *Tabellaria flocculosa*. *Gulgrøn-alger*: *gulgrøn-alger* sp. *Øjealger*: *Trachelomonas volvocinopsis*. *Grøn-alger*: *Actinastrum hantzschii*, *Ankistrodesmus bibraianus*, *Ankistrodesmus fusiformis*, *Ankyra judayi*, *Carteria* sp., *Coelastrum astroideum*, *Chlamydomonas* sp., *Chlorella* sp., *Clostridium* spp., *Cosmarium* sp., *Crucigenia tetrapedia*, *Dictyosphaerium* sp., *Elakathrix* sp., *Eudorina elegans*, *Eutetramorus fottii*, *Golenkinia radiata*, *Gonium pectorale*, *Kirchneriella contorta*, *Kirchneriella obesa*, *Koliella longiseta*, *Lagerheimia genevensis*, *Micractinium pusillum*, *Monoraphidium contortum*, *Monoraphidium* sp., *Oocystis* sp., *Pandorina morum*, *Pascherina tetras?*, *Pediastrum biradiatum*, *Pediastrum boryanum*, *Pediastrum duplex*, *Pediastrum tetras*, *Scenedesmus acuminatus*, *Scenedesmus dimorphus*, *Scenedesmus disciformis*, *Scenedesmus obtusus*, *Scenedesmus quadricauda*, *Staurastrum planctonicum*, *Tetrasporales* sp. og *Tetrastrum staurogeniaeforme*.

Højere planter:

1989. *Vandplanter*: liden andemad, stor andemad, slank blærerod, brudelys, bredbladet dunhammer, tornfrøet hornblad, gul iris, kalmus, dynd-padderok, enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, vejbred-skeblad, vand-skræppe, høj sødgræs, aks-tusindblad, butbladet vandaks, bændel-vandaks, hjertebladet vandaks, kruset vandaks, liden vandaks, rust-vandaks, svømmende vandaks, vandpest, kredsbladet vandranunkel, gul åkande og algen glanstred (*Nitella flexilis*).

19/15-4. FLØ. Lidt øst for hovedvej A 18, på strækningen mellem Holtum Å og Brande, ligger en mindre hede. Hedearealet ligger dels i tilknytning til mindre dalstrøg omkring et tilløb til Skjern Å, dels på jævnt terræn sydøst herfor. Hedevegetationen domineres enten af revling, hedelyng eller bølget bunke. Sydøst herfor, skråt over for campingpladsen (vest for Enggård), ligger i tilknytning til et andet, mindre tilløb til Skjern Å et mindre udyrket område med hede og mose. Hedevegetationen, der er artsfattig, domineres af hedelyng. Fra lokaliteten kendes kødfarvet gøgeurt, som forekommer i nogle få eksemplarer (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede, kær.

Højere planter: hede, Enggård

1983. *Træer og buske*: hvid-gran og birk. *Dværgbuske*: hedelyng. *Urtter*: almindelig syre, flipkrave, rundbælg, krat-fladbølg og almindelig røllike. *Græsagtige planter*: frytle, bølget bunke og almindelig hundegræs.

Højere planter: hede, Søndergård nord

1983. *Træer og buske*: rød-gran, skov-fyr, almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, ene og bævreasp. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkeling, tyttebær og revling. *Urtter*: tormentil. *Græsagtige planter*: mangblomstret frytle, sand-star, bølget bunke og blåtop.

19/15-5. NYGÅRD. Mellem de sydøstlige nålebevoksninger nord for Nygård ligger mindre hede med hedemose. Hedevegetationen på det småkuperede terræn domineres af revling og på de lavereliggende fugtigere partier af blåtop. Fra lokaliteten kendes plettet gøgeurt (Emsholm, 1982 upubl.).

Vegetationstyper: hede, hedemose.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, skov-fyr, contorta-fyr. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormen-til, guldblomme og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, mangleblomstret frytle, pille-star, sand-star, bølget bunke, kattesæg og blåtop.

19/15-6. Nørrebroj. Udgår.

19/15-7. RUNDMOSE. Hvor jernbanesporet i nordgående retning fra Brande deler sig i to spor, ligger der et godt stykke under terræn en lavvandet sø, der er opstået ved tørvegravning.

Vegetationstyper: sø.

19/15-8. SKJERN Å. På strækningen af Skjern Å nord for tilløbet fra Brande Å ligger flere mosearealer, samt i tilknytning hertil nogle mindre hedestykker. På Skjern Åens nordlige bred ligger der et krat med birk og pil, som støder op til en mindre hede ved hovedvej A 18 (sydøst for Søndergård). På Skjern Åens sydlige bred, sydøst for foregående, ligger i tilknytning til Ådalen et mindre udyrket område (NNV Højsmosegård), som omfatter to mindre vådbundsområder og to mindre hedestykker. Det ene vådbundsområde er en vældpræget lavmose, der omgives af en randbevoksning af birk og pil. Herfra foreligger en artsliste. Mosevegetationen er artsrig med store bestande af arter som dynd-padderok, lav ranunkel, græsbladet fladstjerne, almindelig fredløs, eng-viol, kær-snerre, baldrian og fløjlsgræs.

Vegetationstyper: hedeoverdrev, overgangsfattigkær.

Højere planter: hedeoverdrev, Søndergård

1983. *Træer og buske*: mose-pors, pil, hindbær og stikkelbær. *Urter*: smalbladet mangelv, almindelig syre, tormentil og gederams. *Græsagtige planter*: mangleblomstret frytle, pille-star, sand-star, bølget bunke og blåtop.

Højere planter: hedeoverdrev, NNV Højsmosegård

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, skov-fyr, contorta-fyr, stilk-eg og almindelig røn. *Urter*: almindelig syre, tormentil, lyng-snerre, gul snerre, almindelig kællingetand, almindelig torskemund, blå-klokke, blå-hat, guldblomme, smalbladet høgeurt og almindelig gyldenris. *Græsagtige planter*: bølget bunke og almindelig hvene.

Højere planter: kær, NNV Højsmosegård

1983. *Træer og buske*: birk, pil. *Urter*: dynd-padderok, lav ranunkel, græsbladet fladstjerne, almindelig syre, almindelig fredløs, eng-viol, trævlekroner, kær-ducourt, eng-forglemmigvej, kær-snerre, hyldebladet baldrian og kær-tidse. *Græsagtige planter*: kær-trehage, lyse-siv, grå star, fløjlsgræs og kryb-hvene.

På strækningen mellem Elværk Sø og Skjern Åens sammenløb med Brande Å ligger der langs åens nordlige bred en mindre hede (syd for Tradsborg) og et mindre moseområde (syd for Mosegård). Heden ligger på og oven for selve Ådalsskrænten umiddelbart vest for El-

værk Sø. Hedevegetationen består af en mosaik af hedelyng, bølget bunke eller rensdyrlav.

Vegetationstyper: hede, mose.

Højere planter: hede, Tradsborg

1983. *Træer og buske*: ene, stilk-eg, birk og almindelig røn. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, hedelyng, tyttebær og revling. *Urter*: art af viol, prikbladet periokon, gul snerre, blå-klokke, guldblomme, håret høgeurt, smalbladet høgeurt. *Græsagtige planter*: pille-star, fære-svingel og almindelig hvene.

Højere planter: kær, Mosegård

1983. *Træer og buske*: pil. *Urter*: kær-padderok, lådden dueurt, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, muse-vikke, lyng-snerre og almindelig hanekro. *Græsagtige planter*: top-star, sand-star, bølget bunke og rød svingel.

19/15-9. TOPBJERG. Heden ved højdepunktet Topbjerg nord for Brande udgør sammen med Harrild Hede, der ligger i Vejle Amt, en af egnens største heder. Mod nord afgrænses området af Kibæk før dennes sammenløb med Holtum Å og mod vest af det gamle banelegeme. Heden er foruden at være bevokset med tre nålebeplantninger på området, opdelt i en række aflange nord-sydgående parceller som resultat af en gammel læhegsbeplantning. Desuden findes der to mindre opdyrkede parceller i områdets vestlige del.

I det nordvestlige hjørne er der en ældre, selvsået fyrrebevoksning, medens der kun er få træer på den øvrige del af området i form af nogle mindre, spredte bjerg-fyr bevoksninger. På de to vestligste parceller er der en del ene-bær. Den åbne vegetation, der er artsfattig, domineres på halvdelen af arealet af bølget bunke og hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*) med en varierende dækning af gammel hedelyng. I den sydlige halvdel, på det kuperede terræn omkring Topbjerg, dominerer revling. På lokaliteten er der fundet guldblomme. Fra hedevegetationen kan desuden nævnes hede-melbærris, tyttebær, engelsk visse, skovstjerne, tormentil, lyng-snerre, mangleblomstret frytle, almindelig star, hirse-star, pille-star, sand-star, kattesæg og blåtop, som alle forekommer i små bestande (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Laver:

1983. Hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*), art af bægerlav (*Cladonia chlorophaea*), tragtformet bægerlav (*Cladonia pyxidata*), tørv-skivelav (*Ichmalia blacyntiella*), lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*).

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: rød-gran og ene. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, hede-melbærris, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, lyng-snerre og guldblomme. *Græsagtige planter*: manglevblomstret frytle, almindelig star, hirse-star, pille-star, sand-star, bølget bunke, kattesæg og blåtop.

19/15-10. SKOVLUND SYDØST. Hede på ca. 2 ha belligende sydøst for gården Skovlund. Det meste af området er bevokset med revling bort set fra et mindre areal med hedelyng. Enkelte spredtstående fyr findes i den nordlige del op mod grusvejen.

Vegetationstyper: hede

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, rød-gran, skov-fyr, contorta-fyr, ene og art af birk. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling, tyttebær og revling.

Urt: lav skorsoner. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, almindelig star, pille-star, bølget bunke, almindelig kvik, katteskæg og blåtop.

19/15-10. SKOVLUND VEST. Hede på 2,3 ha belligende op til grusvej i Dørslund vest for gården Skovlund. På den vestlige del af området er heden groet til med bjerg-fyr. Hedevegetationen domineres af bølget bunke med spredte buske af hedelyng, revling og tyttebær.

Vegetationstyper: hede

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: art af birk, art af pil. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkeling, hede-melbærris, tyttebær og revling. *Urt*: tormentil, gederams, og smalbladet høgeurt. *Græsagtige planter*: børste-siv, bølget bunke, katteskæg, almindelig hvene og blåtop.

19/15-11. GOLDBÆK (vandløb) beskrives her på strækningen fra udløbet i Brande Å til Ågård Mark. Vegetationen i vandløbet er undersøgt i 1989. Der er tale om et mindre, kanaliseret vandløb, som dog på den mellemste strækning er ved at vende tilbage til et mere naturligt og mindre reguleret forløb. Vandløbet er i nogen grad præget af okkerbelastning. I Brande by passerer vandløbet gennem en mølledam.

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1990. *Vandplanter*: art af vandranunkel, hår-tusindblad, manna-søgræs, liden siv, grenet, pindsvineknop og grønne trådalger.

19/15-12. SKJERN Å (vandløbet). Der er i 1989 foretaget en kortlægning af vandløbsvegetationen på strækningen fra Åmejl til amtsgrænsen til Vejle. Strækningen fra Åmejl og mod øst til Elværk Sø er næsten ureguleret og ligger i næsten naturtilstand. Der er stor, fysisk variation. Vandløbsbunden består af sand med spredte forekomster af grus og sten og kun med enkelte stryg. Mellem de to søer Elværk Sø og Mes Sø er vandløbet reguleret, og der er mindre fysisk variation. Dette gælder til dels også strækningen øst for Mes Sø (Ringkjøbing Amtskommune, 1990).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1989. *Vandplanter*: enkelt pindsvineknop, sideskærm, art af vandranunkel, vandpest, smalbladet vandstjerne, svømmende vandaks, søkogleaks, tyndskulpet brøndkarse og grønne trådalger.

Lokalitetskoder:

Brande Plantage	+ S-H III r
Brandlund	++ S-H-V II r
Brandlund Vest	++ H II s
Elværk Sø	+++ S-V II r
Flø, Søndergård	++ H III r
Flø, Enggård	++ H-V II s
Goldbæk	++ V II r
Nygård	+ H-V II s
Nørrebjerg	++ H III/II r
Rundmose	++ V III s
Skjern Å	+ V III s
vandløbet	++ V II s
Skovlund Sydøst	++ H II s
Skovlund Vest	++ H II s
Topbjerg	++ H II r
Tornvig	++ H II r

Botanisk vurdering:

Brandlund:

2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Brandlund Vest:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: lav skorsoner.

Elværk Sø:

2. Sjældnere planter: slank blærerod, bændel-vandaks, brudelys og kalmus.

3. Lokalt sjældnere planter: gul iris.

Flø, hede Søndergård:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene.

Flø, mose:

3. Lokalt sjældnere planter: maj-gøgeurt.

Topbjerg:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Skovlund Vest:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris.

Skjern Å, Højmossegård (hedeoverdrev):

4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Skjern Å, Højmossegård (kær):

5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: almindelig fredløs, kær-dueurt, trævlekrone, kær-snerre og kær-tidsel.

Skjern Å, Tradsborg (hede):

4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene, håret visse og guldblomme.

Skjern Å, Mosegård (kær):

5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: sump-kællingetand, almindelig mjødurt og top-star.

Skjern Å (vandløb):

2. Sjældnere planter: tyndskulpet brøndkarse.

Kilder: 198, 205, 273

19/16 ARVAD

BIRGITTESMINDE, KIDMOSE VEST, KIDMOSE ØST, MELLEMBJERG VEST, MELLEMBJERG ØST, MES SØ, USSELTOFT, VIKÆR BJERG

19/16-1. BIRGITTESMINDE. Et 13 ha stor overdrevsagtigt område, syd for det gamle banelegeme. Vegetationen domineres af bølget

bunke, et mindre parti med revlinge-hede forekommer. Enkelte spredstående træer - fyr og hvid-gran, forekommer på området.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* hvid-gran, contorta-fyr, birk og almindelig røn. *Dværghuske:* hedelyng, klokkeling, tyttebær og revling. *Urter:* skovstjerne, lyng-snerre. *Græsagtige planter:* vestlig tue-kogleaks, almindelig star, hirse-star, pille-star, sand-star, bølget bunke og blåtop.

19/16-2. KIDMOSE VEST. Et 5 ha stor vådområde beliggende nær Kidmose Bæk nord for gården Nørretoft. Vegetationen domineres næsten udelukkende af lyse-siv. I et mindre område forekommer et vegetation af blåtop i tuer, der er resterne af den oprindelige mosevegetation. Der er begyndende tilgroning på området med birk og pil.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* - *Dværghuske:* revling. *Urter:* almindelig syre, gederams, eng-viol og tormentil. *Græsagtige planter:* lyse-siv, fåre-svingel, rød svingel, almindelig hvene, krybende hestegræs og blåtop.

19/16-3. KISMOSE ØST. Et 2,5 ha stort vådområde syd for Kidmose Bæk, nordvest for gården Hedelund. Den mere intakte mosevegetation består af blåtop, børste-siv, hedelyng, tyttebær m.fl. Blåtop dominerer.

Højere planter:

1983. *Dværghuske:* hedelyng og tyttebær. *Græsagtige planter:* børste-siv, pille-star, bølget bunke og blåtop.

19/16-4. MELLEMBJERG VEST. En hede på ca. 1 ha beliggende oven for en slugt, der går vinkelret Skjern Å. Vegetationen domineres af senil hedelyng og bølget bunke. Spredt opvækst af fyr forekommer.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* stilk-eg. *Dværghuske:* engelsk visse, håret visse, hedelyng. *Urter:* prikbladet perikon, hare-kløver, almindelig kællingetand, blåhat, blå-klokke og almindelig røllike. *Græsagtige planter:* mangleblomstret frytle, pille-star, fåre-svingel, rød svingel, bølget bunke og almindelig hvene.

19/16-5. MELLEMBJERG ØST. En hede på ca. 1 ha beliggende for enden af en slugt, der går vinkelret Skjern Å. jfr. lokaliteten oven for. Der er en kraftig tilgroning af området med gran og birk.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* hvid-gran og birk. *Dværghuske:* engelsk visse, hedelyng, klokkeling, tyttebær og revling. *Urter:* tormentil. *Græsagtige planter:* rød svingel, bølget bunke og almindelig hvene.

19/16-6. MES SØ er en ca. 14 ha stor, lang og smal sø, der er beliggende nordøst for Brande. Søen er ligesom Elværk Sø opstået ved opstemning af Skjern Å i forbindelse med anlæggelsen af et vandkraftværk under første verdenskrig. Søen er omgivet af en smal bræmme af løvskov og krat, der ligger på kanterne af den oprindelige ådal. Den største dybde i søen er 4,3 meter lige oven for opstemningen, medens dybden aftager gradvis mod øst i opstrøms retning og ved Stor Åens indløb i søen kun ca. 0,75 meter. Bundvegetationen i søen er udbredt over det meste af bunden indtil 2,2 meters dybde. Tornfrøet hornblad, vandpest, enkelt pindsvineknap og svømmende vandaks er de hyppigst forekommende vandplanter. De danner flere steder store, tætte bevoxsninger. Lokalt er der også mindre og mere spredte bevoxsninger af bændel-vandaks. Rørsumpen er artsrig og veludviklet og har stor lighed med den type rørsump, der forekommer

langs vandløb med rolige strømforhold. Tilsvarende er der også store ligheder mellem bundvegetationen i søen og vegetationen i vandløbet oven for. I Mes Sø forekommer den sjældne tykskulpet brøndkarse (Ringkjøbing Amtskommune, 1990).

Vegetationstyper: sø.

Alger:

1989. *Blågrønner:* *Microcystis aeruginosa*, *Microcystis incerta*, *Microcystis wesenbergii*, *Chroococcus limneticus*, *Merismopedia tenuisima*, *Gomphosphaeria* sp., *Lyngbya limnetica*, *Oscillatoria limnetica*, *Oscillatoria planctonica*, *Oscillatoria* sp., *Anabaena flos-aquae*, *Anabaena planctonica*, *Anabaena spiroides*, *Aphanothece clathrata* og *Aphanizomenon flos-aquae*. *Rekylalger:* *Cryptophyceae* sp. og *Cryptomonas* sp. *Furealger:* *Gymnodinium* sp., *Gulalger:* *Synura* sp., *Mallomonas akrokomos*, *Mallomonas* sp., *Dinobryon bavaricum* og *Dinobryon* sp. *Kiselalger:* *Stephanodiscus rotula*, *Melosira granulata*, *Melosira varians*, *Stephanodiscus/Cyclotella*, *Asterionella formosa*, *Fragillaria capucina*, *Fragillaria construens*, *Diatoma elongatum*, *Cymatopleura solea*, *Navicula* sp., *Synedra ulna* og *Tabellaria flocculosa*. *Gulgrønner:* *gulgrønne* sp. *Øjealger:* *Trachelomonas volvocinopsis*. *Grønner:* *Chlamydomonas* sp., *Eudorina elegans*, *Pandorina morum*, *Gonium sociale*, *Chlorogonium* sp. *Gonium pectorale*, *Actinastrum hantzschii*, *Ankistrodesmus fusiformis*, *Ankistrodesmus gracilis*, *Ankyra judayi*, *Chlorella* sp., *Closterium gracile*, *Coelastrum astroideum*, *Crucigeniella* sp., *Dictyosphaerium* sp., *Elakatothrix* sp., *Eutetramorus fottii*, *Golenkinia radiata*, *Kirchneriella contorta*, *Kirchneriella obesa*, *Koliella longiseta*, *Lagerheimia genevensis*, *Micractinium pusillum*, *Monoraphidium contortum*, *Monoraphidium* sp., *Oocystis* sp., *Pediastrum biradiatum*, *Pediastrum boryanum*, *Pediastrum duplex*, *Pediastrum tetras*, *Scenedesmus acuminatus*, *Scenedesmus dimorphus*, *Scenedesmus ecornis*, *Scenedesmus obtusus*, *Scenedesmus sempervirens*, *Tetraedron caudatum*, *Tetrastrum staurigeniaeforme*, *Tetrastrum triacanthum*, *Tetrasporales* sp., *Staurastrum planctonicum* og *Staurastrum* sp.

Højere planter:

1989. *Vandplanter:* Kors-andemad, liden andemad, tykskulpet(?) brøndkarse, brudelys, bredbladet dunhammer, frøbid, torn-frøet hornblad, gul iris, kalmus, sø-kogleaks, dynd-padderok, enkelt pindsvineknap, grenet pindsvineknap, næb-star, arter af star, høj sødgræs, bændel-vandaks, kruset vandaks, svømmende vandaks, art af vandaks, vandpest, kredsbladet vandranunkel, art af vandranunkel, art af vandstjerne, gul åkande og tykbladet sørenpris.

19/16-7. USSELTOFT. En 3 ha stor hede beliggende syd for det gamle banelegeme, nordvest for gården Usseltoft. Vegetationen, der er artsfattig, domineres af bølget bunke. Tilgroning med birk og stilk-eg forekommer.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* nobilis-gran, stilk-eg, birk, almindelig røn, hindbær og lærk. *Urter:* mangeløv og gederams. *Græsagtige planter:* bølget bunke.

19/16-8. VIKÆR BJERG. Et mindre område på ca. 2 ha med hede og mose. Hedevegetationen, der domineres af bølget bunke har overdrevskaraktter. Mosen har været udgrøftet.

Højere planter: hede

1983. *Træer og buske:* ene og almindelig røn. *Dværghuske:* engelsk visse, hedelyng. *Urter:* tormentil, lyng-snerre, gul snere, almindelig gyldenris, almindelig røllike og lav skorsoner. *Græsagtige planter:* sand-star, fåre-svingel, rød-svingel, bølget bunke, almindelig hvene og almindelig rapgræs.

Højere planter: mose

1983. *Urter*: kær-ranunkel, tormentil, glat dueurt, kær-dueurt, kær-guldkarse, almindelig hanekro, gåse-potentil, smalbladet ærenpris, klokke-ensian og kær-snerre. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star, næb-star, mose-bunke, fløjsgræs, kryb-hvene, hunde-hvene og blåtop.

Lokalitetskode:

Birgittesmindelyst	++ E III r
Kidmose Vest	++ V III s
Kidmose Øst	++ V III s
Mellembjerg Vest	++ H III r
Mellembjerg Øst	++ H III r
Mes Sø	+++ V II r
Usseltoft	++ H III r
Vikær Bjerg	++ H-V III s

Botanisk vurdering:

Mellembjerg Vest:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: håret visse.

Mes Sø:

2. Sjældnere planter: tykskulpet(?) brøndkarse, bændel-vandaks, brudelys og kalmus.

Vikær Bjerg (hede):

4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene og lav skorsoner.

Kilder: 273

SKOMAGERBANKER, SKOVBJERG

19/20-1. SKOMAGERBANKER. Syd for højdepunktet Skomagerbanker ligger en mindre mose på ca. 2 ha. Lidt over en trediedel af området er dækket af pilekrat, medens vegetationen på den øvrige del af området domineres af blåtop eller højt voksende urter. I et område er der gravet tørv og her består vegetationen af hedelyng.

Vegetationstyper: kær

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: bævreasp, almindelig røn og mose-pors. *Dværgbuske*: engelsk vise, hedelyng, klokkeling, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne og tormentil. *Græsagtige planter*: smalbladet kæruld, tue-kæruld, almindelig star, næb-star, bølget bunke og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

19/20-2. SKOVBJERG. Op til den vestlige kommunegrænse til Brande kommune ligger ved Skovbjerg Gård en hede på 6,4 ha. Vegetation er domineret af gammel hedelyng. Der er opvækst af bævreasp og spredtstående birk på området.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, ene, art af birk, art af pil, bævreasp og almindelig røn. *Dværgbuske*: engelsk vise, hedelyng, klokkeling og tyttebær. *Urter*: gederams, lyng-snerre, guldblomme, håret høgeurt, skov-jordbær. *Græsagtige planter*: sand-star, bølget bunke, almindelig hundegræs og fløjsgræs.

Lokalitetskoder:

Skomagerbanker ++ V III s
Skovbjerg ++ H II r

Botanisk vurdering:

Skovbjerg:

3. Lokalt sjældnere planter: skov-jordbær.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene og guldblomme.

Kilder: 273

19/21 UHRE

ERIKSHØJ, KARSTOFT Å, KOKMOSE, KRÆMMERMOSE VEST, KRÆMMERMOSE ØST, KÆRBY (Kærby, Vikergård, Meldgård, Kærbygård), ROGGERBJERG: Roggermose, SINKEBÆK TOP, SKÆRLUND, STENDAL, STORE TVÆRKÆR, TARP BÆK, UHRE, UHRE MARK, VESTERDAM

19/21-1. ERIKSHØJ. I tilknytning til det markante højdepunkt Eriks-høj ligger en relativt afvekslende hede. Eriks-høj ligger mellem de to nålebeplantninger ved Pasbjerg, som er medtaget i den grønne kort-bog over fredede områder (Dahl, 1980). Selve højen, der har stejle sider, er bevokset med revling, medens den åbne hedevegetation

nedenfor højen enten består af en mosaik af revling og bølget bunke, eller på de fugtigere arealer af klokkeling og blåtop. Der er en relativt stor bestand af tyttebær på heden (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: hvid-gran og contorta-fyr. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, engelsk vise og lav skorsoner. *Græsagtige planter*: børstestiv, vestlig tue-kogleaks, almindelig star, sand-star, bølget bunke, kattesæk og blåtop.

19/21-2. KARSTOFT Å, Uhre Mark. Det tidligere relativt sammenhængende moseområde på begge sider af Karstoft Å på strækningen fra Skærlund og mod vest til landevejen, der går vest for Uhre, er i dag indskrænket til en række adskilte moseområder af forskellig karakter. Der er i dag ca. fire, værdifulde moseområder, som beskrives mere indgående. Det drejer sig dels om to områder på nordsiden af Karstoft Å på den vestlige del af strækningen, og dels to områder syd for vandløbet på den østlige del af strækningen.

Op til landevejen, der går fra Gammel Blåhøj vest om Uhre op til landevejen nord for Brande, ligger et vekslende moseområde. Området veksler mellem spredte pilekrat og åbne arealer, der enten er domineret af højt voksende urter eller blåtop eller anden vegetation ved nogle mindre vældprægede områder. Fra lokaliteten kendes rundbladet soldug, langbladet soldug og liden soldug samt hvid næbfrø (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: kær, fattigkær, ekstremfattigkær.

Højere planter: Karstoft Å, Uhre Mark, vest (a), vest for landevejen. 1983. *Træer og buske*: mose-pors, birk, pil og almindelig røn.

Dværgbuske: hedelyng, klokkeling, rosmarinlyng og tyttebær. *Urter*: lav ranunkel, kær-ranunkel, trævlekrone, rundbladet soldug, langbladet soldug, liden soldug, eng-viol, kær-dueurt, kragefod, sump-kællingetand, bukkeblad, benbræk, almindelig mjødurt, græsbladet fladstjerne, hørse-tidse, langbladet ranunkel og aflangbladet vandaks. *Græsagtige planter*: almindelig sumpstrå, glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, hvid næbfrø, smalbladet kæruld, grå star, almindelig star, hirse-star, næb-star, mose-bunke, vellugtende gulaks og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

Mosser:

1983. Flydende tørvemos (*Sphagnum cuspidatum*), butbladet tørvemos (*Sphagnum palustre*) og art af tørvemos (*Sphagnum revurum*).

Højere planter: kær I, tidligere græsset

1983. *Træer og buske*: pil. *Urter*: kær-ranunkel, langbladet ranunkel, lav ranunkel, græsbladet fladstjerne, trævlekrone, eng-viol, eng-for-glemmigej, kragefod, kær-snerre, sump-kællingetand, almindelig mjødurt, kær-svovirod, hørse-tidse, og liden andemad. *Græsagtige planter*: smalbladet kæruld, almindelig sumpstrå, glanskapslet siv, lyse-siv, grå star, mose-bunke, hunde-hvene, fløjsgræs. Endvidere forekommer tørvemos.

Højere planter: kær II, græsset

1983. *Træer og buske*: art af pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling, tranebær og rosmarinlyng. *Urter*: rundbladet soldug, kragefod, tormentil, eng-viol, benbræk og svømmende vandaks. *Græsagtige planter*: hvid-næbfrø, smalbladet kæruld, lyse-siv, almindelig star, grå star, hirse-star, vellugtende gulaks og blåtop.

19/21-3. KARSTOFT Å, Uhre Mark omfatter kær og eng omkring Karstoft Å øst for landevejen mellem Kærby og Omvrå Nordby.

Botaniske oplysninger foreligger fra delområdet nord for Karstoft Å, medens engen syd for vandløbet ikke har været undersøgt. Også dele af området nord for vandløbet har tidligere indtil slutningen af 1980'erne har været anvendt til græsning. Dele af området er endvidere berørt af tidligere tørveindvinding. Det meste af området er bevokset med pilekrat afbrudt af åbne partier med en højvoksende urtevegetation med almindelig mjøddurt, almindelig fredløs m.fl. eller blåtop. I det nordvestlige hjørne op til landevejen findes et blåtop-kær med væld.

Højere planter: Karstoft Å, Uhre mark, vest (b), øst for landevejen. 1983. *Træer og buske:* mose-pors og pil. *Dværgbuske:* hedelyng og klokkeling. *Urt:* rundbladet soldug, liden soldug, langbladet soldug, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kragefod, sump-kællingetand, kær-snerre, benbræk, almindelig fredløs, almindelig mjøddurt, sværtevæld, kær-galtetand, gederams og aflangbladet vandaks. *Græsagtige planter:* glanskapslet siv, knop-siv, hvid-næbfrø, smalbladet kæruld, almindelig star, mose-bunke, vellugtende gulaks, blåtop og eng-rørhvene.

Mosser:

1983. Trindgrenet tørvemos (*Sphagnum teres*).

Højere planter: eng (tilgroet) I

1983. *Træer og buske:* art af pil, almindelig røn, gyvel og hvidtjørn. *Urt:* lav ranunkel, gederams, art af hønsetarm, almindelig syre, eng-viol, græsbladet fladsjerne, trævekroner, almindelig fredløs, tormentil, kær-snerre, sump-kællingetand, muse-vikke, kær-galtetand, sværtevæld, almindelig mjøddurt, angelik, håret høgeurt, kær-tidsel. *Græsagtige planter:* mangelblomstret frytle, knop-siv, lyse-siv, almindelig star, vellugtende gulaks, eng-rapgræs, eng-rottehal, almindelig hvene og eng-rørhvene. Endvidere forekommer tørvemos.

Højere planter: fattigkær II

1983. *Træer og buske:* mose-pors. *Dværgbuske:* hedelyng og klokkeling. *Urt:* tormentil, rundbladet soldug, eng-viol, bukkeblad og benbræk. *Græsagtige planter:* hvid næbfrø, smalbladet kæruld, tue-kæruld, glanskapslet siv og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær, ekstremfattigkær, pilekrat.

19/21-4. I en lavning et stykke øst for foregående område ligger en mindre mose. Mosen, der ligger lidt nord for åen, afgrænses mod syd af en nålebevoksning, som delvis er plantet. På en gravhøj sydøst for mosen er der endnu åben hedevegetation. Vegetationen i mosen består overvejende af hængesæk med tørvemos (*Sphagnum*) med indslag af rosmarinlyng, tranebær, storer og blåtop. I mosens rand vokser mose-pors og benbræk. Fra lokaliteten kendes rosmarinlyng, tranebær, rundbladet soldug og stjerne-star (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede, ekstremfattigkær.

Højere planter: Uhre Mark, nord.

1983. Hedevegetationen. *Træer og buske:* hvid-gran, contorta-fyr og bævreasp. *Dværgbuske:* hedelyng, hede-melbærris, blåbær, tyttebær og engelsk visse. *Urt:* lyng-snerre, almindelig gyldenris og majblomst.

Endvidere forekommer lav.

Højere planter: mose

1983. *Træer og buske:* mose-pors og pil. *Dværgbuske:* klokkeling, mose-bølle og tranebær. *Urt:* rundbladet soldug, almindelig syre, kær-dueurt, kær-tidsel, benbræk, liden andemad, art af vandaks. *Græsagtige planter:* lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, næb-star og blåtop.

Mosser:

1983. Buttbladet tørvemos (*Sphagnum palustre*) og art af tørvemos (*Sphagnum recurvum*).

19/21-5. På sydsiden af Karstoft Å, omtrent syd for Uhre, ligger det største sammenhængende moseområde på den her beskrevne del af strækningen. Terrænet er jævnt skrånende ned mod vandløbet. Afhængig af blandt andet arealets tidligere anvendelse varierer mosevegetationen på området. På de mindst kulturpåvirkede dele af området domineres vegetationen af tue-kæruld med indslag af klokkeling og hedelyng. På den øvrige del af mosen dominerer enten blåtop eller mose-bunke, ligesom der er store bestande af eng-rørhvene. Der findes nogle få pilekrat, og på delområder er der spredtstående pil. Fra lokaliteten kendes tranebær, klokke-ensian, kær-snerre (Emsholm, 1983 upubl.). En nu afvandet og omlagt del af mosen har tidligere været Danmarks seneste voksested for kongescepter, hvorfra den forsvandt i 60'erne, sandsynligvis i forbindelse med reguleringen af Karstoft Å.

Vegetationstyper: ekstremfattigkær, fattigkær, kær

Højere planter: Uhre Mark, syd.

1983. *Træer og buske:* mose-pors og art af pil. *Dværgbuske:* hedelyng, klokkeling, tyttebær og tranebær. *Urt:* dynd-padderok, lav ranunkel, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, klokke-ensian, kær-snerre, kær-tidsel, benbræk, plettet gøgeurt, kær-svovlrod, eng-kabbeleje, almindelig mjøddurt, nyse-røllike, djævelsbid, almindelig fredløs, almindelig hanekro og hvid-kløver. *Græsagtige planter:* børste-siv, knop-siv, lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, næb-star, almindelig rapgræs, mose-bunke, eng-rottehal, eng-rørhvene, blåtop, hare-star, krybende hestegræs, hundehvene, almindelig kvik, tandbælg, mangelblomstret frytle og bølget bunke.

19/21-6. Øst for foregående og nærmest vejen mellem Brande og Sønder Omme ligger en mindre mose et stykke ovenfor vandløbet. Mosevegetationen, der er artsrig, blandt andet på grund af en tilgroet tørvegrav, domineres af blåtop. Foruden de allerede nævnte kan nævnes eng-viol, vandnavle, bukkeblad, benbræk, smalbladet kæruld og halv-græsserne grå star, almindelig star, næb-star med flere. Fra lokaliteten kendes rundbladet soldug og stjerne-star. Desuden vokser der kær-svovlrod (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: ekstremfattigkær, fattigkær.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* mose-pors, art af pil og almindelig røn. *Dværgbuske:* hedelyng og klokkeling. *Urt:* dynd-padderok, rundbladet soldug, eng-viol, tormentil, sump-kællingetand, vandnavle, klokke-ensian, bukkeblad, kær-tidsel, benbræk, djævelsbid, nyse-røllike, kær-svovlrod og almindelig mjøddurt. *Græsagtige planter:* smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, næb-star, mose-bunke, blåtop, kattesæg og eng-rørhvene.

19/21-7. SKÆRLUND omfatter et varieret moseområde med krat og mere tørre mosearealer med en hedeagtig vegetation. Derudover forekommer arealer, der indgår som en del af en græsningsparcel. I dag adskilt fra området ved opdyrkning, ligger der en mindre mose syd for det gamle banelegeme. Dette vådområde var i 1983 opdelt i to græsningsparceller, der her beskrives nærmere. Vegetationen på den nordlige parcel var i 1983 relativt artsrig og varieret. Foruden græsset blåtop, som dominerede, forekom mose-pors, klokkeling, tørvemos (*Sphagnum*), eng-viol, kragefod, bukkeblad og storer. Fra lokaliteten kendes rosmarinlyng, tranebær og stjerne-star. Den sydlige

parcel, der er artsfattig, domineres af mose-bunke og knop-siv/lyse-siv (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: fattigkær, kær, ekstremfattigkær.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: mose-pors og pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klok-kelyng, rosmarinlyng og tranebær. *Urter*: trævekroner, rundbladet soldug, eng-viol, tormentil, kragefod, bukkeblad, kær-snerre, kær-tidsel, benbræk, djævelsbid, nyse-røllike, eng-kabelleje og glat dueurt. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, smalbladet kæruld, stjerne-star, hirse-star, næb-star, blåtop og mangleblomstret frytle.

Højere planter: separat liste for arealer direkte op til Brogård Bæk. 1983. *Træer og buske*: mose-pors og birk. *Urter*: lav ranunkel, kær-ranunkel, eng-kabelleje, kruset skræppe, almindelig syre, tormentil, kær-dueurt, almindelig mjøduert, kragefod, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-svovirod, almindelig hanekro, nyse-røllike og kær-tidsel. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star, næb-star, eng-svingel, almindelig rapgræs, mose-bunke, vellugtende gulaks, fløjsgræs, almindelig hvene, hunde-hvene, kryb-hvene, knæbøjet rævehale, katteskræg, rørgræs og almindelig kvik.

Højere planter: separat liste for to græsningsparceller syd for bancelgemet.

1983. *Træer og buske*: mose-pors, pil, bævreasp og almindelig røn. *Dværgbuske*: klokkelyng og tranebær. *Urter*: dynd-padderok, trævekroner, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-tidsel, benbræk, djævelsbid, kær-svovirod, kær-ranunkel, eng-kabelleje, nyse-røllike, almindelig mjøduert, hydebladet baldrian, kær-galtetand, smalbladet mangeløv, gedderams, almindelig hanekro, skovstjerne og lyng-snerre. *Græsagtige planter*: børste-siv, mangleblomstret frytle, knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, smalbladet kæruld, almindelig star, grå star, næb-star, stjerne-star, eng-svingel, almindelig rapgræs, mose-bunke, vellugtende gulaks, fløjsgræs, almindelig hvene, kryb-hvene, knæbøjet rævehale, blåtop, katteskræg, rørgræs, almindelig kvik, bredbladet dunhammer og bølget bunke.

Endvidere forekommer tørvemos.

19/21-8. KOKMOSE omfatter i dag ca. 2 ha udyrket mose, som på dele af området er berørt af tørvegravning. Der ligger et pilekrat med bævreasp på området, som i øvrigt består af en åben mosevegetation, der enten domineres af blåtop, hedelyng eller af en højt voksende vegetation af lyse-siv.

Vegetationstyper: fattigkær, pilekrat.

Højere planter:

1983. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, tyttebær og revling. *Urter*: almindelig syre, eng-viol, tormentil, kær-tidsel, lyng-snerre og kær-galtetand. *Græsagtige planter*: lyse-siv, tue-kæruld, mangleblomstret frytle, smalbladet kæruld, almindelig star, mose-bunke, bølget bunke, almindelig hvene og krybende hestegræs.

19/21-9. I KRÆMMERMOSE VEST omfatter spredte vådbundsarealer, der blandt andet indgår som dele af nogle græsningsparceller. Desuden omtales en hede, der ligger mellem Kræmmermose og Kokmose øst for Kræmmermosen, jfr. neden for.

Vegetationstyper: hedeoverdrev, hedemose.

Højere planter: hedeoverdrev, hedemose

1983. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng og tyttebær. *Urter*: almindelig syre og lyng-snerre. *Græsagtige planter*: mangleblomstret frytle,

tue-kæruld, smalbladet kæruld, rød svingel, enårig rapgræs, bølget bunke, almindelig hvene og blåtop.

19/21-9 II. KRÆMMERMOSE ØST. Vådbundsvegetationen er relativt artsfattig og domineres af nogle få arter, medens den nordligste del, som er hedemose, er mere artsrig. I området ligger et udtørrende vandhul, som er bevokset med knæbøjet rævehale. Selve hedeearealet i den nordøstlige del af Kræmmermose er domineret af bølget bunke (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hedemose, hede, sø

Højere planter: hedemose

1983. *Dværgbuske*: hedelyng og rosmarinlyng. *Urter*: kær-ranunkel. *Græsagtige planter*: tue-kæruld, smalbladet kæruld, almindelig star og hirse-star. Desuden forekommer tørvemos.

19/21-10. KÆRBY. Ved Kærby ligger dels tre nærliggende områder med søer, der er opstået som tørvegrave, dels en mose og tæt herved et lille område med mosevegetation.

Et stykke vest for vejen, der går vest for Uhre (syd for Kærby), ligger der en mose. Størsteparten af mosen er berørt af en tidligere tørvegravning. Dele af mosen er bevokset med spredtstående birk. Mosevegetationen i øvrigt domineres af blåtop og i nogle af tørvegravene forekommer smalbladet kæruld. I en af tørveskærene har der indfundet sig en mere værdifuld mosevegetation, der er domineret af tørvemos (Sphagnum), blåtop og hedelyng, og her forekommer rosmarinlyng og tranebær.

Vegetationstyper: fattigkær, sø

Højere planter: kær, Kærby

1983. *Træer og buske*: art af birk. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkelyng, rosmarinlyng, mose-bølle, tranebær og revling. *Urter*: tormentil og smalbladet mangeløv. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, smalbladet kæruld og blåtop.

Øst for mosen ved Kærby, som er beskrevet oven for, findes på den side af vejen (nordvest Vikærgård), et artsrigt, mindre kær. Kæret indgår som en del af en noget større græsningsparcel. Det midterste parti af kæret har fortsat en mere oprindelig og upåvirket vegetation, der er karakteristisk for de næringsfattige vestjyske moser. Her vokser blandt andet levermos, tørvemos (Sphagnum), eng-viol, kragefod, troidurt og halvgræsserne almindelig star og hirse-star med flere. Fra lokaliteten kendes endvidere dværg-star (Emsholm, 1983 upubl.).

Højere planter: kær, Vikærgård

1983. *Træer og buske*: art af pil. *Dværgbuske*: hedelyng. *Urter*: lav ranunkel, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-tidsel, kruset skræppe, kruset tidsel og musevikke. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, lyse-siv, almindelig star, dværg-star, hirse-star, fløjsgræs, knæbøjet rævehale og blåtop. Endvidere forekommer art af levermos og arter af lav.

Mosser:

1983. Filt-knopmos (Aulacomnium palustre), art af kløvtand (Dicranum bojanmii), art af tørvemos (Sphagnum fimbriatum), flyden-de(?) tørvemos (Sphagnum palustre).

Nærmest gården Meldgård ligger et udyrket område med fire søer. Området er bevokset med blandet krat med blandt andet pil, som delvist skygger vegetationen i søerne væk. Det vestligste af vandhul-

lerne er omgivet af græsmark, og her er der udviklet et vandplantevegetation med svømmende vandaks, hvid åkande og grenet pindsvineknop med flere.

Højere planter: østlig vandhul
1983. *Vandplanter:* bredbladet dunhammer, dynd-padderok og tagrør.

Højere planter: vestlig vandhul
1983. *Vandplanter:* bredbladet dunhammer, grenet pindsvineknop, lyse-siv, sø-kogleaks, tagrør, svømmende vandaks og hvid åkande.

Umiddelbart vest for Kærbygård ligger endnu et vandhul. Vandhullet var i 1983 næsten nyoprenset og havde derfor en sparsomt udviklet vegetation.

Højere planter:
1983. *Vandplanter:* dynd-padderok, grenet pindsvineknop og tagrør. Endvidere almindelig mjøddurt.

Syd for foregående, nærmere mosen ved Kærby ligger som del af en græsningsparcel yderligere en række vandhuller. I det største af vandhullerne er der en veludviklet rørsump med dunhammer og tagrør, medens de to mindste vandhuller delvist er beskyttet af rød-el.

Højere planter:
1983. *Vandplanter:* bredbladet dunhammer, smalbladet dunhammer, dynd-padderok, sø-kogleaks, tagrør og svømmende vandaks.

19/21-11. **ROGGERBJERG** (inkl. Roggermose). I området sydvest for Kærby lå tidligere fire adskilte moser. De to mest værdifulde udgøres i dag af Roggermose og syd herfor en mose på østsiden af Sinkebæk. Begge moser afvandes til Sinkebæk. Den vestlige del af Roggermose er ret påvirket af græsning, selv om den indgår i en græsningsparcel, som følge af en høj vandstand. Den indre moseflade domineres af en artsrig hængesæk af tørvemos (Sphagnum) eller tue-kæruld og blåtop. Der er store bestande af blandt andet eng-viol, kragefod, vandnavle, kær-snerre, grå star og almindelig star. Fra Roggermose kendes tranebær (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: ekstremfattigkær, fattigkær, 'lyngmose'.

Højere planter:
1983. *Træer og buske:* birk, pil og bævreasp. *Dværgbuske:* hedelyng, klokkeling, mose-bølle, tranebær og revling. *Urtter:* eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, vandnavle, kær-snerre, kær-tidse, almindelig syre, græsbladet fladstjerne, gederams og lyng-snerre. *Græsagtige planter:* knop-siv, lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, almindelig star, næb-star, fløjlsgræs, knæbøjet rævehale, bølget bunke, tudse-siv, hunde-hvene og blåtop. Endvidere forekommer art af tørvemos.

19/21-12. **SINKEBÆK**. Mosen ved Sinkebæk har en stor vandfyldt tørvegrav, der er dækket af dunhammer. På den intakte del af mosen dominerer tue af blåtop. Mosen, der er relativt artsrig, har en stor bestand af kær-svovlrod (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: overgangsfattigkær.

Højere planter: kær
1883. *Dværgbuske:* hedelyng og klokkeling. *Urtter:* almindelig syre, eng-viol, kær-dueurt, kær-svovlrod, hyldebladet baldrian, kær-tidse. *Græsagtige planter:* knop-siv, lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, almindelig star og blåtop.

Mosser:
1983. Art af tørvemos (Sphagnum fimbriatum).

19/21-13. **STENDAL** omfatter hede og nålebeplantning syd for højdepunktet Store Stendalhøj. Den vestlige del af heden ligger på en nordhældende skråning. Hedevegetationen domineres af gammel hedelyng med et bunddække af mos. Der er desuden en stor bestand af revling og tyttebær (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1983. *Træer og buske:* almindelig bjerg-fyr, pil, bævreasp og almindelig røn. *Dværgbuske:* engelsk visse, hedelyng, klokkeling, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urtter:* skovstjerne, tormentil og lyng-snerre. *Græsagtige planter:* vestlig tue-kogleaks, børste-siv, almindelig star, hirse-star, pille-star, bølget bunke og blåtop.

19/21-14. **STORE TVÆRKÆR**. Et stykke syd for Karstoft Å og øst for vejen, der løber vest for Uhre, ligger to i dag adskilte moser. Det østlige af områderne, hvor der har været gravet tørv, er bevokset med krat. Det vestlige af områderne omfatter et ældre birkekrat, medens den åbne vegetation domineres enten af blåtop eller hedelyng sammen med blåtop. En mindre del af mosen, der ikke er afvandet, har en mere intakt mosevegetation, der er karakteristisk for de næringsfattige, vestjyske moser. Vegetationen domineres her blandt andet af tørvemos (Sphagnum) med lavtvoksende urter som eng-viol, kragefod med flere (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: birkekrat, fattigkær.

Højere planter: Store Tværkær vest.
1983. *Træer og buske:* mose-pors, dun-birk, pil, almindelig røn. *Dværgbuske:* hedelyng, klokkeling, mose-bølle og revling. *Urtter:* lav ranunkel, kær-ranunkel, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, kær-snerre, lyng-snerre og skovstjerne. *Græsagtige planter:* knop-siv, lyse-siv, mangleblomstret frytle, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, næb-star, mose-bunke, fløjlsgræs og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

19/21-15. **SØNDERKÆR BÆK**. Syd for Sønderkær Bæk, sydøst for Vikergård, findes en mindre hede med en mindre tilstødende mose. Vegetationen på heden, der er relativt artsrig og overdrevsagtig, domineres af bølget bunke, medens hedelyng næsten er forsvunden fra området. Fra lokaliteten kendes guldblomme (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:
1983. *Træer og buske:* hvid-gran, contorta-fyr, birk, pil, almindelig røn og selje-røn. *Dværgbuske:* tyttebær og revling. *Urtter:* bidende ranunkel, almindelig syre, tormentil, gederams, almindelig kællingetand, lyng-snerre, guldblomme, almindelig røllike. *Græsagtige planter:* mangleblomstret frytle, pille-star, bølget bunke og blåtop.

19/21-16. **TARP BÆK**. På især vestsiden af Tarp Bæk lidt opstrøms dennes udløb i Karstoft Å ligger der vest for landevejen mellem Brande og Blåhøj et relativt stort udyrket område. Området omfatter dels mosearealer, dels arealer, der er beplantet med gran. I den grønne kortbog over fredede områder har hele området fået signatur som nåleskov (Dahl, 1980). Mosearealerne er afvekslende og omfatter alle stadier af en vegetationsudvikling fra åbne arealer til arealer, der er

bevokset med krat. Krat med rød-el findes vest for dambruget, medens spredtstående pilebuske forekommer på nogle af de øvrige arealer. På de åbne arealer domineres den næringsfattige mosevegetation af blandt andet blåtop med revling og mose-pors, eller vegetationen domineres på et mindre område af højt voksende urter med lyse-siv og knop-siv. Fra lokaliteten kendes tranebær og stjerne-star. Desuden er der en bestand af benbræk (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: pilekrat, fattigkær, mose.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* rød-gran, mose-pors, birk, pil, almindelig røn, hvid-gran og fyr. *Dværgbuske:* hedelyng, klokkeling, tranebær og revling. *Urter:* dynd-padderok, lav ranunkel, trævlekroner, almindelig syre, eng-viol, kær-dueurt, kragefod, sump-kællingetand, sump-for-glemmigej, kær-snerre, kær-tidsel, kær-galtetand, almindelig mjødurt, eng-kabelleje, hyldebladet baldrian, kær-ranunkel, muse-vikke. *Græsagtige planter:* glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, næb-star, eng-svingel, almindelig rapgræs, mose-bunke, blåtop, fløjlsgræs, bølget bunke, mangelblomstret frytle, hare-star, hunde-hvene og katteskæg. Endvidere forekommer art af tørvemos.

Mosser:

1983. Rundbladet tørvemos (*Sphagnum magellanicum*) og art af tørvemos (*Sphagnum recurvum*).

19/21-17. UHRE. Ved gården Nørregård lidt nord for Uhre ligger en mindre mose, der skjules af pilehegn. En del af arealet er bevokset med krat, medens den centrale del af mosen har en artsrig kær-vegetation, der enten domineres af blåtop og tørvemos (*Sphagnum*) eller består af væld med høje tuer af benbræk. Fra området kendes tranebær, rundbladet soldug og stjerne-star.

Vegetationstyper: ekstremfattigkær, væld.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* birk og pil. *Dværgbuske:* hedelyng, klokkeling, tranebær og revling. *Urter:* rundbladet soldug, eng-viol, tormentil, kær-tidsel, benbræk, djævelsbid, aflangbladet vandaks og nyse-røllike. *Græsagtige planter:* glanskapslet siv, børste-siv, knop-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, næb-star, mose-bunke, fløjlsgræs, blåtop, vellugtende gulaks, krybende hestegræs, almindelig hvene og mangelblomstret frytle.

19/21-18. UHRE MARK. Et stykke sydvest for Uhre ligger to adskilte hedeområder. Den nordlige hede, der ligger direkte øst for Sinkebjerg Top, er dels bevokset med krat af fyr eller domineres af gammel hedelyng. Mod vest ligger en sø, der er en gammel brunkulsgrav.

Vegetationstyper: hede, sø.

Højere planter: nordlig hede

1983. *Træer og buske:* hvid-gran, ene, stilk-eg, birk, pil, almindelig røn, gyvel og hunde-rose. *Dværgbuske:* engelsk visse, hedelyng, klokkeling, hede-melbærris, tyttebær og revling. *Urter:* tormentil, gederams, lyng-snerre, guldblokke, håret høgeurt, almindelig kongepen og almindelig gyldenris. *Græsagtige planter:* vestlig tue-kogleaks, mangelblomstret frytle, sand-star, rød svingel, bølget bunke, fløjlsgræs og blåtop.

Laver:

1983. Skarlagensrød bægerlav (*Cladonia coccifera*) og lakrød bægerlav (*Cladonia floerkeana*).

Højere planter: sydlig hede

1983. *Træer og buske:* hvid-gran, skov-fyr, almindelig bjerg-fyr, pil, almindelig røn og glanskapslet hæg. *Dværgbuske:* engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkeling, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter:* tormentil, gederams, lyng-snerre og almindelig gyldenris. *Græsagtige planter:* vestlig tue-kogleaks, almindelig star og bølget bunke.

19/21-19. VESTERDAM. Omkring selve højdepunktet Sinkebjerg Top og syd for nålebeplantningen er der hede. Der er angivet signatur for nåleskov i den grønne kortbog over fredede områder (Dahl, 1980). Hedevegetationen domineres enten af bølget bunke eller gammel hedelyng. Den sydlige hede er levested for den mindre almindelige plante lav skorsoner.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter: sydlig hede

1983. *Træer og buske:* rød-gran, almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, birk, pil, bævreasp. *Dværgbuske:* engelsk visse, håret visse, hedelyng, tyttebær og revling. *Urter:* almindelig syre, lyng-snerre, blåhat og almindelig gyldenris og lav skorsoner. *Græsagtige planter:* rød svingel, bølget bunke og blåtop.

19/21-20. TARP BÆK (vandløb). Vandløbet er undersøgt i 1989 på strækningen fra udløbet i Karstoft Å til udspringet sydøst for Tarp. Den nedre del har tidligere haft et kanaliseret forløb, men har i dag et buget forløb med stor fysisk variation. Vandløbets øvre del er kanaliseret, men er ved at vende tilbage til en mere naturlig tilstand med en relativt stor fysisk variation. Vandløbsbunden er sandet med spredt forekomst af grus og sten. Vandløbet er belastet af okker i middelt omfang. Vandløbsvegetationen er relativt veludviklet (Moeslund, 1990).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1990. *Vandplanter:* enkelt pindsvineknop, grenet pindsvineknop, art af vandranunkel, manna-sødgræs, hår-tusindblad, smalbladet vandstjerne og algen paddeleg (*Batrachospermum*).

Lokalitetskoder:

Erikshøj	++ H II r
Karstoft Å	
Skærlund	++ V II s
Uhre Mark, vest (a)	++ V II s
Uhre Mark, vest (b)	++ V II s
Uhre Mark, nord	++ V II s
Uhre Mark, midt	++ V II s
Uhre Mark, øst	++ V II s
Kræmmermose Vest	++ H-V III s
Kræmmermose Øst	++ H-V II s
Kærby	++ V-K II r
Roggerbjerg	++ V II s
Sandfeld Bjerge	++ S-H-V I
Sinkebæk	++ V II s
Stendal	++ S-H II r
Sønderkær Bæk	++ H-V II r
Tarp	++ S-V II s
vandløb	++ V III s
Uhre	++ V II s
Uhre Mark	++ H II r
Vesterdam	++ H II s

Botanisk vurdering:

Erikshøj:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: lav skorsoner.

Karstoft Å, Skærlund:

2. Sjældnere planter: hvid næbfrø, langbladet soldug, liden soldug og rosmarinlyng.

Karstoft Å, Uhre Mark, vest, a:

2. Sjældnere planter: rosmarinlyng, hvid næbfrø, liden soldug og langbladet soldug.

Karstoft Å, Uhre Mark, vest, b:

2. Sjældnere planter: hvid næbfrø, langbladet soldug og liden soldug.

Kræmmermose Øst:

2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

Kærby, mose :

2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

Sinkebæk:

5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: kær-dueurt, kær-tidsel.

Sønderkær Bæk:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Uhre mark, sydlig hede:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: håret visse, hede-melbærris.

Vestermark:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: håret visse og lav skorsoner.

Kilder: 36, 46, 205q, 268, 273

19/22 BRANDE

ALKÆRLUND, BROGÅRD BÆK, BRANDE, DRANTUM (Sønderlund, Brandholm), DRANTUM BÆK, HUSUMGÅRD, HYVILDSANDE PLANTAGE, RÆKKELUND BJERG, SKÆRLUND

Omfatter blandt andet et stort hedeområde på højdedraget ved Alkærlund. Desuden omtales to heder på nordsiden af Hyvildsande Plantage samt to heder ved Rækkelund Bjerg, øst for plantagen. Endvidere to moser nord for Drantum ved gårdene Sønderlund og Brandholm og syd for Drantum op til Brogård Bæk og op til Drantum Bæk øst derfor. Brogård Bæk og Drantum Bæk, som den opstrøms øvre strækning benævnes, løber mod vest sammen med Karstoft Å ved Skærlund. Vandhuller forekommer i et nedlagt dambrug ved Brande og et gammel brunkulsleje syd for Drantum.

19/22-1. ALKÆRLUND. På det kuperede terræn mellem Drantum og Risbjerg lå der tidligere et stort, sammenhængende hedeområde, der i dag er mere eller mindre opdelt og formindsket ved beplantning og opdyrkning. Desuden udvindes der grus på arealerne. Her beskrives det nordligste af de to største områder, der er tilbage. Det sydlige område beskrives under 19/33. Hedevegetationen på den overvejende nordvendte skråning, som udgør størstedelen af området, domineres af revling. Den mest artsrige del af området ligger i dag på en adskilt, mindre nordvendt skråning, tæt ved vejen mellem Drantum og Risbjerg. Fra lokaliteten kendes mælkeurt og lav skorsoner. Foruden revling forekommer dværgbuskene hedelyng, hede-melbærris, tyttebær, engelsk visse og håret visse (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* rød-gran, almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, ene, pil og almindelig røn. *Dværgbuske:* hedelyng, klokkeling, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urtter:* skovstjerne, tormentil, engelsk visse, håret visse, lyng-snerre, guldblomme, almindelig kongepen, lav skorsoner, almindelig mælkeurt, blå-klokke, almindelig kællingetand, almindelig syre og blåmunke. *Græsagtige planter:* tue-kæruld, vestlig tue-kogleaks, almindelig star, hirse-star, pille-star, bølgelbunke, almindelig hvene. Endvidere forekommer lav og mos.

19/22-2. BROGÅRD BÆK. På den sydlige bred af Brogård Bæk syd for Husumgård ved Drantum ligger en mindre mose. På den mest intakte del af mosen domineres vegetationen af blåtop og mose-pors.

Vegetationstyper: fattigkær, kær.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* mose-pors og pil. *Urtter:* kær-padderok, trævelkroner, almindelig syre, tormentil, kragefod, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-tidsel, almindelig mjøddurt, almindelig fredløs, græsbladet fladstjerne, gederams, muse-vikke. *Græsagtige planter:* mangebloomstrefrytle, knop-siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, almindelig star, hare-star, pille-star, mose-bunke, fløjsgræs, knæbøjet rævehale, hunde-hvene, katteskæg og blåtop.

19/22-3. BRANDE. I den sydlige del af Brande tæt ved hovedvej A 18 ligger en række vandhuller, som er de gamle damme fra et nedlagt dambrug. Dammene rummer en veludviklet vegetation af vandplanter, som varierer fra vandhul til vandhul.

Vegetationstyper: vandhul

19/22-4. DRANTUM. Nordvest for Drantum ligger der øst for vejen mellem Brande og Sønder Omme to moseområder. Det nordlige område, som ligger øst for gården Sønderlund, består på den fugtigste parcel af en relativt artsrig mosevegetation, der blandt andet er domineret af lyse-siv og sump-kællingetand.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær.

Højere planter:

1983. *Urtter:* dynd-padderok, lav ranunkel, stor nælde, græsbladet fladstjerne, hønsetarm, engkarse, almindelig syre, glat dueurt, sump-kællingetand, kær-snerre, almindelig røllike og kær-tidsel. *Græsagtige planter:* knop-siv, lyse-siv, hare-star, eng svingel, almindelig rapgræs, mose-bunke, fløjsgræs, almindelig hvene og knæbøjet rævehale.

Vest for gården Brandholm ligger et noget større område med mose. Området, der ligger omkring udspringet af Tarp Bæk, omfatter rød-el

krat og i den nordlige del åbne tidligere græssede arealer, samt mindre vældprægede områder i og op til krattet. De åbne vådbundsarealer domineres blandt andet af højt voksende arter som lyse-siv og mose-bunke. Derudover er der en stor bestand af arter som almindelig syre, sump-kællingetand, smalbladet kæruld og stjerne-star. Den mest artsrige del udgør et mindre vældpræget område umiddelbart op til krattet i den nordøstlige del. Fra lokaliteten ved Brandholm kendes tranebær og stjerne-star (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: overgangsfattigkær, væld, rød-el krat.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: pil og almindelig røn. *Dværgbuske*: tranebær. *Urter*: dynd-padderok, kær-padderok, trævelekroner, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-tidsel, stor nælde, eng-kabbeleje, græsbladet fladstjerne, art af mangeløv, almindelig røllike, art af hønsetarm, muse-vikke, lyng-snerre og kær-galtetand. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, smalbladet kæruld, loppe-star, grå star, stjerne-star, hirse-star, næb-star, rød svingel, mose-bunke, fløjsgræs, blåtop, hare-star, vellugtende gulaks, mangleblomstret frytle.

Mosser:

1983. *Plulomolis fontana*, almindelig jomfruhår (*Polytrichum commune*), eng-kransmos (*Rhytidiadelphus squarrosus*), butbladet tørvemos (*Sphagnum palustre*), art af tørvemos (*Sphagnum recurvum*) og trindgrenet tørvemos.

19/22-5. DRANTUM BÆK. På nordsiden af Drantum Bæk, der udgør det øvre løb af Brogård Bæk og øst for vejen mellem Drantum og Risbjerg, findes et relativt varieret moseområde. Det omfatter dels et veludviklet pilekrat, dels åbne mosearealer med gamle tørvegrave. Vegetationen på de åbne mosearealer er stedvis forskellig. Tørvegravene, der blandt andet er bevokset med hængesæk af tørvemos (*Sphagnum*), medvirker til at skabe variation i vådbundsvegetationen, der ellers i nogen grad er præget af afvanding. I tørvegravene vokser blandt andet kragefod, smalbladet kæruld og en række halvgræsser som f.eks. grå star. Fra lokaliteten kendes tranebær og stjerne-star. Desuden kan nævnes forekomsten af mose-pors, kær-svovlrod og baldrian (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: pilekrat, fattigkær, ekstremfattigkær.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: mose-pors, birk, pil og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling og tranebær. *Urter*: dynd-padderok, trævelekroner, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, sump-kællingetand, vandnavle, kær-snerre, kær-tidsel, gederams, kær-svovlrod, græsbladet fladstjerne, lyng-snerre, liden andemad, kær-galtetand, almindelig mjøddurt, muse-vikke, vild kørvel, eng-forglemmigej, hyldebladet baldrian. *Græsagtige planter*: knop-siv, tråd-siv, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star, næb-star, rød svingel, mose-bunke, fløjsgræs, blåtop, mangleblomstret frytle, bølget bunke, hundehvenc, fåre-svingel, hare-star.

Mosser:

1983. Almindelig jomfruhår (*Polytrichum commune*), flydende tørvemos (*Sphagnum cuspidatum*), art af tørvemos (*Sphagnum fimbriatum*), butbladet tørvemos (*Sphagnum palustre*) og art af tørvemos (*Sphagnum recurvum*).

19/22-6. HUSUMGÅRD. Sydvest for Drantum ved Husumgård ligger en sø, der er opstået ved grusgravning. De stejle sider er bevokset med nåltræer. Vegetationen i søen kendes ikke.

Vegetationstyper: sø.

19/22-7. HYVILDSANDE PLANTAGE. I den nordlige del af plantagen, der ligger sydøst for Drantum, er der to mindre heder. Den største af dem ligger i den nordligste del af plantagen på en østvendt skrånning. Store dele af denne hede er bevokset med fyr, medens den relativt artsfattige hedevegetation i de åbne partier domineres af revling. På den noget mindre hede sydøst herfor domineres vegetationen blandt andet af klokkeling (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter: Hyvilsande Plantage, nord

1983. *Træer og buske*: rød-gran, skov-fyr, contorta-fyr, stilk-eg og bævreasp. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng og revling. *Urter*: vestlig tue-kogleaks, lyng-snerre. *Græsagtige planter*: pille-star, fåre-svingel, bølget bunke og blåtop.

Højere planter: Hyvilsande Plantage, øst

1983. *Træer og buske*: skov-fyr, contorta-fyr, birk. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkeling, blåbær, tyttebær og revling. *Urter*: mangeløv, tormentil, lyng-snerre og blå-klokke. *Græsagtige planter*: håret frytle, mangleblomstret frytle, smalbladet kæruld, almindelig star, sand-star, rød svingel, bølget bunke og blåtop.

19/22-8. RÆKKELUND BJERG er det aflange, overvejende skovbevoksede højdedrag, der ligger øst for Hyvilsande Plantage. Det er markeret som skov på kortet i den grønne kortbog over fredede områder (Dahl, 1982). Foruden nålebevoksningerne omfatter området to mindre heder. Hedevegetationen domineres enten af hedelyng, revling eller bølget bunke. På den vestlige hede er der endvidere en stor bestand af engelsk visse (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter: Rækkelund, vest

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, skov-fyr, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, birk og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, hede-melbærris, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, almindelig kællingetand, muse-vike og almindelig kongepen. *Græsagtige planter*: bølget bunke og krybende hestegræs.

Højere planter: Rækkelund, øst

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, rød-gran, stilk-eg, almindelig røn og tørst. *Dværgbuske*: hedelyng og revling. *Urter*: art af mangeløv, skovstjerne, hønsebær, lyng-snerre, guldblomme og almindelig gyldenris. *Græsagtige planter*: bølget bunke. Endvidere forekommer mos.

Laver: Rækkelund, øst

1983. Hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*), art af bægerlav (*Cladonia chlorophaea* og kliddet bægerlav (*Cladonia pityrea*).

19/22-9. BROGÅRD BÆK (vandløb). Vandløbets vegetation er beskrevet på strækningen fra udløbet i Karstoft Å til Hyvilsande (Ringkjøbing Amtskommune, 1990). Der er tale om et mindre vandløb med et kanaliseret forløb. Det har tidligere været faskinsat, men er i dag ved at vinde tilbage til en mere naturlig tilstand med en stor fysisk variation. Vandløbsbunden er sandet med meget grus og nogle sten. Vandløbet er belastet af okker i svag til moderat omfang. Der er en veludviklet vandløbsvegetation med en høj grad af dækning.

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1989. *Vandplanter*: manna-sødgræs, liden siv, sideskærm, art af vandrunkel, art af vandstjerne, hår-tusindblad, aflangbladet vandaks, grønne trådalger og paddeleg (*Batrachospermum*).

Lokalitetskoder:

Alkærlund	++ H II r
Brogård Bæk	++ V II s
vandløb	++ V II s
Brande	++ V II s
Drantum	
Brandholm	++ V II s
Sønderlund	++ V II s
Drantum Bæk	+ V/Vs II s
Husumgård	O V III r
Hyvildsande Plantage	++ S-H III r
Rækkelund Bjerg	++ S-H II/III r
Skærlund	++ V I/IV s

Botanisk vurdering:**Alkærlund:**

4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris, lav skorsoner og håret visse.

Brogård Bæk:

5. Skillearter for kærtyper - overgangsfattigkær: trævlekrone, almindelig mjøddurt, almindelig fredløs, kær-dueurt, sump-kællingetand, kær-snerre og kær-tidsel.

Drantum:

2. Sjældnere planter: loppe-star.

Rækkelund, vest:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: hede-melbærris.

Rækkelund, øst:

2. Sjældnere planter: hønsebær.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Kilder: 273

19/23 HASTRUP PLANTAGE**BRANDE Å, GORMOSE, KULGÅRD, SÆDBÆK**

19/23-1. **BRANDE Å** beskrives her på strækningen fra dambruget ved Store Langkær til kommunegrænsen mod øst. Strækningen omfatter flere mindre, vældprægede moseområder, der har en artsrig og alsidig mosevegetation. Et mindre vådbundsområde på vandløbets sydlige bred udgør en del af en græsningsparcel. Fra lokaliteten kendes kødfarvet gøgeurt. Fra den artsrige vådbundsvegetation kan i øvrigt nævnes trævlekrone, eng-viol, kragefod, bukkeblad, kær-svovlrod, næbstar med flere.

Højere planter: nordlig del.

1983. *Urter*: kær-padderok, lav ranunkel, almindelig syre, eng-viol, kær-dueurt, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-tidsel, almindelig fredløs, almindelig mjøddurt, nyse-røllike, gul fladbælg, eng-kabbeleje, glat dueurt, ager-tidsel, almindelig hanekro, muse-vikke og almindelig røllike. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, grå star, almindelig star,

næbstar, rød svingel, mose-bunke, fløjlsgræs, almindelig hvene, krybhvene, krybende hestegræs og eng-rapgræs.

Højere planter: sydlig del.

1983. *Urter*: dynd-padderok, kær-padderok, trævlekrone, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, sump-kællingetand, bukkeblad, kær-snerre, kær-tidsel, art af mynte, almindelig hanekro, nyse-røllike, almindelig mjøddurt, djævelsbid, sideskærm, almindelig fredløs, kær-galleetand, eng-kabbeleje og kødfarvet(?) gøgeurt.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær, overgangsrigkær, eng, væld.

19/23-2. **GORMOSE**. Afgrænset af banelegemet mod syd ligger der, nord for Grarup, et udyrket område. Den nordlige del omfatter en nåleplantage, som mod syd afløses af Gormosen. Det tidligere moseområde består i dag overvejende af en lavvandet sø, der er opstået ved tørveindvinding. Søen omgives af og til af vanddækkede arealer samt hede, der er under tilgroning med fyr.

Vegetationstyper: sø

19/23-3. **KULGÅRD** er en relativt stor sø, der ligger nord for jernbanesporet mellem Brande og Tyregod op til kommunegrænsen. Søen er, som navnet angiver, skabt ved brunkulgravning. På den stejle nordskræning er der nålebeplantninger, medens de øvrige bredder ligger op til åbne landbrugsarealer. Øst for Kulgård ligger endvidere to små mosoarealer, som i dag er uden naturhistorisk interesse.

Vegetationstyper: sø

19/23-4. **SÆDBÆK** er et mindre, kanaliseret vandløb, der ligger sydøst for Brande. Der er ringe fysisk variation i vandløbet, og vandløbskvaliteten er dårlig. Vandløbet er okkerbelastet i middel omfang. Der er en sparsomt udviklet vandløbsvegetation (Moelsund, 1990).

Vegetationstyper: vandløb.

Højere planter:

1989. *Vandplanter*: manna-sødgæs og smalbladet vandstjerne.

19/23. Ikke lokaliseret. Fra fiskedam ved Grærup foreligger i TBU-arkivet oplysninger om fund af langbladet vandaks.

Lokalitetskoder:

Brande Å	++ V II ms
Gormose	++ HV III s
Kulgård	++ SV III r
Sædbæk	++ V III r

Botanisk vurdering:**Brande Å:**

3. Lokalt sjældnere planter: maj(?)gøgeurt.

Kilder: 205q, 273, 275

BARSLUND, BARSLUND KNAP, PYTMOSE, SKJOLDBANKE, TINGBANKE, TYGEMOSE

Op til kommunegrænsen mellem Åskov og Brande ligger et af egnens største, udyrkede områder, som består af et hedemose kompleks. I dag adskilt herfra ligger tre mindre heder ved Barslund Knap, Skjoldbanke og Tingbanke samt to mindre egebevoksninger, hvoraf den ene udgør en del af området omkring Barslund Knap. I litteraturen benævnes egebevoksningerne Barslund.

19/31-1. BARSLUND. Op til Brande Kommunes vestgrænse ligger et stort område med hede, som mod vest omkranser et stort moseareal. Hedevegetationen består af en mosaik dels af bølget bunke og blåtop, dels af bølget bunke og revling. Overgangen mellem hede og mosearealer er i den sydlige del kontinuert meget påvirket af tørvegravning, og vegetationen består her af en artsfattig vegetation, der næsten udelukkende består af blåtop. Mosearealerne i den sydlige del er mere intakte, og den alsidige og relativt artsrige vegetation domineres her blandt andet af blåtop eller tue-kæruld med indslag af en række karakteristiske moseplanter. Fra lokaliteten kendes tranebær, rosmarinlyng og stjerne-star (Emsholm, 1983 upubl.)

Vegetationstyper: ekstremfattigkær, fattigkær, hede.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, rød-gran, mose-pors, rød-el, birk, pil, bævreasp, almindelig gedeblad og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, rosmarinlyng, mose-bølle, tyttebær, tranebær, revling og engelsk visse. *Urter*: smalbladet mangeløv, tormentil, kær-ducourt, kær-snerre, kær-tidsel, almindelig gyldenris, almindelig røllike, liden andemad og vandaks (svømmende?), skovstjerne og gederams. *Græsagtige planter*: børste-siv, vestlig tue-kogleaks, knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, almindelig rapgræs, fløjlgræs, almindelig hvene, blåtop, bølget bunke, kattesæg, krybende hestegræs og almindelig kvik. Endvidere forekommer mos og lav.

Højere planter: nordlig hede I

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, contorta-fyr, art af birk, stilk-eg, almindelig røn, mose-pors og tørst. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkeling, blåbær, mose-bølle, hede-melbærris, tyttebær og revling. *Græsagtige planter*: almindelig star, sand-star, bølget bunke, krybende hestegræs og blåtop.

Højere planter: nordlig kær II

1983. *Træer og buske*: art af pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling. *Urter*: kær-ducourt, tormentil, lyng-snerre, kær-snerre, almindelig røllike, almindelig gyldenris og kær-tidsel. *Græsagtige planter*: mangeløv, smalbladet kæruld, tue-kæruld, knop-siv, almindelig star, grå star, hirse-star, stjerne-star, eng-rapgræs, bølget bunke, almindelig hvene, almindelig kvik, krybende hestegræs, fære-svingel, rød svingel, kattesæg og blåtop.

Højere planter: sydlig kær III

Træer og buske: birk og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling, mose-bølle, tranebær, rosmarinlyng, tyttebær, og revling. *Urter*: art af mangeløv. *Græsagtige planter*: tue-kæruld, bølget bunke og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

Højere planter: sydlig hede IV

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, contorta-fyr og bævreasp. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Græsagtige planter*: almindelig star, bølget bunke og blåtop.

19/31-2. BARSLUND KNAP. Højdepunktet Barslund Knap ligger i hjørnet af kommunegrænsen mellem Herning, Åskov og Brande. Området består af kratbevoksninger med eg eller bævreasp, dels af åben hede. Herunder følger en beskrivelse af egekrattet på Barslund Knap og krattet vest for gården Barslund. Hedevegetationen domineres af revling eller en mosaik af de dominerende hedeplanter.

Kendt som Barslund ligger på Barslund Knap et egekrat, der har været beskrevet sammen med krattet vest for. Begge krat beskrives også samlet her selv om det vestlige krat ligger i distrikt 18. Begge krat er beskrevet i 40'erne af Gram, Jørgensen & Køie (1944) og i 1980'erne af Degn & Emsholm (1983) samt Emsholm (1982, upubl.). Det sidstnævnte var i 1940'erne et meget typisk egekrat med udelukkende vinter-eg sammen med bævreasp, almindelig røn, tørst, vorte-birk og almindelig gedeblad. Men i 1983 nævnes også lind, hassel og ene. Bundfloraen bestod og består af blåbær, almindelig kohvede, liljekonval, majblomst, skovstjerne og tyttebær samt græsserne bølget bunke, krybende hestegræs (dog sparsomt), blåtop og håret frytle. Egestykket op til skoven udgør en gammel skovbevoksning. Vegetationen på skovbunden domineres her af hvid anemone, majblomst og liljekonval undtagen på de fugtige partier, hvor der er mose-bunke.

Vegetationstyper: hede, egekrat.

Højere planter: begge egebevoksninger

1982. *Træer og buske*: skov-elm, stilk-eg, bøg, hassel, bævreasp, almindelig røn, ahorn, engriflet hvidtjørn, tørst og almindelig hyld. *Dværgbuske*: blåbær og tyttebær. *Urter*: ørnebregne, bredbladet mangeløv, skovstjerne, art af høgeurt, art af hanekro, almindelig kohvede, lyng-snerre, majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle samt græsserne almindelig hundegræs, bølget bunke, mose-bunke og krybende hestegræs.

Højere planter: hede

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, stilk-eg og bævreasp. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkeling, mose-bølle og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil. *Græsagtige planter*: bølget bunke og blåtop.

19/31-3. PYTMOSE. Syd for Omvå Nordby ligger Pytrose, som gennem en central grøft afvander til Engebæk vest for mosen. Mosen er overvejende bevokset med pilebuske, men indeholder tillige nogle, åbne småpartier, hvor der er en afvekslende og artsrig mosevegetation. En del af småpartierne har hængesæk sammensat af tørvemos (Sphagnum), kragefod, næb-star med flere. Et delområde i mosens sydøstlige del har i nyere tid indgået som en del af græsningsparcel, der i dag er dyrket. Fra lokaliteten kendes tranebær og tråd-star. Desuden kan nævnes kær-svovlrod og stjerne-star (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: pilekrat, fattigkær.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: mose-pors, birk og pil. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling, mose-bølle og tranebær. *Urter*: dynd-padderok, smalbladet mangeløv, lav ranunkel, trævekroner, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kær-ducourt, kragefod, sump-kællingetand, kær-snerre, kær-tidsel, kær-svovlrod, almindelig hanekro, muse-vikke, lyng-snerre, glat ducourt og eng-kabbeleje. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, børste-siv, knop-siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almin-

delig star, hirse-star, næb-star, tråd-star, mose-bunke, blåtop, bred-bladet dunhammer, hunde-hvene, mangleblomstret frytle og tandbælg. Endvidere forekommer tørvemos.

19/31-4. **SKJOLDBANKE**. I tilknytning til højdepunktet Skjoldbanke ligger en ca. 4,5 ha stor hede, der siden 1970 er formindsket p.g.a. opdyrkning. Hedevegetationen domineres af græsserne bølget bunke og blåtop, idet der kun er en enkelt sammenhængende bevoksning med hedelyng i den midterste del af området, der tillige rummer en lavning med klokkel yng og blåtop.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, art af pil, bævreasp. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkel yng, mose-bølle og tyttebær. *Urter*: rødknæ, skovstjerne, tormentil, guldblomme, smalbladet høgeurt og lav skorsoner. *Græsagtige planter*: mangleblomstret frytle, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, smalbladet kæruld, almindelig star, bølget bunke og blåtop.

19/31-5. **TINGBANKE** ligger op til vejen mellem Blåhøj og Sønder Karstoft og består af en hede, der delvis er bevokset med selvsået fyr, især i den sydlige del. Hedevegetationen domineres af gammel hedelyng og i velafgrænset lavning i områdets sydvestlige del af blåtop. Foruden hedelyng vokser dværgbuske som klokkel yng, hede-melbærris, tyttebær, revling, engelsk visse og håret visse. Fra denne lokalitet kendes endvidere lav skorsoner.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, skov-fyr, almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, art af pil, bævreasp, almindelig røn og gyvel. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkel yng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urter*: skovstjerne, tormentil, gederams, lyng-snerre, almindelig gyldenris, blåhat og lav skorsoner. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, hirse-star, pille-star og bølget bunke.

19/31-6. **TYGEMOSE** ligger vest for Gammel Blåhøj og afvander som Pytmose til Engebæk gennem en central grøft. Mosen er opdelt i en række småparceller som i stort omfang er bevokset med pilekrat, men som også omfatter to markparceller i den nordvestlige del, der tidligere har været græsset. Den ene af parcellerne rummer en relativt artsrig og varieret hedemosevegetation med blandt andet klokkel yng, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star og blåtop. Fra lokaliteten kendes desuden kær-svovlrod og stjerne-star.

Vegetationstyper: pilekrat, hedemose, kær

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: birk, pil, bævreasp og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkel yng og revling. *Urter*: eng-viol, tormentil, kær-tidsel, kær-svovlrod, gederams, lyng-snerre og rødknæ. *Græsagtige planter*: liden siv, knop-siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, rød svingel, mose-bunke, fløjlsgræs, almindelig hvene, blåtop, bølget bunke, krybende hestegræs, eng-rapgræs og mangleblomstret frytle.

Lokalitetskoder:

Barslund ++ H-V II s
Pytmose ++ S-V II s
Tygemose ++ S-V II s

Botanisk vurdering:

Barslund:

2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

Barslund Knap:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: ene.

Tingbanke:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: håret visse, hede-melbærris, lav skorsoner.

Kilder: 36, 46, 272, 273

19/32 **BLÅHØJ**

HALLUNDBÆK, HALLUNDBÆK MOSE, Harpesbæk (se 19/33), KARSTOFT Å, KRATLUND PLANTAGE (se under Sandknatterne), SANDKNATTERNE, STIGBJERG PLANTAGE, STRØELSMOSE, STRØELSMOSE SYD, STRØELSMOSE BANKER, TINGHØJ, TRÆLUND I+II

Omfatter blandt andet det store moseområde sydøst for Blåhøj, Hallundbæk Mose, der afvander gennem Harpesbæk til Karstoft Å. Omtalt her er desuden mosearealer i Karstoft Ådalen på strækningen vest for Alkærulund. I området nordøst for Blåhøj ligger en række mindre heder, hvoraf omtales hede på højdedraget Strøelsmose Banker, heder op til Stigbjerg Plantage samt to heder sydøst for plantagen. Derudover ligger der nordvest for Blåhøj et stort hede- og hedemoseområde på det gamle indsande Sandknatterne.

19/32-1. **HALLUNDBÆK**. Vest for Enghavegård ligger en mindre mose med aneddam. Mod øst afgrænses området af en mindre, plantet birkebevoksning. Vegetationen er artsfattig og domineres af blåtop.

Vegetationstyper: fattigkær, sø.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, dun-birk, art af pil, bævreasp, almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng og tranebær. *Urter*: tormentil. *Græsagtige planter*: liden siv, knop-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

19/32-2. **HALLUNDBÆK MOSE**. Nordøst for Hallundbæk ligger to nærtstående moseområder, der her beskrives samlet. Den østlige del, der ligger op til kommunegrænsen, har i nyere tid været sammenhængende med den store Rævling Mose, der ligger i Vejle Amt. Området består i dag overvejende af åbne mosearealer, men indeholder desuden nogle birkebevoksninger samt en mindre sø, der oprindeligt er opstået som en tørvegrav. Mosearealet har i meget stort omfang været anvendt ved tørveindvinding, og vegetationen på de store efterladte tørveindvindingsflader domineres overvejende af hedelyng med indslag af blåtop, på andre områder af klokkel yng og smalbladet kæruld. På de områder, der ikke direkte er berørt af tørveindvinding, dominerer blåtop. Fra lokaliteten kendes rundbladet soldug og hvid næbfrø. Desuden kan forekomsten af sværtevæld nævnes (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: ekstremfattigkær, fattigkær, 'lyngmose'.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* mose-pors, birk, almindelig røn, brombær og hindbær. *Dværgebuske:* hedelyng, klokkeling og mose-bølle. *Urter:* lav ranunkel, rundbladet soldug, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kragefod, sværtevæld, lyng-snerre, kær-galtetand, almindelig hanekro, liden andemad, aflangbladet vandaks, art af mangeløv og sværtevæld. *Græsagtige planter:* glanskapslet siv, lyse-siv, hvid-næbfrø, smalbladet kæruld, grå star, almindelig star, næb-star, fløjlsgræs, almindelig hvene, knæbøjet rævehale, blåtop, tagrør, bredbladet dunhammer, bølget bunke, almindelig kvik og hunde-hvene. Endvidere forekommer tørvemos.

Laver:

1983. Art af bægerlav (*Cladonia chlorophaea*), skariagenrød bægerlav (*Cladonia coccifera*) og grubet tjørnelav (*Coelocaulum aculeatum*).

19/32-3. KARSTOFT Å øst for Skærlund omfatter tre mere eller mindre adskilte moseområder på begge sider af åen. På åens østbred, syd for det gamle banelegeme, ligger et stort moseområde med varierede vegetationsforhold. Blandt andet omfatter området meget fugtige delområder med hængesæk af blandt andet næb-star og dynd-padderok, medens vegetationen nogle steder har en mere overdrevsagtig karakter. Blandt den artsrige mosevegetation kan nævnes eng-kabbeleje, eng-viol, kær-dueurt, kragefod, kær-snerre, almindelig fredløs, almindelig mjødurt, baldrian, tråd-siv med flere (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: overgangsfattigkær, tør eng, væld.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* pil, almindelig røn og tørt. *Dværgebuske:* hedelyng, klokkeling, tranebær og revling. *Urter:* dynd-padderok, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kragefod, sump-kællingetand, bukkeblad, kær-snerre, kær-tidsel, muse-vikke, kær-svovlrod, gederams, hylkebladet baldrian, eng-kabbeleje, almindelig hanekro, almindelig fredløs, ager-mynte og stor nælde. *Græsagtige planter:* knop-siv, lyse-siv, tråd-siv, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, næb-star, rød svingel, eng-svingel, almindelig rapgræs, mose-bunke, almindelig hvene, kryb-hvene, blåtop, katteskæg, bredbladet dunhammer, fåre-svingel, røgræs, mangleblomstret frytle og hunde-hvene.

19/32-4. På vestsiden af Karstoft Å ligger et delvis afvandet moseareal, hvor vegetationen domineres af mose-bunke og spredtstående pilebuske. Området afgrænses mod nord af det gamle banelegeme.

Vegetationstyper: eng.

Højere planter:

1983. *Urter:* almindelig mjødurt, kær-svovlrod og kær-tidsel. *Græsagtige planter:* mose-bunke.

19/32-5. På den vestlige ådalsskrænt, et stykke syd for foregående, ligger et udyrket område med vådbundsarealer. Vådbundsarealerne omfatter dels et mindre krat af birk og dels en del af en stor græsningsparcel. Den artsrige og alsidige vådbundsvegetation domineres af smalbladet kæruld, hirse-star og blåtop. Der er desuden en stor bestand af klokkeling og benbræk. Fra sidstnævnte område kendes rundbladet soldug (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: ekstremfattigkær (mindre partier), fattigkær, birkekrat.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* birk og hvid-gran. *Dværgebuske:* hedelyng og klokkeling. *Urter:* dynd-padderok, rundbladet soldug, almindelig syre, eng-viol, tormentil, benbræk, art af troidurt, gederams, almindelig rødknæ, almindelig hanekro, lyng-snerre, hvid-kløver og almindelig mjødurt. *Græsagtige planter:* glanskapslet siv, børste-siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star, næb-star, rød svingel, almindelig rapgræs, enårig rapgræs, vellugtende gulaks, fløjlsgræs, almindelig hvene, blåtop, katteskæg, tagrør, krybende hestegræs, mangleblomstret frytle, pille-star og hare-star.

Højere planter: kær I

1983. *Træer og buske:* pil og birk. *Dværgebuske:* hedelyng, klokkeling. *Urter:* rundbladet soldug, tormentil, lyng-snerre og benbræk. *Græsagtige planter:* mangleblomstret frytle, smalbladet kæruld, børste-siv, glanskapslet siv, almindelig star, lyse-siv, hirse-star, vellugtende gulaks, almindelig hvene, rød svingel, katteskæg og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

Højere planter: kær II

1983. *Urter:* almindelig syre, eng-viol, tormentil, lyng-snerre, art af troidurt. *Græsagtige planter:* mangleblomstret frytle, lyse-siv, almindelig star, hare-star, hirse-star, pille-star, eng-rapgræs, krybende hestegræs, almindelig hvene, fløjlsgræs, katteskæg.

19/32-6. SANDKNATTERNE. Nord for Sandknatterne ligger Kratlund Plantage, som er plantet, medens Sandknatterne overvejende består af naturlig hede. Såvel Kratlund Plantage som Sandknatterne er angivet med signatur i den grønne kortbog over fredede områder (Dahl, 1982). Op til vejen fra Skærlund, der adskiller Kratlund Plantage fra Sandknatterne, står der en gammel granbevoksning, som skjuler heden. Herved en fjerdedel af hedearealet er i dag bevokset med spredtstående fyr af forskellig alder, som nogle steder danner lave, næsten sammenhængende bevoksninger. Hedearealerne i områdets nordlige del domineres af gammel hedelyng og i nogle få mindre lavninger med indslag af almindelig star og blåtop. Den sydlige del er en artsrig hedemose, som blandt andet domineres af blåtop, klokkeling og hirse-star. Desuden er der i denne del en ret stor bestand af blandt andet benbræk, pille-star og vestlig tue-kogleaks. Fra lokaliteten kendes endvidere lav skorsoner og plettet gøgeurt (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede, hedemose.

Højere planter: hede

1983. *Træer og buske:* pil. *Dværgebuske:* hedelyng, klokkeling, tyttebær og revling. *Urter:* skovstjerne, tormentil, håret visse og guldblomme. *Græsagtige planter:* mangleblomstret frytle, vestlig tue-kogleaks, hirse-star, pille-star og bølget bunke.

Højere planter: hedemose

1983. *Træer og buske:* almindelig bjerg-fyr, birk, pil, bævreasp og almindelig røn. *Dværgebuske:* hedelyng, klokkeling og tyttebær. *Urter:* rundbladet soldug, tormentil, benbræk og plettet gøgeurt. *Græsagtige planter:* vestlig tue-kogleaks og hirse-star.

19/32-7. STIGBJERG PLANTAGE. I den østlige del af Stigbjerg Plantage, som er en lidt større noget spredt nålebeplantning nord for Blåhøj, ligger tre mindre hedestykker. Heraf ligger den ene op til banelegemet. På en af hederne er der en stor bestand af guldblomme (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter: nordlig hede

1983. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, bævreasp og almindelig røn. *Dværgebuske*: krybende pil, engelsk visse, håret visse, hede-melbærris, tyttebær og revling. *Urtter*: skovstjerne, gederams, lyng-snerre og guldblomme. *Græsagtige planter*: mangleblomstret frytle, pille-star, bølget bunke, bjerg-rørhvene og blåtop.

Højere planter: sydlig hede

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, stilk-eg, almindelig røn og lærk. *Dværgebuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkeling, tyttebær og revling. *Urtter*: skovstjerne.

Græsagtige planter: mangleblomstret frytle, hirse-star, pille-star, sand-star, bølget bunke og blåtop.

Højere planter: østlig hede op til banelegemet

1983. *Træer og buske*: skov-fyr, almindelig bjerg-fyr, birk, bævreasp, almindelig røn, gyvel og lærk. *Dværgebuske*: krybende pil, engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkeling og tyttebær. *Urtter*: skovstjerne, tormentil, gederams og almindelig gyldenris. *Græsagtige planter*: lyse-siv, almindelig star, pille-star, bølget bunke og bjerg-rørhvene.

19/32-8. STRØELSMOSE omfatter en mindre mose ved et tilløb til Karstoft Å et stykke ovenfor Ådalen. Vegetationen, der er artsfattig, domineres af tuer af blåtop med mose-pors.

Vegetationstyper: fattigkær.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: mose-pors, birk, øret pil og almindelig røn. *Dværgebuske*: hedelyng, klokkeling og tyttebær. *Urtter*: eng-viol, tormentil, kær-dueurt, kær-tidsel, kær-guldkarse, vand-mynte, skovstjerne og gederams. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

19/32-9. STRØELSMOSE SYD. Syd for Strøelsmose ligger to mindre heder. Heraf ligger den ene op til et moseareal vest for Karpesbæk (se 19/33), medens den anden ligger vest herfor. Den overvejende åbne hedevegetation domineres enten af revling, bølget bunke eller blåtop. I det ene hjørne ligger en lille mose, der domineres af høje blåtop-tuer og mose-pors (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede, fattigkær.

Højere planter: Sønderlund, hede

1983. *Træer og buske*: rød-gran, almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, ene, birk, pil, bævreasp og almindelig røn. *Dværgebuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkeling, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urtter*: skovstjerne, lyng-snerre og almindelig gyldenris. *Græsagtige planter*: børste-siv, almindelig star, pille-star, bølget bunke og blåtop.

Højere planter: Sønderlund, kær

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, mose-pors og birk. *Dværgebuske*: hedelyng, klokkeling og revling. *Urtter*: skovstjerne og kær-dueurt. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, smalbladet kæruld og blåtop.

Højere planter: Karstoft Å, hede

1983. *Træer og buske*: gyvel. *Dværgebuske*: hedelyng. *Urtter*: almindelig syre. lyng-snerre. *Græsagtige planter*: bølget bunke.

19/32-10. STRØELSMOSE BANKER. Syd for Skærlund, på begge sider af det gamle jernbanespor fra Brande til Blåhøj, ligger flere mindre naturområder, som består af hede, mose og søer. Omkring højdepunktet Strøelsmose Banker findes en mindre hede, og vest

herfor på den anden side af banelegemet findes endnu en hede, hvor der i dag også er tre, vandfyldte grave.

Den efterladte fyldjord omkring gravene er beplantet med unge gran-træer. I søerne er der ved at udvikle sig en vegetation af højere vand-planter. Dele af begge heder er bevokset med selvsåede fyr, medens den åbne hedevegetation enten domineres af revling, bølget bunke eller blåtop. På den vestligste af hederne er der en stor bestand af guldblomme (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede, sø.

Højere planter: vestlig hede.

1983. *Træer og buske*: almindelig røn. *Dværgebuske*: hedelyng, klokkeling, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urtter*: skovstjerne, lyng-snerre, guldblomme, håret høgeurt og almindelig kongepen. *Græsagtige planter*: mangleblomstret frytle, vestlig tue-kogleaks, almindelig star, hirse-star, pille-star, bølget bunke og blåtop. Endvidere forekommer lav og mos.

Højere planter: østlig hede.

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, rød-gran, almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, birk, bævreasp og almindelig røn. *Dværgebuske*: krybende pil, hedelyng, klokkeling, tyttebær og revling. *Urtter*: skovstjerne, tormentil og benbræk. *Græsagtige planter*: vestlig tue-kogleaks, mangleblomstret frytle, tue-kæruld, smalbladet kæruld, pille-star, bølget bunke og blåtop.

19/32-11. TINGHØJ omfatter en mindre hede, der ligger på begge sider af landevejen nordvest for Blåhøj. Hedevegetationen domineres af hedelyng og lav, nogle steder med indslag af revling, blåtop og bølget bunke.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, art af birk, og almindelig røn. *Dværgebuske*: engelsk visse, hedelyng, klokkeling, tyttebær og revling. *Urtter*: skovstjerne, tormentil, gederams, lyng-snerre, guldblomme, håret høgeurt, smalbladet høgeurt, almindelig torskemund og almindelig kællingetand. *Græsagtige planter*: mangleblomstret frytle, pille-star, sand-star, bølget bunke og blåtop.

19/32-12. TRÆLUND II. Op til vejen fra Blåhøj ligger vest for Trælund et mindre pilekrat på vådbund. Krattet er meget fugtigt med stående vand flere steder.

Vegetationstyper: fugtig pilekrat.

Mosser:

1983. Spids spydmos (*Calligergonella cuspidata*) og engkost (*Climacium dendroides*).

Lokalitetskoder:

Hallund Mose	++ V II s
Hallundbæk Mose	++ V II
Karstoft Å	
øst	++ V II s
vest	++ V III r
vest II	++ V II s
Kratlund Plantage	- S IV r
Sandknatterne	++ S-H II
Stigbjerg Plantage	++ S-H III r
Strøelsmose	
mose	++ V III s

Strøelsmose Syd	
hede, vest	++ S-H-V II r
hede, øst	++ S III r
Strøelsmose Banker	++ H III r
Trælund I	++ H III r
Trælund II	++ S III r

Botanisk vurdering:

Hallundbæk Mose:

2. Sjældnere planter: hvid næbfrø.

Sandknotterne:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme og lav skorsoner.

Stigbjerg Plantage:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Strøelsmose Banker:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Kilder: 273

19/33 RISBJERG

ALKÆRLUND, Arvad Eng (se under Karstoft Å), BRUNBANKE, HARPESBÆK, HVIDBJERG, KARSTOFT Å, PILKMOSE, PILKMOSE BAKKE, RISBJERG, RISBJERG BÆK

Området omkring Risbjerg er præget af en række store mosearealer, dels op til Karstoft Å og dennes tilløb fra Drantum Bæk, som afvander Pilkmosen og Risbjerg Bæk, der afvander mosen ved Risbjerg og dels op til Harpesbæk, der løber sammen med Karstoft Å sydfra. Harpesbæk afvander Hallundkær Mose, der er beskrevet under 19/32. Vest for plantagen ligger et stort hedeområde. Desuden ligger der en række mindre heder, dels i den nordlige del af samme plantage, dels i den østlige forlængelse af plantagen langs højdedraget Pilkmosen Bakke.

19/33-1. ALKÆRLUND omfatter en ca. 15 ha stor hede, der ligger nord for vejen mellem Uhre og Risbjerg. Området har tidligere været mere sammenhængende med heden nord for (se under 19/22). Hovedparten af området ejes af Brande Kommune. Nyplantede læhegn deler den 15 ha store hede i en række mindre parceller. På det i øvrigt åbne hedeareal domineres vegetationen af gammel eller ung hedelyng, idet den gamle lyng har været slået efter 1978. På fugtigere delpartier er der indslag af klokkeling, tue-kæruld, almindelig star og blåtop (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr og pil. *Dværgbuske*: engelsk visse, håret visse, hedelyng, klokkeling, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urt*: skovstjerne, almindelig syre og gederams. *Græsagtige planter*: vestlige tue-kogleaks, tue-kæruld, almindelig star, bølget bunke, almindelig hvene og blåtop.

19/33-2. BRUNBANKE omfatter en mindre nålebevoksning omkring selve højdepunktet og nordfor samt tre adskilte mindre heder. På de to nordlige heder domineres hedevegetationen enten af bølget bunke eller revling med indslag af tyttebær, medens den sydlige domineres af bølget bunke. De to sydlige heder er bevokset med spredtstående træer, respektivt fyr og rød-gran (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: hede.

Højere planter: nordlig hede

1983. *Træer og buske*: almindelig bjerg-fyr, stilk-eg, almindelig røn, gyvel, hvidtjørn og hyben-rose. *Dværgbuske*: engelsk visse, hedelyng og tyttebær. *Urt*: skovstjerne, tormentil, gederams, lyng-snerre, blåhat, almindelig røllike, almindelig gyldenris, håret høgeurt og almindelig kongepen. *Græsagtige planter*: børste-siv, lyse-siv, mangeblomstret frytle, almindelig star, fåre-svingel, rød svingel, bølget bunke, hund-hvene, krybende hestegræs og blåtop.

Højere planter: hede, midt

1983. *Træer og buske*: sitka-gran, hvid-gran, rød-gran, contorta-fyr, birk, almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, tyttebær og revling. *Urt*: skovstjerne, gederams og lyng-snerre. *Græsagtige planter*: almindelig star, bølget bunke og blåtop.

Mosser:

1983. Tørvemosser: *Sphagnum recurvum* og *Sphagnum submitheus*.

19/33-3. HARPESBÆK. På vestsiden af Harpesbæk, før dennes sammenløb med Karstoft Å, ligger to delvis sammenhængende moseområder. Det nordlige område omfatter dels åbne arealer, hvis vegetation består af blåtop, der vokser i tuer, og med en stor bestand af mose-pors og benbræk, medens en mindre del er bevokset med pilekrat. Der er endvidere nogle store sparsomt bevoksede tørveindvindingsflader. Fra denne lokalitet kendes tranebær, liden ulvefod, rundbladet soldug, langbladet soldug, hvid og brun næbfrø. Det sydlige område rummer som det foregående nogle delvis nøgne "tørveflader". Den overvejende fugtige moseflade domineres af blåtop og hængesæk af tørvemos. Fra sidstnævnte område kendes liden ulvefod (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: fattigkær, ekstremfattigkær, pilekrat.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: mose-pors, birk, pil, bævreasp og almindelig røn. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeling, tranebær og revling. *Urt*: liden ulvefod, rundbladet soldug, liden soldug og langbladet soldug, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, krægefod, kær-tidsel, benbræk, smalbladet mangeløv, gederams, skovstjerne, kær-ranunkel og aflangbladet vandaks. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, børste-siv, knop-siv, hvid næbfrø, brun næbfrø, smalbladet kæruld, dværg-star, hirse-star, fløjlsgræs, almindelig hvene, blåtop, bølget bunke og eng-rørthvene.

19/33-4. KARSTOFT Å beskrives her på strækningen fra Alkærlund og mod syd til amtsgrænsen mellem Ringkjøbing Amt og Vejle Amt. Strækningen omfatter to adskilte moser nord for vandløbet ved Marskelbjerg og syd for Hvidbjerg samt et udyrket område syd for vandløbet ved Arvad Eng. Vandløbet har på strækningen tilløb fra Risbjerg Bæk, hvortil der henvises.

Vest for Arvad Eng, før Karstoft Å's sammenløb med Harpesbæk, ligger et udyrket område, som er bevokset med et mindre pilekrat, men som i øvrigt består af åbne arealer, der er domineret af mosebunke.

Vegetationstyper: pilekrat, eng.

Højere planter: nordlig mose

1983. *Urtter*: almindelig syre, græsbladet fladstjerne, tormentil, kragefod, almindelig fredløs, almindelig mjøddurt, almindelig hanekro, sumpkællingetand, muse-vikke, almindelig røllike, kær-tidsel. *Græsagtige planter*: lyse-siv, rød svingel, eng svingel, mose-bunke, fløjsgræs, almindelig hvene, kryb-hvene, katteskæg, krybende hestegræs og rørgræs.

19/33-5. Hvor kommunegrænsen følger Karstoft Å syd for højdepunktet Hvidbjerg, ligger en mose. Størsteparten af området har været afgravet for tørv og domineres på den gamle tørvflade af hedelyng. En gammel grøft, som i dag er bevokset med blandt andet hængesæk af tørvemos (Sphagnum) og pilebuske, deler området i en nordlig og sydlig del.

Vegetationstyper: 'lyngmose'.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: pil. *Dværgbuske*: hedelyng. *Urtter*: eng-viol, kragefod, kær-snerre, kær-tidsel, kær-svovlrod, kær-galtetand og almindelig fredløs. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, lyse-siv, grå star, almindelig star, næb-star, mose-bunke, fløjsgræs, kryb-hvene, blåtop, fåre-svingel og rørgæs.

19/33-6. På den jævnt skrånende ådalsskrænt ned mod Karstoft Å ligger ved Marskelbjerg et stort moseområde. Der er en lidt større tørvegrav på området, som i øvrigt ikke bærer præg af tørvegravning. Vegetationen domineres på størsteparten af området af blåtop. I et af områderne er der en stor bestand af benbræk. Der er en ret stor bevoksning med pil i områdets nordvestlige del. På arealer op til pilekrattet og i forbindelse med tørvegraven er der udviklet en artsrig mosevegetation. Fra denne lokalitet kendes rundbladet soldug, liden soldug og langbladet soldug, klokke-ensian og hvid næbfrø. Desuden kan nævnes kær-svovlrod (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: fattigkær, ekstremfattigkær, pilekrat.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: mose-pors og birk. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeløng og tyttebær. *Urtter*: tormentil, kær-tidsel, benbræk, liden soldug, gederams og hør-tidsel. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, lyse-siv, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, dværg-star, eng-svingel og blåtop.

Mosser:

1983. Trindgrenet tørvemos (Sphagnum teres)

19/33-7. PILKMOSE VEST. Den sydligste del af det tidligere store moseareal sydøst for Hyvildsande Plantage udgør en mose med en mindre birkebevoksning i den vestligste del, som i øvrigt består af et varieret moseareal med spredte og mindre pilebevoksninger.

Vegetationstyper: fattigkær.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: pil. *Dværgbuske*: klokkeløng. *Urtter*: tormentil, kær-ducourt, kragefod, kær-snerre, kær-ranunkel, hvid-kløver, kær-guldars og art af skræppe. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, næb-star, fløjsgræs, blåtop, grenet pindsvineknop og hare-star.

19/33-8. PILKMOSE ØST. Nær amtsgrænsen ligger det andet store moseområde ved Pilkmosen. Der er ingen træer eller buske i mosens. Over store flader domineres vegetationen af en artsfattig tuevegeta-

tion af blåtop eller der er hedevegetation, domineret af hedelyng. På de flader, hvor der har været gravet tørv forekommer hængesæk af tørvemos.

Vegetationstyper: fattigkær, hede.

Højere planter: fattigkær

1983. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeløng, mose-bølle og tyttebær. *Urtter*: tormentil, skovstjerne. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, næb-star, fløjsgræs og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

Højere planter: hede

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr, contorta-fyr, bævreasp, almindelig røn og bær-mispel. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeløng, mose-bølle, tyttebær og revling. *Urtter*: skovstjerne, lyng-snerre, guldblomme, lav skorsoner, almindelig gyldenris, blåhat, almindelig syre og blæresmælde. *Græsagtige planter*: pille-star, bølgel bunke og blåtop.

19/33-9. RISBJERG ØST. Nord for Risbjerg ligger et stort moseområde og vest herfor en noget mindre mose, jfr. 19/33-10 neden for. De to moser adskilles af en gammel granbeplantning. Begge områder afvander til Karstoft Å gennem tilløb til Risbjerg Bæk. I den store mose ved Risbjerg domineres vegetationen overvejende af blåtop med indslag af spredtstående, mindre pilebuske. Den sydøstlige del af området har tidligere været græsningsparceller. Den artsrige vegetation på disse parceller består dels af en lav vådbundsvegetation med starrer og andre moseplanter, dels en noget højere vegetation, der blandt andet domineres af mose-bunke og lyse-siv (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: fattigkær, eng.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: mose-pors, pil, contorta-fyr og hvid-gran. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeløng, rosmarinlyng, tyttebær og tranebær. *Urtter*: tormentil, kær-tidsel, benbræk og skovstjerne. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, almindelig rapgræs, mose-bunke, bølgel bunke og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

Mosser:

1983. Art af tørvemos (Sphagnum recurvum).

Højere planter: østlig del (tidligere græsset)

1983. *Dværgbuske*: klokkeløng. *Urtter*: tormentil, kragefod, lyng-snerre, kær-tidsel og benbræk. *Græsagtige planter*: mangeblomstret frytle, glanskapslet siv, lyse-siv, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, almindelig rapgræs, mose-bunke, bølgel bunke, fløjsgræs, almindelig hvene og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

19/33-10. RISBJERG VEST: Den vestlige mose af de to adskilte moseområder ved Risbjerg består af en mosaik af fugtige og mindre fugtige partier. Dette afspejler sig i vegetationens sammensætning, der stedvis varierer. Vegetationen domineres stedvis af arter som klokkeløng, revling, tue-kæruld, blåtop og bølgel bunke.

Vegetationstyper: hede, ekstremfattigkær.

Højere planter: hede

1983. *Træer og buske*: hvid-gran, almindelig bjerg-fyr og birk. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkeløng, tyttebær og revling. *Urtter*: skovstjerne.

Græsagtige planter: vestlig tue-kogleaks, almindelig star og bølget bunke.

Endvidere forekommer lav.

Højere planter: fattigkær

1983. *Træer og buske:* birk og bævreasp. *Dværgbuske:* hedelyng, klokkeling, rosmarinlyng, tranebær og revling. *Græsagtige planter:* knop-siv, lyse-siv, vestlig-tuekogleaks, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, almindelig star, hirse-star, næb-star, tråd-star, blåtop og bredbladet dunhammer.

Endvidere forekommer tørvemos og lav.

19/33-11. RISBJERG BÆK. På sydsiden af et mindre tilløb til Karstoft Å, umiddelbart før dennes sammenløb med Harpesbæk, ligger nogle vandløbsnære mosearealer og en tilgrænsende hede. Vegetationen varierer afhængig af fugtighedsforholdene og arealernes tidligere udnyttelse. Det mest artsrige areal med mosevegetation ligger relativt nær ved udløbet i Karstoft Å. Ovenfor dette areal ligger der, omkring et mindre højdepunkt, hede, hvor vegetationen domineres af bølget bunke. Fra lokaliteten kendes klokke-ensian, plettet gøgeurt og guldblomme (Emsholm, 1983 upubl.). Foruden blåtop er der en stor bestand af klokkeling, benbræk og hirse-star.

Vegetationstyper: hede, hedemose, overgangsfattigkær.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* mose-pors, pil og ene. *Dværgbuske:* hedelyng og klokkeling. *Urt:* almindelig syre, eng-viol, tormentil, kragefod, sumpkællingetand, vandnavle, klokke-ensian, kær-snerre, kær-tidsel, benbræk, plettet gøgeurt, nyse-røllike, hunde-hvene, djævlsbid, glat dueurt, hørse-tidsel, art af hønsetarm, guldblomme og hvid-kløver. *Græsagtige planter:* knop-siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, næb-star, almindelig rapgræs, mose-bunke, vellugtende gulaks, fløjlgræs, almindelig hvene, blåtop, kattesæg, tandbælg, hare-star og mangelblomstret frytle.

Laver:

1983. Hede-rendyrlav (*Cladonia portentosa*), skarlagenrød bægerlav (*Cladonia coccifera*), grågrøn bægerlav (*Cladonia glauca*) og tørvskivellav (*Ichmalia blacynthiella*).

19/33-12. PILKMOSE BAKKE. I den østlige forlængelse af det skovbevoksede højdedrag ved Pilkmose Bakke, nordøst for Risbjerg, ligger to mindre heder. Den østlige af dem er voksested for hønsebær, der ikke er almindelig.

Vegetationstyper: hede.

Højere planter: vestlig hede.

1983. *Træer og buske:* hvid-gran, contorta-fyr, ene, stilk-eg, almindelig røn, gyvel og hindbær. *Dværgbuske:* hedelyng, klokkeling, blåbær, tyttebær og revling. *Urt:* skovstjerne, gederams, hønsebær, lyng-snerre, guldblomme, smalbladet høgeurt, majblomst og muse-vikke. *Græsagtige planter:* almindelig star, pille-star og bølget bunke. Endvidere forekommer mos.

Højere planter: østlige hede.

1983. *Træer og buske:* hvid-gran, rød-gran, stilk-eg, almindelig røn og tørst. *Dværgbuske:* revling. *Urt:* skovstjerne, lyng-snerre, guldblomme, almindelig gyldenris og art af mangeløv. *Græsagtige planter:* bølget bunke. Endvidere forekommer mos.

19/33-13. RISBANKE. Som en del af et større sammenhængende moseområde, hvoraf hovedparten er belligende i Vejle Amtskommune,

ligger øst for højdepunktet Risbanke en sø og tilgrænsende mosearealer samt lidt hede. Det meste af søens vandflade var i 1983 dækket af rørsump af dynd-padderok og næb-star. Langs bredden var der en artsrig hængesæk af tørvemos. Øst for søen fandtes et mindre hede med hedelyng og spredt opvækt af træer, birk, pil og bævreasp. Risbanke 173.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* stilk-eg, rød-el, art af birk og bævreasp. *Dværgbuske:* hedelyng, klokkeling og tyttebær. *Urt:* dynd-padderok, trævlekrone, almindelig syre, pengebladet fredløs, tormentil, kragefod, mose-troldurt, kær-snerre, lyng-snerre, kær-svovlrod, almindelig mjødurt og kær-tidsel. *Græsagtige planter:* mangelblomstret frytle, knop-siv, lyse-siv, vestlig tue-kogleaks, tue-kæruld, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, næb-star, rød svingel, bølget bunke, mose-bunke, fløjlgræs, blåtop, kattesæg og bredbladet dunhammer.

Lokalitetskoder:

Alkærlund	++ H II r
Brunbanke	++ S H III r
Harpesbæk	++ S-V I s
Hvidbjerg	++ H-V I ms
Karstoft Å	
Arvad Eng	++ V III s
ved Hvidbjerg	++ III s
ved Marskelbjerg	++ S-V I/II s
Pilkmose	++ S-V II s
Pilkmose Bakke	++ H II r
Risbjerg Vest	++ V II s
Risbjerg Øst	++ V II/III s
Risbjerg Bæk	++ H-V I s
Risbanke	++ H-V III r

Botanisk vurdering:

Harpesbæk:

2. Sjældnere planter: hvid næbfrø, brun næbfrø, langbladet soldug og liden ulvefod.

Karstoft Å ved Marskelbjerg:

2. Sjældnere planter: hvid næbfrø, langbladet soldug og liden soldug.

Pilkmose, øst:

4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme og lav skorsoner.

Pilkmose Bakke, vest:

2. Sjældnere planter: hønsebær.

4. Hede- og overdrevsindikatorer: guldblomme.

Risbjerg Vest:

2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

Risbjerg Øst:

2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

Kilder: 273

19/42 LILLE BRANDE

LUNDAGER, OMME Å, OMVRÅ KRAT, OMVRÅ NORDVEST, OMVRÅ NORD.

19/42-1. LUNDAGER. Øst for Lundager ligger en mindre nålebeplantning, som mod nord delvist omgiver et mindre moseareal, der er en del af en græsningsparcel.

Vest for Lundager ved kommunegrænsen ligger en sø med omkringliggende mosearealer. Søen er oprindeligt opstået som tørvegrav.

Vegetationstyper: sø, fattigkær.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: pil og almindelig røn. *Dværgebuske*: hedelyng, klokkeling, tyttebær og revling. *Urtier*: lyng-snerre og håret høgeurt. *Græsagtige planter*: liden siv, tråd-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, almindelig star, fåre-svingel, almindelig hvene, kryb-hvene, bølget bunke, fløjlsgræs, kattesæk og blåtop.

19/42-2. OMME Å omfatter mose og egebevoksning. Hvor Omme Å danner grænsen mellem Ringkjøbing Amt og Ribe Amt, er Ådalen markeret af en nordlig Ådalsskrænt. Mose- og engarealer er på strækningen i dag overvejende begrænset til omkring Brande Kommunes vestgrænse. Her ligger mindre vældprægede arealer med hængesæk af tørvemos samt vådbundsarealer, domineret enten af lyse-siv eller mose-bunke. På strækningens østlige del ved vejen fra Blåhøj ligger en lang egebevoksning, jfr. beskrivelsen neden for.

Vegetationstyper: overgangsfattigkær, ekstremfattigkær, fattigkær.

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: pil. *Urtier*: dynd-padderok, lav ranunkel, rundbladet soldug, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kær-dueurt, sump-kællingetand, sump-forglemmigej, kær-snerre, kær-tidsel, græsbladet fladstjerne, gåse-potentil, almindelig brunelle, kruset skræppe, nyse-røllike, djævelsbid, kær-svovlrod, blåhat, almindelig hanekro og liden andemad. *Græsagtige planter*: glanskapslet siv, liden siv, børste-siv, knop-siv, lyse-siv, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, næb-star, hare-star, eng-rapgræs, mose-bunke, vellugtende gulaks, fløjlsgræs, almindelig hvene, blåtop, mangleblomstret frytle, kattesæk, rørgæs, manna-sødgræs og bredbladet dunhammer.

Endvidere forekommer tørvemos.

Højere planter: Hallundbæk, Åstrup Gård.

1983. *Træer og buske*: pil. *Urtier*: dynd-padderok, kær-padderok, lav ranunkel, eng-kabelleje, almindelig syre, almindelig fredløs, almindelig mjøddurt, kragefod, sump-kællingetand, kær-dueurt, kær-svovlrod, bukkeblad, eng-forglemmigej, kær-galtetand, vand-mynte, kær-snerre, eng-viol, djævelsbid, vejbred-skeblad og tjærenelike. *Græsagtige planter*: grenet pindsvineknap, enkelt pindsvineknap, lyse-siv, glanskapslet siv, sø-kogleaks, skov-kogleaks, almindelig sumpstrå, almindelig star, næb-star, hare-star, eng-svingel, mose-bunke, hundehvene, fløjlsgræs, krybende hestegræs og tagrør.

19/42-3. OMVRÅ KRAT er et næsten 2 km langt, smalt egekrat på nordsiden af Omme Å mellem gårdene Omvrå og Lundager. Bevoksningen er beskrevet som egekrat fra 40'erne af Gram, Jørgensen & Kjøic (1944) og i 80'erne af Emsholm (1983, unpubl.) samt Degn & Emsholm (1983). I den vestlige del går krattet over i lynghede. Bevoksningen er sammensat af flere skovpartier. I det

østligste parti er der ældre højskov med en græs-dækket skovbund. Den vestlige del af bevoksningen, som anvendes til græsning, er lavere. Bundvegetationen domineres i denne del af almindelig kohvede og bølget-bunke eller krybende hestegræs (Emsholm, 1983, unpubl.). I 1979 blev der fældet ca. 400 kubikmeter eg i den midterste del, som var domineret af vinter-eg, og som derefter blev inddraget til kreaturgræsning.

Fra perioden 1950-65 foreligger angivelser om fund af almindelig kantarel (*Cantharellus cibarius*), fliget frynsesvamp (*Thelephora terrestris*), brunstokket rørhat (*Boletus badius*), stor gift-skørhat (*Russula emetica*), stinkende skørhat (*Russula foetens*) og rødbrun mælkehhat (*Lactarius rufus*). Nogle af disse fund kan være gjort i nåleskoven i krattets vestlige del (Vesterholt, 1991). Yderligere udforskning af krattets svampeflora er ønskelig.

Vegetationstyper: egekrat.

Karakteristikk:

Beliggenhed: Ådalsskrænt

Antal krat: 1

Dominerende træart: stilk-eg

Træhøjde: 8-10/14-16 meter

Trækonfiguration: krogede, mangestammede ege/ enkeltstående rette og krogede ege

Underskov: ingen/ tørst/ tørst, røn

Opvækst: bævreasp (røn, hæg)

Bundvegetation: bølget bunke, almindelig kohvede/ almindelig gedeblad/ krybende hestegræs

Græsning: en mindre del inddraget til græsning

Højere planter:

1983. *Træer og buske*: skov-elm, stilk-eg, vinter-eg, dun-birk, lind, bævreasp, almindelig røn, brombær, almindelig hæg, tørst og almindelig gedeblad. *Dværgebuske*: blåbær og tyttebær. *Urtier*: skov-padderok, ørnebregne, almindelig engelsød, hvid anemone, lav ranunkel, stor nælde, skarpbladet fladstjerne, rødknæ, art af viol, skovstjerne, almindelig mjøddurt, skov-jordbær, krat-fladbælg, glat dueurt, stinkende storkenæb, vild kørvel, hanekro, almindelig kohvede, aks-rapunsel, lyng-snerre, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen og majblomst og liljekonval. *Græsagtige planter*: håret frytle, skov-star, almindelig rapgræs, draphavre, bølget bunke, mose-bunke, krybende hestegræs og blåtop.

Svampe:

1989. *Arachnopeziza aurata*, *Lachnum niveum*, *Tapesia fusca*, ege-bævreassvamp (*Exidia truncata*), sveden sodporesvamp (*Bjerkandera adusta*), *Byssocorticium atrovirens*, *Byssomerulius corium*, *Gloecystidiellum porosum*, stiv ruslædersvamp (*Hymenochaete rubiginosa*), tobaksbrun ruslædersvamp (*Hymenochaete tabacina*), *Hyphoderma puberum*, *Hyphoderma setigerum*, laksefarvet voksskind (*Hyphoderma roseocremeum*), *Peniophora incarnata*, ege-voksskind (*Peniophora quercina*), *Peniophora violaceolivida*, *Phanerochaete velutina*, skorpe-ildporesvamp (*Phellinus ferreus*), blomme-ildporesvamp (*Phellinus tuberculatus*), østershat (*Pleurotus ostreatus*), vinter-stilkporesvamp (*Polyporus brumalis*), naftalinhinde (*Radulomyces confluens*), hvid tandsvamp (*Schizopora paradoxa*), håret lædersvamp (*Stereum hirsutum*), rynket lædersvamp (*Stereum rugosum*), læderporesvamp (*Trametes ochracea*), barksprænger (*Vuilleminia comedens*), almindelig læderskål (*Merismodes anomalus*), kliddet epauleth (*Panellus stipticus*), almindelig bruskbold (*Scleroderma citrinum*), falmende bægertrådkølle (*Arcyria incarnata*) og trådkugle (*Trichia favoginea* sl.) (Vesterholt, 1989).

1950-1965. Almindelig kantarel (*Cantharellus cibarius*), fliget frynsesvamp (*Thelephora terrestris*), brunstokket rørhat (*Boletus badius*), stor gift-skørhat (*Russula emetica*), stinkende skørhat (*Russula foetens*) og rødbrun mælkehhat (*Lactarius rufus*).

19/42-4. OMVRÅ NORDVEST. Belligende ud til landevejen mellem Brande og Sdr. Omme ligger et mindre kær, der udgør en del af en græsningsparcel. Afgrænset af et birkekrat består den sydøstlige del af et artsfattigt blåtopkær med opvækst af birk. Den øvrige kærvegetation er mere artsrig og varieret.

Højere planter: kær

1983. *Træer og buske:* mose-pors, stilk-eg, dun-birk, almindelig røn og hvid-gran. *Dværbuske:* hedelyng, klokkeling og revling. *Urter:* almindelig syre, græsbladet fladstjerne, eng-viol, tormentil, kær-ducurt, kragefod, kær-svovlrod, kær-tidsel, nyse-røllike og liden andemad. *Græsagtige planter:* mangleblomstret frytle, lyse-siv, tråd-siv, grå star, almindelig star, næb-star, rød svingel, fløjlsgræs, hundehvene, kryb-hvene, eng-rappgræs, manna-sødgæs og blåtop.

19/42-5. OMVRÅ NORD. Direkte syd for Gl. Blåhøj ligger et mindre naturområde med hede og mose. Det meste af hedealet har en overdrevsagtig karakter med dominans af bølget bunke og der forekommer kun enkelte tilbageværende lyngplanter. I den sydlige del er der et blåtop-kær.

Vegetationstyper: hede, kær

Højere planter: hede

1983. *Dværbuske:* hedelyng, tyttebær. *Urter:* tormentil, lyng-snerre, håret høgeurt og almindelig røllike. *Græsagtige planter:* børste-siv, mangleblomstret frytle, almindelig star, sand-star, fåre-svingel, rød svingel, bølget bunke, tandbælg, fløjlsgræs, eng-rappgræs og almindelig hvene.

Højere planter: kær, hedemose

1983. *Dværbuske:* hedelyng, klokkeling og mose-bølle. *Urter:* rødknæ, tormentil, djævelsbid. *Græsagtige planter:* lyse-siv, mangleblomstret frytle, smalbladet kæruld, almindelig star, rød svingel, kattesæk, fløjlsgræs, almindelig hvene, kryb-hvene og blåtop.

Lokalitetskoder:

Lundager

ves t ++ V III s
øst ++ S V II s

Omme Å

mose ++ V II s
Omvrå Krat ++ S II r
Omvrå Nordvet ++ V II s
Omvrå Nord ++ V-H III s

Botanisk vurdering:

Omvrå Krat:

3. Lokalt sjældnere planter: hvid anemone og skov-jordbær.
4. Egekratsindikatorer: tørst, almindelig engelsød, krat-fladbælg og almindelig kohvede.

Kilder: 36, 46, 272, 273, 275, 422

GÅRD, OMME Å, VILDKÆR, ØGENLUND VEST, ØGENLUND ØST.

19/43-1. FILSKOV HØJ, VEST. Umiddelbart vest for det gamle banelegeme ved kommunegrænsen ligger en hede, som mod syd afløses af et gammelt brunkulsleje med søer. Hedevegetationen domineres af bølget bunke og blåtop. Der er udviklet et naturligt dyre- og planteliv i søerne, som blandt andet omgives af mindre nålebeplantninger og naturlige bevoksninger med birk. I søerne forekommer vandplanter som vandpest, vandaks med flere.

Vegetationstyper: sø, hede.

Højere planter: hede

1983. *Træer og buske:* hvid-gran, contorta-fyr, bævreasp, art af pil og art af birk. *Dværbuske:* engelsk visse, hedelyng, tyttebær, mose-bølle og revling. *Urter:* skovstjerne, tormentil, lyng-snerre, majblomst, blå-klokke, almindelig røllike, lancet vejbred og hvid okseøj. *Græsagtige planter:* vestlig tue-kogleaks, hirse-star, pille-star, bølget bunke og blåtop.

19/43-2. FILSKOV HØJ, ØST. Området nordøst for Filskov Høj er opstået ved brunkulsgravning og omfatter i dag en række søer. Vegetationen i søerne er sparsomt udviklet, ligesom der er en artsfattig vegetation på de omkringliggende arealer. I nogle af søerne findes bevoksninger med liden siv.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* dun-birk, rød-el, hvid-gran, almindelig hyld og art af pil. *Dværbuske:* hedelyng og revling. *Urter:* kær-ranunkel, lav ranunkel, eng-viol, almindelig syre, kær-snerre, vandnavle, vand-ærenpris, fliget brøndsel og vejbred-skeblad. *Græsagtige planter:* smalbladet kæruld, glanskapslet siv, liden siv, lyse-siv, almindelig star, næb-star, bølget bunke, manna-sødgæs, krybende hestegræs, almindelig hvene, kryb-hvene og blåtop.

Mosser: 1983. Sod tørvemos (*Sphagnum papillosum*).

19/43-3. HALLUNDBÆK. På den smalle ådalsstrækning fra Hallundbæks tilløb til Omme Å og opstrøms til Hallundbæk ligger mosearealer, som i dag er adskilt i to hovedområder. Ovenfor den nordlige ådalskrænt, ud for Blåhøj, ligger en gammel granbeplantning, som mod nord afløses af et kuperet hedeterræn. På den vestlige delstrækning domineres mosevegetationen langs Hallundbæk enten af et højt voksende, artsrigt urtesamfund, eller af tagrør eller blåtop, som omgiver områder med hedelyng, hvor der f.eks. har været gravet tørv. Den østlige delstrækning indeholder ud for gården Søndergård nogle værdifulde mosearealer, som tidligere har været græsset. Af den artsrige vegetation er der blandt andet store bestande af kragefod, vandnavle, benbræk, tue-kæruld og stjerne-grå star, stjerne-star og almindelig star. Fra lokaliteten kendes endvidere dyndstar. Desuden kan nævnes forekomsten af kær-svovlrod og stjerne-star (Emsholm, 1983 upubl.).

Vegetationstyper: ekstremfattigkær, overgangsfattigkær, rød-el krat, 'lyngmose'.

Højere planter: fattigkær, nordøst Damgård

1983. *Træer og buske:* art af pil og mose-pors. *Dværbuske:* hedelyng, klokkeling, mose-bølle, rosmarinlyng, tranebær og revling. *Urter:* tormentil, benbræk. *Græsagtige planter:* smalbladet kæruld, tue-kæruld, næb-star, stjerne-star, bølget bunke, hundehvene, tagrør og blåtop. Endvidere tørvemos.

19/43 FILSKOV/RINGKJØBING AMT

FILSKOV HØJ VEST, FILSKOV HØJ ØST, HALLUNDBÆK: Damgård, Præstbjerg, Søndergård, Nørgården, HALLUNDBÆK.

Højere planter: hede, nordøst Damgård.

1983. *Træer og buske:* hvid-gran, pil og tørst. *Dværgbuske:* hedelyng, blåbær, mose-bølle, tyttebær, revling og engelsk visse. *Urtter:* skovstjerne. *Græsagtige planter:* smalbladet kæruld, bølget bunke og blåtop. Desuden art af tørvemos.

Højere planter: kær, Hallundbæk, Præstbjerg sydvest

1983. *Træer og buske:* grå-pil. *Urtter:* art af baldrian, djævelsbid, kær-ducourt, almindelig fredløs, kær-galtetand, kragefod, sump-kællingetand, vand-mynte, almindelig mjødurt, kær-padderok, nyse-røllike, kær-snerre, kær-svovlrod, almindelig syre, kær-tidsel, tormentil og eng-viol. *Græsagtige planter:* almindelig star, næb-star, mose-bunke, fløjlsgræs, krybende hestegræs, eng-rørhvene, rørgræs, eng-svingel og tagrør.

Højere planter: kær, Hallundbæk, Søndergård syd

1983. *Træer og buske:* mose-pors og art af pil. *Dværgbuske:* hedelyng og tranebær. *Urtter:* dynd-padderok, rundbladet soldug, almindelig syre, eng-viol, tormentil, kragefod, sump-kællingetand, vandnavle, bukkeblad, kær-tidsel, benbræk, kær-svovlrod og nyse-røllike. *Græsagtige planter:* glanskapslet siv, liden siv, knop-siv, lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, næb-star, dynd-star. Fløjlsgræs, almindelig hvene, hundehvene og blåtop. Endvidere forekommer tørvemos.

Mosser:

1983. Flydende tørvemos (*Sphagnum palustre*) og art af tørvemos (*Sphagnum recurvum*).

Højere planter: Hallundbæk, Nørgården syd.

1983. *Træer og buske:* almindelig bjerg-fyr, mose-pors, rød-el, birk og pil. *Dværgbuske:* hedelyng, klokkeling, tranebær og revling. *Urtter:* dynd-padderok, lav ranunkel, trævekroner, rundbladet soldug, almindelig syre, tormentil, kær-ducourt, kragefod, sværtevæld, sump-kællingetand, vandnavle, bukkeblad, kær-snerre, kær-tidsel, benbræk, djævelsbid, eng-kabelleje, nyse-røllike, ager-mynte, gederams, lyng-snerre, prikbladet perikon, blåresmælde og almindelig hanekro. *Græsagtige planter:* glanskapslet siv, liden siv, knop-siv, lyse-siv, tue-kæruld, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, næb-star, dynd-star, pille-star, rød svingel, almindelig rapgræs, mose-bunke, fløjlsgræs, almindelig hvene, manna-sødgræs, grenet pindsvineknap og vejbred-skeblad.

19/43-4. **HALLUNDBÆKGÅRD.** Øst for gården ligger en sø, der er opstået ved tørvegravning under 2. verdenskrig. I forbindelse med tørvegravning under 1. verdenskrig er vådområdet formindsket til dets nuværende areal på ca. 2,5 ha. Øst for søen er der pilekrat, og op til dette krat forekommer en bevoksning af bredbladet dunhammer i søen.

19/43-5. **HAMBORG** er et varieret naturområde syd for Blåhøj, der omfatter naturtyper som hede, hedekær og søer. Kærvegetationen domineres af blåtop og mose-pors. Hedevegetationen domineres af bølget bunke med indslag af enkelte hedelyng med mere. Søerne er opstået ved tørvegravning.

Vegetationstyper: hede, ekstremfattigkær, fattigkær, sø.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* contorta-fyr, mose-pors, stilk-eg, dun-birk, pil, bævreasp og almindelig røn. *Dværgbuske:* hedelyng, klokkeling, rosmarinlyng, hede-melbærris, mose-bølle, tyttebær, tranebær, revling, engelsk visse og håret visse. *Urtter:* skovstjerne, tormentil, lyng-

snerre, guldblomme, smalbladet høgeurt, almindelig kongepen, almindelig gyldenris og bukkeblad. *Græsagtige planter:* børste-siv, mangelblomstret frytle, lyse-siv, almindelig sumpstrå, vestlig tue-kogleaks, hvid næbfrø, tue-kæruld, smalbladet kæruld, almindelig star, hirse-star, næb-star, pille-star, sand-star, tråd-star, fåre-svingel, rød svingel, bølget bunke, tandbælg, katteskæg og blåtop.

Mosser:

1983. Flydende tørvemos (*Sphagnum cuspidatum*).

Laver:

1983. Hede-rensdyrlav (*Cladonia portentosa*).

19/43-6. **OMME Å, DAMBORG.** Nord for Omme Å, øst for Damgård ligger en mose. Vegetationen varierer som følge af varierende fugtighedsforhold samt tidligere tørvindvinding.

Vegetationstyper: ekstremfattigkær, fattigkær.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* mose-pors og pil. *Dværgbuske:* hedelyng, klokkeling og revling. *Urtter:* liden ulvefod, rundbladet soldug, tormentil, kær-ducourt, kragefod, kær-snerre, kær-tidsel, ager-mynte, kær-ranunkel, vejbred-skeblad og aflangbladet vandaks. *Græsagtige planter:* glanskapslet siv, smalbladet kæruld, grå star, stjerne-star, almindelig star, hirse-star, næb-star, tråd-star, fløjlsgræs, blåtop og bredbladet dunhammer.

19/43-7. **VILDKÆR** er en mose, der ligger op til amtsgrænsen mellem Ringkjøbing Amt og Ribe Amt. Vegetationen domineres på delområder enten af blåtop og birkebevoksninger eller klokkeling.

Vegetationstyper: fattigkær, hedemose, birkekrat.

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* art af birk. *Dværgbuske:* hedelyng, klokkeling. *Urtter:* tormentil. *Græsagtige planter:* børste-siv, lyse-siv, tråd-siv, glanskapslet siv, smalbladet kæruld, tue-kæruld, mangelblomstret frytle, almindelig star, grå star, almindelig hvene, hundehvene, fløjlsgræs og blåtop.

19/43-8. **ØGENLUND, VEST.** Sydvest for Trekroner ligger et mindre vådområde. En del af området er bevokset med birkekrat, medens den åbne vegetation domineres af blåtop, som i den mest indtækte del af området danner høje tuer. Der har været gravet tørv på området.

Vegetationstyper: fattigkær

Højere planter:

1983. *Træer og buske:* art af birk. *Dværgbuske:* hedelyng, klokkeling. *Urtter:* lyng-snerre, tormentil. *Græsagtige planter:* mangelblomstret frytle, vestlig tue-kogleaks, pille-star og blåtop.

19/43-9. **ØGELUND, ØST.** Sydøst for Trekroner nærmest Øgenlund ligger en mose. Den sydlige del af området består dels af pilekrat, dels af blåtop-kær. På den nordlige del af området var dyrkingen i 1983 ophørt og der var genindvandret en karakteristisk og varieret vådbundsvegetation.

Vegetationstyper: pilekrat, kær

Højere planter: blåtop-kær

1983. *Dværgbuske*: hedelyng, klokkel yng. *Urt*: kragefod, tormentil, lyng-snerre, kær-snerre og kær-tidsel. *Græsagtige planter*: mangleblomstret frytle, lyse-siv, almindelig star, fløjsgræs og blåtop.

Højere planter: tidligere græsset eng

1983. *Træer og buske*: grå-pil. *Urt*: græsbladet fladstjerne, kær-galtetand, sump-kællingetand, art af padderok, lav ranunkel, almindelig røllike, kær-snerre, almindelig syre, kær-tidsel, tormentil, trævlekroner, muse-vikke og eng-viol. *Græsagtige planter*: knop-siv, lyse-siv, almindelig star, grå star, hare-star, blåtop, mose-bunke, fløjsgræs, almindelig hundegræs, hundehvene, almindelig kvik,

Højere planter: tidligere dyrket vådområde

1983. *Træer og buske*: art af pil, rød-el. *Dværgbuske*: hedelyng. *Urt*: almindelig brunelle, høst-borst, eng-forglemmigvej, sølfod, hvid-kløver, kær-ranunkel, lav ranunkel, kær-snerre, almindelig syre, kær-tidsel og trævlekroner. *Græsagtige planter*: smalbladet kæruld, almindelig sumpstrå, glanskapslet siv, lyse-siv, næb-star, blåtop, fløjsgræs, vellugtende gulaks og tagrør.

IKKE LOKALISERET. Hedearealer nord for Filskov er angivet som voksested for bredbægret ensian og stivtoppet rørhvene.

Lokaltetskoder:

Filskov

vest ++ H K II r
øst ++ K IV r

Hallundbæk

Damgård ++ V-S II r
Præstbjerg ++ V-S III s
Søndergård ++ V I s
Nørgården ++ V II s
Hallundbækgård ++ S-V III s
Vildkær ++ V II r
Øgenlund Vest ++ V III r
Øgenlund Øst ++ V III s

Botanisk vurdering:

Hallundbæk, Damgård nord:

2. Sjældnere planter: rosmarinlyng.

Hallundbæk, Søndergård syd:

Lokaliteten er vurderet som en I-biotop på grund af mere en 20-biotopstypiske arter.

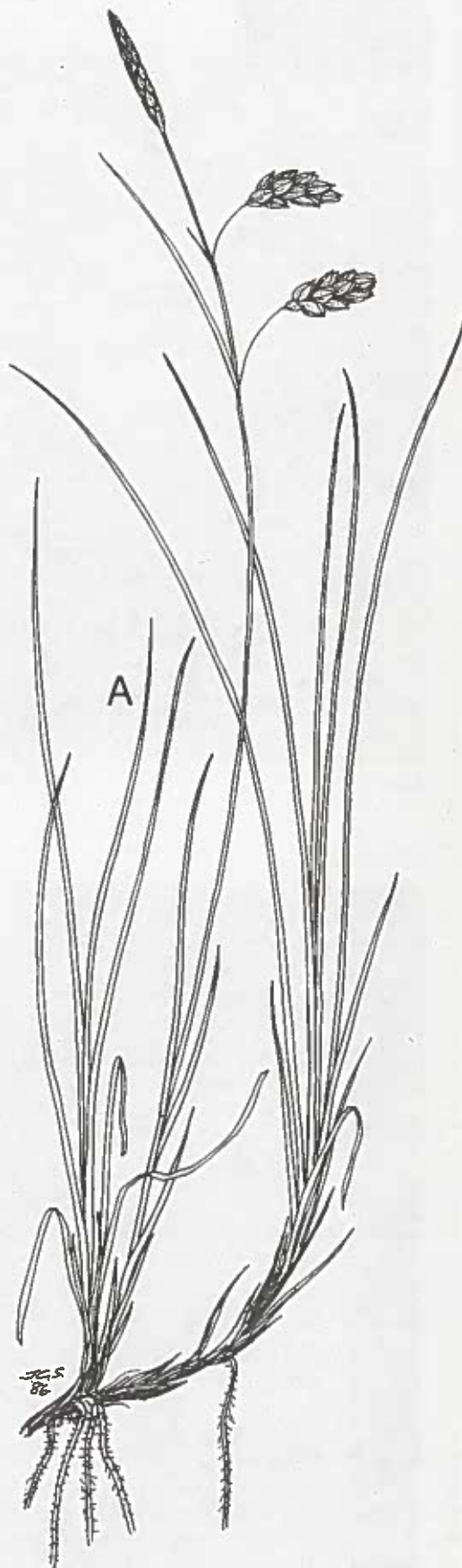
2. Sjældnere planter: dynd-star.

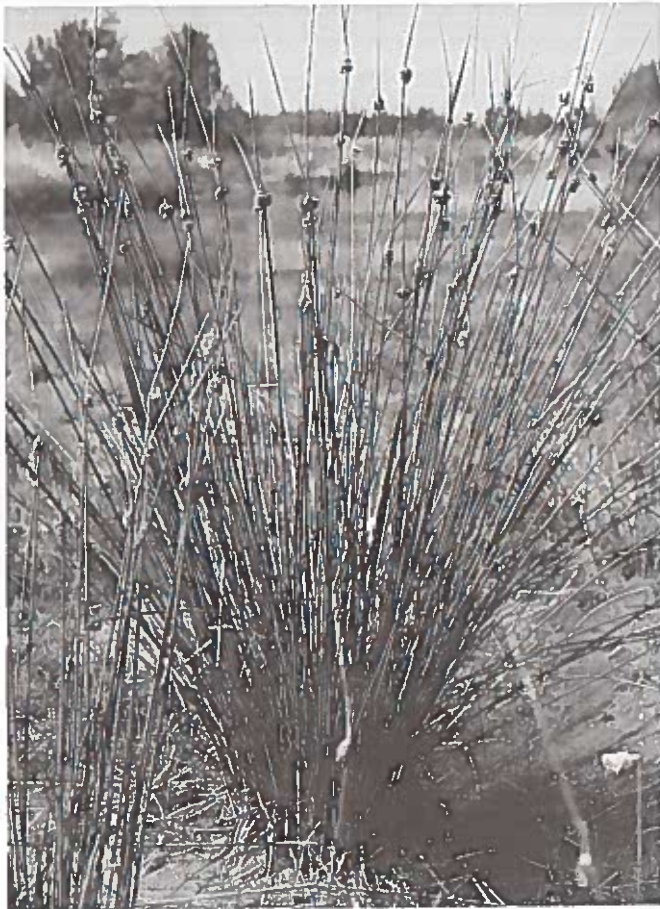
Hamborg:

2. Sjældnere planter: hvid næbfrø og rosmarinlyng.

4. Hede-og overdrevsindikatorer: håret visse, hede-melbærris og guldblomme.

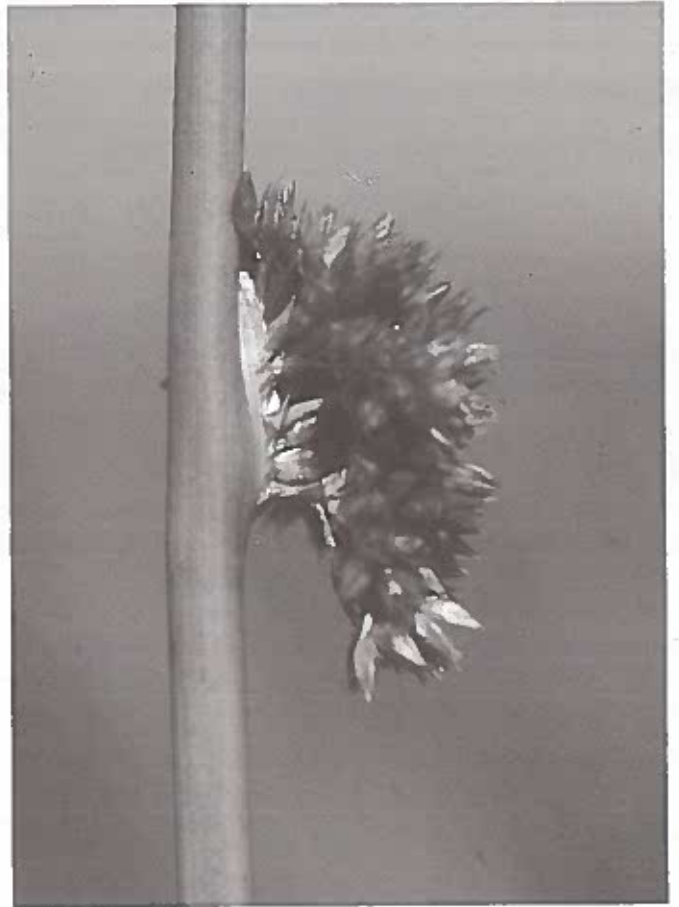
Kilder: 273

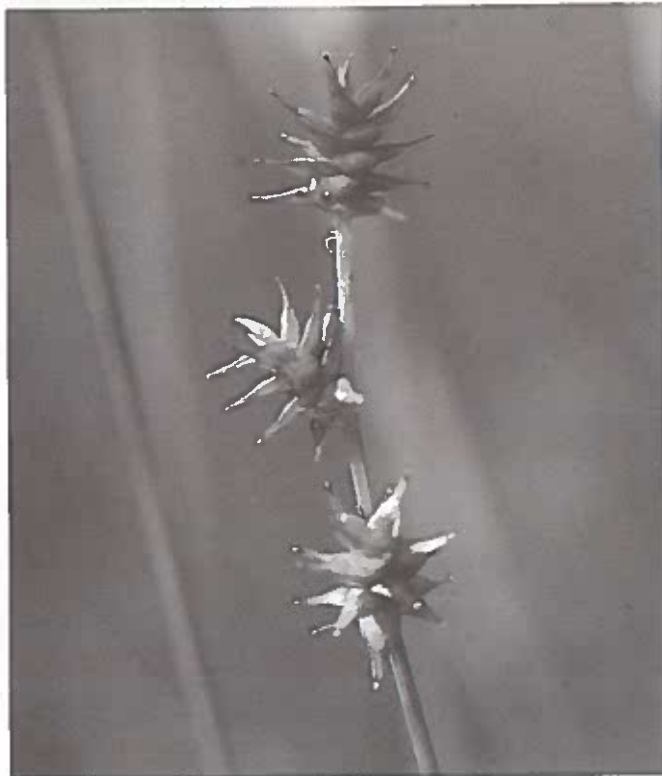
Lyse-Siv. Δ

7 Frugtstand af Lyse-Siv.

Stjerne-Star.

Almindelig Star.

Lisbeth Emsholm Foto.

PUBLICEREDDE KILDER

- 1.- Aaby, Bent, 1988:
Overvågning af højmoser.
Skov- og Naturstyrelsen, Miljøministeriet. 69 ss.
- 2.- Alstrup, Vagn, 1978:
Lichen Genera Stereocaulon and Leprocaulon in Denmark.
Bot. Tidsskr. 73/3-4, 185-190.
- 3.- Alstrup, Vagn, 1987:
Lavkursus på Salten Skov 4.-6. april 1986.
URT /3, 94-95.
- 4.- Alstrup, Vagn, Svanhildur Svane & Ulrik Søchting, 1988:
Notes on the lichen flora of Denmark II.
Graphis Scripta 2, 72-77.
- 5.- Andersen, Alfred, 1943:
Pyrolaceernes og Plumbaginaceernes udbredelse i Danmark. TBU nr. 12.
Bot. Tidsskr., 47/1, 128.
- 5a.-Andersen, Anne Grethe, Dorthe Friis Boesen, Kjeld Holmen, Niels Jacobsen, Jette Lewinsky, Gert Mogensen, Kaj Rasmussen & Lennart Rasmussen, 1976. Den danske Mosflora. I. Bladmosses. Gyldendal, København.
- 6.- Andersen, Svend, 1935:
Om nogle såkaldte meteoriske planters genfund i Danmark.
Bot. Tidsskr., 43, 242-244.
- 7.- Andersen, Svend, 1949:
Danske vegetationsbilleder. 27. Husby-søerne i Hardsyssel.
Flora og Fauna, 19, 53-55.
- 8.- Bahnsen, Henner, 1983:
Sommerkursus 1982 i Nørre Nissum. Mandag den 28. juni til fredag den 2. juli.
Dansk Natur - Dansk Skole. Årsskrift 1982-1983.
- 9.- Bavnhøj, H., 1991.
Heder, overdrev, strandenge og moser på Thyholm og Jegindø.
Landskabskontoret, Teknik og miljøforvaltning, Ringkjøbing Amtskommune. Manuskript. 50 ss.
- 10.- Bjørnekær, K. & Axel B. Klinge, 1964:
Die Dänischen Schleimpilze. Myxomycetes Daniae.
Friesia 7/14, 96.
- 11.- Bornebusch, C.H., 1931:
Egekrattene.
Hedeselsk. Tidsskr. 31, 48-51.
- 12.- Buchwald, N. Fabritius, 1932:
Notitser om Storsvampe II.
Friesia 1, 53-59.
- 13.- Buchwald, N. Fabritius, 1947:
Sclerotiniaceae Daniae. En floristisk-systematisk oversigt over de i Danmark fundne knoldbægersvampe.
Friesia 3, 235-330.
- 14.- Buchwald, N. Fabritius, Axel B. Klinge & Karin Toft, 1961:
Ciboria rufofusca (Weberb.). Sacc. auf Abies ald and. A. nordmanniana in Dänemark.
Friesia 6, 321-334.
- 15.- Bülow, Kjeld, 1945:
Mycofloristiske iagttagelser fra Vestjylland.
Friesia, 3, 102-106.
- 15a.-Bülow, Kjeld & F.H. Møller, 1957/58.
Tricholoma helviodor Pilat et. Svreck. (Karry-ridderhat) en for Danmark ny art.
Friesia, 6, 13-15.
- 16.- Böcher, T.W., 1937:
Udbredelsen af Ericaceae, Vaccinaceae og Empetraceae i Danmark.
TBU nr. 3.
Bot. Tidsskr. 44/1, 5-29.
- 17.- Böcher, T.W., 1938:
Højsommer-ekskursion til Ringkøbingegnens 7.-9. august 1938.
Bot. Tidsskr. 44/4, 473-474.
- 18.- Böcher, T.W., 1943:
Studies on the Plant Geography of the North Atlantic Heathformation. II. Danish Dwarf Shrub Communities in Relation to those of Northern Europe.
Kongelige danske Vidensk. Selsk. Skr. II/7, 41-51.
- 19.- Böcher, T.W., 1969:
Kystlandets plante- og dyreliv. Klitvegetation.
Danmarks Natur, bd. 4.
Politikens Forlag, København.
- 20.-Böcher, T.W., 1969:
Skovbundsfloraen i plante-geografisk belysning.
Danmarks Natur, bd. 6.
Politikens Forlag, København.
- 21.- Böcher, T.W., 1970:
Hedens vegetation og flora.
Danmarks Natur, bd. 7.
Politikens Forlag, København.
- 22.- Böcher, T.W. & S.-E. Sandermann-Olsen, 1960:
Højsommerekursen til Lemvig-egnen den 5.-7. august 1960.
Bot. Tidsskr. 56/3, 268-273.
- 23.- Böcher, T.W. & C.A. Jørgensen, 1972:
Jyske dværgbuske. Eksperimentelle undersøgelser af forskellige kulturindgrebs indflydelse på vegetationen.
Kongelige danske Vidensk. Selsk. Biologiske Skrifter 19/5.
Munksgaard, København.
- 24.- Christensen, J. Hedegård, 1971:
Lidt om Skjern Å-projektet og dets følger.
Natur 12/1, 30-32.
- 25.- Christensen, M.P., 1953:
Svampefund på Botanisk Forenings ekskursion til Holstebroegnens 3.-5. aug. 1952.

Bot. Tidsskr. 49, 293.

26.- Christensen, Steen N., 1986:
Floristic notes from Denmark.
Graphis Scripta 1/2, 27-28.

27.- Christensen, S.N., I. Johnsen & U. Søchting, 1986:
Vegetationen på heder i Ringkjøbing amt.
Ringkjøbing amtskommune, Teknik- og miljøforvaltningen. Udført af
Institut for Sporeplanter, Københavns Universitet.

28.- Christensen, Tim Bryndum, 1973:
Naturlokaliteter på Skovbjerg Bakkesø og deres vegetation.
Ringkjøbing Amtskommune, Amtsfredningsinspektoratet.

29.- Christensen, M.P. 1911
Dansk Bot. Ark. 19/1, 50.

30.- Christiansen, M. Skytte, 1979:
On the occurrence in Denmark of the lichens *Cladonia sulphurina*
and *C. deformis*.
Bot. Tidsskr. 74/1, 3-6.

31.- Christiansen, M. Skytte, K. Ramkær, Francis Rose & U.
Søchting, 1977:
Additions to the Danish Lichen Flora.
Bot. Tidsskr. 72, 89-115.

32.- Dahl, Knud, 1980:
Tekst og detailkort over fredede områder.
I: Kort over Danmark:200.000.
Udgivet af Geodætisk Institut og Danmarks Naturfredningsforening.

33.- Dalgas, E., 1867:
Geografiske billeder fra heden.
Det danske Hedeselskab, København.

34.- Dalgas, E., 1884:
Fortids- og fremtidsskove i Jyllands hedeegne.
Hedeselskabets Tidsskrift 5, 1-72.

35.- Degn, Erik, 1983:
Problemstillinger i Cheminovasagen.
Dansk Natur - Dansk Skole, Årsskrift 1982, 19-47.

36.- Degn, Hans Jørgen & Lisbeth Emsholm, 1983:
Egekrat i Ringkjøbing Amt 1983.
Ringkjøbing Amtsråd, Amtsrådsfredningsinspektoratet. 82 ss.

37.- Dissing, Henry & Morten Lange, 1970:
Mycologisk kongres i Vestjylland 11.-13. oktober 1969.
Bot. Tidsskr. 65/3, 281-282.

38.- Egholm, B., 1951:
Umbelliferes udbredelse i Danmark. TBU nr. 16.
Bot. Tidsskr. 47/4, 373-455.

39.- Emsholm, Lisbeth, 1985:
Moser påvirket af mennesker.
URT 3, 67-71.

40.- Engelbøl, S.E., 1976:
Spiselig stenmorkel. I: Mindre meddelelser.
Flora og Fauna, 82/2, 29.

41.- Ferdinandsen, C., 1913:
Ekskursionen til Jylland 22.-26. juni.
Bot. Tidsskr. 33/3, 254-257.

42.- Ferdinansen, C. & O. Winge, 1908:
Svampevegetation på Borris Hede.
Bot. Tidsskr. 28/3, 257-264.

42a.-Fredningsnævnet for Ringkjøbing amts fredningskreds, 1979:
Kendelse vedr. fredning af Solsø.

43.- Forsvarsministeriet og Miljøministeriet, 1974:
Forsvarets arealer - En beretning fra Forsvarsministeriets
Naturfredningsudvalg.
Forsvarsministeriet og Miljøministeriet, 138 pp.

44.- Galløe, O., & C. Jensen, 1906:
Plantevæksten på Borris Hede.
Bot. Tidsskr. 27/2, 249-275.

45.- Gelting, P., 1938:
Lavfloraen i jyske egekrat.
Naturhistorisk Tidende 2/1, 22-23.

46.- Gram, K., C.A. Jørgensen, & M. Køie, 1944:
De jyske egekrat og deres flora.
De Kongl. Danske Videnskabers Selskab.
Biologiske Skrifter 3/3, ss 250.

47.- Gravesen, Palle, 1972:
Plant Communities of Salt Marsh Origin at Tipperne, Western
Jutland.
Bot. Tidsskr. 67/1-2, 1-32.

48.- Gravesen, Palle & Poul Hald-Mortensen, 1976:
Natur og forskning på det naturvidenskabelige reservat Tipperne -
især de biologiske følger af vegetationsplejen.
Dansk Natur - Dansk Skole. Årsskrift 1975-1976.

49.-Gravesen, P., S.-E. Sandermann Olsen & P. Westergaard, 1980:
Sommerkursion til Sydvestjylland 17.-19. august 1979.
Bot. Tidsskr.

50.- Grüner, Johanne, 1942:
Convolvulus soldanella i Jylland.
Bot. Tidsskr. 46/1, 50-52.

51.- Grøntved, Johs., 1954:
Typhaceernes og Sparganiaceernes udbredelse i Danmark. TBU nr.
19.
Bot. Tidsskr. 50/2.

52.- Grøntved, Johs., 1956:
Floristiske meddelelser. Elatine hydropiper i Danmark.
Bot. Tidsskr. 53/1, 96.

53.- Grøntved, Johannes & Kjeld Holmen, 1953:
Højsommerekursion til Holstebroegnen 3.-5. august 1952.
Bot. Tidsskr. 49/3, 290-291.

54.- Grøntved, Jul., 1939:
Polygonaceernes udbredelse i Danmark. TBU nr.5.
Bot. Tidsskr. 45/1, 27.

55.- Grøntved, Jul., 1948:
Orchidéernes udbredelse i Danmark. TBU nr. 15.
Bot. Tidsskr. 47/3, 277-372.

56.- Gullach, Benedikt, 1987:
Omkring Flyndersø.
Danmarks Naturfredningsforenings Forlag, København. 130 ss.

- 57.- Gullach, Benedikt, 1987:
Over den jyske hede.
Danmarks Naturfredningsforening Forlag, København. 176 ss.
- 58.- Gullach, Benedikt, 1987:
Vandringer langs Stubbegård Sø.
Danmarks Naturfredningsforenings Forlag, København 88 ss.
- 59.- Gullach, Benedikt, 1987:
Ved Nissum Fjord.
Danmarks Naturfredningsforenings Forlag, København. 168 ss.
- 60.- Gyrsting, Leif, 1987:
Karup Ådal. En undersøgelse af den landbrugsmæssige udnyttelse og de naturmæssige følger heraf.
Ringkjøbing Amtskommune, Fredningsafdelingen, Teknik- & Miljøforvaltningen. Maj 1987. 61 ss.
- 61.- Gyrsting, Leif, 1988:
1988 Bundvegetationen i Vest Stadil Fjord.
Ringkjøbing Amtskommune, Fredningsafdelingen, Teknik- & Miljøforvaltningen. Januar 1988. 19 ss.
- 62.- Gyrsting, Leif, 1989:
1989 Vegetationen på randarealerne i Vest Stadil Fjord.
Ringkjøbing Amtskommune, Fredningsafdelingen, Teknik- & Miljøforvaltningen. Februar 1989. 15 ss + bilag.
- 63.- Hamann, O., & S.-E. Sandermann Olsen, 1975:
Ekskursion til Herning-egnen 2.-4. august 1974.
Bot. Tidsskr. 70/2-3, 196.
- 64.- Hammer, Erik, 1988:
Hvidgul skovlilje - fundet i rosenbed.
URT /1, 25-26.
- 65.- Hansen & Wegner, 1985:
Strandengene på Bøvling Klit - nu og i fremtiden.
Ringkjøbing Amtskommune, Fredningsafdelingen, Teknik- & Miljøforvaltningen.
- 66.- Hansen, Alfred, 1948:
Campanulaceernes og Lobeliaceernes udbredelse i Danmark.
Bot. Tidsskr. 47/3, 245-276.
- 67.- Hansen, Alfred, 1951:
Udbredelsen af Caprifoliaceae, Adoxaceae, Dipsacaceae og Cucurbitaceae i Danmark. TBU nr. 17.
Bot. Tidsskr. 47/4, 481-501.
- 68.- Hansen, Alfred, 1958:
Gentianaceernes, Menyanthaceernes, Asclepiadaceernes og Apocynaceernes udbredelse i Danmark. TBU nr. 24.
Bot. Tidsskr. 54/4, 305-332.
- 69.- Hansen, Alfred, 1960:
Plantaginaceernes og Lentibulariaceernes udbredelse i Danmark. TBU nr. 26.
Bot. Tidsskr. 56/1, 1-35.
- 70.- Hansen, Alfred, 1961:
Nye floristiske fund 1959/60.
Bot. Tidsskr. 57, 355-357.
- 71.- Hansen, Alfred, 1963:
Floristiske meddelelser. En plante, der breder sig (strand-ært?, *Lathyrus maritimus*)
Bot. Tidsskr. 58/4, 297-299.
- 72.- Hansen, Alfred, 1963:
Nye floristiske fund og iagttagelser, mest fra 1962.
Bot. Tidsskr. 58/4, 301-303.
- 73.- Hansen, Alfred, 1963:
Convolvulaceernes, Cuscutaceernes, Hydrophyllaceernes, Polyniaceernes og Solanaceernes udbredelse i Danmark. TBU nr. 7
Bot. Tidsskr. 59/1-2, 141-176.
- 74.- Hansen, Alfred, 1964:
Nye floristiske fund og iagttagelser, mest fra 1963.
Bot. Tidsskr. 59/4, 340-344.
- 75.- Hansen, Alfred, 1965:
Nye floristiske fund og iagttagelser, mest fra 1964.
Bot. Tidsskr. 61/1-2, 108-112.
- 76.- Hansen, Alfred, 1966:
Nye floristiske fund og iagttagelser, mest fra 1965.
Bot. Tidsskr. 61/4, 304-308.
- 77.- Hansen, Alfred, 1968:
Nye floristiske fund og iagttagelser, mest fra 1966.
Bot. Tidsskr. 63/4, 378-382.
- 78.- Hansen, Alfred, 1969:
Nye floristiske fund og iagttagelser, mest fra 1967 og 1968.
Bot. Tidsskr. 64/1-2, 184-191.
- 79.- Hansen, Alfred, 1972:
Nye floristiske fund og iagttagelser, mest fra 1969 og 1970.
Bot. Tidsskr. 67/1-2, 166-173.
- 80.- Hansen, Alfred, 1972:
Nogle floristiske bidrag.
Flora og Fauna 78/2, 44-49.
- 81.- Hansen, Alfred, 1974:
Gramineernes udbredelse i Danmark. Ikke naturaliserede arter. TBU nr. 39 b.
Bot. Tidsskr. 68/3-4, 345-357.
- 82.- Hansen, Alfred, 1975:
Nye adventivarter og arter forvildet fra dyrkning.
Flora og Fauna 81/2, 35-38.
- 83.- Hansen, Alfred, 1977:
Nye floristiske fund og iagttagelser.
URT /1, 23.
- 84.- Hansen, Alfred, 1979:
Nye floristiske fund og iagttagelser.
URT /3, 84-87.
- 85.- Udgår.
- 86.- Hansen, Alfred, 1980:
Floristiske meddelelser.
URT /4/, 113-117.
- 87.- Hansen, Alfred, 1981:
Floristiske meddelelser.
URT 1 /4, 16-17, 122-125.
- 88.- Hansen, Alfred, 1982:
Floristiske meddelelser.
URT /3, 91-93.

- 89.- Hansen, Alfred, 1983:
Floristiske meddelelser.
/2, 3 og 4.
- 90.- Hansen, Alfred, 1985:
Floristiske meddelelser.
URT /2, 47-50, 75-77.
- 91.- Hansen, Alfred, 1985:
Floristiske meddelelser.
URT /4, 114-117.
- 92.- Hansen, Alfred, 1988:
Floristiske meddelelser.
URT /3, 80.
- 93.- Hansen, Alfred, 1988:
Floristiske meddelelser.
URT /3, 76-81.
- 94.- Hansen, Alfred & S.-E. Sandermann Olsen, 1969:
Højsommerekskursion til Nordvestjylland den 2.-4. august 1968.
Bot. Tidsskr. 64/2-3, 264-267.
- 95.- Hansen, Alfred & Anfred Pedersen, 1959:
Noter om dansk flora og vegetation 1-11. 11. Andre fund.
Flora og Fauna, 65, 88-97.
- 96.- Hansen, Alfred & Anfred Pedersen, 1960:
Noter om dansk flora og vegetation. 17. Nye plantefund.
Flora og Fauna, 66, 63-69.
- 97.- Hansen, Alfred & Anfred Pedersen, 1961:
Noter om dansk flora og vegetation. Nye Plantesamfund.
Flora og Fauna 67, 18-21.
- 98.- Hansen, Alfred & Anfred Pedersen, 1965:
Noter om dansk flora og vegetation 22-28. 28. Nye plantefund.
Flora og Fauna, 71/3, 88-86, 91-94.
- 99.- Hansen, Alfred & Anfred Pedersen, 1968:
Chenopodiaceernes og Amaranthaceernes udbredelse i Danmark.
TBU nr. 35.
Bot. Tidsskr. 63/3, 205-288.
- 100.- Hansen, Alfred & Anfred Pedersen, 1968:
Noter om dansk flora og vegetation 29-32.
Flora og Fauna, 74/2, 33-40.
- 101.- Hansen, Alfred & Anfred Pedersen., 1976:
Portulacaceernes og Valerianaceernes udbredelse i Danmark TBU nr. 41.
Bot. Tidsskr. 71/1-2, 57-74.
- 102.- Hansen, Bertel, 1958:
Råddensig Kær.
Bot. Tidsskr. 54/2, 126-159.
- 103.- Hansen, Kjeld, 1969:
Edafic Condition of Danish Heath Vegetation and the Response
Burning-Off.
Bot. Tidsskr. 64/2-3, 121-140.
- 103a.-Hansen, Kjeld, 1984:
Dansk feltflora.
Gyldenske Boghandel - Nordisk Forlag A/S, Viborg.
- 104.- Hansen, Lise, 1969:
En ny poresvamp i Danmark, *Fibuloporia wynnei*.
Bot. Tidsskr. 64/2-3, 242-243.
- 105.- Hansen, Lone Reersø, Helle Bjerg Sørensen & Ib Johnsen, 1987:
Overvågning af ekstremfattigkær og lobeliesøer.
Skov- og Naturstyrelsen, Miljøministeriet. s. 44 (61 ss.).
- 105a.-Hauerslev, K., 1974:
New and rare recupinate fungi.
Friesia 10, 315-322.
- 106.- Hauerslev, K., 1976:
New and Rare Tremellaceae on Record from Denmark.
Friesia, 11, 94-115.
- 107.- Hempel, K., 1957:
Nye bryologiske fund.
Bot. Tidsskr. 53/3, 331-332.
- 108.- Hobolt, L.A., 1969:
Pucciniastrum goeppertianum (Kuhn) kleb. found in Denmark.
Friesia 9, 56-60.
- 109.- Holmen, Kjeld, 1959:
The Distribution of the Bryophytes in Denmark.
Bot. Tidsskr. 55/2, 77-154.
- 110.- Holmen, Kjeld, 1968:
Nordisk Bryologisk Forening. Årsmøde i Jylland 1968. Floralister.
Rapport.
- 111.- Hultgård, Ulla Maj, 1987:
Parnassia palustris L. in Scandinavia.
Acta universitatis Upsaliensis. Synbolae Botanicae Upsaliensis.
XXXVIII:I Stockholm, 128 ss.
- 112.- Jensen, Jørgen, 1970:
Engene.
Danmarks Natur, bd. 7, s.365-415.
Politikens Forlag, København.
- 113.- Jensen, Jørgen & Helle Nielsen, 1962:
Ligusticum scoticum og *Carex cordorrhiza* fra Hanstedreservatet.
Bot. Tidsskr. 58/1-2, 130.
- 114.- Jensen, N., 1971:
Oenotheraceernes udbredelse i Danmark. TBU nr. 38.
Bot. Tidsskr. 66/1-2, 137-170.
- 115.- Jessen, Knud, 1931:
The Distribution within Denmark and Higher Plants. II.
The Distribution of Papilionaceae within Denmark.
Kongelige Danske Vidensk. Selsk. Skr., Nat. Mat. Afd., 9. Række, III,
2.
- 116.- Jessen, Knud, 1935:
Liliflorenes udbredelse i Danmark. TBU nr. 1.
Bot. Tidsskr. 43/1, 122-132.
- 117.- Jørgensen, C.A., 1936:
Arctostaphylos alpina udryddet af den danske flora.
Bot. Tidsskr. 43/6, 506-510.
- 118.- Kern-Hansen, Ulrich, 1981:
Bredvegetation og vandløbspleje.
URT, /2, 35-39.

- 119.- Knudsen, Henning & Preben Graa Sørensen, 1981.
18-21/10-1980. Ekskursioner i 1980.
Svampe 3: 46-48.
- 119a.-Koch, J., 1975:
Marine fungi on driftwood from the West Coast of Jutland, Denmark.
Fresia 10, 209-250.
- 120.- Koefoed, Sv.T., 1912:
Eng ved Hesselvig Enggård.
Flora og Fauna (75 ??)
- 121.- Koefoed, Sv.T., 1912:
Kvæsur (Sanguisorba officinalis L.)
Flora og Fauna.
- 122.- Koefoed, Sv.T., 1919:
Acorus Calamus. I: Mindre meddelelser.
Flora og Fauna, 19-21, 128.
- 123.- Kristensen, Jørgen, 1974:
Rødfarvning af Horn Sø ved Lemvig forårsaget af Dinoflagellaten
Oxyrrhis marina.
- 124.- Kuhlmann, Hans, 1969:
Kystklitterne.
Danmarks Natur, bd. 4.
Politikens Forlag, København.
- 125.- Køie, A., 1939:
Hypericaceerne udbredelse i Danmark. TBU nr. 6.
Bot. Tidsskr. 45/1, 53-72.
- 126.- Køie, A. & Køie, M., 1939:
Udbredelsen af Geraniaceae, Araceae, Lemnaceae, Droseraceae.
TBU nr. 7.
Bot. Tidsskr. 45/1, 73-100.
- 127.- Køie, Mogens, 1946:
Fordelingen af vegetationen i Skjern Å og dens tilløb.
Bot. Tidsskr. 46/3, 239-250.
- 128.- Lange, A., 1911:
Udvalget for Naturfredning.
Bot. Tidsskr. 31/2, 156-157.
- 129.- Lange, Morten, 1963:
Mycologisk Kongres i Brant den 15.-17. september 1962.
Bot. Tidsskr. 59/1, 314-316.
- 130.- Larsen, J.E. Bregnhøj, 1954:
Svampefund fra Skjern-egnen 7., 8. og 9. august 1954.
Bot. Tidsskr. 52, 76.
- 131.- Larsen, Kai, 1956:
Ranunculaceernes udbredelse i Danmark. TBU nr.22.
Bot. Tidsskr. 53/2, 198-252.
- 132.- Larsen, Kai & Anfred Pedersen, 1960:
Papavaraceernes, Fumariaceernes, Nymphaeaceernes,
Ceratophyllaceernes, Elatinaceernes, Halorrhagidaceernes,
Hippuridaceernes og Lythraceernes udbredelse i Danmark.
Bot. Tidsskr. 56/1, 37-86.
- 133.- Larsen, Poul, 1915:
Medd. fra Foreningen til Svampek. Fremme 1, 98.
- 133a.- Larsen, Poul, 1934:
Undersøgelser over storsvampevegetationen på et vestjysk
hedeområde.
Friesia 1, 157-193.
- 134.- Lewinsky, Jette, 1974:
The Family Plagiotheciaceae in Denmark.
Lindbergia, 74/2, 185-217.
- 135.- Lorenzen, M., 1905:
Småting om danske planter. 2. Pulsatilla vernalis (L.) mill.
Bot. Tidsskr. 26/3, LXXIII-V.
- 136.- Lund, Søren, 1940:
Om Dichyota dichotoma (Huds.). lamour og andre nye arter for
floraen i Nissum Bredning.
Bot. Tidsskr. 45/2, 180-194.
- 137.- Lægaard, Simon, 1970:
Beretning for "Jyllandskredsen" for året 1969.
Bot. Tidsskr. 65/3, 293.
- 138.- Lægaard, S. & S.-E. Sandermann Olsen, 1972:
Ekskursion til Salling den 7. og 9. august 1970.
Bot. Tidsskr. 67, 283.
- 139.- Løjtnant, Bernt & Jens Christian Schou, 1976:
Silene otites (L.) wib. (klit-limurt), et nyfund ved Skagen.
Flora og Fauna, 82/3-4, 86-87.
- 140.- Løjtnant, Bernt & Eiler Worsøe, 1980:
Slægten Thesium (nålebæger) - uddød i Danmark? Truede og
sårbare danske karplanter, 9 og 10.
Flora og Fauna 86/3-4, 65-71.
- 141.- Maigaard, B., 1911:
Fund af sjældne planter.
Flora og Fauna 1911.
- 142.- Mathiesen, Hans, 1969:
Søernes planter.
Danmarks Natur, bd. 5, s. 278.
Politikens Forlag, København.
- 143.- Mathiesen, Hans, 1969:
Vandløbenes planter.
Danmarks Natur, bd. 5.
Politikens Forlag, København.
- 144.- Meltotte, Hans, 1981:
Danske rastepåklædere for vadefugle. Vadefugletællinger i Danmark
1974-78.
Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen, København.
- 145.- Mentz, A., 1900:
Botaniske iagttagelser for Ringkjøbing Fjord.
I: Rambusch, S.: Studier over Ringkjøbing Fjord. 213 pp.
side 66-114.
- 146.- Mentz, A., 1905:
Ekskursion til Herning-Skjern den 24.-26. juli 1905.
Bot. Tidsskr. 27/1, 8-16.
- 147.- Mentz, A., 1912:
Studier over danske mosers recente vegetation.
Bot. Tidsskr. 31.
- 148.- Mentz, A., 1915:

Beskrivelse af vegetationsforholdene paa de lave arealer omkring Ringkøbing og Stadil fjorde.
Underbilag til bilag 9 af: Betænkning angående tilvejebringelsen af en endelig ordning af afløbsforholdene ved Ringkøbing Fjord, s. 136-159. Ministeriet for Offentlige Arbejder.

148a.-Mikkelsen, Anton, 1940:
De danske karsporeplanter. Pteridophyta.
Flora og Fauna 43-46, 7 53-80 (53-66).

149.- Mikkelsen, Valdemar M., 1943:
Udbredelsen af Juncaginaceae, Alismataceae og Hydrocharitaceae i Danmark. TBU nr. 10.
Bot. Tidsskr. 47/1, 65-94

150.- Moeslund, Bjarne, 1987:
Vår-kobjælde (*Pulsatilla vernalis* L.) - på vej ud af den danske flora?
URT /2, s. 35-41.

151.- Müller, P.E., 1881:
Omrids af dansk skovbrugs-statistik.
Tidsskr. for Skovbrug Bd.5, 1.

152.- Møller, O. & C.H. Ostenfeld, 1902:
De i de senere år i Danmark iagttagne findesteder for de mindre almindelige karplanter.
Bot. Tidsskr. 24/3, 377-409.

153.- Naturfredningsrådet, 1933:
Beretning om Naturfredningsrådets virksomhed i året 1932.
Bot. Tidsskr. 42/3, 321.

154.- Naturfredningsrådet, 1934:
Beretning om Naturfredningsrådets virksomhed i 1933.
Bot. Tidsskr. 43/1, 60.

155.- Naturfredningsrådet, 1936:
Naturfredningsrådets beretning for året 1935.
Bot. Tidsskr. 43/6, 512.

156.- Nielsen, N.C., 1928:
Engene langs Madum Aa og Madum Bæk. I: Betænkning angående ordning af afløbsforholdene ved Vest Stadil Fjord og betænkning angående Sundaa.
Landbrugsministeriet Kommission, København, 46-48.

157.- Nielsen, O.F., 1982:
Indvandring af eg på Hjelm Hede.
Dansk dendrologisk Årsskrift V, 149-161.

158.- Olrik, Kirsten, 1980:
Giftige alger.
URT /4, 105-109.

159.- Olsen, Carsten, 1938:
Undersøgelser over bundfloraen i danske egeskove og egekrat.
Bot. Tidsskr. 44/4, 412-419, 422-424.

160.- Udgår

161.- Olsen, S.-E. Sanderman, & S.M. Rasmussen, 1955:
Højsommerkursionen til Skjærnegnen 7., 8. og 9. august 1954.
Bot. Tidsskr. 52/1, 71-75.

162.- Olsen, S.-E. Sandermann & Alfred Hansen, 1961:
Nye fund af *Ligusticum scoticum* (skotsk lostilk).
Bot. Tidsskr. 56/4, 359.

163.- Olsen, Sigurd, 1944:
Danish Charophyta. Chorological, Ecological, and Biological Investigations.
De Kongl. Danske Vidensk. Selsk. Biol.Skr. 3/1.

164.- Oppermann, A., 1932:
Egens Træformer og Racer. Forstl.Forsøgs. Bd. 12.

165.- Ostenfeld, C.H., 1909:
Små bidrag til den danske flora. 5.
Bot. Tidsskr. 7/7, 327-328.

166.- Ostenfeld, C.H., 1911:
Anemone- og kobjælde-arternes udbredelse i Danmark.
I: Biologiske arbejder tilegnede Eug. Warming på hans 70-års fødselsdag den 3. november 1911.
hvor m.m.

166a.-Ostenfeld, C.H., 1911:
Beretning fra komiteen for den topografisk botaniske undersøgelse af Danmark.
Bot. Tidsskr. 31, 151.

167.- Ostenfeld, C.H., 1915:
Nye fund af *Oenanthe fluviatilis* i Jylland.
Bot. Tidsskr. 34, 80-82.

168.- Ostenfeld, C.H., 1929:
Mindre meddelelser. Små bidrag til den danske flora. 9.
Bot. Tidsskr. 7/7, 430.

169.- Ostenfeld, C.H., 1931:
The Distribution within Denmark and the Higher Plants. 1. A Brief Historical Survey and the Investigation.
Kongelige danske Vidensk. Selsk. Skr., Nat. Mat. Afd., 9. Række, III, 1.

170.- Overgaard, C., 1942:
Rind Å.
Flora og Fauna 48, 23-32.

171.- Pedersen, Anfred, 1954:
Tilføjelser til publicerede kort fra TBU Jegindø.
Bot. Tidsskr. 59/2, 187-188.

172.-Pedersen, Anfred, 1956:
Rubiaceernes, Polygalaceernes, Linaceernes, Oxalidaceernes, Balsaminaceernes udbredelse i Danmark. TBU nr.21.
Bot. Tidsskr. 53/, 139-196.

172a.- Pedersen, Anfred, 1958:
Crusifeernes udbredelse i Danmark.
Bot. Tidsskr. 54, 251.

173.- Pedersen, Anfred, 1959:
Caryophyllaceernes udbredelse i Danmark. TBU nr.25.
Bot. Tidsskr. 53/3, 157-267.

174.- Pedersen, Anfred, 1962:
Kurveblomsternes udbredelse i Danmark (ekskl. *Hieracium* og *Taraxacum*). TBU nr. 28.
Bot. Tidsskr. 57, 132.

175.- Pedersen, Anfred, 1961:
Planter med nordlig udbredelse i Jylland.
Flora og Fauna, 67/1, 26-47.

176.- Pedersen, Anfred, 1963:

- Schophulariaceernes og Orobanchaceernes udbredelse i Danmark. TBU nr. 29.
Bot. Tidsskr. 59/1, 1-140.
- 177.- Pedersen, Anfred, 1965:
Anthyllis vulneraria ssp. vulneraria var. lange I og Lotus ignosus ssp. vesticus, to økologiske racer fra de jyske klitter.
Flora og Fauna, 71/4, 149-157.
- 178.- Pedersen, Anfred, 1965 B:
Rosaceernes udbredelse i Danmark. I. Underfamilie Spiraeoideae, Dryadoideae og Rosoideae eksklusiv Rubus caesius og R. corylifolius.
TBU nr. 32.
Bot. Tidsskr. 61/3, 145-270.
- 179.- Pedersen, Anfred., 1966 B:
Callitrichaceernes udbredelse i Danmark. TBU nr. 34
Bot. Tidsskr. 62/1-2, 123-145.
- 180.- Pedersen, Anfred, 1966:
Cannabaceernes, Urticaceernes, Santalaceernes, Aristolochaceernes, Resedaceernes og Cistaceernes udbredelse i Danmark. TBU nr. 33.
Bot. Tidsskr. 62/2-3, 85-122.
- 181.- Pedersen, Anfred, 1966:
Lathyrus maritimus (L.). Fries i Danmark, en deling i to underarter.
Flora og Fauna 72/4, 125-129.
- 182.- Pedersen, Anfred, 1969:
Labiaterne og Verbenaceernes udbredelse i Danmark. TBU nr. 37.
Bot. Tidsskr. 64/4, 285-379.
- 183.- Pedersen, Anfred, 1970:
Et nyt vaudegræs, Spartina anglica hubbard, påvist i Danmark.
Flora og Fauna, 76, 66-68.
- 184.- Pedersen, Anfred, 1972:
Tre danske kystracer af glanskapslet siv, Juncus articulatus.
Flora og Fauna, 78/4, 81-86.
- 185.- Pedersen, Anfred, 1974:
Gramineernes udbredelse i Danmark. Spontane og naturaliserede arter. TBU nr. 39 A.
Bot. Tidsskr. 68/3-4, 177-344.
- 186.- Pedersen, Anfred, 1976:
Najadaceernes, Potamogetonaceernes, Ruppiaceernes, Zannichelliaceernes og Zosteraceernes udbredelse i Danmark. TBU nr. 40
Bot. Tidsskr. 70/4, 203-262.
- 187.- Pedersen, Anfred, 1980:
Rosaceernes udbredelse i Danmark II. Subgenus Rubus sect. Rubus, sect. Corylifolii og sect. Caesii. TBU nr. 42.
Bot. Tidsskr. 75/1, 1-50.
- 188.- Pedersen, E. Torp, 1980:
Stovbæk Krat ved Storåen.
Naturområder i Jylland.
Eget Forlag, s. 36-45.
- 189.- Pedersen, Kr., 1937:
Findsteder for sjældnere forekommende, vildtvoksende planter i Viborgegnen. I: Foreningen for Naturkundsab, Viborg, 1912-1937, s. 17-37.
- 190.- Pedersen, O.G., 1906:
Nogle egekrat i Jylland. Forstbotaniske undersøgelser.
Gyldendalske Boghandel, København og Kristiania.
- 191.- Pedersen, P.M., 1911:
Fund af sjældne planter.
Flora og Fauna, 3, 35-37.
- 192.- Pedersen, P.M., 1921:
Fund af sjældnere planter.
Flora og Fauna 1918-22/5, 78-82.
- 193.- Pedersen, P.M., 1925:
Fund af sjældnere planter.
Flora og Fauna, 1923-25/6, 74-75.
- 194.- Pedersen, P.M., 1926:
Fund af sjældne mosser.
Flora og Fauna 1926-29/7, 123-124.
- 195.- Pedersen, P.M., 1928:
Foreningsmeddelelser vedrørende ekskursion til Funder-Silkeborg.
Flora og Fauna, 1926-29/7, 93-94.
- 196.- Pedersen, P.M., 1930:
Naturhistorisk Forening for Jylland. Plantenotitser fra ekskursionen til Sandfeldbjerg og Lindeballe (15. og 16.juni 1929).
Flora og Fauna, 1930-34/8, 39-40.
- 196a.-Petersen, O.G., 1906:
Nogle Egekrat i Jylland.
Forstbotaniske Undersøgelser. København.
- 197.- Petersen, Peter Milan, 1971:
The Macromycetes in a Burnt Forest Area in Denmark.
Bot. Tidsskr. 66/3, 228-248.
- 197a.-Poulsen, Maren, D. & Henry Dissing, 1979:
The genus Ascobolus in Denmark.
Bot. Tidsskr. 74, 67-78.
- 197b.-Printz, P., 1975:
Fire sjældne danske storsvampe.
Fresia 10, 335-338.
- 198.- Rahn, Knud & B. Fredskilde Nielsen, 1952:
Nogle undersøgelser over vegetationen på Romfjordsdyngerne ved de midtjyske brunkulejer.
Bot. Tidsskr, 49/1, 45-55.
199. Udgår.
- 200.- Rasmussen, L., 1973:
Leucobryum juniperoideum (Brid.) C. Muell. og Leucobryum glaucum (Hed.) Aongstr. i Danmark.
Lindbergia 2, 137-138.
- 201.- Rasmussen, S.M., 1954:
Euphorbiaceernes, Malvaceernes og Violaceernes udbredelse i Danmark. TBU nr. 20.
Bot. Tidsskr. 50/3, 239-278.
- 202.- Rasmussen, S.M., 1965:
Boraginaceernes udbredelse i Danmark. TBU nr. 31.
Bot. Tidsskr. 60/4, 261-315.
- 203.- Raunkjær, C., 1910:
Formationsundersøgelse og formationsstatistik.
Bot. Tidsskr. 30/1-2, 20-132.

204.- Ringkjøbing Amtsråd, 1979:
Søundersøgelser 1978.
Amtsvandinspektoret, marts 1979.

205.- Ringkjøbing Amtsråd, 1981:
Strandenge i Ringkjøbing Amt.
Amtsfredningsinspektoret, Ringkjøbing Amt.

205a.- Ringkjøbing amtskommune. 1985.
Nissum Fjord 1985.
Bundvegetation. Delrapport 4. ss.81 + bilag.

205b.- Ringkjøbing amtskommune. 1988.
Bundvegetationen i Vest Stadil Fjord.
Teknik- og miljøforvaltningen. Fredningsaf-
delingen. ss. 19. Udarbejdet af Leif Gyrsting.

205c.- Ringkjøbing amtskommune. 1987.
Phytoplankton i Ringkjøbing Fjord, 1986.
Teknik- og Miljøforvaltningen. Recipientafdeligen.

205d.- Ringkjøbing amtskommune. 1988.
Storå systemet 1988.
Beskrivelse af vandløbskvaliteten med særlig
henblik på forureningstilstanden. Bilagsdel.
ss. 313. Udarbejdet af Bio/consult.

205e.- Ringkjøbing amtskommune. 1988.
Bundvegetation Nissum Fjord 1988. Nissum Fjord
Undersøgelser 1986-88.
ss. 57. Udarbejdet af Bio/consult.

205f.- Ringkjøbing amtskommune. 1988.
Vegetationsudviklingen i Ringkjøbing Fjord
gennem de seneste brakvandsperioder 1931-86.
Teknik- og Miljøforvaltningen. Recipientafdeligen.
ss. 108 og bilag. Udarbejdet af Botanisk Institut,
Århus Universitet.

205g.- Ringkjøbing amtskommune 1988.
Vest Stadil Fjord 1987.
Phyto- og zooplankton.
Teknik- og Miljøforvaltningen. Recipientafdeligen.
ss 47 + bilag. Udarbejdet af Miljøbiologisk Laboratorium.

205h.- Ringkjøbing amtskommune 1988.
30 Vestjyske Søer. Miljøtilstand 1988.
Teknik- og Miljøforvaltningen. Recipientafdeligen.
ss 235. Udarbejdet af Miljøbiologisk Laboratorium.

205hh.-Ringkjøbing amtskommune. 1988.
Ringkjøbing Fjords phytoplankton i 1986-87 og
zooplankton 1987.
Teknik- og Miljøforvaltning. Recipientafdeligen.

205i.- Ringkjøbing amtskommune 1989.
Bundvegetation. Nissum Fjord 1989.
Notat. Vegetationsundersøgelser i Nissum Fjord 1989.

ss. 13 + bilag. Bio/consult.

205j.- Ringkjøbing amtskommune, 1989.
Bundvegetationen i syv vestjyske søer 1988.
Søndersund-Indfjorden-Sunds Sø-Søby Sø-Skånsø-
Tangsø-Byn.
Teknik- og Miljøforvaltningen. Recipientafdeligen.
ss. 165. Udarbejdet af Bio/consult.

205k.- Ringkjøbing amtskommune, 1989.
Ferring Sø 1987.
Phyto- og Zooplankton.
Teknik- og Miljøforvaltningen. Recipientafdeligen.
ss. 50 + bilag. Miljøbiologisk Laboratorium.

205l.- Ringkjøbing amtskommune, 1989.
Husby sø og Nørre sø 1988.
Phyto- og Zooplankton.
Teknik- og Miljøforvaltningen. Recipientafdeligen.
ss. 74 + bilag. Miljøbiologisk Laboratorium.

205m.- Ringkjøbing amtskommune, 1990.
Bundvegetationen i 10 vestjyske søer 1989.
Stubbergård Sø - Armstrup Søer - Gjeller Sø -
Gødstrup Sø - Tranemose - Tværmose - Elværk Sø -
Skallesø- Skørsø - Mes Sø.
Teknik- og Miljøforvaltningen. Recipientafdeligen.
ss. 139 + bilag. Udarbejdet af Bio/consult.

205n.- Ringkjøbing amtskommune, 1990:
Gjeller Sø 1989. Phytoplankton.
Teknik- og Miljøforvaltning. Recipientafdeligen.
ss. 37 + bilag. Miljøbiologisk Laboratorium.

205o.- Ringkjøbing amtskommune, 1990:
Husby sø og Nørre sø 1988.
Vegetation, fugle og smådyrsfauna.
Teknik- og Miljøforvaltningen. Recipientafdeligen.
ss. 88. Kim N. Mouritsen og Ib Helles Olesen.

205p.- Ringkjøbing amtskommune, 1990:
Sunds Sø.
Phyto- og zooplankton.
Teknik- og Miljøforvaltning. Recipientafdeligen.
ss. 56 + bilag. Miljøbiologisk Laboratorium.

205q.- Ringkjøbing amtskommune, 1990:
Skjern Å Systemet 1989.
Beskrivelse af vandløbskvaliteten med særligt
henblik på forureningstilstanden. Bilagsdel.
Teknik- og Miljøforvaltningen. Recipientafdeligen.
ss. 323. Udarbejdet af Bio/consult.

205r.-Ringkjøbing amtskommune, 1991:
Søby Sø 1989.
Vandmiljøovervågning.
Teknik- og Miljøforvaltningen.
ss. 39 + bilag.

- 205s.- Ringkjøbing amtskommune, 1991.
Bundvegetation i Nissum Fjord.
Teknik- og Miljøforvaltningen.
ss. 15 + bilag. Notat. Bio/consult.
- 205l.- Ringkjøbing amtskommune, 1991.
Mes Sø og Elværk Sø 1988-90.
Miljøtilstand.
Teknik- og Miljøforvaltningen.
- 205u.- Ringkjøbing amtskommune, 1991.
Vandløb i oplandene til Limfjorden og Nissum Fjord.
Beskrivelse af vandløbskvaliteten med særligt
henblik på forureningstilstanden.
Teknik- og Miljøforvaltningen. Recipientafdelingen.
ss. 297. Bio/consult.
- 205v.- Ringkjøbing amtskommune, 1991.
Bundvegetation i Ringkjøbing Fjord, udvikling og tilstand
1986-1990.
Teknik- og Miljøforvaltningen. Recipientafdelingen.
ss. 93. Udarbejdet af Bio/consult.
- 206.- Rostrup Jørgensen, 1973:
Den danske flora. 20. omarbejdede udgave af Den danske flora ved
Alfred Hansen.
Gyldendal, København.
- 207.- Sand-Jensen, Kai & Lennert Rasmussen, 1978:
- 208.- Schierup, Hans-Henrik, 1979:
Tagrør - en kosmopolit.
URT /1, 3-7.
- 209.- Schou, Axel, 1969.
Det marine forland - de havskabte kystsletter.
Danmarks Natur, bd. 4, s. 70.
Politikens Forlag, København.
- 210.- Sørensen, Poul Møller, 1981:
hedens kvælstofkredslob.
URT /4, 116-122.
- 211.- Sørensen, Poul Møller, 1984:
Søby Brunkulslejer. Botanisk registrering.
Gruppen for By- og Landskabsplanlægning, Kolding. ss. 56.
- 212.- Sørensen, Th., 1935:
Primulaceernes udbredelse i Danmark. TBU nr. 2.
Bot. Tidsskr. 43/2, 165-172.
- 213.- Sørensen, Thorvald, 1949:
Ekskursionen til Vestjylland den 6.-8. august 1948.
Bot. Tidsskr. 48/3, 353-354.
- 214.- Terkelsen, Frede, 1944:
En ny ridderhat. *Tricholoma pseudo-imbricatum*.
Lange & Terkelsens sp.n.
Friesia, /3, 35-40.
- 215.- Terkelsen, Frede, 1948:
Fra pigsvampenes paradis.
Friesia /5, 113.
- 216.- Tryel, Ejgil, 1971:
Judasøre (*Hirneola auricula judae*) i Danmark. Smittebetingelser og
myceliets livsvarighed.
Friesia /9.
- 217.- Udvalget for Naturfredning, 1908:
Beretning for året 1907.
Bot. Tidsskr. 28, 41.
- 218.- Udvalget for Naturfredning, 1909:
Dansk Botanisk Forening.
Beretning for 1908.
Bot. Tidsskr. 29, 197-198.
- 219.- Udvalget for Naturfredning, 1910:
Beretning for året 1909.
Bot. Tidsskr. 30, 166.
- 220.- Udvalget for Naturfredning, 1911:
Beretning for året 1910.
Bot. Tidsskr. 31, 156-157.
- 221.- Udvalget for Naturfredning, 1912:
Vedrørende Borris Hede.
Bot. Tidsskr. 33, 89-90.
- 222.- Udvalget for Naturfredning, 1918:
Vedrørende Brejninggaard's Krat.
Bot. Tidsskr. 36, 189.
- 223.- Udvalget for Naturfredning, 1921:
Beretning for årene 1919-1920.
Bot. Tidsskr. 37, 190.
- 224.- Vaupell, Chr., 1863:
De danske skove.
København.
- 224a.- Vedel, Helge, 1969:
Kulturskov.
Danmarks Natur, bd. 6.
Politikens Forlag, København.
- 225.- Wagn, O., 1978:
Host plants of *Fomes annonus* in Denmark.
Friesia /11, 241-246.
- 226.- Warming, Eugen, 1906:
Dansk plantevækst. 1. Strandvegetation.
Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag, København og Kristiania.
- 227.- Warming, Eugen, 1909:
Dansk Plantevækst. 2. Klitterne.
Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag, København og Kristiania.
- 228.- Warming, Eugen, 1919:
Skovene.
Bot. Tidsskr. 35/6, 595-596.
- 229.- Warncke, Esbern, 1971:
Heutige vorkommen von *Paludella squarrosa* in Mitteleuropa.
Lindbergia /1, 75-79.
- 230.- Wiinstedt, Knud, 1914 A:
Ny plante for Jylland.
Flora og Fauna 1914, 18
- 231.- Wiinstedt, Knud, 1914 B:

Sjældne planter i Holstebroegnen (sommeren 1914).
Flora og Fauna, 1914, 150-152.

232.- Wiinstedt, Knud, 1914 C:
Thyborøn.
Flora og Fauna, 1914, 63-66.

233.- Wiinstedt, Knud, 1916:
Kliisøerne ved Husby.
Flora og Fauna, 1916, 49-50

233a.- Wiinstedt, Knud, 1916:
Egekrat i Midt- og Vestjylland.
Manuskript.

234.- Wiinstedt, Knud, 1916:
Træk af vegetation fra Struer til Husby og fra Holstebro til
Thyborøn.
Bot. Tidsskr. 34/5, 211-221.

235.- Wiinstedt, Knud, 1932:
Nye bidrag til den danske flora.
Bot. Tidsskr. 42, 211.

236.- Wiinstedt, Knud, 1937:
Floristiske Notater fra en ekskursion på Ringkjøbingegnen 1937.
Bot. Tidsskr. 44, 365.

237.- Wiinstedt, Knud, 1937:
Juncaceernes udbredelse i Danmark. TBU nr. 4.
Bot. Tidsskr. 44, 41-125.

238.- Wiinstedt, Knud, 1938:
Floristiske notater fra en ekskursion i Ringkjøbingegnen 1937.
Bot. Tidsskr. 44/4, 363-366.

239.- Wiinstedt, K., 1939:
Hieraciumarternes udbredelse i Danmark. TBU nr. 8.
Bot. Tidsskr. 45/1, 101-130.

240.- Wiinstedt, Knud, 1941:
Nye bidrag til den danske flora.
Bot. Tidsskr. 45/4, 412-413.

241.- Wiinstedt, Knud, 1943:
Cyperaceernes udbredelse i Danmark. I. Scirpoideae.
Bot. Tidsskr. 47/1, 39-50.

242.- Wiinstedt, Knud, 1945:
Cyperaceernes udbredelse i Danmark. II. Capricoideae. TBU nr. 13.
Bot. Tidsskr. 47/2, 143-244.

243.- Wiinstedt, Knud, 1953:
Pteridophyternes udbredelse i Danmark. TBU nr. 18.
Bot. Tidsskr. 49/4, 306-386.

244.- Wiinstedt, Knud, 1958:
Floristiske meddelelser. Nye voksesteder for nogle spontane,
sjældnere danske planter.
Bot. Tidsskr. 54/2, 176-178.

245.- Wind, Peter, 1987:
Overvågning af ekstrem-rigkær.
Skov- og Naturstyrelsen, Miljøministeriet, ss. 65, s. 53.

246.- Worsøe, E., 1969:
Vegetationen på Fjand Ø i Nissum Fjord.
Flora og Fauna, 75/2, 57-60.

247.- Worsøe, Eiler, 1980:
Jyske egekrat. Oprindelse, anvendelse og bevaring.
Flora og Fauna 86/3-4, 51-64.

248.- Worsøe, E., 1982:
Kan egen danne rodskud.
URT, /1, 18-25.

249.- Worsøe, Eiler, 1983:
Flad Ulvefod - *Lycopodium complanatum* L. Mindre meddelelser.
Flora og Fauna 86/2, 48-49

250.- Ødum, Søren, 1968:
Udbredelsen af træer og buske i Danmark. TBU nr. 36.
Bot. Tidsskr. 64/1, 1-140.

251.- Ødum, Søren, 1969:
De vildtvoksende træer og buske.
Danmarks Natur, bd. 6, 160.
Politikens Forlag, København.

252.- Østergaard, Erik, 1979:
Albæk-mosen ved Skjern Åen.
Danske naturlokaliteter nr. 9.
Natur og Ungdom, ss. 55.

UPUBLICEREREDE KILDER

- 253.- Adersen, Henning & Claus Helweg Ovesen, 1983:
Floraliste fra vådområde ved Skjern Åens nedre løb, 28. juni 1983.
- 253a.-Anonym, 1973. Miljøkontrollens ambulante, økologiske feltkursus. Arts og lokalitetsbeskrivelser. Gindeskov.
- 254.- Bavnhøj, Henrik, 1985:
Jegindø, sydvestvendt kystskrænt vest for kirken, 9. september 1985.
- 254 a.Bavnhøj, Henrik, 1991:
Floralister fra Thyholm.
- 254 b. Bavnhøj, Henrik, 1991:
Kirkegårdsdiger på Thyholm.
- 255.- Bavnhøj, H., & Poul-Ole Jensen, 1985:
Floraen på Thyholm og Jegindø.
- 256.- Bavnhøj, Henrik & Poul-Ole Jensen, 1985:
Lyngs Drag, Thyholm.
- 257.- Brødsgaard, B. et al., 1986:
Biotopbeskrivelse. Kær, moser og enge, Ørreområdet. Herning. Udarbejdet for Herning Kommune.
- 258.-Buchwald, Erik, 1988.
Floraen i Gludsted Plantage, særlig i de første år efter rendrifter.
- 259.- Buchwald, Erik, 1988:
Floraen på hedearealer i Gludsted Plantage, sydvesthjørnet inkl. Isenbjerg.
- 260.- Christensen, Jens Hedegaard, 1956:
Kortskitse over findestedet af *Arctostaphylos alpina*.
- 261.- Christensen, Jens Hedegaard, 1960:
Floraliste fra Bundbæksdalen, Dejbjerg Sogn.
- 262.- Christensen, Jens Hedegaard, 1980:
Bemærkninger vedrørende fund af vilde planter i Danmark.
- 263.- Christensen, Jens Hedegaard, 1980:
Vegetationsbilledet på Klægbanken 15. maj og 5.juli 1960.
- 263a.-Christensen, Jens Hedegaard, 1986:
Floraliste fra Lundemose, vest for Dejbjerg Plantage.
- 264.- Christiansen, H.G. (u.å.):
Primærproduktionen på Tipperne.
Duplikeret rapport til Fredningsstyrelsen, 67 ss.
- 265.- Christiansen, Skytte, 1985:
Lavlokaliteter i Vestjylland.
- 266.- Corfixen, P., 1975:
Beskrivelse af 21 skovlokaliteter.
- 267.- Danmarks Naturfredningsforening, 1985:
Kommentarer i anledning af driftsplanlægning på Klosterheden, Fussingø og Tisvilde Statsskovdistrikter.
- 268.- Degn, Hans Jørgen, 1972:
Floralister fra en række egekrat.
- 269.- Degn, Hans Jørgen, 1984:
Floralister fra enge syd for Skjern Åen ved Skjern, 1983.
- 270.- Degn, Hans Jørgen, 1985:
Floraliste for Årup Gård, vest for Hovedal Plantage 11. juni 1985.
- 270a.-Degn, Hans Jørgen, 1991:
Floralister fra Klode Mølle og Pårup Mose.
- 270b.-Degn, Hans Jørgen, 1991:
Oplysning om sjældnere plantefund i Ringkøbing amt.
- 271.- Delphin, Per & Marian Würtz Jensen, 1985:
Plantelister fra Søndervig's nærmeste klitarealer.
- 271a.-Elborne, Steen, 1991.
Svampeoplysninger fra Vestjylland.
- 272.- Emsholm, Lisbeth, 1982:
Beskrivelser og floralister fra egekrat i Ringkøbing Amt.
- 273.- Emsholm, Lisbeth, 1983:
Beskrivelser og floralister fra 207 områder i Brande Kommune.
- 274.- Emsholm, Lisbeth, 1987:
Floraliste fra Holtum Å ved FASTERHOLT.
- 275.- Emsholm, L., 1985:
Oplysninger vedrørende sjældnere planter fra TBU-kartoteket, Botanisk Museum, Københavns Universitet.
- 276.- Emsholm, Lisbeth & Gunnar Rylander Hansen, 1985:
Oplysninger om sjældne mosser fra mosherbariet på Botanisk Museum, Københavns Universitet.
- 277.- Fagerberg, Karin, 1979.
Liste over planter indsamlet på Venø i ugen 30.6.-6.7.1979.
- 277a.-Fredningsplanudvalget for Ringkøbing amt, 1976:
Fredning af arealer omkring Yllebjerg, Hodsager og Tvis sogne. Ringkøbing amt (j.nr. 124-05-20-76).
- 278.- Fredningsstyrelsen, 1982:
Fredningsstyrelsens bidrag til driftsplan for Randbøl Statsskovdistrikt. 20 pp.
- 279.- Fredningsstyrelsen, 1982:
Fredningsstyrelsens bidrag til driftsplan for Palsgård Statsskovdistrikt. 20 pp.
- 280.- Fredningsstyrelsen, 1986:
Økologisk Kontors foreløbige bidrag til driftsplanrevision for Klosterhedens Statsskovdistrikt. ss. 35.

- 281.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste for Anerbjerger Plantage.
- 282.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste for plantage og mose ved Armstrup Søer.
- 283.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Bjerregård ved Sønder Vium.
- 284.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Bjålum Klit (syd for Naturreservat Tippetne)
- 285.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Bovbjerg Fyr.
- 286.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Bøvling Fjord.
- 287.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Dride Å - Holmgård.
- 288.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Feldsted Kog.
- 289.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Felsted Odde.
- 290.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Ferring Kirke.
- 291.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Ferring Sø og Ferring Kirke.
- 291a.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Fjaltring Strand.
- 292.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Fjannegrønne.
- 293.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Flynder Kirke.
- 294.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Flynder Kirkegårdsdige.
- 295.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Flynder Sø.
- 296.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Flynder Å.
- 297.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Galgebjerg ved Sønder Vium.
- 298.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Gjødel Bjerge.
- 299.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Græm Strand.
- 300.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Harboøre Tange.
- 301.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra hede syd for Slotmark ved Hemmet.
- 302.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Holmslands Klit ved Skodbjerge omkring Hotel Skodbjerge.
- 303.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Horn Sø, Lemvig.
- 304.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste for Indfjorden nordøst for Nees By.
- 305.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Langerhuse.
- 306.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Lemvig Plantage.
- 306a.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Lodbjerg Hede.
- 307.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Musbæk Dal.
- 308.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Musbæk Sø.
- 309.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Møborg Kirkegårdsdige.
- 310.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Nisum Fjord syd for Fjandø.
- 311.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra mose ved Nebel Bok.
- 312.- Gravesen, Palle, 1980,
Floraliste for Nørre Bork Plantage.
- 313.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Nørresø ved Vedersø ud for Præstegaard.
- 314.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Odbjerg Strand.
- 315.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Stadil Fjord, ca. 2 km nordøst for Stadilø.
- 316.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Søndervese.
- 317.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra hede øst for Tam Kær.
- 318.- Gravesen, 1980:
Floraliste fra den nordvestlige del af Tam Kær.
- 319.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Thyborøn.
- 320.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Tinghøje på Sønder Vium Østerhede.
- 321.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Vedersø Klit.
- 322.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Vest Stadil Fjord.
- 323.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Vinkelhage.

- 324.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Vrist.
- 325.- Gravesen, Palle, 1980:
Floraliste fra Værnengene syd for Naturreservat Tipperne.
- 326.- Gravesen, Palle, 1982:
Ca. 2 km nordøst for Stadilø.
- 327.- Gravesen, Palle, 1982:
Floraliste fra Fæsterholt.
- 328.- Gravesen, Palle, 1982:
Floraliste fra Holtum Å, nord for Tobjerg.
- 328a.-Gravesen, Palle, 1982:
Floraliste fra Husby Klit.
- 329.- Gravesen, Palle, 1982:
Floraliste fra Knobenge ved Hee, på vestsiden af Stadil Fjord.
- 330.- Gravesen, Palle, 1982:
Floraliste fra Lodbjerg Hede.
- 331.- Gravesen, Palle, 1982:
Floraliste fra Nørlund Bjerg.
- 332.- Gravesen, Palle, 1982:
Floralister fra Rinkøbing Fjord (rørsumpen).
- 333.- Gravesen, Palle, 1982:
Floraliste fra Sandknatterne.
- 333a.- Gravesen, Palle, 1982:
Floraliste fra Skjern Å, nord for Gjalbæk.
- 334.- Gravesen, Palle, 1982:
Floraliste fra Stadil Fjord, syd for Alrum.
- 335.- Gravesen, Palle, 1982:
Floraliste fra Stadil Fjord.
- 336.- Gravesen, Palle, 1982:
Floraliste fra Søby Sø.
- 337.- Gravesen, Palle, 1982:
Floraliste fra Tim Å.
- 338.- Gravesen, Palle, 1982:
Floraliste fra Topbjerg.
- 339.- Gravesen, Palle, 1982:
Floraliste fra Tornvig Bjerg.
- 340.- Gravesen, Palle, 1982:
Flora liste fra Årgab Strand.
341. Udgår.
- 342.- Gravesen, Palle, 1983:
Dejbjerg Hede - nordvestlig del.
- 343.- Gravesen, Palle, 1983:
Floraliste fra Estrup Skov.
- 344.- Gravesen, Palle, 1983:
Floraliste fra Harreskov Plantage.
- 345.- Gravesen, Palle, 1983:
Floraliste fra Hjortsballe Høje.
- 346.- Gravesen, Palle, 1983:
Floraliste fra Hover Å.
- 347.- Gravesen, Palle, 1983:
Floraliste fra Hoverdal Plantage.
- 348.- Gravesen, Palle, 1983:
Floraliste fra Høglidgård Plantage.
- 349.- Gravesen, Palle, 1983:
Floraliste fra Krarup Lund.
- 350.- Gravesen, Palle, 1983:
Floraliste fra Løvstrup Plantage.
- 350a.-Gravesen, Palle, 1983:
Floraliste fra Olehøje.
- 351.- Gravesen, Palle, 1983:
Floraliste fra Omme Bakker.
- 353.- Gravesen, Palle, 1983:
Floraliste fra Præstbjerg.
- 353.- Gravesen, Palle, 1983:
Floraliste fra Rind Å.
- 353a.- Gravesen, Palle, 1983:
Floraliste fra Storesande.
- 354.- Gravesen, Palle, 1983:
Floraliste fra Stråsø Plantage.
- 355.- Gravesen, Palle, 1983:
Floraliste fra Sønder Esp.
- 356.- Gravesen, Palle, 1983:
Floraliste fra Vind Hede.
- 357.- Gravesen, Palle, 1983:
Floraliste fra Vorgod Å.
- 358.- Gravesen, Palle & Jens Hedegaard Christensen, 1980:
Floraliste fra Bjørnemose i Dejbjerg Plantage.
- 359.- Gravesen, Palle & Jens Hedegaard Christensen, 1980:
Floraliste fra Fuglkær ved Vorisbæk.
- 360.- Gravesen, Palle, Jens Hedegaard Christensen & Poul Vestergaard, 1982:
Floraliste fra Dejbjerg Hede - nordvestlige del.
- 361.- Grignon, Isabella, 1986:
Knudmosen. Botanisk registrering.
Teknisk forvaltning. Herning kommune.
- 362.- Grüner, Johanne: 1923:
Planteliste fra egnen ved Søndervig, regnet fra Redningsbaadsstationen, 1500 meter mod nord og 1500 meter mod syd fra stranden og ind til Ringkjøbing Fjord.
- 363.- Grüner, Johanne, 1937:
Planteliste fra Holmlands Klit fra Sønder Havrig til Gammel Bjerregaard.

- 364.- Grøner, Johanne, 1938:
Tilføjelser til planteliste fra Holmslands Klit.
- 365.- Gyresting, Leif, 1986:
Floralister fra Karup Ådal.
- 366.- Hamann, O. & S.-E. Sandermann Olsen, 1974:
Ekskursion til Herning-egnen 2. og 4. august 1974.
- 367.- Hansen, Alfred, 1975:
Nye floristiske fund og iagttagelser mest fra årene 1971-75.
Duplikeret rapport fra Botanisk Museum, København.
- 368.- Hansen, Alfred, 1985:
Botaniske oplysninger fra TBU-kartoteket, Botanisk Museum
vedrørende Ringkjøbing Amt.
- 369.- Hansen, Alfred og S.-E. Sandermann Olsen, 1968:
Ekskursion til Nordvestjylland 2.-4. august 1968.
- 369a.-Hansen, Kjeld Sandby, 1991. Oplysning om sjældnere
plantefund i Ringkjøbing amt. Personlig meddelelse.
- 370.- Hansen, Lone Reersø & Helle Berg Sørensen, 1987:
Floralister fra lobeliesøer i Ringkjøbing Amt.
- 371.- Holmen, Kjeld, Gert Mogensen & Lennart Rasmussen, 1985:
Ekskursion til Midtjylland, oktober 1973.
- 372.- Ihler, Hans, 1984:
Specialerapport.
- 373.- Jensen, J.P., "1957-1975":
Upublicerede oplysninger om en række vestjyske svampelokaliteter.
Clasenberg Park, Dejbjerg Plantage, Egvad, Gedhus Plantage, Hjelm
Hede Plantage, Holstebro Lystanlæg, Mejrup Plantage, Myremalm
Plantage, Tarm Kommune Plantage, Tarm Løvskov, Toftum Bjerge,
Ulfborg Plantage og Omvrå Krat.
- 374.- Jensen, Jørgen (ed.), 1989:
Floralister fra feltkurser i danske plantesamfund 1986 og 1988 i
forbindelse med kursus i plantegeografi og plantesamfund. Nissum
Fjord, Husby Klit.
Botanisk Institut, KVL. (upubl.)
- 375.- Jensen, Poul-Ole og Henrik Bavnghøj, 1985:
Nørre Hvidbjerg, Thyholm.
Feltbotanisk Klub. "Heder og overdrev" - en feltbotanisk
statusundersøgelse.
- 376.- Jensen, Poul-Ole og Henrik Bauvhøj, 1985:
Skibdal Strand, syd for Serup, Thyholm 15. juni 1985.
Feltbotanisk Klub. "Heder og overdrev" - en feltbotanisk
statusundersøgelse.
- 377.- Jensen, Poul-Ole & Henrik Bavnghøj, 1985:
Sunddraget, Oddesund, Thyholm.
Feltbotanisk Klub. "Heder og overdrev" - en feltbotanisk
statusundersøgelse.
- 379.- Johnsen, Ib (ed.), 1974:
Ambulant - feltøkologisk - kursus 1974.
Duplikat Institut for Økologisk Botanik. Københavns Universitet.
- 380.- Jørgensen, Anna M. & Henrik Nielsen, 1986:
Floristiske oplysninger i forbindelse med høring af rapport over
botaniske lokaliteter i Ringkjøbing Amt.
- 381.- Kjeldsen, Leo Bødker, 1987:
Lokaliteter for vår-kobjælde og ulvefod.
- 382.- Knudsen, Henning, 1986:
Bidrag til svampe i Ringkjøbing Amt.
- 383.- Larsen Boysen, Bo, 1991:
Oplysning om sjældnere plantefund i Ringkjøbing amt.
(personlig meddelelse).
- 384.- Larsen, Per Bech, 1972:
Floraliste fra Sdr. Felding og nærmeste omegn. ss. 12.
- 385.- Lind, Klaus, 1977:
Floralister og enkelt-iagttagelser fra 48 botaniske lokaliteter.
- 386.- Lægaard, S., 1986:
Bemærkninger til botanisk rapport for Ringkjøbing Amt.
- 387.- Læssøe, Thomas, 1985:
Svampelister fra Vestjylland.
- 388.- Læssøe, T., E. Hansen, N. Hansen & B. Hansen, 1985:
Svampeliste fra Sir Lyngbjerg.
- 389.- Læssøe, T., E. Hansen, N. Hansen & B. Hansen, 1985:
Svampeliste fra Stråssø Plantage.
- 390.-Løjtnant, Bernt & Erik Wessberg, 1991:
Floraliste fra Rønland, Harboør.
- 391.- Moeslund, Bjarne, 1991:
Floraliste fra Stadil Fjord.
Personlig meddelelse.
- 391a.- Moeslund, Bjarne, 1991.
Oplysning om sjældnere plantefund i Ringkjøbing amt.
Personlig meddelelse.
- 391b.- Moeslund, Bjarne, 1991. Oplysninger om enkeltfund i sø ved
Mulbjerg. Bio/consult for Rindkjøbing Amtskommune, Teknik- og
Miljøforvaltningen.
- 392.- Moeslund, Sten, 1984:
Hedemose - hedeparti langs Fynder Å i Klosterhede Plantage.
24. august 1984. Feltbotanisk Klub. "Heder og overdrev" - en
feltbotanisk statusundersøgelse.
- 392a.-Moeslund, Sten, 1984:
Vind Hede 3-4 km vest for Vind Kirke ved Fuglsang Bro.
25. august 1984. Feltbotanisk Klub. "Heder og overdrev" - en
feltbotanisk statusundersøgelse.
- 393.- Nielsen, Ivan, 1986:
Naturskolen Kærgårdsmølle. Vegetationen på Resen Hede.
- 394.- Nielsen, Ivan, 1986:
Økologisk kontors foreløbige bidrag til driftsplanrevisionen for
Klosterhedens Statsskovdistrikt. Fredningsstyrelsen, Miljøministeriet.
35 ss.
- 395.- Odgaard, Bent, 1978:
Mosflora fra Lønborg Hede.
- 396.- Olesen, Jens Mogens, 1973:
Lichen-ekskursion Jylland, 1973.
- 396a.-Olsen, S.-E. Sandermann, 1979:

- Floristiske notater fra Dansk Botanisk Forenings ekskursion i Sydvestjylland 17.-19. august 1979.
- 397.- Pedersen, Anfred, 1976:
25 gravhøje fra vestjyske bakkeøer (morænesand).
- 398.- Pedersen, Anfred, 1976:
25 gravhøje fra vestjyske hedesletter.
- 399.- Petersen, Bent Vestergaard, 1989:
Floraliste fra Dejbjerg Hede, Kjeldsbakken, Nr. og Sr. Årup og Bundsbæk Mølle. Feltbotanisk Klub. "Heder og overdrev" - en feltbotanisk statusundersøgelse.
- 400.- Pløger, Eigil, 1986:
Botaniske oplysninger fra 19 midtjyske lokaliteter. Skjern Ådal, Tarp Gamle Skole og Svanholm Brunkulslejer.
- 400a.-Pløger, Eigil, 1990:
Floristiske oplysninger om overdrev- og vældpartier ved Karstof Å's sydbred, Sønder Karstoft.
- 400b.-Pløger, Eigil, 1990:
Floralister fra Mads Søndergaards væld og Henry Olsens væld.
- 401.- Rald, Erik, 1986:
Karakteristik af lavfloraen på Tipperne 1972-1979.
- 402.- Ramkær, K. (red.), 1977:
Lichenologisk feltkursus, Mønsted 31. juli - 7. august. Institut for Sporeplanter, Københavns Universitet.
- 403.- Ramkær, Knud, 1979:
Nordisk lichenologisk ekskursion - Danmark 1979.
- 404.- Rasmussen, Knud, 1976:
Om floraen i Nissum Fjord. Århus, 15 ss.
- 405.- Rasmussen, Lennart & Ib Johnsen, 1977:
Floraliste samt metodebeskrivelse for lokaliteterne på Feltkursus i Naturpleje og Miljøforvaltning, 1977. Institut for Økologisk Botanik, Københavns Universitet.
- 405a.-Riis-Nielsen, Torben & Mogens Ring Petersen, 1991:
Floraliste fra Borris Hede.
- 405b. Riis-Nielsen, Torben, 1991:
Oplysninger om plantefund på Harrild Hede, Ringkøbing amt. Personlig meddelelse.
- 406.- Rose, Francis & Ulrik Søchting, 1976:
Registrering af laver i danske skovlokaliteter 1975-76. Manuskript Upubl.
- 406a.-Schierup, Hans-Henrik, 1981:
Udtalelse vedrørende de botaniske interesser i Lundmose og dele af Grønmosse ved Sandfeld Plantage. Naturfredningsrådet. Fredningsstyrelsen, Miljøministeriet.
- 407.- Schierup, Hans-Henrik, 1981:
Udtalelse vedrørende de botaniske interesser i Sønderholme enge øst for Harboør. J.nr. 28-01/1980. Naturfredningsrådet. Fredningsstyrelsen, Miljøministeriet.
- 408.- Schmidt, Bodil, 1985:
Vegetationen på likenrige, jyske indsander. Specialrapport. Institut for Sporeplanter, Københavns Universitet. 95 ss.
- 409.- Schou, Jens Christian, 1981:
Sjældnere plantefund. I-VXI. 40 ss.
- 409a.-Schou, Jens Christian, 1991:
Oplysning om sjældnere plantefund i Ringkøbing amt. Personlig meddelelse.
- 410.- Smedman, Klaus, 1970:
Planternes udbredelse i distrikt 16. Nørre Nissum Seminarium. Rapport, 96 ss.
- 410a.-Studnitz, Merete, 1988. Fåreracers fødepræferencer. Belyst ved brug af mikrohistologisk metode på basis af planterester i fæces. Hovedopgave. Husdyrinstituttet. Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole. København.
- 411.- Svane, Svanhildur, 1984:
Artslister over laver fra en række jyske lokaliteter. 1976.
- 412.- Søchting, Ulrik, 1985:
Bemærkning vedrørende værdifulde lavlokaliteter i Vestjylland, Ringkøbing Amt. Hjelm Hede, Mørkesø, Hørby Lunde og Stenholt Skov.
- 413.- Thorning-Lund, Flemming, 1981:
Reddegørelse for botaniske forhold i et vældpræget engparti (dalstrøg) ved Faurby, Lem Kommune.
- 414.- Tranberg, Henrik, 1982.
Grærup Klint 29. juli 1979 og 29. juli 1982.
- 415.- Tranberg, Henrik, 1982:
Kliihede ved Hennemølleå, syd for Henne Strand 27. juli 1979 og 27. juli 1982.
- 416.- Tranberg, Henrik, 1983:
Floristiske optegnelser fra Jylland 1977-1979.
- 417.- Vedel, Helge & Peter Wind, 1984:
Botanisk-økologisk kursus på naturskolen i Lystrupminde.
- 418.- Vinther, Erik, 1986:
Vældpræget fattiggær - ekstremfattiggær og overgangsfattiggær - langs Rind Å.
- 419.- Vestergaard Petersen, Bent, 1989:
Floraliste fra Kjælderbakke ved Løvstrup Plantage.
- 420.- Vestergaard Petersen, Bent, 1989:
Floraliste fra Dejbjerg Plantage og Bundsbæk Mølle. Feltbotanisk Klub. "Heder og overdrev" - en feltbotanisk statusundersøgelse.
- 421.- Vestergaard Petersen, Bent, 1989.
Floraliste fra Dejbjerg Hede. Feltbotanisk Klub. "Heder og overdrev" - en feltbotanisk statusundersøgelse.
- 421a.-Vestergaard Petersen, Bent, 1989:
Floraliste fra Nr. og Sdr. Årup. Feltbotanisk Klub. "Heder og overdrev" - en feltbotanisk statusundersøgelse.
- 421b.-Vestergaard Petersen, Bent, 1989:
Floraliste fra Vesterholt. Feltbotanisk Klub. "Heder og overdrev" - en feltbotanisk statusundersøgelse.
- 422.- Vesterholt, Jan, 1989:
Svampelister fra vestjyske egekrat.

422a.-Vesterholt, Jan, 1991:

Beskrivelse af 39 vestjyske svampelokalteter.

423.- Wessberg, Erik, 1984:

Samlet floraliste fra Fjandø 1983-84.

424.- Wessberg, Erik, 1984:

Samlet floraliste fra Hindø 1983-84.

425.- Wessberg, Erik, 1991:

Fugholm - en floraliste.

426.- Wind, Peter, 1975:

Hede 3 km SV for Skave mellem Holstebro og Viborg.

Enkeltartsundersøgelse. Feltbotanisk Klub. "Heder og overdrev" - en feltbotanisk statusundersøgelse.

427.- Wind, Peter, 1982:

Floralister fra botaniske lokaliteter i Danmark.

428.- Wind, Peter, 1984:

Isenbjerg bakkeø ved Gludsted Plantage 3. juli 1984.

429.- Wind, Peter, 1984:

Lønborg Hede sydvest for Tarm 4. juli 1984.

430.- Wind, Peter, 1987:

Oplysninger om enkeltfund.

431.- Wind, Peter, 1989:

Oplysninger om enkeltfund.

432.- Øllgaard, Hans, 1965:

Liste over planter fra Venø - optegnet 4.-9. august 1965.

433.- Øllgaard, Hans, 1991.

Floralister fra omegnen af Sørvad syd for Holstebro. 105 lokaliteter.
Atlas Flora Danica.

434.- Øllgaard, Benjamin, 1985:

Oplysninger om arter af slægten Ulvefod.

435.- Ågaard, Poul, 1991.

Oplysning om sjældnere plantefund i Ringkøbing amt.
Personlig meddelelse.

Storblomstret Vandranunkel. Lisbeth Emsholm Foto.

Vorgod Å. Lisbeth Emsholm Foto 1988.

SUPPLERENDE KILDEFORTEGNELSE

Nogle udvalgte flora- og oversigtsværker m.m.

Alstrup, V. & U. Søchting, 1989: Checkliste og status over danske laver. - Nordisk Lichenologisk Forening. København.

Andersen, A. G. et al., 1976: Den danske mosflora. 1. Bladmoser. - Gyldendal. København.

Arnell, S., 1956: Illustrated Moss Flora of Fennoscandia. I. Hepaticae. - Gleerup. Lund.

Balslev, V. & K. Simonsen, 1969: Danske plantesamfund. 5. ændrede udg. ved Bodil Lange. - P. Haase og Søn. København.

Bio-data-gruppen ved Naturfredningsrådet, u.å.: Danske naturtyper - decimalnøgle.

Bornebusch, C. H., 1923-25: Skovbundsstudier I-IX. - Det forstlige Forsøgsvæsen i Danmark 8.

Bornebusch, C. H., 1936: Skovnaturen. - Dansk Natur - Dansk Skole. København.

Christensen, T., C. Koch & H. A. Thomsen, 1985: Distribution of algae in Danish salt and brackish waters. - Københavns Universitet. København.

Christiansen, M. S., 1978: Flora i farver 2. Sporeplanter. - Politikens Forlag. København.

Christiansen, M. S., 1984: Bregner, mosser og laver. - G. E. C. Gads Forlag. København.

Dahl, E. & H. Krog, 1973: Macrolichens. - Universitetsforlaget. Oslo-Bergen-Tromsø.

Damsholt, K., K. Holmen & E. Warncke, 1969: A list of the Bryophytes of Denmark. - Bot. Tidsskr. 65.

Danmarks Natur bind 1-11, 1967-71. - Politikens Forlag. København.

Du Rietz, G. E., 1949: Huvudenheter och huvudgränser i svensk myrvegetation. - Svensk Bot. Tidsskr. 43.

Ferdinandsen, C. & Ø. Winge, 1978: Mykologisk Ekskursionsflora. 3. udg. - Foreningen til Svampekundskabens Fremme. København.

Foucard, Tony, 1990: Svensk Skorplavs Flora. - Interpublishing. Lund.

Galløe, O., 1927-72: Natural History of the Danish Lichens I-X. (Vol. X ved M. Skytte Christiansen). - København.

Gravesen, P., 1976: Foreløbig oversigt over botaniske lokaliteter. 1. Sjælland. - Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen. København.

Gravesen, P., 1979: Foreløbig oversigt over botaniske lokaliteter. 2. Den fynske øgruppe. - Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen. København.

Gravesen, P., 1981: En botanisk lokalitetskode. - URT 81.

Gravesen, P., 1981: Foreløbig oversigt over botaniske lokaliteter. 3. Lolland, Falster, Møn og Bornholm. - Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen. København.

Gravesen, P., 1983: Foreløbig oversigt over botaniske lokaliteter. 4. Sønderjyllands Amt. - Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen. København.

Gravesen, P., 1986: Foreløbig oversigt over botaniske lokaliteter. 5. Vejle Amt. - Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen. København.

Gyrsting, L. & C. H. Ovesen (ed.), 1984: Plejebogen - en håndbog i pleje af naturområder og kulturlandskaber. - Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen. København.

Hagerup, O. & V. Petersson, 1956-60: Botanisk Atlas I-II. - Munksgaard. København.

Hallingbäck, T. & I. Holmåsén, 1985: Mossor. En fälthandbok. - Interpublishing. Stockholm.

Hansen, K. (ed.), 1981: Dansk Feltflora. - Gyldendal. København.

Hjortaa, H., 1979: Naturen Danmark Rundt. - Politikens Forlag. København.

Hubbard, C. E., 1959 (reprint): Grasses. - Penguin Books.

Hübertz, H. & N. Faurholdt (ed.), 1989: Naturpleje i skov. - Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen. København.

Hylander, N., 1953-66: Nordisk Kärlväxtflora I-II. - Almqvist & Wiksell, Stockholm.

Ingelög, T., 1984: Floravård i skogsbruket - Allmän Del. - Skogsstyrelsen. Jönköping.

Ingelög, T., G. Thor & L. Gustafsson, 1986: Skyddsvärda skogsväxter i Sverige. Floravård i skogsbruket - Fotoflora i färg. - Skogsstyrelsen. Jönköping.

Ingelög, T., G. Thor & L. Gustafsson (ed.), 1987: Floravård i skogsbruket - Artdel. - Skogsstyrelsen. Jönköping.

Jakobsen, K., 1978: Herbariet - karplanter og mosser. - Urt 78.

Jensen, C., 1915: Danmarks Mosser. I. Hepaticales. Anthocerotales og Sphagnales. - Gyldendal. København og Kristiania.

Jensen, C., 1923: Danmarks Mosser. II. Andreæales og Bryales. - Gyldendal. København og Kristiania.

Jensen, C. 1939: Scandinaviens Bladmossflora. - Munksgaard. København.

Jermy, A. C. & T. G. Tutin, 1968: British Sedges. - Botanical Society of the British Isles. London.

Knudsen, H., 1983: Politikens Svampebog. - Politikens Forlag i samarbejde med Foreningen til Svampekundskabens Fremme. København.

- Knudsen, H. & P. G. Sørensen, 1985: Danske Svampenavn. - Foreningen til Svampekundskabens Fremme. København.
- Køic, M., 1938: The Soil Vegetation of the Danish Conifer Plantations and its Ecology. - Mem. Acad. Roy. Sci. Lettres de Danemark, Copenhagen. Sect. Sci. 9. Sér., T. VII, 2.
- Lange, B., 1982: Key to northern boreal and arctic species of Sphagnum, based on characteristics on the stem leaves. -Lindbergia 8.
- Lange, B. & M., 1974: Farveflora. Nordeuropas vilde Planter. (Dansk udgave af: Richard & Fitter: "The Wild Flowers of Britain and Northern Europe"). - Gads Naturbøger. G. E. C. Gads Forlag. København.
- Lange, J. E., 1935-40: Flora Agaricina Danica. - København.
- Lange, J. E. & M., 1961: Illustreret Svampeflora. - G. E. C. Gads Forlag. København.
- Lange, J., 1969: Levende fortidsminder. Ukrudt, kulturhistorie, forsvarshistorie. - Nationalmuseet, København.
- Løjtnant, B., 1977: Dansk udgave af: Nordens orkidéer. (Originalens svenske tekst ved Sven Nilsson, tegninger ved Bo Mossberg). - Gyldendal. København.
- Løjtnant, B., 1979: Truede levesteder - truede planter. -Kaskelot 40.
- Løjtnant, B., 1980: Status over den danske flora. - i: Status over den danske plante- og dyreverden. Fredningsstyrelsen. København.
- Løjtnant, B., 1983: Rapport over naturområdernes sårbarhed. Bæreevne og følsomhed overfor rekreativt brug. - Sønderjyllands amts fredningskontor. Åbenrå.
- Løjtnant, B., 1985: Røddliste over Danmarks karplanter. -Dansk Botanisk Forening. København.
- Løjtnant, B., 1986: Truede planter og dyr i Danmark -En samling røddlister. - Fredningsstyrelsen og Landbrugsministeriets Vildtforvaltning. Århus.
- Løjtnant, B. & E. Worsøe, 1977: Foreløbig status over den danske flora. - Reports from the Botanical Institute, University of Aarhus. No. 2.
- Madsen, H. E. & G. Lyck, 1991: Introducerede planter. Forvildede og adventive arter. - Københavns Universitet, Institut for Økologisk Botanik & Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen. København.
- Moberg, R. & I. Holmåsén, 1984: Lavar. En fälthandbok. - Interpublishing. Stockholm.
- Moeslund et. al., 1990. Danske vandplanter. Vejledning i bestemmelse af planter i søer og vandløb. Danmarks Miljøundersøgelser, Miljøministeriet.
- Nielsen, H., 1985: Ferskvandsalger. Bestemmelsesnøgler over udvalgte slægter. - Københavns Universitet. København.
- Nielsen, P. C., 1961: Vore skove fra fortid til nutid. -Dansk Natur - Dansk Skole. Årsskrift 1961.
- Nordisk Ministerråd, 1984: Vegetationstyper i Norden. -Berlings. Arlöv.
- Nyholm, E., 1954-69: Illustrated Moss Flora of Fennoscandia. II. Musci. - Lund.
- Nyholm, E., 1987: Illustrated Flora of Nordic Mosses. Fasc. 1. Fissidentaceae - Seligeriaceae. - The Nordic Bryological Society. Copenhagen & Lund.
- Olsen, C., 1938: Undersøgelser over Bundfloraen i danske Egeskove og Egekrat. - Bot. Tidsskr. 44.
- Pedersen, A. & J. C. Schou, 1989: Nordiske Brombær. - AAU Reports 21. Botanical Institute. Aarhus University.
- Petersen, J. H. & J. Vesterholt, 1990: Danske storsvampe. Basidiesvampe. - Gyldendal. København.
- Philips, R., 1985: Mushrooms and other fungi of Great Britain and Europe. - Pan Books. London.
- Raunkjær, C. & K. Wiinstedt, 1950: Dansk Ekskursionsflora. 7. udg. - Gyldendal. København.
- Rostrup, E., 1925: Vejledning i den danske Flora. Anden del. Blomsterløse Planter. - Gyldendal. København.
- Ryman, S. & I. Holmåsén, 1984: Svampar. En fälthandbok. - Interpublishing. Stockholm.
- Schmidt, J. P., 1988: Vejledning i metoder til overvågning af Botaniske lokaliteter. - Miljøministeriet. Skov- og Naturstyrelsen. København.
- Schou, J. C., 1987: Danske starrer. - Biologisk Forening for Nordvestjyllands Forlag. Klitmøller.
- Skov- og Naturstyrelsen, 1987: Washington-konventionen. Skov- og Naturstyrelsens fortegnelse af 1987. Liste over udryddelsestruede vilde dyr og planter. - Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen. København.
- Sjörs, H., 1967: Nordisk växtgeografi. - Bonniers. Stockholm.
- Tutin, T. G. et al., 1964-80: Flora Europaea 1-5. -Cambridge University Press.
- Vestergaard, P. & K. Hansen (ed.), 1989: Distribution of vascular plants in Denmark. - Opera Botanica 96.
- Vesterholt, J. & H. Knudsen, 1990: Truede storsvampe i Danmark - en røddliste. - Foreningen til Svampekundskabens Fremme & Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen. København.
- Vinther, E., 1985: Moseplejebogen. - Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen. København.
- Wind, P., 1990: Oversigt over botaniske lokaliteter. Bind 7. Århus amt. - Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen. København
- Wind, P., 1990: Oversigt over botaniske lokaliteter. Bind 8. Viborg amt. - Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen. København
- Würtz Jensen, M., 1988: Strandengsplejebogen. - Skov- og Naturstyrelsen. Hørsholm.
- Ødum, S., 1977: Dansk udgave af: Træer i Nordeuropa. (Originalens engelske tekst ved Alan Mitchell). - Gads Naturbøger. G.E.C. Gads Forlag, København.

LOKALITETSLISTE

Indekset dækker samtlige stednavne i Ringkjøbing Amt for TBU-distrikterne 7, 14, 15, 16, 17, 18 og 19. Lokaliteternes terminologi følger Kort- og Matrikelstyrelsens kort 1:100.000 (1 cm kort), hvor dette ikke er muligt anvendes kortblade 1: 25.000 (4 cm kort). Hvor en stednavnebetegnelse ikke forekommer i umiddelbar nærhed af lokaliteten eller hvor der er tale om flere nærtstående lokaliteter anvendes nærmeste stednavn på 4 cm kortet efterfulgt af betegnelsen for verdenshjørnerne nord, øst, syd, vest etc. Efter lokalitetsnavnet er i lokalitetslisten hyppigt hvilken by, lokaliteten ligger nærmest. Det kan have betydning, hvor et stednavne optræder flere gange for forskellige geografisk adskilte lokaliteter. Et eksempel er Bavnehøj, der dækker over tre forskellige lokaliteter i teksten. For mindre lokaliteter og stednavne, der kun forekommer på kort 1.25.000 er angivelse af nærmeste større by eller større stednavn også en hjælp til et hurtigere overblik.

A

Abildtrup, 17/34
Abildå, 17/23
Abild Å ved Abildå, 17/23
Abild Å ved Vorgod, 17/34
Agersbjerg, 15/19
Agergård Plantage ved Flynder, 16/28
Agerskov ved Kølvrå (Karup Ådal), 18/22
Ahler Gårde, 17/63
Albæk ved Hover, 17/20
Albæk-mosen, 17/62
Alkærlund, 19/21
Alkærlund ved Risbjerg, Brande, 19/33
Alkær Sande, se Grønmosen 19/14
Alrum, 17/8
Amholm ved Lønborg, 17/70
Anerbjerge Plantage ved Værnengene, 17/85
Anghands Mose ved Fovsing, 16/30
Ansbjerg ved Ørre, 18/18
Ardal Bakker, Nissum, 16/16
Arkbjerg, 16/18
Armstrup Søer, 16/41
Arnborg, 18/58
Arnborg (vandløb), 18/58
Arvad Eng, ved Risbjerg, Brande, 19/33
Askær, 19/21
Asmind Kær ved Rind, 18/42
Asp, 16/37
Assing, 18/57
Astrup, 17/54
Avlum, 18/9
Avsum Gård, 15/35

B

Ballehede ved Kollund, 18/43
"Bangsby Sø" (se under Stadil Fjord, 17/18)
Barde Plantage, 17/24
Barde (egekrat) se Vorgod Å, 17/34
"Barde Sande", 17/24
Barslund I, se Barslund Krathøj (egekrat) 19/31
Barslund II (egekrat), 17/91
Barslund Gård, 19/31

Barslund Knap, 19/31
Barslund Krathøj (egekrat), 19/31
Barslund Plantage (ved Navr Hede), 16/43
Bastholm Odde, Jegindø, 7/46
Bavnæk ved Råsted, 16/50
Bavnbjerg ved Sørvad, 16/59
Bavnehøj ved Harvig, 17/66
Bavnehøj ved Lemvig, 16/14
Bavnehøj ved Stråsø Plantage, 16/57
Bavnehøj ved Vejvad, 16/60
Bavnsbjerggård ved Sørvad, 16/59
Bavnshøje, Dejbjerg Plantage, 17/52
Bedehøje Nord ved Sørvad, 16/59
Bedehøje Syd, 16/59
Bedehøje Vest, 16/19
"Bedsø, Nees Hede", 16/40
Birgittesminde ved Brande, 19/16
Birkebæk ved Klosterhede Plantage, 16/29
Birkebæk ved Bækmarksbro, 16/34
Birkebæk, 18/51
Birkebæk Plantage, 18/51
Birkebæk ved Bork, 17/86
Birkelund ved Hesselbjerg, 18/44
Birkmose ved Skave, 15/46
Birkemose ved Barde Plantage, 17/24
Bisnap, Jegindø, 7/46
Bjerghus Bakke, Thyholm 7/48
Bjerregård, 17/75
Bjerregård Strand, 17/75
Bjerregård ved Vedersø, 17/2
Bjerregård ved Hemmet, 17/87
Bjerregård ved Kilde, 18/16
Bjerre Plantage ved Søby Sø, 18/52
Bjerrum Bakker, Nissum, 16/16
Bjørnemose, 17/52
Bjørnkær ved Ejsing, 15/18
Bjørnkær Bæk, se Røj Bæk, 15/39
"Bjørnslev Hede" ved Borris Plantage, 17/55
Bjørnslev Plantage, 17/56, 18/56
Blakskær Bæk ved Stubbergård Sø, 15/38
Blæsbjerg Krat, 18/10
Blæsbjerg Mose, se Borris Hede, 17/73
Blåhøj, 19/32
Boling Bæk ved Nørby, 17/40
Bolsvad Bæk ved Timring, 17/14
Borbjerg Møllesø, 15/37
Borbjerg Plantage, 15/47
Borbjerg Sø, se Borbjerg Møllesø
Bording, 18/38
Bording Mark, 18/30
Bording Å ved Bording, 18/38
Borm, 17/86
Borregård Nord, Thyholm, 7/45
Borregård Syd, Thyholm, 7/45
Borregård Rende, Thyholm, 7/45
Borriskrog, 17/63
Borris, 17/63
Borris-Faster kommune Plantage, 17/72
Borris Hede, 17/73
Borris Plantage, 17/55,
Borris Skydeterræn, Borris Hede, 17/73
Borris Sønderland, 17/73

Borris Østerland, 17/64
 Bovbjerg Fyr, 16/19
 Bovbjerg Sø, 16/37
 Bovbjerg ved Filskov, 19/43
 Bovtrup, 18/3
 Bovtrup Krat (egekrat), 16/51
 Brande, 19/22
 Brande-Harrild ved Fasterholt, 19/9
 Brande Plantage, 19/15
 Brande Å, 19/23
 Brandlund Mose ved Dørslund, 19/15
 Brandlund Hede, 19/15
 Bredebjerg, 19/13
 Bredebjerg, 16/57
 Bredkær ved Lønborg, 17/70
 Bredkær, 17/78
 Bredkær Bæk ved Fovsing, 16/30
 Brejninggård se Brejning Krat,
 Brejning Krat, 17/32
 Brejning Kro, 17/31
 Brikkhus (egekrat), 17/25
 Brogård Bæk, 19/22
 Brors trup ved Ølstrup, 17/30
 Brosbøl (egekrat), 17/88
 Brunbanke, Brande, 19/33
 Brunbjerg, 17/34
 Brunbjerg (egekrat), 18/30
 Brunbjerg ved Borris, 17/63
 Brunbjerg Grøft, 18/30
 Brunhede Dal (16/22) se Kosterhede Plantage, 16/29
 Bruuns Plantage, 17/13
 Brydsø ved Hover, 17/20
 Brøj, Thyholm, 7/45
 Bukkær Enge, 18/61
 Bundsbæk Dal, 17/52
 Bundsbæk Møllebæk, 17/52
 Bur (egekrat), 16/43
 Bur Kommune Plantage, 16/43
 Burlund (egekrat), 16/43
 Byn (sø) ved Nissum Inderfjord, 16/33
 Byskov Dal, Nissum, 16/15
 Bækby ved Husby, 16/53
 Bækgård, 18/26
 Bækkegård ved Påbøl Plantage, 19/39
 Bækkegård ved Stakroge, 19/30
 Bækmarks Bro, 16/34
 Bærbæk Bæk ved Præstbjerg Plantage, 16/64
 Bøels Bæk ved Lønborg, 17/70
 Bøgelund ved Kølvrå 18/22
 Bølling, 17/62
 Bølling Mose, 14/78
 Bølling Sø, 14/78
 Bøvlingbjerg, 16/34
 Bøvling Fjord, 16/32
 Bøvling Plantage, 16/27
 Bådsgård Vig, 15/4

C

Clasenborg Hede, 18/62
 Classenborg Park, 18/62

D

Dal ved Skjern, 17/61

Dalgas Plantage, 15/23
 Damborg, se Omme Å, 19/34
 Damgård ved Brande, 19/14
 Damgård ved Filskov, se Hallundbæk, 19/43
 Damhus Bro ved Amstrup Søer, 16/41
 Damhus Å ved Skalstrup, 16/40
 Damhus Å ved Amstrup Søer, 16/41
 Damhus Å ved Bur, 16/42
 Debelmose, 17/63
 Degnkærgrøft, 16/26
 Debjerg (egekrat), 17/60
 Debjerg Hede, 17/52
 "Debjerg Mose", 17/60
 Debjerg Plantage, 17/52
 Dejbæk, se Klosterhede Plantage 16/29
 De Unges Plantage ved Sunds, 18/28
 Djeld, 15/38
 "Dobenge" ved Stadil Fjord, 17/18
 "Dommersø", 16/53
 "Dommervander", 16/53
 Drantum, 19/22
 Drantum Bæk, 19/22
 Dride Å ved Klosterhede Plantage, 16/34
 Dueholm ved Haderup (Karup Ådal), 15/40
 Dybdal Rende, 7/44
 Dybkær ved Vedersø, 17/2
 Dyrehaven, se Tiphede, 17/23
 Dyrepark ved Hee, 17/19
 Dyrvig (egekrat), 17/82
 Dyrvig Nord, 17/82
 Dæmonsbjerg, 17/47
 Dødbjerg, Thyholm, 7/48
 Dørslund, 19/15
 Døvling (egekrat), 18/66

E

Egebjerg (egkrat), 17/6
 Egebjerg, Thyholm, 7/45
 Egebjerg ved Haderup, 15/40
 Egebjerg Skov, Thyholm, 7/45
 Egelunden, 18/4
 Egvad Plantage, 17/79
 Ejsing, 15/18
 Ejsing Holm, 15/17
 Ejstrup, 19/17
 Ejstrup Bæk ved Tim, 17/9
 Ejstrup Bæk, Hoverdal Plantage 17/10
 Eibæk, 18/31
 Elkær Bæk ved Hesselbjerg, 18/44
 Elkær Bæk ved Søby Sø, 18/52
 Ellebæk ved Navr, 16/44
 Elværk Sø ved Dørslund, 19/15
 Engebæk, 19/31
 Engesvang Huse ved Bording, 18/38
 Engesvang Vesterkrat (egekrat), 18/39
 Engesvang Østerkrat (egekrat), 14/83
 Enggård, se Flø, 19/15
 Engholm ved Lønborg, 17/70
 Engvang, 17/23
 Erikshøj, 19/21
 Estrup Plantage ved Navr Hede, 16/43
 Estrup Plantage ved Idum Kirkeby, 16/51
 Estvadgård Plantage ved Flynder Sø, 15/19

F

Fabjerg, 16/22
 Faldbæk ved Fuglsang, 17/69
 Falsig ved Navr Hede, 16/43
 Falsig Bæk ved Linde, 16/36
 Fare, 16/27
 Fasterholt, 18/60
 Fasterholt, 19/9
 Fasterholt Plantage, 18/59
 Fastrup, 18/43
 Favreholt ved Linnebjerg, 18/29
 Fejsøhus, Stråseø Plantage 16/63
 Fejsø Mose, 17/5
 Fejsø Plantage, 16/63
 Fejsø Plantage, 17/5
 Feldborg Bæk ved Nordre Feldborg Plantage, 15/48
 Feldbæk ved Fjaldene, 17/22
 Felding Bæk ved Nørre Felding, 16/52
 Feldingholm (egekrat), 16/52
 Felding Mose, 18/66
 Feldsted Huse, 16/47
 Feldsted Kog, 16/47
 Felsted Odde ved Feldsted Kog, 16/47
 Femhøje Sande ved Råsted, 16/49
 Femhøjesande Plantage, 17/29
 Ferring Kirke, 16/28
 Ferring Sø, 16/12
 Fibø Sø, Fiskbæk Plantage, 17/42
 Filmosebæk ved Hestbjerg, 16/51
 Filsø Gårde, 16/56
 Filskov, 19/43
 Filskov Høj, Vest, 19/43
 Filskov Høj, Øst, 19/43
 Filsøgårde, 16/62
 Finderup, 17/41
 Firbjerge, Venø, 16/18
 Firhøje: se Serup, 7/48
 Fiskbæk, vandløb, 16/16
 Fiskebæk, 17/43
 Fjaldene, 17/22
 Fjaltring, 16/26
 Fjand Ø, Nissum Fjord, 16/46
 Fjanne Grønne, Torsminde 16/39
 Fjederholt, 18/52
 Fjerderholt Sønder Plantage, 18/52
 Fjerderholt Å ved Hesselbjerg, 18/43
 Fjelsestervang, 17/45
 Fjordshale, Bøvling Fjord, 16/26
 Fladbjerg, se Grimstrup, 17/19
 Fladhøj se Klosterhede Plantage 16/29
 Flodgård ved Staby, 16/55
 Flynder, 16/28
 Flynder Kirke, 16/28
 Flynder Kirke, bæk nord for, 16/28
 Flynder Sø, 15/19
 Flynder Å ved Fabjerg, 16/22
 Flynder Å ved Klosterhede Plantage, 16/29
 Flynder Å ved Indfjorden, 16/33
 Flynder Å ved Bækmarksbro, 16/34
 Flø, 19/15
 Flø Plantage ved Dørslund, 19/15
 Foersum, 17/80
 Foldager ved Ljørring, 18/17
 Fortovs Bakke, 16/18
 Fonvad Bæk ved Snebjerg, 18/33
 Fovsing, 16/30
 Fruerbæk 16/29
 Fruerbæk ved Klosterhede Plantage, 16/29
 Fuglkær Å ved Vind, 16/64

Fuglkær Å ved Røddinglund Plantage, 16/65
 Fuglsang (egekrat), 16/64
 Fuglsang, 17/69
 Fællesgårds Høje, 17/55
 Fælleslykke ved Sørvad, 16/59
 Følhøj Odby, Thyholm, 7/48
 Føling Bæk ved No, 17/29
 Følpe Bæk 18/50
 "Føllet Mose" ved Fuglsang, 17/69
 Føvdals Mose, 18/56
 Fårbæk, 15/49
 Fåre Mølle Bæk ved Indfjorden, 16/33
 Fåre Mølle Å ved Rom, 16/21

G

Gadebæk, 16/21
 Galgebakke, Holstebro, 16/52
 Galgebjerg ved Hemmet, 17/87
 Galtkær grøft ved Hastrup Plantage, 19/23
 Galtmose, 17/5
 Gammelgrøft (Sønder Nissum), 16/46
 Gammel Hodsager, Gammel Hodsager Krat, 15/55
 Gammel Klynemose ved Kølvrå, 18/22
 Gammelmølle Bæk ved Nørby, 17/40
 Gammelmølle Bæk ved Velling, 17/39
 Gammel Råsted, 16/56
 Gammel Stenum, 16/42
 Gammelhus Bjerge ved Holmslands Klit, 17/57
 Gammelmølle Plantage ved Råsted, 16/50
 Gammelsogn, Ringkøbing Fjord, 17/28
 Gammelvind (egekrat), 16/64
 Gammel Værn, 17/76
 Gammelå ved Stadil, 17/8
 Gammelå ved Vedersø, 17/2
 Gammel Å ved Brande, 19/14
 Gammel Å ved Lønborg, 17/70
 Ganer Å ved Rækker Mølle, 17/42 og 17/53
 Geddegrøft ved Bork, 17/86
 Gedhus Plantage, 18/12
 Gedmose, 16/43
 Gejlbjerg, nord (vandløb), 17/23
 Gejlbjerg, syd (vandløb), 17/23
 Gilbjerg ved Sørvad, 16/59
 Gilbjerg Bæk ved Vind, 16/64
 Gilbjerg Bæk, Vingtoft, 16/64
 Gildehøj (egekrat), 17/34
 Gindeskov Bæk, 15/56
 Gindeskov, Gindeskov Krat (egekrat), 15/56
 Gjaldbæk (vandløb), 17/72
 Gjaldbæk se Skjern Å, 17/72
 Gjeller Odde, 16/8
 Gjeller Sø, 16/8
 Gjellerup Å ved Hemmerum, 18/35
 Gjæven, 15/29
 Gludsted, 19/5
 Gludsted Mose, 18/55
 Gludsted Plantage, 18/46
 Godthåb Plantage ved Røddinglund Plantage, 16/66
 Goldbæk, 19/15
 Gormose ved Hastrup Plantage, 19/23
 Gosmer, Gosmer Krat (egekrat), 16/57
 Gottensborg Bjerg ved Assing, 18/58
 Grarup, 19/23
 Gravlund Sande, 18/8
 Gren (egekrat), 18/58
 Grenner Bakke, 17/6

Grimmebakker, 15/19
 Grimstrup, 17/19
 Grove, 15/57
 Grusgård, Jegindø, 7/46
 Grundflod Sande, 17/5
 Gryde Å, Toftsminde, 16/59
 Gryde Å ved Hestbjerg, 16/51
 Grydehøj, 16/49
 Grydholt, Grydholt Krat (egekrat), 15/45
 Grønback, se Vester Grønback, Sørvad, 18/7
 Grønhøje, 17/72
 Græm strand, 16/53
 Grøndal 7/42
 Grønfelt Bro ved Påbøl Plantage, 19/39
 Grønholme 7/42
 Grønhøj, 15/51
 Grønkær Bæk ved Bækmarksbro, 16/34
 Grøne Bakker ved Tim, 17/9
 Grønrose, 19/14
 Gråmose ved Døvling Plantage, 18/66
 Gudum, 16/23
 Gundelbøl Hede, Borris Hede, 17/82
 Gundelbøl Plantage, 17/87
 Gundesbøl Å ved Rabæk, 17/72
 Gudum Kær ved Sunds, 18/28
 Gødelen ved Nymindegab, 17/84
 "Gødstrup Hede", 18/33
 Gødstrup Sø, 18/33
 Gørding, 16/48
 Gåsemose ved Flynder Sø, 15/19

H

Haderuplund, Haderuplund Krat (egekrat), 15/48
 Haderup Å, 15/48
 Hagelkær Skov ved Studsgård, 18/41
 Hald, 15/5
 Halby, Ringkøbing Fjord 17/50
 Halkjær Enge, 17/17
 Halkær Sande, 17/12
 Hallund Bæk ved Kølke, 18/55
 Hallundbæk Bro ved Kølke, 18/53
 Hallundbæk Bro, 15/60
 Hallundbækgård, 19/43
 Hallundbæk Mose, 19/32
 Hallund Bæk ved Søby Sø, 18/52
 Hallundbæk, 19/32
 Hallundbækbro, 18/10
 Hamborg ved Filskov, 19/43
 Hammerum, 18/35
 Hammerum Bæk ved Hammerum, 18/35
 Hammerum Å ved Kollund, 18/34
 "Ham Sø", 17/17
 Handbjerg, 15/27
 Handbjerg Strand, 15/27
 Harbøre Tange, 16/3
 Harhøj, Jegindø 7/46
 Harpesbæk, 19/32
 Harpesbæk, 19/33
 Harpøl Bæk ved Skalstrup, 16/40
 Harreskov Bæk ved Assing, 18/57
 Harreskov ved Assing, 18/57
 Harreskov Plantage, 18/50
 Harrild Hede, 18/60
 Harvig Pold ved Holmslands Klit, 17/57
 Hastrup Plantage, 19/23
 Hatten, Hjelm Hede, 15/19
 Havbjerg ved Karstoft, 18/67
 Havrig, 17/66
 Havris (egekrat), 15/19
 Havris, 15/28
 Havris (egekrat), 18/4
 Havris Hede ved Flynder Sø, 15/19
 Hesager Å ved Hee, 17/19
 Hee, 17/19
 Hedeby ved Lønborg, 17/70
 Hedegård ved Kilde, 18/16
 Hedehusene ved Armstrup Søer, 16/41
 Heldum Bæk, 16/14
 Helleris, Thyholm, 7/46
 Hellerød Kær, Thyholm 7/45
 Hellesø ved Sevel, 15/29
 Helligkilde, Thyholm, 7/45
 Helligkilde ved Hammerum, 18/35
 Helligkildegård, Thyholm 7/45
 Hemmet, 17/87
 Herborg Bæk 17/32
 Herning, 18/34
 Hemmet Marsk, 17/85
 "Hennesvig Engkrog", 18/62
 Herningsholm Å ved Snebjerg, 18/33
 Herningsholm Å ved Ørre, 18/18
 Herningsholm Å ved Herning, 18/34
 Hesselbjerg, 18/44
 Hesselund Hede, 15/58
 Hesselvig Plantage, 18/63
 Hestbjerg, 16/51
 Hestbjerg Bæk ved Hestbjerg, 16/51
 Hestbæk ved Klosterhede Plantage, 16/29
 Hestbæk ved Linde, 16/36
 Hestbæk Mose, 16/35
 Hestkær, 17/42
 Hestkøb Mose ved Holmgård, 16/35
 Hestlund Hede, 18/22
 Hindø i Stadil Fjord, 17/18
 Hjelm Hede (egekrat, hede), (15/20) 15/19
 Hjelm Plantage, 17/20
 Hjelm sø ved Madum, 17/3
 Hjerl Hede, 15/19
 Hjerm, 15/26
 Hjerm, 16/38
 Hjørtarp Bæk 17/63
 Hjøllund, 19/6
 Hjøllund Mose ved Arnborg, 18/58
 Hodsager, 15/55
 Hodsager, 18/6
 Hogager, 15/47
 Holmbo Kær ved Stadil Fjord, 17/18
 Holmgård ved Ørnvej, 17/12
 Holmgård Mose ved Holmgård, 16/35
 Holmgård Sø, 15/36
 Holmslands Klit, 17/36
 Holstebro, 15/44
 Holstebro, 16/46
 Holstebro Lystanlæg 16/45
 Holstebro, 18/1
 Holt (egekrat), 18/16
 Holter ved Fuglsang, 17/69
 Holt Plantage, 18/51
 Holtum Å, 19/9
 Holtum Å, 19/15
 Horn Sø, 16/7
 Horsemose, 17/6
 Horslund, 16/60
 Hove, 16/13

Hoven (egekrat), 17/92
 Hoven, nordvest (gravhøje 17/82)
 Hoven Å, 17/82
 Hover, 17/20
 Hoverdal Plantage, 17/10, 17/20
 Hover Kirke, 17/20
 Hover Å ved Hee, 17/19
 Hover Å ved Hover, 17/20
 Hover Å ved Stadil Fjord, 17/18
 Hovvig, 17/17
 Hulemose Plantage, se Hoverdal Plantage, 17/10
 Hulhøj, 17/6
 Hulmose (egekrat), 17/82
 Humlum, 16/17
 Hummelmose Å ved Hjerm, 15/26
 Hundehøj Plantage, 19/14
 Hundmose ved Flynder Sø, 15/19
 Husby, 16/53
 Husby Klit, Odbjerg Strand se, 17/1
 Husby Klit, Strandgården, 17/7
 Husby Klitplantage, 16/53
 Husby Sø, 16/54
 Husby Å ved Vedersø, 17/2
 Husumgård, 19/22
 Hvam, 15/36
 Hvashøj ved Bur, 16/42
 Hvelplund ved Stakroge, 19/30
 Hveskær ved Ramme, 16/20
 Hvidbjerg ved Risbjerg, Brande, 19/33
 Hvidbjerg Kirke, Thyholm 7/45
 Hvidmose, Brande 19/14
 Hvide Sande, 17/48
 Hvidkjær, 7/45
 Hvidmose, 15/47
 Hvidsten Dal, Nissum 16/23
 Hvidsø, 16/41
 Hvirvel Plantage, 16/59, 16/60
 Hylbjerg Høj, Venø 16/18
 Hyldal ved Bur, 16/42
 Hyvild Sande Plantage ved Brande, 19/22
 Hældriss (egekrat), se Theuts Plantage, 16/50
 Høbro ved Madum, 17/9
 Høgild, 15/54
 Høgild, 18/5
 Høgild Bro ved Karup, 15/50
 Høgildgård Plantage, 18/51
 Høgildgård Plantage (vandløb) 18/51
 Høgsøgaard, 16/16
 Høgsvig (egekrat), 17/73
 Højbjergghøj, se Scrup, 7/48
 Højkjær Bæk ved Klosterhede Plantage, 16/29
 Højmark, 17/40
 Højmossegårde, se Skjern Å, 19/15
 Høillet Bæk ved Vorgod, 17/34
 Hømose, 17/14
 Hørbylunde (egekrat), 14/83
 Høstruphus ved Staby, 16/55
 Hårkjær Birkeholdt Bæk, 17/92

I

Ibsted vest, Jegindø, 7/45
 Ibsted øst, Jegindø, 7/45
 Idum Å, 16/50
 Idum Kirkeby, 16/50
 Idum Å ved Navr Hede, 16/43
 Idumlund (egekrat), 16/44

Ikast, 18/36
 Ilkær Plantage ved Flynder, 16/28
 Ilskov, 18/21
 Indfjorden (sø), 16/33
 Isenbjerg, Gludsted Plantage 18/46
 Isenbæk ved Isenvad, 18/45
 Isenvad, 18/45

J

Jagthøj, 16/62
 Jegind Tap, Jegindø, 7/46
 Jegindø, 7/46
 Jegindø Kirke, 16/46
 Jeanette Plantage, 17/55
 Jynde vad Plantage, 18/51

K

Kabbel (egekrat), 16/8
 Kallerup, 7/44
 Kallerup Kær, 7/44
 Kalvhøj, se Dejbjerg Plantage, 17/52
 Karbæk Dal, 16/9
 Karsbæk Plantage, 17/40
 Karstoft Å, Uhre, 19/21
 Karstoft Å, Blåhøj, 19/32
 Karstoft Å, Risbjerg, 19/33
 Karstoft Å, Sønder Karstoft, 18/67
 Karup Å, 15/30
 Karup (Karup Ådal), 15/31, 15/39, 15/40, 18/22
 Karup Å, Agerskov, 18/22
 Karup Å, Bøgelund, 18/22
 Karup Å, Dueholm Vest, 15/40
 Karup Å, Dueholm Øst, 15/40
 Karup Å, Egebjerg Vest, 15/39
 Karup Å, Egebjerg Øst, 15/40
 Karup Å, Gamle-Klynemose, 18/22
 Karup Å, Høgil Bro, 15/40
 Karup Å, Lille Agerbæk, 15/40
 Karup Å, Munkelinde Mose Nord, 18/22
 Karup Å, Munkelunde Mose Syd, 18/22
 Karup Å, Over Torp, 15/40
 Karup Å, Løvig, 15/40
 Karup Å, Røjbæk Nord, 15/40
 Karup Å, Røjbæk Syd, 15/40
 Karup Å, "Vridsted", 15/30
 Karup Å, Vridsted Bro Vest, 15/31
 Karup Å, Vridsted Bro Øst, 15/31
 Katholm Odde, Thyholm, 7/42
 Keldsmark (egekrat), 15/37
 Kibæk, 18/50
 Kiddal Plantage, 17/22
 Kidmose, Vest ved FASTERHOLT, 19/16
 Kidmose Øst, 19/16

Kilde (egekrat), se Vildkile, 18/16
 Kildbjerg, 17/12
 Kildebakker, Borris Hede, 17/73
 Kildegård ved Snejbjerg, 18/33
 Kilen, 16/24
 Kirkebjerg, 19/38
 Kirkeby, Jegindø 7/46
 Kirkeby Plantage, 19/30
 Kirsebærmose, (18/32), 17/25
 Kjeldermose ved Døvling Plantage, 18/66

Kjeldsig Grøft ved Linnebjerg, 18/30
 Kjellerbakke, 17/41
 Klåbmølle Plantage ved Velling, 17/39
 Kleinstrup ved Røddinglund Plantage, 16/65
 Kleinstrup, Kleinstrup krattene (egekrat), 16/6
 Klode Mølle 14/78
 Klosterhede Plantage, 16/30
 Klosterhede Plantage (16/22, 16/30, 16/35 og 16/36), se 16/29
 Klostermølle Å, 16/16
 Klovig, 16/11
 Klovsig Nørre Plantage, 16/62, 17/4
 Klynemose ved Brejning Krat, 17/32
 Klægbanken, Ringkøbing Fjord 17/50
 Klynholt ved Døvling Plantage, 18/66
 Knude Hede, 17/88
 Kogsgård Plantage ved Tim, 17/9
 Knorborg, 17/12
 Knudemose ved Herning, 18/34
 Knudsgård ved Vedersø, 17/2
 Koffehavn nord, Jegindø 7/46
 Koffehavn syd, Jegindø 7/46
 Kokmose ved Askær, 19/21
 Kokær Bro ved Sønder Omme, 19/41
 Kollund (egekrat), 18/43
 Kollund Bæk ved Kollund, 18/43
 Kolbøl, 17/72
 Kommune Plantage ved Hestkær, 17/42
 Kongsgård Dal, 16/9
 Korsgård ved Vemb, 16/48
 Korshøj, se Sønder Esp 17/10
 Korsmose Bæk, 15/20
 Krathus, Krathus krattene (egekrat), 18/8
 Kragelund Hede, 17/19
 Krogsdal Skov, 16/52
 Kronhede Plantage, Ulfborg, 17/4
 Kronhede Plantage, Klosterhede Plantage, 16/21
 Kvindhøj, se Dejbjerg Plantage, 17/52
 Kvindhøje ved Hover, se Hover Å, 17/20
 Kræmmermose, Vest ved Askær, 19/21
 Kræmmermose, Øst, 19/21
 Kvistrup Skov ved Hjerm, 15/26
 Kvols, 15/24
 Kvolsbæk ved Bækmarksbro, 16/34
 Kulgård Sø ved Hastrup Plantage, 19/23
 Kulsø, Troldhede 17/55
 Kællinghøj, 17/14
 Kærballégård, 19/14
 Kærby ved Uhre, 19/21
 Kærbygård, se Kærby, 19/21
 Kær Dal (16/22) se Klosterhede Plantage 16/29
 Kærengede ved Lønborg, 17/70
 Kærgårdsmølle, se Kærgård Vandmølle
 Kærgårde ved Fjaltring, 16/26
 Kærgård Plantage ved Lyne, 17/88
 Kærgård Vandmølle, 16/24
 Kølkær, 18/52

L

Ladegård Bæk, 15/29
 Ladegård Sø, Sevel, 15/29
 Ladting Å, 15/28
 Lambæk ved Nørby, 17/40
 Langedam, se Borris Hede, 17/73
 Lange Huse ved Brejning, 17/31
 Langerhuse, 16/4

Langkær Bjerge, 17/78
 Lavbjerg Hage, Thyholm, 7/48
 Lavhede Grøft, 15/8
 Lem, 17/51
 Lemvig, 16/14
 Lemvig Sø, 16/14
 Lergrav Krat, se Krathus (egekrat), 18/8
 Lille Agerbæk ved Karup, 15/50
 Lille Brande, 19/42
 Lille Brunbjerg ved Bording Mark, 18/30
 Lille Harrild, 19/9
 Lille Husum ved Brande, 19/22
 Lille Stabelhøj ved Snebjerg, 18/33
 Lille Stålbjerg, Stråse Plantage 16/63
 Lilleå ved Råsted, 16/50
 Lilleå ved Fuglsang, 16/63
 Linddal, 17/74
 Linde, 16/36
 Lindebjerg Plantage, 18/29
 Lindholt (egekrat), 18/5
 Lindholt (egekrat), 15/28
 Linnebjerg (egekrat), 18/29
 Linå, 18/19
 "Linå Nørreheide", 18/19
 Livbjerg (egekrat), 15/27
 Ljørring, 18/17
 Lodbjerg Hede ved Ringkøbing, 17/17
 Lomborg, 16/20
 Lovns Bredning, 15/2, 15/3
 Lukbakke, se Troldtoft (egekrat), 16/63
 Lundager, 19/42
 Lundbæk ved Røddinglund Plantage, 16/65
 Lundemose, 17/60
 Lunden, Holstebro (egekrat), 15/44
 Lunebakke (egekrat), 18/19
 Lundmose, se Grønmosen, 19/14
 Lundsgård, 17/64
 Lydum, 17/95
 Lyne, 17/96
 Lyne Plantage, 17/88
 Lynghøj, Thyholm, 7/48
 Lyngs, Thyholm, 7/41
 Lyngs drag, Thyholm, 7/40
 Lyngs Kirke, Thyholm, 7/41
 Lysgård ved Kølkær, 18/53
 Lystbæk ved Klovsig Nørre Plantage, 17/4
 Lægdsgårde (egekrat), 18/44
 Løgager, 16/65
 Lønborg, 17/70
 Lønborg Hede, 17/78,
 Lønborggård Plantage, 17/79
 Lønbakke Krat, se Lønbjerg Plantage, 17/33
 Lønbakkerne, se Lønbjerg Plantage, 17/33
 Lønbjerg Plantage, 18/27
 Løvenhøj, 18/18
 Løven Å, Kilde, 18/16
 Løven Å, Ljørring, 18/17
 Løven Å, Ørre
 Løvig ved Haderup 15/40
 Løvstrup Plantage, 17/41
 Låsevase Bæk ved Kølkær, 18/53

M

Madum Bæk ved Vedersø, 17/2
 Madum Å ved Vedersø, 17/2
 Madumflod, 17/3

Madum Kommuneplantage, 17/3
 Madum Å ved Klovsig Nørre Plantage, 17/4
 Madum Å ved Madum, 17/3
 Malmkær Bæk ved Linå, 18/19
 Malmkær Bæk ved Linnebjerg, 18/29
 Mandsbjerg ved Sørvad, 16/59
 Mandsbjerg Dambrug, Sørvad, 16/59
 Mandsbjerg Syd, Sørvad, 16/59
 Manglehøje Plantage, 16/36, 16/37
 Marskelbjerg, Karstoft Å, 19/33
 Mejlbj, 17/50
 Mejlbygård Sø, Ringkøbing 17/28
 Mejrup, Mejrup krat (egekrat), 15/45
 Mejrup, 18/2
 Meldgård, Thyholm 7/45
 Meldgård, Brande, se Kærby 19/21
 Mellembjerg, Vest, Brande, 19/16
 Mellembjerg, Øst, 19/16
 Mes Sø, Brande, 19/16
 Midtergrøften ved Sunds, 18/28
 Midtergrøften ved Linnebjerg, 18/29
 Mikkeltorg, 17/24
 Mindehøj, 16/56
 Minds ved Skarrild, 18/62
 Mogenstrup, 15/30
 Mombæk ved Studsgård, 18/41
 Momhøj Plantage, 18/50
 Mommose, 18/50
 Morville Plantage, 15/43
 Moseby Grøft 16/53
 Mosegård ved Brande, 19/15
 Mosegård ved Vemb, 16/48
 Mosegård ved Hover, 17/20
 Mosegård ved Kilde, 18/16
 Moselund ved Kilde, 18/16
 Moselund, 14/78
 Moselund Plantage, 14/83
 Mosholm ved Bur, 16/42
 Mourier Petersens Plantage, 17/31
 Muldbjerg ved Munks Plantage, 17/21
 Munkelinde Mose ved Kølvrå, 18/22
 Munksbro ved Holstebro, 18/2
 Musbæk Plantage ved Flynder, 16/28
 Mundbjerg (egekrat), 15/39
 Munkholm odde, 7/42
 Musbæk Dal ved Klosterhede Plantage, 16/28
 Myremalm Plantage, 18/21
 Møborg (egekrat), 16/42
 Møgelbjerg, 16/60
 Møgeltoft ved Ejsing, 15/18
 Møllebæk ved Sunds, 18/28
 Møllesø, se Klosterhede Plantage, 16/29
 Møllevang ved Sørvad, 16/59
 Mølodde, Jegindø, 7/45
 Møltruphede, 17/23

N

Najbregne, 17/14
 Navr (egekrat), 16/44
 Navr Hede, 16/43
 Nees, 16/33
 "Nees Hede", 16/40
 Nees Sund, 16/33
 Nipsbjerg Plantage, 16/44
 Nissum, 16/15
 Nissum Fjord, 16/39

No, 17/29
 No Plantage i Velling Plantage, 17/29
 Noes Bæk 15/45
 Nordenkær, 16/34
 Nordby Plantage, 19/31
 Nordre Feldborg Plantage, 15/48
 Nordre Feldborg Plantage, 15/47, 15/48
 Ny Brejninggård ved Brejning, 17/31
 Nybro, se Storå 18/18
 Nybro Bæk ved Sunds, 18/28
 Nygård, Brande, 19/15
 Nykær ved Karstoft, 18/67
 Ny Værn, 17/76
 Næsø, 17/17
 Nørager Hede ved Skalstrup, 16/40
 Nørby, Jegindø 7/46
 Nørby, 16/41
 Nørby, 17/17
 Nørby, 17/40
 Nørby Hede, Jegingø, 7/46
 Nørgård Bæk ved Stadil Fjord, 17/18
 Nørgård Bæk ved Vemb, 16/48
 Nørgården, se Hallundbæk, 19/43
 Nørhede ved Feldsted Kog, 16/47
 Nørhede Egebjerg, Nørhede Egebjerg Krat, 17/6
 Nørkær ved Staby, Felsted Kog, 16/54
 Nørkær ved Sønder Nissum, 16/46
 Nørkær ved Tulstrup Enge, 18/37
 Nørlund ved Bording Mark, 18/30
 Nørlund Plantage, 18/54
 Nørre Askær ved Hastrup Plantage, 19/23
 Nørrebjerg, 19/15
 Nørre Bork, 17/85
 Nørre Felding, 16/52
 Nørre Felding, 18/3
 Nørre Holmgård ved Holmgård, 16/35
 Nørre Hvam (egekrat), 16/36
 Nørre Hvidbjerg, 7/42
 "Nørrekær" ved Husby Klit, 17/1
 Nørrekær ved Kilde, 18/16
 Nørre Lyngvig, 17/37
 Nørre Nissum, 16/15
 Nørremose, se Borris Hede 17/73
 Nørresø, 17/2
 Nørre Tavlund, 18/10
 Nørre Vium (egekrat), 17/55
 Nørre Vosborg Hede, se Skovbjerg 16/57
 Nørre Vosborg ved Vemb, 16/48
 Nørrebjerg, 19/15
 Nørrebork Plantage, 17/86
 Nørrehede Plantage, 17/88
 Nørrelandet ved Borris, 17/65
 Nørre-Lydum Plantage ved Bork, 17/86
 Nørresand ved Harvig, 17/66
 Nørrevang ved Borris Nørreland, 18/61
 Nørskov Vig (Venø), 16/11

O

Obitsø (egekrat), 15/28
 Odbjerg Strand, 17/1
 Odby, Thyholm, 7/48
 Odby Kirke, Thyholm, 7/48
 Odby Skov, Thyholm, 7/48
 Odby Sø, Thyholm 7/48
 Oddermose ved Ejsing, 15/18
 Odderup, 17/81

Oddesund, Thyholm, 7/48
Oddesund Nord, Thyholm 7/48
Oddesund Syd, 16/10
Olehøje Vest, se Klovsig Nørre Plantage, 17/4
Olehøje Øst, se Klovsig Nørre Plantage, 17/4
Olsens Plantage ved Hesselbjerg, 18/44
Olsens Pold ved Harvig, 17/66
Omme Bakker, 17/21
Omme Å ved Rabæk, 17/72
Omme Å ved Sønder Omme, 19/42
Omme Å ved Damgård, 19/43
Omvrå Krat (egekrat), 19/42
Omvrå, Nord, 19/42
Omvrå, Nordvest, 19/42
Opsund, se Klynemose, 17/32
"Orchisdalen", 16/31
Osmosegård, 18/10
Over Torp ved Karup 15/50
Ovstrup Hede, 18/19

P

Pilkose, Vest ved Risbjerg, Brande, 19/33
Pilkose, Øst, 19/33
Pilkose Bakke, Brande, 19/33
Pilkose Bæk, 16/51
Poldene ved Fuglsang, 17/69
Porsmose ved Engebæk, 19/31
Præstbjerg, se Hallundbæk, 19/43
Præstbjerg Plantage, 16/64
Præstbjerg Tihøje ved Røddinglund Plantage, 16/65
Præstgård Plantage ved Fovsing, 16/30
Præstegårdskoven, se Boling Bæk, 17/40
Præstevig, 17/63
Pytmose ved Engebæk, 19/31
Pølsbjerg Høje, 16/59
Påbøl Plantage, 17/91
Pårup (egekrat), 18/39
Pårup Hede, 14/83
Pårup Mose, 14/83

R

Rabæk (egekrat), 17/72
Rabækgård Plantage, 17/73
Ramme, 16/20
Ramme Å ved Ramme, 16/20
Ramskov Plantage, 16/59
Ramskovvang ved Sørvad, 16/59
Randbæk ved Fjaldene, 17/22
Ravnebjerg ved Harvig, 17/66
Ravnholt Mose ved Bording, 18/38
Ravnholt Sø ved Bording, 18/38
Rejkær, 17/3
Rejkær Plantage, 17/3
Rejkær Sande, 17/4
Remmerstrand, 16/16
Renderne, 17/57
Resdal ved Sørvad, 16/59
Resenborg Plantage, 16/24
Resen Hede (16/23) se Klosterhede Plantage 16/29
Resen Bæk 16/24
Resenkær, 16/17

Rettrup, 15/9
Riberhus ved Skjern, 17/61
Rimmerhus, 17/35
Rimmerhus Bæk ved Vorgod, 17/34
Rind (egekrat), 18/42
Rind Plantage, 18/42
Rind Å ved Høggildgård Plantage, 18/51
Rind Å ved Rind, 18/42
Ringkøbing, 17/28
Ringkøbing Fjord (fjorden), se 17/49
Ringkøbing Fjord, Gammelsogn, 17/28
Ringkøbing Fjord, Klægbanken, 17/50
Ringkøbing Fjord, Halby, 17/50
Ringkøbing Fjord, Velling, 17/39
Ringstrup Bæk, 18/36
Risbanke, 19/33
Risbjerg, 16/11
Risbjerg Bæk (mose), 19/33
Risbjerg, Vest, Brande, 19/33
Risbjerg, Øst, 19/33
Risbæk ved Bækmarksbro, 16/34
Rishøj ved Finderup, 17/41
Riskrog Bjerg, 17/66
Riskær Bæk ved Fovsing, 16/30
Ristofte (egekrat), 17/11
Roderdal (egekrat), 17/55
Roggerbjerg, 19/21
Roggermose ved Askær, 19/21
Rom, 16/21
Ronnum ved Helselvig Plantage, 18/63
Ronnum ved Brande, 19/14
Røsborg, 15/42
Rosendal (egekrat), 17/81
Rundmose, 19/15
Rydbjerg ved Velling, 17/39
Ryde, 15/37
Ryde Bavnehøj, 15/28
Ryltorre Strand, 16/7
Rysensten Bæk, 16/26
Rækkellund Bjerg ved Brande, 19/22
Rækker Mølle, 17/53
Ræstgård ved Ejsing, 15/18
Rævegrav Bjerg ved Vind, 16/64
Røddinglund, Røddinglund krattene, 18/16
Røddinglund Plantage, 18/16
Rødding Å ved Kilde, 18/16
Rødhøj ved Røddinglund Plantage, 16/65
"Rødsklit sø", 17/17
Røgindbæk ved Velling, 17/39
Røj Bæk, 15/39
Røjebæk ved Haderup 15/40
Røjen Bæk ved Ørre, 18/18
Røjen Bæk ved Linå, 18/19
Røjen Kjær Bæk, 18/19
Røjen Kær, 18/20
Røjen Plantage, 18/19
Røjgård, 16/28
Røjkær ved Sørvad, 16/59
Røjkær Bæk, 15/39
Røjkær Krat, (se under Ølgryde), 16/57
Rønbjerg, 15/10
Rønhuse, Jegindø, 7/46
Rønkær, Venø, 16/18
Rønland, Harboør Tange, 16/3
Røstgård, 15/18
Røverstuer se Borris Hede, 17/73
Rådensig Kær, Tarm, 17/71
Råkær, Jegindø, 7/46

Råkær, 15/37
Råsted Kirke, 16/49
Råsted Plantage, 16/50

S

Sag Bæk, 17/21
Sahl Bæk, se Ladting Å, 15/28
Sahl kommuneplantage ved Ejsing, 15/18
Sandager ved Staby, 16/54
Sandbjerg Høje ved Ølstrup, 17/30
Sandemose (vandløb), 16/22
Sandbrinkerne, 17/78
Sandfeld Bjerg (egekrat), 19/14
Sandfeld Bjerger, Øst, 19/14
Sandfeld Plantage, 19/14
Sanddal Plantage, 17/19
Sandfeld Bjerg, se Sandfeld Plantage
Sandfeld Bjerger, 19/14
Sandfeld Plantage, 19/14
Sandfeld Åkrat (egekrat), 19/14
Sandfær, 16/57
Sandknatterne, Brande, 19/32
Sandkrogen nord, Jegindø 7/46
Sandkrogen syd, Jegindø 7/46
Savstrup, 15/46
Savstrup Plantage ved Mejrup, 15/45
Savstrup Å ved Mejrup, 15/45
Savstrup Å ved Skave, 15/46
Sepstrup Bæk 15/20
Sepstrup Sande, 18/48
Serup, Thyholm, 7/48
Serup Strand, Thyholm, 7/48
Sevel (egekrat), 15/29
Sevel Plantage, 15/47
Sigbæk ved Abildå, 17/23
Sigkær ved Tulstrup Enge, 18/37
Simmelkær, 15/61
Simmelkær, 18/11
Simonstrup, 16/51
Sindrup, 7/40
Sinkebæk Top ved Askær, 19/21
Sir Lyngbjerger, 16/37
Sjørup Plantage, 15/40
Skafikær se Serup, Lynghøj, 7/48
Skallerund Sø, Stenholt skov, 14/78
Skalle Sø ved Flynder Sø, 15/19
Skalmør Odde, Jegindø, 7/46
Skalstrup, 16/40
Skarrild (egekrat), 18/57
Skarrild Mose, 18/62
Skarrild Plantage ved Assing, 18/58
Skave, 15/46
Skave Å, 15/37
Skave Å ved Skave, 15/46
Skavemose, Husby Klitplantage, 16/53
Skavtrup, 18/8
Skelhøj, 17/25
Skelhøj ved Skjern, 17/61
Skelhøj Plantage ved Isenvad, 18/45
Skellundgård ved Bording, 18/38
Skibbild, 18/26
Skibbild, 18/60
Skibbild, 19/15
Skimmelhøj ved Engebæk, 19/31
Skindbjerg-Præstbjerg (landevej), 16/59
Skive, 15/11

Skjern, 17/61
Skjern Å, 17/71, 17/72, 18/62, 19/15
Skjern Å, Borris (vandløb), 17/72
Skjern Å, Skarrild (vandløb), 18/62
Skjern Å, Skjern (vandløb), 17/71
Skjern Å, Brande (mose), 19/14
Skjern Å, Brande (vandløb), 19/15
Skjernå-deltaet, 17/69
Skjoldbanke, Brande, 19/31
Skodbjerger ved Harvig, 17/66
Skomagerbanker, 19/20
Skovbjerg ved Brande, 19/20
Skovbjerg ved Lemvig, 16/14
Skovgård ved Skalstrup, 16/40
Skovbjerg ved Skarrild, 18/62
Skovlund, Sydøst, Brande, 19/15
Skovlynd Vest, Brande, 19/15
Skovlund ved Hjerm, 15/26
Skovlund ved Sørvad, 16/59
Skovlund Plantage ved Holstebro, 18/3
Skovsønde Plantage, 19/30
Skovsønde, 19/41
Skovsønde, 19/30
Skråstrup, 17/11
Skuldbøl, 17/77
Skænken Sø, Tarm, 17/70
Skyggehal ved Kølvrå (Karup Ådal), 18/22
Skærbæk, 17/44
Skærbæk (egekrat), 18/10
Skærbæk mølle, 18/10
Skørlund, 19/32
Skånbjerg, 16/25
Skånsø ved Ejsing, 15/18
Slumsbjerg, 16/57
Smalbæk ved Herning, 18/34
Smalhals Bæk ved Ørnghøj, 17/12
Smedegård ved Bording Mark, 18/30
Smerup, Thyholm, 7/42
Smækbjerg, 17/24
Snebjerg (egekrat), (18/33), 18/32
Snebjerg Sparrekasse Plantage, 18/32, 18/33
Snerp Sande ved Råsted, 16/49
Snærlund (egekrat), 18/33
Sofienborg (egekrat), 15/26
Solskov Bjerg ved Snebjerg, 18/33
Solsø Krat ('egekrat'), 17/23
Solsø Sø, 17/21
Sorthøj, Venø, 16/18
Sorthøj (Råsted), 16/50
Sorthøj Snerp Sande ved Råsted, 16/50
Spjald, 17/21
Spåbæk ved Sørvad, 16/59
Spåbæk lille ved Sørvad, 16/59
Stabelhøj, Knude Hede, 17/88
Staby, 16/54
Stadil Fjord, Hindø, 17/8
Stadil Fjord, 17/18
Stadilø ved Stadil Fjord, 17/17
Stakroge Kratbanke (egekrat), 17/83
Stalund Bæk 15/48
Stavlund Å, ved Nordre Feldborg Plantage, 15/48
Stavning, 17/60
Stendal, 19/21
Stendis Bæk nord, 15/37
Stengård ved Karstoft, 18/67
Stenholt Skov (egekrat), 14/78
Stenhøj Vest ved Sørvad, 16/59
Stenhøj Øst, 16/59

Stenumsgård Plantage, 16/50
 Stigbjerg Plantage ved Blåhøj, 19/32
 Stoholm, 15/22
 Stokholm Ny Grøft, 15/19
 Stokholm Plantage, 17/3
 Stokvad Bæk, 18/3
 Storbakke Plantage ved Brande, 19/22
 Store Bjørnkær ved Karstoft, 18/67
 Store Blæsbjerg, Borris Hede, 17/73
 Store Bredebjerg se Klovsig Nørre Plantage, 17/4
 Store Sande, 17/4
 Store Stendalhøj, Vest, Brande, 19/14
 Store Stendalhøj, Øst, 19/14
 Store Stålbjerg, Stråssø Plantage 16/63
 Store Trolldhøj, 18/61
 Store Tværkær ved Brande, 19/21
 Stormose ved Hesselvig Plantage, 18/63
 Stor Å ved Bur, 16/42
 Stor Å ved Hallundbæk, 18/10
 Stor Å ved Hodsager, 18/6
 Stor Å ved Ikast, 18/36
 Stor Å ved Isenvad, 18/45
 Stor Å ved Navr Hede, 16/43
 Stor Å ved Nybro, 18/18
 Stor Å ved Mejrup, 15/45
 Stor Å ved Sunds, 18/28
 Stor Å ved Tulstrup Enge, 18/37
 Stor Å ved Vemb, 16/48
 Stor Å ved Ørre, 18/18
 Stoubæk Krat (egekrat), 15/55
 Stovbæk Krat (se Stoubæk Krat)
 Strandbjerg, Thyholm, 7/47
 Strandbjerg, 16/25
 Strande Enge, vandløb, 16/8
 Strandgården, se Husby Klit, 17/7
 Strovstrup, 16/44
 Struer, 15/1
 Struer, 15/16
 Struer, 16/25
 Strøelsemose ved Blåhøj, 19/32
 Strøelsemose Banker ved Blåhøj, 19/32
 Strøelsemose ved Kærballer Gård, 19/14
 Strømmen, 15/39
 Stråssøhus, Stråssø Plantage, 16/63
 Stråssø Plantage, 16/57
 Stråssø Plantage, vest (hede), 16/63
 Stubbergård (egekrat), 15/29
 Stubbegård Sø, 15/39
 Studsgård, 18/41
 Styvel, Thyholm, 7/47
 Styvelgårde, Thyholm, 7/42
 Støvlbæk ved Armstrup Søer, 16/41
 Støvlbæk, Ulfborg, 16/55
 Støvlbæk, Vemb, 16/42
 Stålbjerg, Stråssø Plantage (hede), 16/63
 Sunddraget, Thyholm, 7/48
 Sunddraget, nordvest, 7/48
 Sunds (egekrat), 18/28
 Sunds kommuneplantage ved Linå, 18/19
 Sunds Nørreå ved Ørre, 18/18
 Sunds Nørreå ved Linå, 18/19
 Sunds Sø, 18/28
 Svanholm Sø, Sønder Felding, 17/74
 Svenstrup ved Sørvad, 16/59
 Svenstrupgårds, 18/7
 Svenstrupgårde, Svenstrupgårdkrattene, 16/59
 Svenstruphede, 15/28
 Svenstrup Å, se Lading Å, 15/28
 Svinedal, Thyholm, 7/47
 Svolbjerg Plantage, 19/30
 Svolimose ved Stakroge, 19/30
 Sydlige parallelkanal, Skjern Å, 17/70
 Sædbæk, 19/22
 Sækken (16/35), se Klosterhede Plantage, 16/29
 Sælhundebanke ved Holmslands Klit, 17/57
 Søbjerg ved Bording Mark, 18/30
 Søby Brunkulstjer, 18/52
 Søby Sø, 18/52
 Søby å ved Søby, 18/52
 Søgård ved Stavning, 17/60
 Søholm ved Skalstrup, 16/40
 Sømose, Lønborg, 17/78
 Søndbjerg by, Thyholm, 7/46
 Søndbjerg Kirke, Thyholm, 7/48
 Sønbjerg Strand, Thyholm, 7/48
 Sønder Askær ved Hastrup Plantage, 19/23
 Sønder Bork, 17/85
 Sønderbro ved Lønborg, 17/70
 Sønderbæk ved Timring, 17/14
 Sønder Felding (egekrat), 17/74
 Søndergård ved Brande, se 19/15
 Søndergård, nord, Brande, se Flø, 19/15
 Søndergård, Nord, Jegindø, 7/46
 Søndergård, Syd, Jegindø, 7/46
 Søndergård, Vest, Jegindø, 7/46
 Sønder Karstoft, 18/67
 Sønderkær Bæk, 19/21
 Sønder Nissum, 16/46
 Søndergren, 19/13
 Søndergrene Plantage, 17/82
 Sønderlemvig, 15/8
 Sønderlund, 15/60
 Sønderlund, Brande, se Strøelsemose syd, 19/32
 Søndermose, se Borris Hede, 17/73
 Sønder Rømskov ved Sørvad, 16/59
 Sønder Rødklit, 17/17
 Søndersand ved Harvig, 17/66
 Sønderskov, Jegindø, 7/46
 Sønderskov, Venø, 16/18
 Søndersund ved Indfjorden, 16/33
 Søndervig, 17/27
 Søndervig Klit, 17/16,
 Søndre Feldborg Plantage, 15/56
 Sønder Strøm, Skjern Å, 17/70
 Sørvad Sande se Hoverdal Plantage, 17/10
 Sørvad Dambrug, 16/59
 Sørvad, Nord, 19/59
 Sørvad Plantage ved Sørvad, 16/59
 Sørvad Plantage ved Røddinglund Plantage, 16/65
 Sørvad-Vind (tidligere banelegeme), 16/59

T

Tambohuse, Thyholm, 7/45
 Tambosund, Thyholm 7/45
 Tanderup Kær ved Studsgård, 18/41
 Tangsgård Krat (egekrat), 16/16
 Tangsø ved Inderfjorden, 16/33
 Tannebæk Dal ved Lemvig, 16/14
 Tarbæk, Møllevang, 16/59
 Tarm, 17/71
 Tarm kommunes Plantage, 17/71
 "Tarm Kær" ved Lønborg, 17/70
 "Tarm Løvskov", 17/71
 Tarm Møllebæk ved Lønborg, 17/70

Tarp ved Borris, 17/63
 Tarp ved Brande, 19/22
 Tarp Bæk, 19/21
 Tastum, 15/21
 Tatenhøj Plantage ved Skjern, 17/61
 Taviborg Høje, 18/16
 Tavlund (egekrat), 18/42
 Theuts Plantage (egekrat), 16/50
 Tvisholm (egekrat), 16/43
 Thorsodde, 16/11
 Thyra Plantage, 17/55
 Tihøje (hede), 16/65
 Tim, 17/9
 Tim å ved Stadil, 17/8
 Tim å ved Tim, 17/9
 Timring, 17/14
 Timring Plantage, 17/14
 Tindskov ved Handbjerg, 15/27
 Tingbanke, 19/31
 "Tinghede", 17/88
 Tinghøj ved Blåhøj, 19/32
 Tinghøje ved Lyne, 17/88
 Tinkerdal Mose ved Skave, 15/46
 Tiphede (hede), 17/14
 Tiphede, Dyrehaven (egekrat), 17/23
 Tipperne, 17/76
 Tjørndal, 16/8
 Toftsminde, 16/59
 Toftum Bjerge, 16/17
 Tolhejl ved Ølgod, 19/38
 Tolstrup ved Sørvad, 16/60
 Topbjerg, 19/15
 Top Høj ved Trolldhede, 17/55
 Torp, 7/41
 Torsminde, 16/39
 Tornvig (egekrat), 19/14
 Tornvig (hede), 19/9
 Tornvig, Øst, 19/9
 Tornvig Bjerg, Skibbild, 18/59
 Tornvig Mølle, 19/14.
 Torsdal Bæk, 15/36
 Torsdal (egekrat) se Nørre Hvam, 15/36
 Torsminde, 16/39
 Torsted Egebjerg (egekrat), 17/11
 "Torsted Indsande" se Torsted Plantage, 17/4
 Torsted Plantage (hede), 17/4
 Torsted Østersande, se Torsted Plantage, 17/4
 Tosmose Huse, 18/10
 Totmose ved Studsgård, 18/41
 Tovstrup, nord, Sørvad, 16/59
 Tovstrup, syd, Sørvad, 16/59
 Tradsborg ved Brande, se Skjern Å, 19/15
 Trampekær, Odby Thyholm, 7/48
 Tranemose ved Flynder Sø, 15/19
 Tranholm Bæk, 18/25
 Trans, 16/19
 Trehøje (hede), 17/13
 Trindskov, 15/27
 "Troelstrup Mose" ved Ljørring, 18/17
 Trolldbanker, 18/66
 Trolldhede Brunkulslejer ved Nørre Vium, 17/55
 Trolldhøje ved Nørby, 17/40
 Trolldmose ved Døvling Plantage, 18/66
 Trolldmose ved Isenvad, 18/45
 Trolldtoft, Stråspø Plantage (hede), 16/63
 Trolldtoft Krat (egekrat), 16/63
 Trælborg Dal, 16/22
 Trøstrupmark, 17/25

Tudsemose, 17/9
 Tulstrup Enge, 18/37
 Tulstrup Hede ved Linnebjerg, 18/29
 Tusholt ved Sørvad, 16/59
 Tvevad Bæk, 18/33
 Tvillingmose, Hjerl Hede 15/19
 Tvis, 15/53
 Tvis (egekrat), 18/4
 Tvisholm, Navr, 16/43
 "Tvislund", Tvislundkrattene (egekrat), 18/4
 Tvis Nordre Kommuneplantage, 18/4
 Tvismølle Krat, 15/45
 Tvis Å, 18/4
 Tværdal vest, Thyholm, 7/45
 Tværdal øst, Thyholm, 7/45
 Tværmose ved Ejsing, 15/18
 Tværmose ved Sunds, 18/28
 Tyggesmose ved Lundager, 19/42
 Tygmosen, 19/31
 Tymose Bjerg, 17/26
 Tyvkær, 18/46
 Tyvkær, 19/1
 Tyvkær Bæk ved Herning, 18/33
 Tyvkær Bæk ved Rind, 18/42
 Tyskov, 19/16
 Tårup, 15/14

U

Uhre, 19/21
 Uhre Mark ved Askær, 19/21
 Ulfborg, 16/55
 Ulfborg kommune Plantage, 16/55
 Ulfborg Plantage, 16/56
 Ulfborg Plantage, 16/57
 Ulfsbjerg, 16/59
 Ullerup, 19/34
 Ullebjerget, 15/54
 Ulsund Hede, 16/33
 Ulvkær, Jegindø, 7/46

V

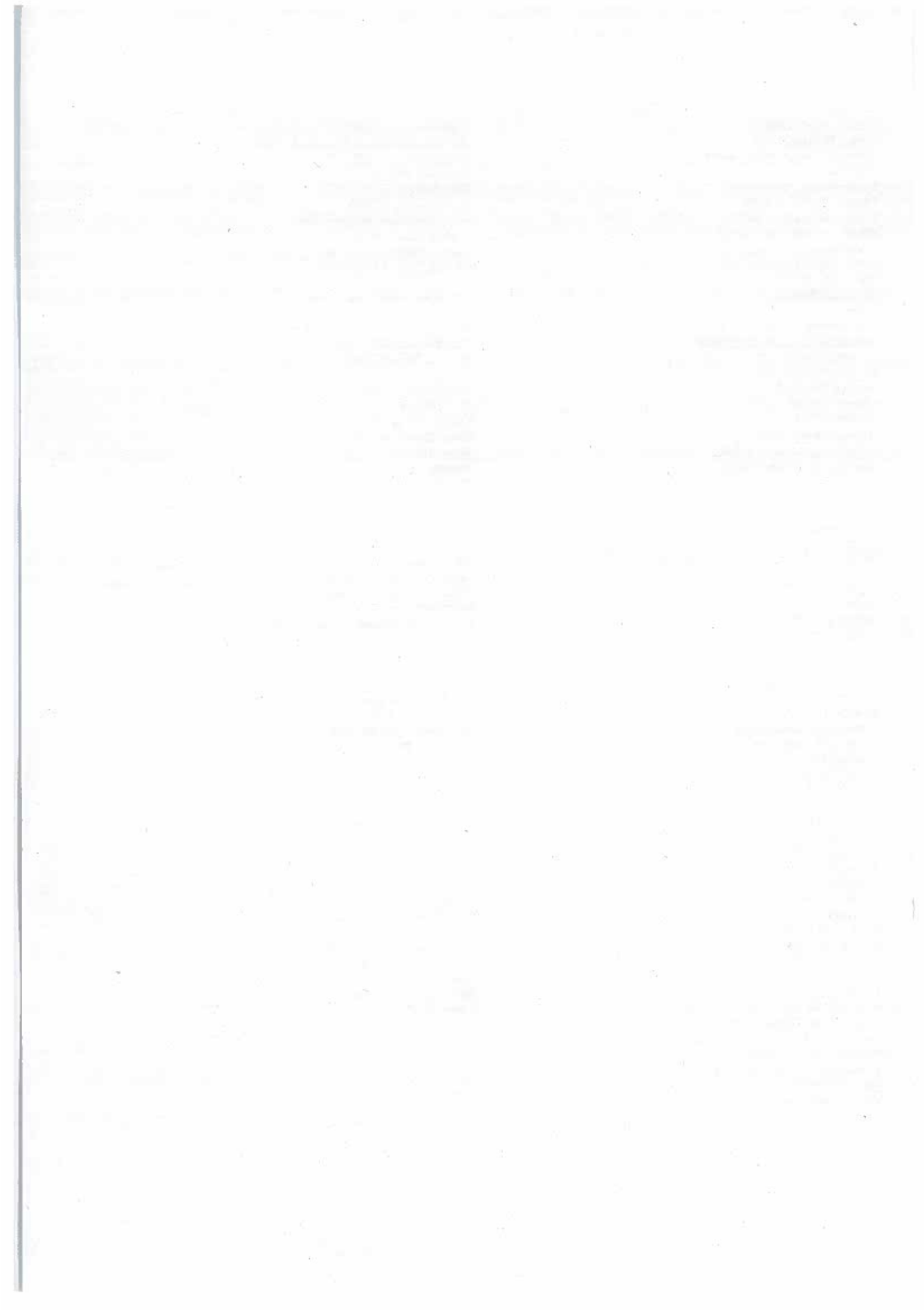
Vallerbæk, 15/64
 Vallersbæk, 18/14
 Vallund, 17/89
 Vandkraftsøen ved Holstebro, 18/2
 Vangsgård, Thyholm, 7/45
 Vastrup Mark ved Hover, 17/20
 Vedersø, 16/60
 Vedersø, 17/2
 Vedersø Klit, 16/53
 Vedersø Kær, 17/2
 Vegen Å, ved Nørre Felding 18/3
 Vegen Å, Stenhøj Øst, 16/59
 Vegen Å, Sørvad Dambrug, 16/59
 Vegen Å ved Nørre Felding, 16/52
 Vegen Å ved Sørvad, 16/59
 Vejbjerg ved Karstoft, 18/67
 Vejlbj Strand, 16/6
 Vejrup Hede, 17/86
 Vejsbjerggårde, Venø, 16/18
 Vejvad, 16/59
 Vejvad, 18/8
 Velling, 17/39
 "Velling Fjordenge", 17/3

"Velling Enge", 17/50
 Velling Plantage, 17/29
 Vemb Oldtidsagre (hede), 16/41
 Venø Kær, 16/18
 Venner Å ved Velling, 17/39
 Venø, 16/11, 16/18, 17/39
 Vester Bur, ved Bur, 16/42
 Vester Grønbæk, ved Sørvad, 18/7
 Vester Hesselvig Plantage, 18/62
 Vester Høgild (egekrat), 18/51
 Vesterdam, ved Askær, 19/21
 Vest Stadil Fjord, 17/7
 Vester Linå, 18/19
 Vestermarken ved Lønborg, 17/70
 Vesterrose ved Linnebjerg, 18/29
 Vibholm (egekrat), 18/7
 Vibholm, Nordøst, 18/8
 Vibholm Vest, 18/7
 Vibholmhus, 18/7
 Videbæk, 17/33
 "Videvang Krat", 17/55
 Vikær Bjerg ved Brande, 19/16
 Vikærgård se Kærby, 19/21
 Vildbjerg, 17/15
 Vildbjerg, 18/25
 Vildbjerg, ved Studsgård, 18/41
 Vildkilde, Kilde (egekrat), 18/16
 Vildkær ved Filskov, 19/43
 "Wilhelmsborg Hede", se Klosterhede Plantage, 16/28
 Vind Hede, 16/57
 Vind Plantage Nord, 16/58
 Vind Plantage Syd, 16/58
 Vindbjerg, 16/34
 Vinderup, 15/28
 Vinderup ved Ejsing, 15/18
 Vinding Kirke, 16/59
 Vindris (egekrat), 16/64
 Vingtoft ved Vind, 16/64
 Vinkel ved Lemvig, 16/14
 Virkelyst ved Karstof, 18/67
 Vistelhøj, se Bredebjerg 19/13
 Vistorp, 15/62
 Vistorp, 18/12
 Vivsø (sø), 15/30
 Vivsø, Vivsø Høj, 15/30
 Vognslund Plantage ved Påbøl Plantage, 19/39
 Vognstrup, 16/65
 Volkeshøj ved Brejning Krat, 17/32
 "Vollerum Enge", 17/17
 Volsted Bjerg sydøst, 16/64
 Volstrup Mose, 15/47
 Volstrup skov, 15/26
 Vond Å ved Ringkøbing, 17/28
 Vond Å ved Stadil Fjord, 17/18
 Vonå ved Bjørslev Plantage, 18/56
 Vorgod, 17/34
 Vorgod Å ved Barde Plantage, 17/24
 Vorgod Å ved Borris Plantage, 17/55
 Vorgod Å ved Vorgod, 17/34
 Vostrup, 17/78
 Vridsted, Karup Å, 15/31
 Vridsted Bro, Karup Ådal, 15/31
 Værmengene, 17/85
 Vøstrup Bakke, 17/22

Øby ved Husby, 16/54
 Øgendal Bæk, Kronhede Plantage, 16/28
 Øgenlund, Vest, 19/43
 Øgenlund, Øst, 19/43
 Ølby, 16/31
 Ølgod (egekrat), 17/90
 Ølgod kommunes Plantage, 19/38
 Ølgod Plantage, 19/38
 Ølgryde, Ølgryde Krat (egekrat), (16/57), 16/58
 Ølstrup, Ølstrup Krat, 17/20
 Ørbjerg, Venø, 16/25
 Ørbæk ved Navr Hede, 16/43
 Ørbæk, 17/83
 Ørbæk, 17/92
 Ørbækdaalen, 16/43
 Ørende, Thyholm, 7/45
 Ørnhøj, 17/12
 Ørre Plantage, 18/18
 Ørre Hede, 18/10
 Ørs (hede) ved Flynder, 16/28
 Ørslev Kloster Sø, 15/6
 Ørum, 15/13
 Østerby, 17/3
 Østergård ved Abildå, 17/23
 Østergård ved Tim, 17/9
 Østergård ved Tvis, 18/4
 Øster Høgild (egekrat), 18/51
 Øster Nørskov, 16/11
 Øster Lem Hede, 17/41
 Øster Ramskov ved Sørvad, 16/59
 Øster Vemb (egekrat), 16/42
 Østerbjerg (egekrat), 18/65
 Østerbjerge ved Sønder Felding, 18/65
 Østerby ved Madum, 17/3
 Østerby, 17/59
 Østerenge ved Hedeby, Skjern, 17/70
 Østergård, 15/27
 Østergård, Østergård Krat (egekrat), 18/4
 Østergårde, Nissum, 16/9
 Østergårde, Thyholm, 7/48
 Østerhede, 17/88
 Østerlund Plantage, 16/44
 Østersten, se Hoverdal Plantage 17/11
 Øster Nørskov, Venø, 16/11
 Øster Ramskov, 16/59
 Østkær ved Rækker Mølle, 17/53
 "Øvand", 16/53

Å

Åbjerg, 16/44
 Åbjerg ved Sørvad, 16/59
 Ålbæk Eng, 17/79 se 17/78
 Åmejl Krat (egekrat), 19/21
 Årbjerg Plantage ved Bækmarksbro, 16/34
 Åmølle (egekrat), 16/16
 Årby Mose ved Indfjorden, 16/33
 Årgab, 17/57
 Åsted, 17/63

MILJØMINISTERIET
SKOV- OG NATURSTYRELSEN